Adalet Ağaoğlu

Üç Beş Kişi

ROMAN

YKY

Zamanı akıp giderken ,”tarih” olmadan önce okumak...

Roman -bir anlamda- geleceği var olandan hareket ederek okumanın notları sayılırsa; Üç Beş Kişi, dokusu içinde barındırdığı ciddi tarih öngörüsüyle gerçek bir romandır.

Adalet Ağaoğlu'nun, tarih öngörüsüyle birlikte psikolojik çözümlemelere de yer verdiği Üç Beş Kişi, 80 öncesinin bulanık, karanlık ve umutsuz ortamının pervasız bir aynasıdır. Üç beş kişi, yani romanın kahramanları olan Ferit Sakarya, Murat Kaymazlı, Selmin Rifatzade, Kısmet, Türkan Hanım, Kardelen, Neval Hanım ve diğerleri, üstlerinde ağır, bunaltıcı bir baskı hissederler.

Bazıları bu baskının toplumsal ipuçlarını yakalayamaz, bazıları ise o garip karanlığın üstünü örten başka şeylerin varlığını hisseder. Ancak bütün bu üç beş kişinin yaşadıkları ve düşündüklerinden hareket eden Ağaoğlu, sınıfsal yapılanmada gelecekte baş gösterecek değişikliklerin ilk ipuçlarını verir. Gelecek, 80 öncesi yıllarda olduğu kadar bile naif ve az kirli olmayacaktır artık.

Adalet Ağaoğlu'nun YKY'deki öteki kitapları :

Duvar Öyküsü (1992) Karşılaşmalar *(1993)*

Seçmeler *(1993)* Yazsonu *(1993,1995,1999)*

ROMANTİK Bir Viyana Yazı *(1993,1994,1995, 2000)*

Ölmeye Yatmak *(Dar Zamanlar 1,1994,1996)*

Bir Düğün Gecesi *(Dar Zamanlar II, 1994,1995,1996)*

Hayır. .. *(Dar Zamanlar III, 1994,1996)*

Geçerken *(1996)*

Toplu Oyunlar *(1996)*

Başka Karşılaşmalar *(1996, 2001)*

"Fikrimin İnce Gülü" *(1999)*

Üç Beş Kişi *(1999)*

Ruh Üşümesi *(1999, 2001)*

Göç Temizliği *(2000)*

Gece Hayatım *(2000)*

Toplu Öyküler **I** *(2001)*

Toplu Öyküler **II** *(2001)*

ADALET AĞAOĞLU

Üç Beş Kişi

ROMAN

İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 1237 Edebiyat - 332

Üç Beş Kişi / Adalet Ağaoğlu

Kitap Editörü: Ayfer Tunç Düzelti: Alev Özgüner

Genel Tasarım: Faruk Bay Kapak Tasarımı: Nahide Dikel Baskı: Şefik Matbaası

1,2,3. Baskı: Remzi Kitabevi, 1983

4. Baskı: Oğlak Yayınları, 1995

YKY'de 1. Baskı: İstanbul, Ağustos 1999

2. Baskı: İstanbul, Haziran 2002

ISBN 975-363-837-X

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. Yapı Kredi Kültür Merkezi İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 80050 İstanbul

Telefon: (O 212) 252 47 00 (pbx)

Faks: (O 212) 293 07 23 http://www.yapikrediyayinlari.com

e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: http://wwwestore.com.tr/bulvar/yky

ÜÇ BEŞ KİŞİ

1

- Yaşamı kendi isteklerimiz doğrultusunda örgütleyemeyiz ki!

- Sen örgütleyemezsin. Çünkü zayıf birisin. Her şeye çabucak kanıyorsun. Çarçabuk yeniliyorsun. Tek gününü bile programlayamıyorsun. Bu tek gün, bütün bir yaşam için programlanmalı. Kendimizi ona göre hazırlamalıyız.

- Bunun için ne yapmalıyız?

- Her sabah erkenden kalkmalıyız. Yüzümüzü yıkar yıkamaz kültürfizik yapmalıyız. Uzun uzun koşmalıyız. Gülle atmalıyız, engeller aşmalıyız; derin derin soluk almalıyız... En önemlisi de, paçamıza mızmızca sarılıp duran şeylere sırt dönmeliyiz...

Murat, bu öğütlerin, önerilerin kimden geldiğini bilmeden, yeni bir yanıt aranıyordu. Tam: Günün birinde, almamış gibi yapamayacağımız bir telgraf alabiliriz ama? diyecekti; o kültürfizik, engelli koşu önerilerine karşı içinde uçveren kahkahayı böyle bastırabileceğini umuyordu; sarsıldı. İçgüdüsel bir korunmayla, başını ön cama çarpmamak için, iyice geri çekildi, kasıldı. Dolmuş sürücüsünün beklenmedik freniyle öteki yolcular da ileri geri sarsıldılar. Sürücünün kocaman küfrüne minicik haykırışlar karıştı. Hepsi çok kısa sürdü. Sonra yine, hiçbir şey olmamış gibi, suskunluk içinde, hoplaya zıplaya yol almaya başladılar. Murat da yeniden, bilmediği o yüze döndü. Kahkahasını bütünüyle bastırmış, "Günün birinde almamış gibi yapamayacağımız bir telgraf alabiliriz ama!" dedi üstüne bastıra bastıra. Az önce bir soruydu bu. Şimdi bir yanıt.

Gece. Haziran. Ama günlerin en uzunuyla gecelerin en kısasına zaman var daha. Dolmuş, yeterince aydınlatılmamış caddelerden, hemen hemen göz gözü görmez sokaklardan geçiyor, yokuşlar inip çıkıyor. Murat,

sürücünün yanında, karşıdan farlarını kısmadan gelen araçların kamaştırdığı gözlerini yumuyor. Sanki içlerine birer avuç kum atılmış; gözkapaklarının altında ince ince sızılar duyuyor: Kültürfizik yap! Gülle at! Uzun uzun koş! Derin derin soluklan!

Murat, kendiliğinden bu son öğüde uyuyor. Derin bir soluk alıp veriyor. Bütün o öğütleri sıralayanın tek bir yüzü yok. Tek bir sesi yok. Ya da belki, başta Ufuk, hayır Ufuk değil, Metin, öyle ya Metin, başta o; pek çok yüz, pek çok sesten oluşmuş, şimdi, bu dolmuşun içinde, şu anda doğmuş bir kimlik, farlara karşı yumulu gözlerin sarıyla alacalanmış karanlığında dolanıyor: Tuhaf işte, bütün bildik yüzler böyle soyut bir yüz, soyut bir ses haline gelince, insanın üstünde hiçbir etki yapmıyorlar. Ürkütmüyorlar, suçluluk duygusu vermiyorlar, başkaldırıya itmiyorlar; gıdıklanmış gibi bir gülme duygusu veriyorlar, o kadar: Neyse ki, bu adı sanı olmayan yüze karşı yüksek perdeden gülmeyi önleyebildim. Dolmuştakiler büsbütün tedirginleşebilirlerdi. Zaten, gece yasağının başlamasına daha birkaç saat olduğu halde, hepsi, geç kalmışlık korkusuyla, öyle...

Bir çalar saat acı acı çınlıyor. Murat gözlerini açıyor. Gelişi gidişi belirsiz bir açıklıkla yavaşlıyorlar. Aynı çalar saat çınlayıp duruyor. Önlerinden bir atlıaraba geçmeye çalışıyor: Gecikiyorum, gecikiyorum! ..

Burası yol mu, alan mı belirsiz. Soldaki direkten çevreye kirli sarı bir ışık yayılıyor: Hangi kavşak burası?

Murat, öte yakadan bu yana geçip geçmediklerinin bile ayrımında değil. Kornalar çalınıyor. Atlı araba, hiç umursamadan, ağır ağır geçiyor önlerinden: Yaşamı örgütlemekmiş! Paçamıza mızmızca asılıp duran şeylere sırt dönmekmiş! ..

Sanki, koşunun en hızlı anında önlerine bir atlı araba hiç çıkmadı, sanki hiç aşık olmadılar, sanki çok saydıkları bir dayının ihanetine hiç

uğramadılar, günün birinde almamış gibi yapamayacakları bir telgrafı hiç almadılar...

Yanına geliyorum. Sabah Haydarpaşa'da olurum. Çok özledim. Kısmet.

Eskişehir'den aynı gün, saat on üç kırk beşte çekilmiş bir telgraf. Yıldırım. Murat'ın eline ise bir yarım saat önce geçmişti: Geliyorum. Özledim. Kısmet.

Şimdi duruyorlar. Yeşil ışığın yanmasını bekliyorlar. Hayır, beklemiyorlarmış. Murat'a öyle gelmiş. Kırmızı yanarken geçiyorlar.

"Burada ineceğim."

Çekinik bir kadın sesi.

Durulacak yerde durmayınca, durulmayacak yerde duruyorlar. Kapı açılıyor. Kadın iniyor. Kaldırımda tok tok ayak sesleri çıkararak karanlıkta yitiyor. Her şey çok çabuk oluyor. Soluk soluğa...

Dolmuştakilerden biri, "Saat kaç?" diyor yanındakine.

Murat, kapıyı postacının hoşnutsuz yüzüne kapatır kapatmaz saatine bakmıştı. Yirmi üçe geliyordu. Son aylar zaman burada, Beşiktaş'taki bu küçük katta ne kadar ağır akardı. Son on yıl, koca bir kentin ortasında ne kadar hızlı akıp gitmişse, son on ay da o kadar yavaş. Günler hiç geçmeyecek, göç kararı artık hiç alınamayacak gibiydi. Murat, çarşının arkasındaki o ruhsuz evde hep öyle devinimsiz bekleyecek, arada sırada kendisine neyi beklediğini soracak ve yine duracak, -çünkü sen zayıf birisin, zayıf bir kişiliğin var- kapandığı köşede çürüyecek, -yaşıtların canını bile ortaya koymuşken sen, bir kadının peşinde...- çöpçülerin gelişi her zamanki gibi yine çok gecikecek; geldiklerinde ise Murat çoktan kokmuş olacak; sineklerin ve kurtların üşüştüğü o leşi kaldıracaklar sonra, götürüp Haliç'in kara, kıvamlı suyuna atacaklardı.

Dünden bozma küçük kat. Dolmuşun ön camında pullu boncuklu bir muska sallanıyor. Murat gülümsüyor: Orada kendimi hep, Ferit Sakarya'ya artık dar ve kısa gelen bir paltodan bana uydurulmuş ceket içindeymişim gibi duyardım. Bu akşam da, o ceketin ceplerinde bıraktıklarımı aramaya dönmeye-bilirdim...

Dolmuş sürücüsü homurdanıyor: "Sözde kestirmeden gidelim dedik!" Demek hâlâ ana caddeye çıkmamışlar? İnsanın, otuzuna merdiven dayadığı bir yaşında bile... İşte, yine zaman yitireceklerdi. Dolmuş bir kamyonla burun buruna gelmişti. Murat'ın, gece yasağının başlama saatine dek, aradığını bulup bulamayacağı da belli değildi ki. Telgrafı hiç almamış gibi yapamaz mıydı? Bunu yapamazdı. Yapamamıştı. Ama sabahki buluşmayı daha güzel, daha anlamlı kılabileceğini sandığı birtakım hayallere kapılmayabilirdi. -Hayalci Murat! Hayalci Murat! ..- Ne çok tasarı, ne çok düş... Olanların hangisi o düşlere uygundu sanki?

Ne kadar eski bir yapı!

Dolmuşun iki tekeri kaldırıma çıkıyor. Eski yapının duvarına hemen hemen sürtünerek geçiyorlar. Ayazpaşa'da, Ferit Sakarya'nın taa öğrencilik yıllarında oturduğu katı çoktan bırakmıştı. Bugün de, bozdurulup kendi üstüne uydurulmuş o ceketi, Beşiktaş'taki ruhsuz yeri bırakmıştı işte. Günboyu eski gazeteleri, dergileri, kitapları, takım giysileri, -ne kadar çok, hepsinin ne kadar da modası geçmiş- bozuk fotoğraf makinelerini, çizik plakları, telleri kopuk gitarları, bitmemiş senfonileri... Onları da bırak, bunları da at!.. at, at, at...

Uzun bir koşu tutturmuştu sanki. Soluk soluğaydı: Yüzümüzü yıkar yıkamaz kültürfizik yapmalıyız. Uzun uzun koşmalıyız. Engeller aşmalıyız. Meyillendiğimiz Hafif Batı'dan dümen kırıp enginlere açılmalıyız. At işte, bu kravatları da, aklığı sarıya dönmüş gömlekleri de, bozuk pikabı, o yandan bu yana esen iç çekişli rüzgârlarla dolu bandları... Artık bozdurup bozdurup üstüne uydurabileceğin kat mat yok. Elektrogitarı

alı-koymalı. Bir bakımdan geçirtmeli... En iyisi satmalı. Piyanoyu ne yapmalı? Asıl, bana piyanolar armağan eden bu dayıyı kapının önüne koymalıydım.

Besbelli onu ne atabilmiş, ne satabilmiş, ne kapının önüne koyabilmişti. Taa Bostancı'ya giden bir dolmuşun içine kadar da taşımıştı üstelik. Yıllarca biriktirdiği gazete, renkli dergi kesiklerini de almak için geri dönmeyebilirdi. Onları ne yapacağını bilememiş, yakacak-atacak bir yer bulamamıştı. Yıllar önce, fakülte arkadaşlarından biri, onca üstüne titrediği kitaplarını nasıl yakmıştı! Sanki bu kesikler o kitaplardan değerli. Selmin şurada, Selmin burada, Selmin'le şöyle, Selmin'le böyle... İşte, en sonuncu tarihlisinde şu da var: *Kendini Seli adı altında gizlemeye çalışan, Türk Hafif Müziği eski şarkıcılarından Selmin Rifatzâde'nin Ankara, Maltepe barlarından birinde görüldüğü...*

Fotoğrafını da basmışlardı.

Bağdat Caddesi'ndeki pastaneler kapanmıştı. Dükkân vitrinlerinden bir karartma gecesinin mavi sarı ışıkları yansıyordu. Dolmuşun açık camından içeri şimdi hafif egzoz ve lağım kokulu bir serinlik doluyor. Murat, yarın gözlerini küçücük bir odada açacaktı. Küçük, fakat aydınlık. Penceresinden incir ağacı görünüyor. Gazete kesikleri, bırakıldıkları yerde: *Eskişehir'in tanınmış Sakarya ve Kaymazlı ailelerinden, merhum Ahmet Kaymazlı'nın oğlu, değerli sanayicimiz Ferit Sakarya'nın yeğeni Murat Kaymazlı. .. Genç, yakışıklı âşık... Dayısının sunduğu bütün olanaklara sırt çevirerek...*

Taa on yıl öncesinden, yetmişlerden başlayıp, öyle boy boy, renk renk: *Fırtınalı aşk. Murat, uzatmalı sevgilisinden vazgeçemiyor.*

Maltepe'nin barında çekilmiş o fotoğrafta ise Selmin artık uzatmalı sevgilisiyle değil. Saçları oksijen yanığı, gözaltları morumsu, eteği buruşuk.

O etek taa nerelerine dek sıyrılmış. Heykel güzelliğindeki bacakları boylu boyunca gölgelenmiş...

Murat'ın yüreğinden uzak, uçuk bir titreme geçiyor: Bu resmi gördüğüm gün yine ne çok ağlamıştım. -Çünkü sen zayıf birisin. Bir gününü bile programlayamıyorsun.-

Akşamüstü Beşiktaş'a, boşalttığı eve dönmüştü işte. Kirli duvarlardan kaldırılmış tablolar, çekilen masalar, geride isle çerçevelenmiş dörtgen aklıklar bırakmıştı. Yatağın, dolabın kaldırıldığı yerde toz yumakçıkları uçuşuyordu. Ocağın bulunduğu köşede üçgen biçimi, dört yağ tabakası, buzdolabından boşalan yerde ise pas lekeleri göze çarpıyordu. Gazete, dergi kesiklerini aralığa yığmış: Kocaman bir on yılı yabancı kimselerin eline nasıl bırakabilirdim!

Arkadaki tek yolcu da inmiş. Dolmuşta şimdi iki kişi kalmışlar. Galiba Şaşkınbakkal'ın oralardan geçiyorlar. Belki de değil. Belki daha Göztepe'ye ancak geldiler. Gazete kesikleri ise yine boşalttığı evde kaldı. Onları ne yapacağını yine bilemedi. Evi çoktan boşaltmıştı. Gitmişti. Kapı çalınırsa çalınsın. Açmayabilirdi.

"Telgraf!" diyordu dışarıdan bir ses.

Açmayabilirdi.

Yanına geliyorum. Sabah Haydarpaşa'da olurum. Özledim. Kısmet.

Ah Kısmet, bu telgrafı yarın çekseydin elime geçmezdi. Son on yılı incir ağacının altında yakardım. Sana da telefon etmezdim artık. Yeni yerimi bildirmezdim. "Nasılsın?" demezdim. Sonunda ben de her şeyi programlamıştım. Bir incir ağacına uyanacaktım. Hiçbir zaman hiçbirinize, "Nasılsınız?" demeyecektim. Yanıtları ezberlemiştim.

Ne zaman kızkardeşine telefon açsa, ona "Nasılsın?" dese, bütün iniltili "Sen nasılsın?"larına eklenen hep aynı yanıt olurdu: "Bildiğin gibi..." Ama şimdi bildiğim bir şey yok. Buraya geliyormuşsun, yanıma. Burası neresi? Salkım Küpe Sokak, No: 11. Şimdi bulunduğu yerden, az sonra bulunacağı Bostancı'dan, sabah gideceği Haydarpaşa'dan ne kadar uzaktı bu Salkım Küpe Sokağı. Dik yokuşlar. Bir alay başıboş köpek, bir alay başıboş kedi, bir alay da başıboş çocuk. Eski ahşap evin en küçük odası. İçinde bir yatak, bir masa. Kısmet'i orada nasıl barındırabilirim? Hem bakalım yalnız mı geliyor? Şimdiye dek onun tek başına bir yolculuğa çıktığını gören olmamıştır. Çarşıya, eteklik kumaşı almaya bile çıksa, yanında ya annemiz olacaktır, ya Kardelen, ya da hala kızlarımızdan biri. Ama Deniz yengemiz değil. Deniz yengemiz, aileye sonradan katılan en özgür kadınımız. Seramik desencisi. Uygar Ferit Sakarya'nın uygar karısı. Son kez Divan Pub'da buluştuk. Koca birer tabak salatanın başında: Hayır Deniz, dönmem. Dayımla da çalışmak istemiyorum. Öyle işte. Nedeni yok. İstemiyorum.

Murat, "Kocana güvenmiyorum," diyemediği için, "Nedeni yok," demişti. Deniz, ortadan ayırıp ensesine sıkıca topuz yaptığı saçları, çok ustaca boyandığı için hiç makyajsızmış izlenimi veren yüzüyle çok hoştu. Yine de insanda çekinme duygusu yaratıyordu. Kocası gibi o da 'kendine güven' denen şeyin bir simgesi. Dört sigara içmişti. Dördünü de aynı boyda içmişti, hayret! Nedensiz hiçbir şey olmazmış. Deniz, dördüncü sigarasını da filtresine bir santim kala söndürüp böyle demişti. Salatanın içindeki salam kırpıntılarının birini bile yanılıp ağzına atmamıştı. Hepsi kasenin içinde kalmıştı. Esmer teninde uçuk bir pembelik. Bu pembelik hiç ton değiştirmiyor. Oysa, gözlerinde belli belirsiz bir öfke ışığı çakmış, "Yoo ama, nedensiz hiçbir şey olmaz Murat!" demişti. Elçilik görevinin başarısızlıkla sonuçlanmasından hoşlanamazdı. "Biliyorum, ama size nedenini söylemeyeceğim Deniz. Hiçbir zaman. Kimseye söylemeyeceğim."

Deniz, bu direnişi anlamsız bir inada bağlamış olabilir. Ama herhalde Selmin'in ablası Belgin'in görüşü daha gerçeğe yakındı: "Ah senin

şu, feodallikten artakalmış gururun!"

Bu sabah, Beşiktaş'taki evin kapısı önüne bırakılanlar arasında Belgin de var: Gelip gittikçe içtiği rakı ve konyaklardan boşalmış on kadar şişe, divanın altına yuvarlanıp orada unutulmuş bir tüp uyuşturucu. Haa, bir de fotoğraf. Kara gözlü bir oğlan çocuk...

"Geliyorum," diyor Kısmet. Telgraf çekiyor. Üstelik de gece trenine biniyor. Ne olmuş olabilir? Belki de kocasıyla kavga ,etti. Artık her şeyi açığa vurdu belki. Kendini açığa vurdu. Evini bıraktı, kaçıyor. Olamaz ki. Kısmet bunu yapamaz. Kaçacak-sa, ancak üst kata, annemiz Türkan Kaymazlı'nın yanına kaçar o. Ertesi gün de herkes elbirliği eder, Orhan'la aralarını yapıverirler ve yaşam eskisi gibi sürer gider.

Bütün o renkli gazete, dergi kesiklerinin yanında yine çaresiz duruyordu. Onları ne yapabileceğini yine bilemiyordu. Ama yüreğini altüst eden başka bir şey olmuştu. O kesiklerin arasına nasılsa karışmış bir resim. Murat, bir zaman da bunu tutturmuştu. Son on ayı içinde sürekli kar çiçeklerinin resmini çiziyordu. İşte bu da bir kar çiçeğinin ak pak petali. Daha belirgin bir aklık içinde uçuşuyor gibiydi. Bir takıntı: Aylarca çizdim, boyadım. Hep kar çiçekleri. Karlar, buzlu sular arasında açarlardı. Ben yalnız o çiçekleri boyarken ısındım.

Yanındaki kimse koluna dokunuyor. Çok gözlü küçük el çantası yere kaymış. Eprimiş, ama güzel, yumuşak deriden bir çanta. "Sağolun." Eğilip alıyor. Doğrulurken Bostancı'nın küçük alanına yaklaştıklarını seçiyor. Gündüzlerin curcunasından hiçbir şey kalmamış geriye. Sebzeciler, meyveciler kasaların üstüne örtülerini çekmişler. Dolmuşlar, minibüsler son seferlerine hazırlar. Simitçiler yok. İskeleden doğru insanlar koşuşuyor. Telgrafı okuduktan bir süre sonra Murat da böyle olmuştu. Çok hızlı bir koşunun ardından, henüz daha soluk soluğa iken, aklı bir tek şeye takılı kalmıştı. O takılı kalış nedeniyle çabuk olması gerektiğine, zamanın çok

daraldığına inanmıştı. Telgraf gibi, kar çiçeği resmini de el çantasına attığı gibi dışarı fırlamıştı: Öyle ya, kesikler yine orada kaldı.

Gecenin karanlığına çıkarken saatine bir kez daha bakmayı unutmamıştı. On biri geçiyordu: Gece yarısına kalmadan Bostancı'da olabilirim. Yasak başlamadan geri dönebilirim.

Bostancı'daydı işte. Yukardan, köprünün beri yanından bir trenin düdüğü işitiliyordu. Alanı hızla geçiyor şimdi. Köprünün altına dalıyor. Merdivenleri tırmanıyor. Aynaya baksa, yüzünde kendine bile yabancı gelecek bir gülümseme:

Kısmet çoktan Eskişehir tren istasyonundadır. Annemizden, aileden edindiği bir alışkanlık. Yola arabayla çıkılacaksa kör karanlıkta çıkılır. Trene binilecekse, kalkıştan en az bir saat önce istasyonda olunur. Hacer, yolcunun, daha doğrusu yolcuların, -çünkü ailede Ferit Sakarya ve Deniz'den başka kimse yolculuğa yalnız başına çıkmaz- arkasından bir tas su dökmek üzere evde kalır. Bazan annemiz, pek sık halamız; çok zaman hala kızlarımız, hatta uzak akrabalarımız ve hiç aksatmadan da, her işe koşturduğumuz İdris Efendimiz, yolcuları gönderenler arasındadır. Gidenlerde küçük değişiklikler olursa, ister istemez gönderenlerde de küçük değişiklikler olur. Ancak İdris Efendi, üç günlük yolculuklarda bile, bütün bir yıl, bütün bir ömür gidiliyormuşçasına patlayacak denli doldurulmuş bir sürü bavulu, çantayı, bir o kadar naylon torbayı binilecek araca taşımakta, hepsini tek tek yerlerine yerleştirmektedir. Hacer'in balkondan saçtığı suların kaç tas olacağı ise, gidenlerin sayısından çok, kendi gözündeki önem derecesine göredir. Ferit abisi için kovalarla su döküyordur, ama başa mı çıkar? Adam yerinde hiç durmuyor ki! Gecenin bu saatinde Hacer, olsa olsa ancak balkona çıkmış, taa yukardan aşağı yarım tasçık su fırlatmıştır. O da yalnız Kısmet için. Orhan'a yok. Kısmet'i trene herhalde kocası getirir. Yok canım, yok canım, o trene birlikte binecekler. Ama Kısmet, Orhan eniştemizle gelecek olsa trenden söz açmazdı. "Sabah Haydarpaşa'da

olurum... " Arabası dururken Orhan'ın trene bindiği nerde görülmüş? Öyleyse Kısmet annemle geliyor. Ya da hala kızlarından biriyle... Ya Ferit Sakarya'nın koluna girmiş, öyle geliyorsa? Kocaman beyinli, kocaman yürekli, kocaman çeneli dayımız böyle küçük oyunlara gönül indirecek adam değil ki! O, bu 'küçük mesele'yi çoktan unutup gitti: Gelen geldi, geçen geçti, şimdi biz işimize bakalım. Milli sanayimizi nasıl kuracağımızı. Ah keşke yarın trenden o da inse! Götürüp ona Seli'nin Seli olmuş fotoğrafını göstersem: Bakın bakalım, bakın! Geçen geçiyor ama, delerek geçiyor!..

Murat, içine musallat olan bu ısırgan sesi yendiğini sanıyordu. Dayısına karşı duyduğu öfkenin, düşmanlığın nedeni salt Selmin miydi bakalım? Yoksa, bu düşmanlığı açıklayabilmek için o 'küçük mesele'ye mi sığınmıştı? Arada Ferit Sakarya olsun olmasın, Selmin şimdi bulunduğu yerden çok mu uzaktaydı? "Hem," demişti kaç kez kendi kendine, "birer tutku adamı olmakta birbirimize ne kadar benziyoruz. Ancak benim tutkum genel geçerde sıfır alıyor, onunkisi on üstü yıldız. Ben belki de bunun hırçınlığını yaşadım." Dayısının o hareketini hiçbir zaman hoşgörememişti. Göremezdi. Ama, Ferit Sakarya'ya karşı bir saygı, hatta hayranlık bile duyuyordu. Elinde değildi. Tıpkı Darüşşafakalı oğlanlara benziyordu işte. Murat, en sonunda, dayısına karşı duyduğu, bitmeyen, her gün biraz daha artan düşmanlığın, ona aynı zamanda hayranlık da duymadan edememesinden kaynaklandığına karar vermişti. Kendi tutkusu, içinde akıl barındırmayan bir tutkuydu. Ferit Sakarya, akıldan hiç caymazdı. Ama bu da Ufuk'un düşüncesi değil miydi?

"Es geçiyoruz, karşı olmak yeter sanıyoruz, ancak Türkiye solunun Ferit Sakarya gibi adamlardan öğreneceği çok şey var," der dururdu. Anlaşılmaz, değişik, hattâ deli denirdi Ufuk için. Deli değildi Ufuk. Murat'a da çok değişik gelirdi. Yaşamına girip çıkan, değip geçen hiç kimseye benzetemezdi onu.

Kısmet'in telgrafını okur okumaz Ufuk'u düşünmüştü. Gecenin bu saatinde onu bulmaya kalkması tuhaftı. Şimdi, içerlere doğru yürürken de, Ufuk'un son olarak taa ne zaman gördüğü pek değişik bir yüzü, pek değişik bir sesi: "Kısmet ne zaman buraya gelirse, benim de o ân haberim olsun Murat!"

Bir buyruk değil. Murat'ın ilk algılayışı böyleydi, ama şimdi o ses, yakaran bir ses. O yüz, özlem dolu. Her şeyi yaşadığını sanıp da, özlemle ilk kez ve pek yaman biçimde tanıştığını ele veren bir yüz.

İstasyonun arkasındaki alanda, bir vitrinin içinde, kesilmiş, yolunmuş piliçler sıra sıra duruyor. Banliyö treni geçip gidiyor 'muttarit tıkırtılarla...' Öyle ya, yaşamı programlayabilmek için işe, sabahları kültürfizikle başlamak gerektiğini öneren Metin de değildi. Felsefe okuyan bodur, şişko oğlandı. Yanında' hep Darüşşafakalı çocuklarla gezerdi. Murat'la konuşurken sesi dikine dikine çıkardı. Hele tavukları ardındaysa! Güzel bir kız gördü mü, rengi solardı, sesi incelirdi. Beni Selmin'den koparıp 'doğru yola' çekmek için küfüre dek pek çok yol denemişti. Sonra, bir kez Selmin'le de karşılaştı.

-Aaa sahi, renkli basınla en az benim kadar ilgiliydi demek!- Selmin'le karşılaştı. Çok terliyordu. İkide bir Selmin'in sigarasını yakmaya çalışıyordu da kibritler huysuzluk ediyordu, kırılıkırılıveriyordu. Tavukları o gün yanında değildi. Her şey birden çözülmüştü. 'Doğru yol' yitirilmişti, bulunamıyordu. Selmin de çok acımasız davrandı. "Puşt! Çek bakayım dizini dizimden. Masanın altında sürtüp durma! Git sen de kendine bir karı bul! .. " Soylulukla pespayelik, incelikle edepsizlik barış içinde, elele; biri bir gün gerekirse, öteki öteki gün, nereye gideyim, başımı nereye sokayım?

-Sıkıyönetim on sekiz ilde iki ay daha uzatıldı.- Felsefeci oğlan, burnundan sümükler akasıya ağladı: "Ben çok kadınsızım, çok kadınsızım, para da olmayınca..." -Ankara'daki olaylarda bin üç yüz kişi gözaltına alındı.-

- En bedava spor koşmakmış. Ufuk, Şeker Fabrikası'nın önünde beş bin metreyi on dört dakika elli saniyede koşardı. Ağaçlara, elektrik direklerine işaretler koyardı. Her ağaç arası elli metreymiş. Kronometreyi ben tutardım. Ama o, hiç hız kesmezdi. Şeker'in önünde koştuğu kadar, kızlar arasında da, ipi göğüsleyene dek. . . İpi göğüslemek. Çok hızlı bir beş bin koştuktan sonra, hemen duramazsın. Hızın hızıyla sürüklenirsin... Ufuk'un o yeni yüzü, o yeni sesi, o çığlık!.. İp göğüslenmiş, ama hala koşuyorsun, sürükleniyorsun, on ay ruhsuz bir evde devinimsiz oturuyorsun, üstüne işaretler atılmış ağaçlar, elektrik direkleri bir bir geçiyor önünden.

-Üç ölü, dört yaralı. Bir ölü, beş yaralı. Dört ölü, üç yaralı…

Murat, istasyonun arkasındaki yolu tutturmuş, yukarı doğru hızlı hızlı yürümekte. İzmit yönünde geçip giden trenin sesini işitiyor: İzmit'teki tren kazasında on yedi kişi ölmüş, yirmi yaralı... Ayakları yeterince hızlı gitmiyor. İçinin koşuşuna oranla hep geride kalıyor bu ayaklar: Doğrusu tam hangi yolu tutturmam gerektiğini de bilmiyorum. Ne Felsefe'deki oğlan, ne onun hayranları, ne Selmin, Ufuk'u tam nerde bulabileceğime dair ipucu vermiyorlar. Bir telgraf aldım. Kızkardeşimden. Ablamdan. Kısmet'ten... İlişkilerdeki bu kekemelik. Beynimde patlak veren yeni bir karmaşayı düzene sokmaya çalıştım: Tamam işte, benim de Kısmet için yapabileceğim bir şey var artık. Hattâ iki şey. Yarın sabah erkenden Haydarpaşa Garı'nda olabilirim. Kısmet'i karşılayabilirim. Ufuk da oradadır. Buna, Ufuk kadar Kısmet de sevinecektir. İnsanın, yaşamında, hoşnut edilmeye değer üç beş kişinin kalmış olması az şey midir?

Murat da onları sevindirebilirdi. Onlar ise, bir kez olsun kendisine güvenebilirler. İçlerinden "Ya Murat olmasaydı?" diye geçebilir. Böylece, Murat'ın da bu yeryüzündeki varlık nedeni anlaşılmış olur. Dünyaya salt hayal denizlerinde yüzmek, kimseleri sevindirememek, somut hiçbir şey yapmamak için gelmemiştir; otuzlarında, -biraz geç de olsa- olağanüstü bir

buluşmayı gerçekleştirmek için gelmiştir. Telgraf, 'Hayalci Murat'ın kendini kanıtlamasına bir çağrıdır. Günü zamanı dolmuştur. Bu çağrıya uyulmuş, sokağa çıkma yasağının başlamasından önce, ıssız, karanlık yollara düşülmüştür: Şu ân karanlık bir caddeyi çıkmaktayım. Ufuk, bu yörelerde bir yerde, şu yolun ucunda beklemekte. Kısmet, trene binmek üzere... Tabii, tabii, biliyorum; bu gece henüz apayrı yerlerdeyiz, bilinmezlikler içindeyiz. Ama yarın sabah tansıksı bir şey olacak -Hayalci Murat, Hayalci Murat!- Fakat bu kez, hepsi gerçek. Az sonra, yeni sesi içimde sürekli yankılanan, yeni yüzü karanlığa vurup duran Ufuk'u bulacağım. O zaman, sabahla işte, üçümüz gardan kolkola çıkacağız. Önümüzde pırıl pırıl, saf bir dünyanın durduğu ilkgençlik yıllarına döneceğiz... Geride değil, ilerde olmalı bu adres.

Sağına soluna bakınıyor. Bir toprak yığınının gerisinde, yapımı tamamlanmamış yüksek apartmanlar: Bu sokağın çıkışı yok. Hiçbir yere ulanmıyor. Geri dön bakalım Murat. Bir de üst yolu deneyelim. Buralarda tek yapı kalmadı. Numaralar da tutmadı. Her yan önümüzü seçemeyecek kadar karanlık. Geri dönelim. Bir de, üst yolun alt ucundan başlayalım.

Üstbostancı'da, yolları henüz tamamlanmamış, ayrık ayrık yerlerde yükselen yeni yapılardan ikisini ardında bırakırken, başını kaldırıp gökyüzüne bakıyor. Yukarısının sıvama yıldızla dolu olacağını, orada neşeli ışık benekleri bulacağını sanıyordu. Oysa, ölgün külrengi bir pus tabakası görüyor. Sıcak, nemli bir haziran gecesi. Başını indiriyor, bakışlarını önündeki engebeli, bozuk yola çeviriyor: Ufuk'u bulmalıyım. Ona Kısmet'in yarın sabah Haydarpaşa'da olacağını bildirmeliyim. Henüz hiç yaşanmamış, hiç el değmemiş ve yaşanacak olan bir günü başlatmalıyım. Buluşunca ne yaparız? İlkin doğruca nereye gideriz? Bunu Ufuk'la kararlaştırırız. Salkım Küpe Sokak, No: 11. Orası olmaz. Biz açıkhavaya çıkarız. Çok konuşmayız. Sessizliğimizi dinleriz. Ben, hiçbir şey anlatmam. Kısmet, yeni sesimden anlar. Yeni yüzümden. Yüz çizgilerimden... O da anlatmaz herhalde. Eskişehir'i, kasvetli bir ömrü; bir kaza ile başlayıp bir kaza ile

biten analığını, -öyle ya, Kısmet hiçbir şey anlatmadı. Sustu, sustu- fakat Ufuk'un kimbilir anlatacak ne çok şeyi vardır. Bizi kendi gözümüzde küçültecek, minicik toz taneleri haline getirecek kadar çok. Ama Ufuk bizi suçlamaz. Onların yanında ezilip büzülmem. Gözlerimi yere indirmem. Belki de hoşgörülmek istemeyeceğim. Ufuk'un beni suçlamasını bekleyeceğim. O da bunu benden esirgemeyecek.

Nerdeyse bir yıldan fazla oluyor; Ufuk'a Kadıköy vapurunda rastlamıştı. O zaman eline tutuşturduğu adres bu. Murat'ın bu geceye dek hiç aramadığı bir yer. Ufuk'un küçük bir yakınlık arayan sesi, özlem dolu yüzü o zamandan kalma işte. Bir ara da onu, Eminönü'nde, otobüs sahanlığında görmüştü. Otobüs kalkmak üzereydi. Özlemini, yangın yerinden uçveren dumanlar benzeri açığa vuruşu da o ândan kalma. Öyle ya, "İmdat!" diyen bir sesti bu: Kısmet buralara ne zaman gelirse, hemen haberim olsun... Lütfen Murat, unutma! ..

"Söz!" demişti Murat da, "Söz! Bana güvenebilirsin."

Otobüs çekip gitmişti. Ufuk, hiçbir şey işitmedi.

Ufuk'un o yeni yüzünü seçişi üstünden bile o kadar zaman geçti ki... Bu arada, şu koca kentte tek başına yitip gitmiş olamaz mı? Evlenmiş olamaz mı? Belki çoluk çocuğa bile karışmıştır!

Özellikle Ufuk'un akla böyle bir olasılığı getirmesi de şaşırtıcı. Fakat, önünde sonunda işte herkesin bir evi, yuvası, çoluğu çocuğu oldu. -Felsefe okuyan toparlak delikanlı da... Doktora yapmış. Tarih asistanı hanım hanımcık bir kızla evlenmiş. Ören'de yazlık ev almışlar.- Herkesin bir işi, toplumda bir yeri var. Hepsi yirmi beşlerini de geçti artık. Otuzlarına merdiven dayadı. Ben de işte neredeyse otuzundayım. Dün küçümseniyordum, bugün de küçümseniyorum. Hep o 'doğru yol'un dışında... Kısmet otuz üç yaşında. Ufuk da... İlkgençlik ise... Peki, Kardelen?

Tökezliyor. Yeni yapımlar için konmuş, yarısı yıkık bir tahta perdenin yanından geçiyor. Soluk sörpük yanan bir sokak lambasının asılı durduğu direğin berisinde üst yolu buluyor: Burası yolun ne başı, ne sonu. Ne yana yürümeli? -Gazete kesiklerini bile geride bırakırken her şey ne kadar açık, aydınlıktı. Küçük, yeni bir oda, incir ağacı, içinde uçveren yepyeni bir müzik.- Önce, ilk yapıların numaralarını bul. Sonra, gerekirse geri dönersin. Dönersin... -Almamış gibi yapamayacağınız bir telgraf geliyor, bütün tasarılarınız altüst oluyor.- Gerekirse geri dönersin, ne yapalım. Dönersin...

Dönülecek mi? Ufuk bulunacak mı? Yarın sabah, üçünü de ışıtacak bir kavuşma gerçekleşecek mi? Gerçekleşmeli. Kısmet yalnız mı gelecek? Yalnız gelmeli. Sevmeyi yalnız Kısmet bile-bildi. Ona kocaman bir armağan sunmalıyım.

Bu gece, şu saat uzun sürmedi. Çarçabuk sabah oldu. Günün ilk ışıkları, silik bir beyazlıkla küçük, kirli camdan süzülüp Murat'ın gözlerine değdi. O da hemen fırladı. Günlerin en uzunu, gecelerin en kısasına ne kadar yakın artık. İşte, gece henüz bitmeden, bu silik aydınlık...

Murat, güzelce yıkandı. Tıraş oldu. Alnında eksilmeye yüztutmuş, sarısı baskın kumral saçlarını taradı. Sırları dökülmüş benek benek bir aynada yüzünü diri, neşeli bulmaya çalıştı. İçlerinden birini Kısmet'e gönül rahatlığıyla sunabileceği birkaç gülümseme denedi. İlk sözlerin ne olması gerektiğini arandı. Öyle bir gülümseme, öyle ilk sözler olmalıydı ki, Kısmet kardeşinin gerçekten sevindiğini, onun tarafından şimdi değil, her zaman, her zaman düşünüldüğünü, bu buluşmanın herhangi bir buluşma olmadığını, her ayrılış zamanının bir kopuş daha demeye gelen buluşmalarından biri olmadığını anlasın. Bunun gerçek bir kavuşma olduğunu, bu kentte yalnız, desteksiz, umursanmaz kalakalmayacağını anlasın! İşte ben varım ya, Ufuk olmasa bile? Üstelik Ufuk da var. Hem de soluk soluğa koşmuş. En hızlı koşusunu yapmış. İki bin metre, iki dakka!..

Çatlayasıya koşup gelmiş. Sokağa çıkma yasağı biter bitmez, engelli bir koşunun son noktasında. Haydarpaşa Garı'nda... Çünkü tren ya gelmiştir, ya gelmek üzeredir. Anadolu Ekspresi gara saat sekizden önce girmez. Biz oradayız. Ben Ufuk'tan daha geç geldim, geciktim. Çünkü onun, Eskişehir Şeker Fabrikası'nın orada, ağaçlara, direklere işaretler koya koya yaptığı koşuların hiçbirini yapmadım ben. Ben yalnız, yakıcı bir kadın teni tenime değer değmez, yanık kokuları içinde... Olsun, geldim ya, geldim işte! İşte tren de geliyor. Bakın, vagonlardan birinin penceresinde Kısmet'in hep o, kendi üstüne örtük yüzü. Bu kez ona öyle bir İstanbul sunmalıyız ki Ufuk, en azından düşleri bozulmasın. Çünkü onun düşleri var daha. Yani, herhalde vardır. Hiç harcamadı ki, hep biriktirdi... "Gençliğini herkesin olabilecek bir kadın için harcıyorsun. Gençlik daha yüce bir amaç için, toplum için kullanmalı bütün gücünü." Ne güzel çocuktu Metin. Yüzü, alnı, gözleri ışıl ışıl olurdu. Felsefe'deki oğlana hiç benzemezdi o. Yanlışa giden yollar da öylesi farklı ki...

Murat, karşılama töreninde Kısmet için seçtiği gülüşü, el sallayışı, o ilk en güzel sözleri arıyor. Çok özenle seçilmişlerdi. Nerede? Hani tren? O tren gelmedi ki, gitti. Ufuk nerede oturuyor peki?

Olmadı. Numaralar bu yanda da tutmadı. Adresteki numara yolun öte yanında kalmış. Sayılar burada sürekli çoğalıyor: Geri döneceksin. Kimbilir daha ne çok yürüyeceksin. Yeni açılmış bir sokak. Ne başı, ne sonu belli. Upuzun bir karanlık. Benimse, Ufuk'u bulabilmek için önümde yalnız iki saatim kaldı. İki saat bile değil. Çok az. Çünkü daha, yasak başlamadan geri döneceğim. Başımızı bir an önce bir dam altına sokmamız gerek. Bu yana, sabahla geçmeliydim. Uyuyup kalabilirdim. Saati kaçırabilirdim. Kısmet de, telgrafı elime geçmedi sanırdı. Zaten geçmeyebilirdi. Kesikleri almaya dönmeyebilirdim. Böylece, onu her zaman ürkütmüş bu kentte, büsbütün yalnız, yitmiş bir Kısmet...

O Kısmet, vagonlardan birinin penceresinde bir süre gülümsemeye çalıştıktan sonra, sevinç dalgalanmalarına uğramayı tümden unutmuş yüzüyle trenden indi. Elinde çantası. -Şaşılacak şey, bir tek çanta!- Umutla çevresine bakındı. -Kar çiçeğinin resmi de kesiklerin arasına karışmış.- Çevresine bakındı. Omuzbaşında bir ses, "Kısmet!.. Hoşgeldin canım, hoşgeldin!.." diyecekmiş gibi durdu, dinledi. Gardaki bütün insanları tek tek seçmeye yetecek kadar uzun bir süre bakındı, arandı. Bekledi. Trenden inen herkes gitti. Binecekler bindi. Otuz üç yaşını çarçabuk kırka, elliye getirmiş, o yaşlarda bile içine kapanıklığı alt edememiş bir Kısmet, ürkek-korkak, gardan dışarı çıktı.

Şimdi, yersiz yurtsuz olan o çocuk, Ufuk değil; bu genç kadın. Merdivenlerde, çantacığı ayaklarının dibinde; neye binmesi, ne yana gitmesi gerektiğine karar veremeden, öyle... Bir taksiye mi binse? Ah Allahım, şoför beni nerelere götürür kimbilir! Belki işte, kalkan şu vapura atlamak. . . Bilet nasıl alınır, nerden? Hem nereye gideceğim, bilmiyorum ki!

Büsbütün ürktü. Ağlayacak. İskeleye varamadan vapur da kalktı zaten. Yutkunuyor işte. Ağlayacak, ama ağlamıyor. Kendini tutuyor: Acaba yeni bir vapur ne zaman gelir memur bey? Buradan Beşiktaş'a nasıl gidilir? Bilemiyorum, hayır bilemiyorum. Harem Oteli'ne nasıl gidilir peki? Ben önce Harem Oteli'ne gitsem, acaba sonra, oradan kardeşim Murat Kaymazlı'yı arasam? Telefonu da kapattırmış, yok. Gülmeyiniz rica ederim. Tabii Divan Otel'i de bilirim. Kaldık orada. Harem'de de kaldık. Ama bu ilk yalnız gelişim. Bu kentte, ilk yalnız gelişte, nerede kalmalı bir kadın acaba?

Yarı sözlü, yarı sözsüz; benzer sorularla, alınmış üstü kapalı, alaycı ya da küçümseyici, aşağılayıcı yanıtlarla sabahın itiş kakışında ne yana gideceğini büsbütün şaşırmış; ne kadar süreceği belirsiz yeni bir karar daha alma zorunda kaldı: En iyisi kalabalığın içinden çıkayım, bir köşeye çekileyim. Kendimi unutturayım. Fakat bu kara bıyıklı adam! Neden

yandan yandan üstüme doğru geliyor? Ne yapacak? Allahım, ne isteyecek benden? Bay jandarma, bay asker, polis bey, kardeşim, lütfen, ne yapmak istiyor, neden böyle sırıtıyor, üstüme üstüme geliyor, neden? Ben mazbut bir kadınım. Ev kadınıyım... Fakat rica ederim neden öyle göğsüme göğsüme?.. Ses edersem ben mi zararlı çıkarım? Nasıl olur, ben... iyi bir ailedenim. Elinizi çekiniz!..

Adamlar birken iki oldu. Kısmet önden arkadan sıkıştırıldığını duydu; en büyük korkunun getirdiği çaresizlikle, hiçbir zaman dışarı vurulmamış öfkesini bağırdı: "Utanmazlar!"

Sarkıntılık edenlerden biri, "Mal bu" dedi. Öteki, "Sarhoş be!" dedi. İki polis geldi. Kısmet'i tuttular. "Arayın şunun üstünü başını, her yanını, neyle dumanlanmış görelim!" dediler. Kısmet çırpındı. Bir yığın insan ortasında, ayıplayan, aşağılayan bakışlar altında, iyi aile kadını olduğuna inanmayan yüzler, cık cık'lar arasında çırpındı. Birçok göz üstünde, birçok! Eskişehir'den bin beter. Çırpındı: Daha ilk adımda, evin kapısından dışarı henüz çıkmışken, nasıl olur da üstünde bunca göz dolaşabilir, bunca erkek eli her yanında?

Murat kendini, dişlerini acıtasıya sıkmış, başını iki yana hızlı hızlı sallarken yakalıyor. Paçalarına dolanan bir telden, gözünün önündeki görüntüden kurtulmaya çalışıyor. Saatine bakıyor. Puslu, külrengi gökyüzü altında akreple yelkovanı güçlükle seçiyor: Kısmet henüz trene binmedi ki. Henüz o saat gelmedi. Zaten Eskişehir tren istasyonunda da yalnız değildir. Haydarpaşa'ya inince ise hiç yalnız olmayacak. Çünkü telgrafı aldım. Yarın sabah da, gecikmeden, saatinden önce, Kısmet'i karşılamaya gideceğim.

Yüreğindeki sıkıntı durulur gibi oluyor. Tel parçasını bir yana fırlatıyor: Ancak, ohooo; daha üç yüzlerdeyiz. Numaralar küçülüyor. Ben yirmilere geleceğim, ortada yapı mapı kalmayacak. Ne Ufuk, ne bir şey artık. Bu uzun, karanlık yolun bile sonuna gelmek üzereyiz. Ne oldu acaba? Geleceğini neden bu denli geç bildiriyor? Kısmet ki, annemiz bir yolculuğa

çıkmadan önce iki hafta hazırlık yaparsa, o da en azından tam üç gün hazırlanır. Koltukların, kanapelerin üstünü örter. Camlara kalın perdeler çeker, altlarına kâğıtlar yapıştırır, saksılarını üst kata taşır. Kedisini yine üst kata, Türkân Kaymazlı ile Hacer'e teslim eder. Bana, biri peynirli, öteki kıymalı iki kocaman tepsi poğaça yapar, tahinli ekmekler falan... Üç çeşit kek, iki çeşit tatlı: Elimle yaptım. Özlemişsindir.

Murat, bu sabah taşındığı odadaki küçük masanın üstünü boşalttı. Notlar, notalar, boyanmış, boyanacak kartlar ve bir telgrafı almamış oluvermek gibi puştluklar... Hepsini elinin tersiyle itti. Boşalan yere Kısmet'in getirdiklerini dizdi: Çocukluk, ilkgençlik, ev, ev yemeği, güven, umut, her sabahla yeniden filizlenen düşler:

— Öyle bir şarkı besteleyeceğim ki Kısmet, Ferit dayım bile şaşacak. Benimle onur duyacak.

— Dayım beğenmezse başkası beğenir. Kendini o kadar hırpalama...

— Kısmet, ne olur dinle. Dinle hele ve bana doğruyu söyle. Dayım bu besteme de güler mi?

— Canım Muratçığım, Ferit dayım gülse bile, gülmeyecek insanlar da var.

— Ben onun beğenmesini istiyorum. —Neden ama?

— Çünkü o, her şeyin en iyisini biliyor

— Anne, sence bu şarkının sözleri güzel mi?

— Bilmem ki. En iyisi sen bunu ilerde evleneceğin kıza söylersin. O daha iyi anlar.

— Ben evlenmeyeceğim!

— Her erkek zamanı gelince evlenir. Bak, baban evlendi de senin gibi dünya güzeli bir oğlan doğurdum, maşallah!..

— Evlenmeyeceğim!

— Ya ne yapacaksın?

— Ben, bütün kızları, kadınları erkeklerden kurtaracağım.

— Ferit dayı, sizce bende eksik olan ne? Bestelerimde eksik olan ne?

— Kendine güven. Hayata karşı çekiniksin. Yaptığın besteler de çekinik, tutuk. Hiçbir şeyin üstüne üstüne gitmiyorsun. İnsanların önüne bir şeyi koymak yetmez. Sanki bu, tam da onların istedikleri, bekledikleri bir şeymiş gibi koyacaksın. Kendi seçimleriymiş gibi. Fukaranın düşü ancak bu akşamdan yarın sabaha kadar uzanır, gelecek yıla, on yıl sonrasına uzanmaz. Hem ne oluyor? Geçen yıl Vivaldi'msi şeyler besteliyordun. Şimdi de Tom Jones bozması bir şey. Kendi sesini bulmalısın. Yaşamalısın, görmelisin, incelemeli, dinlemelisin. Henüz hiçbir birikimin yok. Olanlar da bilincinin derinliklerinde kaybolup gitmiş. Enderunlu'yu dinledin mi hiç? Dede Efendi'yi, Şakir Ağa'yı?.. Adları bile sana bir şey söylemiyor, değil mi? Bunun kadar, atonal müzikten de habersizsin daha. Bana, *"You mean everything to me”* ne demek?" diye soruyorsun, *"Oural Ouralan* ne demek?" diye soruyorsun. Ama, *Aşkın aldı benden beni*'nin ne anlama geldiğini hiç sormadın. En yakınında durduğun Yunus Emre'den bile habersizsin. Bak ne demiş: *Anlamadan dinledik / Dinlemeden anladık/ Gerçek erin bu yolda/ Yokluktur sermayesi.*

— Ah dayıcığım, yabancı okullarda okuyan sanki siz değilsiniz, benim. Ben, arkadaşlarım... Yine gülüyorsunuz, hep gülüyorsunuz?..

— Hepimize. Evet, yabancı okullar. Belki de benim Keloğlanlığım, bu yabancı okullar nedeniyle geride kaldı. Uyduruk kılıcımı

elimden aldılar, bu sefer de yerine bir gümüş dolar verip Marilyn Monroe'nun peşine saldılar. O tek dolarla Marilyn'e nasıl kavuşacağımı hiç bilemiyordum, o zaman boyuma posuma uygun bir at edinmek zorunda kaldım. Farkındayım, okulda arkadaşların seni itip kakıyorlar, "Müzikle bilmem neyle uğraşacağın yerde kavgaya katıl, erkekliğini göster, halkını kurtar," diyorlar. Kendi yaptıklarının senin yaptığından hiçbir farkı olmadığını görmüyorlar. Sen, elinde çocuk oyuncağı bir mandolin, radyoda dinlediğin caz, Göl Gazinosu'nda dinlediğin cazbant bilgisiyle şarkılar bestelemeye kalkıyorsun. Hem de ne amaçla? Toplumu etkileme amacıyla. Ötekiler de, kendileri henüz bir kadınla yatmamışken, henüz tek kişilik yataklarında acılarla kıvranırken, hızla şu yana doğru dönen koca bir çarkı ters yöne doğru çevirmeye kalkıyorlar. Ne araçları, ne gereçleri, ne belli bir hazırlıkları var, çark onları yutup gidecek, ama "heeeyt" deyip fırlıyorlar. Keloğlanlık, Keloğlanlık... Hep o masalların etkisi. Kel kafa, yarım çarık, yarım çakşır; peri padişahının kızını kurtarmaya koşuşturuyorsunuz. Öyle ya, Keloğlan, Keloğlanlığıyla onca işler başardı, yiğitlikler gösterdiyse, sihirli bir değnek dokunuşu her şeye kadirse, tüysüz oğlanlar neden sanki?..

— Ben onlara da saygı duyuyorum. Bir şey yapmayı istemek...

— Senin soyut saygın, onları çarkın ağzına itmeye yarar sadece. Batı, Keloğlanlığa pek yüz vermez. Orada tam karşıtı. Don Kişot, o sıska ve yaşlı şövalye özentisi, her atılımında hüsrana, yenilgiye uğratılır. Batı'nın düşçülüğe yergisi ta burdan başlar. Akıldışılık cezalandırılır, akıl takdis edilir, yüceltilir. Onlara göre, Keloğlan'lar hiç kazanamazlar ya, Don Kişot'lar da sadece gülünçtürler. Ancak güçlüler amaçlarına ulaşırlar.

— Güçlü olmak, karşımızdakinin zayıf olmasını gerektiriyor. İstemiyorum.

— İste, isteme. Güçsüzleri yalnız masallar korur. Onlar ejderhaları yalnız masallarımızda yenerler.

— Özür dilerim, seni üzmek istemezdim Selmin.

— Özür dilerim, seni üzmek istemedim Selmin'miş! Ne o öyle mıy mıy mıy? Asıl bu halin çileden çıkarıyor beni. Senin yanında kendimi herhangi bir kadın arkadaşımın, hattâ annemin, hattâ Belgin'in yanında olduğumdan daha korunaksız, güvencesiz duyuyorum. Çok zayıfsın Murat! Güçsüzsün!

— Beni şaşırtıyorsun. Şarkılarınla erkeğin güçlü baskısına karşı duran sen değil miydin? Kadınlarımızı uyarmak, bu baskıya karşı koymaya çağırmak isteyen sen değil miydin?

— Ne yapalım, henüz karşı koyabilmiş değiller!

— Ben, senin beklediğin anlamda güçlü olsaydım, kötü incinirdin.

— Ferit dayının karısına sor bakalım, pek mi inciniyor?

Murat'ın içinde yine o büyük, karmaşık uğultu boygösteriyor. Pek çok kanaldan akıp gelen, sonsuz iniş çıkışları olan bir uğultu. Ne zaman yalnız kalsa, ne zaman karanlık bir gecede yürüse, uyusa, uyansa, içinde bu karmaşık ve güçlü uğultu. Sanki yürümüyor, uyumuyor, düşünmüyor. Koşuyor, hep koşuyor. Binlerce ses tonu, bu seslerin çeşitli yönlere dağılıp dağılıp toplanması, her dağılımın ardından yeni, garip bir bütün oluşturması: Hani bütün harfleri boşluğa saçarsın. Hepsi güçlü esintiyle her bir yana uçuşurlar, uçuştukça ilkin hiçbir anlama gelmeyen heceler, sözcük kümeleri, giderek de ahenkli ve anlamlı bir tümce oluştururlar. Uyumlanırlar... İlk bakışta bize öylesi yabancı bir tümcedir ki, anlamsız sanırız. İpi ancak göğüslemişizdir. Hızın hızı bizi hâlâ sürüklemektedir. Bu sürükleniş içinde, ipi göğüslediğimizin bile ayrımında olamayız, derken yavaş yavaş duruluruz, soluğumuz düzene girer, her şeyi tek tek seçmeye başlarız, görürüz, anlarız. O tümce biziz. Bizim koşumuz. Sinirimiz, kanımız, geçmişimiz, bugünümüz, geleceğimiz, esen yel, yakan güneş, toprak, taş; asfalt, egzoz ve iğdelerin kokusu; buz, *kar,* ilkyaz çiçekleri;

tutkumuz, özlemimiz, sevişmemiz, sevişememelerimiz, özsuyumuz, terimiz; ipi göğüsleme umudumuz, göğüsleyememe korkumuz; kazanma isteğimiz, kazanmaya karşı durma eğilimimiz... O kadar karmaşık, o kadar da anlaşılabilir bir tümce.

Kuzeyden doğru bir esinti patlak veriyor. Az ötede, beton yapılar arasında nasılsa artakalmış koca bir çınarın yaprakları hışırdıyor, bu hışırtı Murat'ın içindeki büyük uğultuya karışıyor, hatta burnuna iğde kokuları bile değer gibi oluyor. Oysa çevrede, koca çınardan gayri tek yeşerti yok. Adları sanları belirsiz toprak yollar. Numaraları okunaksız blok apartmanlar.

Murat, bir süredir apartman numaralarına bakmayı unuttuğunu ayırdediyor: Kaçlardayız? İşte yüz on altı. Demek hâlâ yüzlerdeyiz. Üstelik arada koca bir boşluk kaldı. Numaraların zinciri koptu. Plansız bir kentin henüz kurulmuş bir semtinde, bilinmedik bir yeri aramak da ayrı bir koşu. Hoş, Kısmet adresimi bilseydi de yeni yerimi kolay kolay bulamazdı. Salkım Küpe Sokağı. Sokağa girişte, eski küçük bir çeşmenin alnında çiniler artakalmış. Deniz, bütün eski çinilerin renkleri, desenleriyle ilgilenirmiş. Eskişehir'deki fırınında o yeşilleri, mavileri ne yapıp yapıp tutturacakmış. Divan Pub'da bunları anlatmıştı. -Ona bakıyordum, Ferit Sakarya'nın gücünden incinip incinmediğini bulmaya çalışıyordum, ama o, iç dünyasından çok özel yaşamından tek ipucu vermiyordu; sanki böyle bir dünya yoktu. Çocuk, koca, insanlarla ilintili duygulanımlar yoktu. Yalnız çiniler var, nesnelerle ilişkisi.- Kütahya Seramik'e 'harika' desenler çizmiş. Murat'ın pek çocukça inadını da anlamı-yormuş. "Neden hâlâ dönüp gelmiyorsun, aile işletmelerinde, dayının yanında neden yerini almıyorsun?" Murat'ın çok tuhafına gitmişti. Bunları söylemişti de, dedesi Emin Efendi'nin hasretinden, annesinin hâlâ çok üzülüp üzülmediğinden hiç söz etmemişti. "Aile işletmelerinde, dayının yanında neden yerini almıyorsun? Onun yatırım çalışmalarına neden bir ucundan da sen katılmıyorsun?" Onun, Ferit Sakarya'nın.

Murat, "Kocan da Selmin'in gövdesinde harika desenler çizmişti herhalde!" diye haykırmamak için kendini güç tutmuştu. -Metin'in ne kadar çocuksu bir yüzü vardı. Evde, dışarda bütün aile kavgalarında yılıp, "Ben hiç evlenmeyeceğim!" diye tutturan oğlan çocuklarını düşündürürdü.- Milli sanayici Ferit Sakarya. Damgasını vurmadığı hiçbir yer kalmamalı. Onun gibi olamadığım için, onu sayardım. Sahi, Galata yaşamını da severmiş. Oradaki kadınlara ayrı bir düşkünlüğü varmış. Sonra, Kolej öğrencisiyken, kalabalıklar önünde çok güzel şiir okur-muş. Etkileyici. Deniz, ta o zamandan vurulmuş zaten. Böyle ozan bir işadamı, böyle ozan bir özel teşebbüs nerede görülmüştür?

Murat, dayısını da, hatta Deniz'i de sonraları daha iyi anlamıştı: Bunlar yeni. Kolejlerde, Güzel Sanatlar'da, Paris, İsviçre üniversitelerinde okuyorlar, dönünce de Anadolu'ya onlar yayılıyor. Bir ayakları orda, bir ayakları şurda, bir ayakları da burda. Her yerde damgaları var. Metin'ler, Nuri'ler, Felsefe Doktoru, hatta Ufuk'lar... Onlarsa, hâlâ kırda örgütlenip kenti basacaklar, kentte örgütlenip kırlara yayılacaklar. Her şey öylesine sürüp giderken; iskele hamalları iskele hamallıklarını ederlerken, oto tamircileri oto tamirciliklerini ederlerken, sigara kaçakçıları sigaralarını, silah kaçakçıları silahlarını satarlarken, annem de dedemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken...

Dan dan dan!..

Murat vuruldu, düştü. Kan seli. Doğrulup yan gözle baktı. Bunca kanın neresinden fışkırdığıa şaştı. Bütün yaşıtlarının kanı Murat'tan akıyordu, şöyle sol yanından, göğüs kafesinin tam altından, saygıyla akıyordu. Kızılderililerin hepsi yerlere serilmişlerdi. Tüyleri, yayları, boncukları etrafa saçılmıştı. Kahraman Şerifin silahının ucundan hâlâ dumanlar tütüyordu. Gary Cooper'm mahmuzları pırıl pırıldı. Kan seli, uzun, acıklı bir ezgi gibi uzayıp gidiyordu: *Sütüm sana helâl olmaz / Saldırmazsan düşmana!..* Beri yanda Marlon da vurulmuştu işte. Hâlâ can

çekişiyordu. Kurşunu yer yemez düşmüş, yerde tostoparlak olmuş, açıkta kalan bir bacağı seğriyip duruyordu. Sokağa çıkma yasağı çoktan başlamıştı. Kahraman Şerif, silahının ucundan tüten dumanı üflemişti. Atlılar kayalıklarda nal sesleri bırakarak uzaklaşıyorlardı. Marlon'un bacak seğrimesi durmuştu. Sombrerosunda tam üç kurşun deliği göze çarpıyordu. Kızılderili tüyleri, Murat'tan akan kan selinde sürükleniyordu. Murat, kendi kanına daldı. Yüzerek tüyleri yakalamaya çalıştı. Kızılderililerden sağ kalanlar olabilirdi. Kendilerine geldiklerinde tüylerini arayabilirlerdi. Tüylerinin yitmesinden, Murat'ın şorlayan kanını sorumlu tutabilirlerdi. Gelgelelim Murat yine yanılmıştı. Kızılderilinin biri, kendine gelince, tüylere saldıran Murat'ı görmüş, onu yengin zamanların bir fırsatçısı sanıp, okunu sırtına doğrultmuştu. Murat, elinde bir demet Kızılderili tüyüyle geri döndüğü zaman, okun ucu tam göğsüne nişanlanmış oldu.

Ansızın duruyor: Belki de yanılıyorum. Kısmet'in yarın sabah Ufuk'u da görünce çok sevineceğini düşünmem yeni bir yanlış belki. Yine pek çok kan akabilir. -Hayalci Murat! .. Hayalci Murat!..- Yalnız ben olsam neyse. Başkalarının da canı yanabilir. Kısmet, Ufuk'u da götürmemi, kendisiyle yalnız kalmak istemediğime verebilir. Ufuk, Kısmet'te artık hiçbir şey bulmayabilir. Kim kimi on yıl öncesinin coşkusuyla sevebilir artık? Üçümüz de yıkılır, yazıklanırız. Annem bile yokluğuma alışmıştır. Artık kimse kimseyi aramıyor. İnsanlar sokağa çıkma yasağına çarçabuk alışıyorlar. Fakat Kısmet alışmamış işte. "Geliyorum," diyor. "Özledim." Sanki bu son şansımız. Bir daha hiç buluşmayacağız. Üç ölü, iki yaralı. Bir yaralı, iki ölü... Ne düşünürlerse düşünsünler, isterse bana, eski sevgilisini ablasına peşkeş çeken pezevenk desinler, Ufuk'u bulacağım. Hiçbir şey yokmuş, hiçbir şey olmuyormuş gibi yapmaya alışmak istemiyorum...

Peki kaçlardayız? Daha yetmişlerdeyiz. Yetmiş kaç? -Burnuna leş kokusu çalınıyor.-

Kapılardan birine iyice yaklaşıyor. Bir kibrit çakıyor, ölez ışıkta kapı numarasını okuyor: Yetmiş sekiz.

Koyu karanlıkta, yapıların burada son bulduğunu, taa ilerde çirkin bir kümelenmenin daha başladığını seçiyor. Ufuk'un verdiği adresi hiç bulamayacağını sanıyor. Yorgun duruyor: Ne yapmalı? O yana doğru da yürümeli mi?

Herkes çoktan evlerine kapanmış. Hiçbir yandan kimse gelmiyor, kimse geçmiyor. Yalnız alacakaranlıkta, vurulmuş bir köpek leşi yatıyor. Bacağını altına çekmiş, sanki o bacak hâlâ seğriyor. Murat yeni bir kibrit çakıyor. Yarı aydınlıkta leş kokusunun baskınlaştığını sanıyor. Bir ürküntüyle yaktığı kibriti söndürüyor. Ötelerde bir yerlerde koşuşmalar olmakta, düdükler öttürülmekte. -Sarı tüylü bir köpek. Karnından vurmuşlar.-Murat, ilerdeki kümelenmeye doğru yürümek istemiyor artık. Çünkü koşuşmalar, düdük sesleri o yandan geliyor. Şimdi ne yapacağım?

Ufuk'u bulacağım. Yarın olacak. Gardayız. Kısmet'in sevinçle renklenen yüzünü görüyorum. Ufuk'un körük gibi inip çıkan göğsü... Beş bin metre, sekiz dakka, elli saniye!..

Murat'ın yüzünden usul bir gülümseme geçiyor. Çanta kayışını sımsıkı kavramış parmakları gevşiyor. Buralarda oturan, yolu, gideceği yeri ezbere bilen biriymiş gibi yürüyor. Bakıyor, şurasından, sol kaburga kemiği altından akan kan çoktan pıhtı-lanmış. Daha hızlı yürüyor, daha hızlı, daha hızlı: Ufuk'u bulacağım...

Ufuk'u bulmak için o gün Eskişehir'de dört dönmüştü. Sonra, Ufuk da Eskişehir'de dört döndü. Bütün koşularında kırdığı özel rekorlarını kırdı. Amigosu da Murat. Bir elinde kronometre, Ufuk'u sürekli kışkırtıyor: Üç gün kaldı Ufuk abi, üç gün kaldı!.. Afişler hâlâ asılmadı!.. Ne olur Ufuk abi, ne olur, programı sen sun. Sen yaparsın, en iyisini yaparsın... Hem Ufuk abi, izleyiciler öyle, annemin dernek arkadaşlarıyla, şehrin ileri gelenleriyle

falan sınırlı kalmasın. Böyle bir müzik şölenini izleyecek kimseler, gençler olmayacaksa neye yarar? Onlar seni kırmazlar, senin onlara sözün geçer, olmazsa gençler için de özel bir gece düzenleyelim Ufuk abi!.. Bütün öğrenciler gelsinler. Akademili bütün çocuklar, Ufuk abi!.. Gelsinler tabii, işçiler de gelsinler, bütün Cer Atölyesi gelsin istersen, ben aldırmam, hattâ sevinirim. Ama onlar gelmezler ki... Bizim kiremit- tuğlada-kiler benim şarkı bestelememle alay ediyorlarmış zaten, Kardelen söyledi. Eh ne yapalım. Hem benim ilk şarkım bu. Selmin Rıfatzâde seslendirecek. İlk şarkım. . . İlk defa burda, doğduğum yerde!.. Ne olur Ufuk abi, İstanbullu sanatçılarımıza mahcup çıkmayalım. Kentimiz öyle bir müzik şöleni yaşasın ki! ..

Murat'ın saf, sarışın, yaldızlı yüzü al al... Dünya, Eskişehir'deki bu ilk hafif müzik şöleniyle başlayacak, onunla bitecek. On dokuz yaşına dek yüreğini, parmaklarını bir mandolinin tellerinde koşturdu durdu. Koştu, koştu. Artık ipi göğüsleyecek. Son yıllarda adını duyurmuş bir sanatçı, Selmin, bestelerinden biriyle ilgilendi işte, burada Murat'ın büyüdüğü kentte o şarkıyı seslendirecek üstelik. Murat soluk soluğa: Haydi Ufuk abi, haydi Ufuk abi! ..

Oysa Murat'ın Ufuk'u da ya üçüncü, ya dördüncü görüşü. Çarçabuk etkisi altında kalmıştı: Esmer, kavruk bir Ufuk. Ama ta içinden bir ışık saçılırdı. Bu ışık, girdiği çıktığı her yeri hemen ele geçirirdi. En bunaldığı anlarda gülerdi. Dişleri çok beyazdı. -Fakat, otobüs sahanlığındaki Ufuk'un yeni yüzünde sarı, ölgün bir ışık dolanıyordu.- İşte, gökyüzünde aynı uzak, solgun aydınlık.

Pus açılmıyor, giderek yoğunlaşıyor. Koşuşan ayak, öttürülen düdük sesleri uzaklaşmıştı. -Van Cezaevi'nden kaçmak isteyenlerin üçü, çatışmada öldü.- Ufuk, Murat'ın müzikle uğraşmasını, Selmin'e tutkusunu başına kakmayan tek kişiydi. "Ne o oğlum, herkes canını verirken sen bir şarkıcı karının peşinde?.. " demeyen, bu tutkudan ötürü onu suçlamayan tek

kişiydi. Kısmet bile hırçınlaşmıştı. Ufuk, o müzik şöleninde sunuculuk yaparak, arkadaşlarının eleştirisini bile göze almıştı: "Keşke siz de bir iki notayı bir araya getirebilseniz. Kendinizden bir cümle kurabilseniz! .. Sanki devrimin yarın müzikçilere, ressamlara, ozanlara, yazarlara gereksinimi olmayacak. Sanki bütün doktorlar, mühendisler pattadak kucağınıza hazır düşecek!.. Ondan da geçtim, önce gidin de çüklerinizin derdini halledin. Çükünün derdini halletmeyen kimse başkaları için konuşmasın, anlaşıldı mı?"

Murat'ın sarışın yüzü yine al al olmuştu. Ama Ufuk'a saygısı da büsbütün artmıştı. Ufuk daha yüz verse, Murat her derdinin çözümü için ona koşmak isterdi. Ne zamana kadar? Ablasında gözü olduğunu anladığı güne kadar. Sonra bitti. Sonra Ufuk'tan uzaklaştı: Dokuz ölü. Yedi ölü. Sekiz ölü...

Yoo, Murat, Ufuk'u Kısmet için aramıyor. Ona o kadar gönül borcu vardı ki! Kadıköy vapurunda eline tutuşturduğu adresi de yok saymıştı. Eminönü'nde otobüsün sahanlığında duran solgun yüze ilgisiz kalmıştı. O da, "Beni ara!" dememişti ki. "Kısmet ne zaman buralara gelirse, benim de haberim olsun," demişti. Söz! Ama Murat bunu galiba geç söylemişti. Otobüs gitti. Ufuk işitmedi.

Ağır, nemli bir hava. Murat'ın sırtından terler boşanıyor. Gömleği tenine yapışıyor. Yine de adımlarını büsbütün sıklaştırıyor.

Boş arsaların bitiminde yeni bir yol başlıyor. Başlar başlamaz da çok daralıyor. Zaman da daralıyor: En çok yarım saat sonra dönüşe geçmem gerek. Hayır, dönmeyeceğim. Bu gece Ufuk'u bulacağım. Onda yatarım. Sabah birlikte gideriz. Kısmet'i birlikte karşılarız. "Özledim."

"Kısmet'ten hep aldın. Ona verdiğin ise salt üzüntü, kaygı. .. Seni sevenlerden neden yalnızca alıyorsun Murat? Neden hiçbir şey vermiyorsun? Neden özletiyorsun?"

Değil, Kardelen'in öfkeliyken bile sevecen olabilen, hattâ seven sesi değil bu. Murat'ın kendi sesi. Kendini suçlayan sesi: Seni sevenlere verdiğin hep kaygı, özlem, özlem...

"Thomas Mann, özlem, eksik tanımanın sonucudur, der."

Murat'ın, şiirlerini çok sevdiği, ezbere bildiği, konuşmalarını hayranlıkla dinlediği bir ozan söylemişti bunu. Başka bir yer, başka bir zaman, başka bir gece. Bol içki, bol sigara dumanı. Ozan, masanın başında, Mayakovski'den, Lermontov'dan, Nâzım Hikmet'ten, Neruda'dan söz açıyor, Eluard'ı çöpe atıyor. Aragon'la dalga geçiyor, sonra, ağzının kıyısında hınzır bir gülücük, gözlerinde nem, Goethe'den bir şiir okuyordu:

"İnsan soyunun Tanrı belâsını versin!
Deli olmak işten değil!
Kaç kez niyet ettim,
Topunu kendilerine, Tanrıya
Ve şeytana bırakayım diye.
Ne halleri varsa görsünler!
Yine de, rastlar rastlamaz bir insan yüzüne
Sevmeden edemiyorum."

Sesi tok, çok güzel çıkıyordu. Murat'tan başka da dinleyeni yoktu. Hele Goethe'den okuduğu şiiri dinlerken Murat, Selmin tarafından aşağılanıp durmalarını aştığına bile inanmıştı. Derken, bu aynı ozan, ansızın Mann'ı da, Mayakovski'yi de, Goethe'yi de bir yana koymuş, artık her yerde en hafifinden hafifine şarkılar söylemeyi, müzikten çok, güzel gövdesini öne sürmeyi iş edinmiş Selmin'i gösterip: "Delikanlı, beni de tanıştırsana şununla," demişti.

Şiirini al, ozanını at! Fırlayıp ozanın yakasına sarılmıştı Eskişehirli Murat da, o ipek tenli, utangaç delikanlı. Ozanı nice sarssa, yüzüne ne kadar haykırsa, onun saldırganlığına, yıkıcılığına bir parmakçık olsun

yetişemiyordu. Ozan gülüyordu. Çirkin bir gülüş. Selmin, ozanın küçültücülüğünden hiç etkilenmemişti. Murat'a bağırıyordu: "Artık çekilmez oldun! Kendini ne sanıyorsun sen? Ne kadar saldırganlaştın son zamanlarda! Küçük bir espriyi bile hazmedemiyorsun..."

Yaşlı bir adam da vardı. Galiba masada herkesin tanıdığı tek kimse oydu. Kendisi içmiyordu. Ama birinin kadehi boşalmayagörsün, hemen dolduruyordu. Sanki hiçbir şey olmamıştı. İki dakika sonra, herkes eski havasına dönmüştü. Murat hâlâ titriyordu. Gözleri bulanıyor, hiçbir yüzü tam olarak seçemiyordu. Oysa henüz tek kadeh içmişti. O da çok hafifti. Yaşlı adam, yanına ilişmiş, gaipten haber getirmiş bir sesle konuşuyordu: "Oğlum, sen safsın. Bunlarla baş edemezsin. Ne isterlerse vereceksin. Dalgalarına taş atmayacaksın. Yoksa seni çekmezler. Ya bunlara benzeyeceksin, ya hiç yanaşmayacaksın. Hadi bakayım, iç. Sen içmene, dinlemene bak. Bura babalarının işini bozma, yakalarına yapışma. Kötü ödetirler sonra! .. Aforoza uğrarsın. Bu lânet kentte tek başına kalırsın... "

Kendisi hiç içmemişti. Ama sabaha doğru, o masanın bir ucunda hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ağladığını Murat'tan başka hiç kimse görmemişti sanki. Görmemiş gibi yapabilmişlerdi.

"...Yine de, rastlar rastlamaz bir insan yüzüne

Sevmeden edemiyorum…

Bunu okurken gözleri ıslanan, sesi tok ve güzel çıkan ozandan da hayır yoktu. Altını ıslatmıştı.

O halde, yarın sabah güzelce yıkanıp tıraş olmalıyız. Yüzümüze Kısmet'in en seveceği, saldırganlığın, umursamazlığın ve umutsuzluğun izi bulunmayan gülümsemeyi oturtmalı, Haydarpaşa Garı'na öyle gitmeliyiz. Ufuk'la yanyana durmalıyız: İşte tepindiler üstümüzde, kırılıp dökülmedik yerimizi komadılar, umutlarımızı çaldılar, yine de geldik!

Ancak, bu varla yok arası aydınlıkta, varla yok arası numaraları seçmek de kolay mı? Hem bakalım Ufuk aynı yerde mi? Bu gece onun gördüğü düş, senin gördüğün düş mü?

Yirmi iki.

İşte, bir sonraki yapı da yirmi.

Ufuk'un verdiği adresteki numara bu. Yirmi.

Ufuk'la az sonra karşılaşıvereceğini sanmak Murat'ı ansızın ürkütüyor. Onu görmek istemesinde aynı zamanda garip bir çekicilik de var. "Özlem, eksik bilmektir." Böyle miydi? Hayır. "Özlem, eksik tanımanın sonucudur." Böyleydi.

Bir ozan öylesi çirkinleşebilirken, demek silinmez bir iz de bırakmıştı belleğinde!

Kardelen'in bakışları, dağlardan inen kar sularını çağrıştırırdı. Yeşili sürekli değişirdi. Hep de pırıl pırıldı. Kendi sıcaklığıyla çevresindeki karları eritip başını güneşe kaldıran, buzlar arasında serin bir gülümseme benzeri, akımsı pembe çiçekler açtıran olağanüstü bir diretkenliğin simgesi. Ozan da altını ıslatınca, Murat'ın gözünün önünde bir kar çiçeğinin belirip yitmesi garipti. O gece artık ölmek istemişti oysa. Ama işte hâlâ yaşıyordu. Köprübaşı'nda Ufuk'la Kardelen'e rastladığı zaman da, Porsuk'tan çıkarılan kendi cesedini görmüştü. Eskişehir'de, bundan daha acıklı bir cenaze töreni olamazdı.

Şimdi, yirmi numaralı kapıyı hiç bulmamış gibi geçip giderken, içinde ister istemez bir gülümseme uçveriyor: O cenaze töreninde ne Ufuk, ne Kardelen bulundu. Ölümümden habersizdiler. Elimde mandolinim vardı. Onlar gülüyorlardı.

Ufuk, başına kocaman bir sargı sarmış. Kafası, Çürükhoca türbesinin taşına benzemiş. Bir gözünün altı mosmor. Ama, ak pak dişleri

yine ortada. Ben, Ufuk'un, özellikle de Kardelen'in nasıl o denli neşeli olabildiğine şaşardım. Kardelen'in gülmeye hakkı yokmuş sanırdım. Sürekli ağlayıp sızlaması, kötü talihine lânetler etmesi gerekirdi. -Adalar semtindeki sinemalarda gösterilen bütün filmleri gördüm. Hepsi de Hülya Koçyiğit'li miydi, öyle mi sanıyorum?- Kardelen'in babası Cer Atölyesi'nde çalışıyordu. Günlerini yarı aç, yarı tok geçiriyorlardı. Anneleri yoktu. Kardelen, hem küçük erkek kardeşine, hem babasına bakmak zorundaydı. -İşte Hülya Koçyiğit, henüz on iki yaşlarında. Minicik elleri buharlar saçan bir çamaşır leğeninin içinde. Gözleri kederli. Tam o sırada babayı da vurmuşlar, mahalleli cesedi eve taşıyor.- Kardelen, bir yandan da okumaya çalışıyordu. "Hiç haddini bilmiyor canım! Kısmet'e özeniyor garip..." Annem, Kardelen için böyle derdi. Zaten Ferit Sakarya'nın Ufuk'a yakıştırdığı da ondan daha iyi değil ki. "Tam bir sinek bu oğlan!" demişti. "Her yere iştahla konuyor. Çileğe de, boka da... " -Zayıfsın Murat! Her şeyden çarçabuk etkileniyorsun... - Köprübaşı'nda karşılaştığımızda, bu kez de Kısmet'in üstüne konacağını anladım. Böyle korkunç bir ânda Kardelen nasıl güler? Hem de Köprübaşı'nda! Hem de bütün oğlanların sinemadan boşaldıkları bir saatte!..

Bu gece kaç ölü? Kaç yaralı? Adları ne? Nasıl oldu da yirmi numarayı atlayıp geçtim? Dönmeli, Ufuk'un kapısını çal-malıyım. Ama Kardelen de hep gülüyor işte. Ufuk'u bana gösterip:

"Kaçık bu Ufuk be!" diyor. "Bu sefer de koca çınarın en tepesinden atlamış. Atlayıp atlayamayacağını bilmek istemiş de!"

Havada tehlike kokusu var. Buralarda fazla oyalanmamalı. Köprübaşı'ndan ise çarçabuk uzaklaşıp gitmeli. Çünkü Kardelen'in gülüşü gitgide doğallığını yitiriyor. Yüzüme baktıkça pırıltılı gözlerine bir gölge çöküyor, o gözlerden iç çekişleri geçiyor, olur olmaz yapay kahkahalar atıyor. Ufuk da ciddileşmişti. Baba tavrıyla bir Kardelen'e, bir Murat'a bakıyordu.

Köprübaşı'ndaydılar işte. Murat'ın elinde mandolini vardı. "Başına ne oldu Ufuk abi?" diye sormaya hazırlanıyordu. Kardelen'in çilleri bile alev alev yanıyordu.

Ortalıkta çıt yok. Burada, böyle kararsız beklemek daha da tehlikeli. Şimdi nasıl dönmeli, ana caddeye nerden çıkmalı? Her şey ters gidebilir. Kısmet garda bekleyebilir. Kimse karşılamayınca da...

"Kardelen'in seni nasıl sevdiğini biliyor musun?"

Ufuk'un babacan sesi.

Murat, mormor kesilmişti. Şimdi, şu ânda da hemen hemen öyle: Kısmet vardı. Başka bir kadını, kızı düşünmek, onunla olmayı istemek aklımdan geçmezdi. Kısmet'in yerine bir başkasını koymak! .. Ölebilirdim. Ama son darbeyi yememiştim daha. Ufuk, fazla açıksözlüydü. Bitirmemişti.

"Ben bile ablanı, Kardelen'in seni sevdiği kadar sevdiğimi söyleyemem!"

Elimde mandolinim vardı. On sekiz yaşım vardı. Kendimi ikisiyle birlikte Porsuk'un kirli sularına atmayı istemiştim. Ama, Kısmet için ikisini de feda etmek, çok az şeyi feda etmek gibi gelmişti bana. Ufuk'un yaşında bile değilim. Gitar bile değil, mandolin: Kuş uçar / Yavrular / Yuvalarda cıvıldar / Göğe bak / Ne parlak / Ne saf, ne berrak!..

Gökyüzü ne saftı, ne de berrak. Kurşun rengiydi. Sinemadan erkekler, oğlan çocukları akın akın çıkıyorlardı. Benim yalnız Kısmet'im vardı. -Zaten Orhan'ı hiç sevmedim!-

Murat'ın sırtından boşanan terler buz kesiyor. Son yapının üst katında ışıklar yanıyor, alt katında sönüyor. Günbatısında, çok uzakta belli belirsiz ışıklar çakıyor. Pusun altında yanıp sönen bir parıltı. Murat, büyük bir yağmur boşanmasını diliyor: Büyük bir sağanak boşanmalı. Ben kaçmalıyım.

Neden sonra, uzaktaki parıltının alçalan bir uçak olduğunu anlıyor: Bir çırpıda gördüm. Şu pencerelerin karardığını, bunda ışıkların yandığını, alçalan uçağı, bu yolun artık hiçbir yere ulanmadığını, taa ötelerdeki yeni apartman iskeletlerini, iki adım ötemde çöp bidonlarının durduğunu... hepsini gördüm. Hiçbiri kurtarmadı. Kaçamadım.

Kısmet benim tanıdığım ilk kadındı. Onu başka hiçbir erkeğe bırakmak istemezdim. Onun sahibi bendim. Çok çaresizdim.

Eskişehir'de, Köprübaşı'nda, atmışlı yılların sonlarına doğru, daha yirmilerindeyken adı 'evde kaldı'ya çıkmış, bir kez tendürdiyot içtiği için, gizli gizli biriyle seviştiği dilden dile söylenen Kısmet'e, bir de Ufuk gibi ne idüğü belirsiz biri göz-koymuşsa!.. Ablası Ufuk'a mı âşıktı? Onunla mı sevişti? Yoksa Ufuk neden, "Ben bile Kısmet'i böyle sevemem," desin?

Murat, yağmur altında, kendi tabutunun ardında eve dönerken, "Beni utandırdı, beni utandırdı, beni ikinci kez utandırdı, beni hep utandırıyor!.." diye diye midesini yumruklamış, bir ara kusmuş, başını ağaçlara ağaçlara vurup durmuştu. Evde, Kısmet'in yalnız kendisine gösterdiği güleryüze düşmanlıkla, iğrentiyle yanıt vermişti: Kirlenmiş, büsbütün bozulmuş bir Kısmet!.. Kardelen'in arkadaşı, ne olacak? O yırtık kız! Beni seviyor, üstelik de bunu Ufuk'a söylüyor. Çok yırtık. Göçmen tohumu! Adından da hiçbir zaman hoşlanmadım. Hem zaten, inşallah âşık değildir, inşallah değildir!.. Kısmet, yalnız beni seven, yalnız benimle gülen, neşelenen o temizlik timsali de başka erkeklere yüzverecek kadar kirlendiyse, Cer Atölyesi'ndeki bir işçinin kızı kimbilir ne!.. Keşke ölseydim!..

Odasına kapanmış, ağlaya ağlaya mandolinine sarılmıştı: *Dertli akşam / Dertli çocuk/ Bayırlarda bir kuzucuk...*

Her şey karıştı. Bulandı. Ortada ne Kısmet kaldı, ne Kardelen. Ama Ufuk kaldı. Nasıl başarıyorsa başarıyordu. Murat'ın huysuzluklarını

hiç görmezden gelmişti. Hattâ Murat'a hak verir gibiydi: Onca sabır, onca emek. Kısmet için miydi, benim için miydi? -Yine de... Nerede bir insan yüzü görsem...-

Murat'ın kulaklarında ozanın tok, güzel sesi çınlıyor.

Ufuk'un ağzında sanki her zaman bir parça meyan kökü vardı. Kadıköy vapurunda ona rastladığı zaman, emip durduğu, o tatlımcık şeyin yerini acımtırak bir nesne almış gibiydi. Bu kez de kadınsızlığa ne kadar dayanabileceğini deniyormuş. Deneylerinin en sonuncusu buymuş.

"Ben çoktandır İstanbul'da değildim," demişti Ufuk.

"Bense çoktandır buradayım. Burası neresiyse?"

"Yine aynı kadın mı? Hâlâ aynı tutku?.. "

"Bitti herhalde. Evet bitti. Bunu düşünmek istemiyorum."

Bakıştılar. Çekinik çekinik gülümsediler. Hayli uzak, dalgın.

"Kısmet nerede? Ne yapıyor?" Kısmet, ne bana, ne sana, ne de kendisine kaldı. Sevdiklerine verdiğin yalnızca kaygı, özlem, özlem... Murat ufak ufak öksürmüştü. Sesinin çeperini atmaya çalışmıştı:

"Kısmet evlendi. Çoktan. Bilmiyor musun?"

Ses çeperini gereğinden fazla temizlemiş; sertti, kırıcıydı.

Bir sessizlik oldu. Ufuk'un sol kaşı üstünde tam o yara dikişinde belli belirsiz bir seğrime. -Zapata kurşunu yemişti. Düştüğü yerde tortop olmuştu. Bir bacağı açıkta kalmış, seğriyor. Sombrerosu fırlamış: üstünde üç kurşun deliği.—

Ufuk'un bir gözü ölü gibi bakıyordu.

Murat, o sol kaşın bir kez daha seğridiğini gördü. Şimdi değil, Ufuk'un çenesi de azıcık aşağı doğru şimdi kaymadı. Hep fazla istekli,

kendine fazla güvenmiş dudakları, bir çocuğunki gibi şimdi kıvrılmadı. İçinden fışkıran o ışık şimdi.. küllenip örtülmedi.

Murat başını çevirmişti. Vapurun ardında kalan eski, çürük İstanbul yönüne bakmıştı. Minareler, kuleler, kiliseler, hanlar, hamamlar, saraylar, çeşmeler yerinde, henüz yapılmadan yıkılmış bir kent görmüştü.

"Bu kent," diyor içinden, Üstbostancı'da, yeni kurulmuş bir semtte, çirkin, sevimsiz, uğursuz bir yapının önünde durunca: B Blok, No: 20. Burada, Ufuk adında, gerçekten tutkulu biri oturuyor, tanıyor musunuz? Benden daha tutkulu. Benimki Selmin'le sınırlıydı. Onunki Kısmet'i bırakabilecek kerte sınırsız. Tanıyor musunuz?

Camlı bir kapı. Camı çok kirli. Dışardan, alttan bir ipe asılarak açılanlardan: Bu zamanda pek çoğu da açılmaz zaten. Aradığım kapı numarası, bu kapı numarası işte. Ama bu kapı, bu saatte açılmaz. İpe istediğin kadar asıl. İçeriden kilitli. Ah bir açılsa!

İpi çekti Murat. Kapı açıldı. Hiç şaşırmadı. İçeri girdi. Otomatın düğmesini buldu. Giriş ve merdivenler şıp diye aydınlandı. Hiç şaşırmadı. Daire 2, Daire 2... Birinci katta mı, ikinci katta mı? Birinci kattaymış. Kolay. Düzayak.

Zile bastı. Ufuk çıktı. Uyumamış. Yalnız. Ne kadın, ne çocuk, ne kedi, ne kuş, ne balıklar bir akvaryumda, ne çiçekler, çiçek saksıları, ne de kılıç. Yine de Murat'ı görünce ağzı silme şekerle doldu: Şimdi de yapayalnızlığa kaç yıl dayanabileceğim, diyordum, dedi... Yediği vurgunu ucuz atlatmış, iyileşme döneminde bir Ufuk: Ancak, en dayanılmaz olanı buymuş, dedi. Sürdürdü:

Bilirsin, yooo ama, sen pek iyi bilmezsin, en iyisi otur da anlatayım. Açlığa on yedi gün dayanmıştım. Susuzluğa beş gün. Soğuğa çok değil; sıfır altı yirmide sadece bir gün. Haydi, bir gün diyelim, olsun bitsin. Kadınsız, hiç boşalmadan tam altı ay. Sonra... Neyse. Neyse... Sen

incinirsin... Düşün, benim gibi, muntazaman boşalmadan duramayan, bunu, evvelemirde bir sağlık sorunu edinen biri için hiç kötü değil. Ama, başka acılara dayanıklılığını bundan iyi. Birinde kafamı sekiz kez, şiddetle duvara vurdum. Dokuzuncuda kafayı yardım, bayıldım. Çınardan atlamak yeterliydi, ipin ucunu kaçırdım. Çünkü artık başlamış bulunmuştum. İstesen de duramazsın. Hızın hızı diye bir şey vardır çünkü. Kendi kendimi elektrik akımından geçirdim. Her seferinde daha uzun dayanabiliyordum. Sahi, dün kaç ölü, kaç yaralı? Her kezinde daha uzun dayanabiliyordum. -Koş lan Nuri, Adalar'da, Büyük Sinema'da Kahraman Çavuş oynuyormuş!..- Daha uzun dayanabiliyordum. Öyle demiyorlar mı? Biz bir şey yapmadık, kimse bir şey yapmadı, demiyorlar mı? Kendi göbeklerini kendileri kesmişler; kendi kendilerini tekmelemiş, kendi hayalarını kendi elleriyle burmuşlar, biz bilmiyoruz efendim, bizim hiç haberimiz yok, kimsenin haberi yok, demiyorlar mı? Sonra hani, bizim Eskişehir'de de, berikilerin Sivas'ında da "Atın ölümü arpadan olsun" demezler mi? Bir seferinde de tam on altı saat tırıs koştum. Çatlayacağımı sandım. -Juantoreno, Wagenknecht'i geçmiş. Bir dakka, kırk iki saniye, elli üç salise.- Koşuyor, daha hızlı koşuyordum. Antrenmanların boşa gideceğinden korkuyor, korktukça koşuyordum. Alkış gırla, yüreklendirme gırla! Bütün gazinolarda, meyhanelerde, ışıklı salonlarda; bütün vurdumduymazlık ülkelerinde, tırısa kalkmamızın onları ne kadar eğlendirdiğini, ne kadar heyecanlandırdığını, hayatlarında bundan daha kıyasıya bir yarışı hiç izlemediklerini, büyük ganyana büyük paralar yatırdıklarını görmedin mi? Çatlayacağımı sanıyor, yine de koşuyordum. Yavuz Sultan Selim ağlıyordu. En dayanamayacağım şeyin, Yavuz Sultan Selim'in gözyaşları değil, kadınsızlık olduğunu sanırdım ama, yanılmışım. Ona direncim de, işte gördüğün gibi, hiç kötü değilmiş. Zaten Keloğlan'lara kadın gerekli değildir ki. Kadını severler, ancak kendileri için sevmezler, kurtarmak için severler. Kadınsızlığa antrenman böyle olur. Ama bu antrenmanda da ipin ucunu kaçırdım. Kaçırınca, hadi bakalım, diyorlar adama, daha, daha, daha!.. Dayanıyorsun. Çünkü Ölülerin Smokinsiz

Gömüldüğünü bilmiyorsun. Sanki son şeyi sanki ölümü de denemişsin gibi, haydi, diyorlar, daha, daha, daha!.. Sanki öldürmeyi.. hayır bak, onun düşüncesini bile denemedim. Yalnız ölüm deneydışı. Çünkü henüz yaşamadık.

Ufuk ne çok konuştu. Ama yine güzel konuştu. Selmin'in müzik şölenini Eskişehirlilere sunarken de güzel konuşmuştu: ... şarkılarla ve bayraklarla / Bir bayram günü nümayişe çıktı... Öyle genç... fütursuz... Konuşurken gecenin erkek yıldızı, Murat yerine Ufuk'tu nerdeyse.. Şimdi de, konuşurken müthiş çekiciydi. Zayıf, kavruk, esmer değildi... Hayır, avurtları çökmemiş, ağzı zehirle dolmamış, gözlerinin kıvılcımı hiç eksilmemiş. Boyu uzun, omuzları geniş, sesi güçlü. Çevresine saçtığı, Selmin'le orkestrasını bile aydınlatan aynı ışık...

Hayalci Murat! Hayalci Murat!

Gerçekti. Bu Ufuk'tu işte. Konuşurken bir yandan da teybin düğmesine bastı. Müzik Murat'ın son bestesi. Ama bu şarkıyı okuyan Selmin değil, yepyeni bir ses. Geleceğin ezgisi, odayı doldurdu, camlardan dışarı taştı, pus dağıldı, bungun gece açıldı, *Ayşecik'le Sihirli Cüceler'i, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Kaptan Swing, Üç Kızgın Cengâver,* hatta *On Küçük Şeytan:* hepsi, herkes 'Ateşkes' imzaladılar. Mayk Hammer, Müfettiş Harper, CIA, hatta Al Pacino, en sonra Madigan'la Baretta istifalarını verip deniz kıyılarına çekildiler.

Ufuk, kulağı Murat'ın bestesinde, bir soluk aldı. Gülümsedi: İşte, dedi, ne varsa yine iyi, dayanıklı bir şeyler yapmakta var. Yalnızlık bile o zaman yararlı, hatta gerekli...

Pencerenin altından *Üç Arkadaş* kolkola, neşeyle geçiyorlardı. Külüstür arabaları yine bozulmuştu, ama aldırış etmiyorlardı. Ufuk, Kısmet nasıl? diye sorduğunda Murat onlara bakıyordu. Döndü, hiç olmadığı kadar

büyük bir dostlukla gülümsedi. Ufuk'a: Buraya geliyor. Yarın sabah... "Çok özledim," diyor...

Ufuk'un en yaralı bereli yanlarından bile sevinçler patladı. Daha da pırıltılı bir Ufuk, kendini tutamadı, haykırdı: Ömrümde aldığım en büyük armağan!..

Fakat sevinci yarım kaldı. Çünkü, üst katta oturan Karl, burada müziğin kötü bir notasını yakalamış, ayağıyla güm güm vurmaya başlamıştı. Ufuk, Karl'ın kendi haykırışından rahatsız olduğunu sandı, utandı. Kendine öfkelendi. Sesini alçalt-tı: Bir kadından söz ederken, hala bize sunulacak bir şeymiş gibi bakıyoruz ona. Daha kötüsü, biz de onlara sunulacak mallarmışız gibi...

Sustular. Müzik de sustu. Saat geçti. Saatler geçti. Aralarından bağlar, bahçeler, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nin bütün oğlanları, kızları geçti: Porsuk, Adalar, Köprübaşı, Hamamyolu, Havaüssü, Cer Atölyesi, Musaözü, erimiş kar suları, karlar arasında boy gösteren kardelenler geçti. Patlayan silahlar, düşenler, koşanlar, haykıranlar, hafif müzikler, ağır müzikler, hafif ve ağır sanayiler, un, bisküvi fabrikaları, çimento ve beton fabrikaları, biten ve bitmeyen geceler geldi ve geçti.

Gün attı, Haydarpaşa'ya doğru yola koyuldular. Sokağa çıkma yasağının bitmesiyle Gar'ın önünü, kıyıyı, denizin üstünü doldurmuş güvercinlerle, martılara baktılar. Gün yükseldi, gözlerini kamaştırdı, anlatacakları bitmeden de Anadolu Ekspresi geldi. Vagonlardan birinin penceresinde Kısmet; onlara el salladı. İç dünyası yüzüne vurmuş, bu yüzde aşk ve güzelliğin apaçık okunduğu bir Kısmet. Bakışları sevgilisini de, kardeşini de, gardaki bütün öteki insanları da, martıları, güvercinleri de aynı coşkuyla kucakladı. Ancak bir an, bu büyük coşkuyu gerileten küçük bir şey oldu. Kısmet, vagonun basamaklarında yeniden ürkekleşti. Karşısında ne Murat, ne Ufuk, ne de kendisini gerçekten seven, gerçekten özlemiş başka biri vardır sandı. Ama bunda da haklı. Bu da hakkı. Bu sabaha dek

ikisi de Kısmet için, ürkmesin, korkmasın diye hiçbir şey yapmadılar ki. Üstelik, bu kente birkaç kez gelip gitmiş olsa da, Kısmet bu kenti yaşamadı. Uzaktan baktı. Sevdi, şaştı, öfkelendi, kırıldı, en kötüsü bu kentten ürktü.

Murat gelmemişti. Ufuk zaten yoktu. Kısmet çok korktu.

Artık korkmayacak. İşte bir yanında biri, bir yanında öteki; genç kadını sarkıntılık edenlerden korudular. Tam birer erkektiler.

Atılıp Kısmet'in çantalarını kaptılar sonra. Çantalar çok ağırdı. Ama Murat'la Ufuk'a tüy gibi geldi. Çünkü erkektiler. Ona, nasıl geldin, kaç gün için, kaç paran var, nerde kalacaksın, ne zaman dönüyorsun, neyle dönüyorsun? diye de sormadılar. Daha çok gelecekten konuştular.

Ufuk'la birlikte, bütün gece, onun tam kendine göre olan, dağınık, yaşanmış, çözülmüş, eklenmiş, kırılmış, vurulmuş, koşmuş, çatlamış yine de nasılsa ayakta kalmış duvarları arasında da öyle yapmışlardı zaten. Baretta emekli olmuş, Karl, kocaman sakalını göğsüne yayarak birkaç saatçik uykuya dalmıştı. Murat'la Ufuk, bundan sonra artık hep Kısmet'in gelişi ile geleceği konuşmuşlardı. Ufuk'un oturduğu yerde...

Peki ama, nasıl bir yer Ufuk'un oturduğu yer? Nasıl, tam Ufuk'un kendine göre yani? Bu dış kapı açılacak mı? Murat, o daireyi bulacak mı? Ufuk hâlâ orada oturuyor olacak mı?

Camı kirli kapının altındaki, ucu halka edilmiş yağlı ipe asılıyor, çekiyor. Giriş kapısı açılmıyor. Buralarda bir zil yok mudur? Kapıcı zili falan? Yeniden bir kibrit çakıyor. İşte, yandaki duvarda, telleri dışarı fışkırmış, düğmesi aşağı sarkmış bir zil. Teller de kopuk. Duvarda bir oyuk. Murat, camı tıklatıyor bu kez. Sessizlik. Her yanından bir şeyler sarkan, sallanan bu kocaman yapıda, ürkütücü bir içine kapanıklık. Salt konutlar mı? Sokaklar, caddeler artık büsbütün öyle. Evli evine / Köylü köyüne / Evi olmayan / Sıçan deliğine...

Ne yapsın insanlar da Bay Murat Kaymazlı, ellerinde bir canları onu da sana mı bağışlasınlar? Kendini bir dört duvar arasına sokmadan yaşamını sürdüremeyen yaratıklardan onlar.

Kapıyı yumrukluyor. İlk kat pencerelerinden birinde ışık yanıyor. Sonra, merdivenlerde de soluk bir ışık! Yeraltından bir yerlerden, kuyudan, maden ocaklarından çıkarcasına, lağım çukurlarından, tünellerden, kanallardan çıkarcasına, kirli yüzlü, kuzgun kara bıyıklı biri beliriyor. Gözler kanlı. Kaşlar çatık. Can sıkkın, el belde. Ha vurdu, ha vuracak. Aynı zamanda vurulup düşmekten de korkan bir köstebek. Öyle kuşkulu... Kapıyı açmıyor. Ya vuracak ya vurulacak. Aklına bir üçüncü yol gelmiyor. İnsan gülümseyebilir, kapıyı açabilir, "Arzunuz efendim," diyebilir! "Ufuk bey mi, buyrun, işte şu kat, şu daire," diyebilir. Gelgelelim adam kapıyı açmıyor, "İyi geceler," bile demiyor. Camın gerisinden bağırıyor: "Ne var bu saatte?"

"Ufuk beyi arıyorum," diyor Murat da, ister istemez çekinik bir sesle.

"Ufuk, ne?"

Sahi, Ufuk ne? Ufuk'un bir soyadı yok mudur, şöyle Özyiğit gibi, Eroğlu, Bozkurt ya da Gökalp falan gibi. Böyle adları hiç sevmezdi ki.

"Bana verdiği adrese göre burada, iki numaralı dairede oturuyor olmalı."

Kirli camın gerisinde, olduğundan da bulanık, kuşkucu görünen kapıcı yüzü, 'bilmem' diyor: Lahavle!.. Lahavle!.. Bilmiyorum.

Silkilen omuzlar, sırt dönüp gidişi sonra, o sırtı duvarlara vere vere, koruyarak...

Murat cama vurup duruyor, çırpınıyor: Durunuz, bakınız, işte adresi bu, burada oturuyor!..

Adanı çoktan mağarasında. Ancak, ilk katın ışıklı camı açılıyor. Dışarı, emekli bir öğretmen başı uzanıyor:

"İki numarada sekiz aydır biz oturuyoruz. Burada da Ufuk diye biri yok."

Demek, Kısmet'e sunulacak armağan da yok. Sevinçleri paylaşmak yok. Suçluluk duygularını altedip, şöyle gönül rahatlığıyla...

"Siz niçin arıyordunuz peki?"

Emekli öğretmen gözleri, böyle gecelerde birinin aranmaya kalkışılmasına tek anlam yüklüyor; yanıtı da o doğrultuda bekliyor, ama olmuyor:

"Arkadaşımdır."

"Bu saatte arkadaş mı aranırmış?"

Bir arkadaş, asıl bu saatlerde aranmaz mı?

Emekli öğretmen elleri, küt diye kapatıyor pencereyi. Perdeyi çekiyor: Arkadaşmış!..

Neden sonra karısını uyandıracak, emekli öğretmen sesiyle: "Çocukcağız tehlikede miydi acaba? Darda mı kaldı? Alsa mıydım içeri?" diyecektir. Alsa bir türlü, almasa bir türlü.

Zaten, 'alsa/almasa, olsa/olmasa' arasında iş işten geçti.

Murat geri dönüyor, ters yönde yine yapayalnız yürüyor. Adım seslerine bir nakarat eşlik edip duruyor: Ağlasam bir türlü / gülsem bir türlü... Yedi yaralı / bir ölü...

"Buluşsak bir türlü, buluşmasak bir türlü," demişti Selmin de. Artık hiç yumuşatılamaz olmuş, minicik bir ılıklıktan yoksun sesiyle söylemişti bunu.

Murat, duruyor. Çevresine bakınıyor: Bu sokağa hangi delikten girmiştim ben? Buluşsak bir türlü.. Buluşmasak bir türlü... Böyle demişti. Bense, hep onun eteklerinde, dizinde, kucağında... Yapışkan bir sokak kedisi... "Bitti," dedi oysa kadın. "Bitti nedir, bilmez misin sen?"

Sokak kedisi tekmeyi yemiştir. İnildeyerek, bir yandan da hala "gel pisi pisi pisi," diye çağrılacağını umarak, kapı önünden gönülsüz uzaklaşmaktadır. Kuyruğu yerlerde sürüklenerek, pek de uzağa gitmeyerek. Sonra işte, bir de ne işitsin? Gevşemiş, yumuşamış bir ses: Gel pisi pisi pisi!..

Hemen geri koşar, sevinçle, bacaklarına, dizlerine sürtünürdüm. Minicik bir okşama, yakın bir ses dilenirdim. Selmin, önünde sonunda kendi biçtiği kadarını veriyordu. Kimi zaman beklediğinden çok az, kimi zaman çok fazla:

"Gece beni gazinodan al. Birlikte çıkalım... "

Şuralarda, yarısı yıkık bir tahta perde vardı. Galiba o çok geride kaldı. Soluk lamba ışığı da. Ana caddeyi bulsam bile, bu saatte artık bir taksi de bulunmaz ki. Adam daha geri dönecek. Bizi nasıl alır da ta karşıya götürür? Bu yana müşteri bırakan biri çıkacak daa... Bir işin sonrasını, yarınını hiçbir zaman düşünemedin Murat! Canım, şurda yarına ne kaldı zaten? Gidip Haydarpaşa'da sabahlasam mı? Kısmet'i karşılamaya gecikme tehlikesi de ortadan kalkmış olur hem... Öyle ya, bir şeyi aklıma koydumsa, yaptım. Yapmadım mı? Bir şeye tutuldumsa, peşini bırakmadım. Yine de kimse güvenmedi bana. Selmin bile... "Yarını yok bu işin yavrum!.."

Senden kopamıyorum. Herkese, tutkunun ne olduğunu gösteriyorum. Gösterdim. Kaç yıl. Başka ne yarını olacaktı? Tutku nedir, bilmez misiniz siz be! .. Aile, toplum, vatan... Tutku soyut olunca kolay. Tutkunun bir adı, soyadı, elle tutulur bir gövdesi olmadı mı kolay. O zaman sahip çıkmak da, sahiplikten caymak da kolay. Teni tenine değen bir

gövdesi olunca ise... -Karnından vurulmuş bir köpeğin yanından geçmiştim.-Esinti yön değiştirdi. Leş kokusu yok.

Murat, az önce geçtiği yolun, şimdi geçtiği yola hiç benzemediğini sanıyor. İnatla, merakla tozların içine serilmiş köpek leşini aranıyor gözleri. Havayı kokluyor, burnuna değenin leş kokusu değil, onu aynı inatla gerileten hoş bir kadın kokusu olduğunu şaşkınlıkla ayırdediyor. Güneşi doya doya içmiş kayısıların kokusunu çağrıştıran bir koku: Alkış sesleri çok gerideydi. Tek yandan vuran sahne ışığı göz kamaştırıyor, Selmin'den Murat'a vuran ışık onu daha beter köreltiyordu. Alkışlar gitgide daha gerideydi. Annesinin oğlundan hoşnut gülümsemesi, fısıltılar, Kısmet'in utangaç gülümsemesi, sahnenin gerisine çekilmiş Ufuk'un ansızın ciddileşen, düşünceli bakışları uzakta, çok silikti. Murat, dedesinin bağlarında, bahçelerinde olgun kayısıları büyük bir oburlukla atıştırırdı. Dünya şeylerinden, üstüne oburlukla atıldığı yalnızca kayısılar. Orkestradaki gençlerin yüzleri gülüyor, Murat'ın o, sahne üstünde ne yapacağını şaşırmış çocuk yüzüne öyle -bu gülüşlerde biraz da alaycılık var mıydı?- bakıyorlardı. Selmin, elinden tutmuş, onu oralardan çekiyor, götürüyor, götürüyordu. Yanağında ılık bir öpücük duymuştu. Kayısı kokularıyla dolu bir öpücük. Bütün gece yalnız o kokuyla, bu öpüşle sarılı kaldı. Günah korkularıyla, ablasının salt veren, hiçbir şey beklemeden seven yüreğine ihanet duygularıyla sarılı kaldı. İki ateş arasında, bitkin. Gece ilk kez bir şarkısı seslendirilmişti. Eskişehir'in ilerigelenlerinin arkasına sıralanmış iskemlelerde, kırk elli kadar da öğrenci vardı galiba. Şarkısının sözleri yalnız Selmin içindi artık. Genç dinleyicilerin hiçbiri için değildi. Bilmeden Selmin için titreşmişti bütün iç sesler ve bütün tutkular ancak o öpüşle sahibine kavuşmuş, somutluk kazanmıştı: *Söyler isem dışım yanar / Söylemezsem içime kor.* .. -Dayısı o gün yine ertelenemez bir iş gezisindeydi. Ama ne zaman ablasının evine uğrasa, Murat'ın hep bu şarkıyla uğraştığını görmüş, usanasıya dinlemişti. Hatta, "Ooo," demişti, "bu kez de Yunus Emre oldun çıktın. Ondan etkilenerek taklidini

yapacağına, şunu bestelesen daha iyi değil mi? *Söyler isem sözüm savaş/ Söylemezsem ciğerim baş.* Murat, suçüstü yakalanmıştı, kıpkırmızı kesilmişti. Bilmediği yoktu Ferit Sakarya'nın. Üstüne en çok emek harcadığı, en sevdiği şarkısından soğutmuştu işte, ama artık yapacak bir şey yoktu; renkli dergilerden birinin açtığı yarışmaya göndermişti bile bestesini.-

Murat, ne zaman bu derginin açtığı yarışmaya katılışını anımsasa, derin bir utanç duymak istemişti, duyamamıştı. Oysa Kardelen de, Metin de, daha başkaları da ne kadar ayıplamışlardı onu. Yalnız Ufuk başına kakmamıştı. Onaylamadığı apaçıktı, ama konserin sunuculuğunu bile kabullenmişti. "Aslolan heves kaçırmamak," demişti. -Dernek, sekiz aydır o adreste emekli öğretmenler oturuyordu?- Ufuk'a ne oldu acaba? Nerede?

Murat'ın yüreği ansızın acıyla, merakla kavruluyor. Hayır, resimli dergiye o şarkıyı gönderdiği için bir türlü utanamamıştı, utanmasına fırsat da kalmamıştı, ama şimdi, Ufuk'u bunca zaman aramadığı için büyük bir utancı açık seçik duyuyor. Lanetli kayısı kokularını da duyuyor. -İşte, deminki tahta perde bu. Onun berisinden sapacağım.- Önünden bir kedi fırlıyor, bir kedi de onun ardından, geceyi yırtan miyavlamalarla koşuyor: Herkesten utanıyordum, annemden, Ufuk'tan, Kardelen'den, en başta da Ufuk'tan. Selmin'in dudakları tenimin her yanında dolanıyordu, ağzım iştahla açılıyor, onun ağzını arıyordu, korkunç bir geceydi, utanıyordum. Sabah ve öğle ve akşam hiç olmayacak gibiydi.

"Şarkınızda, halkın acılarını yansıtan bir şeyler var..." demişti Selmin Rifatzade.

Murat, ertesi günün öğleden sonrasına dek güçlükle yatışmıştı. Bir önceki geceyi kafasından kovmaya çalışıyor, beri yandan da, on dokuz yaşının büyük, yeni iç titremeleriyle Selmin'in oteldeki odasında, elinde bir demet gülle dikiliyordu. Kısmet, Malhatun İlkokulu'nun oradaki eski evlerinin bahçesinden derlenmiş bu kokulu güllerin sap yerlerindeki

dikenleri ayıklamış, demetlemiş, pembe bir kurdele ile de bağlamıştı. O bahçeden kime gül sunsa, önceden sap yerlerindeki dikenleri koparır.

Selmin Rifatzade'yi otelden Murat alacak, evlerindeki çaylı toplantıya o götürecekti. Çalgıcılar henüz uyuyorlarmış. Selmin de kalkmıştı zaten. Öğleden sonrasının iki buçukları falan. Sanatçılar geç yatmışlardı. Konserden sonra kendilerine verilen şölenin ardından, otelde kanyakla kahve içerek sabahın dördüne dek oturduklarını, otelin işlerine bakan Kazım Efendi söylemişti.

Selmin'in bir gece önce tepesine topuz edilmiş sarı saçları, şimdi fildişi bir sabahlığın omuzlarını dolduruyordu.

"Ben, daha geç gideceğiz sanıyordum."

Öyle yumuşak, özür dileyen bir sesti. Bakışları öylesi kadife. Murat, yeniden kıpkırmızı kesilmişti:

"Biliyorum. Ben... " demişti kekeleyerek. "Bilmem ki.. şarkım için.. yeni çabalarım için.. sizinle biraz yalnız konuşmak istedim de, erken geldim. Rahatsız ettimse... Aşağıda bekleyebilirim..."

-"Bütün taşralılar gibi, bir bahane uydurup, erkenden damlamıştın odama!.."- Çok sonraları, Selmin'in değerlendirişi bu. O günse:

"Yoo, yoooo, hayır. Yanınızda hazırlanırım ben. Şimdi hazır olurum."

Öyle art niyetsiz. Kadınla erkek arasında rahat bir arkadaşlığın olabileceğini, her zaman da ille birbirlerinin üstüne atılmaları gerekmediğini, ayrımında olmadan öyle açık ortaya koyuyor ki... Kötülük Murat'ta. Yeniden uyanan iştahını nasıl yatıştıracağını bilemiyor, kendini insandan uzak, hayvansı bir yaratık olarak görüyordu. Sonra, bu iç bocalamasına yeni bir duygu eklendi, asıl bu duygu örseledi onu: Genç kadın, kendisine herhalde yetişkin bir erkek gözüyle bakmıyordu. Öyle ya,

bir çocukla başbaşaymışça rahattı. Sabahlığının göğüslerine doğru inen V yakasını kapatmayı akıl bile etmiyordu.

"Ooo, güllere teşekkürler. Oturmaz mısınız? Bir kahve iç-sem? Siz de içer miydiniz?"

Murat, gülleri genç kadının eline tutuşturduğu gibi kapıya fırlamıştı:

"Şimdi getirirler! .. Ben ineyim.. söylerim... Hem sizi aşağıda beklerim... Rahatsız etmeyeyim..." "Telefonla söyleyebiliriz."

Murat, upuzun bir yolu yokuş aşağı inerken soluğu kesiliyor. Hayalci Murat! Hayalci Murat! O Hayalci Murat'ın çok değiştiğini sanıyordu. Belki ağır değişmişti, ama değişmişti işte. Yine de, benliğinde eski Murat'tan izler kalmış olması şaşırtıcıydı: Ufuk'u bulursam, yarın sabah Anadolu Ekspresi'nin gara çok neşeli, sahiden, sahici mutluluklar saçarak gireceğini düşledim. Beşiktaş'taki küçük katı da sattım, birtakım pazarlıklar yaptım, ucuz dedim, pahalı dedim, canım yanmadan bütün eskileri attım, eski gazeteleri, resimli dergileri geride bıraktım, bıraktığımı sandım, sonra döndüm, sonra, o bir yığın anı ortasındayken, telgrafı aldım ve Ufuk'u bulursam yarın sabahın çok daha güzel olabileceğini düşledim. Çıkılmayacak bir saatte yollara düştüm; gidilmeyecek bir saatte sabahlıklı bir kadının odasına girdim.

Kahveyi telefonla isteyebileceklerini söylemişti.

Murat, otel personelinden birisinin kendisini genç bir sanatçı kadınla odada yalnız görmesinden dehşete düşmüştü bu kez de. Zaten buraya çıkarken o ilk gözüpekliği nasıl gösterebildiği de bir bulmacaydı. Gece, sanrılar içinde öyle acı çekmiş, öyle sabırsızlanmıştı ki. Babasının sağlığında yaptırdığı bu otelin müdürlüğü, uzak akrabalardan Kazım Efendi'ye verilmişti. Ama Murat da, patron tavrını ömründe ilk kez -ve son kez- o anda takınmıştı, elinde bir demet gülle, "Yukarı çıkıyorum!" deyip

asansöre atarken kendisini. Geride Kazım Efendi'nin sırıtkan yüzünün kaldığını da biliyordu doğrusu: Murat karıya göz dikti. Eee, hakkıdır artık. Zamanıdır...

Üstelik şimdi genç kadın, telefonla kahve isteyecek, bildik garsonlardan biri, elinde tepsiyle odaya girecek, anlamlı anlamlı gülümseyerek...

"Tamam, tamam, ben gideyim, size kahve göndereyim!"

"İlle siz gidip gönderecekseniz, kahve istemiyorum. Konuşmayacak mıydık?"

Selmin Rifatzade, ondan sonra bol bol övmüştü Murat'ı: Şarkınızda halkın acılarını yansıtan bir şeyler var. Şimdiye dek okuduğum şarkıların hemen hepsi içtenlikten yoksun. Çünkü bunları yapanlar İstanbul'da, halktan uzak yaşıyorlar. Büyük kent yaşamı onları içtenlikten, duyarlıktan koparıyor, ne için, kimin için bestelediklerini de bilmiyorlar. Yoo, biliyorlar, yalnız para ve ün için. Bizler bozuluyoruz, vurdumduymaz oluyoruz, kendi dışımızda hiçbir şeyin değeri yok. Sizin dünyanızda sesler pür, sözler bir kaynaktan fışkırırcasına doğal...

Ne kadar alçakgönüllü, ne kadar güzel ve rahat konuşuyor. Fakat, fildişi renkli kaygan sabahlığın yakası, oradaki ince uzun çıplaklık. Çok cömert bir açıklık değil, ama öğretmence de değil, hayır hayır, hiç kışkırtıcı değil; aynı zamanda da görünenden ötesini açma isteği veriyor, öyle birdenbire değil, azar azar, azar azar açılsa, sabahlığın omuzları biraz daha kaysa, belli belirsiz görünen göğüs çizgisi, fildişi aklığın kıvrımları arasındaki gölgeler...

Çocukken, bazan Kısmet'in koynunda yattığı geceler, nasılsa kanında olağanın dışında bir devinim uçverir, her yanı ısınır, bu sıcaklığın ablasına doğru akıp gittiğini sanır, bütün benliğinin ona akıp gittiğini sanır,

minicik ellerini onun bağrına sokar, Kısmet de kardeşine daha sıkı sarılır, öylece uyurlardı.

Keşke Ufuk'u bulabilseydi. Keşke o otel odasındayken, Kısmet'in koynunda yatışları hiç aklına gelmese, o çocukluk öyle, hiç bilinmedik gizleriyle örtülü kalsaydı! Korkuyordu. Kısmet'ten kaçmak istiyordu. Ağlayarak Selmin'in açık bağrına kapanmak, ta oralara kaçmak, kaçmak..

Selmin, bir ara elini elinin üstüne koymuştu. Murat'tan korkunç bir ter boşanmış, ardından sıtma titremelerine yakalanmıştı. Genç kadınsa, hala büyük bir doğallıkla halka nasıl bir müzik vermek gerektiğinden, ezilen kadınlara seslenebilmekten söz ediyordu. Altmış dokuzlardı. Murat on dokuzundaydı. Selmin Rifatzade, kadın özgürlüğünü dile getiren şarkılarıyla ünlenmeye başlamıştı. Daha iyi çalışılmalı, daha yaygın bir müzik yapılmalıydı. Murat Kaymazlı, aradığına yakın bir işaretti işte, yarışmada kazanmıştı, Selmin ilgilenmişti, şaşırmıştı, Eskişehir'den böyle bir genç çıkması onu çok heyecanlandırmıştı, tam halkın içinden, doğrusu varlıklı bir ailenin oğlu olduğunu bilmiyordu, ama farketmezdi, zaten ancak onlar öncülük edebilirlerdi, ne kadar da gençti, hiç beklemiyordu!

"Bundan sonra daha çok çalışmalısın ama ... "

"Sen" demişti. Evet, birdenbire "sen" dedi! ..

Murat'ın ağlama duygusu baskınlaştı.. Gözpınarlarını dolduran yaşların şeffaflığını *Lekeli* Kadın'lar, *Gece Güzelleri* cömert çıplaklıkları, pullar arasından fışkıran göğüsleri, incecik kumaşlar arasından beliren bacakları, kollarıyla doldurdular. Demek Kısmet'e ilk ihaneti Selmin değildi. Ne çok kadın girmişti yaşamına, saflığını çoktan tüketmişlerdi, güzellik kirlenmişti; demek o da bütün erkekler gibiydi işte. Bütün kadınlara hep aynı gözle bakmıştı. *Lekeli* Kadzn, tam bir hafta kapalı sinemada gösterilmişti. Satıcı çocuklar, haftasonu alışverişi için kente gelmiş kasaba, köy delikanlıları "Aaahhh!" demişlerdi ince bir sızıyı dışa

vururcasına. Selmin Rifatzade'nin incecik bir V şeklinde aşağılara doğru inen bağır açıklığı... Üstüne sarışın tozlar serpilmiş, ölümüne keskin o açıklık...

"Ahh!" diye bir inilti çıkmıştı Murat'ın ağzından.

Porsuk Bulvarı'ndan geçen arabaların, kamyonların, pat-patlı bisikletlerin gürültüsü, tahta aksamı formikadan yapılma, cehennemsi sıcak otel odasına tek, büyük bir inilti olarak dolmuştu: Aaahhh! Murat'ın gözpınarlarına biriken yaşlar, pişmanlık, utanç ve mutluluk karışımı bir çağlayan halinde boşalıvermişti.

Eyy uçup giden ilk gençlik! Eyy gövdeyi büyük sarsıntılarla bırakıp kaçan erdenlik! Oracıkta, yatağın kıyısında sarışın bir çıplaklığa, o yırtıcı ölüm çizgisine kapanan yüz, Selmin'in o "Ahh" iniltisini örten, yatıştıran, Murat'ın hiçbir notayla asla çıkaramayacağı peslikte, ılıklıkta tınısı sesinin:

"Ne ipeksi bir ten, Tanrım, ne kadar ipeksi! .. "

Murat'ın her zaman erden bir genç kız tenini çağrıştırmış teni ürpererek, ürpererek. .. Selmin, bu teni incitmeden, ürkütmeden...

İlkyaz. Porsuk'a değen, o kirli suyu bile usul okşamalarıyla güzelleştiren söğütlerin ince, gümüşsü yaprakları. Murat, kendini o sulara bırakmış, mutlu bir ölümle sürükleniyordu. Bir kadınla sevişmenin, kirlilikten bu kadar uzak olduğunu düşünemezdi. Porsuk'ta ölümün bu kadar güzel olduğunu bilseydi, Köprübaşı'ndaki karşılaşmadan beri Kardelen'den bunca ürkmez, bir yandan da hayranlık duymadan edemediği 'Ufuk abi'sinden ikirciklenmezdi. İncecik, uzun parmakları Selmin'in gövdesini usul usul tanıyordu. Tanıdıkça kanı tutuşuyor, başkaldırıyordu: Hayır, Kısmet'e ihanet değil. Kurtuluş, kurtuluş!..

"Ağlama," diye fısıldamıştı Selmin, çok sonra. Murat'ın ıslak kirpiklerini kayısı kokulu öpücüklere boğmuştu: "Çocuğum, çocuğum, çocuğum, ağlama ne olur, ağlama!.."

Dudaklarını Murat'ın kirpiklerinden çekip, delikanlının yüzüne baktı sonra; gülümsedi. Murat da gülümsüyordu.

Epey gecikerek, Muratların birkaç yıl önce taşındıkları, Yediler Semti'ndeki yeni katlarına gidişleri. Selmin, kapıya dek Murat'ı elinden tutmuştu. Murat, kapıda, sıkılarak, utanarak elini usulca çekti Selmin'in elinden, "bağışla" diye baktı. Boynunu büktü. Selmin, anlayışlı anlayışlı başını sallamıştı, "Şekerim," demişti, minik bir öpücük göndererek.

İçeri girdiklerinde ilk Kısmet'le gözgöze gelmişti Murat. Ablasının bakışları, sanki kardeşi bir kazaya kurban gitmiş gibi, bir saattir çektiği azabın ardından ansızın rahatladığını söylüyordu. Murat, istemeden gözlerini yere indirmişti. İclal halası: "Ah, nerde kaldınız, nerde kaldınız, börekler buz gibi oldu!" deyip duruyordu. Annesi, zorunlu bir bağışlayıcılıkla: "Merak etmiştik!" demişti salt. Ancak Murat'ın ikinci gözgöze geldiği kimse Kardelen. Yeşillerde muzip pırıltılar yanıp sönüyordu, sanki otel odasında olup biteni biliyor. "Herkes komşu teyzelerle başlar; sen geç kalmıştın, demek sen de nihayet... " demek istiyordu. Murat, Kısmet'in üstelemelerine dayanamayan, kendi günlük yaşamına çok aykırı da olsa, gittiği her yerin tadını çıkaran Kardelen'e yeniden ve daha kötü düşman olmaktan korkmuştu. Sanki o an, en çok bundan korktu.

Şimdi, gözlerinin önünde beliren Kardelen'e sonsuz bir sevecenlikle gülümsüyor. İlk kez, genç kızın kendisine karşı olan tutumunu apaçık bir biçimde adlandırabiliyor: Taptığı oğlunu anlayarak büyütmeye çalışan bir anaydı o. Anneminki sahiplik dolu hırçın bir sevgi. Kısmet'inki edilgen, özveri dolu bir sevda, Kardelen'inki merak, hayranlık dolu bir istek... Eskişehir'de üç kadın. Üçünün verdiklerini hep aldım, aldıklarımın

toplamı bile Selmin'e yetmedi, yetiremedim: Çay masası hazırlanmıştı, ben kem küm ediyordum: Şehrimizi konuğumuza biraz gezdirdim de... Biraz şeye gittik. .. Günday Park. .. Kurşunlu Camisi...

Herkes Selmin Rifatzâde'yi ağırlamaya koşturuyordu. Yalnız Kardelen; gözleri üstümüzden hiç ayrılmıyor, bilmek, daha çok bilmek istiyordu sanki: Boynundaki tırnak çiziğini gördüm. Olabilir. Yalnızdınız, bu kesin... Çalgıcılardan ikisi hâlâ uyuyormuş. Kâzım Efendi telefon etti. Biri de o sabah hemen dönmek zorundaydı zaten, dönmüş... Demek sen, sanatçının odasına çıktın? Büyüdün, erkek oldun. Oldun, değil mi?

Bizim yeni salonumuz. Gösterişli eşyalar, işlemeli örtüler, yapma çiçekler, telkâri çay kaşıkları, içliköfteler, hamur tatlıları, suböreği, sigaraböreği, muskaböreği, Kısmet'in Kız Meslek Okullu kekleri, çikolatalı, kremalı, mevyeli, meyvesiz pastaları, İclâl halamın simli kazağı, annemin sımsıkı topuzu, rugan terlikleri, Kısmet'in elişi beyaz organza yakası, -emprime üstüne- ilk kez bugün giydiği, bugün için satın alınmış yaldızlı, yüksek ökçe terlikleri, -buna nasıl yüreklenmişti. Selmin'le yarışa mı çıkmıştı, anlayamamıştım- hepsi karmakarışık bir yumak halinde gözlerimin önünde dönüyordu. Selmin'e tabak uzatırken, sigarasını yakmaya çalışırken, ufacık bir değiş, bir dokunuş tenimi ateşten gömlekle sarıyordu, Blucini dik yakalı beyaz kazağı, -evimizdeki çaya böyle gelmişti, Kısmet'i terliklerinden utandırmıştı, onun yaldızlı iskarpinleri sahnede kalmıştı çoktan- o kazak altında sarı yaldızlı tozanlarla bezeli bir ten; iki göğüs arası, orada, hep orada olmak, orada gizlenmek, oradan hiç çıkmamak istemiştim.

Murat'ın ayağı bir taşa takılıyor, tökezliyor: Tutku nedir, bilmez misiniz siz be!

Önündeki taşa bir tekme savuruyor. Soğumuş bir gövdenin iç duvarlarına çarpan buz gibi bir ses. Kime soruyor, kime haykırıyor, belirsiz. Bakınırken, yolun sol yanında karaltılar seçtiğini sanıyor. Hızlanıyor.

Yüreğinde bir daralma: Hızlanma-malıyım. Koşmamalıyım. Korkacak ne var? Korkmamalıyım. Tedirginleştiğim anlaşılırsa... şimdi, hiç yoktan... Tek geceni bile programlayamamak. Kültürfizik yapmalısın. Derin derin soluk almalısın. Buralardan bir taksi, bir şey, bir cankurtaran geçmez mi? Kimse evinden kaçmaz mı, kimse bir kadının peşinden koşmaz mı, kimse, çok eski bir tanışı aramaz, genç ve mutsuz bir kadına bir parçacık sabah ışığı taşıyabilmek için bilinmedik sokaklara dalmaz mı?

Hayalci Murat!.. Hayalci Murat!..

Peki ama, nerede kaldı bu Allahın belâsı ana cadde? Nerede kaldı Ferit Sakarya'nın, hem de gözlerimin önünde, tutkunu olduğum kadınla bir meyhaneden çıkıp gidişi? .. Gülerek, gözkırparak, yarın görüşürüz Murat yavrum, diyerek?.. Bu rahatlık, bu dışadönük coşku, bu etkileyicilik. Her zaman başarılı Ferit Sakarya! .. Demek onun yanına dönmeliydim Deniz, demek anne, sen üzülmeyesin diye, her saniye zayıflığımı, beceriksizliğimi yaşamak için... Nerede kaldı bu tren istasyonu? Üstbostancı nerede biter, Bostancı nerede başlar? Oraya inmeliyim, Haydarpaşa'ya dönen son banliyö trenlerinden birini beklemeliyim.

Karanlıkta aynı çıtırtıları, ayak sesine benzer sesleri işitir gibi oluyor: Tren istasyonuna giden yalnız ben değilim ya? Bu koca kentte geç kalmış ne çok kimse var. Hastası olan, zamparalıktan dönen, kumardan, gazinodan dönen, geciken, sokağa çıkma yasağını unutup, gazinolarda öyle... Mazbutluktan içi geçmiş bu mahallede sefahatçıların işi ne? Sefahat düşkünleri, bir şarkıcıya gözkoymuşları, onların belâlıları, koruyucuları, sürekli sevgilileri hâlâ bekleşiyorlardır. Son dakikaya dek... programın bitmesini... Ama programlar artık erkenden bitiyor. Kimse o kadar uzun beklemiyor...

Orada, Selmin'in giyinme odasında, yorgun gözler, ince uzun parmaklarında sabırsız çıtırtılarla bekleyip durmuştu. Rakı, sigara, hela, esans kokuları arasında. Uzak, varla yok arası bir kayısı kokusunun

özlemiyle, kaçıncı defa oradaydı yine. Ezik-büzük... Hâlâ öğrenci Murat... Bir fakülteden cayıp ötekine girerek: artık hangisine puan tuttursa. Zaten ne fark eder? Hangisinde doğru dürüst ders yapılıyor ki? Neden yapılmıyor, neden yapılıyor; onu da bildiği yok. "Girme," deyip sille tokat dışarı, atarlarsa, girmiyor; koşa koşa kaçıyor. "Gir," diye arkasından iterlerse, girip bir sıraya ilişiyor. Uzun ve zorunlu tatillerde Selmin'in yanından hiç ayrılmak istemiyor.

Hemen her gecesi, onun sahneye çıktığı gazinoların giyinme odalarında geçerdi. Bestelediği en son şarkının notalarını yanından hiç ayırmazdı: Hiç ayırmazdım. -Ayak sesleri ardımda mı, bana mı öyle geliyor?- Hiç hiç...

Hiç bitmesin/Hiç hiç. ..

Murat, ıslıkla böyle bir şarkı çaldığını ayırdediyor: Herhalde ardımdaki ayak seslerinden. Böyle, berbat bir şarkı işte. Unutup gitmiştim. İlk seviştiğimiz gün. "Bundan sonra daha çok çalışmalısın ama," dememiş miydi? Kendisi dışında her şeyi bir yana koyuyor, durmadan çalışıyordum. Yeni yeni şarkılar. Bir tanesiyle bile ilgilenmedi. "Öff Murat, geçti bunların modası canım! Hâlâ hep aynı duygusal çocuksun!.." "Hayır, hayır... Hiç bitmesin... Bu, anladığın anlamda değil... Dinle bak... Yarınlara tutkumuz / Güneşe, özgürlüğe / Hiç bitmesin hiç hiç... " "Haydi ordan! Sana kalmış... Hem görmüyor musun, karın da doyurmuyor... " Demek, halk uyanmış, kadınlar da özgürlüklerine kavuşmuşlardı? Hem bundan habersizdim, hem annemin gönderdiği çekleri ikide bir geri çeviriyordum. Suçluydum, suçluu... Selmin'in çoktandır alaturka şarkılar, şöyle 'bir gece ansızın gelebilirim' türü sallangaçlı şeyler söylediğini göre göre, görmezden geliyordum.

Programın bitmesini beklerken kulaklarını tıkardı. Ama işitmemesi olanaksız. Bozuk ses yükselticilerden Selmin'in iniltili, iç çekişli sesi çın çın ötmektedir. Assolist değil, altsolist değil; ortalarda bir yerlerde içgıdıklayıcı

olmaya çabalayan bir Selmin. Murat'ın suçluluk duygusu katmerlenirdi: Hep benim yüzümden, benim yüzümden! Ne kadar parlak bir başlangıcı vardı. Ne kadar ciddiye alınır, saygıyla dinlenirdi... O da sevdi.

O da sevdi. Sevişirken bütün dünyayı unutuyoruz. Yine provaları aksattı, programa gecikti yine. "Programın canı cehenneme! Seninle kalmak istiyorum Murat. Seni seviyorum." Yatağın yanında bir şişe içki ve kadehler olurdu.

Evet, işte, işte, bir saat önce, Ufuk'u aramak için bu sokak lambasının yanından sapmamış mıydım? Pencereden seslenen kimse, emekli bir öğretmene benziyordu. "Burada sekiz aydır biz oturuyoruz. Ufuk, diye birini bilmiyoruz." Sekiz aydır, belki de daha fazla bir zamandan beri Selmin'i görmedim. Aç, susuz, güneşsiz, havasız kalmıştım, Ferit Sakarya'nın paltosundan bozma ceketin içinde -Ayazpaşa'daki kattan Beşiktaş'a-büzüşmüştüm.

Giyinme odalarında, bir köşeye büzüşür beklerdi. Ah, Selmin'le yine çok yakın olabilseler, içiçe, içiçe...

Yolun solunda, karanlıkta iki gölge daha kımıldanıyor. Murat'ın içi ürperiyor: Puslu, sıcak haziran gecesinde, içe işleyen bu soğuk esinti nereden çıkıyor? Selmin, kırmızı mantosunun eteklerini savurtarak. .. Astarı kürkten, kırmızı manto.

Genç kadın, programı biter bitmez, üstünü değişmiş, sanatçıların çıkış kapısına yönelmişti. -Murat, bir adım onun gerisinde, elinde süs püs çantası.- Giyinme odasında bekleyip durmuş genç sevgilisinin yüzüne bakmamıştı bile. Kırmızı mantonun eteklerini savurtarak... Bu hızlı, edalı gidişi bir ân, en büyük engele toslamıştı. Gazino patronu, asık suratla koridorda dolanıyordu. Selmin, onun yanağına bir öpücük kondurmuş: "Yarın görüşürüz abicim," demişti. "Abicim be, şu mikrofonları bir ayarlatsanız. Farkındasınızdır, ses bir patlıyor, bir düşüyor."

Eskişehir'e iniş yaptığında, Türkân Kaymazlı'nın bile 'hanım hanımcık'lığını kabul zorunda kaldığı Selmin Rifatzâde, su katılmamış bu gazino ağzını nerden bulup çıkarıyordu? Zamanın akreple yelkovanı küçük birimleri göstermiyordu. Gonglarsa ancak saat başlarında çalıyordu. Murat, Selmin'le ilk seviştiği günden beri geçen zamanı tam olarak algılayamazdı. Takvime göre sekiz yıl kadar.... İlk yıl, Eskişehir'den İstanbul'a sürüklenip durmuştu: Selmin Rifatzâde ve grubu yeni bir şarkımı besteleyecekler de anne!.. Eskişehir'de okumayacağım dayı.

Müziğimi burada geliştirmem büsbütün olanaksız. İstanbul'a gideceğim... Bu kez giriş sınavlarında mutlak puan tutturacağım, dememiş miydim sana Kısmet? Tutturdum işte.

Selmin'le İstanbul'daki ilk buluşmaları kaçamak buluşmalardı. Her buluşma yeni ve daha güçlü bir buluşma özlemi demekti. Genç kadının annesiyle ablası, çok geçmeden bu coşkulu tutkuyu anlamış, Murat'ı Selmin'in yatağında gördükleri zaman da çok incelikli bir tutum göstermişlerdi. Bir kadına tutulmak, yatağını onunla sürekli paylaşmak Murat'ın erden genç kız ürkekliğinden, toyluğundan hiçbir şey eksiltmiyordu. Sel-min'in tenine her dokunuşu, onun için büyük bir törendi. Tutkunun böylesi, Neval hanımla Belgin'in gözlerini yaşartırdı. Selmin bir tanrıçaydı.

"Senin sesle mesle işin ne Seli hanım kızım, allâsen?"

Kırpık kara bıyık, bol kıllı göğüs. Altın künye, şövalye yüzük. Gazino patronu, o tanrıçaya böyle söylemişti. Akları sararmış gözleri ise Murat'taydı: Yine mi bu tüysüz? Hem, sürekli bir sevgili ne demek? Müşteri, sürekli sevgilisi olan artiste güvenmez!..

Zaman geçmişti. Yine saat başı gongu vuruyordu. Selmin, bu kabzımal görünümlü adamın karşısında eğilip bükülüp duruyordu. Adamın umurunda bile değildi:

"Biraz daha kıvrak ol, Selmin canım, biraz daha kıvrak... Sen serbest kadınsın, sahnede daha şuh olabilirsin. Delikanlıdan mı çekiniyorsun yoksa? O mu ambargo koyuyor haa?"

Selmin, yarı şuh, yarı öfkeli bir kahkaha atmıştı:

"Yok be abi! .."

Yok be abi!.. Kim takar onu?

Murat, dudaklarını kanatasıya ısırıp durmuştu. O güzelim coşkulu birliktelik son yıllar kirlendikçe kirleniyordu. En çok, bu kirlenişe alışmaktan korkmuştu. Garipti. Selmin, sanki bile isteye bayağılaştıkça, delikanlının ona karşı olan tensel tutkusu artıyordu. Bir adım gerisinde yürüyordu işte. Elinde, sevdiği kadının süs püs çantası. Gazino patronunun yanından ayrılır ayrılmaz Selmin, şöyle bir dönmüş, Murat'ın yüzüne küçültücü bir bakış fırlatmıştı: Adam haklı! Öyle ya, sürekli bir sevgili, mazbut bir yaşam... Sanki karıkocayız da... Sanki, Eskişehir'de babadan kalma neyi var, neyi yok ayaklarımın dibine döktü de! .. Biliyorum, biliyorum, şimdi atılacak, arabanın kapısını açacak, tuvalet' çantamı bir yana koyacak, hemen elimi eline... Sonra aynı iniltiyle yine, "Seni istiyorum, bana gidelim." İyi ki, anası, dayısı, lalası bir olup o evi açıvermişler. "Git artık," demesem, benim evden hiç çıkmayacaktı. Yeme, içme, sevişme bedava! Oh ne âlâ!..

Murat'a: "Ayak bağımsın," demişti, daha birkaç gün önce.

Dakikalar ne kadar hızlı akmaya, saat başları ne kadar çabuk vurmaya... -Öyle ya, sokağa çıkma yasağının başlamasına çok az kaldı işte.- Bu geceyi programlamak istedim. Yarını programlamak istedim, istiyorum. Ufuk'u bulamadım. Bir taksi arıyorum. Ardımdan gelenler.... Onlar da herhalde Bostancı

İstasyonu'na iniyorlar. Oradan trene binmeliyim. Haydarpaşa'da inmeliyim. Garda gecelemeliyim. Anadolu Ekspresi'nin geliş saatini asla kaçırmamalıyım. Uyuyakalmamalıyım. Kısmet'i mutlak karşılamalıyım. Tam şimdi, o da Eskişehir'den binmiştir.

Murat, bir ân, soluk soluğa duruyor. Gözlerini yumuyor. Çok kısa bir süre.

Bu süre içinde, kampanalar çaldı, düdükler öttü. Kısmet, gözleri ıslak ıslak, mırıldandı: "Annem belli etmiyor, ama çok üzgün." "Biliyorum"

"Dayım, İstanbul' da yapamazsın, çabuk usanırsın sanıyordu. Sense büsbütün gidiyorsun... Artık, orada okumak istediğine göre tabii..."

Her şey yalandı. Murat'ın tutkusu dışında her şey yalan. Herkes birbirini kandırıyor, kanmak da istiyordu.

Murat, sabırsızlanmıştı. Aile toplantıları, fısıltılar, iç çekmeler, 'eh ne yapalım, oğlumuzun daha iyi yetişmesi için'ler.... Hepsi, ailenin biricik prensinin, Eskişehir'in en güzel, en ince, temiz gencinin, bir şarkıcının peşi sıra gittiğini biliyor oysa. Kısmet, ancak o gün, tren kalkarken, bir ucundan değinmeye yüreklenebilmişti: Sense, büsbütün gidiyorsun...

Ama sonra, aynı yalana dönmüştü: İstanbul'da okumak istediğine göre, tabii...

Kestirip atmalı. Kestirip atılmazsa, her üç ayda bir yeni yalanlar. İşte, ötede, Kısmet'i eve götürmek için bekleyen İdris Efendi bile, garda hangi tanışma rastlasa, "Küçükbeyi Üniversiteye yolcu ediyoruz da... " deyip duruyordu. Ferit Sakarya, daha o sabah Ankara'ya giderken, yeğeninin omuzuna pat pat vurmuş, "Eee delikanlı, hadi bakalım, hadi bakalım!" demişti. Göz kırpmıştı. Ne kadar anlayışlıydı. Ama o bile gerçeğin adını koymamıştı. "Hadi bakalım, hadi bakalım!" Yeğenine göz kırparken, bakışlarında kendi ilkgençliğine bir özlem ışığı da çakıp

sönmüştü galiba. Ya da belki, Murat'ın Selmin'e tutkusunu ciddiye almıyordu.

Kompartımanın penceresindeydi Murat. Aşağıda, Kısmet'in solgun, üzüntülü yüzü. Bırakılmışlığa boyun eğen bir sevgili yüzü. Ablasına karşı gönül alıcı, okşayıcı olması gerekirken Murat ansızın:

"Ne oluyor canım? Cenazem kalkmıyor ya?" deyivermişti.

Kısmet, 'cenaze' sözünü işitir işitmez omuzları iyice çökmüş, sessiz gözyaşları yanaklarından aşağı süzülmüş, "Aman Allah saklasın, Allah saklasın, Allah saklasın"larla kardeşinin kendisinden kopuşuna, çocuğun ve o büyük, gizli-gizemli bağlılığın son buluşuna boyun eğmişti: Canı sağolsun da!..

Ama gözyaşları sessizce akıp duruyordu.

Neyse ki tren çabuk kalkmıştı.

Babalarının cenazesi de çabuk kalkmıştı. Çok bekletilmedi. Bütün hısım akrabalar, eş dost: yakın kentlerden, köylerden koşup gelmişlerdi. Murat'ın babası tarafından DP'liler, Emin dedesi ve annesi tarafından ise CHP'liler. Eskişehir ve yöresinin bütün ilerigelenleri.

Caminin avlusundaki başsağlığı dileklerini Emin Sakarya'nın yanında Ferit Sakarya da kabul etmişti. Paris'ten koşup gelmiş. İncecik, gencecik. Murat, onunla dedesinin arasında ilk lacivert takımıyla... Oysa Ahmet bey söz vermişti, o hafta sonu Sakarya'da çulluk avına gideceklerdi. "Bu hafta oğlumu da alacağını. Artık büyüdü," demişti. Damadının beklenmedik ölümü, en çok Emin Sakarya'yı şaşkına çevirmişe benziyordu. Baş-sağlığına gelenlere bitkin bir sesle hep aynı açıklamayı yapıyordu: "Tuğla fırınından dönerken, Santral Yolu'nun bir köşesinde yığılıp kalmış. Çok çalışkandı zaten." Eve, başsağlığına gelenler de benzer şeyler söylüyorlardı: "İhtiyacı mı vardı, yoktu, ama işte, öyle alışmış. Çalışmaya

alışmış. Şehirde tuğla fırınını kuran ilk kimse. Atılımcıydı Allah rahmet eylesin. Oteldi, sinemaydı... hep onun eserleri. Allah geride kalanlara ömür versin... Oğluna..." Bunlara karışan bir söylenti de vardı: Dayanamazdı, taptığı adamın, Başbakanın, Kütahya'da çalılar arasında, tavşanlar gibi yakalanışına dayanamazdı... Dayanamadı da zaten...

Murat'ın amcası bile Ankara'dan kalkıp gelmişti. Burun-Boğaz-Kulak Mütehassısı... Abisi Ahmet Kaymazlı için söylenen hiçbir şeyi işitmiyordu sanki. İşitmemiş gibi yapıyordu. Küstüler. Hiç görüşmezlerdi. Yine de bir ara Murat'ın elinden tutmuştu. Sonra, oracıkta, cami avlusunda, burnundan tutmuştu. O burnu sıkıp bırakmış, çocuğun gözleri acıyla yaşarırken "Hımmm, de bakayım," demişti Murat'a. "Hımmm," demişti Murat da. "Senin burnunda et var. Bir gün Ankara'ya getirsinler de alıvereyim."

Oysa, bir daha hiç görmemişti amcasını. Galip Kaymazlı, ailedeki cenazelere katılıyordu, düğünlere katılmıyordu. Murat'ın halası İclâl hanıma kalırsa, erkek kardeşi mal mülk paylaşılacaksa ortaya çıkarmış, sonra yine yokolurmuş. Aileden biri, bedava muayeneye gelecek, hastanelerden birine bir tavsiye isteyecek diye ödü patlarmış. İclâl hanım, hep böyle yakınırdı kardeşinden. Onunla ilgili her sözünü de, "Aman, canı sağolsun, ne yapayım," diye bağlardı. "Ekmeğimi o vermiyor ya. Biz kadınız. Baba yanımıza değil, koca yanımıza dayanırız."

Murat'ın annesi bu genel kuralın biraz dışındaydı galiba. O, baba yanına ve kendine daha çok dayanıyor gibiydi. Kocasının atılımlarından her zaman övünç duymuştu. Bu atılımları kente dönük, zamana açık olarak görüyordu. Babası, Emin Sakarya hâlâ tarımcılığı önemserdi. Türkân hanım zamanla, apaçık gördü: Erkek kardeşi Ferit Sakarya, atılımda, girişimde kocasından da üstündü. Ahmet Kaymazlı'yı ne kadar desteklediyse, kardeşini bundan öte destekledi. Tuğla fırını kiremit, beton fabrikasına; un değirmenleri makarna, bisküvi fabrikalarına dönüşmüştü. Eskişehir'in

dörtbir yanında, böylece yükselirken, oğlunun şimdi, bir şarkıcı kadının peşine takılıp gitmesi... "Annem belli etmiyor, ama çok üzülüyor Murat..."

Murat, uzaktan tren düdükleri işitir gibi oluyor. Sanki bir yarasa, omuzuna değip geçiyor: İstasyon bu kadar uzakta olmamalıydı. Ne yapıyorum? Daha içerlere mi giriyorum, yanlış yollara mı sapıyorum? İyi ama, ardımdan hâlâ gelenler var. İstasyona değilse, evlerine koşturuyorlardır. Ürkecek bir şey yok. Geciktik. Herkes koşturuyor...

Ardına bakmak, geri dönmek istiyor, ama nedense geciktiriyor bunu. Bacaklarında bir kesiklik, üstünde bir bezginlik duyuyor. Kendini yarın sabaha bağlayan tek şeyin, Kısmet'in gelişi olduğunu bütün gücüyle ve o ân ayırdediyor. Açık, sağlam, somut tek amaç: Yarın onu karşılayacağım!

Adımlarını büsbütün hızlandırıyor. Hemen, az sonra, bir caddeye çıkacağını sanırken, boş bir arsada yürümekte olduğunu seçiyor. Bu kez gerçekten ürküyor. Bir takıntı gibi. Kısmet de yürüyen trenin ardından koşuyor. Her zamanki çekingenliğiyle, en başta sormak istediğini en sonra sormaya yüreklene-bilmişti:

"Kardelen'e ne desem?"

"Ne Kardelen'i?"

Kısmet'in dertli bakışları, Eskişehir Garı'nın loş ışıkları arasında eriyip gitmişti: Nasıl böyle söyleyebilirsin Murat? Geride her şeyi bu kadar unutmak, unutmak...

Kısmet, kolları iki yanına düşmüş, upuzun bir beton düzlükte yapayalnız kalakalmıştı.

Murat, haykırmak istemişti: Senden uzaklaşmayayım diye, Kardelen'i öne sürüyorsun!

Haykırmamıştı. Kısmet, yeterince yıkkındı.

Tren, donmuş bir gökyüzü altında, hızla kayıyordu. Murat'ın yüreğinde delice çırpınışlar, Selmin'in, güneşi içmiş kayısı kokulu göğsüne sığınmak için çılgın bir özlem.

Gazinodan çıkışlarında, arabada, süs püs çantasını bir yana koymuş, genç kadının yüzüne dilenircesine bakmıştı:

"Bu gece başka bir yere gitmeyelim, eve gidelim ne olur!" Selmin, incecik kaşlarını çatmıştı:

"Bir işim bitti, şimdi öteki işime mi başlayacağım? Eve gidecekmişiz! Laf. Herkesi eğlendirdik, şimdi de küçükbeyimizi..."

Sesi, en tiz, en acımasız tonuna ayarlı. Derken, Murat'ın o geceye dek Selmin'de hiç tanık olmadığı acı bir gülüş:

"O kadar zaman, başka kadınlar için özgürlük, diye haykırdık: kendi özgürlüğümüzü bile elde edemedik!.. "

Murat, yüzünü buruşturmuştu. Midesi bulanıyordu. Selmin'in, acılı, hattâ hüzünlü sesi yeniden tizleşmişti:

"Hayır efendim! Şimdi de sizler beni eğlendireceksiniz. Bu saatten sonrası da benim hakkımdır. Hem, kaç kez söyledim; bana, şöyle yap, böyle yap, deme! Haydi, Marsan'lara gidiyoruz. Oradaki partiye çağrılıyım. Bak ama, orada da her saniye bana yapışıp durma!"

Porsuk suyunu okşayan gümüş tozlu söğüt yaprakları çoktan dökülmüş. Bulanık bir akıntıda ölgün, buruşuk sürüklenmekte...

"Kendin git öyleyse!"

Murat, kendi sesini ilkin kendisi yabancılamıştı. Öyle ya, bu zaten kendi sesi değildi. Bu, bir süredir soran, sorgulayan, şu koca kent ortasında sürüklene sürüklene nerdeyse yeni bir varlık edinen genç bir adamın sesiydi. Meyhane gecesinden sonra, bir kez de Belgin'in galerisinde

rastladığı o ünlü ozan söylemişti galiba: İnsan koşarken hiçbir şey göremezmiş. Görebilmesi için, durması gerekirmiş.

Murat da, mide bulantısını bastırmış, yüreği soğuk, heyecansız:

"Kendin git öyleyse," demişti. "Aa, aaa! Bizimki büyümüş!"

Selmin'in, bu kez de alttan alan, yarı tedirgin bir gülüşle attığı çığlık. Bu çığlık ardından uzanmış, Murat'ın kulak memesini usul usul okşamıştı.

Murat, bu okşamadan irkilmiş, geri çekilmişti. -Büyük tutku tiksintiye dönüşmüş... Bundan kötü ölünemez...-

"Ne oluyor sana be!"

"Seni sevmiştim!"

Selmin bir an sarsılmış, şaşkın bakakalmış, ama hemen en edepsiz sesini bulmuştu:

"Kendini ne sanıyorsun? Erkek mi? Erkek mi? Hıh, erkek! Uyuz, mızmız okşamalar... Ulan, ben erkek diye Ferit dayına derim be!"

Sonra, arabanın camına başını dayamış, hıçkıra hıçkıra ağlamıştı. Murat, onu avutabilmeyi isterdi. Ama o an asıl istediği dayısının kocaman çenesini patates püresine çevirebilmekti. Sonra gider, kendini bekleyen tabutuna yiğitçe uzanabilir.

Oysa işte, lacivert takım giysileri içinde, Kurşunlu Camisi önünde, on iki yaşlarındaki Murat, Paris'ten cenaze için gelmiş Ferit Sakarya'nın yanında burnunu çekip duruyordu. Hava çok soğuktu. Şadırvandan su, buz şmgırtılarıyla dökülüyordu. Babası için, "Kütahya'daki tavşan avından sonra ancak altı ay dayanabildi," deniyordu. Erkekler cenaze namazını kılıyorlardı sonra. Şadırvanın gerisinde, üstü yeşil çuhayla örtülü bir tabut vardı. Murat, namaza duranların dışında kalmıştı. En çok o an dayısının

yanında olmak istemişti. Külliyenin kalem gibi incecik bacalarına, o bacalardaki üşümüş kuşlara bakıyordu. Üşümüş, göçmen kuşlar... Kuşların birbirlerine sokuluşlarını gördükçe daha fazla titremişti.

"Gel Muratçığım, hadi gel, üşümüşsün... Ablan çağırıyor, Kısmet, yanımda dursun, diyor. Gel gidelim."

Ne Kardelen'i? Hangi Kardelen?

Öyle ya, acılı yeşil gözleri, tarazlanmış, kabarık sarı-kızıl saçları, daracık göğsü, soluk okul önlüğüyle bu Kardelen işte.

Kısmet, annelerine, "Arkadaşım," demişti.

Türkan hanım, Meslek Okulu'na o yıl başlayan kızma: "Dengine göre bir arkadaş bulamadın mı?" diye söylenmişti.

Paris'e doktora yapmaya gitmek için hazırlanan Ferit dayı, Kardelen, adına bayılmıştı. "Şiir gibi... " demişti. İclal hala, yüzünü buruşturmuştu: "Aman, yerinde dursun öyle şiir! Sefaletin şiiri mi olurmuş?" Hala kızları başka bilgiler vermişlerdi: Kızın babası Cer Atölyesi'nde çalışırmış. Bunlar Şemsettin Sokağı'nın arkasında, helası dışarda, elektriksiz falan bir yerde otururlarmış. Kardelen, hallerine bakmaz, bir de okumak istermiş. Zaten anasızlarmış. Küçük erkek kardeşine de, babasına da 'o kız' bakmak zorundaymış.

Kısmet, öfkelenmişti. Kardelen'in durumlarından hiç de yakınmadığını söylemişti. Çok neşeliymiş. "Sanki biz varlıklıyız da ne oluyor? Kardelen hepimizden neşeli," demişti. Anneleri, buna inanmamıştı. "Bir yığın giymediğin öteberi var. Top-layayım da götür ver bari," demişti. Murat, o ânda Kısmet'in gösterdiği telaşı, camide, Kardelen yanına gelince anımsamıştı. "Olmaaz! Kardelen, yoksulluğunun yüzüne vurulmasından hoşlanmaz!"

İşte bu Kardelen: "Gel canım, Muratçığım, ablan çağırıyor," diyordu.

Murat'a elini uzatmıştı. Murat, tutmak istememişti. Onun için şiir, sırçadan bir bibloydu. Kardelen'se... Galiba kavrulmuş soğan kokuyordu. Elleri, çamaşırdan, bulaşıktan morarmıştı.

Ahmet Bey ailesi o zamanlar daha, Yediler semtindeki yeni apartmana taşınmamıştı. Aşı boyalı konak yavrusunda oturuyorlardı. Kadınlar, bu evin bahçe duvarı önünde toplanmışlardı. Kardelen, Murat'ı oraya götürüyordu.

Murat, nedense Kardelen'e:

"Sen de göçmen misin?" diye sormuştu.

Kardelen'in az önceki sevecen, kardeş sesi gitmiş, ansızın katı, dik bir sesle:

"Dedem göçmenmiş! Ne olmuş?" demişti.

Az önce, "Gel canım, gidelim" derken, Murat, bacaların çevresindeki kuşların daha az üşüdüklerini sanmıştı.

"Senin annen yok mu?"

"Yok. Senin baban gibi işte, öldü. Senden daha küçüktüm. Beş yaşımda falandım. Ama biliyorum, yanmıştı. .. "

Yanmak! İnsan yanarak nasıl ölürdü acaba? Soğan kokusunu yanık et kokusu bastırmıştı.

Kardelen eklemişti:

"Annem, biz Tatar Mahallesi'nde otururken yandı." Tatar Mahallesi! Ne kötü bir yer. Ne pis! .. Kardelen'in pisliğe, üstündeki soluk önlüğe falan aldırdığı yoktu. Her şeyi büyük bir doğallıkla anlatıyordu:

"Orada daha çok Tatarlar oturur. Ama biz Tatar değiliz.

Oraları ucuzdu da ondan... Kiralar falan ucuz yani. Özgür var, kardeşim. O da yanıyormuş. Nerdeyse yanıyormuş. Sonra babam bizi Şemsettin Sokağı'na taşıdı işte, ne yapsın?"

Duvar dibinde toplanmış kadınların yanına yaklaşırlarken yeniden Murat'ın elinden tutmak istemişti. Murat üşümüş elini hemen lacivert ceketinin cebine sokmuştu. Alışık olduğu kimseler, alışık olduğu eşyalar dışında her şey ona pis geliyordu. Evdeki 'büyük temizlik' günleri için çağrılan gündelikçilerin kullandıkları musluklardan iğrenir, tuttukları kapı tokmaklarını uzun süre dirseğiyle indirip kaldırırdı. Böyle olunca, Tatar Mahallesi'nden çıkma bir kızın elinden nasıl tutabilirdi!.. Üstelik, açıkta bir helayı kullanıyorlarmış. Aklına bu gelir gelmez Kardelen'den yarım adımcık uzaklaşmıştı hatta. Ama onun bunu anlamasını istememişti. Çabuk çabuk:

"Babamla ava gidecektik bu pazar. Sakarya'ya, çulluk avına gidecektik. .. " demişti.

Kardelen'in yüzü kederle örtülmüştü galiba. Ama başını hızla silkelemiş, hemen hemen neşeli bir sesle:

"Yine gidersin," demişti.

Murat o sıra ablasının kolunu boynunda buldu: "Üzülme Murat, sen üzülme bir tanem... Ah canım, ne kadar üşümüşsün! .. "

Murat'm omuzuna sanki ikinci bir yarasa daha vurup geçiyor. İçi büsbütün ürperiyor, ayakları birbirine dolanıyor: Hadi ben bu arsaya yanlışlıkla daldım, nereden çıkacağımı da bilemiyorum. Ama bunlara ne oluyor? Apaçık, beni izliyorlar. Apaçık ki peşimdeler... Neden peki? Kaç kişiler?

Gökyüzünün pusu biraz daha koyuluyor. Birkaç yıldızın soluk ışığı da o pusun ardında eriyip gidiyor. Murat, çook uzaklardan bir tren düdüğü işitiyor: Demek ben ters yöndeyim! Bostancı İstasyonu'ndan çok uzağım.

Yoo işte, tren Eskişehir Garı'ndan hızla uzaklaşıyor. Hava-üssünün ışıldakları bile çarçabuk geride kalıyor.

Kısmet'in gözleri ıslak ıslak: Sen üzülme Muratçığım... sen üzülme...

Başına koyu renkli bir eşarp bağlamıştı. Üstünde külrengi bol bir manto vardı. Henüz on altısında bile değildi, ama hemen hemen Murat'ın anası olabilecek bir yaşta görünüyordu.

Kardelen de, büyük bir kadın gibi ağırbaşlı, koruyucu: Kısmet'in koluna girmişti:

"Gelin, annenizin yanına gidelim... Böylesi daha iyi."

Kısmet, gözyaşlarını o zaman koyvermişti. Başını, Kardelen'in omuzuna bırakmıştı.

Murat'a öyle geldi ki, herkes gibi ablası da, babalarının ölümünden çok onun için ağlıyor: Ahmet beyin bir taneciği için... Durum, bundan da öte, şaşkınlık vericiydi: Hani Murat Kaymazlı'nın yaşamı upuzun, engebesiz, kaygısız, sorunsuz bir yol olarak programlanmıştı?

Kırılmış taşlar, kumlar, çakıllar arasında sendelemekte: Başımı çevirip ardıma baksam? Bakmamalıyım. Ürktüğümü anla-mamalılar. Zaten yarın sabah Kısmet geliyor. Ona doğru koşacağım, koşacağım... Kucaklaşacağız...

Tren gardan içeri girdi bile! Peronda ağır ağır ilerledi. Kısmet, vagonlardan birinin penceresinde. Gözleri yine ıslak ıslak, ama bu kez sevinçten: Muraat! Murat buradayım. Koşma canım, koşma. Düşeceksin!

Saçlarını kısacık kesmiş. Üstünde ince pamuklu bir gömlek, bir pantolon. On altısında bile bu denli genç olmamıştı. Böylesi kendine güvenli, ürküntüsüz. Kardeşini yine sımsıkı kucakladı. Murat, başını onun göğsüne sakladı: Beni sıkı tut, sıkı tut!

Kucak kucağalar. Murat'ın sarı kıvırcık saçları ablasının yüzünde uçuşuyordu. Yükseliyorlar, yükseliyorlar... Kısmet, kardeşini göğsüne iyice bastırıyor. Bu kucak öyle güven verici ki. Çocuk, gözlerini açıyor, içinde büyük bir rahatlıkla ablasının yüzüne bakıyor. Kararlı, gururlu bir yüz. Kıyamet kopsa, Murat'ı yine korur. Düşürmez, kaçırmaz. Henüz tentürdiyot içmemiştir. Ufuk diye birini şurda burda görünce, eli ayağına dolanmamış, yüzünü al basmamıştır. Eskişehir Garı'ndan hızla uzaklaşan bir trene bakakalmamış, sesi, "Hangi Kardelen, öyle mi?"

diye yıkkınlaşmamıştır. Selmin diye biri hiç olmamıştır. Orhan diye biri hiç olmamıştır. Kısmet, Murat'ı hiç utandırmamıştır. Türkan hanım, oğlu, buğdaysı bir kadın gövdesinin yangınlarında eriyip gittiği saatlerde, iki kaşı arasında dikey iki çizgi, o yangın yerinin başucunda nöbet tutmamıştır. Murat'a güzel bir mandolin almıştır: Aman canım, istediği mandolin olsun. Oturup ablasıyla nakış işleyeceğine, bunu çalsın. Başka ne yaramazlığı var ki? Yarın, ite kopuğa saplanacağına varsın müzikle uğraşsın.

Murat, aylarca bu mandolin üstüne kapaklanmıştı: *Kuş uçar / Yavrular /Yuvalarda cıvıldar...*

Bazan Kardelen'le Kısmet, başlarını kapıdan uzatırlar, gülüşerek geri çekilirlerdi. Birçok kadın, birçok kız: hep onların, birbirinden farklı sevgileriyle çevrelenmiş, mandolinin tellerine daha hızlı vururdu: *Göğe bak/Ne parlak/Ne hoş, ne berrak...*

Kardelen'in sevgisinden, ilgisinden birazcık tedirgin oluyordu. Garip bir tedirginlikti. Kardelen'i görmediği zamanlar onu çok özlüyordu.

Ondan uzak kalmaktan korkuyordu. Gözleri onun gözlerine değdiği zaman, içinde hoş bir ılınma olurdu.

Selmin, sıkıca tutmuştu elinden. Murat çok sarsılmıştı.

Şimdi üstüste yığılmış tahtalar arasından geçiyor: Az önce kum çakıllar üstünde yürümüştüm. Çıtırtılarla geçmiştim. Bu çıtırtılar yeni. Başkalarının ayak sesleri. Ardına bakma. Ya da, en iyisi dur. Dur ve sor: Bir şey mi istiyorsunuz? Hayır, hayır, sorma. Başkaları da yolu şaşırmış olabilir. Sığınaklarına bir an önce varabilmek için, kestirme bir yolu yeğlemiş olabilirler. Sen en iyisi sola sap, sola... Tren sesinin geldiği yöne doğru yürü. İşte Ufuk, de; böyle, böyle... Haydi artık çıkalım. Geç kalmayalım. Anadolu Ekspresi'nin geliş saatini kaçırmayalım. Kısmet'i bu çürümüş koca kentte tek başına koymayalım. Birlikte olalım. Yeni bir güne başlayalım. Deneylerimiz var. Deneylerimizi birleştirelim. Eğrilerimiz doğrularımızın, kederlerimiz sevinçlerimizin havası, suyu, güneşi olsun. Hızlı koşmadan önce, dayanıklı koşalım. Yaşamı buna göre örgütleyelim. Bir telgrafı hiç almamış gibi yapmayalım. Birini düşünmüşsek, şimdi onu bulsam ne iyi olurdu, demişsek; yüreğimiz bu denli güçlü bir istekle tutuşmuşsa, bu güçlü isteği duymamış gibi yapmayalım. Biri, bambaşka, alışılmadık bir sevgi örneği vermişse...

Kardelen de oradaydı. Türkan hanımın, Selmin Rifatzade onuruna düzenlediği çaylı toplantıdaydı. O toplantının fotoğraflarında ... Saçlarını, kırmızı yünden bükülmüş bir bağcıkla toplamış. Türkan hanımın, yüzünü can sıkıntısıyla bunışturu-şuna, İclal hanımın, toplantıya çağrılı başka kadınların, "bu da her zaman Kısmet'in ve Murat'ın peşinde," anlamında kendisine yan yan bakışlarına hiç aldırmıyordu. Onu Kısmet çağırmıştı, yürekten çağırmıştı. Hatta şu resimde, -yerel gazetede ne çıktıysa kesmişim- asıl Kardelen'in Selmin'e üstten bir bakışı var. Ondan öte, kuşkulu bir bakış.

Belki Murat'a öyle gelmişti. Sanki, pek az önce otel odasında Selmin'le seviştiğini bilen tek kişi Kardelen'di. Oysa en az Kardelen

sormuştu. Hemen hemen yalnız o: "Nerede kaldınız?" dememişti.

Murat'ın gözleri, taa ileride bir dizi sıralanıp giden sokak lambalarında: Ardımdan gelenler birkaç kişi olmalı. Ayak sesleri gittikçe yaklaşıyor... Yaklaşıyorlar... Ben hızlanıyorum, onlar da hızlanıyorlar. Ben yavaşlıyorum... yavaşlıyorum... O ışıklı çizgi buradan kaç yüz metre? Yavaşlamıyorum. Arkadan gelenler de hızlandılar işte. İpi göğüslemek demek, bir süre daha hızın hızıyla sürüklenmek. .. Kısmet anlamıştı. Önünde sonunda benim de gideceğimi yani... Henüz yapamıyordum. Selmin'in ardından koşup gitmek için anneme, Kısmet'e, dayıma karşı bir yalan bulup çıkaramıyordum. Bütün Eskişehir'e... Eskişehir'e karşı... Hepsinden gizli... iki kez Selmin'e telefon ettim. Soluğum kesilirdi. Konuşamazdım. Tenim tenini özlüyordu.

Murat, özellikle annesinin, hiçbir şeyin ayrımında değilmiş gibi öyle serin duruşuna öfkeleniyordu: Benden ummuyor! Ummasın bakalım. Sanki hep o uslu, uysal, 'kız gibi' Murat'ım da... Sanki kadın nedir bilmiyorum "Benim oğlum kız gibidir teyzesi. Kimseyi incitmez, kimseye yan gözle bakmaz..."

Koca bir yaz. Koskoca yaz, dar bir kılıfın içinde boğulup durmuştu. Çiftliğe, dedesinin yanına gitmişlerdi. Kısmet'in çok daha yoğunlaşan ilgisi ne kadar bezdirici olmuştu: Muratçığım, bir şey ister misin? Kiraz yer misin?

Ablasına ters ters bakardı. Yanıtlamak istemezdi. Onu büsbütün yalnızlaştırırdı. Bu kez de pişmanlıklar içinde kıvranırdı, ama eskisi gibi kolaylıkla yaklaşamazdı. Kısmet'e karşı mı suçluydu, ona yakınlık gösterirse Selmin'e karşı mı suçlanacaktı? Sürekli bir suçluluk duygusu. Kesin olan buydu. Sonunda bu tedirginliğe dayanamamıştı. Kente dönmüştü. Döner dönmez Selmin'e telefon etmişti. "Gelsene," diyordu genç kadın, "neden gelmiyorsun? Kaç saatlik yol ki?" Sanki ayaküstü tanışmışlar, gövdeleri birbirine öylesi yakın olmamış! Selmin'in sesinde bir yakınlık

varsa bile, salt dostça bir yakınlıktı bu. Sevişen iki insanın yakınlığı değildi. Yüzyüze geldiklerinde de aynı tutum içinde olursa? Buna dayanmayacaktı. Selmin'le buluşmaktan korkuyordu. Beri yandan, her gece onun koynunda yatıyor, kayısı kokularıyla esrikleşiyordu. Gözlerini yumar, teninin her noktasında Selmin'in dokunuşlarını duyardı. Otel odasındaki sevişmeyi kaç kez, değişik biçimlerde yaşadı.

Çiftlikten dönüşlerinde Kısmet büsbütün geri çekilmişti. Boyun eğmişti. Murat, bazan onun solgun yüzüne bakar, daha düne dek şu yeryüzünde kendisine en yakın olmuş kişiye Selmin'siz yaşayamayacağını söylemeyi kurardı. Sonra hemen cayardı. Kısmet'in sessizliğinde bir ürkütücülük gizli. Ya yine tentürdiyot içerse?

Kardelen de seyrek uğruyordu. Dışardan akademi sınavlarına hazırlanıyor, birtakım öğrencilerle sürekli tartışıyor, daktilo kurslarına gidiyor, bir dükkana abajurlar yapıp satıyor, her sabah babasını istasyonun oraya götürüyor, her akşam getiriyor, kardeşi Özgür için, "Onu yine ne kadar başıboş bıraktım," diye kendi kendine öfkeleniyordu. Apaçık söylerdi: "Neden gizleyeyim ki Murat, seni bir süre görmezsem huysuzlanıyorum. Ters bir kız olup çıkıyorum. Özgür'ü dövmeye falan kalkıyorum. Babam bana yüktür, sanıyorum. Kazadan sonra... Yatalak olduğundan beri yani... Nasıl söylesem? .. Ona ve kardeşime bakmak bir yük değil, bir onurdu benim için. Kendime güvenimi pekiştirirdi... İnsan yine de, bir yandan sürekli ışık almak istiyor."

Murat, kendini bir vebalı gibi görüyordu. Kardelen'in neşesini bile söndürüyordu işte. Bütün ışıltıları, bu arada annesinin oğlu için beslediği umutları da söndürüyordu. Önleyemiyordu. Hızla boy atıyor, kilo alıyor, üstündeki gömlek de daraldıkça daralıyordu. Yırtmak. Kaçmak...

Yeşilçam'da artist olmak isteyen bir kız gibi evden kaçmıştı sonunda. Selmin'e koşmuştu. Genç kadın onunla hemen sevişmemişti. Kapı dışarı da etmemişti. Delikanlıyı sanatçıların gittiği kulüplere götürmüştü.

Oralardan içeri girerken, tıpkı Eskişehir'deki müzik şöleninden sonra dinleyicileri selamlarken yaptığı gibi, Murat'ın elinden tutardı. O zaman kayısı kokuları baskınlaşırdı. Delikanlı, ilk dokunuşta uğradığı sarsıntının daha beterine uğrar, bütün gövdesi güçlü bir elektrik akımına tutulmuşçasına titrerdi.

Selmin onu arkadaşlarına salt "Murat," diye tanıtıyordu, ama bunu öyle söylüyordu ki, ötekiler genç kadının, "Ona tutkunum," demek istediğini anlıyorlardı. Murat, ayrımında olmadan, omuzlarını dikletiyordu, kendinden hoşnut bile oluyordu. Selmin'in erkek arkadaşlarından bazıları delikanlının yanağına usulca dokunur, ama sesleri yüksek: "Ne şeker çocuk bu!" derlerdi. Murat'ın en içinden çıkılmaz ikilemi o zaman uç-veriyordu. Selmin'le yalnız olmayı yeğlerdi. Onunla hep başbaşa, hep gövdesi gövdesiyle içiçe olabilse! Bunu istemeye yüreklenebilse!.. Girdikleri kalabalıklarda bunalmış, yorgun, bitkin düşmüştü. Selmin ise hem çok yakın, hem uzak tutumunu sürdürmüştü. Elinden tutmuş, yanaklarından sık sık öpmüştü. Murat'ı, sevgilerini kutsuyordu sanki. Murat, bu yüce ilişkiye değer olamadığına inanıyordu. İstediği tek şey, Selmin'in gövdesiyle buluşmak. Öylesine utandı ki, sonunda bu utanca dayanamayarak, bu kez de geri, Eskişehir'e kaçtı.

Eve dönüşünde, başta annesi, kimse İstanbul'a gidişinin nedenini sormamıştı. 'Hiçbir şey olmamış gibi yaptılar.' Herkes suskun: Üstüne varmayalım, üstüne varmayalım. Bilmezden gelelim. Geçer. Gençliktir.

Türkan Kaymazlı, herhalde böyle düşünmüş, evdekilerden de böyle istemiştir. Bu arada mutlaka erkek kardeşine danışmıştır. Ferit Sakarya, kocaman çenesini ışıldatarak gülmüş: "Hepsi doğal. Murat geç bile kaldı," demiştir. Büyük suskunluk, konunun aralarında uzunboylu tartışıldığını kanıtlayan bir suskunluktu.

Pek çok ter dökme, kızarıp bozarma pahasına da olsa, Murat artık Selmin'e telefonlarını gizlemiyordu. Evde asıl derin suskunluk o zaman

boygösterirdi: Bilmezden gelelim, bilmezden gelelim...

Murat İstanbul'dan yanında yeni bir gitarla dönmüştü. Okulla ilgisini kesmiş gibiydi. Eski arkadaşlar büsbütün saldır-ganlaşmışlardı: Herkes bir savaşım verirken, sen... Hadi lan oradan! Hanım evladı, sen de! .. Ne o tüysüz, yoksa karı seni dehledi mi? Boşgeçin onu, onun bireysel sorunları var! ..

Ürkmüştü. Sokağa, Köprübaşı'na, sinemalara hiç çıkmaz olmuştu. Odasına kapanıyor, yalnız aşk şarkıları besteliyordu. Nerdeyse, kendinden bile gizleyerek... Korkular, suçluluk duygularıyla da olsa yalnız aşk şarkıları ve yalnız Selmin'e olan duygularını dışa vuran şarkılar yapıyordu. Kaçamıyordu. Sanki buna zorunluydu: "Bundan sonra daha çok çalışmalısın ama!.." Kendiliğindenlik çoktan çekip gitmişti. Dışarı çıkarsa, hep arka yollar...

Kardelen'e rastlayışı tam böyle günlerin ortasında.

Eskişehir'e sulu, vıcık vıcık bir kar yağıyordu. Kirli, kül-rengi bir kar. Caddeler, sokaklar yağlı çamurla yapış yapış. Kardelen, Odunpazarı'nın oralarda, koca bir tüpgazı yüklenmiş gitmektedir. O tüpü, kar gibi beyaz, ipeksi Murat'ın taşımasına izin veren bir Kardelen bu: Sağol Murat. Görüyor musun işte, babama, Tatar Mahallesi'ne giden yolun başındaki büfeyi tutamadık. İstasyonda, evde yaptığımız yağlı börekleri satıyor. Hem oyalanıyor, hem de... Sözde daktilo kurslarına gittim. Hiçbir işe yaramadı. Böreklerin yanına, bir güğüm de salep, böyle, kışları... Ben hazırlayıveriyorum, babam satıyor. Hiç de fena kazanmıyor. Kısmet'e uğrayacağım, elim değmiyor. Pazarları evdeyim. O bana gelirse çok sevinirim. Ooo tabii, Kız Meslek Lisesi'ni bitirip çoktan eve çekilmiş, koca bekleyen hanım hanımcık bir Kısmet'i de pazarları dışarı salıvermezler, değil mi? Sen getirsene... Ama sen artık tabii... İşin yok da kızlara bekçilik edeceksin. Tüpü bıraksana, şuraya biraz ilişelim. Leş gibi ağırdır bu da... Öf be, soluk soluğa kalmışım. Hava berbat. Nefes alınmıyor, ondan. Hiç

sevmem şu karla yağmur arası şeyi. Bütün pislikler dışa vuruyor. Ne uzun sürdü bu kış da, lanet olası! . . Sen şimdi dersin ki, bu durumda bir de yüksek tahsil neyine? Herhalde, Ufuk'a ve arkadaşlarına yakın olmak istiyorum. Yoksa, dolap beygiri gibi, körkörüne dön dur. Bir yandan bu, bir yandan sana yakın gelmek... Bu sefer de sen okulu boşluyorsun. Sana yakın durmak istemiştim, biliyorum. Saklayacak değilim. Bu arada hanyadan Konya'dan haberim oluyor biraz. Ama artık kösüldüm be Murat. Üstelik, hem toplumda bir yer edinmek için üniversite müniversite diye göbeğimi çatlatıyorum, hem en başta ben, 'boykot' diye haykırıyorum. Şimdi, tüpü taşırken can burnuma geldi. Ansızın buldum, inan: Derslere girilmezse evde yağlı börekleri rahat rahat hazırlarım... Neden gülüyorsun? Ben utanıyorum. Dayına mı söyleyeceksin? Ne söyleyeceksin ona? Bankanızda ya da otelinizde, ya da fabrikalarından birinde bana bir iş vermesini mi? Sekreterlik, daktiloluk... "Aloo? Buyrun beyefendi! .." Olabilir. Neden gittim zaten o kurslara? Ama sizin yerlerinizde istemem. Neden istemem? Çünkü seni seviyorum. Hem de çok, pek çok. Seninle öpüşmek möpüşmek bile isteyebilirim. Sense, yalnız benden değil, bütün kızlardan kaçıyorsun. Olmayacak birine gidiyorsun. Seni tanıdığımı sanıyorum. İstesem, ben de seni o sarı perçemli gibi baştan çıkarabilirim. Fazla yumuşaksın. Gözgöze geldiğin hiçbir canlıyı yok sayamazsın. Bana acıyabilirsin. Seni en zayıf noktandan yakalayabilirim. Ama istemiyorum. Bizim yerli filmlerimizde olduğu gibi öyle patrondan, patron oğlundan, yeğeninden falan gebe kalmak hiç işime gelmez. Aslında seni neden sevdiğimi de pek bilmiyorum yaa... Sevmemem gerek. Çünkü sen, ne bileyim, her şeyden çok kopuksun. Hayattan kopuksun. Sokaklar, sokak araları, izbeler, ağır işler umurunda değil. Evet, çok yakışıklısın. Fazla sevimlisin. Seni bundan ötürü mü seviyorum, çok yalnız olduğunu sandığım için mi, inattan mı seviyorum, senin erişilmez bir delikanlı olmadığına, bir Kardelen'in de sana denk, senden öte olabileceğine kendimi ve herkesi inandırmak için mi, sana acıdığım için mi, bana ve başkalarına muhtaç olduğunu sandığım için mi;

gözgöze gelsek bayılacak gibi oluyorum, bu mu? Nasıl bilebilirim? Utanma, utanma... Ne var utanacak? Çocukluğumdan buyana üstüme baskı kuracak kimse olmadı. Başıma buyruk büyüdüm, koşullar öyle gerektirdi, öyle oldu; erkenden büyümek zorunda kaldım, her insan hayatta sipsivridir, kendi başına buyruktur, kendi kendinden sorumludur, diye bildim. Onun için, şurdan geçenler bizi yan-yana görünce ne derler, ben böyle yaparsam ne denir; aldırmam. Aldırmak aklıma gelmez. Sen aldırırsın, tedirginsin. Bak, kızarıp bozarma, bir şey daha söyleyeceğim. Sana aşık olmaktan hoşnut değilim. Belki en çok bundan hoşnutum. İçimde seni dolaştırmakla kendimi başka oğlanlardan, öteki erkeklerden korunmuş bile duyuyorum. Gönlümde sen oldukça, bizim gibi kızların başına gelebilecek hiçbir bokluk gelmeyecek benim başıma, kötü mü?

Kardelen bunları tıpatıp böyle mi söyledi ki? (Besbelli geçen zaman kendi dilini konuşuyor.) Kardelen'in o gülüşü de... Her şeyden, onun gövdesinden koparılıp alınmış bir gülüş. Alınmış, yakaya takılmış, taa, kartlara boyanan kar çiçeklerinin petallerine dek taşınmış. Oysa ayağa kalkmıştı. Tüpü yüklenmişti. "Ufuk'u tanıdığım iyi oldu ama," demişti sonra. Sonra da o gülüşü işte: "Boşveeer, biz ne cenazeler gördük!"

Her şey yalan. -Ardımdan geldiklerini sanmam yalan. Bir kuruntu. Hep cenazeler görmek, o cenazeleri bekler olmak, kendi ölümümüzü bekler olmak... İşte sola saptım, onlar da saptılar. İşte durdum, onlar da durdular... -Her şey yalan. Yalnız sulu kar, yerlerin ağdalı çamuru, Kardelen'in tüpü yüklenişi, tüpün altından sentetik elyafı baskın kumaştan etekliğine bulaşan... -Murat'ın içinde boğuntular. Soluk darlığı.- O da gülümsemeye çalışmıştı. Hatta Kardelen'in ardından bir adım atmıştı: "Bir beste daha yaptım. Yepyeni. Bir gün istersen dinletebilirim sana... Bu öyle bir şarkı ki..." Uzanmış, tüpü yeniden Kardelen'den almak istemişti: Bu öyle bir şarkı ki Kardelen, öne çıkan büyük gürültünün, nerdeyse bir gökgürültüsünün altında minicik kış çiçeklerinin açışı. ..

Bunu söyleyemedi. Söyleyemediği için sevindi sonra. Kardelen bile çarçabuk boşveriyordu. "Boşveeer," demişti zaten. "Boşveeer, hiç vaktim yok. Senin kadar, belki senden çok müziği, kitabı, bütün güzel şeyleri seviyorum. Ancak, hiç vaktim yok. Beni en fazla bu öfkelendiriyor zaten. Zaman ayrılması gerekli bütün bu şeylere zamanımın kalmaması... Sende çok olan, bende hiç yok!"

Ne Kardelen'i Kısmet? Hangi Kardelen? Bu Kardelen mi? Sesi hâlâ başkaldırı, kendine güvenle yıkkınlık arasında gidip geliyordu: "Şu dünya ne garip değil mi? Kimi zaman bir yolu bulunuyor üstelik. Kazadan sonra babamın Cer Atölyesi'ndeki arkadaşlarının bize nasıl yardım ettiklerini düşünüyorum da... Aralarında para toplamışlardı, kaza sigortası çıkınca ödersiniz, demişlerdi. O kaza sigortası hâlâ ödenmedi, ama babam da onların çocuklarına ders çalıştırıverdi. O babaların buna zamanları yoktu. Babam artık yürüyemez olduğuna göre, onun zamanı çoktu. İyi işte, onda olmayan buna, bunda olmayan ona... Ama şimdi seninle benim aramda böyle bir şey olamıyor. Sende olmayan bana, bende olmayan sana, denemiyor. İnsan ne acayip, değil mi?"

Sesi titredi mi? Gövdesi yana eğik, ağır bir gaztüpünü taşıyan Kardelen...

Uzaklaştı, uzaklaştı...........................

— Ağladı mı?

— Galiba ağlamadı.

— Sen neden ağlayacak gibisin?

— Bilmiyorum Ufuk abi... Kardelen bile "Boşveer" dedi.

— Kardelen, demeyi seviyorsun.

— Dayım, "Şiir gibi," demişti coşkuyla. İlk işittiğimde beni üşütmüştü.

— Kardelen... Sahi, kimin aklına gelmiş? Kim koymuş bu adı ona? Hiç düşünmemişim.

— Kısmet'in anlattığına göre... O da, Kardelen'in babasından dinlemiş... Karlı buzlu bir günde doğmuş.

— Bir çay daha iç.

— Karlı buzlu bir günde doğmuş. Soğuk, katı bir toprak üstünde. Bebeği ısıtamamışlar. Yaşamaz sanmışlar. Ad bile vermemişler. Ölmeyince, yaşamakta diretince de 'Kardelen' demişler.

— Kalkalım Murat. Benim işbaşı saati... Dönüşünde, yani dönersen, beni ara...

"Bozkırda, cılız kuru dallara asılmış buz sarkıtları yanından geçersin. Dağlara doğru tırmanırsın. Karlar koyulur. Buzlar, dallardan taşar, kirpiklerine bile asılır. Her yan boşlukta titreşen gümüş tellerle donanmıştır. Karların tam erime anında ortalık dona kesmiştir. Bir donma anı. Her şey kaskatı. Derken bir su şırıltısı işitirsin. Karlar, buzlar arasında bir akarsu. Aynı suların kıyısında onları da görürsün. Tam da buzla akarsuyun sınır çizgisinde, akımsı pembe gülücükleriyle kar çiçekleri... En çok da bir olmazlığın gelinleridir. Sana gülümserler, seni ısıtırlar... "

Yarın sabah. Kısmet, tam da kompartımanın penceresinde ürkek ürkek bakınırken: Burdayım, burdayım Kısmet! Gece yatmadım. Uyuyakalmaktan korktum. Garda bekledim. Bu sabahı örgütledim. Ufuk'u da bulmak istedim, bulamadım. Ama karşılama törenini tam saatine göre programladım. Telgrafını aldım. İşte gülümsüyorsun. İşte ben de ısıtıyorum.

...Her yan dona kesmiştir. Derken bir su şırıltısı işitirsin. Karlar, buzlar arasında yalnız bir su. Aynı suların kıyısında, tam da buzla akarsuyun sınır çizgisinde onları görürsün...

"İşte, Kardelen diye bunlara diyorlar," demişti bir kış avında Ferit Sakarya.

Murat'a, havada asılı kalan gümüş tellerinden söz etmişti.

O gün tam altı çulluk vurmuştu.

Usul, sessiz; kuru dalları, otları çıtırdatmadan, artık hiç konuşmadan. Bir donma anı: Güm! Güm! Güm! .. Çulluklar artlarda düşüyordu.

Tam da geri dönmüşken artık, ağzını açıp tam da: "Peki ama deminden beri neden hep peşimden? .." diyecekken, şaşkın bakakalıp...

Yer gök kapkara. Murat, o sınırsız karanlıkta ağır ağır kayıyor. En son anımsadığı, beynine inen ağır bir cisim. Kasıklarında birkaç tekme. "Vurun lan, vurun!" diye homurdanıyor biri. Karanlığa çıkmış kedi gözleri gibi, üç dört çift göz üstünde: "Vurun vurun... Öyle her dilediği saatte, her dilediği yerde elini kolunu sallayarak dolanma rahatlığı olmadığını anlasın... Herkes anlasın, herkes anlasın! .. "

Murat, hâlâ kayıyor: Telgrafını aldım Kısmet. Garda bekliyorum. Zaten ilerdeki ışıklara birkaç adım kaldı. Orada bekle, sakın ürkme. Ürkme. Hiçbirinizi unutmadım. Seni unutmadım. Sen, Ufuk, Kardelen... Yeniden toplanırız. Kaldığımız yerden, duygularımızı bilgilerimizle donatarak. ..

Hayalci Murat! Hayalci Murat!..

Murat'ın burnundan kanlar boşanıyor. Kesintisiz karanlık, şaşırtıcı biçimde bir tek direkten aklıkla benekleniyor. Ancak, öylesi uzakta bir ışıklı nokta ki!

Murat, Anadolu Ekspresi'nden inen Kısmet'in bu ışıklı beneği seçememesinden korkuyor. Beyninde büyük, dayanılmaz bir uğultu. Çulluklar tek tek düşüyor. Kısmet, garda yapayalnız: Murat telgrafımı almamış ya da aldırmamış!

Kedigözleri sönüyor. Adım sesleri uzaklaşıyor, karanlıkta eriyor. Murat, dikenli telllerle eski kalaslar arasına düşüyor: Ne tuhaf, kar çiçeklerinden onca duyarlı bir sesle söz açan adamın tetiğe dokunan parmağı hiç titrememişti. Ama galiba, kesintisiz karanlıktaki direkten ışıklı benek, bir ân yerinden sıçradı.

2

Bir patlamayla irkiliyor. Camlar titreşiyor. Patlama bu kez çok daha yakında demek.

Gece, Haziran. Ama günlerin en uzunuyla gecelerin en kısasına zaman var daha.

Kucağında apak bir köpük yığını. Gelinliği. Kardelen, dikenlenen gözlerini ak köpük yığınından kaldırıp dışarısını dinliyor: Özgür hâlâ dönmedi. Dışarıda silahlar, bombalar patlıyor, kardeşim ortalarda, bense burada oturup duruyorum. Çıkamıyorum. Özene bezene gelinliğimi dikiyorum. İyi be! Kana-pe koltuk takımı da... Neden acı yeşil renklisini aldık sanki? Taksitle değil mi, keşke tarçın renklisini seçseydik. Kanapeye allı morlu birkaç yastık koyarım, şenlenir. Belki, en iyisi oturup çiçekli yastık yüzleri dikmeliyim. Özgür de, kaşlarının altından iyice düşman düşman bakar artık. Amaan, sağ salim gelsin girsin de eve, baksın dursun, ne yapayım!

Ak köpük yığını altındaki dizleri kaskatı kesilmiş, ayakları karıncalanmış; ayağından terliklerini fırlatıyor, parmaklarını usul usul oynatıyor: Sen gelinliği yetiştir de ilkin!.. Dört gecem kaldı. Topu topu dört gece: .. Tahir'in "Gelinlik giymelisin," diyeceğini hiç sanmazdım. Törenler törene benzemeliymiş. İşte, otuzumu bir geçe ben de gelin oluyorum. Otuz iki, desene şuna! Ekrana çıkmış atmışlık şarkıcı karılar gibi yaşını küçültecek bahaneler arayıp durmasana!... Kısmet, önceki gün avukata vekâletname verip aşağı inince, koluma girmişti. Yukarı çıkarken ölü gibiydi. İş bitince, kolumda baygınlık geçirir sanmıştım.

"Otuz üç yaşımdayım, hayatımda ilk defa kendi kendime bir karar aldım!" demişti. Çok güzelleşmişti. Hiç o ândaki kadar genç olmamıştı. İyi ki avukatın yanına onunla girmedim. İnsan, evlenmelerde olduğu gibi,

boşanmalarda da en son ândaki kararı tek başına vermeli. Ben de öyle yapacağım. En son dakkada "Evet", derken çok yalnız olacağım. Gelinle damat yanyana otururlar, iki yanda da tanıklar, fakat yine de herkes çok yalnızdır o ân. Yatma faslı gelince de... İlle o gece olması şart mı canım! Salt o menhus kuralı bozmak için, Tahir'le o gece yatmayacağım! Başkalarının keyfine değil, kendi keyfime... Tahir üzülür mü ki? Üzülmesin, ne yapalım. Kafayı ona göre ayarlasın. İşte daha ilk adımda, başladı sen ben kavgası, evlilik takazası.

Derken derken baktı, kucağındaki gelinlik sırtında, salına süzüle yandaki odaya geçiyor. Duvağı inik. Tahir de ardından aynı odaya girdi. Gözlerinden fışkıran kıvılcımlar tülün aralıklarından kolayca geçip nikâhlısının gözlerine doldu. Kardelen'in içi, dışı, yanakları, her yanı tutuştu. Alev almış yanaklar üstünden kalkan tül, Tahir'in o yanaklara değen çekinik elleri, avuçlarının yalımı, nefesinin karanfil kokusu, titreşimli sesi: Sevdam benim!

Elleri birbirinin içinde yatağa doğru kaydılar. Dizler tutmuyor, ten ürperiyor. Gökmavisi saten örtüye ak köpükler yayıldı. Dalgaların üstünde yüzlerce minik kuş kanat çırpmada. Tahir, minicik minicik öpüşlerle karısının ağzında, boynunda... Kardelen bayılacak gibi oldu. Eli kendiliğinden Tahir'in pantolunuyla gömleği arasında kayıp, belinden yukarısını, sırtının düz, kavi çıplaklığını buldu. Yüreğinin çırpınışları, kocasının çekinikliği gerilemiş atak, tutkulu öpüşlerinden, yüzünü basan ateş, onun soluğundan yayılan kıvılcımlardan. Bedeninde hoş bir gevşemeyle kendini bırakışın, tekmelerle sopalarla ayrılmış iki bacak arasına sokulan...

Kardelen silkiniyor. Hoş bir gevşemeyle korkunç bir kasılma arasındaki kâbusu yırtıyor. Gelinliğin yaka baskısını çabuk çabuk bitiriyor. Bu gece, kaçıncı kez, zorla ayrılmış bacakların arasını bir savunu gibi,

gelinliğini öyle yukarı kaldırıp gururla bakıyor: Güzel oluyor. Tepeden tırnağa kendi elimden çıkma.

Bir zamanlar, zifaf geceleri, kızlığı gitmiş gelinler için ölüm geceleriymiş... Şimdi, kimilerimiz, hiçe sayarak, yok sayarak bacak aralarına zorla sokulmuş... şey... sokulmuş... Aa, işte ya, baştan sona kendi elimden çıkma bir gelinlik. Yalnızca çiçekler... Kısmet'in yapıverdiği... Onun elinden böyle şeyler hâlâ geliyor. Kız Meslek Okulu'nda öğrendiklerimizi ben çoktan unuttum. Çiçek, pasta faslını unuttum...

Kısmet, bir kutu dolusu ak çiçeği verirken:

"Kar çiçekleri yaptım. Sana çok yaraşacak," demişti.

Mutlu görünmeye çalışıyordu, oysa dokunsan ağlayacak.

Kardelen, dişiyle ipliği koparıyor: Neden böyle yapıyorum ki? Her kasveti gürültüye getirmek, her acının üstüne cıngıldak, güleç örtüler sermek. .. Her çaresizliğin bağrına böyle bir gülüşle silah çekip ateş etmek huyunu nasıl edindimse?.. Bilmek istersen Tahir, ki bilmen gerek, ikisi de ayırıp bacaklarımı... zorla girerlerken, gözlerimin önüne gelincik tarlaları, akarsular, ak köpükler üstüne konup kalkan minicik binlerce kuş getirdim. Haykırdım, haykırdım... Hani ıssız dağbaşlarında büyük bir acıyı böyle haykırırsın ki, tortu birikmez. Hafiflediğini, özgürleştiğini duyarsın. Bunu Kısmet'e bile anlatmadım. İlk sana. Bir ân önce üstesinden gelmek... Düşüncesi bile, Kısmet'e yeniden ölmek isteği verebilirdi. Kendimi ona karşı borçlu duyarım. Bir de Ufuk vardı zaten... O da... İnsanları hem kendi yerlerinde tedirgin ediyor, hem onları bu tedirginlikleri ortasında yalnız bırakıyoruz. Kısmet'i hep bırakanlar.. unutanlar...

Kardelen'in yüzüne belli belirsiz bir bulut iniyor: Kısmet'in evliliği biterken benimki başlayacak. Nikâhıma gelecek. Sanki kızını evlendiren bir ana...

Nikâh Dairesi'nde masanın yanındaki iskemleye oturdu Kardelen. Yanına da Tahir oturdu. Salonda Tahir'in arkadaşları, Kardelen'in babasının Cer Atölyesi'nden birkaç dostu... -Dost olarak kaç kişi kaldı ki ortalarda? Babam kaza geçirdiğinde çok daha kalabalıktık. Ben geçirdiğimde... -Orada burada birkaç cılız karanfil demeti. Biri de masanın üstünde zaten. Ötede Özgürün huysuz bakışları. -Tahir'i istemiyor. Onu küçük görüyor.

Ya da kıskanıyor. İkisi de...- Kısmet, çok gerilerde bir yerde. -Kardelen, gülüyor:- Sanki gayrimeşru kızını evlendiren anne yüzü, Kısmet'inki. Başını dik tutmaya, hattâ gülümsemeye çalışıyor. Aldırmamaya... Çünkü Arçelik'e yeni girenlerden bazıları, o delikanlıların bir bölüğü Kısmet'e gereğinden çok saygı gösteriyorsa, bir bölüğe de onu hiçsiyor, dudak büküyor. Hiçbiri, -Tahir bile- Kısmet'e, tam Kısmet olarak bakamıyor. Ezik, ürkek, umarsız bir genç kadın. Murat'ın bile yok saydığı Kısmet...

Kardelen gözlerini indirdi. Karanfil buketini ince, iğne yapraklı yeşilliklerle zenginleştirmişler. Yeşiller kuru; çoğu dökülmüş; jelatin kâğıdının içinde toz toz dağılmış.

Tanıklar oturdu. Nikâh memuru geldi. Tahir, bir kedi sokulganlığıyla iskemlesini Kardelen'inkine biraz daha yanaştırdı. Kardelen, bu arada Kısmet'in biraz daha geri çekildiğini sandı.

İğneyi ak kumaşa saplıyor. Köpük köpük yığını sakınarak bir köşeye bırakıyor: Kısmet'e söylesem... Benim nikâhta tek başına sıkılabilirsin, istersen gelme, desem? Sen benimkinde sıkıldın mı derse? Sahi, ben onların hiçbir toplantısında eziklik büzüklük duymadım. "Bu kız yine burada," derlerdi, bilirdim. Hiç etkilemezdi beni. Murat'ı sevmeye hakkım olduğunu bile sandım. Neden olmasın ki! Sevdim ya! Sevdim. Elimde değildi. Amaan, her şey geçiyor. Birini pek çok sevdiğini sanırken, bakıyorsun başkasını çok, pek çok seviyorsun. Hayret! Eskilerde, diyelim

anamın düğününe Kısmet gibi biri gelse, annesi Türkân hanım gelse, orada yalnız kalan yine gelin olurdu herhalde...

Kalkıyor. Pencerenin önüne gidip dışarıya bakıyor. Karanlık. O derin, ürkütücü sessizlik: Yıllar öncesinin bir tutukevi bile böyle ıssız, yalnızlaştırıcı gelmezdi. Orada çok olduğumuzu bilirdik. Burada, bütün camlar burun buruna, yine de kimsenin kimseden haberi yok sanki. Eski yaz gecelerinde, konukomşu, çentikli eşiklere oturup dertleşirlerdi. Ne kadar çabuk eskitilip atıldı o eşikleri paylaşmalar. On yıl. Bu gece, yine herkes çoktan eviçlerinde. Köylerden ilk geldiklerinde birbirlerine sarılıyor, dayanıyorlar. Sonra hepsi, yavaş yavaş, kendi bildiği yöne...

Kardelen de, Tahir'e rağmen, durmadan genişleyen bu kentte yalnız olduğu duygusuna yakalanıyor. Bu duyguyu geçmişte hiç yaşamadı. Ufuk'la arkadaşlığı genç kızın dünyasını sürekli kalabalık tutardı. Onun, bir gece Şemsettin Sokağı'nda-ki evde kalışı. Sonra ortadan yok oluşu... Ufuk'un ortadan yok oluşu, kendisinin tutuklanışı, geride sakat bir baba, altı yedi yaşlarında bir kardeş bırakarak... O günlerde bile, insanların birbirlerinden bunca uzak, böyle habersiz durduğu bir zamanı yaşamamıştı. Önceki gün, eski bir öğretmenlerini hastanede ziyaret bahanesiyle Kaymazlı Apartmanı'ndan çıkmışlar, Kıs-met'in boşanma davasını alabileceğini söyleyen avukata gidiyorlardı. Kısmet yolda:

"Dedem bütün gece inliyor ve sürekli dua ediyor," demişti. "Ferit dayım da yoksa, evde başka çıt çıkmıyor. Herkes susuyor. Hepimiz dedemle birlikte mezar karanlığına göçüp gitmişiz sanıyorum. Sanıyorum ki, ben de bin yıl önce, bin yaşımda göçüp gitmişim... Hiç olmamışım..." Kardelen o ân, bütün kentin bir mezar gibi kendi üstüne kapandığı duygusuna yakalanmıştı. Oysa, çarşı içindeki kasetçiler sesyükselticilerini ardına dek açmışlardı. Adalar semtinde kahveler, gazinolar hep o inleyen, yakaran, hıçkıran şarkılarla çın çın ötüyordu. Çevre köylerden alışverişe gelenler, Hava Astsubay Okulu'nun öğrencileri, Anadolu Üniversitesi'nin,

evlerinden, yerlerinden uzak, kendilerine yeni bir yer, bir ortam edinememiş, amaçsız, ürkek, canı sıkılan öğrencileri, o haykırışlar ortasında bir o yana, bir bu yana gidip geliyorlardı. Gazino Çakıl'ın duvarlarında, kocaman takma kirpikleri, yanaklarında benleri, boyayla etlendirilmiş dudaklarıyla belki de adlarını yalnız taşra kentlerinin bildiği çıplak omuzlu şarkıcı kadınların resimleri asılıydı. Nursen Şenses ya da Ayla Yıldız. Kardelen, gençlerden birinin çakıyla Ayla Yıldız'ın resimdeki gözlerini oyduğunu seçmişti. Köylü kızlar, bordo, tirşe yeşili pek bol büzgülü sentetik kadifeden şalvarlarıyla dükkân önlerini doldurmuşlardı. Epeydir kente bu 'yeni moda'larıyla iniyorlardı. Porsuk kıyısında, dükkanlardan henüz alınmış kristal görünümlü plastik sürahileri, renkli su bidonları, naylon torbaları içinden taşan yapma çiçekleri, boyalı alçıdan resim çerçeveleri, geyik başlarıyla gider gelirler: babalarının, abilerinin, kocalarının genelevden dönmelerini, minibüslerin kalkma saatini beklerlerdi. Ellerindeki dondurma külahları, naylon torbalarındaki yeni 'ganimetleri', plastik sürahileri onları sevindiriyordu. Neşeliydiler. Kardelen, geçmişteki kendi neşesini onlara devrettiği duygusuna da kapılmıştı. Bu duygudan hoşlanmamış, Kısmet'in koluna muzipçe dokunarak: "Yahu, ben hiç aç kalmam be! Baksana... Abajur yaptıranlar eksilirse, bunlara alçıdan çerçeveler boyar, plastikten çiçekler yaparım. Bezden bir zeybek, pullardan maşallah!.. " Birden, hiç düşünmediği bir şeyi de ayırdetmişti o ân: Kısmet iyi bir ev kadını olsun, bense bir meslek edineyim, bir zanaat, diye aynı okulda buluşmuştuk. Hele bak, ben sekreter oldum, o bana gelin çiçekleri yaptı!.. Doğrusu, ev kadınlığına, kolada, ütüde, pastada becerilerine diyecek yok, ama boşanıyor işte.

Kolu Kısmet'in kolunda, gözleri, her yanı doldurmuş renkli, sanki ortalıkta ne görürse almaktan başka şey düşünmeyen kalabalıkta, önce düşündüğünü yine düşünmüştü: Kanepe koltuk takımının keşke tarçın renklisini seçseydik! Bu renkli kalabalığın bir parçasıydı işte. Günbatımıyla ortadan silinirlerdi. Köprübaşı bıçkın birkaç delikanlı ile -Özgür hep

oralarda, hayta!- polislere, mavi berelilere kalırdı. Gecenin daha ilerlemiş saatlerinde kent bütünüyle ölmüştür. Bin yıl öncesinde... Bin yaşında... Adalardan, Porsuk Caddesi'nden, Kızılcıklı Mahmut Pehlivan Caddesi'nin yan sokaklarından karanlıkta birkaç gölge gelip geçer, o kadar. Biz, eviçlerine çekiliriz. Dışarda kalanlarımızı merak eder, gelinliklerimizi dikeriz. -Fakülte de bitmedi işte, olmadı.- Ufuk'la bu yollardan, gecenin geç saatlerinde ne çok geçmişlerdi. Bazan yanlarında başka gençler de olurdu. Umutlu, tutkulu, tartışa tartışa... Bir seferinde, gündüz, Ufuk, Kardelen'e Porsuk'un kıyısını dolduran, birbirini tutmaz garip kalabalığı göstermiş: "Şunlar Orhan Beyliği'nden... Şunlar Orhan beyin kayınbabası Kantakuzinos'un Bitinya Hıristiyanlarından... Bunlar Tatar. Bunlar da Kantakuzinos'un kızı, Orhan beyin karısı Theodora'dan olma melezler," diye gülmüştü. "Haaa, ben mi? Bendeniz Bayezid ile Sırp Prensi Lazar'ın kızı Despina'dan doğmayım. Sana gelince... Dur bakayım... Sen de, Theodora'larla Despina'ların Osmanlı sarayına getirttikleri, korsanlıktan bozma Hıristiyan danışmanlardan biriyle Orhan Gazi'ye kulluk eden Türkmen kızlarından birinin melezi olabilirsin. Kimileri hâlâ Ergenekon'larda aslımızı arayadursunlar... Olan olmuş, geçen geçmiş. Şimdi önümüze bakalım. Üstelik melezden neler çıkmaz. En büyük başkaldırı da, en büyük tutku da ondadır. En güzel göz de, en yakıcı aşk da... Salt yakıcı, yıkıcılık değil, ölüm değil, en coşkulu, tutkulu yaşam gizlidir bizde... Fakat yahu, sahi! Devletin para işlerine Batı'nın burnunu sokması sandığımızdan da eski, çok eski... Osmanlı beylerinin Bizanslı karıları, mali danışmanlığa hep Hıristiyanları getirtmişler."

Ufuk ciddi midir, şaka mı ediyor; belli olmazdı. Gördüğü her şeyden bir anlam çıkarırdı. Her dakika bir düşünce üretirdi. O coşkusu, heyecanı herkese geçerdi. Kardelen'e de. Tahir öyle değil. Bir şeyi içinde uzun uzun demlendirmeden ağzını açmaz. Sesli düşünmez. Ne ki, Ufuk'la ölüm diye, yaşlanma diye bir şeyin varlığı hiç aklımıza gelmezdi. Öyleyken Ufuk, ölümü...

Kardelen, Tahir'le Ufuk arasında bir karşılaştırmayı neden yaptığına şaşıyor. Ufuk'u çok özlediğini anlıyor, bundan ötürü Tahir'e karşı bir suç işleyip işlemediğini düşünüyor, ama hayır; Murat'ı yüreğinde bir dinginlikle anımsarken de, Ufuk'a derin bir özlem duyarken de, Tahir'e sevgisinde hiçbir eksilme olmadığını biraz şaşırarak anlıyor. Babası, Özgür ve ötekiler, hepsi şimdi burada olsalar; kim arkadaş, kim kardeş, kim sevgili, kim anı; aynı yürekte hepsine de bol bol yer var. . En gençleri Özgür. Onunla biraz uğraşmak gerekiyor. Sevildiğine inanması...

Kardelen, dışardaki karanlığa bakıyor. Gökyüzünde, haziran yıldızlarından yansıyan uçuk bir aydınlık. Bahçelerinde günebakanlarla hatmiler açan, kiminin camlarında çiçekli kreton basmalardan perdeler, çoğunda naylon tüller asılı düzayak evler, bu uçuk aydınlıkta geniş bir alana yayıla yayıla kentin kuzeyine, batısına doğru uzanıp gidiyor. Yepyeni bir yerleşim. Yollar yok. Kışları killi bir çamura batıp çıkılır. Lastikler sanki yere yapışır. Eskişehir karı, bazen evlerin eşiklerini aşıp içlerine yürür.

Camı açıyor: Ancak bu gece, güzel. Serin haziran gecesi.

Burnuna, lağımsı, küfümsü bir kokunun içinden kurtulup gelen iğdelerin iç bayıltıcı kokusu çarpıyor. Günebakanların sakızlı kokusu da. Biri, bahçesine diktiği domateslere, fasulyelere su vermiş olmalı. Islak toprağın kokusu, günebakanların, iğdelerin kokularına karışıyor..

Kardelen, açık camın önünde, karanlığa kulak veriyor: Yok işte, hâlâ görünürlerde yok. Nerede kaldı bu?

Özgür, açık hava sinemasına gidiyorum, deyip çıkmıştı.

Çağlayan da Çağlayan... Büyüdü. Delikanlı oldu. Artık zaptedemiyorum. Tahir haklı. Bundan sonra tek başıma hiç başa çıkamam...

Biz evleniriz. Çocuklarımız olur. O evlenir, çocukları olur... Buyur bakalım Kardelen, yeniden başla. Besle, yıka, öğret; sonra Köprübaşı'nda

bir kör kurşunla... Bunu kim öğretiyor?

Ben ne öğretebilmişim ki Özgür'e? Çağlayan'a gitmek. "Ablaaa... Gelmiş, gelmiş!.. Turhan Tarhan... Gidiyorum! .."

Ağzında hep o kahrolan, ilenen, kendini yerden yere çalan, başkalarına belâ okuyan türküler mi.. şarkılar mı? .. Nedir? Her şey çok açık sanırdım. Çok karışık. Üstesinden gelemeyecek gibiyim...

Demek Tahir'le Özgür'e ve kendine sahip çıkacak, yükü üstüne alacak biri olsun diye evleniyor? Bu sorular ilk değil.

Altı aylık bir tanışıklığın sonunda Tahir: "Bana varır mısın?" diye sorduğu zaman, çok daha yoğun biçimde bocalamıştı: Başımızda bir babamız da olmayınca artık. Benim de girip çıktıklarım. Babamı bu öldürdü belki. Artık kim korur Özgür'ü? O delikanlının vuruluşu daha dün.

Ev aralarından iki kişinin mırıldanarak geçtiklerini işitiyor: "Özgür?" diye sesleniyor usulca, "Özgür?" Arçelik'teki Şükrü, karanlığın içinden: "Biziz Kardelen abla!" diye yanıtlıyor. "Özgür, Köprübaşı'nda dolaşıyordu."

"Merak ettim de... Sağol Şükrü... "

Ayak sesleri uzaklaşıyor.

Kardelen geri çekiliyor. Camı örterek...

İğde ve ıslak toprak kokusu dışarda kalıyor.

Paketlemede çalışırken -iğde kokuları falan yok- servis otobüsünde her sabah, her akşam karşılaşırlardı. Tahir, utangaç utangaç başını kaldırır, -bu hali uzaktan uzağa Murat'ı anımsatır- "Günaydın," der. O baş usulca yana eğilir sonra, özür dilercesine ve mutlak ikinci kez bir "Günaydın" daha çıkar Tahir'in ağzından.

Bu delikanlı, genç midir, yaşlı mıdır?.. Delikanlı olduğu bilindiğine göre, genç. Ama yüzü, çorak topraklar benzeri şerhem şerhem, çizgilere dolu. -Murat'a benzeyişi de nereden çıktı? Murat'ın hiç pürüzsüz, yeni doğmuş bir bebek gibi hep sarılıp öpmek, koklamak isteği veren, el değmemiş, günyüzü görmemiş şeffaflığı teninin.- Tahir'in yüzünden ise yıllarca güneşler, yağmurlar, soğuk rüzgârlar, büyük tufanlar geçmiş. Yine de, nereden kaynaklandığı belirsiz bir güzelliği, içe işlerliği var.

"Günaydın," derken gözlerini mutlaka indirirdi ama. Sonra cayar, diklenerek kaldırır. Bakışlarından, bütün yüzünden bir avuç kıvılcım fışkırır o zaman.

Eskişehir'in ulaşılmaz küçük prensi Murat'la karşılaştığı zamanlar bile, Kardelen'in eli ayağına dolanmazdı. Bu ilk. Tahir'le karşılaştığı zamanlar, çorabım düşük mü, eteğim sökük mü, ökçelerimin çok aşınmışlığı belli mi, diye telaşlanıyor, saçlarını çarçabuk şöyle bir yatıştırmaya hevesleniyordu: Ama belli etmedim. Hiç düzeltmedim saçlarımı. Eğilip çoraplarıma bakmadım. Yok canım, başımıza artık güvenilir bir erkek istediğimden değildi herhalde! Düşünsene, servis otobüsü kalkana dek gözün yollarda: Gecikti. Gelmedi. Bugün yok. Ya hiç görünmezse artık? Yandın. Ta ki, iş dönüşünde, onu aynı otobüste yeniden görene dek, şuranda bir sıkıntı. .. Çekilmez lâne-tin biri olursun. -Murat'ı bir süre göremeyince de öyle olurdum. Özgür'ü dövmelere kalkardım.- Bir de görüverdin mi, tamam. Yüzünde güller açılır. Ohh, dersin, iyi ki çıkarken saçlarımı taramışım. Dudağıma azcık ruj sürmüşüm. İyi ki bu sabah üstüme, bana en yakışan eteğimi giymişim... Ekoseli eteğim....

Kardelen, sedirin üstünden gelinliğini yeniden eline alırken gülümsüyor: Sanki doğru dürüst dört eteğin vardı da, seçme güçlüğü çekeceksin!

Günler gelip geçti. Kardelen, on kez sevdi Tahir'i, istedi. On kez soğudu ondan, kaçtı. Otuz kez ev kurdu onunla. Yeni çaydanlıklar, çay

bardakları, yatak çarşafları satınaldı; onları, hepsi birbirinden değişik mutfaklara, odalara yerleştirdi. en önemlisi iki kişilik yatağı... O yatağı gökmavisi saten örtülerle, çiçekli çarşaflarla donattı, bezedi. Sonra hepsini odalardan, mutfaklardan dışarı fırlattı, kardeşine: Bugün sokaklarda haytalık etmek yok, Çağlayan'a gitmek yok. Otur da dersini çalış, diye bağırdı. Sonra yeniden satıcılarla pazarlıklara girişti. Taksitler ayarladı. Satıcıların yanına hiç uğramadı, hiçbir pazarlığa girişmedi, aylığını hiç çarpıp bölüp durmadı. Gelgelelim akşam olunca, geceler çökünce, Özgür hep, sinemalara, kahvelere, diskolara diye çıkıp çıkıp gidince... Yok canım, yok canım! Tahir'de hoşlandığım salt onun o, öksüz, yalnız görünümü altındaki çifte su verilmiş çelik hali değil. Gözlerini bana çevirdi mi, yüreğimi tutuşturan kıvılcımlar da olabilir, ama bu kadar da değil. Tahir'le konuşmaktan, tartışmaktan, dertleşmekten de çok hoşlanıyorum. -Ufuk, daha çok kendisi konuşurdu. Murat'la tartışamazdın. Tartışmayı sevmez o. Yan çizer. Yanılırsa, diye korkar. Kendini kendine saklar. .. Yanlış bir şey yapmaktansa, hiçbir şey yapmaz... Nasılsa şarkılar besteler... Onlarda da ürkek... Bunca bir burnu büyüklük.-

Ama artık çoktandır Murat yoktu. Ufuk yok olmuştu. Kardelen, Tahir gibi birine rastlayabileceğini ise hiç bilmiyordu. Kendi çevresinde, birtakım şeyleri ortaklaşabileceği bir erkeğin bulunamayacağını çoğu kez acıyla, üzünçle düşünürdü. Yalnız babası, o başkaydı. Kardelen'e hem büyük bir kadın, hem yakın bir arkadaş, hem kızı gibi bakardı. Belki koşullar. Bazen, "Keşke babam, bizim çevremizde bana, genele uymayan bir yer vermeseydi," diyordu. Babasının ölümüyle çırılçıplak kaldığını sanmıştı.

"Kitap okumayı sever misiniz?"

"Çok. Yabanlığımı kitaplarla örtbas ediyorum galiba. En çok da öğretici kitapları ve şiir... " "Roman?"

"Roman okumayı da severim. Ama artık o kadarına pek zamanım olmuyor. İstediğim her kitabı da edinemiyorum ya..."

Tahir, nedense, "Alamıyorum" dememişti. "Edinemiyorum."

"Bende birçok roman var. İyi romanlar. Kimini Ufuk vermişti bir zamanlar. Kimini Kısmet getirdi. Her doğum günümde de babama bir kitap armağan ettirirdim. Ama onları kendim seçerdim. İster misiniz? Versem, okur musunuz?"

"İşimin ağırlığından bir solukta okuyamıyorum. Ayrıca, her kitabı iki üç kez okumaya alışmışım. Çok beklettiğimi düşünmezseniz, hemen geri vermediğimi yani... "

Kardelen, bu konuşma sırasında Tahir'in o dokunaklı yüzünü elleri arasına almak, nedense kirpiklerinden, tam oralardan öpmek istemişti. Sesinin derinliği sonra... İçine işliyor. Sanayide çalışanlar, hemen çoğu kitapla geçecek zamanı 'boş zaman' diye alıyorlar. O 'boş zamanı' da bir türlü yakalayamıyor-lar. Kimbilir, belki yarın Tahir de böyle olur. Çoluk çocuğa karışınca... Kardelen'in içini umutsuzluğa benzer bir şey dalamıştı. Başı kalabalıklaşınca değişir miydi? Değişirse ne kadar yazık olurdu!

Şimdi, ansızın bir karşılaştırma daha: Kısmet'in kocası Orhan bey işte. Sözde okumuş adam. Dıştan bak, parlak, gıcır gıcır. İçten bak, yosun pösün. Karısının kitap okuma merakına bile saygı duymayan bir okumuş. İşi gücü dış görünüş. Ama Ferit Sakarya başka işte. Orhan'dan yüz kat varlıklı, ondan yüz kat daha iyi okumuş. Ondaki kalenderlik, ondaki neşe, ondaki doğallık. .. Ne yalan söyleyeyim, babam bile kırk yıllık dostuyla, onun sokaktaki adamla olduğu kadar yakın değildi. Hoş, Orhan bey de, Kısmet'e koca olmadan önce neydi ki? Sonradan görme pis! Kısmet'in mutsuzluğuna tanık olmasaydım, acaba, ahhh bana da Orhan bey gibi biri, der miydim? Hadi be, niye diyecekmişim! Böylelerinin özünde bir şey

yoktur. Arkalarından Ferit Sakarya'yı, Kaymazlıları çek, güm diye kıçüstü düşer bunlar. Patlak davula dönerler.

Kardelen, yeniden sokağa kulak veriyor, dinliyor: Yok işte, hâlâ geldiği yok. Nasıl olur bu saatlere kalınca merak ettiğimi bile bile nasıl bu kadar gecikebilir Özgür? Üniversiteye girişi de kazanamadı. Kazanamaz. Bari çalışmak, bir iş tutmak istese... Hayır, hiçbir şey yapmak istemiyor. Kendine uygun bir iş yokmuş. Yalnız sinema, kahve.... Tahir'i örnek almıyor. Tahir ki, girip çıkmadığı iş kalmamış. Ufuk da öyleydi. Garsonluk, duvarcılık, sinemalarda yer göstericilik, karpuzculuk. .. Artık ne olursa. Acaba Özgür mü doğru? İşsizlik varsa, iş varmış gibi davranamazmış. Ben de Özgür'e fazla arka durdum. Çok çaresiz kalmadı. Çok, pek çok çaresiz kalsa... İyi yapmadım. Hep bana güveniyor. Olmaz ki. Ufuk'a baksa yeterdi. Şimdi, Tahir abisine baksa... Peki ben Özgür'ün taş taşıdığını, duvarcılık ettiğini görsem dayanabilir miyim? İster miyim? Ona kıyabilir miyim? Başkalarına kolayca kıyabiliyoruz. Üstlerine emek vermemişsek. .. Ufuk'ların, Tahir'lerin kubur küremelerine bile katlanabiliyoruz. Bu gipür, gelinliğin kollarına yetecek mi? Yetmezse, yarın bir iki metre daha... Yetiversin. Yalnız bedende olsun, kollarda olmasın, ne yapalım? Ufuk haklı. "Bu oğlana fazla yüz veriyorsun," derdi. "Kalk lan, git simit sat, nohut sat... " "Ne acımasızsın Ufuk, biricik kardeşime nohut satmayı layık görüyorsun!" Yahut, bedene koymayayım, yalnız kollara... Bence bu durumda en iyi... iyi işte, aman. "Sen karışma Ufuk," derdim, "sen Özgür'ü bana bırak. Kendinden büyük bir erkek onu eleştirince, nedense büsbütün tersini yapıyor. Özgür böyle." Ufuk, gülerdi. Hemen teslim olurdu: "Canım, ben de belki kendi öcümü Özgür'den almak istiyorum, belki onu kıskanıyorum, değil mi ya? Olamaz mı?" Delice meliceydi ya, çok candan bir arkadaştı. Her işi yapar. Hiç yüksünmez. Elinden gelmeyen yok. Can almak hariç. Can alınacaksa, kendi canını vermeyi yeğlerdi.... Nasıl olur da? .. Öff! En illet olduğum da şu kol takması. Kısmet "Sen kolları teyelle, ben provasını yaparım," dedi. Takabilirsen tak. . . Kısmet'e söylemedim.

Söyleyemezdim. Bilinmez ki, belki hâlâ Ufuk'u düşünüyor. Evlendikten sonra adını anmaması Ufuk'u unuttu demeye gelmez ki. Kısmet'in asıl kocası bence... Söylesem, boşanmaktan cayar mıydı acaba? Yani, Ufuk'a bir daha hiç rastlama umudu olmayınca... Ya da, onun öldür... Dilim bile varmıyor. İnanmak istemem. Çok mu darda kaldı peki? Hoş sanki Ufuk'tan yana umudu olmasa, Orhan çekilir adam da! Odun, odun. Bütün derdi, çok para kazanmak. Ulan, Kısmet senin paranı ne yapsın be! Onu Ufuk gibi sevemezsin sen. Saçlarını onun gibi öpemezsin... Onun kafasına giremezsin... Hiçbir yerine, hiç... Adamlar inatla, zorla açıyorlardı bacaklarımı. Bana hiçbir şey olmadı. O sırada en temizdim. Murat'a sevdam bile o kadar temiz değildi bence. Ta-hir hepsini biliyor. Yine de, "Gelinlik giymelisin," diye diretiyor. Bu da mı bir inat acaba? Bana öyle yapanlara inat... İse?.. İse, ne yapalım, yaşar, bunu da görürüz. Beni bu güne Tahir getirmedi ya? Zorla aralanan da onun bacakları değil! Kısmet'in gelinliğim için yaptıkları ne güzel çiçekler. El değmemiş bir aklıkları var. İyi ki ona söylemedim. Ufuk'un durumu da hep öyle sürüp gidecek değil ya? O, en çok kendini acıtırdı, başka hiç kimseyi. Kimsenin canını yakmamak için kendi canını yakardı. Bir gün çıkar, bakar; Kısmet de boşanmış... Saçlarına birkaç tel ak düşmüş ya, olsun varsın. Zaten Ufuk'un da saçları, dişleri dökülmüş...

Kardelen'in bir eli çabuk çabuk kendi saçlarında dolaşıyor. Parmak uçları saç diplerindeki nemi buluyor. Çok uzaktan, yük katarının düdüğünü işitiyor: Hep aynı saatte geçer. Ondan sonra da Anadolu Ekspresi. Babam, bu saatte bile yağlı börekleri, salebimizi satardı. Onu eve götürmeye giderdim. Gecenin o saatinde, kente tek başına gelen adamlar olurdu. Yabancılıklarını hemen seçerdim. Yabancı bir odaya alışır gibi...

Derken, Anadolu Ekspresi gara girdi. Ufuk trenden indi. Saçları biraz açılmış, biraz da kıralmış. Ama hâlâ delisek, evecen. Onun adımları her yana alışık. Bu gara daha da alışık. Gideceği yeri kesin bilirmiş gibi, iki yanına hiç bakmadan yürüdü. Gardan çıktı. Gürleyik'e gidecek bir minibüs

aranmadı boş yere. Zaten Gürleyik'te kimi kaldı? Bir yaşlı ve hasta anası vardı, o da yok artık. Cenazesini başkaları kaldırdı. Ufuk -herhalde yüreğinde bu eziklik- dönüp bir ân Mihalıççık yönüne baktı. Havaüssü'nün ışıldadığını gördü. -Kardelen kulak verip sokağı dinliyor. Kapıda bir kıpırtıyı. Yok: Buraları işte, şimdi oturduğumuz... -Ufuk bu.

Kardelen, Özgür'dür sanarak kapıyı açtığı zaman karşısında Ufuk'u buldu. İlkin ürktü. Kapıyı hemen geri kapamak istedi: Ne olsa geçmişten bedenime girmiş yeni bir şey var. Kuşku. Ürküntü. Aynı kuşkuyla, "Kimsiniz?" der demez, Ufuk'un o gülüşünü tanıdı. Arkadaşının coşkulu sesi: Ne o kız? Evi dışarıya kapamış , içerde yaprak gibi titriyorsun? Ne oldu, sana ne yaptılar? Ooo, bu gelinlik senin mi? Çok bekledin ama, sonunda makarnacılardan birini tavladın galiba ha? Murat olmazsa, onun yerini tutacak biri... Kısmet'in vardığı adama benzer biri ya da? ..

Kardelen, -artık nişanlı olduğundan herhalde- Ufuk'u tanır tanımaz boynuna sarılmak istediyse de kendini tuttu. Yoo, bunu düşünür düşünmez tutamadı kendini, arkadaşının boynuna atladı, sarıldı ona. Bir yandan da hâlâ: Tahir bizi böyle görse? .. Görürse, yine der mi: Sen temizsin. Temizim elbet! Kaç yıllık arkadaşım. Birlikte astığımız afişler, taşıdığımız pankartlar, okuduğumuz kitaplar, tartışmalarımız, en önemlisi de hiçbirinizle olamayacak en büyük yakınlığımız; gözler bağlı, ayaklar suda... Boynuna sarılmayacağım, öyle mi? Öyle ise, evlilik dursun. Gelinlik de yerin dibine batsın!

Kucağındaki ak köpüğü sedirin üstünde bir yana itti: Ufuk'a yer açtı. Oturttu. Anlatacak ne çok şey var. Dur sen anlatma Ufuk. Ya da anlat, nasıl oldu? Hayır sus, nasıl olduğunu biliyorum galiba. Sen öldürmezsin... Kapa. İstemiyorum. Dur, dur, çabuk söyle: Kısmet'i unuttun mu? İlk gençlik dalgasıydı, deyip geçebilir misin? Ona haksızlık ettiğini unutabilir misin? Sen de öldürebilirsin, birinin beynine girer, onun yolunu şaşırtır, sonra dağda, kurtların arasında bırakabilirsin. Onu görmek ister misin Ufuk? Öf

be, seninle Kısmet yüzünden hep kendimi bohçacı karılar gibi görmüşümdür zaten! Hani, kafes arkası kadınlarına mahalle zamparalarından 'teklif götüren?..' Gülme. Kısmet boşanıyor!

Oh, söyledi işte. Bitti. Hayır bitmemiş. Ufuk, bunu işitince, ellerini yüzüne kapayıp bir ağlama tutturmaz mı? Ağladı, ağladı. Bu iyi. Ancak, artık bu kadar yeter. Ne oluyorsun Ufuk?

Ufuk, ellerini yüzünden çekti: Ben kimseyi öldürmek istemedim!

Sonra yerinden fırladı. Yine o eski, engel tanımaz, beş bin metreyi on dakka bilmem kaç saniyede koşan Ufuk oldu: Kalk, Kısmet'e gidiyoruz. -Böyle sevdalar kaldı mı acaba? Kaldı. Kalmasa...-

Kardelen, Ufuk'u zorla oturttu: Şimdi dur. Sokağa çıkma yasağı. -Özgür hâlâ dönmedi.- Hem ne olsa, henüz boşanmadılar. Henüz kocası. . . Bu saatte ne diyeceksin ona? Adam çoktan Ankara'dan dönmüştür. Dönünce de Kısmet'in boşanma için başvurduğunu öğrenmiştir. Öğrenmese bile...

Ufuk, dinlemedi. Kapıya fırladı: Kocasına derim ki...

Sahi, ne demeli? Çünkü eğer Kısmet benim... İstemeden... Asıl sorun... Biliyorsa, bu nedenle de beni görmek istemezse, çünkü sen zaten beni de... Zaten bana da... Kıydın...

Biliyor mu Kardelen?

Kardelen, ipliği iğneye geçirmeye çalışırken aklı karışıyor. Ufuk, bu kargaşa arasında trenden hiç inmemiş oluyor. Kapı hiç vurulmamış, bu gelinliği görmemiş, hiç ağlamamış, gözlerinde bir çaresizlikle, "Kısmet benim ne yaptığımı, bütün beden ve kafa eğitimlerimin boşa çıktığını biliyor mu?" diye sormamış oluyor. Kapının önündeki tıkırtı. .. Özgür değil. Hâlâ yok işte. Kardelen'in ipliği iğneye geçiren elleri titriyor: Serseri bir kurşun Özgür'e değmesin de, kime olursa ol... Bu ne biçim düşünce be!

Gelsin, valla döve döve öldüreceğim bu oğlanı!.. Neden aklımı karıştırıyorsun, bana abuk sabuk şeyler söyletiyorsun Özgür?

Tahir'i özlüyor: Şimdi yanımda olsa... Ama, gece vardiyası... Tahir, şimdi yanımda olsa, ondan bana bir iç dinginliği geçerdi. Ya da, biracılardan mı olur, çayhanelerden mi; Özgür'ü bulur getirirdi. O ise bir türlü yanaşmaz Tahir'e. Düşman düşman bakar. Bir de kafa tutar: Neden elin adamını üstüme salıyorsun? Elin adamı ha, elin adamı? Onun tırnağı olabilsen bari!

Derin derin iç çekiyor. Kendini bir çaresizliğe batmış, bulanmış duyuyor. Bu duygu onda yeni. Hiç hoşlanmıyor. Tahir'le kardeşi arasında kalmaktan korkuyor. Yeniden gelinliğini dikmeye sığmıyor. Kolun ötekini de teğelliyor. Yüreğindeki sıkıntının yerini, usul usul, Tahir'le kentte ilk kez yanyana yürüdükleri ışıltılı günün uçarılığı alıyor: Servis otobüsünden birlikte inmişiz. Karakol'un oradan Günday Park'a doğru yürüyoruz. Yunus Emre'nin ellerini gökyüzüne açmış beton heykeli bile hoşuma gitmişti. Her zaman Çimento'dan kentin üstüne doğru esen ağır hava yoktu. Karşıya geçecektik. Beni, üstümüze doğru hışımla gelen bir minibüsten korumuştu. Hemen elimi tutmuş, geri çekmişti. Kaldırımda, elim hâlâ elindeydi. Koyvermemişiz. Ayırdına varınca, çekmek istedim. Avucunda minicik bir kasılma oldu. Belli belirsiz, ama çok yoğun. İstese de bırakamazmış, bu elinde değilmiş gibi. Ben de istiyordum, ama çekemiyordum. Ne kadar da rahat görünürüm. Murat'a aygın baygın bakar dururdum. Herkese, ona sevdalandığımı söylerdim. Hiç çekinmezdim. O ân bildim: Murat'a ilgimin, bir ananın çocuğuna sevgisi gibi bir sevgi olduğunu, ya da çok kırılgan, çok güzel bir şeye, bir çiçeğe, bir dala, gelinciğe, mis gibi sabun kokan bir iç gömleğine, beni heyecanlandıran bir müzik parçasına duyulan türden bir sevgi olduğunu... Tahir'le eleleyken tenim tutuşuyordu. Bir kadının bir erkekle buluşması. Böyle. Bu duyguyu açığa vurmakta o kadar kolaycı olamadım. Sevgiler, tutkular birbirinden bu kadar ayrılmalı mı? Tahir de, o gizemli derviş gülümsemesini yitirmişti. Özür diler gibi bakıyordu: "İnsan,

hiç aklında olmayan şeyi yapar bazen," demişti. Ben aklında değil miydim peki? Hep aklındaymışım, ama o gün elimin elinde olabileceğini ummaktan bile çok uzakmış. "Ufuk diye bir arkadaşım vardı..."

Kardelen, gipür danteli ölçüp biçerken, o ânki gibi soluğunun kesildiğini duyuyor şimdi de. Tahir, "Ufuk diye bir arkadaşım vardı," demişti. "Epeydir İstanbul'daydı. Oradan Bur-sa'ya geçmiş. Bursa'da bir iş bulmuş da..."

Bunları biliyordum. Sonra? Sonra? Hem, ne ilgisi var, elele gelişimizle Ufuk'un?.. Sonra, onun hiç düşünmediği bir şey olmuş. Daha dün kadar yakın bir zamanda.. gece karanlığı... Üstüne gelenleri gerileteyim derken... en istemediği, hiç aklında olmayan bir şeyi... İki kişi birden çullanmış üstüne. O da itmiş. Birinin başı taşa...

Emek Park Çayhanesi'nde gençler pepsi, çay içiyor, langırt ve tavla oynuyor, buğulu camlar gerisinde gülüşüyorlardı. İnsan bazen en aklında olmayan şeyi yapar.

Kardelen, en aklında olmayan şeyi yapmış bir Ufuk'u gözlerinin önüne getirmeye çalışmıştı. Bir türlü bulamamıştı böyle bir yüzü. "Kolayına ölmemek, kolayca öldürmemek için eğitiyorum kendimi." Ufuk, hep böyle derdi. Bembeyaz dişleriyle gülerek söylerdi bunu da. Ama öyle ciddiydi ki. Tahir, belki de yanılıyor. Elimi tutuverişine bir özür arıyor, bir yalana sarılıyor... Belki, başka bir Ufuk'dan söz açıyor.

"Ufuk'u nerden tanıyorsunuz?"

"Biz onunla birlikte, Mihalıççık'ın oralarda, kanal yapımında bile çalıştık. .. Çok eskiden...

O, okuyordu. Ben köy işlerinde... Öyle işte... "

Tahir, artık konuşmak istememişti. Kardelen, ona yan gözle bakmıştı. Tedirgin bir alın. Birbirine kenetlenmiş incecik dudaklar...

"Ufuk'un, birilerini öldüresiye itebileceğine inanamıyorum." Tahir, susmaya kararlı görünüyordu.

"Ama, neden olmasın? Ufuk, ataktı zaten, gözü karaydı... Nasıl desem, delisekçeydi!.. "

Tahir'i kışkırtmak istediğinden değildi herhalde. Ufuk'un yüzünü, sonu gelmez coşkusundan, bu coşkunun kimi zaman sınır tanımazlığından kurtarıp, gece karanlığında ansızın belirginleşen yeni yüzüyle kabullenebilmeye çabalamasından...

Tahir, hemen diklenmişti:

"Yooo, Kimseye benzemezliğinden ötürü size delisek geliyordu herhalde!.. Bilinene, alışılmışa aykırıydı o. Çok akıllıydı... Çok akıllı... "

Kardelen, gipür danteli kumaşın üstünde denerken, dudaklarında yine yumuşak bir gülümseme uçveriyor: Tahir'in Ufuk'u böyle savunuşunu nasıl sevmiştim! Artık kimse kimseyi beğenmezken... Oysa, apaçık ki Tahir, durup dururken soyunup Porsuk'un buz tutmuş suyuna dalmaz, sekiz on gün yalnızca suyla yaşamaya kalkmaz ya da sanki zorlu bir yarışa katılmışçasına çatlayasıya koşmazdı. Tahir, Ufuk'a öylesi aykırıyken, bir yandan da ona çok benzer bir yanını buldum. Bunun ne olduğunu hâlâ pek iyi bilemiyorum. İnsanlara sahip çıkmak mı, onları kazanmak mı, sabır mı? Olmuyor işte! Bilemiyorum. Bu gipürü bedene nasıl geçireceğimi de, neresinden nasıl oyacağımı da.. Şeytan diyor, boşver. Dantelsiz mantelsiz olsun. Öff be! Ne dikişi sevdim zaten, ne nakışı. Hep de yapmak zorunda kaldım. Kız Meslek Okulu'nda yapma çiçekler öğrendim ... Ne diyordum canım, birden aptallık çöktü üstüme. Ha, Tahir'e, ona da aptalca bir söz etmiştim galiba: "İstemeden yapmış. İstemeden yaptığına göre Ufuk katil sayılmaz ki!" Aslolan, bizim şimdi iyi olmamız, yanyana böyle, caddeboyu yürürken, aman bunalmayalım, neşeli ve mutlu, aslolan...

Tahir, yanından geçtikleri ulu çınarın gövdesine usulcacık bir yumruk indirmişti:

"İnsan bir şeyi isteyerek yaparsa, sonucuna daha iyi katlanır. Ama hiç düşünmediği, özbenliğiyle ilgisi bulunmayan bir tutum almak zorunda kalınca... "

İşte, herhalde buna benzer bir şey söylemişti. Dönüp Kardelen'e bakmıştı. Ama bu kez gözlerinde o keskin kıvılcımlar yoktu. Yakarı... Hayır, yakarı değil, bir dilek; yumuşacık bir dilek. Şu kısacık yürüyüşün Kardelen'le kendisine bağışlanması, bu kısacık zaman bir düşse de, bu düşün kendilerine bağışlanması için bir dilek. Bunu, kendi kendilerine bağışlamaları için bir öneri... Tahir, başını yana eğmiş, gülümsüyordu.

Kardelen'se, küçük bir makasla gipür danteli motiflerinden özenle oymakta. Ortaya çiçek petalleri çıkıyor. Petalleri kumaşa -göğüs altından, böyle işte- iğnelemeye koyuluyor: Pekâlâ. Gelinliği giyeceğim. Tahir için. Kendim için. İkimiz için giyeceğim.. Hakkımız yok mu? Dört gün sonra. Bu dört gün çabuk mu geçsin istiyorum, hiç geçmesin mi? Çabuk geçsin, çabuk. Her dakika Ufuk'u düşünmüyoruz nasıl olsa. Nasıl olsa, -yaka kıyısına dizeceğim bunları ben, pensleri nasıl örteceğim peki?-Kısmet provaya gelince, o bakar. Tahir'in kimsiz kimsesiz biri olduğunu öğrenince, analık duyguları depreşmişti yine. Hemen de herkese acır. Kısmet, acımayla sevmeyi birbirine karıştırır durur. Yoksa, ben mi karıştırdım?

Akşamüstü, Arçelik'ten de, Beton'dan da, atölyelerin her birinden dağılan işçiler dönüp dönüp ikisine bakmışlardı. Çünkü bu, ilk yanyana, başbaşa yürüyüşleri. Tahir'in genç yaşında yüzünü kaplamış çizgiler, öyle ya, gizli bir kahırın çizgileri. Kardelen: Sizin kimseniz yok mu peki?" diye soruvermişti. Yokmuş. Hepsini birden kaybetmiş. Genç kızın içinden, "Bu insanları bilirim, yüklerini kimseye yıkmak istemezler, neşeyi paylaşırlar," diye geçmişti. -Olmadı işte, tam girinti yerine sipsivri bir yaprak düştü.- Ne iyi değil mi? Çöpsüz üzüm. Adamın ağzını arayışın da mükemmeldi

doğrusu. "Kiminiz kimseniz yok mu?" Yokmuş. "Geçen yıl, pancardan dönerken, hepsi.. taşıyıcı.. çarpışınca..." Ohh, bundan sonrası cennet işte! Ne demek? Kendimi mi düşünmüştüm sanki? Ya onun o, bir parça sıcaklığa, içten bir yakınlığa hasret hali?

Has Termal Otel önünden çarşı içine doğru kıvrılmışlardı. Hazır koltuk kanepeler de o zaman gözüne çarptı galiba. Neyse ki, Ada'daki çayhanenin yanına çabuk çabuk vardılar. Kardelen:

"Şurda biraz otursak mı? Bir çay içsek mi?" demişti bu kez. Çarçabuk da eklemişti:

"Ama çay paraları benden!"

Tahir'in gözlerinde, yüzünde yine kıvılcımlar patlamış, anılar, Ufuk, devrilen pancar taşıyıcısı, kahır, karanlık gecelerde nice gölge, Odunpazarı ile Alçık arasındaki yolda kalmıştı sanki. Ama, yanıtı bir garip:

"Başka bir zaman. Bana acımadığınız bir gün, yine isterseniz otururuz. Çay paralarını da yine siz ödersiniz... "

Demek, belli etmişti Kardelen? Bocalamıştı: Aaa, bu da bir başka türlü işte! Tahir gibilerini anlamakta zorlanacağımı sanmazdım. Benim dünyamın insanları onlar, fakat bu bir başka. Ne oluyor canım? Ne oluyoruz? Bizler bile neden yolu bu kadar yokuşa sürer olduk? E, tabii, biz de inceliyoruz işte.

Gipürü, iğnelerinden çıkarıp kumaşın üstüne daha değişik bir biçimde tutturmaya çalışıyor. Çiçeklere dalgın dalgın bakıyor: Zaten, yetim öksüz birini gördüm mü, bende yelkenler suya! Çocuk yaşımda Özgür'e analık etmişim. Anaçlaşmışım. Bir de Kısmet'i öne sürüyorum. Murat da işte, babası ölmüş, çocuk yaşında... Ama Murat, ak atı üstünde sırmalı pelerin giyinmiş bir prensti. Benim prensimdi o, herkesin...

"Sen bu Murat'a o kadar tutulmasaydın, iki ayağın üstünde bu kadar iyi duramazdın belki," demişti Ufuk bir gün. Kardelen'in babasının, istasyonda, tekerlekli sandalyesi üstünde öncesiz sonrasız uyuyakaldığı günden çok sonraydı. -Ufuk da, işte, hep yapamayacağı şeyler istemiş değil miydi zaten? "Elimden gelse, asıl babanın romanını yazmak isterdim. Cer Atölyesi'nin, o eski ustaların... Galiba bunu hiç deneyemeyeceğiz. İpin ucu tümden kaçtı mı ne oldu?" Öyle, denemediği bir roman yazmak kaldıydı! Öff, bu çiçekler! Takmayacağım... Ufuk'a neden öfkeleniyorum? Ufuk'a değil, şu çiçekleri bir türlü yerli yerine tutturamadığıma... - Böyle dememiş miydi? "Sen Murat'a tutulmasan, iki ayağının üstünde duramazdın! Onda olan şeyler sende yok. Ama, kendini kanıtlayabileceğin bir şeylerinin de olması gerekiyordu. Murat'ın varlıklılığı, güzelliği, el üstünde taşınmaları, iyi, yumuşak, soylu duruşuyla eşitleyebileceğin bir şey. Sevgiyle, dirençle dolu bir yaşamın güzelliği. Senin, başkalarına kanıtlayabileceğin tek zenginliğin de bu..."

Murat çoktan İstanbul'a, Selmin Rifatzâde'ye çekip gitmişti. Akademi'nin Musaözü'ndeki bir bahar gezisinde, çok ender gelen kısa soluk alışlardan birinde konuşmuşlardı Ufuk'la. Kardelen, hâlâ iki bacağını birbirinden ayıran şeyin katılığını, soğukluğunu duyuyordu. -Bana bir şey olmadı!.. Bana bir şey olmadı! . .- "Bana bir şey olmadı," diye binlerce kez yinelese de, somut bir sertlik.. ipeksi bir Murat için saklanıp durmuş en yumuşak, en gözetilmiş yerlerini yırtıp dağıtarak... -Ufuk bunu nasıl anlayacak ki?- O, birtakım çözümlemeler yapıyordu. Hâlâ: "Sendeki bu güç, Murat'a sevdandan ötürü. Ya da Murat'a sevdan hep bu güçten ötürü. Ona ve benzerlerine karşı varola-bilmenin başka yolu yok çünkü..." deyip duruyordu. Ufuk'a nasıl haykırmıştı! -Onun o anki yüzü. Perperişan. Dünyasını bozguna uğrattım.-

"Öf, yeter be Ufuk! Her şeye hep aynı açıdan bakıyorsun sen. Hayatta bilmediğin, anlamadığın hiçbir şey kalmadı sanıyorsun. Buzlu sulara dalmakla, çatlayasıya koşmakla falan her şeyi yaşadığını sanıyorsun..

Her şeyi... Hiçbir şey bilmiyorsun işte, hiç! .. Sen, istemediğin hiçbir şeyi yapmazsın, sana yaptıramazlar sanıyorsun! . . Her şeyi bilsen de, bilemeyeceğin öyle bir şey var ki..."

Oysa kavaklar tomurcuklarını patlatmışlardı. Havada ak pamukçuklar uçuşuyordu. Piknik yerinde ateşler yakılmıştı. Güneş de çok güzel ısıtıyordu. Kardelen, donup kaldığını sandığı kaslarının, kemiklerinin usul çıtırtılarla açıldığını, dirildiği-ni duyuyordu. Gençler gölde yayın, sazan avlıyorlar... Uzaktan sesleri işitiliyordu. Tiyatro Kulübü'nün üyeleri, yüzlerinde masklarla... -Bir zamanlar bu maskları onlarla birlikte yapmıştık.- Ufuk, Kardelen'e bakıp kalmıştı. Hiç kekelemezdi. Belki onu genç kızın ağzının iki yanında sanki o ân uçveren zehir gibi acılaşmış çizgiler kekeletmişti: "Dur, dur, dur. .. Ne oluyor? Nefret dolusun. Aramıza ne giriyor?"

Kardelen, çılgınca haykırdığını anımsamakta: "Aramıza bir şey girdiği yok! Ne giriyorsa oramıza giriyor. Sense bundan habersizmiş gibi duruyorsun... Hoş, habersizsin tabii... Sen nerden bileceksin? Senin için her şey bir oyun. Şunlarınki gibi, ortalıkta renkli kurdelelerini uçuşturduğun bir oyun!.. "

Herkes durmuş, onlara bakıyordu. Gözlerindeki anlamı apaçık okumuştu Kardelen: Delirtmişler kızcağızı!

Kardelen'in, Ufuk'un sağ kaşının üstünde bir damarın seğirdiğini ilk seçişi o zaman. İlk kez, ölüme, bir yitişe rastladığını sandığı... Gözlerini, yerde yuvarlanan boş bir bira şişesine dikmiş. Kardelen'e: "Sen temizsin, tertemizsin... " demeyi bile akıl edememişti. O kır gezisinde, doğanın usul usul uyandığı o zaman parçasında, genç kızın en çok bunu işitmeye ihtiyacı vardı.

Gözlerindeki buğu yoğunlaşıyor. Kirpikleri ıslanıyor: Hiç istenmeden, bir ân düşünülmeden alınmış o can, Ufuk'un da özenle

sakladığı en yumuşak yerine, en kapalı alanına zorla girilmiş olmak değil de ne?

Hayır. Bitti. Geçti. Çoktan.

Tahir: "Sen temizsin, tertemizsin," demişti. Ellerini öpmüştü Kardelen'in.

Gipür dantel üstüne dizdiği ak çiçeklerin yerlere döküldüğünü neden sonra ayırdediyor. Eğilip teker teker topluyor onları. Kirlenmesinler. Çiçeklerim kirlenmesin. Hepsi de kar gibi beyaz olmalı. Dağların karı gibi, kentlerin değil. Bakalım Kısmet beğenecek mi böyle... Acaba nikâh nasıl geçecek?

Usulca yumuyor gözlerini; başını, tatlı bir gülümsemeyle yana eğiyor.

Başını tatlı bir gülümsemeyle yana eğdi Tahir de. Karısının gözlerinin içine, taa derinlerine baktı, baktı: Sen temizsin, tertemiz. Duvağı omuzlarında, sırtında dalgalana dalgalana, Kardelen, kocasıyle elele, bütün Porsuk Caddesi'ni yürüdü geçti, Ha-mamyolu'nu yürüdü geçti, Odunpazarı'nı yürüdü geçti, Köprübaşı'nı yürüdü geçti. Emniyet Müdürlüğü'nün üstünden yürüdü geçti, pek çok namlunun ucundan, pek çok dipçiğin üstünden yürüdü geçti, eteklerinde tek yırtık, tek leke yok, ak köpükler rüzgârda uçuşarak bütün kenti yürüdü geçti Kardelen. Ilık bir esinti kulaklarına yumuşacık fısıldayıp dururken: Sen temizsin, tertemiz!

-Ufuk'u öldürmeye kışkırtan kim peki?-

Camın gerisinde, karanlıkta çıtırtılar işitiyor. Kulak verip dinliyor: Esinti çıkmış, akasyaların dallarını sallıyor. Özgürün döndüğünü sanmıştım. Dönmez. İşi gücü, sinemadan sonra bir de o haytalarla langırt oynamak, şimdi de bu çıktı. Oturup iki satır kitap okusa olmaz. İşte orda, Ufuk'tan kalma kitaplar da durup duruyor. Birinin bile kapağını kaldırmaz.

O kitaplardan çoğunun satır altları çizik çiziktir. Sayfaların kıyı boşluklarına notlar alınmıştır. -Yarıda kalan öğrencilik günlerim.- Bu kitaplardan bir kısmını da Kısmet vermişti. Kocasının altı çizilmiş satırlardan nem kapıp, abuk sabuk laflar ederek sinirlerini yerinden oynatmasını istemiyormuş.

Ancak, altları çizilmiş satırlardan, düşülen notlardan ilk nem kapan da Kısmet'in kendisi olmalı. Bütün bu sayfalarda, bütün o kıyı notlarında bunlar kadar da Ufuk vardır: Sen de bir okusana Kardelen. Bak, bak, şurasını işaretlemiş. *İnsan özlemdir. Kavuşmak için bir aranıştır. Bu yüzden, kendi varlığını tanır tanımaz kişi, bir eş ya da dosttan yoksun kaldığını anlar...* Ufuk'un Kısmet'e postayla gönderdiği son kitap. *Yalnızlık Dolambacı.* İyi ama, Paz, burada Meksikalıları, oradan hareketle kendi tarihinin derinliklerinde benliğini yitirip yeniden arayan insanı anlatmıyor mu? Kısmet anlamadı belki. Yoo, anlamıştır, yine de, bir kitapta, bir yerde 'özlem' ve 'yalnızlık' sözcüklerinin altı çizilmişse, kendisinin Ufuk tarafından özlendiğine, onun da kendisini yapayalnız duyduğuna inanmak istemiştir. Çünkü, Kısmet öyle. Altı çizilmiş o satırları okurken, yüzü pembeleşiyor, boyun damarları zonkluyor, sesi ağlamaklı çıkıyordu. Bunca yıldır geçmeyen şey mi kaldı? Geçmeyen şey mi kalır? Ancak Kısmet'in Ufuk düşü geçmiyor. -Belki de ben öyle sanıyorum, öyle olsun istiyorum. - Fakat Kısmet, bu düşü ne kadar da kendine saklıyor! Biz, sır arkadaşıyız. Benim, onun kardeşine tutkunluğum. Bunu, Kıs-met'e apaçık söylerdim. Yana tutuşa, içimden estiği, aklımdan geçtiği gibi: Bir yakalasam, şu Murat'ı bir öpsem yeter be! Kısmet, benim gibi değil. O, Ufuk'un adını bile ağzına almaz: Bak, bak, kitap göndermiş! Kim? O. Hep, O, Büyük 'O'. Bak, bak. O şuralarını da çizmiş kitabın. Ne demek istiyor? Herhalde çok yalnız ha? İnsanlar uzaktayken birbirlerini özlerler tabii. Ne var bunda? Herkes özler. Yakına gelince ise...

Sonra bunlar da bitti. 'O'nunla ilintili hiçbir şey söylemez, çarpıtarak da olsa, onu düşündüğünü belirtecek herhangi bir işaret vermez

olmuştu Kısmet. Yarın, belki de ona söylemeliyim. Ufuk'u bir daha göremeyeceğini, görse de... öyle bir Ufuk'tan ürkebileceğini, istemeyebileceğini... Kocası herhalde dönmüştür artık. Sokağa çıkma yasağı başlamak üzere. Aman be Özgür, kanımı iliğimi kuruttun yine! İşte, esinti Şükrülerin damındaki çinkoları sallıyor. Orhan herhalde öğrenmiştir, Kısmet'in boşanma için başvurduğunu...Fakat, Kısmet kendisi söyleyemez ki. Adam tebligatı alınca öğrenir artık. Avukat güvendiğim biri, kötü gün dostum benim, ama, bilmem, bilinmez ki, bu işler nasıl gelişir artık... Orhan kim bilir ne pislikler eder Kısmetçiğe; ne tehditler sallayacak, kaynanasının kendisini desteklediğini de görünce hele! Desteksiz bir adım öteye gidemez o, ardında biri yoksa. Acaba, Kısmet'e boşanma yollarını göstermekle, avukat buluvermekle iyi mi ettim? Ne yapayım?

Öylesi diretti ki! "Ya boşanırım, ya canıma kıyarım. Bu kez, ilk-gençliğimdeki gibi yarım bırakmam hem. .. Sonuna kadar giderim, bitiririm Kardelen, anlıyor musun?" Kısmet'i hiç böyle görmemiştim. Aklım başından gitmişti.

Her şeyi olan Kısmetçik. Her şeyi var, sevgi hariç. Yarına umudu hariç.

Murat, benim için çoktan bitti. Geçmiş baharların hoş kokuları gibi, ancak anılınca burna belli belirsiz çarpan bir koku. Ama Kısmet, gözlerimin önünde, sürekli dağlanan bir yürekle... Bunalımlar içinde... Ölümü düşünecek kerte bunalımlar içinde... Artık buradan öte, nedenini nasıl düşünürüm? Nasıl, aman bolluktan bunalıyor bunlar, derim? Benim bunca yıllık arkadaşım, sınıfımızda beni tek itip kakmayan kişi, nasıl unutabilirim? Hiç. Unutmam Kısmet'i.

-Yaa, Murat'ın yüzünü görmek de vardı tabii, ona yakın olunca ... - Bunalımlar içinde bir Kısmet. O sıkışmış yüreği, çekine çekine de olsa, üstüne başka kokular püskürterek de olsa, açabildiği tek kişi ise ben. Hep ve sadece ben.

İnsan bunu bilince... Çok iyisin Murat, fazla yumuşaksın. Bir canlıyla gözgöze gelmeye gör, tutulursun, unutamazsın... Murat üstüne böyle tanılarını da vardı benim. Pek çok kişi üstüne. -Ukalâ sen de!- Herhalde kendimi tanımaya çalıştığımdan... Darda kaldığım zamanlar, şu son yıllar özellikle, Kıs-met'in yoğun mutsuzluğuna bakıp bakıp güç kazandığım bile olmuştur.

Kardelen, yerlere dökülmüş ak çiçekleri toplayıp yeniden kutusuna doldururken Kısmet'in ölü gibi solgun yüzü düşüncelerini saran her şeyin üstüne geçiyor: Yarın ona uğrayayım. Onun gelmesini beklemeyeyim. Bugünler hiç yalnız bırakmamalıyım. Kafasını yoracak başka şeyler bulmalıyım. Demeliyim ki, ben bu çiçekleri duvağıma, saçlarıma takmak istiyorum, gel şunu öyle ayarlayalım... Kimbilir kaç gece, kocası uyuduktan sonra benim için bu çiçekleri yaptı. Bunlarla avundu. Şimdi bitti. Kimbilir, kaç mutsuz gecesinin, günlerinin bungunluğunda, artık tamam, bu çiçek de bitsin, yarına ölmüş olurum, diye diye... Yarına ölmüş olmamak için, en ince elişlerine, dantellere, ak çiçeklere sığınarak...

Kardelen, kapıda tıkırtılar işitiyor. Delikte bir anahtar dönüyor. Genç kız dikleniyor, gözlerini kapı önünün alacakaranlığına dikiyor: Tuhaf! Ben evdeyken anahtar kullanan bir Özgür! İçerde biri varsa, anahtarını kullanmaya bile üşenirdi. Ben hele, her ân, her şey için aleste durduktan sonra... Hele kendisi için!..

Öfkesini, tedirginliğini denetliyor. Usulca sesleniyor:

"Özgür?"

Özgür, ayakkabılarını çıkarıyor. Ablasını bir homurtu ile yanıtlıyor. Benim, başka kim olacak? diyebilir pekâlâ; demiyor. Salt bir homurtu.

Kardelen, onun içeri gelmesini beklemiyor. Kendisi aralığa çıkıyor:

"Öldürdün beni meraktan. Bu kadar gecikmesen olmaz mı?"

Aralığın elektriğini yakıyor.

Özgür'ün yüzü çok sarı, çok yorgun. Besbelli içmiş. Belki de yolda kusmuş. Üstünden ortalığa ekşimsi bir koku yayılıyor. O kahvehanelerin, o langırt salonlarının kokusu. Fakat, oralarını bu saate dek açık tutmazlar ki. Kim bilir kimlerin yanında, nerelerde...

Kardeşi, ayakkabısının tekini çıkarmış, öteki tekini çıkarırken yana doğru usulca sendeliyor. Düşecek gibi oluyor. Kardelen, onu kolundan tutmak istiyor.

"Bırak canım, ne var?"

Ablasını hoyratça itiyor.

Ansızın korkunç bir öfkeyle patlıyor Kardelen:

"Eşşek sıpası! Kimse bana parmağının ucuyla dokunamadı daha, anlıyor musun, kimse!.. "

Özgür, camlaşmış gözlerle bakıyor ablasına. Kinle donuklaşmış bir çift gri-yeşil bilye.

"Hıh, kimse dokunamamış!"

Daha da sararıp mumlaşan yüzüyle odaya geçiyor.

Kardelen, bir ân, yaşamın kendisi için asıl şimdi güçleştiğini algılıyor. Asıl bundan sonra... Çelimsiz omuzları aşağı doğru kayıyor, kayıyor... Sesi de kayıp düşüyor. İşitilir işitilmez bir şey oluyor:

"Ne demek istiyorsun sen? Kim, nasıl dokunmuş?"

Özgür, sedirin üstündeki ak köpük yığınına bakıyor. Ablasının gelinliği pis bir şeymişçesine, yüzünü buruşturuyor: "El değmiş şeylerini bu mu örtecek, o adam mı?" diyor. Sonra, olduğu yere kusuyor.

Kardelen, ilk ve son düşmanlarının, bacaklarını zorla açanlar, bunu onlara yaptıranlar olduğunu sanırdı. İlk ve en büyük düşmanlarının yerini, ilk ve en ikirciksiz sevgisinin, biricik Özgür'ünün aldığını anlayınca, bir daha hiç silkinip doğrulamaya-cağını sanıyor. Güçlükleri, bir daha hiç, iki kahkaha arasında, delişmen bir 'bu da geçer'le altedemeyeceğini...

Özgür, yana çarpılmış bir ağızla, ıslık çalarcasına:

"Vurucam! Hepsini öldürecem! Herkesi... Onlarla bir olup önüme geleni vuracam! .. " diyor kopuk kopuk.

Kardelen, delireceğini sanıyor. -Hah işte, Tiyatro Kulübü'nün üyeleri beni şimdi görsünler, deliriyorum!- Kardeşinin uzun saçlarını kavrıyor. Yeniyetmenin yüzünü kusmuklarına sürtüyor sürtüyor. Bir yandan da çılgıncasına haykırıyor:

"Sen hangi puştlarla arkadaşlık ediyorsun ha? Hangi itler bunu böyle senin kafana sokanlar? Köprübaşı'nın hangi kurtları, kopukları? Ben, onların ettiklerinin hesabını senin onlardan soracağını umarken, tutmuş benden soruyorsun ha? Allah senin belânı versin!"

Son birkaç saattir, ya Özgür'e bir şey olursa, ya serseri bir kurşun gelip onu da bulursa, diye en koyu tedirginliklere batıp bulanmış yüreğini gelinliğiyle, Tahir'le Ufuk ya da Kısmet'le hattâ Murat'la; bildiği bilmediği, yaşadığı, yaşadığını sandığı nice şeyle oyalayıp bastırmaya çalışan Kardelen değil artık. O eskimiş yürek çırpıntıları: Ya Özgür'ün burnu kanarsa, ya canı yanarsa? Ya açsa? Ya parasızsa? Ya ateşi düşmezse? Ya yine ikmale kalırsa? Ya yarası mikrop aldıysa, kangren olursa ya? Ya maltızın üstüne düşerse? Ya kapı önünde, soğukta kalırsa? Sıcakta kalırsa? Ya Özgür'e bir şey olursa, olursa, ona bakamıyor-sam ya, ya anasızlığını anlarsa?

Kardelen şimdi ölesiye ağlıyor. O soğuk şeyler, iğrenç sertlikler bacaklarının arasındayken ağlamadığını söyleyemez, ama o ağlamanın

yangını yoktu, acıdandı, fiziksel bir acıdan. Şimdi ağlıyor. Babasının ölümünde bile böyle ağlamadı. Ağlarsa, Özgür'ün kendisini büsbütün yetim ve öksüz duyacağını, tek dayanağının da elinden kayıp gideceğini sandı.

Sedirin üstündeki ak köpükler, o gelinlik: yerde Özgür'ün kusmukları ve kardeşinin o kusmuklara bulanmış çirkin yüzü.

Kardelen ağlıyor: Ne güzeldi Özgür. Murat kadar güzeldi.

Özgür, kustuktan sonra, içi yavaş yavaş azıcık açılmış, başını kaldırıyor. Ablasının, artık hiçbir şey demeden, hiç hıçkırmadan, ama çook daha derinlerinde ağladığını seçiyor. Bir iskemleye çöküyor. Ellerini iki bacağının arasına sokuyor.

"Hoşgör," diyor, işitilir işitilmez bir sesle.

Gözlerini sımsıkı yumuyor. Onun da yanaklarından iki damla yaş iniyor.

Neden sonra, odadaki derin sessizliğe, bir trenin çığlık çığlığa geceyi yırtan düdüğü egemen oluyor. Gittikçe yaklaşıyor tren düdükleri. Gece bütünüyle parçalanıyor.

Kardelen, Anadolu Ekspresi'nin gara, bu kadar yırtınarak girişini hiç anımsamıyor. Bu yırtınışın bir büyük felâketi, büyük bir cinayeti, bir toplu kıyımı haber verdiğini sanıyor.

O irkilmeyle başını çevirip kardeşine bakmıştı. Özgür'ün yüzünde, dayanılması güç bir acının izlerini görmüştü. Fırlayıp onu kucaklamak, bu trenin getirdiği, getirebileceği bütün kötülüklerden koruyup kollamak istemiş, kendini güçlükle tutmuş; bir bocalamanın ortasında kalakalmıştı. Özgür, gözleri hep öyle kapalı, hemen hemen iniltili bir ses çıkarıyor şimdi:

"Hoşgör, Kardelen," diyor.

Hep, 'abla' derdi. Bu, adıyla ilk kez seslenişi ona: Hoşgör, Kardelen.

Bu, ne anlama geliyor? Hoşgör, öldürünce de hoşgör mü; ne?

Kardelen, bitkinliğini altetmeye çalışarak yürüyor; bir kovayla bez getiriyor. Yerdeki kusmuğu temizlemeye koyuluyor. Ekşimtırak kokunun yerini, serin bir sabunlu su kokusu alıyor. Yeri hızlı, daha hızlı siliyor: Daha çok sabun kokusu, daha çok. .. Büyümeye, gelişmeye hazırlıksız yakalanmış kentler gibi, Özgür de kendi bunalımıyla büyüdü işte. Daha nice hastalığı, şu kusmuk gibi, zaman içinde toplayıp toplayıp daha kaç kez atacak kimbilir? Kimbilir, ilk kadınla yatışı nasıl olacak? Ya bu ilk birleşmede aklı hep, bu geceki puştların anlattığına takılı kalırsa? Ya Özgür, şurada şu safrayı attığı gibi, boşalamazsa? Ka-dın-kız bacakları arasına zorla girebileceğini sanırsa ya? Ya hiç unutamazsa? Bunun anlamını hiç yerli yerine koyamazsa? Sevişmek, onun için de bir sorun olup çıkarsa? Sonra, o sorunlarla başedemeyip...

Kardelen, bir çığlığın, haykırışın dudaklarından dışarı fırlamasını güçlükle engelliyor.

"Yarın," diyor, tok bir sesle, "Tahir abinle fabrikaya git. Ambalajlama kısmında yer açılmış. Git. Küçük, büyük; hangi iş varsa gir."

Özgür, uzanıyor. Kovayı ve bezi alıyor.

"Olur," diyor. Çıkıyor.

'Olur,' ama nasıl bir 'olur'?

Kardelen, içinde uzun, upuzun, ıssız bir dehliz buluyor: Ekspres garda bukadar kalmazdı. Hâlâ kalkmadı. Yoksa kalktı da, ben mi işitmedim?

Tren sesi yerine, görünmeyen, bilinmeyen minarelerden kentin üstüne dalga dalga yayılan ezan sesleri. Belki de değil.

Sabaha dek, ölmüş babasının başucunda beklemişti. Özgür, başı ablasının dizinde, uyuyakalmıştı. Yakın komşulardan Ha-nife hanım bile, kaç rekat namaz kıldıktan sonra, sürekli tespih çekerken, oturduğu yerde uyuyakalmış... Kurşunlu Camisi'nin gerisindeki sokakta, avlusunda asması olan o tek odalı ev. Oradan tren düdükleri işitilmezdi. Ancak, Cer Atölyesi'nin işbaşı sirenlerini işitir gibi olurlardı: Babam şimdi tulumunu giydi. Babam şimdi lokomotif yağdanlığını...

Gözkapakları indirilmiş, çenesi bağlanmış bir babayı beklediği gece, nasıl o gecelerin eşi, nasıl bu gecenin eşi olabilir ki? Ama o zaman da, Eskişehir'in bütün camilerinde bitmez ezanlar okunduğunu sanmıştı Kardelen: Gün atarken, bütün camiler... dinmeksizin... ezan sesi... hep ezan sesi.

Uzun süre, Eskişehir bir ezan sesidir sanmıştı.

Perdeyi çekiyor. Gelinliğini toplayıp az önce Özgür'ün sapsarı, çarpık bir yüzle oturduğu iskemlenin üstüne atıyor: Elin ayağın tümden çekildiği bir saatte, ezan sesleri değil işittiği. Ancak, bunu çok andıran karanlık, kederli ses titreşimleri. Uzaklardan yankılanıp gelen polis ve bekçi düdükleri. Bir de köpek uluması. İçerde, Özgür'ün çıtı çıkmıyor. Uyumuş olmalı.

Dikiş kutusu, ortalığa saçılmış topluiğneler. Bir de ak çiçek.

Demek, az önce yerlere dökülenleri toplarken bu, orada kalmış!

Yapma kar çiçeği elinde, Kısmet'in çarşı içinden geçerlerken en kasvetli, en ölümlü sesiyle söylediği yine: "Dedem bütün gece inliyor ve dua ediyor. Ferit dayım da olmayınca, artık herkes susuyor. Hepimiz dedemle birlikte bir mezar karanlığına göçüp gitmişiz sanıyorum. Sanıyorum ki, ben de artık bin yaşımdayım. Yokum."

Ak çiçeği kutusuna koyuyor, oda kapısına yöneliyor hemen: Özgür'le konuşmalıyım. Bu ölüm sessizliğine dayanasım yok. Hem, onun suçu değil, eğer...

"Özgür? Özgür, uyumadınsa kalk gel, çay yapacağım. İçeriz."

Elinden geldiğince gürültü patırtı ederek çaydanlığı ocağa koyuyor. Sonra bakıyor, Özgür, yıkanmış, taranmış, pijamaları üstünde, mutfak kapısının önünde dikiliyor.

"Ben, topu topu iki bardak bira içmiştim," diyor.

Kardelen, gülümsüyor. Ansızın, ölüm diye bir şeyin olabileceğini unutuyor. Hattâ böylesi karanlık bir gecenin de.

3

"Bis-millahi-rrrahman-iiirrahiim! "Hamd'âlemlerin Rabbi Allaha.

"Yalnız sana kulluk ederiz; yalnız senden şefaat dileriz.

"Bizi doğru yola ilet, senin nimetini bulmuş olanların yoluna elif, lâm, mim, bismillahirrahmanirrahim; bu, üzerinde şüphe olmayan kitaptır, sakınanlara doğru yolu gösterir; gaybe inananlar, verdiğimiz rızıklardan başkalarına yedirenler, âhire-te de inananlar, yalnız onlar Rableri tarafından doğru yolda kurtulmuş olacaklar...

"Allah!.. "

"Allah, gökyüzünü kastedip yedi kat göğü tamam olarak yarattı, eyy ona inanmayanlar, âyetlerini yalan sayanlar, Allah yedi kat yerin altında cehennemi de yarattı...

"Allaaaah!.. Allahım sen büyüksün!.."

Kısmet, bilinçsizce dürtükleyip durduğu şişleri bırakıyor. Bakışlarını yataktaki hastaya, büyükbabasına çeviriyor: Bütün gün, bütün gece... Nasıl dayanılır? Ne yapılır?

Genç kadının yüzü, yanında oturduğu sarı abajurlu lambanın ışığında büsbütün solgun görünüyor. Sıkıntı, sabırsızlık, çaresizlik çizgileriyle karmakarışık bir yüz. İçinde bir inilti: Dedeciğim, ne olur yeter!..

Öteden, banyodan su şıkırtıları işitilmekte.

Dedesi Emin bey, işlemeli çarşaflar arasında, yarı oturmuş; yüz, iki yüz, bin yaşında. Ya da artık yaşı yok. İncecik tüysü beyaz kılların

örtemediği, güneş, toprak vurgunu derin çizgili bir yüz. Gözlerini bir noktaya, torununa dikmiş, aralıksız mırıldanıyor:

"Eyy Rabbin kulları, eyyy insanlar, kadınlardan fuhuş yapanlara karşı dört şahit dinleyin. Onlar şahitlik ederlerse, öylelerini ölünceye kadar veya Allah onlara bir yol açıncaya kadar evlerine kapatın... "

Kısmet, örgüsünü elinden kaydırıyor. Başını koltuğun arkasına yaslıyor: Yeter, ne olur, yeter artık!

"Ey münkirler, bilin ki Allah cenneti de yarattı. Cahillik yüzünden fenalık etmiş, fuhuş yapmış ve hemen tövbe etmemiş olanların tövbesini kabul, yalnız Allaha mahsustur ve Allah tövbekârlarına da cennetin kapılarını açar. Elif, lâm, mim... Bismillahirrahmanirrahiiim! .."

Genç kadın, güçlükle edindiği küçük bir iç dinginliğini sürdüremeden yerinden fırlıyor: Artık dayanamayacağım!

Su şıkırtıları, nerdeyse buharlarıyla birlikte doluyor odaya: Ne uzun yıkanır bu annem de, ne uzun! .. Hacer'i de alıp yanına...

"Allah, ister bir sivrisineği, ister daha büyük bir mahlûkatı misal diye göstermekten çekinmez..."

Banyodan gelen su sesi biraz azalıyor. Emin beyin mırıltılarına kızı Türkân hanımın yorgun, evecenliğini pek az eleveren sesi karışıyor:

"İyi ov Hacer, iyice ov... Ohhhh!.. Kesele, kesele... Tam bir haftadır sırtım kese yüzü görmedi... "

Kısmet'in sıkıntılı, karışık yüzünde acılı bir gülümseme uç-veriyor. Ağlamaya pek yakın bir gülümseme. Ayağına dolanan yün ipliğinden kurtulmaya çalışıyor. Daha çok, içinde yaşadığı bir ağda debeleniyor sanki.

"...İnsanlar bilirler ki, Rablerinden olan her şey hakikattır ve bundan şüpheye düşenler, yollarını şaşıranlardır ve onlar Allah ile olan

mütarekeyi bozanlardır... "

Emin bey, gözlerini yatakla kapı arasında bezgin, bitkin duran torununa dikmiş: onun o olup olmadığından habersiz; kâh yükselip, kâh alçalan mırıltılarını sürdürüp gidiyor. Kısmet'in içini bu kez de, Allahla fazla bir ilişkisi olmamış, çiftlikte, toprakla, arılarıyla yaşamayı sevmiş yaşlı adama karşı bir acıma duygusu kaplıyor: Neden peki Tanrım, neden her yerde suç ve günah görüyor? Nasıl bu hale gelebiliyor? Köşeciğine çekilmiş, nerdeyse dünyaya küsmüşken...

Yatağa yaklaşıyor. Dedesine olan eskimez sevgisini bulmaya çalışıyor. Eğilip hastanın arkasındaki yastıkları düzeltiyor.

Emin bey, hiç ara vermeden, tükrükler saçarak mırıldanmalarını sürdürmekte: "Bismill...lahi...rrrahmani...rrrahiiimm... Bana emredilen, bu şehrin Rabbine kulluk etmektir ve bana topraklar, ekinler buyruldu; arılar, kuşlar, atlar buyruldu; elif lâm mim bismillahi...rah...mani...rrahiim..."

Kısmet, başını usulca geri çekiyor. İki parmağını sıkıca dudaklarının üstüne bastırıyor: Tanrını, hiç bitmeyecek!

Der demez, bu iç yorgunluğundan, bezginliğinden utanıyor. Yüreğindeki bungunluğu geriletmeye çalışarak dedesinin çarşaflarını düzeltmeye koyuluyor: Onu böyle, ölüm döşeğinde bırakmak. . . Annem, bir de benim... Yoo, herhalde gidemem. Murat boşuna beklemiş olacak. Beni büsbütün küçük görecek, daha çok uzaklaşacak. Saksılar, öylece, su verilmeden nasıl?.. Havalar öyle sıcak ki, şimdiden kalınca bir şey almayı... Hoş, zaten gitmeyeceğim...

Ne yaptığını pek de bilmeden, örtüleri dalgın dalgın düzeltiyor. Sonra elini bir şey sokmuşçasına irkilerek doğruluyor.

Dedesi, Kısmet'in bir elini yakaladığı gibi iki bacağının arasına çekivermişti. Orada, minicik, pörsük deri parçasını torununa tutturmaya

çalışmıştı. Ancak, öyle güçsüz ki... Ağzının kıyısında birazcık salya, ölgün bakışlarında belli belirsiz bir yakarı.

Genç kadının her yanı buza kesiliyor. Dedesini itiyor, kendini karanlık koridora atıyor; oradan da, uzun naylon tül perdelerden belli belirsiz, bir ışık alan loş salona geçiyor. Ayak alışkanlığı, dosdoğru pencerenin önüne gidiyor, tüllerin bir kanadını sıyırıyor, dışarı bakıyor.

Gece. Haziran. Ama günlerin en uzunuyla gecelerin en kısasına zaman var daha.

Kısmet, çok uzun zamandan beri bütün gecelerin bitmezliğine inanmıştı. Gündüzlerse zaten, iki ucu zifir karanlığa açılan uçsuz bucaksız bir yangın yeri.

Banyodan hâlâ su şıkırtıları geliyor.

"Boynumu iyi ovmadın Hacer. Böğürlerimi de... Hah, iyice, iyice..."

Emin bey, tekdüze sesiyle aynı mırıldanmalarına yine başlıyor:

"Eyy bu şehrin Rabbi, toprağımın tahılını sana verdim, atlarımı senin için koşumladım, arılarımın balını sana gönderdim, ol kâfirler ki, tahılımı taş, atımı demir kazık, balımı kara ağu eylediler, fuhşa râm oldular. .."

"Ohhh, rahatlıyorum. Ov, ov!.."

Kısmet, başını cama dayıyor. Omuzları küçük hıçkırıklarla sarsılıyor: Gideceğim... Gideceğim...

Eskişehir'in Yediler yöresi, eski kent, merkeziyle yenisi arasında olmasına karşın, ortalıkta kimseler görünmemekte. Kaymazlılar Apartmanı'nın önündeki cadde, birbirinden uzak iki sokak lambasıyla gözgözü görmez olmaktan kılpayı kurtulmuş, yine de, sarımtırak aydınlığı,

iki yanlı, bitişik düzen yapıların gölgeleri koyultuyor. Genç kadın, karşı apartmanda. Basri beylerin katında o kocaman özenti kristal avizenin şıngır şıngır yanmamakta oluşuna şaşıyor: Demek, bu gece kumar yok!

Hıçkırıkları arasında bunu düşünmüş olmasına daha çok şaşıyor. Aşağıda karşıdaki bankanın önünde iki asker seçilebiliyor. Başlarında bereleri var. Karşılıklı gidip geliyorlar. Birbirlerinin yanından geçerlerken, tüfeklerini küçük şakalaşmalarla çatıştırıp gülüşüyorlar. Minicik, çok hareketli finolar gibi altalta üstüste oynaşmamak için kendilerini güç tutuyorlar. Belki de Kısmet'e öyle geliyor. Bu kısacık oyalanma ânı, yeni bir iç bungunluğuyla bölünüyor: Bunlar orada hep durmuyorlar mı? Kapılardan her çıkanı kapılardan her gireni görmüyorlar mı?

Gördüler. Daha Kısmet, alt kapıyı usulca örtüp sokağa çıkar çıkmaz, oynaşmalarını bir yana koyup gözlerini ona diktiler. Burunlarını havaya kaldırıp kokladılar. Gecenin bu saatinde, genç bir kadının tek başına cadde boyu koşmaya başladığını görünce de tüfeklerini üstüne doğrulttular. "Dur" diye haykırdılar. Kısmet bocaladı, ayakları birbirine dolandı, yüreği çatlayacakmış gibi...

"Allaahhh!.."

Genç kadın silkiniyor. Çabuk çabuk gözlerini kuruluyor. Yüreği hâla çırpınıyor. Ama su sesi kesilmiş: İşte Hacer, annemin bornozunu tutuyor, ayaklarına havlu terliklerini veriyor. İşte konuşuyorlar, fakat ne konuştukları anlaşılmıyor. Yine de annemin ne dediğini biliyorum: Küveti iyice ov Hacer. Yerleri ıslak bırakma. Kovayı doldurmayı unutma. Kesemi güzel yıka, baştan savma. Sonra da git, ocağa çayı koy, demlensin. Bakalım, bu gece nasıl geçecek...

Dedesi ayetler okuyacak, sabahlara dek inleyecek, belki de bu gece ölecek. O ölmeden, ölüm dışı bir şey olabilirdi. Ama o başka şey, bu kez de Türkân hanımın ölümü demeye gelir. Demek, bu gece de her geceki gibi,

upuzun, karanlık: Sonra, aşağı kata gönderileceğim. Sonra, araba kornası. Gelecek. Yıkanacak. Meyve yiyecek. "Konuşsana" diyecek. Ben susacağım. Omuz silkeceğim. İstesem de ona söyleyecek tek söz bulamayacağım. Gözleri kuşkuyla bacaklarımda, kollarımda, dudaklarımda gezinecek. Bakışlarımı yakalamaya çalışacak. Başka biri var mı, yok mu? Kafamdan ne geçiyor, kim? "Sır küpü gibi durma, konuş biraz." İstemeden daha beter suskunlaşacağım. "Bak üç gündür yokum. Bir kezcik bile özlemez misin kocanı?" Yine acımaya benzer bir duyguya yakalanacağım. Yine omuz silkecekken kendimi tutacağım. Buna bile sevinecek. Meyvesini biraz daha iştahla yiyecek. "Senin her yerini istiyorum ben, her yerini" diyecek, gözleri dumanlı dumanlı. Beynim yine uyuşacak. Yine o kötü korkuya yakalanacağım. Yine üstümde... Yatak gıcırdayacak. Bir türlü önleyemediğim o gıcırdama. Alt kattakiler işitir, üst kattan... Gözlerimi sımsıkı yumarım. Dudaklarımı, boynumu, göğüslerimi başka yüzlere vererek...

"Kısmet!.."

Annesinin sesi.

Kısmet, çok istiyor, ama bir yanıt veremiyor. Üstündeki ağırlıktan kurtulmaya çabalıyor.

Türkân hanımın terliklerinin tıkırtısı, neyse ki hastanın odasına değil, kendi yatak odasına doğru yöneliyor. Kızını orada göremeyince, ölümle savaşan yaşlı adamı bütün bütüne yalnız bıraktığını düşünebilirdi.

Böyle bir tedirginlikle, hemen camın önünden çekiliyor. Daha ikinci adımda kararsız kalıyor: Dedemin yanına gitsem? Fakat onun yüzüne bakamam ki artık. Rahatça yatıramam. Yine elimi... Kadın mı istiyor? Nasıl olur da beni...

Az önceki titremeye daha kötü yakalanmıştır. Kendisini bir buz parçası içinde sanıyor. Sarı, büyük, Eskişehir iriliğinde ve samanlarda

saklanmış bir buz parçası. O buz parçasının tam orta yerinde de karınca büyüklüğünde bir Kısmet. Kıpırtısız. Donmuş. Yaşamıyor. Buzlar hiç çözüleceğe benzemiyor. Zaten artık erise de bir, erimese de.

Oysa, çok sıcak bir haziran gününün gecesi. Dışarda şimdi serinlik vardır. Eviçleriyse çok bungun: Bütün gün, anneme bin yalan, bin bahane ile ordan oraya koşturmalarını sırasında buram buram terliyordum.

Önceki gün de, aynı yakıcı güneş altında Porsuk Bulvarı'nı yanında Kardelen'le geçmişti.

Kardelen:

"Bak, kaldıramayacaksan, sonradan gelecek sıkıntılara da-yanamayacaksan bu işe hiç kalkışma," demişti. -Ya bugün, ondan habersiz neler yaptığımı bir bilse!-

Yollarda, caddelerde karşılaştıkları herkes tanıdık. Kısmet onları bilmese, onlar Kısmet'i bilirler: O geçiyor. Kaymazlıların kızı. Orhan'ın karısı. Yanında yine o sürtük, delibozuk. Nereye gidiyorlar? Ooo, merhabalar Kısmet hanım! Nereye böyle? Orhan bey Ankara'dalar değil mi? Ferit bey dayınızla?.. Lâkin Ferit bey, Sanayi Odaları toplantısında yine çok güzel konuşmuş... Merhaba efendim. Nasılsınız? Yalnız mısınız? Emin bey nasıl oldular? Sağlam adamdır canım. Kaçın Emin Sakarya'sı o. Bakın nasıl doğrulacak yeniden. Anneniz çıkamadılar herhalde? Demek böyle, bugün siz, şöyle yalnız olarak?..

En çok Kardelen'den utanıyordu. Onu kimseden saymayan birtakım otelciler, çimento, demir, tüpgaz bayileri, kumaş-kon-feksiyon tacirleri... Kısmet, arkadaşının koluna asılıp durmuştu: Çabuk olalım Kardelen. Bak şimdi de Kurşunoğlu'nun karısıyla görümcesi... Bir de onlarla karşılaşmayalım. Nerde bu avukatın yazıhanesi peki?

Eskilerde babasının olan sinema, şimdi kocaman bir işhanı.

Altı banka. Daha ötede Şehir Bank. Daha ötede makarna, bisküvi fabrikası, daha da ötede, artık kentin dışında çimento, beton... Hepsi baştan sona Saka Şirketi'nin. Ferit Sakarya-Türkân Kaymazlı. .. Bir ucundan da -artık Kısmet'in derdinden- Orhan. Yeter ki şu dedikodular bitsin, Kısmet'in bir kocası olsun. Önünde sonunda Orhan'ı çekip çevirecek kimse Ferit Sakarya değil mi!..

Kısmet, beklenmedik bir patlamayla boşanmaya karar verdiği zaman, en çok ürktüğü Orhan'ın tepkisi değildi, annesiydi. Ondaki gizli güç. Bağırıp çağırmaya bile gönül indirmeden, iki kaşı arasındaki dikey çizgiler, dimdik bir duruşla Kısmet'i her zamanki gibi hemen etkisi altına alabilir. Kısmet hâlâ o etki altında zaten. İki gün daha geçse, kendini yine alt katla üst kat arasında uslu uslu gidip gelirken bulacak.

"Şehir okumuşları, kadınlara eşitlik, kadınlara özgürlük diye yırtınadursunlar, bak senin toprak karısı, köyden çıkma annen, ne istediğini, kime ne yaptırması gerektiğini pek güzel bilip duruyor," derdi Ufuk. Öyle mi? Ufuk'un da bilmediği şeyler var işte. Türkan hanım, özellikle o, nice özlemini içine gömdü kimbilir. Genç yaşında, dul bir kadın, başında türlü sorumluluklarla...

Şu da babasından kalma eski hanlardan biri. Yıktırılacakmış. Yerine Üniversite'nin bilmem nesi yaptırılacakmış. Annesi, dayısıyla ne çok tartışmıştı bu öneriler için: Yok, yok orası artık öylece kalsın, Ahmet'in hatırası... Yıktırmam...

Kısmet, bu hana ilk kez girecekti.

Kardelen aşağıda kalmış, Kısmet yukarı tek başına çıkmıştı. Beşinci kat. Nasıl da eski bir yapı. Oysa, topu topu otuz yıllık bir geçmişi olmalı. Otuz bile değil, öyle ya. Murat'ın birinci yaş gününde, babaları oğluna doğum günü armağanı olsun diye, yoo meğer, anneleri bir oğlan doğurdu diyeymiş, -kentte ağızdan ağıza söylenen böyle değil miydi?-

bando mızıkalarla attırmıştı buranın temelini. Yine kurbanlar kesilmişti. Ahmet Kaymazlı, bağlı bulunduğu siyasal partinin iktidar olmasından sonra, her fırsatta böyle törenler düzenlerdi. Bir cümbüş, bir kıyamet. Onun için bitmeyen bir bayramdı seçimler sonrası. Kentin yapıları ne çabuk hela ve toz kokularına bulanıyor.

Beşinci kat. Burası da hela kokuyordu. Odalardan yazı makinelerinin tıkırtıları işitiliyor, sanki tuşlara her vuruluşta havaya tozlar savruluyordu. Avukat Celâl Aytunç. Burası. Keşke Kardelen aşağıda kalmasaydı! "Ben avukatın yanına çıkmam. Zaten hep bahane arayıp durdular. Bu sefer bütün bütüne seni benim ayarttığımı sanır ailen." Kısmet, arkadaşına hak vermek zorunda kalmıştı. Ama, bu sözlerin ardında belli belirsiz sezinleyebildiği başka bir şey var. Kardelen, kimin ne diyeceğine aldırmaz. Ama bu, insan yaşamının en özel yanı. O köşeye, o köşeyi tek başına yaşamış olandan başkası burnunu sok-mamalı. Kısmet, bu konuda kararı tek başına kendisi vermeliydi. Ama evlenirken kararı tek başıma veren ben değildim, demek isterdi Kardelen'e. Boşanmayı gerçekten istemediğini sanmasından korkmuştu. Yine çarpıtıyordu işte. Boşanmayı gerçekten istemediğini sanmıştı. Sonra da bundan ürkmüştü. İşte, yürümeye yeni başlıyordu. İlk adımı atıyordu. Avukat Celâl Aytunç: Birkaç gün daha düşünseniz Kısmet hanım. Belki cayarsınız... Hayır, hayır... Caymak istemiyorum. O halde bir talep? Nafaka, mal?.. bir şey? Yok. Bence, yine de en azından dayınızın fikrini almanız, belki... Hayır. Yasal bir engel yok. Evet. Tabii... Tabii tek başınıza başvurabilirsiniz. Ancak... Birlikte olsa daha kolay... mümkün... Nasıl isterseniz?.. Sebep? Şeyi soruyordum, gerekçesi... Neden? Demek? Gerekçe olarak bunu mu gösterelim? Ancak... Bunu bilmesini bilhassa istiyorsunuz? O zaman... Evet... Bir vekâletname. Noter. Aşağı kata kadar bir zahmet...

Notere avukatla birlikte inmişlerdi. Annesinin yüzü en çok o zaman gözlerinin önüne gelmişti: öyle, alnının ortasında iki dikey çizgiyle. Yeniden bocalamıştı: Yoksa istemiyor muyum? Ama artık söyledim.

Dönemem. Hem... Evet, evet, istiyorum! Bilmiyorum. Aslında sadece ölmek istiyorum.

Hoş zaten, burada, evli bir kadının tek başına boşanmaya kalkışması bile kendini bir yardan aşağı koyvermesi değil de neydi ki? Bunu der demez, ne tuhaf, içinde büyük bir rahatlama duymuştu. Ölümü hep, büyük bir rahatlama, bir genişlik olarak düşünürdü.

"Bitti," diyor, hemen hemen işitilebilir bir sesle.

Kendini hâlâ Kardelen'in kolunda, Porsuk Bulvarı boyunca, alnı ter içinde yürürken görüyor. Kardelen o zaman söylemişti. "Bak, eğer..."

Çevresine bakınıyor. Evin dışında değil, hâlâ eviçlerinde. Biten bir şey yok. Yanında Kardelen falan da yok. Banyodan gelen su şıkırtıları, tas, kova tıngırtıları: Hacer'in iş yapışı böyle. Gürültüsü olmazsa bir iş yaptığını anlamaz. Aslında, 'varım, burdayım, haberiniz olsun' diyor. Ben de, kimi kez, varolduğumu söylemek için kapıların diline sığınırım. Onları pat küt çarparım.

"Bu daha ilk adım. Kolay kolay da sonuçlanmaz. Kocan, boşanmaya yıllarca 'hayır' diyebilir," demişti Kardelen.

Kısmet, hiç sesini çıkarmamıştı. İçinden domuzca, ne ölen, ne dirilen bir yaşamdan öç alırcasına bir gülümseme geçmişti: Onun da boyun eğmeyeceği bir şey var. Bunu ise yalnız ben biliyorum.

Yine de, güneşin her şeyi salt soldurmak için vargücüyle pencerelerden daldığı avukat yazıhanesinde duyduğu büyük iç rahatlığını, o genişlemeyi saatler geçtikçe yitirmişti. Ama olan olmuştu. Kendini, koca bir dağın tepesinden aşağıdaki uçuruma bırakmıştı. Hep aynı kayış içinde, bir tren bileti, Murat'a çekilen bir telgraf: Belki de eline geçmez. Geçse de belki gelmez. Gelse de...

Hacer, koridorun lambasını açıyor. Kısmet'in gözleri kamaşıyor. Kadıncağızın, elinde öteberiyle durup kendisine baktığını hiç görmemiş, sorduğu bir soruyu hiç işitmemiş gibi yapıp hasta odasına süzülüyor. Annesi, yatakodasından Hacer' e sesleniyor:

"Nedir canım, bütün lambalar açık? Millet, hasta evinde şenlik var sanacak. Söndür şunları!"

O uçurumun dibine hâlâ düşmemiş olduğunu algılaması... Ne henüz aşağı çakılı, ne yukarı dönebiliyor. Kayıyor.

Emin bey, öylece, itildiği gibi, başı yastıklara rahatsız biçimde gömülü durmakta. Gözleri tavana dikili. Artık sesi işitilmiyor.

Kısmet'in yüreği hopluyor. Dedesinin öldüğünü sanıyor. Korka korka yatağa biraz daha yaklaşıyor. Derin bir soluk alıyor: Çok şükür, değil! Henüz değil. Henüz yaşıyor...

Hastaya bundan öte yaklaşmaya, onu yatağın içinde daha rahat bir duruma getirmeye de çekiniyor. Dedesinden iki adını uzakta, öylece dikiliyor. Bir yere oturamıyor. Örgüsünü yeniden eline alsa? Odadan çıksa? Bir şey yapmalı. Belki annesini çağırmalı? Yaşlı adama koşmalı, başını düzeltmeli, kulağına seslenmeli: Bir şey ister misiniz?

Ona bütün gün, bütün gece sorulan soru bu. Bu soru yanıtsız kaldıkça da, sanki inatla, hep aynı küçük tanışma, tanıştırma töreni: Benim baba, kızınız! Ya da: Bakın, kim geldi. Oğlunuz.

Kısmet, önüne gelen böyle bir fırsatta bile, kendini tanıtmayı düşünemedi. Bir kez bile, "Benim, Kısmet," demedi. Yine de bir şey yapmalı. Gözlerinin tavana dikili olduğunu bile bile "Uyuyor musunuz?" demeli. "Uykunuz var mı?"

Saatine bakıyor: Yirmi üç-on.

Yüreği, az öncekinden daha kötü hopluyor: Ya yetişemez-sem?

Kedisi ayaklarına dolanıyor. Eğiliyor, onu usul usul okşuyor. Hayvan okşandıkça, Kısmet'in bacaklarına büsbütün sür-tünüyor. Genç kadın, yeniden ağlama duygusuna yakalanıyor: Tombul'u buraya çıkarırken de ağlayacak gibi olmuştum. Aşağıda bırakırsam, sanki...

"Kısmet, orada mısın?"

Annesi. İşte yine sesleniyor. İşte giyindi, geliyor. Şimdi burada olur. Bütün yollar tutulur. Üst kapı, orta kapı, alt kapı.

"Gel kızım, şunları Hacer'e veriver, assın!"

Aynı ânda, dedesinin de sesi yeniden işitilir oluyor.

Kısmet, annesinin seslenişine sığınıyor, kendini odadan dışarı atıyor.

Türkân hanımın lake üstüne yaldızlı yatakodası takımı. Her üç yılda bir, bu odanın eşyaları değişir. Eski ceviz takımdan sıkılıp formikaya belbağlamıştı. Ondan sıkılıp koyu renk tahtadan, oymalı kakmalı dolaplar, aynalar, kocaman da bir karyola aldı. En çabuk bu takımı değiştirdi. "İçimi karartıyor," demişti. Yerine, bu lake takımı getirtmişti. Sarı yaldızlı, beyaz lake. Tek kaprisi, tek savurganlığı bu. Karyola her zaman iki kişiliktir. Yeşile çalar loş bir ışık içinde, o iki kişilik yatağın üstüne yarıçıplak oturmuş, koltukaltlarına, iki meme arasına talk pudraları serpiyor. Her zamanki gibi, altına yine ak pak örtüler sermiş; sanki Alçık Hamamı'nın giyinme odalarından birinde. Ayaklarının, bacaklarının, kollarının oraya buraya sürünmesinden çekine çekine, sakınık hareketlerle pudralanıyor. Kızı içeri girince, eflatun üstüne tozpembe, beyaz çiçeklerle süslü talk kutusunu ona uzatıyor:

"Sırtıma da biraz sürüver. Çarçabuk ter kokuyorum... Bohçacı karılar gibi, kaşınıp duruyorum sonra."

Kısmet, uysal, sessiz; annesinin sırtını pudralıyor. Derileri sarkmış, ama kemikleri sağlam, dik bir sırt.

Türkân hanım, kızının sessizliğine alışık. Bunun karşıtı olsa şaşardı. Her zamanki gibi, en yakın, en göze görünür durumlardan başlayarak konuşuyor:

"Deden nasıl? Uyudu mu? İlâcını aldı mı? İyi oldu, sen beklerken ben de yıkanıverdim işte. Bari, Ferit dayınla Orhan çabuk dönseler. Onlar yokken sönüverirse diye korkuyorum. Gerçi üç saatlik yol. Çabuk yetişirler. Fakat, oğlu başında olmalı. Eline sağlık yavrum. Şu fanilamı uzatıver... "

Kısmet, annesinin fanilasını kendisi giydiriyor. Bu da alışılmış bir şey. Fanilanın etek ucu tam göğüs üstüne gelince, Türkân hanım Kısmet'i orada bekletiyor:

"Meme altlarım hemencecik terledi bile. Şu havluyu... "

Genç kadın, yatağın üstündeki küçük havluyu alıyor, annesinin meme altların bir kez de o kuruluyor. Dar, sarkık göğüsler. Her birini teker teker, solgun yapraklar gibi tutup kaldırmak gerekiyor. Hepsi doğal. Ana kız, bütün bu hareketlerin hepsine alışık.

"Eline sağlık."

Fanilayı birlikte çekip indiriyorlar.

"Sen de bittin. Uykusuzluk. Kaç gecedir... "

Tuhaf işte. Türkân hanımın bu ses tınısı yeni. İçine duygu kırıntıları serpilmiş bir ses.

Kısmet, annesine sarılmak, yüzünü onun mis gibi sabun kokulu -beyaz Hacı Şakir- saçlarına gömmek istiyor. Ta çocukluğundan beri hep bunu istedi, hiç yapamadı: Annemin, Murat dışında birine duygularını gösterdiği, yüreğini ele verdiği olmuş mudur acaba? Babamla nasıl

sevişmiştir? Ona dokunduğunu, onunla yatıp kalktığını akla getiren tek şey, bizim doğmuş olmamız. Ben Ufuk'la...

Öyle ya, bu türden sorular aklına ancak Ufuk'la çok yakın olduktan sonra gelmişti. Orhan'la değil.

Ufuk, der demez belkemiğinden aşağı incecik bir sızı uçve-riyor. Şu ân aklına Ufuk'un gelmiş olması da çok tuhaf. En şaşırtıcı olanı da, avukat yazıhanesinde, en geçerli gerekçesini söylerken bile, Ufuk diye birinin aklından geçmemiş olması. Ancak şimdi, annesinin çıplaklığına bakarken, Ufuk'un kollarında kendi çıplaklığını görmekte. Bu görüntüyü kovalamak istercesine başını çabuk çabuk iki yana sallıyor:

"Dedem hep dualar okuyor, ayetler mırıldanıyor..."

Yatak örtülerini düzeltirken, dedesinin bir elini yakalayıp iki bacağı arasına götürmeye kalkıştığını söylese mi? -Ufuk'la sevişmelerini kendine bile unutturmaya çalışmıştı. Orhan'ın yatağına üşüşen iki yüzden biri hep silik olurdu. Öteki, güleç, sarışın; kovdukça daha çok belirginleşen... - Annesine, dedesinin yapmaya kalktığı şeyi söyleyemeyeceğini biliyor, yüzü alev alev yanıyor. Elleri ise buz kesiyor.

"Ne kadar soğuk senin ellerin yine. Bense tütüyorum."

Türkân hanım, gövdesinin üst yanını kızına rahatça teslim eder. Ama alt yanını sakınır. Orası kutsaldır. Yalnız, hamamdaki tellâk karıya çöğenletirken iki bacağını rahatça ayırdığını görmüştü Kısmet. O zamanlar çocuktu ama. Hoş zaten, doğuştan lânetli ve günahkâr...

Annesine sarılma özlemi bütünüyle geriliyor. Bunun yerini, Türkân hanımla tellâk karının oynaşmalarından duyduğu mide bulantısına benzer bir bulantı alıyor. Burnuna çöğen kokuları doluyor. Hamama gitmekten oldum olası hoşlanmamıştı. Nedenini sanki şimdi buluyor. Yok canım, anımsadığı o kadın herhalde annesi değildi. Annesi, tellâk karı bir

yana, kocasıyla bile belli bir uzaklığı korurdu. Fazla sevgi gösterilerinden hiç hoşlanmazdı. Kısmet'in kardeşine aşırı düşkünlüğünü bile hiç hoş karşılamadı. Oğlunun bu kadar sevilmekten keyiflendiğini görerek katlandı.

Kısmet, annesinin kocaman yatağın üstünde o kadar yalnız, ansızın o kadar da yorgun bir yüzle durduğunu görünce, aklından geçenlerden utanıyor. Yumuşacık uzanıp, donunu veriyor: Nerdeyse yirmi yıldır, erkeksiz, aşksız...

Tuvaletin üstünde üç fotoğraf durur. İkisi, büyük gümüş çerçevelerde. O çerçevelerden birinin içinde Ahmet bey, kendine yaraşmış yeni rolü içinde, kendinden dehşetli hoşnut bir gülüşle gülüyor. Saçları kısacık kesilmiş. Yüzü, perdahlanmışçasına parlak. Üstünden köylülüğü çoktan beri atmış; taşra kendi ilerigelenliği ile Belediye Meclisi üyeliği makamına rahatça, hattâ pervasızlıkla yerleşmiş. Ceketinin yakasında parti rozeti. Çizgileri yuvarlak, içiçe geçmiş iki harf. Sanki, fotoğrafçının odak noktası bu rozet. Kısmet'in aklında, babasının yaptığı her işin büyük bir cümbüş, bir gürültü olduğu kalmış. Annesiyle halası ne zaman buluşsalar, onu övmekte yarışa girerler. Biri, "Çok hakseverdi," dedi mi, öteki, "Çok kibardı,"der. Biri, "Çoluğuna çocuğuna pek düşkündü," dedi mi, öteki "O herkese kol kanat gererdi," der. İclâl hala, sözü mutlak "Ailesinden de önce, vatanını, milletini düşünürdü Ahmet abim," diye bağlar. Gelinlerinin Ahmet Kaymazlı'yı tek başına sahiplenmesi hiç hoşuna gitmez. Anneleri, bu açığı sık sık, çocuklarına şöyle söyleyerek kapatmaya çalışmıştır: "Babanız öyle, birçokları gibi sonradan görme değil. Halanızın kocasına hiç benzemezdi o. Her zaman bir beyefendiydi. Ankara'dan gelen Meclis, Hükümet mensuplarının yanında bir kerecik bile yanılıp da eğri bir iş yaptığını, yordamsız davrandığını hatırlamam. Hiç falsosu yoktu." Hacer bile çarçabuk, "Beyefendiciğim," demeyi öğrenmişti. Hâlâ da öyle: "Ahh, beyefendiciğim sağ olsaydı!" Sanki, Türkân hanım ablasına inat, bacağından geniş basma şalvarını çıkarmamakta direten Hacer'in, dudaklarını büze büze "beyefendiciğim" deyişi en çok Murat'ı güldürürdü.

Bu gülüş, dedeleri Emin Sakarya'nın yüreğini serinletirdi. Bunun, Hacer'e değil, damadına bir takaza olduğuna inanmak isterdi. Türkân hanım bir defasında erkek kardeşine: "Babam da! .. Damadını kötületmek için tırnak kadar çocuklardan bile medet umar," demişti.

Kısmet, ikinci büyük çerçevedeki Murat'ın fotoğrafına bakıyor şimdi. Murat'ta, ne bütün 'beyefendiliğine' karşın babalarının kaba çizgileri var, ne annelerinin sert, soğuk yüzü. Ancak saraylardan çıkabilecek ipek tenli bir prens o. Sarışın. En çok dedesine benzetilirdi.

Genç kadın, içerde yatan hastanın ölüme çok yakın yüzünü anımsayıp, bu benzeşmeyi kafasından hemen kovuyor: Yarın sabah, Murat'la karşılaştığımızda...

Ama bu karşılaşmayı düşünmeye zaman kalmıyor. Bakışları bu kez de tuvaletin üstünde, küçük bir çerçevedeki resme takılıyor: Orhan, pölaroid kamerasıyla çekmişti.

O fotoğrafa bakmak istemiyor.

Türkân hanımın gözleri kızının yüzüne o ân takılıyor: Bunu oradan kaldırıp kaldırmamaya bir türlü karar veremedim. Kısmet, kucağında çocuğuyla. Doğumdan sonra... Benim içim de kötü oluyor, ama...

"Al, Hacer bunları dışarı assın... "

Neyse, bu kez sesini denetleyebilmişti.

Bornozunu, yüz ve boyun havlularını kızına uzatıyor.

"Dikkat et, pudralar etrafa saçılmasın."

Kısmet çıkarken, ardından sesleniyor:

"Çayı demlemediyse çabuk olsun. İçelim de... "

"Yok, ben artık ineyim."

Kısmet bunu alçak sesle, ama kesin bir tınıyla söylemişti. Önden hiç tasarlamadığını sanırken, düşüncesini böylesi açıklıkla öne sürüvermesi, genç kadının kendisini bile şaşırtıyor. Bu silik ses, bu minicik özgürlük kırıntısı, Türkân hanımın evinde patlamaya hazır, kocaman ağır bir sessizlik oluyor. Bu sessizlik onu ürkütüyor.

"İneyim anne," diyor çarçabuk, daha yüksek sesle, "belki Orhan da döner."

Türkân hanımdan çıt çıkmıyor. Kızının sesindeki bu yeni tınlama, onu içten içe bocalatıyor: Ben de, istersen artık aşağıya, evine in, diyecektim. Zaten söyleyecektim.... Orhan gelebilir tabii... Ama, Kısmet'in bunu kendiliğinden söylemesi.. garip! Koca yolunu gözlüyormuş gibi görünmek istemezdi... Çekinirdi, utanırdı. .. Zaten beklediği de yok ya...

Taranıp, kıyısı iğne oyalı bir tülbentle saçını sıkıca sarıyor. Gözü yeniden aynanın önündeki küçük renkli fotoğrafa değer değmez hemen başka yana çevriliyor: Torunum doğunca.. bir kez bunu buraya koymuş bulundum. Ölünce.. kaldırsam, Kısmet gücenebilir... Ses etmez, onu da içine atar. Fakat, her sabah da, gözümü açar açmaz bu... Hayır, hiç içim kaldırmıyor.

Yenleriyle etek uçlarına simli sular geçirilmiş olmasına karşın, iç kapayıcı toprak rengi sabahlığını giyiyor; Acaba, babam ne durumda? Allahın gücüne gitmesin, fakat... Şuncacık şey, fırlayıp gidecek de, yaşlı bir adam, çeke çeke... Asıl çeken ben değil miyim? Murat yüzünden, asıl yarı ömrü geri giden ben değil miyim? Sağ olsun da... Sağ olsun da... Babaları öleli on sekiz yıl... On dokuz mu yoksa? Bu gece onun için biraz okusam. Her şey beni bekliyor. Kim biliyor? Kızım bile, bir ân önce kocasının koynuna girme peşinde...

Böyle düşünmese, o kesin ses tınısına hiçbir anlam verememiş olacaktı.

Kısmet, havluları Hacer'e vermiyor. Arka balkona kendisi çıkıyor. Ek su kapları, sepetler, bir hamur tahtası... Sonra, balkona boydan boya çekilmiş kalın naylondan camgöbeği bir çamaşır ipi. Çamaşır ipi, ötelerdeki karanlığı ince bir çizgiyle ortasından ikiye bölüyor. Çizginin alt yanı, kente bir çıkartma gibi duran karmakarışık beton yapılar, o yapıların erzak deposu balkonları... Perdesi de, camları da açık bir pencerenin gerisinde, göbeğini kaşıyıp duran bir adam.

Genç kadın gözlerini hemen yukarı kaldırıyor, çizginin üst yanına. Az önce, salondaki pencereden görünmeyen, çok yıldızlı bir gökyüzü görüyor. Evrenin çatısı öylesi aydınlık ki, henüz yapılanmamış bir bölgenin ötesinde, kentin kuzeydoğusunda Yunus Emre İlkokulu'nun gölgesi, ayakuçlarından akasyalara doğru yayılarak uzanıyor. Alpu-Mihalıççık yönünde, Havaüssü'nün ışıldağı, çok daha uzaklardaki yıldızları söndürüyor. Kış-yaz, o yanda, gecelerin bütün ayrıntılarını soldurup duran bir ışık.

Kısmet doğuda, pek çok yeni yapıdan dolayı artık kente girişi seçilemez olmuş karayolunun tümden kapandığını, Eskişehir' e o yönden artık kimsenin girmesine izin verilmediğini düşlüyor bir an. Beyaz üstüne yol yol yeşil çizgili bornozla iki havluyu çamaşır ipine asarken, o yolun önüne, tren yollarına çekilen bariyerler benzeri demir çubukların gerilmiş olduğunu bile sanıyor: Çok değil, iki üç saatçik, Ankara'dan buraya kimseler giremese. Sonra zaten sokağa çıkma yasağı... Boşanma isteğimi yarın öğrenir. Yarın...

Öğrendi işte. Alnında, şakaklarında terler tomurlandı. Kasıldı. Genç avukata gözdağı verircesine, "Kimse bilmeyecek!" dedi. Gözlerinden acınası bir yıkkınlık geçti yine de. Kardelen'in tanıdığı avukat... Genç bir adam. "Hangi nedenle?" diye sormuştu Kısmet'e. "Gerekçe?"

Kısmet, bornozun eteğini yüzüne örtüyor. Yetmiyor, gözlerini de sımsıkı yumuyor.

"Başkasını seviyorum."

Genç avukata böyle söylemişti. Sesi, asıl o zaman çok kesin çıkmıştı. Yaşamındaki bu kesin, keskin dönemeç sırasında, Ufuk bir an bile aklından geçmemişken, kararlı bir biçimde, işte böyle, kendini uçurumdan aşağı bırakıvermişti. Öç alır gibi. Kocasının, aylarca içine girmeyişi: Çocuğun benden olduğundan kimse kuşku duymamalı. Herkes, başkasını sevdiğini söylüyor. Bir yıl. Sonra olabilir. Sonra, çocuğun benden, kocandan olduğuna kimsenin kuşkusu kalmaz. Kusura bakma, kız çıktığını ben biliyorum, ama koca kent...

Genç avukata bunları söyleyemezdi ki. "Başkasını seviyorum."

Celal Aytunç, "Kim?" diye sorsa, o anda Ufuk adını bulup çıkarabileceği bile kuşkuluydu. Ama herhalde Orhan da haklıydı. Daha sonra bile, kocasından gebe kaldığını sanmıyor. Üstünde bir ağırlık olurdu, buna katlanırdı; yatağına doluşan silik ya da açık yüzlerin kendisini sevip okşadıklarım düşlerdi. Katlanır, sonra katlandığından utanırdı.

"Allaaahhh!.. Allahım sen büyüksün!.. Yalnız sana inanırım, yalnız sana gü... "

Dedesinin, sessiz ev içinde yeniden patlayan duasına annesinin koşuşturan ayak sesleri karışıyor.

"Hacer!.. Lazımlığı getir, çabuk!.."

Artık bitti mi? Emin bey, son bir ıkınma sırasında son nefesini verdi mi? Günlerdir bu bekleniyor, ama herkes böyle bir şey beklenmiyormuş gibi yapabiliyor. -Hemen çocuk yapmayacağız. Dikkatli ol, korun.- Orhan, sürekli dışarı boşalıyor. Kısmet'in bacakları arasında yapışkan akıntılar: Sümüklüböcek! Sümüklüböcek! Her yan...

Pek az önce, tren yolunu, istasyonu görmeye çalışıyordu. Ama Havaüssü'nün ışıldağı gözünü alıyordu. Elli sekizlerde babasının yaptırdığı,

büyüklüğüyle ancak iki yıl övünebildiği 'yeni otel'. O otelde ailenin verdiği şölenler... Otel yerine, şimdi bütün ışıklarını yakmış Orduevi. Orduevi'nin, karanlık kent ortasında içten aydınlatılmış iri bir buz kalıbı benzeri yükselişi de, Havaüssü'nün uzakta dönüp duran ışıldağını kesemiyordu. Şimdi, dedesinin başucunda, onun ölüvereceği korkusu içindeyken, ışıldağın gözlerinin önünde inatla dönüp duruşu... Uzaklara fazla uzun bakmış olmalıydı. Oteldeki şölenlerin anısı, Selmin Rifatzâde için düzenlenen müzik gecesinin anısına karışmıştı. Sanatçı, Murat'ı sahneye çıkarıyor, elinden tutuyor onun, çekiyor, çekiyor...

Türkân hanım, Hacer'le bile işe yarar kılamadığı oturağı kızının eline tutuşturup, babasının altına sürgüyü sürüyor. Doğruluyor, bu kez kendinden hoşnut, bekliyor: Bir gün, ben böyle yataklara düşsem, kim benim babama baktığım gibi bakar acaba? Hacer nasılsa, Kısmet de öyle. Aklı ben verirsem yapar. Kendi kendine hiçbir şeyi düşünemez. Şu tırnak makasını getir-sene... Tırnak makası nerede anne? Hep bu. Bak işte, lazımlık hâlâ elinde. Götür, bıraksana helaya...

Hacer, yaşlı adamın ayıp bir yerini görmemek için başını yana çevirmiş. Kısmet de öyle yapıyor. Gövdesi yatağa dönük, başı öte yanda: Dedem,,. az önce kalkıştığı şeyi inşallah hiç hatırlamaz. Şu oturak. Yılların oturağı. Murat'ın. Bunu onun altından alırken hiç iğrenmezdim. Şimdi, içi bomboş, pırıl pırıl emaye kabı tutarken kusacak gibi oluyorum. Götürüp tuvalete bırakabilir. Hacer'in eline tutuşturabilirim. Yapamıyorum. Annem, bundan bile kurtulmak istediğimi düşünebilir. Benim elime verdiğine göre, benim tutmamı doğru buluyor. Ne yapılması gerektiğini o bilir. Dedemi sevmediğimi sanmasın. Onu seviyordum, çok seviyordum, az önce öyle, elimi yakalayıp şeydince...

Elindekini birden yatağın önüne, İsparta halısının üstüne yayılmış el örgüsü yaygının bir ucuna bırakıveriyor. Türkân hanım, büyük çaba gerektiren bir işi yaptığı sırada bile, hemen ayırdediyor bunu.

"Oraya bırakma Kısmet!"

Gövdesini çekip çevirme yetisini tümden yitirmiş babasını sürgüye yerleştiriyor, sonra üstündeki örtüleri düzeltiyor. Öyle iyi düzeltiyor ki, bakan o örtülerin altında kimsenin yatmadığını sanır. Kısmet, oturağı geri alıyor. Annesi, yastıkların kırışıklığını da sıvazlayarak düzeltiyor. Doğruluyor. Yüzünde, uzun uzun yıkanmanın getirdiği ışıltıya, başı eğik uğraşmanın da verdiği kızıllık eklenmiş, derin derin soluklanıyor:

"Haydi Hacer, götür onu helaya... "

Hacer, çıkarken geri dönüyor:

"Çayınızı koysam mı? .. "

Az sonra... Az sonra... Demlensin biraz..."

Kocaman bir pamuğa bol bol kolonya döküyor. Hastanın alnını, boynunu silmek istiyor. Ancak, ölgün yüzde hoşnutsuz bir kıpırdanma oluyor.

"Kolonyalar da ne kadar keskin alkol kokuyor artık!"

Kızına da, kolonyalanmış bir parça pamuk uzatıyor. Her şey o kadar ezberlenmiş ki: Al, sen de sil ellerini. Şimdi yıkaman gerekmez. Yeniden babamın altıyla uğraşabiliriz çünkü.

Kısmet'in hareketsizliği Türkân hanımı düşündürür, ama sessizliği hiç yadırgatmıyor. Ancak, az önceki kesin sesi! Yok anne. Ben artık ineyim. Bir isteğini böyle apaçık ortaya koyuşu da nereden çıktı? Bir arkadaşına, şu, haddini bir türlü bilememiş Kardelen denen kıza gidecek bile olsa, üç gün ıkınır sıkınır. Ben, "Hadi, sen artık in aşağıya, evine," demesem, kırk gün, kırk gece burada kalır. Orhan bu yolu üç saatte alamaz yaa... Ferit telefonda, kendisinin bir iki gün daha işi olduğunu, Orhan'ı gönderebileceğini söyledi. Aman, o bari gelsin. Ortalarda kimseler yok. Deniz desen, çocuğu yine hizmetçinin başına attığı gibi, Kütahya'larda... Ferit de... kendi gibi şamata

birini buldu işte. Ferit, durduğu yerde durmaz ama, o olmasa, onunla ben olmasak, bu aile...

"Dayın yoldayken meraklanmam da, Orhan araba sürerken... "

Kısmet, elinde pamuk, başını belli belirsiz sallıyor: Biliyorum anne. Sen de biliyorsun... Neden durmadan anımsatıyorsun bana? O kazadan daha kötüsü olabilir mi?

Nerdeyse, keşke, diyecekti, keşke yine devrilse... Bu kez kendisi...

İrkiliyor. İçine bu korkunç şeytanın ne zaman yerleştiğine şaşıyor. Birinin ölümünü dilemek! Bu, Orhan bile olsa. İşte yine Ufuk: İnsan yaşamla ilgili her şeyi denemeli. Ölüm dışında her şeyi... -Bembeyaz dişleriyle gülüşü onun.- Ölüm zaten yaşam dışı. Saçmaladık. Dur bakalım, demek istediğimiz için başka bir yol bulalım. İlkin şu dudakları bir öpelim, dirilsinler...

Kısmet, ürperiyor, dudaklarını ısırıyor. Bir yardım dilenircesine çevresine bakınıyor.

"Otur Kısmet. Haydi, oturalım bari. Başında dikilmemizin bir yararı yok ki. Hem deden sıkılabilir. Bilinmez ki, çekinebilir... Rahat rahat yapsın, haydi... "

Türkân hanım, Kısmet'in az önce koltuğun üstüne öylece bırakıverdiği örgüyü almış, yerlerde dolanan yumağı sararak oturmuştu. Kızına da yanındaki iskemleyi gösteriyor: Tek başına hiçbir şey yapmadı. Yapamıyor. Herhalde hiç de yapamayacak. Çamaşırı makinede ne gün yıkamalı, kimi, hangi gün yemeğe çağırmalı, neler pişirmeli; bunları bile ben söylüyorum. Git şu saçlarım yaptır, demesem, hiç berbere gitmeyecek. El içine darman duman çıkacak. Otuzunu geçti, hep aynı. Gençken çok güzeldi. Yine güzel. Belki daha güzel. Herkesin gözü üstünde. Usulünce yetişsin dedim... Ama, bütün akılları benden beklemesi...

Kısmet, annesinin yüzünde belli belirsiz bir bezginlik yakalıyor. Bu gece, ona karşı ikinci kez, hiç duymadığı ölçüde bir yakınlaşma özlemi duyuyor. Şimdi sarılsa, öpse, başını dizine koysa...

"Anne, çok yorgunsun. Yatsan. Dedeme senin kadar bakamam ama, istersen..."

Daha sürdüremiyor: Elimi orasına götürmek istedikten sonra, artık hastaya nasıl yaklaşabilirim, altına sürgüsünü ben, tek başıma nasıl sürebilirim?..

Türkân hanım gülümsüyor. Kendinden, her şeye karşın kızından da hoşnut bir gülümseme: Kısmet'i büsbütün de işe yaramaz saymamak gerekir. Elinden geleni yaptı. Hiç değilse o yanıbaşımda. Halası, yengesi, Müfit, kızlar... Sanki Erdek kaçıyor. Yazlık evleri yapılmış da, teslim almaya gidiyorlar. Görgüsüzlük. Hepsi cümbür cemaat. Böyle bir zamanda ... Sanki her şey kaçıyor, yaz bitiyor...

"Yıldızlar hakkıyçün... Perdesini çeken gece hakkıyçün... Erkeği ve dişiyi yaradan hakkıyçün... Suçları örten de, çok seven de 'O'dur..."

Bu kez iniltiye çok benzer bir sesle başlamıştı Emin bey. Birden de susmuştu.

Türkân hanım, yumağı kızma uzatarak:

"Herhalde rahatladı," diyor. "Az bekleyelim de, bakarız..."

Son on dakikadır, Kısmet'in içi artık içine sığmıyor. Annesinin yanında saate bile bakamıyor. Her yanını didik didik eden bir sabırsızlık. Dıştan bakılınca ise, işte yününü örmekte.

"Pek güzel olacak," diyor annesi.

Başını geriye yaslıyor: Eline bir şey aldı mı yapar. Hem de en iyisini. Yeter ki alsın. Almak istesin. Kısmet'in işlediği nakışları, ördüğü

kazakları, yaptığı çiçekleri kim yapabilmiş ki bu şehirde? Kendi kendine modeller, motifler icadetmesi hele!.. Salondaki masaya ördüğü o örtü... Herkesin gözü kalıyor.

"Bunu bitiremeyeceğim herhalde!"

Türkân hanım, başını çevirip kızının yüzüne bakıyor: Ne-kadar solgun. Hiç dikkat etmemişim. Hastalandığını bile söylemez. Damat da anlamaz. Hani, gözümün önünde, alt katta oturtmasam bunları, Kısmet ölür gider de, benim haberim bile olmaz. Bir kere o işi yaptı ya... Ondan beri ben de... Zaten şöyle ezik büzük duruşu bile o zamandan kalma. Kaç gecedir uykusuz. Hoş, kendim de iyi miyim sanki? Gecede kaç sefer... Yatır, kaldır, sürgüsünü altına sür. Nerden çıkardığı belirsiz bu sureler, ayetler hele... Tövbe, tövbe... Hani iyiliğinde hacılığa, hocalığa bir merakı olsaydı, neyse. Acaba pişmanlık mı duyuyor? Ahmet'le ölüm günleri mi karışacak, ne olacak? Beş altı ay daha yaşarsa, öyle olur. Damadının cuma namazlarına gidişine, köylüye dinden, Allahtan dem vuruşuna nasıl öfkelenirdi: Allah kim, sen kim? Sen Allaha inanıyorsan, ben inanmıyorum!.. Oy için seninki, hep oy için! .. Allahı bile kandırabilirsin, lâkin beni kandıramazsın!.. Hep böyle homurdanırdı. Ahmet gülerdi, o büsbütün öfkelenir, bağırırdı. Bunların parti çekişmesi de. Sanki, damadına inat, dini, kitabı büsbütün boşladıydı. Birbirlerini hiç sevmediler. Atışa matışa, yine de ne kadar iyiydik. Kurşunoğlular, "Sizdeki bu şenliğe bayılıyoruz," derlerdi hattâ. Babam acaba böyle, aylarca, yıllarca yatıp kalacak mı? Ahmet, saniyede fırladı gitti... O zaman demiştim, keşke çocuklarımın babası biraz hasta yatsaydı, ona baksaydım, duasını alsaydım. Hiç çekmedi. Çarşıda yığılıp kalışı... Ahmet hiç çekmedi, ama ben... İhtilâlmiş! Sanki katillik değil mi bu? Sanki kocaman Ahmet bey, eceliyle mi öldü? Neyse, hiç değil babam, alıştıra alıştıra... Bu da ayrı yorgunluk. Sabır işi. Hoş, oğlum için gösterdiğim sabırın yanında...

Miras, para işlerine, erkek kardeşi Ferit Sakarya ile ortaklığına, yeni yatırımlara nerdeyse onun kadar akıl erdirebilmiş olan Türkân hanımın, Allah, kitap, ölüm, sabır konularında böyle bocalayışı yeni değil. Sanki bütün yaşamı, onu bu konularda bocalatmak için düzenlenmiş: Hoşgör Allahım... Neler düşünüyorum! .. Evet, evet, babam geceyi biraz rahat geçirsin, ben de güzelcene bir okuyayım... Hem onun için, hem çocuklarımın babaları adına... İkisine bir okusam? Küfür gibi gelmesin de onlara?..

"Deden daldı. Sürgüyü çeksem, uyanır diye korkuyorum."

Kısmet, işitmemiş gibi duruyor. Dürtüklediği şişler değil, ardından koştuğu zaman sanki: Ya yetişemezsem? Kaçırırsam? Artık insem. Anneme Orhan'ı söyledim. Başka ne diyeyim? Buradan nasıl çıkıp gideyim? Üstelesem, iyi ya canım, gelirse buraya çıkar işte. Hastaya bir bakmayacak mı? diyebilir. Benim için, ne zaman kocasını evde karşılamaya can attı ki, böyle bir gecede... diye düşünebilir. Düşünmüştür bile. Şimdi, dedem hasta olmasa, annem Hacer'le yalnız kalakalmaktan korkmasa, beni çoktan aşağıya göndermişti: Haydi kızım sen in. Kadın dediğin, kocasını kendi evinde karşılamalı.

Şişleri bir iki dürtüklüyor: Tren birde, bir on beşte... İşte o sıralarda kalkar. Siz erken gelin bayan. Tam saat söyleyemeyiz. Birden önce burada olun. Vaktinde gelip gelmeyeceğini bilemem. Gecikip gecikmeyeceğini söyleyemem...

Bugün öğleden sonra bileti veren memurun yüzü. Kısmet, bu adam tarafından da, postanede telgrafı alan adam tarafından da tanınmaktan, kentin yerlilerinden birine rastlamaktan ne kadar korkmuştu. Son gün, Kardelen'in bile bunu bilmesinden korkmuştu. O bile önlemek isteyebilirdi. Bilet gişesinin önünde en çok Astsubay Okulu'nun öğrencileri vardı.

Kardelen'i bir daha göremeyecek. "Kardelen'e ne diyeyim?" "Hangi Kardelen?" Murat'ı kınarken... Demek insan bir gün, geride olan her şeyi unutmak, bırakmak isteyebiliyor?

"O sırayı yanlış ördün galiba?" diyor annesi. "Saat kaç oldu acaba?"

Genç kadın hemen kol saatine bakıyor:

"On ikiye geliyor," diyor hemen hemen dehşete kapılarak...

Oysa yalan. Saat, on ikiye yirmi beş var: Yine de, hiç vaktim kalmadı.

"Hacer'e söylesen de, çayı getirse. Uykum dağılsın. Yıkandıktan sonra üstüme bir ağırlık çöktü. Sen de iç. İnmek istiyorsan, sonra inersin... "

Kısmet'in az önceki kararlı sesi odanın içinde yeniden esiyor:

"Ben içmeyeceğim."

Örgüsünü çarçabuk, kalktığı iskemlenin üstüne bırakıyor. Yumak yine yere düşüyor, yatağa doğru yuvarlanıyor.

"Hacer seninkini getirsin anne. Ben gideyim. Bir şey gerekirse telefonu tıklatırsınız... Hacer'i gönderirsin... "

Arka balkona, havluları asmaya çıkarken ardında bıraktığı ağır, koyu sessizlik yeniden her şeyin üstüne abanıyor.

Türkân hanım, hiçbir şey düşünemiyor. Sadece, daha çok şaşıyor. Kısmet odadan çıkmadan da, içinden bir cümle geçiyor: Belki zamanla kocasını ister oldu.

Buna inanmaya çalışıyor.

Yine de tuhaf bir bakışla bakıyor kızına. Ağır sessizlik sürüyor.

Bu sessizlikte koptu bir çığlık. Her boş dakikasında caddeyi, sokağı seyretmekten yorulmayan Hacer haykırdı: Abla!.. Türkân abla!.. Kısmetimiz gidiyor!.. Geceyarısı, almış başını gidiyor!..

Genç kadın, bu çığlık üstüne duraladı. Üstüste aydınlanan camlara, açılan pencerelere, kapılara bakakaldı. Eskişehir'in çok dar, çok eski bir sokağındaki, kimbilir kimler zamanından kalma, tahtaları boyasız, yosunlu evde Ufuk'la buluşmaya giderken yakalandığı öldürücü yürek çarpıntılarının daha beterine yakalandı. İlkin, dedesi son nefesini verdi, Hacer bu çığlığı onun için attı, sanmıştı. Değil. Komşular, bildiği, bilmediği, ama kendisini bilen, hepsi de her şeyini bilen bütün yüzler pencerelere, kapılara dizildi. Çok geçmeden de bütün kent halkı öğrendi zaten. Aynı bakışlar, aynı fısıldaşmalar. Hepsi birbirine, onun yeniden intihara kalkıştığını söyledi işte. Hiç unutmadılar. Dahası, yıllar önce Ufuk'la olup bitenler de ortaya döküldü şimdi: Biz demedik mi, sevdiği biri var, onun için tendürdiyot içti, onun için kimseyi beğenmedi, kimseyle evlenmek istemedi. Biz demedik mi? İşte ona kaçıyor. İşte, onca yıllık evini barkını, kocasını, anasını, hasta dedesini bile bırakıp âşığına gidiyor. -Ufuk nerden aklına gelmişti? Hiç gelmeseydi, hiç gelmeseydi...-

Kısmet ne yapacağını şaşırdı. Koşabildiği kadar koşsun mu geri, annesinin yanına mı dönsün, ona mı sığınsın? Askerler tüfekleriyle ardında: Dur; geri dön!..

Pencerelere, kapılara, kaldırımlara dizilmiş gözcüler Kısmet'i kuşattı. Annesi, bütün utancını içine gömüp, başı dik, hastanın yanında epeydir görünmez olan irkiltici soğuk bakışları, alnındaki dikey çizgilerle gözcüleri yarıp karşısına dikildi: Nereye gidiyorsun böyle bir zamanda?

Yok, öyle olmadı. Annesi boynuna sarılıp ağladı: Böyle bir günümde sen de beni bırakıyorsun, dedi. Oğlum bıraktı gitti, dayın yok, Deniz yok, Orhan yok, halanlar yok... Sen de beni bırakıyorsun... Burada,

ölmek üzere olan biriyle... Bize karşı baştan sona ilgisiz bütün erkeklerimizin yükünü tek başıma üstüme yıkarak...

Kısmet, annesinin böylesi gerçek ağladığını hiç görmedi. Yaşlar gözlerinden sicimler gibi aktı, aktı. Murat'tan kalan, bir türlü de dolmayan o büyük boşluk bütün o gözyaşlarıyla doldu, taştı. Annesi, bu baskında, bunca çaresiz, kızma muhtaç olduğunu ilk kez böylesi ele veren bir sesle inledi: Sen de git. Ben öleyim o zaman. Tek dayanağım, tek ışığım... Emin Sakarya, yattığı yerden: Yarattığı kötü insanların şerrinden, bizi bastıran karanlığın şerrinden, düğümlere nefes eden uğursuz kadınların şerrinden, büyüklerine sırt çeviren kâfirlerin şerrinden Rabbi-me sığınırım, diye haykırdı. Kardelen'in üstüne yürüdü herkes: Uğursuz büyücü, musibet karı! .. Hep senin yüzünden. Kapı gibi Emin Sakarya'nın ölümü, dimdik bir Türkân Kaymazlı'ya inme inmesi senin yüzünden!..

Türkân hanım, bu cehennem ortasında, aynı sessizlikle yerinden kalkmış, babasının altından sürgüyü çekiyor:

"İki damlacık. Ikın sıkın, olup olmuşu iki damlacık bir şey... "

Sonra dönüyor. Kızı, o kadar kararlı konuştuğu halde, hâlâ odadan çıkıp gitmemiş. Kapının eşiğinde dikilmiş, kendisine bakıp duruyor. Her yanından bir çaresizlik akıyor. Bir kıstırılmışlık: Dedesinin ancak iki damlacık idrar çıkarabilmiş olmasından duyduğu çaresizlik. Başka bir şey değil. Yoksa işte, aynı Kısmet. Onun aynı kararsızlığı. Eşikte durmuş, soruyor:

"Anne, kalayım istersen?"

Sesi ölgün, titrek.

Türkân hanım, bu kez iyi gizleyemediği bir gülümsemeyle gülüyor: Tastamam öyle. Yorgunluktan geberiyor, ama beni hastayla yalnız bırakmak da istemiyor. Bekliyor, yine ben karar vereyim.

"Haydi, haydi sen git yat. Dinlen biraz. Bakarsın Orhan da gece yasağından önce yetişir gelir." "Ver, sürgüyü götüreyim."

"Sen bırak. Ben dökerim. Hem ellerimi yıkayacağım."

Nedense kızını öpmek geliyor içinden. Her duygusal eğilimi gibi, bunu da açığa vurmayı daha uygun bir zamana erteliyor; o en uygun zamanın ne zaman olacağı bir an bile aklına gelmeksizin.

"Haydi canım," diyor sadece". "haydi git..."

Kısmet'in boğazına bir yumru tıkanıyor: Canım, dedi. Yıllar sonra, bir kez daha, canım... "Haydi canım, git."

Öylesi bungun günlerin, yokolmuşluğun sonunda, her şey durulup dinince de:

"Canım benim, niçin yaptın?" diye sormuştu.

Kısmet işte o zaman yakalandığı; oyan, bitiren, çok da mutlulukla gelen o ağlama duygusuna, onun çok benzeri bir duyguya yakalanıyor yine, yine o zamankine çok benzer bir biçimde; içinde hiçbir köpürme, coşma olmuyormuşçasına başım çeviriyor, odadan çıkıyor.

Loş koridoru sessizce geçiyor.

O zaman da loş bir odaydı. Başını çevirmişti.

Annesi çıkıp gittikten sonra, ancak o yokken, ucu sonu gelmez bir ağlamaya yakalanmıştı.

Sonra dinginlik.

Her şey eskisi gibiydi.

Hiçbir şey olmamıştı.

Akşamüstü dedesinin başucunda, onu beklerken, okuduğu romanda da annesi Kitty'ye öyle diyordu: Hiçbir şey olmamış gibi yap Kiticiğim, hiçbir şey olmamış gibi yap... Bu roman... Ufuk, yıllarca önce, okumasını öğütleyip durmuştu. Bugün, kitapçı İhsan beye uğradığı zaman, adını seçince aldı. Ufuk, yine şimdi aklına geliyor.

Eli dış kapının tokmağında, nedense, annesinin her zaman Hacışakir sabunu kokan, seyrelmiş kınalı saçlarının kokusunu duyuyor. Kedisi Tombul ise ayaklarına dolanmakta.

Kısmet duruyor. Çıkamıyor: Dönüp anneme sarılmak istiyorum. Yüreği oğlundan yana öyle yaralıyken…

Bir adım geri atıyor. Ama şimdi içerde telefon çalıyor. Koşup açmalı. Yine de bekliyor. Bir an: Belki de Deniz'dir. Dayımın karısı, Kütahya'dan dönmüştür. O ise, konuşma çok uzayabilir. Deniz güzel konuşur. Ama hep heyecanlıdır. Bütün çizgiler, renkler 'harika' dır onun için. Her şey 'harika!' Büyükbaba nasıl? Ama ne yapılabilir ki? Çok yaşlı. Yaşamsa sürüyor. Ateşi nasıl? Demek normal. Harika. Akşamüstü döndüm. İstediğim renkleri tutturabildiler. Desenler bir harika! .. O mavileri, yeşilleri bir görsen Kısmet! Sana da bir örneğini getirdim. Bayılacaksın. Banyolar, hattâ mutfaklar için bile nefis! .. Ferit'le konuştum. Zeynep'i yatırdım. Kendim de bir duş aldım. Biraz uzandım. Yorgunluktan bitmişim. Yolda, günbatımı bir harikaydı!.. Sahi, saat kaç kuzum?

Saat on iki oldu. Taksiye binmeyecekti. Koşacaktı, koşacaktı... Ama artık yetişemez. Bitti. Deniz hâlâ, fırınlarda yeni denediği mavilerden, yeşillerden söz etmekte. Kısmet, onun söylediklerini hiç iyi izleyememekte: Avukat, telefon, telgraf, vekaletname, Kardelen'den bile gizlenmiş olan her şey, bilet, hepsi boşa gitti. Şimdi ben de mutfağa, Hacer'in yanına gideceğim. Bir çay da bana koymasını söyleyeceğim. Oracıkta oturup içeceğim gecenin ilk çayını. Annemin Deniz'e uzun uzun hastanın

durumunu anlatmasını dinleyeceğim. Bismillahirrahmanirrahiiiimm... Rabbim bizi bütün kötülüklerden, bastıran karanlığın şerrinden koru...

Telefonun zili üçüncü kez çınlarken, sokak kapısını açıp dışarı süzülüyor. Kedisi de birlikte çıkmak istiyor. Genç kadın ayağıyla onu usulca geri, içeri itiyor. Kapıyı sessizce örtüyor, iniyor.

Telefonun zili kesiliyor. İçerde, annesinin, "Alo?" diyen sesini işitmişti. "Alo? Sen misin Ferit?"

Bu kadar. Demek, Deniz değilmiş arayan. Saat de on ikiyi geçmemiş işte. Çeyrek var.

Kocasıyla yaşadığı alt katta, girişteki aynada yüzünü seçiyor Kısmet. Çok solgun olacağını sanıyordu. Oysa, ansızın güzel bir pembelik yanaklarında. Gözlerinde garip bir ışıltı: Bu ben değilim.

Başını silkeliyor, çarçabuk lambaları yakıyor. Şimdi çiçekler...

Ne çok saksı! Bu kentte yıllardır salt saksı çiçeği biriktirmişim. Bir kedi ve birçok suskunluk sonra. Hiçbir şey olmamış gibi yap, hiçbir şey olmamış gibi yap. Hiçbir yere gitmedin. Burada, doğduğun yerde, tertemiz duvarlar arasında yaşaya yaşaya bittin. Silinip gittin. Ölme yaşın geldiğinde.. bir yığın yazıklanma... Saksılarla birlikte biriktirilmiş pek çok...

Telefon tıkırdatılıyor. Annesi, iyi ki şimdi arıyor:

"Yatmış mıydın Kısmet? Ankara. Dayın. Orhan'ı iş yemeğinden sonra hemen göndermiş. Yoldaymış. On bire doğru çıkmış. Gece yasağı başlamadan önce yetişir herhalde. Hadi sen kocan gelinceye kadar uzan biraz. Dinlen. Hacer insin mi?"

"Yooo, anne, niçin? Banyo yapacağım zaten..."

"Sırtını ovsun..."

"Yalnız duş... "

"İyi geceler öyleyse."

"İyi geceler anne..."

Genç kadın yeniden saksılarının başına koşuyor. Türkan hanım, yeniden babasının yattığı odaya dönüyor: Kısmet'in nesi var? Yine öyle bir içine çekiliş çekildi ki, gel de anla. Üzgün mü? Ben de üzgünüm. Yoksa gebe mi? Murat'tan bir torunum olmadıktan sonra... Duş yapacakmış... Öyle ya, bir koca başka nasıl karşılanır bu saatte?

Hacer, çayını getiriyor. Tam istediği gibi. İyi demli. Yanında incecik iki dilim limon.

"Sürgüyü yıkadım," diyor Hacer, "getireyim, bey amcanın yanında dursun mu?"

Türkan hanım, çay bardağının üstünden ona ters ters bakıyor: Öyle ya, sürgüyü başıma atıp gidecek, yatacak, uyuyacak. Herkes bir yana kaçmaya bakıyor. Pekâlâ! Babamın bakımını sanki sana bırakacağım da...

"Sürgü gerekirse alamaz mıyım? Yatacaksan yat."

Hacer, bu gizli sitemlere alışık:

"Keşke Ferit abim de dönüverseydi..."

Der demez de, ezik büzük çıkıyor odadan: Otuz yıldır hep belli ediyorum. Ağzımdan kaçıveriyor. Türkân ablam yine anladı. Otuz yıl önce nasıl anlamışsa, yine öyle... Gürleyik, hep o Gürleyik... Seben yaylası, aynı yayla. Oralarda, buralarda; hep öyle oluyor. Ağzımdan kaçıyor. Kıştan çıkma ıslak topraktan ince bir duman tütmekte. Sanırsın, için için yanan talaş yığını. Daha yaylaya çıkma zamanı değil. Kuzulama zamanı. Hamit çoban haber etmiş. Ev toplandı, gittik. Çalı diplerinde çiğdemler. Ferit abim, koçlardan birinden iniyor, ötekine biniyordu. Türkân ablam da binmek istemişti. Koç onu üstünden attı. Kuzulayan koyunlara bakmaya gittik. Ben de bakayım, dedim; Türkân ablam itti, düştüm. Ferit abim,

ablasını azarladı. Eşşek, dedi ona, ne itiyorsun kızı? Elimden tuttu, gel kardeşim gel de bak. .. Beni bütün oyunlara yalnız Ferit abim kattı. Başka hiç kimse. Sonraları.. nereye gitse.. gidince hep ağlarım.. gitse.. gelirken kime ne getirse, beni de unutmadı... unutmaz... sevinirim... Topraktan incecik dumanlar tüterdi için için... Of, kollarım kopuyor, tabanlarım sızlıyor. Ferit abim de dönse, beklerdim. Şimdi bıraksalar. . kırk gün, kırk gece uyurum...

Türkân hanım, Hacer'in odadan ezik büzük çıkışına bakıyor. Bir yandan güleceği geliyor, kendini tutuyor: Hınzır topal! Ne sevda imiş seninki de... Keşke Ferit abim de dönüverseydi!.. Doğru, Ferit şimdi burda olsa, öyle topallayıp durmazsın yaa... Üstüne bir kıvraklık, diline bir şakıma gelir. Mihalıççık'tan, babamın yanından alıp buraya getirdiğimde, sevincinden nerdeyse oynayacaktı. Kafa yok, dilinin engeli de yok: Ferit abim köye, tarlaya tabana hiç uğramaz oldu be ablaa... Onu burda her dakika görebileceğini sandı zavallıcık. Ferit Fransa'da, tahsilde iken de, ağlar ha ağlar. Köye geri gönderiverecektim nerdeyse... Kısmet de. .. Yumak işte yine yerlerde sürünüyor. Kendi kızımı, Hacer'i anladığım kadar bile anlayamadım. Kimi seviyor, kimi sevmiyor; ne istiyor, ne istemiyor, belli değil. Bakarsın üç yıl, neyin nasıl yapılacağını en iyi bilir. Uysaldır. Sonra bir kaçırır ipin ucunu... -Yün yumağı da, nerelere kadar yuvarlanmış...-bir kaçırır ipin ucunu.. üç gün, üç hafta, üç ay; ara da eski Kısmet'i bul. Üstüne varamaz oldum. Eski huyu tutacak, kalkıp yine kendine bir şey yapacak diye korkuyorum. Ne de güzel örüyor. Nerden çıkarmış bu örneği? Eskişehir, olmuş bitmiş bir şeyi hiç unutmaz. Küçük şehirde, büyük aile olmak kolay mı?

Herkes gözünü bize dikmiş. Kısmet' in o halini Deniz'e bile anmadım. Anmam. O yabancı. Zaten, Kısmet'i kışkırtıp duruyor. Ev kedisi gibi, niye hep dizimizin dibindeymiş!.. Ya ne olacaktı? Hem Kısmet'in kendisi öyle. Yerlisi olmayınca, insan dışardan gelince, söylemesi kolay. Ferit Sakarya'nın İstanbul'dan çanak çömlekçi karısına kimse kusur bulmaz,

bulsa da dedikodusunu etmez tabii... Amaan, sanki şimdi sırası. .. Asıl derdim babam bile değil, asıl derdim...

Yün yumağı almış, sarıyor. Şişleri yumağa geçiriyor. Hastanın yanına gidiyor: Örtüleri kırışmış yine. Düzeltmeye kalksam uyanabilir. .. Hazır biraz dalmışken... Nerede gazete? Bugün ona bile bakamadım.

Ayaklarının ucuna basarak dışarı çıkıyor. Hacer, mutfağın elektriğini açık bırakmış. Çayın altı ise hâlâ yanıyor. Bir daha içerim, demedim ki ona. Hazır demliyken, içeyim bari. İşte, nasıl bilirim malımı. Gazete yine mutfakta. İlle resimlerine bakacak. Gazinolarda falan eğlenenler arasında her gün birini Murat'a benzetir durur. Benim de cinlerimi tepeme sıçratır. Bunlar ne canım? Bunların hepsi bozuk, çürük insanlar. .. Oğlum onlara benzer mi? -Türkân abla, Murat değil mi şu karının yanındaki?- Ben de hemen kapıp bakarım. Her hafta, Murat'ı hâlâ bu insanlar arasında görüvereceğim diye yüreğim ağzıma gelir... O insanlar, bu insanlar, deyip duruyorum ya, bizim Kurşunoğlular ile Bursa'dan kaç mazbut aile onları koydu da çoktan geçti.

Çayını ve resimli gazeteyi alıp babasının yanına dönüyor. Koridoru geçerken, aşağıda, merdivende tıkırtılar işittiğini sanıyor: Bir kapı açılıp kapanır gibi oldu. Orhan geldi belki. Gelse, ilkin arabasının kornasını duyarız. Arkadan, kendi kocaman sesi. Herhalde Kısmet çöp tenekesini koydu. Orhan gelemez daha. Taa on birlerde Ankara'dan yola çıkan adam, şimdi nasıl gelir? Ferit'le o da içmeseydi bari. Kardeşim, 'içme' dese, içmez. Ama Ferit, demez ki. Zaten kendisi de... Akıl, fikir, beceri, girişkenlik. .. Hepsi yerli yerinde de, içki dedin mi, şöyle tek kadehte bırakayım demez kardeşim. Ahmet bey, içse bile tek kadehcik içerdi. Onu da içmezdi yaa, içer gibi yapardı, çevreye uyar görünürdü. Ferit, okumuş, içkici takımından birkaçını yanına aldı mı, artık sabahlara kadar lak lak lak, kih kih kih... İşçilerle de fazla laubali... Müdürlerle, muhasebeciyle... Hele şu çulsuz Kardelen'e, verdiği yer. Önce muhasebede bir iş, sonra sözde sekreter...

Allah Allah... Hani bizden bir beklediği yoktu, hani o burnu büyüklüğü?.. İçimizden biri bütün bunlara karşı ciddi durmasa, mesafe koymasa... Zaten Hacer'i umutlandırıp duran da kardeşim. Çocukluğundan beri... Yazık değil mi garibe? Erişemeyeceği ciğeri neden gösterip duruyorsun desene? Hem gereksiz, hem günah. İnsanlarla müsavi... Eşitlik. .. eşitlik. .. Beni kendine eşit görebilirsin, erkek kadın ayrımı gütmezsin, çünkü kesem seninkiyle eşit, hattâ seninkinden üstün. Ama Hacer'miş, Kardelen'miş, fabrikadakilermiş; kendinle nasıl eşit tutabilirsin? Senin gücün ayrı, onlarınki ayrı! Pissst... Sen burada mıydın Tombul? Kısmet'le inmedin mi aşağıya? Senden ayrılmazdı, nasıl oldu?

Babasının kımıldandığını seçiyor. Yaşlı adam yine bir şeyler mırıldanıp susuyor.

"Ne istiyorsunuz, baba?"

Hastanın soluk alıp verişleri düzgün. Derin, güzel bir uykuda şimdi. Türkan hanım, yine de birazcık, tedirgin, elini yatağın içine sokuyor: Neyse, ıslatmamış şükür.

Doğruluyor. Boğazında bir düğüm: Ahh, koca çiftliğin koca Emin Sakarya'sı ahh... Kar demez, tipi demez; sel demez, sıcak demez; hep at üstünde. Mihalıççık, Sarıköy. ..Trenin yanısıra koşturur en çok. Eskişehir'e bir çarpar, geçer; haydi bakalım Hekimdağı, Sarıcakaya... Sakarya boyunca kurtlar ulur, köpekler ürür; bana mısın demezmiş. Hâlâ hep anlatırlar. Ancak, bir seferinde, Seben'in oralarda çoban köpekleri saldırınca... Çok-muşlar... Dün gibi hatırımda; eve yaralı getirmişlerdi. Anamız bir ağıt tutturmuştu. O halinde doğrulup, "Daha ölmedim kadın, ağlamayı o zamana sakla," demez mi? "Benden çok sen babama benzersin," der Ferit. Huyca... Yıkandıktan sonra anlamadım ama, şimdi şöyle bir ürperme geldi üstüme. Neyse ki geceleri serin. Gündüz burası tütüyordu... Haziranın kaçı olmuş!.. Yaz geldi, gidiyor bile. Yazları yaylaya çıkılırdı. Taycılar, olmadı Gürleyik. Anamız sağken, davarlar varken, taa Seyitgazi'de Büyük Yayla'ya gidilirdi.

Sonradan oralara küstü. Gürleyik'te karar kıldı, o evi onarttı. Babamın bu küsme huyları... Ben küsmem. O huyum hiç benzemez. Mesafeyi koyarsın, işte bu. Herkes yerini, haddini bilsin. Büyük Yayla'ya, annem orda öldü, sürü de orda telef oldu, diye küstü. Allaha küsülür mü? -Şimdi de o sureler, ayetler tabii... - Ahmet'in yeridir, diye Taycılar'a da sırt döndü. Ahmet'in yeriyse, düşmanın yeri değil ya, damadının yeri. Meclis'te de herkese küsmüş zaten, herkesle kötü kişi olmuş. Çiftlikte, öyle, dervişler gibi kalmak iyi mi? Aaa, çayım soğudu, unuttum.

Türkân hanım, az sonra, nerdeyse babasını da unutup, renkli gazeteye daldı gitti.

Emin Sakarya'nın, çiftlikte keşişler gibi yaşamayı seçişi yalnızca küsme huyundan değil. O, ne olursa olur, yükseklerden esen yelin, ayaklarının dibinde çağlayan suların sesini duymazsa, yamaktan fazla bir şey anlamazdı. Bir de toprak. Onun kokusu. Bağlar bahçeler arasında dolaşsın, ağaç altlarında uyusun; kışın ayak değmemiş kar kokusu koklasın, yazın dalların hışırtısı kulaklarından eksilmesin, toprakta tohumun ilk filizle-nişini kendi gözleriyle görsün... İnsana, bunlardan öte bir şeyin gerekmediğine inanırdı. Her yola çıkışta, bir kez Sarıköy'e, Yunus'un türbesine inerdi. Çeşmesinde elini yüzünü yıkayıp "Haktan inen şerbeti/ İçtik elhamdülillâh" demeden uzun yola çıkmadığı söylenirdi. Bunu diye diye, eski türbenin taşma yazılır etmiş. Sonraları, çeşmenin de, türbenin de yerine yenisi, daha büyüğü yapılmıştı. Üstüne aynı yazının yenisini yazdılar, ama Emin bey buna da küsmüştü. "Burdan içtiğim su, hak şerbeti değil artık. Plastik borudan akma bir su," deyip çeşmeye hiç uğramaz olmuştu.

Türkân hanım bakmakta olduğu resimli gazeteyi gözlerine biraz daha yaklaştırıyor: Şu karıya hele! Bu mu güzel? Dört yıldız! Bir yıldız vermem.. Her şeyi boya, her şeyi takma. Kimmiş? Aman, kim olurlarsa olsunlar, bizden uzak dursunlar!.. Bunlar öyle, tertemiz, saf aile çocuklarım

kandırıp... Fakat ben nasıl sahip çıkamadım Murat'a? Daha kadın nedir, bilmemişken... Var, bizde bir şey var. İşte babam. -Aklına geliyor, dönüp yatağa bakıyor.- Hazır, Meclis'e milletvekili giriyorsun, orda da geçinemiyorsun. Herkesle çatışıyorsun. Ne olmuş, birçoğu sonradan yeni kurulan partiye geçiverdiler işte. Babam, iki dönem zor dayanmış. Ahmet, kaç sefer söyledi, geçin bizim yana diye... Babam, çooktaaan, milletvekilliği batsın, deyip çiftliğe döndükten sonra işte... Ne olduysa? .. Öte yanda, Çayırhan'da, Padişahçı Adil bey. O da hep öyle kaldı ya. Mustafa Kemal daha sağken bile, Padişahçılık ne demekse, ne cesaretse artık? .. O yanda Padişahçılar, bu yanda Kurtuluşçular, şu yanda yeniler, demokratlar. Babam Kurtuluşçu... Tam orta yerde kaldı işte. Kah Adil beyle tutuşur, kah, Allah rahmet eylesin ikisiyle de, kayınbabam Hacı Halil'le, oğluyla... Ne gelir Eskişehir'e yerleşir, ne gider Ankara'da yeniden Meclis'e... Yok. İnat. Ah babam ah, bütün işin, iki yanla itişip kakışmak. Öyle de sözler bulurdun kiii, hani, balla yutulmaz. "Tuğla harmanın her yanı kokuttu Hacı Halil! .. Harmanın kokusundan şehre girilmez oldu, bok gibi kokuyor! .." Bir seferinde, onunla atışırken, Hacı Halil'e inme inecek sandım. "Oğlunun altına bir araba çekip, şehirde iş yapıyorum diye kabarıp durma... Olup olmuşu, bok kokusu salan bir harman. İşçiler mi çalıştırıyorsun? Ne işçisi çalıştırıyormuşsun Bay Halil Hacı? Onlar dün de kışları köyde yatıyorlardı, bugün de kışları köyde yatıyorlar... Tuğlacılıkmış! Açık bir fırın. Senin yaptığın, köyün şehirlicesi, göz boyamacılık. -Türkân hanım, bir çocuğu ayıplar gibi, babasına bakarak başını iki yana sallayıp durmakta: -Aklından geçeni bir gün olsun içinde tutamadın!.. Bir de duydum ki, çarşıda Hacı Halil'e bağırmışsın... Ahmet'se beni istiyor. -Hiç kıpırtısız yüzünde, küçük bir aydınlanma uçveriyor:- Benim de onda gözüm var. Parlak adamdı, neme gerek. O zamanın en parlak adamı. Yoldan bir geçti mi, koca bekleyen bütün kızla; ona bakarlardı... Pencerelere, hayatlara koşuşurlardı...

Babasının iniltili sesini işitip gazeteyi elinden bırakıyor, doğruluyor. Hastanın ne dediği anlaşılmıyor şimdi: "At.. arıla.. su. . çeviril..."

Türkân hanım bu kez, tedirginlikten öte, bir korkuya yakalanıyor:

"Baba?"

"Suçevirilerartoprr..ka... "

"Baba? Konuşun hadi. Birazcık konuşun benimle. Benim, kızınız. Türkân... Türkân... Ne istediğinizi söyleyin hadi. Söyler misiniz? Su mu? Su vereyim mi?"

Yatağın başucundaki, üstü fincan tabağıyla örtülü bardağa uzanıyor. Bardağı yaşlı adamın ağzına yaklaştırıyor. Dökmeme-ye öyle özen gösteriyor ki. Hasta tıksırıyor. Başını usulca yana çeviriyor. Türkân hanım bardağı geri bırakıyor: Yok. İçmeyecek. Üstü başı ıslanacak. Besbelli uykusunda sayıklıyor. Sustu işte. Uyudu. Uyudu mu? Murat, dedi. Murat, demedi mi?

Çok uzaktan, trenyolundan yük katarının geçtiğini işitir gibi oldu: Değil. Herhalde alışkanlık benimkisi. Murat, der demez, nedense kulağıma tren sesi gelir. Sanki Murat kalkıp gelecek olsa, trene yüz verir de... Fakat, geceler ne kadar sessiz. Buradan, II. Eylül Caddesi'nden, hattâ Mahmut Pehlivan'dan da sanki tek araba geçmiyor. Yaz geceleri, gençler ortalıkta dört dönerlerdi oysa. En çulsuzunun altında bile bir araba. Hem, gele gele kim gelecek bu saatte? Damat gelecek, gelebilirse.. Murat'ın bu kadar kalpsiz olabileceğini bilmezdim. Dedesi öldü, ölecek, ondan hâlâ ses soluk çıkmıyor. Kısmet'i sıkıştırıyorum, sana da bir haber iletmiyor mu, diyorum. Bilmiyor. Yok, bilmiyorum, diyor. Bu kızın içten pazarlıklılığı zaten! Öz oğlumu soruyorum, hakkım değil mi? -Yarın Hacer'e şu halıyı sildirmeli. Giren çıkan, yetmedi, bir de Kısmet'in ortada sürüklenen yünleri, kedisi.- Babam, "arılar," dedi galiba. Öyle ya, arıları sordu. Son yıllar bir de arıcılık

tutturdu. Ferit'e de, "Gülme," diyorum. "Gülme, takılma. Şaka yaptığını anlamıyor, alınıyor. O böyle alışmış, eski yerini, eski toprağını seviyor... " Yattığı yeri de sever inşallah... Ferit'in derdi; fabrika, sanayi. İyi de beceriyor. Kimse okuduğunu işe yaratamaz, bu yaratıyor maşallah... Babamsa, işitmek bile istemez. Hep arada kaldım. Ömrüm boyu kaç erkeğin arasında kaldım... Çocuk bunlar, çocuk... Ahh baba, Ahmet'in de nesini beğenmedin sanki? Hadi onu beğenmedin, öz oğlunu, onun başarılarını bile içine sindirmiyorsun. Önünde sonunda hepimize yenildin; küsmek neye yarar?.. Ben öyle farfara bilmem, ağlayıp sızlamam. Usul usul... Usul usul... Kadın milleti, istemeye görsün, ah babam, biz istedikten sonraaa!.. - Bakışları süzgünleşiyor, incecik dudaklarında ansızın bir kösnülük:- Ahmet'i yatakta öyle bir yalvartırdım ki, kim görse o halini, acırdı. Çapkınmış! .. Karıya kıza düşkünmüş!.. Ya bir de bana yalvarışlarını bilseler...

İçinden geçen kahkaha neredeyse dışa patlayacaktı, kendini tuttu. Buz gibi olmuş çayından bir yudum alıyor şimdi. Kocasıyla yatak oynaşmalarından güçlükle sıyrılıyor, hastadan yana utangaç bir bakışla bakıyor. Neyse ki, Emin beyin gözleri hep öyle, kapalı. Sesi ise çook uzaklardan geliyor sanki.

"Ferit'le kocan neden şuraları sürüp ekmezler? Artık sel mel yok. Bak işte, Sakarya çoktan baraja alındı. Neden bunların akılları fikirleri başka işlerde? Eskişehir'in dört bir yanında ekilip biçilmez kurak yerler satın alıp duruyorlar. Şehir yamacı, çorak yerler. .. Ne işe yarayacak? Ferit de, sözde oğlum olacak. Çoğu şeyi haber bile vermiyor. Ata biniyor, kuşanıyor, baba, ben ava gidiyorum, deyip çıkıyor. Avrupa'larda bunları öğrenmiş demek, bu yolları! . ."

Anneleri erken öldüğü için Türkân, biraz da evin kadını yerini tuttuğundan mı, Ferit'le aralarındaki büyük yaş farkından mı; babası çoktandır kızını kendine dert ortağı seçmişti. Ortalarda Emin beyi

dinleyecek kimse kalmamıştı ki. Torunlarını kucağına aldıktan sonra, kızına ve damadına küslüğü de biraz gevşer gibi olmuştu.

Türkân hanım, bir yaz çocuklarını toplayıp Gürleyik'e gitmişti: Ahmet, işler için Ankara'daydı. Ferit, Paris'ten dönmüştü. 'Doktorasını vermiş!' Emin Sakarya, onun artık çiftliğin başına geçeceğini ummuştu. Ancak, oğlu çok başka havalardaydı.

Babam o yıl, bütün yaz Gürleyik'te kalmıştı. Murat, herhalde sekizinde falan. Ne güzel çocuk. Gören, bir daha dönüp bakıyordu. O yaşında bile içini dışım nazarlıklarla muskalarla donatmıştım. Fayda etmedi, şehirlinin kem gözünden hastalandı. Doktorlar, temiz hava, bol güneş, demişlerdi. Gürleyik'te çarçabuk da iyileşti sahiden. Dedesinin bile gönlünü fethetmişti. Kısmet, bütün gün kardeşinin peşinde. Bağlarda bahçelerde koştururlar, tayların sıpaların üstünden inmezlerdi. Babamız yanımızda değilken geçirdiğimiz en güzel yaz belki. Geceler biraz kasvetli olurdu. Babam dertlenirdi... Sahi, bir de oğlan türemişti. Kısmet'in peşinden ayrılmaz. Ben farkındayım, kızım hiçbir şeyin farkında değil. Hiç de farkında olmadı zaten. Belli etmedik. Haddini bilmez bir oğlan. Delisek. .. Ah, o işte. Pis! Kızıma göz koymak sana kaldıydı sanki. Neyse, bir gece babamla gaz ışığında oturuyoruz. Çocuklar yanımızda, yer yatağında uyuyorlar. Ne çocuğu, Kısmet on ikisinde, kocaman. Babamın alışılmadık bir suskunluğu vardı o gece. Aşağıdan geçen deli suyun sesini dinliyordu. Hep o su sesi. Bana ilk o zaman açılmıştı: Ne yapmak istiyor bunlar? Ne şehrin içi, ne tam dışı? Eksen ekilmez, satsan satılmaz yerlere para döküp duruyorlar... Ferit, koleje giderken bana söz vermişti. Okuma faslı bitince çiftliği çekip çevirecekti sözde. Arıcılık edecektik, tahılda, meyvede buraların birincisi olacaktık... Hani nerde? Kolej bitti, Paris'te üç yıl geçti. Döndü geldi, şimdi başka tellerden çalıyor. Bana ne diyor, biliyor musun? "Sakarya baraja alındıysa daha iyi ya? Çabamızı sanayiden yana göstermeliyiz... "

Türkân hanım, bunun ne anlama geldiğini Emin bey kadar da bilmiyordu. Babasının yüzünü görmeye, kocasıyla kardeşinin yaptıklarındaki tehlikenin nerde olduğunu anlamaya çalışmıştı, ama Emin beyin sesinden, yüzünden bulup çıkarabildiği hep eski şeyler: Babası yalnız toprakla değil, çevresindeki insanlarla değil, Ankara'da, Meclis'te de bütün İstanbul, İzmir, hattâ Doğu takımıyla didişip durmuş. Sonunda hepsine küfredip çiftliğe kapanarak adını 'Deli Derviş Emin'e çıkartmış. İstediği ne? Oğluyla bir tartışmalarında, onun, "Tek isteğim var benim, zirai kalkınma şu yana dursun, o koskoca adamların, milletin vekiliyiz diye ortaya çıkanların, o kadar çabuk ve sık ağız değiştirdiklerini görmemek! Esen yele göre döndüklerini görmemek! .. " dediğini anımsıyor.

O gece ise, elinden bütün silahları, yüreğinden bütün savaşım isteği alınmış, kızına yakınıyordu. Türkân hanım, lambanın fitilini biraz açsa, babasının gözlerinde çaresiz birkaç yaş damlası bulacağını bile sanmıştı. Yenginlik kederiyle dolu bir ses:

"Bakıyorum, sen de onlardan yanasın. Babana değil, kocana, kardeşine inanıyorsun. Şehir... Hep şehir... Sen şehri sevdin. Herkes şehir istiyor..."

Hacı Halil ailesi Eskişehir'de almış başını giderken, adını Deli Derviş'e çıkarmış bir babaya güvenemezdim ya, demek istemiştim. Fakat diyemezdim. Gönlünü almak istedim:

"Ben köyümüzü, topraklarımızı da severim baba. Senin gibi, şu suyun sesini ben de hep sevdim."

"Öyle. Bir gelip gitmek, iklim değiştirmek için olursa, herkes seviyor. Devamlı yaşamak içinse, kaçan kaçana..."

Türkân hanım, o zaman babasına karşı açık bir öfke duymuştu: Size kalsa, Ahmet Kaymazlı'ya varacağıma, anam gibi bir köylü karısı olup çıkaydım, değil mi? Bulgur kaynattır, kayısı kuruttur, makarna kestir.

Ahmet'in koskoca un fabrikası Eskişehir'de dumanını havaya savurtup dururken, biz ırgatların başında saman savurtacağız... Ne olmuş, kötü mü olmuş? Hem gördün işte, oğlun bile Ahmet'ten yana, Avrupa görmüş oğlun bile...

Böyle düşünmüştü ama, kardeşinin tam tamına Ahmet'ten yana olduğundan da pek emin değildi. Ferit'in aklından, Ahmet Kaymazlı'nın girişimciliğine burun ucuyla gülen, bambaşka, akıl almaz şeyler geçiyordu. Ona: "Siz köylüyü yerinde tutmak istersiniz, şehirde de kendiniz oturursunuz. Ben, köylüyü şehirli edeceğim," demişti bir kez. Kocası tuğla harmanıyla ne kadar övünürdü. Hacer'e bile o kadar yumuşak başlı davranan Ferit, eniştesi Ahmet'e karşı çok acımasızdı. Türkân hanıma öyle gelmişti. Kocası, bir kez, o gün süklüm püklüm görünmüştü gözüne: "Tuğla fırınında çalıştırdıklarımı kim çalıştırabilirdi şehirde? Hepsi ırgatlıktan..." İşte, Ferit'in koca çenesini kaşıya karşıya attığı o acımasız kahkaha: "Yine tepesi açık bir harman! Yine yağışlar başladı mı, hadi bakalım vasıfsız işçi açığa... Kışları ne yapıyorlar, köy kahvelerinde pineklemiyorlar mı? Kar, yağmur dinecek de, sizin harman işe yarayacak. .. Harmanın üstü kapalısına fabrika derler, fabrika!.. "

Eğerböyle ise, babasıyla nerde anlaşamıyorlar peki?

Lambanın gazı cızırdamaya başlamıştı. Emin bey, kızının suskunluğundan ötürü iyice yalnızlaşmıştı sanki. Sesi biraz daha kırık çıkmıştı:

"Bense, şehir yerinde hep gırtlağıma biniyorlar sanırım. Ankara'da kaldığımız sıralarda bile, o taş yapılar üstüme kapanacak, hepimiz altında ezilip gideceğiz sanırdım... Hele o, çıkarlarına göre bugün şuna, ertesi gün buna parmak kaldıranların, bu dalkavuklukların kâbusu! .. O kâbus, şehrin üstüme abanışından kötü sıkardı beni..."

Ansızın diklenmiş, o deli sesini bulmuş, kükremişti: "Ferit'e de söyleyeceğim. Sen de bil. Hastalanırsam, beni sakın şehre götürmeyin! Ölünce, sakın oralarda gömmeyin. Ben burada öleyim. Götürüp şu suyun başına gömün, kayınların altına... "

Sonra, gözlerini karanlığa dikip kalmıştı. Uzun süre gece kuşlarının sesi işitilmişti. Bir süre sonra babası durup dururken:

"Mustafa Kemal de... " demişti nedense.

Ne demek istemişti acaba? Ona hiç toz kondurmamıştı. O gece ise, bir ölüye gösterilecek saygıyı bile esirgiyordu Ata'dan. Oğluna sorsan, "bu kuşak öyledir, kendilerine kusur bulmamak için, tek bir suçlu arar dururlar. Dün padişahtı, şimdi o. Onlara göre, her şeyi tek adam yapar, tek adam bozar. .. " Türkân hanım, kardeşinin babasını o içkici 'çok okumuşlara böyle çekiştirmesine de içerlemişti doğrusu. Ne olursa olmalı, insan dışarı karşı kendi yakınlarını, ailesini küçük düşürmemeli, ekini açığa vurmamalıydı. Atalarımız bile ne demişler?..

Türkân hanım, kardeşi Ferit'i suçlu çıkarmaya çalışsa da, kendine karşı duyduğu suçluluk duygusundan büsbütün kurtulamıyor. Duvarda, kesesinde asılı duran Kuran'a uzanıyor. Kitabı göğsüne bastırıyor: Allahım, sen sağlık, dirlik ver babamıza. Musluk Sokağı'nda, gelin gittiğim eski evde olsak, şu hasta günlerinde belki avludaki su sesiyle oyalanır, kendini kayınların altında sanırdı. Orda hatmiler açmıştır. Kaç zamandır gidemedim. Bahçedeki asmalar, pencerelere kadar dolanır. Evi yıktırtmadım. Murat'a gebeliğim de orda geçti benim. Bir hatıra... Burda, ne olsa dört beton duvar arası. .. Ne yapabilirdik ki... Hastaneler, doktorlar hep şehirde.

Hastaneden bu odaya taşıdıkları gün, babalarının sesi nasıl da küskün bir sesti. Türkân hanım, o dargın yüzü şimdi, yatağında yine

gömüyor: Hem, ne yapmalıydım baba? Benim de burda bir ailem var.. Kendi ailem... Her şeyi çekip çevirmek...

İçinde bir dinginlikle arkasına yaslanıyor. Hiç ummadığı sıra gelen bir iç rahatlığı. Murat'ın sanki bile bile buralardan kaçışına, -oysa, o kadın meselesi bitmiş işte, bitti, diyorlar... Yine de dönmüyor... Alıştı İstanbul'a. Buraya da küs, sebebini bilemiyorum, anlamıyorum, her istediğini yaptım, her şeyine boyun eğdim, şımarttık tabii.- Az önce şuralarda dolanıp dururken gözüne çarpan Kısmet'in kapanık yüzüne, babasının son dileğini yerine getirememesine karşın, bir iç rahatlığı: Ahmet'in adını sürdürmek, memlekette ele güne, ölümüyle bile tükenmeyen düşmanlara, düşmanlıklara inat, koca Kaymazlı ailesi silinip gitti dedirtmemek. .. İşte bunun için, Murat'ın ilgisizliğini, kaçışını örtmek için: Saka Ortaklığı. Eskişehir'in her yanında, yollarda bellerde yazılı o koca levhaları burada, hasta odasında bile açık seçik görür gibi olunca bu iç rahatlığı: Kısmet de şu Kuranı Kerim'e hâlâ tığ işi yeni bir kese örecek. Onun yapacağı yok bu sıralar. Ben mi başlasam? Neye ne zaman elim değecek? Bir de Kadınlar Derneği. Bir de Banka'nın toplantıları... Ferit, neye parmak kaldır dese, ona kaldırarak... Yönetim Kurulu toplantısı mıdır nedir, oralarda benim yerimde oğlum otursun isterdim.

Der demez, Murat, siyah mermer merdivenlerden çıktı. Ferit dayısının yanında, dal gibi, sarışın, sevimli. Müdürler, şefler, bütün ücretliler Murat'ın önünde eğildiler. Kapılar açıldı. Ferit dayısı, bu ilk katılış onuruna yeğenine özel önem gösterdi, onu önden geçirdi. Büyük, yaldızlı toplantı masasına doğru yürüdüler. Murat, her zamanki çekingenliğini, o kızsı duruşunu çoktan bırakmış, kendine güvenli, tek tek herkesin elini sıkmak için... Tam o sıra, ne olduysa oldu. Araya sarı perçemli bir kadın girdi. Ötekilerle oğlu arasına su gibi aktı, uzandı, Murat'ı yanağından öptü. Murat'ın yüzü ala kesti. Elleri, kirpikleri, dudakları, her yanı ürperdi. Toplantı odası; masalar, sandalyeler, müdürler, şefler, hattâ Ferit Sakarya: her şey, herkes silindi. Ortada yalnız o sarı perçemli kadın kaldı. Sarı

perçemli kadın. Murat'ı elinden tuttu, birlikte çıkıp gittiler. Saçları yaptırılıp kabartılmış, tayyörlerinin yakalarına Kız Meslek Okulu işi, yapma çiçekler takmış kadınlar, öç alır gibi sinsi sinsi gülümsediler. Türkân hanım toparlandı, birkaç adım attı, ama koluna biri dokundu. Döndü, baktı; kardeşi Ferit Sakarya. Omuzuna tıp tıp, babacan vuruşlarla vurdu: Bırak, gitsin. Yaşıdır, yaşamalı. Hayatı tanımalı. Büyümeli. O zaman gelmeli.

Gelmeli. Ama gelmedi işte.

Büyükbabasının cenazesine mi gelecek, gelirse?

O kadınların, öyle, sinsi sinsi gülüşlerini hiç unutmadım. Her gün biraz daha boyun eğdiler ama önümde, her gün biraz daha! Yaa, böyle işte. Hayhay Türkân hanımefendiciğim, tabii... Tabii, fakat çaylı toplantının biletleri hiç satılmamış daha! Siz, çalgıcıları, şarkıcıları ayarlayın hele... Dikkat edin, saygıdeğer bir topluluk olsun. İyi bir topluluk...

O zaman da getirtmiştik. O zaman da, ciddi bir şarkıcı, saygıdeğer bir topluluk diye...

Bana sormayın, artık bana sormayın. Kimi isterseniz getirtin! Nasıl olsa kaptıracak bir oğlum daha yok. Siz düşünün... İsyan ediyorum, evet isyan ediyorum artık! .. Gidip çeke çeke geri getireceğim. Ferit'i falan dinlediğim hata, şart olsun yapacağım. Ele güne, dosta düşmana karşı: İşte okuyor da teyzesi, işte Avrupa, işte gençlik İnciciğim, onlar İstanbul seviyorlar da, işte oğlum şirketimizin İstanbul işlerine bakıyor da...

Türkân hanım, oğlunun durumunu böyle örtbas etmeye çalıştıkça, Ferit'in de kendisine alaylı alaylı güldüğünü sanırdı. Ondan korkar, çekinirdi. İşitse, ne diyeceğini adı gibi biliyor: Atma Türkân, atma! .. Hem ne var yahu! Herkes biliyor zaten. Bilirlerse ne olur? Sevişmekten, tutkudan ne anlar bu hödükler?

Sabahlığının yeninden bir iplik koparıyor, düğüm düğüm üstüne atıyor: Tabii, Ferit'in de işine geliyor. Her şeyi avucuna aldı, her şeyi gönlünce yapıp çatıyor, bana bir imza kalıyor. Kimbilir neler, kimbilir nasıl?.. Ama yeter! Deden ölüyor Murat, derim. Vasiyeti var, derim. Sende hiç vicdan kalmadı mı? Yanıt vermez ki, susar. Kaçar. Dayısı İsviçre'ye bile gönderdi. Hadi, o karı da ardından... Gidemez olsun. Okullarda da dirlik düzenlik hak getire zaten.... Hiç olmadı ki. Kötü zamana rastladı. Ahh, o gün! O gün hiç olmayacaktı. O zaman bütün bunlar da olmazdı. Selmin denen o şırfıntı... Oğlumun bestesiymiş!.. Tuzak. Hepsi tuzakmış bunların. Bilir miydim? Ne zaman Murat'ın bir dediğini iki ettim ki? Keşke o zamanlar daha, istemez, bırak bu şarkı markı işlerini, deseydim... Yoo, ama, henüz genç. Her şey düzelecek. İnşallah düzelecek. Az daha sabır. Çoğu gitti, azı kaldı. İşte karıyı temelli bırakmış, diyorlar. Biz yine öyle, bütün şehre karşı yekvücut olarak. Genç mi? Kazık kadar adam oldu artık. Pissstt! Çekil Tombul, sürtünüp durma. Şimdi yıkandım canım! Ne diye mızıklanıyor bu? Sen de, at şu gazeteyi elinden. Sokma eve. Murat Kaymazlı, uzatmalısı Selmin'le yine kavgalı. Selmin'in bir gözü morardı... Beter olsun! İnşallah şimdiye daha beter olmuştur. Bak artık oğlumun yakasını bıraktılar. Kaç zamandır, tek resim çıkmıyor. Gine de içim daralıyor. Gececek.. Geçecek... Hiçbir şey olmamış gibi olacak... Pissst, dedim Tombul... Baba? Baba nasılsın? Uyku mu, ölüm mü? Soluğu iyi. Orhan hâlâ gelemedi. Daha gelemez. Yasaktan önce yetişirse ne âlâ... Saat henüz bir olmamış... Şu kediyi aşağıya götür-sem? .. Kısmet birazcık uyuduysa? Uyusun. Boşuna uyandırmayayım... Ne o , karnın mı aç? Gel bakalım, süt vereyim sana... Sonra da küçük helaya kitleyeyim de gör... İşte yine silah sesleri... Geceleri yalnız bu. Bir de Hacer'in horultusu.

"Eskişehir, geceleri geçen trenlerdir, tren sesleridir. Yalnız bu..."

Türkân hanım, mutfak balkonuna çıkıp Tombul'un kâsesine süt boşaltırken Deniz'in bu sözünü anımsıyor. Daha geçen ay, İstanbul'dan gelen bir arkadaşına söylüyordu. Türkân hanım onları yemeğe çağırmıştı

da. Deniz'in bu sözünde sanki yalnız Eskişehir'i değil, kendisini de küçümseyen bir şeyler sezmişti. Biliyor, Deniz kendi havasında. Küçümsemek falan aklından geçmemiştir... Yine de, İstanbullu kimi görse, sanki: Tren sesiymiş!.. Eskişehir, geceleri geçen trenlermiş yalnız! Laf. Şeker, Hava Üssümüz, fabrika düdükleri, koskocaman bir üniversitemiz, koskocaman Cer Atölyemiz, Astsubay Okulumuz, ticaretimiz. Sanki işiten de, Eskişehir, dağlar arasında, kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerde, bir küçük tren istasyonudur sanacak.

Hem geceleri tren sesleri nerede artık? Baksana, güm güm silah sesleri...

Kediyi içeri alıp kapıyı kapatırken patlamalar da duruyor. Artık iyiden sessiz, iyiden karanlık bir Eskişehir'de, Yediler Semti'nde, ışıkları hâlâ yanan bir apartman katında, ara ara hasta iniltisi, biraz kedi mırıltısı ve çaydanlıkta hâlâ kaynayıp duran su. Gazı kapamayı Türkân hanım da unutmuş. Ocağın düğmesini çeviriyor. Gazın bir parlayıp yiten mavimsi alevi.

Kediyi boynundan, hemen hemen parmaklarının ucuyla yakalayıp sokak kapısının yanındaki alaturka helaya götürürken -zaten öteki de aynı- kolunu birden oğlunun kolunda buldu. Birlikte cadde boyu indiler. Pencerelerde başlar: Türkân hanım geçiyor, oğlu Murat'la...

Türkân hanım, yüzünde mutlu bir gülümseyiş, oğlunun koluna daha sıkı yapıştı. Başı her zamankinden dik. Hacı Süleyman Çakır Caddesi'nin ucuna, kaplıcaların önüne geldiler. Koca çınarları, Çarşı Camisi'ni geçtiler. Dükkânlardan pek çok tanıdık yüz: Ahmet beyefendinin haremiyle oğlu geçiyorlar... Murat, temelli mi dönmüş? Temelli dönmüş.

Tüpgaz dağıtıcısı önlerine çıktı: Ben babanın iyiliklerini hiç unutmam oğlum. Gönlü gani adamdı. Hele sizin doğumunuzdaki halini bütün şehir hatırlar. Kurbanlar kesilmişti. Kaç gün, kaç gece fakir fukaraya

pilavlı etler dağıtılmıştı, baklavalar, şekerler... Buyrun, bir pepsi için... Yoo, teşekkür ederiz Avni bey? Bankanın İdare Meclisi toplantısı var. Murat gecikmek istemez. Murat da, her zamanki güzel, soylu gülümseyişiyle gülümsedi: Başka zaman efendim, şimdi meşgulüm...

Yine kolkola yürüdüler. Bu kez mefruşatçı- möbleci önlerini kesti: Hoş geldiniz Murat bey, hoş geldiniz. Tahsiliniz bitmiş, hayırlı olsun. Gözünüz aydın hanımefendiciğim. Murat bey temelli, yerleşmeye geldi, diye işittik. Dayınızın güzel teşebbüslerini sizsiz hiç düşünemezdik zaten Murat bey. Eee, evlilik ne zaman? Size de şöyle güzel bir ev döşeyelim artık. Ablanıza döşedik. Türkân hanım dudak kıvırdı. İçinden, biz Murat'ın evini İstanbul'dan döşeriz, diye geçirdi.

Murat, babasının sayesinde birer dükkân, birer satış yeri edinmiş pek çok tüccarın, esnafın saygılı selamlarına kibar kibar karşılık verdi, pek de yüzgöz olmadı. Tam kararında. Has Hotel Termal'i geçip Porsuk Adası'nın ucunda sağa kıvrıldılar. İşhanı'nın önüne geldiler. Karşıdaki otelin salonunda, on yıl öncesinin bir konserini hem kendine, hem oğluna unutturmak için, çabuk çabuk: Düğünümü hatırladım oğlum, dedi Türkân hanım. Saçılan altınlar.. buğdaylar... Eskişehir, benimkine kadar böyle düğün görmemişti... Her yanım altına, elmasa garkolmuştu. Doğrudur, senin doğumunda da yer gök inlediydi. Seni partisinin bile uğuru saymıştı baban...

Hayır, Murat yüzünü buruşturmadı. Son yıllarda edindiği o uzak yüzünü, uzak sesini takınıp, pek de uğurlu geldiğim söylenemez canım, on yıl sonra aynı partinin devrilmesiyle kendisi de çarşıiçinde devrilip kaldı ya, demedi. Geçmişle hiç ilgilenmedi. Açık, kararlı bir sesle, Şehirbank'a gecikmeyeyim anneciğim, dedi.

Adımlarını sıklaştırdılar. İşhanı'nı geride bıraktılar. Şehirbank'ın kapısında Türkân hanım oğlunun kolundan çıktı: Hayırlı uğurlu olsun yavrum...

Babasının ansızın patlayan sesiyle irkiliyor. Hastanın odasına doğru atılıyor. "Baba?" diyecekti, ağzından, "Murat!" diye çıkıyor. Yatağın başına koşarken Tombul'un kuyruğuna basmış. Kedi, can havliyle öyle bir haykırıyor ki, içerde derin uyuyan Hacer bile düşlerinin arasında sıçrıyor:

"Eşhedi enneeee ve eşhedi Muhammede!.. "

Değil. Gökgürlemesi falan yok. Zaten kırkikindiler daha başlamadı. Daha koyunlar yeni kuzulamakta. Topraktan ince bir duman tütmekte... Hacer, incecik bacaklarının üstünde topallayarak öteki çocukların arasına katılmaya heveslenmekte... Ama biri itti. ' Topal bacak burkuldu. Hacer, sırtüstü düştü. Yüksek sesle ağlamaktan korktuğu için, sessiz sessiz ağlarken biri elinden tuttu, kaldırdı: Gel kardeşim... Eli, Ferit abisinin kocaman, sıcacık elinin içinde, yürüdüler, yürüdüler... Aşağıdan doğru çağıl çağıl akan bir suyun sesi.

Hacer'in yüreğinden de bir çağıltı; yeniden dalıyor.

Emin bey: "Oğlum!" diye haykırmıştı.

Türkân hanım, bir ağlama duygusuna yakalanıyor: Günlerdir, gecelerdir başını ben bekliyorum, o oğlunu sayıklıyor. Bir kez olsun, "Türkân, kızım! .." diye çağırmadı.

Babasına karşı içinde uçveren bir dargınlıkla hasta yatağının başından uzaklaşıyor. Peşisıra odaya dalmış olan Tombul'u bu kez, titizlik göstermeden kucaklıyor, bağrına bastırıyor. Hayvancağızın yüreği tıp tıp vuruyor. Kardelen'inki yavrulamış da, Kısmet ondan almış bu kediyi. Yıkıyor, paklıyor, ama yine de alelade bir kedi işte. Cins kedi değil ki...

Siyam kedisiymiş.

Ellerinin üstü yaşlılık çilleriyle dolu, işaretparmağında kocaman, badem biçimi bir yüzüğü olan başı türbanlı kadının kucağındaydı. Veterinere götürüp getirmişler. 'Küçük bir operasyon' geçirmiş de...

Başı türbanlı kadın. Kaşları yok. Kalemle incecik, yeni kaşlar yapmış kendine. Arkalığı yüksek bir koltukta, sultanlara has bir çalımla oturuyordu. Kızı Belgin'in galerisiymiş... Her yan tablolar, antika lambalar, etajerler, eski kilimler, çeşmi bülbüller, sedefli aynalar, billur kâseler ve daha Türkân hanımın tanımadığı, adlandıramadığı birtakım öteberiyle doluydu. Rifatzâde ailesiyle ilk orada tanışmıştı. Son görüşü de bu olmuştu zaten.

Kedi, gözlerini kısmış, olduğu yeri hiç yadırgamadan, öyle... Kendisi ise, Murat'ın bu tanıştırma isteğine boyun eğdiği için yazıklanıp durmakta, galeri denen o yerde kendini çok iğreti duymaktaydı. Girip çıkanların çoğu, delikanlılar... Başı türbanlı yaşlı kadın, hepsine oturduğu yerden elini uzatıyor, öptürüyordu. Hemen hemen her girip çıkan, kızı Belgin'i de yanaklarından, hattâ kimisi dudaklarından öpüp duruyordu. Türkân hanım, utanmayla ayıplama arası; ter içinde kalmıştı. Otelde koltukaltlarını o kadar da talklamıştı sözde, işte yeni aldığı emprime bluzun kol altları ter içindeydi...

Siyam kedisi, Türkân hanımı üstten üstten, öyle, kısılmış gözlerle süzüp durmuştu. Eskişehir'de Selmin Rifatzâde'nin müzik şöleninden iki yıl kadar sonra bu... Yani Murat'ın, epey bir bocalamadan, gelgitten sonra temelli onunla... Ah, evet, temelli...

Türkân hanım, dayanamamış, oğlunun İstanbul'da ne yaptığını, nasıl yaşadığını anlamak istemişti. Doğrusu Rifatzâde ailesiyle tanışacağı hiç aklında yoktu. Bunu Selmin istemiş meğer. Murat üsteledi. Oğlunun hangi isteğine karşı koyabilmişti ki! -Bu dünya böyle işte, herkes birinin elinde oyuncak olup gidiyor.-Galeriden çıkarken, içinden böyle geçmişti. Oysa, oraya giderlerken, bu tanışmanın gerekli olduğuna bile inandırmıştı kendisini: Bakalım, Murat'ın ilişki kurduğu kadının ailesi nasıl bir aile? Soylu bir aileymiş. Eğer öyleyse, mazbut kimselerse, evlensin bari...

O soylu aile, Türkân hanımı evlerine çağırmamıştı; önüne bir sofra çıkarmamıştı. -Bizse bu Selmin için göbeğimizi çatlattık.-Galeriymiş! Orada karşıladılar. Galeri! Ne demekse?.. Orada bir saat kadar oturdum, tek satış yapıldığını görmedim.

Murat'la yarı karanlık, loşluğun orasından burasından silik ışıklar yansıyan, bir yığın döküntüsüyle insanın içine kasvetler bastıran o izbe yere girdiklerinde Neval hanım, arkası yüksek koltuktaydı, kucağında siyam kedisiyle.

"Buyrunuz efendim, şöyle geçiniz. Ben kalkamıorum. Zunetçiğin canı yanar, diye korkuorum... "

Kocaman bir badem iriliğindeki yüzüğü taşıyan işaretparmağını uzatmış, açılır kapanır bir tahta iskemleyi gösteriyordu. Türkân hanımın gelin gittiği evde, bir zamanlar yüzüne bakmadığı, ilk ağızda değiştirtip yerlerine vinileks kaplamalılardan aldırdığı, şu açılır kapanır sandalyelerden...

"Muratçığım, yakınıma çekiver şunu sevgilim... "

Torunu, evet torunu yerindeki bir çocuğa, 'sevgilim,' diyor! Bu ne biçim konuşma? Hem o, 'Oturuorum, kalkıorum, sevioorum, sevmioorum'lar da ne oluyor?

Murat'ı öyle kapıkulu gibi görmek, asıl bu, en fazla koymuştu Türkân hanıma. Yere göğe koyamadıkları, bir dediğini iki etmedikleri biricik oğlu, Murat, bakıyor burada, Selmin'in sigarasını yakmak için fırlıyor, "Şu tablayı uzatıver," diyene koşturuyor. Hele, Selmin'in ablası Belgin! "Sevgilim, Murat, şifoniyeri getiren pikap dışarda bekliyor hâlâ... Şunların ücreti neyse, ver de sav!" diye buyurunca, elini cebine attığı gibi... Sanki, Murat'ın tek dileği, her üç kadının da gözüne girmek, Selmin'in bir tatlı bakışına, güzel bir sözüne değer olmak.

"Orada votka kalmış mı sevgilim?"

Belgin, Selmin'e soruyordu. Elinde boşalmış içki kadehiyle, upuzun, kuzgun kara saçlarını savurta savurta... Bir kadeh de annelerinin yanında zaten. Hepsi, gündüz gündüz içip duruyorlardı.

"Siz neden bir şey almıoorsunuz?"

Tam da Türkân hanımın çay saatiydi: Ah, bir bardak iyi demli çay olsa bari! Zamanı geldi de geçiyor bile...

Belgin, kırklarında, ama daracık deri pantolonu içinde, genç kız halleriyle Murat'ı bu kez de votka aldırmaya koştur-muştu.

Neval hanım, Zunetçiğinin boynunu okşaya okşaya, cam yeşili gözleri tıpkı kedisininkiler gibi süzgün; Türkân hanımın yüzüne pek de bakmadan konuşuyordu:

"Galeriyi, galerinin havasını sevioorum. Evde pineklemekten hiç hoşlanmıorum, kızımın yanına geliorum... Ooooh, unutmadan; Muazzez'de provan varmış Selmin, beklioor sevgilim... Ben de gelmek istiorum. Göreyim. Bir sakillik etmesin."

Selmin, ötekilere göre daha alçakgönüllü davranıyordu. Gülerek:

"Sahne kıyafetlerimde annemin zevkine güvenirim. O, bu işleri iyi bilir," demişti.

Birbirlerine bu kadar bağlı görünen bu üç kadın, sanki... Sanki bir film oynanıyordu, galeride. Herkes bir rolde. İlişkileri son derece incelikli kişileri canlandıran bir filmde. Sanki, rolleri biter bitmez de birbirlerinin gırtlağına sarılacaklar. Türkân hanım, buna benzer bir şeyler düşünmüştü galiba.

Tombul'un boynunu hâlâ okşayıp duruyor. Az önce zavallıyı nasıl itip kaktığını düşünüyor da; parmaklarının ucuyla kirli bir bezi tutarcasına

tuttuğunu... Neval hanımsa, kızlarından fazla olmasa bile, kızları kadar düşkün görünüyordu Siyam kedisine. Ona öyle tatlı diller döküyordu ki: Ah canikom, cicim, cicim benim, canını mı yaktılar senin, o hoyrat ellere mi düştün sevgilim, ne yapalım yavrucuğum, soyunu sopunu karıştırtmaktansa, değil mi bitanem, Zunetim?.. Minicik bir operasyon, biraz daha sıkıntın olacak, sonra geçecek, geçecek. .. Söz verioorum bitanem, geçecek.

Neden sonra Selmin, akıl etmiş:

"Siz belki çay isterdiniz Türkân hanımcığım?" demişti.

Çay geldi, ama fincanda.

Bardakta olmayan çaya çay mı derim ben?

"Haydi Tombul, haydi seni kapatayım artık canikom..."

Türkân hanım bir ân, kendi sesiyle irkiliyor. Hele sesinin bu alışılmadık tınısı. Öz kızı Kısmet'le bile sevgi sözleri kullanarak konuşmadı. Biraz Murat'a, o kadar. Oğlum, yavrum; hepsi bu.

Tombul'u birden kucağından bırakıveriyor: Kısmet de bana, bir kez olsun "Anneciğim" dememiştir. Onlar durmadan öpüşüyorlardı. Az önce, Kısmet'in o solgun, kederli yüzünü görünce "Canım kızım" demeyi, diyebilmeyi ne kadar istemiştim, şurama bastırmayı onu, saçlarını okşamayı... Ama biz yapamayız. Ahmet de yatakta: "Tut şunu, oyna, bağır, beyim de, beyciğim, canımın içi, özüm de! .. " diye inlerdi.

Yapamam.

İsterdim. Ahmet bilirdi. Ama yapamazdım. Öyle, öyle nasıl?.. Ancak naz, işve.. usul usul açıla...

İnsanın sevgisi de, nefreti de içinde olmalı. Göstermemek, sevmemek değil ki.

Fakat, o eskici dükkânında, ne bileyim, herkesin birbirine öyle "Sevgilim" deyip durması. .. Güzel bir şey mi? Gayriahlâki değil mi? Amaan, ne olurlarsa olsunlar! Fakat, kendileri o kadar yükseklerde durup, biricik oğluma kapıkulu gibi davranmaları yok mu?

Türkân hanım, şimdi kendi kendine açıklamaktan kaçınıyor ama, İstanbul'da, o üç kadının önünde, kendinin Hacerden farksız bir duruma düştüğü duygusunu yaşamıştı. Bu küçültülmüş-lük duygusundan hep kaçtı. Yine kaçıyor: Eskişehir'in en büyük ailelerinden biriyiz. Biriyiz de ne demek, en büyük ailesiyiz. Evet, bir saray kadını, boyun eğdirmek isteyebilir, fakat Murat boyun eğmemeliydi. Ağırlığını koymalıydı. O kadın, işaretparmağında o yüzük, kafasında o hotoz, buyurmaya o kadar alışık. ..

Kedinin üstüne kapıyı küt diye kapayıp gidiyor. Kendini arka balkona atıyor: Nasıl asmışlar bu havluları böyle? Mandal da koymamışlar… gece rüzgâr çıkar, bunları yerlere...

Havluları mandallarken gökyüzüne bakıyor. Yıldızlar çok uzaklarda görünüyor. Bir zamanlar sık sık gidip geldiği, ancak son yıllar Murat'la aralarındaki uzaklığı yeniden yaşamamak için gitmekten kaçındığı, Neval hanım ve kızları gibi kimselerle karşılaşmaktan kaçındığı İstanbul da çok uzak şimdi. Fakat, Murat'ın o yüzü, o hali. Bunlar hiç uzaklaşmadı. Hep en yakınında. Burnunun ucunda. Burun direğini sızlatarak. ..

"Bizim nasıl bir aile olduğumuzu, senin kim olduğunu, eğer şu kadarcık bir değerbilirliği bulunsaydı, Selmin denen o kaltak, annesine... "

Belgin'in galerisinden çıkmışlardı. Türkân hanımın eli ayağı titriyordu. Dili dolanarak oğluna böyle söylemişti. Öyle ya, aynen böyle: Selmin denen o kaltak...

Her zaman o kadar yumuşacık, öyle saygılı olan oğlu, yolun ortasında nerdeyse haykırmıştı:

"Ne biçim konuşuyorsun sen! Karşılarında altı karış suratla, her şeyi dikizleye dikizleye oturuşun yetmiyormuş gibi, şimdi de çirkin şeyler söylüyorsun! .."

Türkân hanımın kalbi oracıkta; Nişantaşı'ndan Vali Konağı Caddesi'ne saptıkları yerde nasıl durmadı; hep şaşmıştır.

Yetmemiş, Murat annesinin bileğinde sallanan yılan derisi çantaya şöyle, yan gözle, küçümseyerek bakıp:

"Hıh... " demişti. Ardından da: "Soylu, sanatkâr kimseler onlar!"

Türkân hanımın sırtında en güzel tayyörü vardı. En iyi kumaştan, en pahalı terziye diktirmişti. Ama, oğlunun o bakışı, o dudak büküşü: Milyarder olsan, taşralılık her yanından akıyor işte, her yanından!

Daha o akşam, Opera Oteli'ndeki çantalarını toplamış, gözyaşlarını içe akıta akıta:

"Hemen beni trene yetiştir, hemen. Seni biz çoktan kaybetmişiz," demişti oğluna.

Oysa Murat, ölesiye pişman; annesine sarılmış, ellerini öpmüş: "Yanlış anlama ne olur, seni üzmek istemedim. Hoşgör, hoşgör," diye ağlamıştı. "Benim söylemek istediğim anne, burdaki... Burda yaşam biçimi başka. Ne iyi, ne kötü; ama başka... "

Türkan hanım, o kadar derinden kırılmıştı ki, oğlu ne yaptı, ne dediyse onu alı koyamadı. Yıkılmıştı.

İşte zaten İsmet Paşa bile onca yıllık partisinden, milletvekilliğinden, her şeyden elini eteğini çekmişti. Dünya bir tuhaf olmuştu. Batkı. Her şey batmıştı. Batıyordu. İstanbul zaten çoktan batmıştı. Kimsede saygı, terbiye kalmamıştı.

Oğluyla çok kötü ayrıldılar.

Haydarpaşa Garı'nda ikiye bölünmüş bir Murat.

Kimseyi kırmak istemezdi. İlk ve en derinden kırdığı kimse ise annesi. Türkân hanım, oğlunun 'başka yaşam biçimi' dediği şeyle kendisi arasında ne kadar paramparça olduğunu görmemiş değildi. Gar' da onun perperişan dikilişi... Boynu bükük. Özür dileyen gözlerle... Ne olur sanki, bir mucize gibi, Murat, tren kalktıktan sonra annesinin yanında beliriverseydi. Çok yıkkındı. Yine de orada kaldı. Yakaran gözlerle: Beni anla! -Anladım anlayacağımı. Selmin bir yana, dünya bir yana.-

Şimdi, yıllar sonra, oğlunun o yüzü, karanlığın ortasında başka bir şeyi söylüyor: -Ben seni de çok severim, Kısmet'i de çok severim... diye inleyip durmuştu.- Ama Selmin'i de seviyorum işte... Ne olur, sen, Kısmet, Selmin... Üçünüz... Üçünüz de birbirinizi çok, pek çok sevebilseniz!..

Türkân hanım ürpererek içeri giriyor: Hep olmayacak şeyler istedin zaten! Eskişehir'de besteci olmak...

Oğlunun, 'başka' dediği yaşama biçimi nasıl bir şeydi acaba? Aslı yani? Sinema gibi, tiyatro gibi olanı değil. Çünkü Türkân hanım, o gün galeride tanık olduğu yaşamın bir de aslı bulunması gerektiğini sezmişti, fakat ona bir türlü yaklaşamamış, bir türlü onu gözlerinde canlandıramamıştı. Bildiği: İyi aile terbiyesi almış bütün gençler, sonunda evlerine, yurtlarına dönerler.

Kendini yeniden babasının yanında buluyor. Hastanın altına elini sokuyor, yokluyor, ıslanmış mı diye: Kucağında Siyam kedisiyle oturan, kendisi içeri girdiği zaman ayağa kalkmak gereğini duymayan o hotozlu kadın, bu saatte herhalde sürgülerle, lazımlıklarla uğraşmıyordur. Ceplerinde beş kuruşları yokken, her şey onların. Belgin üçüncü kez evlenmiş, diyorlardı... Adamın gemileri bile varmış galiba... Ortalıkta zengin taşra adamlarından bol ne var şimdi, öyle yaa... Şimdi, bu saatte onlar, hotozlu anaları da yanlarında, kimbilir hangi bol ışıklı eğlence

yerlerinden dönüyorlardır en son model arabalar içinde... Üstelik o, Neval hanım olacak hotozlu, buruşuk dudaklarını büze büze: Ahh Belgin sevgilim, her yanı kaba saba adamlar doldurdu, diyordur. Murat'ı da bu yeni adamlardan biri saymadılar mı? Neyse Ferit... Ne yaptıysa... Nasıl bozduysa, bozdu da...

Türkân hanım, eli yatak çarşaflarının arasında gidip gelirken, yıkkın bitkin duruveriyor: Ah baba, işte ıslatmışsınız!..

Sonra, yarı öfkeli bir inilti dökülüyor dudaklarından:

"Şu gece yasağı olmasa -mızmız Orhan, nerede kaldı bu?-hemen şimdi başımı alıp bir yerlere kaçacağım! .."

İyi ama nereye? İyi ama nasıl? Ne yapmaya? Otuzunda dul kal da sen... Yirmi yıldır, yirmi beş yıldır yalnız, soğuk bir yatak. . . Bir erkekle şeyetmeksizin...

Neval hanım, soyluluk arması yüzüğü, kalemle çizilmiş kaşları, hotozu ve Siyam kedisiyle bir kez daha geçiyor gözlerinin önünden: Murat, şu çakmağı uzatsana hayatım!

Sedef kakma, gümüş, uzun bir ağızlığın ucundaki sigaraya üç el birden uzanıyor.

Güzel bir arabanın içinde, gözleri kedisininki gibi kısılmış bir Neval hanım, yanındaki adamlardan direksiyondakine buyuruyor: Reca ederim, biraz yavaş sürünüz. İçkilisiniz cânım efendim! Sinirlenioorum.. Sevmioorum öyle, dörtnala at gibi koştursun arabalar...

Emin bey, kış kıyamet, Seben geçidi boyunca at koşturmakta. Her yanda kurtlar uluyor, köpekler ürüyor. Aynı ânda da, bu aynı hotozlu karı, kimbilir nasıl inceliklerle döşenmiş bir salonda...

Türkân hanımın içindeki eziklik, yıkıcı, buyurgan bir sese

dönüşerek kendini dışa vuruyor:

"Haceeer!.. Çabuk kalk, çabuk! Babamın altını değiştireceğiz!”

Bir kez uyudu mu, Hacer'in başında davul çalsan uyanmaz artık. Zaten babamın ıslak donunu çıkarmaya da yanaşmaz. Utanıyormuş. Utanamaz ol! Şimdi o salonda, kısacık siyah giysisi üstüne dantelden minicik beyaz bir önlük bağlamış, kara saçlarına yine dantelalı minicik bir başlık takmış -Belgin Doruk, bir küçük hanımefendi iken de, böyle kılıklara girerdi- genç hizmetçi kız, masa hazır hanımefendi, demektedir. Uzun ağızlığı ucunda sigarasını tüttüren, yaşının geçmişliğine aldırmadan sırtı bağrı açık elbiseler giyinmiş kadın.. usul usul yerinden kalkarak.. edalı.. edalı.. ardında erkeklerle.. kızları da erkeklerle.. birçok erkek, genç genç.. ateşin... hepsi neşeyle...

Türkân hanım, ilk kez şimdi, bu gece, varlığıyla, temizli-ğiyle onca övündüğü bu katta, babasının sidikli çarşaflarını değiştirirken evine karşı derin bir soğukluk duyuyor. Daha kötüsü, kendine acıyor. Dudaklarında ağlamaklı bir bükülüş: Fakat ben yaşadım mı? Ne yaşadım? Turlara yazıldım. Avrupa'lara gittim. Hep kadınlar. .. Hep kadınlar... O gezilerde, bir saatten sonra otel odalarına çekilince, gizli gizli, yanımda götürdüğüm poğaçaları yedim. Üstüne bir portakal soydum. Ağzımı çalkaladım, yattım. Merhumdan başka hangi erkek?..

Öyle ya, bir Necip bey vardı!

Babasının donunu giydirirken Necip bey, elinde bir demet çiçekle çıkagelmez mi!

Geldi.

Türkân hanım onu içeriye, salona aldı. Bir defasında rüyasında koyun koyuna yattığı Necip bey. Birbirlerine uzun uzun baktılar. Türkân hanımın yüreği, Ahmet beyi ilk kez gördüğü zaman nasıl gümbürdediyse,

ondan da fazla gümbürdeyerek... Yok ama, hiç belli etmedi. Rahatça bacak bacak üstüne attı. Ağızlığa bir sigara taktı, bekledi. Necip bey fırladı, çakmağını çaktı. Türkân hanım gözlerini Siyam kedileri gibi kıstı. Kısacık siyah giysisi üstüne minicik, ak pak önlük takınmış hizmetçi kız salona girdi: Hanımefendi, beyefendi ne alırlar acaba, dedi. Ne alırsınız Necip beyciğim? Martini?.. Bana da bir.. bir...

Bir, ne?

Fistolu kızın yüzünde alaycı bir gülümseme; bekledi.

Türkân hanım, babasının altından çektiği ıslak çarşafa bakıp kalıyor: Bütün şehri kendime güldüremem! ..

Dik, kemikli omuzları düşüyor: Eskişehir'de durmadan eşya, emlâk alırsın. Kapıda adamların olur. Herkesi yedirir, giydirirsin. Ama bir erkekle başbaşa oturamazsın. İçkilerin adını bilmezsin. Sekseninde bir Neval hanım, delikanlıları bile peşinden koştururken, sen...

Memelerinin ucunda bir sızlama duyuyor. Kirli çarşafları yere fırlattığı gibi yatak odasına koşuyor: O karılar yaşıyor, bizse... Şu gece yasağı olmasa, bu sefer ben de yapacağımı bilirdim ya! ..

4

"Osmanbey'in arka sokaklarında, daracık, dik bir yokuşta kornalar öttürülüyor; ters yönden girmiş bir araba, aşağıdan gelene geçit vermiyor. Beriki geri geri kayarken Neval hanım, küfürler, klakson sesleri, fren gıcırtılarıyla sıçrayıp uyanıyor. Gözlerine kara bir bez bağlamış; kulaklarını dikip zamanı, durumunu anlamaya çalışıyor.

Gece. Haziran. Günlerin en uzunuyla gecelerin en kısasına ise zaman var daha.

Yaşlı kadın, biraz leblebi, buruşuk bir salatalık eşliğinde, yine tek başına içtiği iki kadeh rakı, yarım paket sigara derken, geceyarısını edebilmişti. Güçbela dalabilmişti zaten. Günde topu topu iki üç saatçik açık kalabilen, hemen hemen boşalmış galerinin loşluğunda satışa elverişli bir parça arandığını sanırken, küfürler, fren gıcırtıları... Dalmasıyla uykusundan sıçraması arasında yarım saat ya geçmiş, ya geçmemiş; işte yine burada; bu evde, bu odada: Yokuş üstü. Zemin kat. İki oda, bir hol! Buna da 'kat' dioorlar...

Yokuş yukarı tırmanmaya çalışan başka arabalar, ters yönden giren başka arabalar, arkadan dolananlar, pencere dibine park etmeye çabalayanlar; hepsi sanki bu 'kat'ın içinden gazlayıp geçiyorlar; Neval hanımın karyolasını bile sallıyorlar: Allah belâlarını versin! Vicdansızlar! Yordamsızlar!.. Öküzler!.. Köylüler, ne olacak! .. Güzelim İstanbol'u neye döndürdüler!..

Gözlerine bağladığı kara bezi çözüyor. Odada, başucu lambasından isteksiz isteksiz dökülen sarı kirli bir ışık.

Neval hanım uyurken gözlerine kara maskesini takardı, ama başucunda iyi kötü bir ışık sabaha dek mutlak yanmalıydı, onu

beklemeliydi. Bu 'vicdansız', bu 'yordamsız' kalabalığın sopalar, kürekler, kazmalar, tırpanlar, bıçaklar, kamalar, tüfeklerle üstüne yürüyeceğini sanıyor, her gün biraz daha ürküyor: Şu pencereler yerden bir adam boyu bile değil. Etraf canilerle dolu. Belgin kaltağı ise -evet, artık böyle dioorum, kaltağın âlâsıdır kendileri- hâla ortalarda yok. Anasını düşünmüoor. Dönecek mi, yoksa yine dönmeyecek mi? Kimde kalacak veya hangi otelde kiminle? Gece yasağı... Yetişemedim, ne yapalım! .. Soru-oorum, böyle dioor... Yetişememeniz pek normaldir, Belgin hanım... İçmeye bir başladınız mı, saati unutuoorsunuz. Saat, zaman, gece yasağı, caniler, evde ürken hanımefendi bir anne, kimin umurunda? Galeriye bağlıyken çok daha iyiydi... Ahh efendim, dövülüp sövülmesin de... Sait olacak izansız, kızı tekmeyle, silleyle yataktan yere atıor. Kulaklarımla işittim. "Artık oranın kılları bile ağarmış!.." dedi. Acımasız. Belgin ağlıordu... Kayıp gitmiş bir gençliğin arkasından...Üstü beneklerle dolu ellerini yüzüne bastırıyor. Parmaklarının altında, bumburuşuk derisi bol kremli. Yağlı krem, kırışıkların arasını doldurmuş. Neval hanım, deriyi çekiştiriyor. Yanaklarına küçük küçük şamarlar atıyor. Yine de odaya dolan korna, fren seslerinde en küçük bir gerileme olmuyor.

Bir kulağı yastığa sıkıca yapışık, başucu masasından yana dönüyor. Açıkta kalan kulağına gözlerinden çözdüğü kara bezi bastırıyor. Morumsu dudaklarını ısırıyor. Böbreği, başı, midesi, kolları, bacakları hep birden ağrıyor sanki.

Ceviz kaplama eski komodinin üstü sigara külleri, izmaritler, kirli birkaç bardakla dolu. İlaç kutuları, ilaç tüpleri, nem almış leblebi kırıkları, bir bardağın içinde de protezi. İçki bardakları ceviz kaplamada ak halkalar oluşturmuş. Takma kirpiklerden biri, bu ak halkalardan birinin tam ucunda duruyor. Eski ipek abajurun fildişi rengi adsız bir renge dönüşmüş. İpeği, pası andıran dalga dalga lekeler kaplamış. Pencerede, bir ucu sarkıp duran soluk çağla rengi perde de öyle; yağmur lekeleriyle alacalı. Sanki bu perdeyi ilk kez görüyor Neval hanım. Büyükdere'deki köşkten, atlas

perdelerin altına çekilen güneşlikten kalma bir parça değil mi bu? Nasıl kalmış, kaçıncı evi dolaştıktan sonra?.. Belgin'in biri yasal, öteki ikisi nikâhsız üç evliliğinden hiçbir şey artmadı oysa.

Gözlerini kırpıştırıyor: Ooohh .. Artmaz olur mu, arttı. Hurdası çıkmış bir alkolik. Şişmanladıkça şişmanlamış. Her yanını yağlar tutmuş. Saçları yanmış, tarazlanmış. Gözaltları üç kat torba! Ben de içioorum. Hep de içtim. Ama bunlar işin tadını kaçırıoorlar. Hiçbir erkek beni hiçbir zenıan serhoş, kendinden geçmiş bir vaziyette görmemiştir. Aklım hep başımdaydı. Bir partiye giderken minicik bir parça tereyağı yutmayı asla ihmal etmedim. Zaten, bizim sosyetemizde içki adabıyla içilirdi. Şimdi, meyhanelerde herkesler içkiyi ayran bardağını diker gibi içiorlar... Bıyıklarından aşağı akıta akıta. İğreniorum... Böylelerinin yanında, içeceksem de iştahını kaçıor. .. Kızlarımsa... Fakat ortalık baştanbaşa böyle oldu. Adabıyla içilen sofralar nerede kaldı? Piyanolar, valslar, tangolar, kibar kibar sohbetler çerçevesinde üç gün, üç gece içilebilirdi o zamanlar. .. Noo, no efendim, bunlar sohbet için içmioorlar, içmek için sohbet eder görünüoorlar!.. Paris'te herkes sabahla başlar, lâkin hiçbir zeman yerlere yıkılmazlar.

Mineleri dökülmüş başucu saatine bakıyor: Geri mi yine, yine ileri mi yoksa? Nasıl bilebileceğim ki? Burada bire çeyrek var gösteriyor. Belgin, yatacak yer bulamazsa döner herhalde. Daha döner. ..

Ardarda patlayan egzozlar, yokuşu vınlayarak tırmanan bir araba, sonra bir dinginlik: Çok şükür, çözüldüler... Çekip gittiler. Artık azalırlar. İkiden sonra hiçbiri geçemez, ikiden sonra ancak uyurum... Buyurunuz, işte üst kattaki yine. Kaç defa reca ettim, arabanızı burnumuzun dibine dayamayınız beyefendiciğim... Nazik bir cevap yerine, ya yılışık yılışık sırıtıor, ya kötü kötü bakıor. .. Bu defa reca ile iktifa etmeyeceğim. Güzel bir ders vermek istioorum bunlara...

Yatağından inleyerek doğruluyor. Beli yine tutulmuş. Dizler de bükülmüyor. Terliklerini aranıyor. Beyaz lameden, ince yüksek ökçeli

terliklerden birini ayak parmağının ucuna geçiriyor güçlükle: Sait terbiyesizi, küstah küstah söylenior. "Bunların üstünde duramıorsun, tokyo, pantufl gibi bir şey giysen ya," deor. İstemioorum. Alışmamışım, pantufl giyemioorum. Mamafih, bilir miyim, belki de bana Behiç Fazıl'ın mızmızlığını hatırlatıoor. Bütün gün, köşkün içinde, tabanlarını sürükleye sürükleye...

Karyolanın tahtasına tutunarak pencerenin önüne dek gidiyor. Soluk çağla yeşili perdeyi sağa doğru çekiyor. Perdenin makaralarından biri daha rayından çıkıyor. Neval hanım görmüyor bile. Macunları dökülmüş çerçeveleri zangırdatarak camı açıyor: Yanılmam. Yine o suratsız, at hırsızı, terbiyesiz!..

"Bey... Bey. .." diye ağzını açmıştı. Ancak sözcükler mor dudaklarından bir tıslamayla döküldü. Protezini takmayı unutmuş.

Dişlerini takıp geri gelinceye dek, bakıyor adam da arabayı çoktan, tam pencerenin önüne park etmiş, kapılarını kapıyor. Neval hanım, derisi kemiklerinden ayrılmış çilli kollarını koltu-kaltlarına dek açıkta bırakan geceliğiyle pencereden sarkıyor:

"Utanmıoorsunuz efendim, hiç utanmıoorsunuz! Her gece reca edioorum, yapmayınız... Hem park edilirken uyanıyoorum, hem sabahları uykum zehir oluor, erkenden öyle kulağımın dibinde... "

"Çok konuşuyorsun!"

Adam bu gece sırıtmıyor. Homurdanmıyor da. Öfkeli. Hakarete hazır. Hazır da ne söz, hakaret etti bile!

"Ben çok konuşmuoorum, siz çok oluoorsunuz; hiç iz'an bilmi... "

"Eeeee, kes be! Her gece seninle uğraşacak değilim. Canın sıkılıyorsa, git kendine başka eğlence bul... "

Neval hanım, geçmişinden artık bu soluk perdenin bile kalmadığını, geçmişle şimdi arasında tek bağ bulunmadığını, son ilmeğin de koptuğunu sanki o ân algılıyor. Her zaman başı dik, her zaman uzun sedef kakmalı ağızlığı ucundaki sigarası ve Siyam kedisiyle... Yazık, o bile yok. Bir kedi bile yok. Bir köpecik, bir kaniş edinebilirdi pekâlâ. Selmin de: "Yeter be! İkinizi de taşımaktan artık usandım," diyerek çekip gitmeseydi, o becerirdi. Siyamı buldu, kaniş köpeğini de bulurdu. Küçük kızını özlediğini sanırken irkiliyor. Bakıyor, adam kapıları güm güm kapamış, anahtarlarını bir zincirin ucunda şakırdatarak içeri, apartmana giriyor.

"Çok terbiyesizsiniz!.." diye haykırıyor ona, haykırabildiği kadar.

Pencereyi açık bırakıp, oraya buraya çarparak sokak kapısına varıyor. Her yanı öyle titriyor ki: Bu terbiyesizliğin cezasını vereceğim. Haddini bildireceğim. Şu taşra bozuntusuna bak!.. Bana karşı böyle hakirâne konuşmak ona kalmamış...

Kapıyı açar açmaz, adamı merdivenlerin ilk basamaklarını tırmanırken buluyor:

"Durunuz!"

Adam, otomatın aydınlığında, kanlı gözleri, sudan yeni çıkmış izlenimini veren kara, terli saçlarıyla Neval hanıma doğru bir atılımda bulunuyor:

"Şimdi senin ananı avradını! .."

Aynı ânda elindeki anahtarlığı öyle bir sallayış sallıyor ki, Neval hanımı korkudan, iki şişe rakı içmiş gibi bir hıçkırık tutuyor. Ürkmüş, bitmiş; geri sıçrayıp kapıyı kapatıyor. Elleriyle midesine bastırıyor; hıçkırık dinmek bilmiyor. Üst kata iki hafta önce taşman kaçakçı suratlı adamın bağırması da bitmiyor:

"Zırtapoz kocakarı sen de! .. Ulan, arabamı nereye park edeyim diye senden mi izin alacağım? Yer nerde? Olsa da, bu geceden sonra inadıma hep oraya koyacağım, tamam mı, hep oraya camının altına! .."

Neval hanım, eli midesinde, mutfağa doğru sürükleniyor: *Mon Dieu!.. Assez... Assez... Taisez-vous...* Yeter... Allahım, herkes ayağa kalkacak. Böyle bir adama muhatap olmaklığım... Nasıl?.. Fakat nerden çıkıor bu adamlar?.. Nasıl nâkaabili hitap...

Mutfağa doğru sürüklenirken, sedefli, oymalı bir aynanın yanından geçiyor. O ayna burada bir yığın sütyen, blucin, tişört, biri sarı, öteki kumral iki peruk, espadriyler, çizmeler, çantalar, kot ceketler, anoraklar yığını arasında hemen hemen kaybolmuştur. Bir ayna: 'Üzerinde güzel yontulmuş sedeften ince sarmaşıklar, filizli nebatlar dolaşan, küçük mavi kuşlar uçuşan sihirli bir demirhindi ağacından geniş ağır çerçeve, saf, cilâlı billûr sathı çevreliyor.'

Neval hanım, hâlâ süren hıçkırıkları, "Bir yudum su," inlemeleri arasında, tuhaftır, bu aynanın orada olduğunu biliyor, en iyi onu biliyor şimdi: Bu ayna, Necip Paşa veresesinden antikacı Hüseyin efendi tarafından alınmıştı. Necip Paşa'nın torunu, Selmin'in ilk ve son kocası -topu topu üç aycık bir evlilik-Ferda, aynaya bir gün Kuledibi'nde rastlamış, avuç dolusu para vermiş, getirip yeniden Salacak'taki yalıya koymuştu da, sonra, Selmin... Ahhh, bu Selmin'in haklarını nasıl öderiz biz? Sevgilim, biliorum, Belgin bıktırdı seni, o bezdirdi, çünkü ben... Hık... Hık...

Mutfak kapısında ayağına bir naylon torba dolanıyor. Mutfağın ışığını yakmasıyla karafatmalar oradan oraya koşuşmaya başlıyor. İri bir tanesi, az önce soyduğu salatalığın kabukları üstünde. Yavrular, içine yumurta kırılmış, dibi üç gündür büsbütün kurumuş sahana karıncalar gibi doluşmuşlar...

Yaşlı kadın, dağınıklığa, pisliğe, karafatmalara da alışkanlıkla bir bardak aranıyor. İki lokmacık su içebileceği bir bardak. Daracık, üstü tepeleme kirli kapkacakla dolu tezgâhtan eline ilk gelene sarılıyor. Musluğu açıyor. Tıss... Su akmıyor: Akşam akıordu. Rakıma koymuştum....

Günler önce, kocaman makarna tenceresine su aldığını ansıyor. Kirli bardağı tencereye daldırıyor, içiyor. Üstüste yutkunuyor: Bu at hırsızları beni öldürebilirler!.. Burada, yapayalnızken böyle... Ahh Selmin, sen yanımızdayken ne kadar iyiydik yine de...

Bu gece, şu âna kadar kendini hiç bu derece yıkkın, çaresiz, yere atılıp üstünde tepinilen bir pösteki gibi duymamıştı Neva] hanım: Ahh Behiç Fazıl!.. Mıymıntı, *nonchalant* adam!.. Hep sizin yüzünüzden...

Oysa, Behiç Fazıl beyin bu yeryüzünde en küçük izi bile kalmamış. Büyükdere'deki köşkten sürüne sürüne şuralara kadar gelerek o çirkin cama yağmur lekeleriyle asılıp kalan çağla rengi perde parçası dışında, ne bir fotoğraf, ne bir yüzük, ne tabakası, ne pantuflları... Yaşarken de izsiz, gölgesizdi zaten. Yalnız bu iki kız: Belgin ve Selmin.

Neval hanım, buruşuk gözkapaklarını indirip kaldırmakta. Yüzünde bir sinsilik, bir gizem: O bile değil efendim, o bile değil. Kimse bilmese de ben bilioorum ya...

Yudum yudum su içtiği halde, güçlü bir hıçkırık daha. Derisi kurumuş incecik bacakları üstünde bir iki sallanıyor: Sadece Belgin, Behiç Fazıl bey, sadece Belgin. Bunu biliniz. Sizden kalan sadece odur. Bu yüzden değil midir ki, hayatımızı çökerten de odur. Selmin'in sizden olmadığını, olamayacağını tahmin edebilirdiniz. Ettiniz de. Lakin, ruhi tembelliğinizden dolayı tecahülâttan geldiniz, bilmezlendiniz.

Belgin, Neval hanımın, bir Osmanlı paşasının kendinden epeyce yaşlı oğluyla evlenmesinden üç yıl sonra doğabilmişti. Cumhuriyetin onuncu yılı. Osmanlı kalıntısı bir topluluk, Be-yoğlu-Şişli çevresiyle Boğaz

kıyılarında, Adalar'da varlığını 'hoş bir alçakgönüllülükle' sürdürüyordu. Atatürk'ün İstanbul'u ziyaretlerinde hep onun çevresindeydiler. Çarçabuk, belki de Kurtuluşçulardan daha coşkulu görünerek, şölenlerde, danslı toplantılarda, yat gezilerinde boygösteriyorlardı. Batılılaşılmayacak mıydı? İşte, yeni Türkiye Cumhuriyeti için, hazırına, sözde Batılılaşmış saray çevresi artıkları... Yabancı devlet adamlarının ziyaretlerinde, onlar onuruna verilen şölenlerde, balolarda bu topluluk gerekliydi. Uygarlık yarışının yüz akı topluluğu. Hepsi ince konuşmayı, ince giyinmeyi, ince oturup kalkmayı bilir, birkaç dil konuşur, çalınan piyanoların, edilen dansların hakkını verebilirdi.

Neval hanım, bunları o zaman düşünebilmiş değil. Şimdi de düşünmüyor. Kendini eski başkentin ileri gelenleri içinde bulmuştu. Hep oradaydı, Cumhuriyetle yine orada olmuştu. Osmanlı paşazadesi Behiç Fazıl beyin haremleri. Güzelliği, şuhluğu, dil bilgisi, erkeklerin gönlüne kolayca girişiyle, onların övgülerinden tatlar alarak...

Mutfakta karafatmaların cirit attığını neden sonra ayırdediyor; üstlerine yerde sürünen bir gazete kâğıdını örtmek istiyor, ama daha o kâğıdı koyar koymaz, böceklerin her biri gazetenin altından sıyrılıp istedikleri yöne doğru kaçışıyorlar: Öldüremioorum.. İğrenioorum. Ben, bütün ilerigelen beyefendilerin iltifatlarına güler geçerdim. Onlar yalvarırlardı, hoşuma giderdi. Öteki hanımların hepsini yanımda sönük bırakırdım. Çünkü cesurdum. Sırtımı belime kadar açardım. En dayanamadığım, başka bir hanımın yanında benimkinden çok sayıda erkek olması.. Behiç Fazıl'ın mızmızlığına bile aldırmazdım. Çok eğlenirdik.

Yıllar ne hoş geçti.

Sevişme gücünün son damlalarını evliliğinin ilk dört yılında tüketmiş, sonra da zamanını, geri kalan gücünü bahçedeki çeşit çeşit gülleri budamaya veren Behiç Fazıl... Park Otel Pastanesi'nin akşamüstü çaylarına koşmak, orada eski dostlarıyla buluşmak, kadınlı erkekli bir topluluk

arasına katılıp bir önceki balonun, şölenin 'yorumunu' yapmak, 'Memleketin gidişatı üstünde müdavelei efkârda bulunmak' da başlıca meşguliyetlerinden: Aman gözümün önünde böcekler gibi dolaşıp durmasın da...

Ansızın bir yürek çarpıntısı. Kendisini oracıkta, böceklerin, bulaşıkların ortasında ölüverecekmiş gibi duyuyor. Yıpranmış beyin hücreleri, bunun bir korku mu, bir haz mı olduğunu ayırdedemiyor; o beyinde zevklerle nefretler, korkularla korktuğuna doğru koşmalar birbirine karışıyor.

Böyle azgın bir sevişme olabileceğini hiç bilmezdi. Behiç Fazıl, yatakta, açılmış gül yapraklarının bir dokunuşta dökülüvermesi gibi karısının, okşamaları sırasında bir yerlerinden kırılacağını, dökülüvereceğini sanırdı. Tenine dokunmaya bile çekinirdi. Zaten kendisi de giyinik sevişirdi. Pijamasının önünü usulca açarak...

Neval hanımın mor dudakları arasından incecik bir salya uçverip çenesine doğru akıyor: Sizinle yatmak, sevişmek mevişmek değildi Fazıl beyciğim. Ne bilirim? Musluk tamircisine râm olduğumu o âna kadar ben bile bilmioordum ki... Boşu boşuna geçmiş dokuz uzun yılın ceremesi sayınız, ne yapalım?

Selmin'in doğumundan sonra, bebeği yanında görünce, böyle düşünmüştü.

Sonra da, ne zaman başı, dişi ağrısa, ne zaman -az önce olduğu gibi- hıçkırık tutsa, ne zaman öfkelendiği, sinirlendiği şeyin ne olduğunu unutsa, aklına kocasını getirip durdu. Behiç Fazıl'ın ipek robdöşambrıyla oradan oraya sürüklenişini seçer seçmez, bütün ağrıları, hıçkırıkları diniverir, karşısındaki her kimse, ona niçin öfkelendiğine bile şaşar kalır: Böyle bir hıçkırık tuttuğunu da yıllardır hiç hatırlamıoorum ki... Korktum,

bien sûr, nasıl korkulmaz?.. O kanlı gözler... Arkalarına basılmış, topukları biraz yüksek eskarpinler, sırım bir gövde, bıçkın bir eda...

Başı usul usul titriyor. Aynı ânda dudaklarından yine sinsi bir gülümseme geçiyor: O sırım gövde, tam da kırkından sonra, can çekişme öncesi, Belgin'in başına vurmuş azgınlığına göre...

"Hih hih hih," diye bir gülme tutuyor Neval hanımı. Hıçkırığını nasıl engelleyememişse, şimdi bu "hih hih"lerini de engelleyememekte: Az kaldı, az kaldı. Pek yakında annenizin bir eşi olursunuz Belgin hanım! Bu câniler arasında, geceleri, yapayalnız, korkudan titreyip dururken sadece hatıralarınızla avunacaksınız. Fakat sizin, sizleri avutacak hoş hatıralarınız bile yok. Acıoorum sizlere. Sana da, kardeşine de çok acıoorum Belgin. Benim zemanımın erkekleri... Ahh, kadınlara bir gül, mücevherat, çok aziz bir varlık olarak bakarlar... Bir satene dokunmak, billurdan bir vazoya.. bir sırçadan kâseye.. piyano sesleri.. musluktan su akmıoor.. yine kesilmiş.. musluk tamircisi de.. banyomda öyle.. sırçalar kırılaraktan.. incecik.. sırım, sırım...

Aklı karışıyor. Yıllar, erkek yüzleri, yüksek tavanlı eski İstanbul köşkleri, konakları, uşaklar, billılr avizeler: Behiç Fazıl beyin yıllarca postu Park Otel'e sererek, 'Beyefendi'nin hangi saatte otele girip, hangi saatte çıktığına gösterdiği titiz dikkatler, köşke taşıdığı çeşit çeşit havadisler.. Hepsi birbirine karışıyor.

Beyninde uçveren bu karmaşa arasına bir de, mutfak penceresinin dibinde pat pat koşuşan ayak sesleri karışır gibi oluyor. Kornalarını acımasızca çalarak sesleri, yarattıkları titreşimleriyle eviçinden geçen arabalar, evin dışında, burnunun dibinde koşturan kaba ayak sesleri, gecenin ortasında ne olduğu belirsiz gölgeler, gölgeler. .. Evin bütün kirli duvarlarını sarmış gölgeler... Ağzında protezi takırdıyor sanki. Yüzünün kuru incir görünümü büsbütün çizik büzük bir hal alıyor. Titreyen başını güçlükle

dikeltiyor: Neval Rifatzâde! Şöyle bir duruşun, şöyle bir bakışın ipsiz sapsız herkesin, her şeyin geri geri çekilmesine kifayet eder!

Ama etmedi işte. İki haftadır o kara, kaba adama ettiği ricalar, savurduğu tehditler bir sövgüyle karşılandı: Şimdi senin ananı avradını!..

Adam, "İstanbul bunağı" diye de ekledi galiba. Hem de çirkin çirkin gülerek.

Mutfaktan çıkıyor, kapıya yöneliyor. Kulak kabartıyor: Gelen giden yok. Belgin de yok. Artık gelemez... Bu saatten sonra... İşte yine sızdığı yerde kaldı...

Maviliği bulanık, ölgün gözlerinden belli belirsiz kurnazca bir ışık geçiyor: Üst kattaki... Onunla tanışsa? O câni suratlıda Belgin'in aradığı her şey vardır. Fakat artık.. maalesef... Maalesef, akılsızlığın yüzünden bu adam bile istemez seni. Ahh istese! Bizi korurdu. Arabasını penceremin altına park ettiğine göre, bari bizi korusa. Gerilemediğine göre, bari...

Kulaklarını dikeltiyor. Üst katı dinliyor: Evet, evet. O kaba saba koşuşmalar; ayak sesleri binanın arkasından gelmiyor. Adam yukarda, gerisine bastığı eskarpinleriyle, sakınmadan dolanıoor işte...

Yere çalınıp tuzbuz olan bir bardak sesiyle -herhalde bardak- irkiliyor: Bu adam, musluktan akmayan suya bile öfkesini, bardağı yere çalarak gösterioor. Allahcığım, bu ne gözüpek adam. Bu ne kırıcılık!.. Yatayım. Uyumaya çalışayım. Başka nasıl sabah olur! ..

Yine de, aralığın elektriğini söndürmeyi unutmuyor. Fatura. Ödemek. Karmakarışık kafasının içinde böyle birtakım sözcükler de dolanıyor. Beynindeki uğultu yetmiyormuş gibi, üst kattan alt kata arabesk bir müzik bangırtılarla dökülüyor. Adamın kaba saba gülüşleri de... Ne teybin sesini kısmasını biliyor, ne kendi sesini: "Antep? Antep? Alooo!..

Alooo Muzaffer! ... Muzaffer lan?.. Hıyaroğlu hıyar, nerdesin ulan kardeşim, ner-desin be?.. Yaa öyle! .. Hadi oradan pezevenk!.."

Neval hanım, yukardakinin kötü öfkelendiğini sanırken, adam kocaman kocaman 'hah hah hah hoh hoh hoh'larla gülüyor. Yaşlı kadının başı daha çok titriyor: Şimdi telefonlarda böyle görüşüoorlar. Böyle, hayvanlar gibi böğürererek, uluyarak...

İçinde ürkek bir başkaldırı, yatakodasına geçiyor. Bir sigara yakıyor; Sedefli uzun ağızlığına geçiriyor. Küçücük oda çarçabuk dumana boğuluyor; odanın ağır nemli kokusu daha da ağırlaşıyor. Kirli, bulanık bir su içinde, tozlar, dağınıklıklar ortasında, yatağın ucuna nerdeyse iki büklüm ilişmiş; yukarda; *Hatasız kul olmaz* / *Hatamla sev beni...* diye inleyerek alt kata dökülen şarkıyı beynine indirilen balyozlar gibi algılıyor Neval hanım. Yatağın üstünde gittikçe küçülüyor. Üşüdüğünü sanıyor. Oysa, her şeye karşın biliyor, sıcak bir haziran gününün, esintisiz, dingin gecesinde olduğunu. Hattâ boğucu bir gece. Ev, hiçbir yandan esinti almıyor ki. Bu yaz, burada nasıl geçecek?

Sigarasını tablaya söndürdüğünü sanırken, başucu masasının üstüne söndürüyor yine. Ayrımında değil, olsa, hemen Belgin'in azarlarını anımsardı: "Bir gün yangın çıkaracaksın! .. Burada geberip gideceksin..."

Bungunlukla uzanıp, az önce açtığı pencereden dışarıya bakıyor. İki yapı arasından ince uzun bir tahta parçası kadar görünüyor gökyüzü. Bu daracık, kısacık ve soluk lacivertlikte tek yıldız görünmüyor. Pus mu? Arabalarda çöküşmüş egzoz dumanı mı? Yukardaki küçük açıklığın gökyüzü olup olmadığı bile belli değil, içaçıcı bir duygu getirmiyor; tam karşıtı iki yanlı yüksek yapıların üstünde mandal gibi duruyor. Mandal şimdi kapanacak ve Neval hanım artık sonsuza dek yukardaki cani suratlı adamla tek başına boğuşmak zorunda kalacak.

Daha o ân, sokağın karanlığında pos bıyıklı biriyle yüzyüze gelmişçesine hemen pencereyi kapatıp perdeyi çekiyor, yatağının içine sığınıyor. Örtülere sıkı sıkı sarılıyor, gözlerini yumuyor: Dalmıştım... hayvan herif, beni uyandırdınız, uyandırdınız... Özür dilemeye bile ihtiyaç duymaksızın...

Gözkapakları ardında nasılsa Boğaz'da, korunun hemen başındaki köşkün manolyaları. Kuşların delisek ötüşü. Elleri eldivenli bir adam, bahçede gülleri budamakta. Genç, güzel, etine dolgun bir kadın, camı açık bırakarak pencerenin önünden usulca geri çekilmekte. Manolyaların kokusu da, kuşların deli-sek ötüşleri de yatak odasının güzel loşluğunu doldurmakta. Manolya, gül, defne yaprakları göğüslerine değmekte, onları usul usul okşayıp uyandırmakta, kuşlar minik minik gaga vuruşlarla göğüs uçlarını didiklemede. Yok. Kuş gagaları değil bunlar. Kendi tırnakları. O diri, minik yuvarlakları acıtasıya ezerek... Gövdesinin her hücresi çılgın atışlarla... Bir piyano sesi. Belgin, müzik odasında, yeni öğrendiği bir parçayı çalışmaktadır. Bir vals? Prelüd? değil. Doris Day'in ya da Betty Grab-le'ın o müzikli, danslı filmlerinden bir parça olmalı. Ya da belki... Akla Amerikan denizcilerini getiren step tarzı bir şey. Step. Evet, step. Caz. Kuşların gagaları göğüslerinden aşağılara doğru cikcikleyerek, karıncalandırarak her yanım, ürperterek... Bütün hücreleri tapırdayarak öyle, geniş bir yatağın üstünde... Kaçıncı kez. Hep. Gözleri sıkı sıkıya kapalı. Banyoda musluk tamir eden yağız delikanlı. Onun elleri işte; sert, büyük. Onun dudakları; obur, aç, bencil. Manolyalar yok. Defne yaprakları yok. Yağız delikanlının acıtmaktan kaçınmayan, ısıran, parçalayan, paralayan elleri, ağzı. Bunca bir paralanış ardından gelen derin dinginlikler.

Musluk tamircisi artık gelmez olduktan sonra da, yatağında hep musluk tamircisi...

Bir adam daha. Koruya bakan kütüphanede, gazetesini okurken, tombul beyaz ayakları karşısındaki pufun üstünde duran... Tüyleri ovulup

parlatılmış bir çift güz ayvası. İpek robdöşambrının etekleri, püsküllü kuşağının uçları yerlere değmekte. Bütün gün tembel tembel bu odadan ötekine, ötekinden berikine, balkondan bahçeye gidip gelen bir adam. Boysuz, ama başı hep yukarda, sanki o boyu uzatacakmış gibi. Dededen, babadan kalma bu köşk ve şehirdeki kat dışında satacak bir şeyi de yok artık. 'Belkemiksiz bir adam.' Kışları Sıraselviler' deki apartmandan haftada üç akşamüstü Park Otel pastanesine 'inecektir.' Altın çerçeveli yuvarlak gözlüklerini takınıp. Yakasında da, kimbilir nerden, kimden kalma minicik bir kırmızı gül tomurcuğu: Legion d'Honneur nişanı, onun rozeti Metruş yüzünde ötedünyalı bir gülümseme; pastaneden içeri giren tamdık her hanımefendinin elini öpmek için ayağa kalkarak her kezinde havanın ne denli güzel olduğundan, ne çok yağmur yağdığından ya da bir gece önce kopan lodostan söz açarak... Hep bu.

O dönemin başbakanını otele girip çıkarken görmek, Behiç Fazıl bey için günlerinin asıl olayı idi. 'Beyefendiden hem büyük bir saygı, hem korkuyla söz açardı. -Nedenini bilmeden; doğrusu yukardaki câni suratlının saygı uyandıran bir tarafı da var, diye geçiriyor Neval hanım içinden.- Behiç Fazıl, kimi akşamlar eve dönünce, daha en önemli haberini verirken, yani "Beyefendi bugün teşrif buyurdular," derken, saygıdan değilse de, korkudan sesi titrerdi. Sanılır ki, o 'Beyefendi', o ân Behiç Fazıl'ı hoyrat bir traktör gibi ezip geçiverecektir. O zaman, dikildiği ya da oturduğu yerde derlenip toparlanır, mümkünse biraz kıyıya çekilirdi. -Musluk tamircisi, banyomdaki musluğu tamir ettiği zaman, ilk önce, ben yanına girince yani, yana çekilmişti. Evvela böyle olmuştu; çekilmişti kıyıya; neglije durumdaydım evet, kendisi yana çekileyim derken bana süründü, istemeden... - 'Beyefendi' sözü, Behiç Fazıl beyin ağzından, ceketinin önünü ilikleme girişimi olmadan çıkmazdı, çıkamazdı. Yanında aileden kimseler varsa, böyle. Yakın dostları var, yine böyle. Uşaklar, hizmetçiler varsa kikir kikir güler: "Aman yarabbiiim, bugün yine Park Otel'e geldi. Üstündeki her

şeyini yeni diktirdiği besbelli. Geçmişten hiçbir şeyi, hiçbir görgüsü yok, aman yarabbim, aman yarabbim, ne günlere kaldık Müsliiiim!.."

İncecik sesiyle, konakların bunak, dedikoducu karılarını andırırdı.

Aynı incecik ses, çevresindekiler üstünde biraz baskı kurmaya heveslenerek şimdi, yukardan paldır küldür Neval hanımın tepesine dökülen arabesk müziğe karışıyor:

"Müsliiiim, Müslim, ne kadar pisletmişsiniz burasını a canım! Bu tavuklar da nereden çıktı, aman yarabbim, gübre kokuyor! Müştemilatı size açtım, nerdeyse bütün köyü taşıdınız. Bu ne haldir? Ne olacak, böyle başbakana böyle insanlar işte!.. Artık eski uşaklar, eski bahçevanlar bulunamıyor; sizlere kalıyoruz. Fakat canım, çıkarınız bu tavuklarınızı buradan, güllerin diplerinde eşiniyorlar..."

Sesinin inceliğinden hiçbir şey yitirmeksizin, başkalarıyla da başka biçimde konuşurdu:

"Hanımefendiciğim, bizlerin gözümüz tutmuyor, fakat beyefendi tam bir centilmen, ayrıca tam bir ehlikeyiftirler, inanınız. Bugün otele girerken müstahdeme teker teker öyle bir selam verişleri vardı ki, şaşırmazdınız. Nasıl oluyor da, bir sopranomuz kendilerine bu kadar merbutiyetle? .. demezdiniz.. "

Behiç Fazıl 'Beyefendi ve sopranosu' ile bu kadar yakından ilgilendiği günlerde, odasında yapayalnız ölüp gitmişti.

Yukardaki telefon konuşması bitmiş, müzik susmuş. Şimdi bir somya gıcırtısı işitiliyor. Neval hanım, daha iyi kulak verip dinliyor: Yukarda değil bu gıcırtı. Bizim kapı. Belgin geldi. Anahtarı kilitte dönüyor. Uyumadığımı, korktuğumu anlamasın. Sarhoşsa, neden uyumadın, ne var korkacak, diye sinirlenebilir.

Gözlerini sıkı sıkı yumuyor. Uyur gibi yapıyor.

Belgin, küt diye çarpıyor kapıyı. Besbelli kendini de duvara çarpıyor. Bir yerden bir şey düşüyor. Belki de çantasını fırlattı attı. Kapı ağzındaki şemsiyeliği devirdi galiba. Neredeyse buraya gelir. Uyuyup uyumadığıma bakar. Uyumamış olduğumu görürse, insafsızca çıkışır bana: Gece kuşu gibi ne tüneyip duruyorsun hâlâ? Bebek miyim? Öfff anne, yeter! Korkma, ne yapayım? Ya da kork. Bana ne? Bi sen misin? Eee, korkarsan da kork... Herkes korkuyor. Sen yaşayacağın kadar yaşadın, senin canını düşünemez kimse şimdi...

Neval hanımın ansızın en çok ürktüğü de: Ya rakı şişesinin boşaldığını görürse? Utan be, utan! İnsan kızına da bir lokmacık bırakmaz mı? Tiritin çıkmış, hâlâ içiyorsun, diyebilir.

Kulakları öylece dikili, gözleri öylece yumulu bekliyor. Belgin yanına uğramıyor; tuvalete giriyor. Faşırtılarla işediği işitiliyor. Sonra sifona asılıyor. Kuru bir takırtı, o kadar.

Neval hanımın içinden, öcünü almışçasına bir sevinç gülmesi geçirmekte: Su yok. Ohh, yok yaa...

Belgin'in ayak sesleri tam bu sırada yaklaşıyor. Kapı önünde bir ân duruyor. Yaşlı kadın, gözkapaklarının titremesine engel olmaya çalışıyor, başaramıyor. Ancak Belgin, annesinin uyuyup uyumadığını seçebilecek durumda değil. Bakıyor, yatakta; yalınayak, şiş izlenimi veren bacaklar, midesi üstüne konmuş ikinci bir mide; sürekli kuzgun karaya boyattığı tarazlanmış saçlarını kaşıyarak çıkıyor: Paran varsa iyisin. Anan yüzüne güler, jigololar ise nah şöyle! Puştlar, ibneler!.. Daha dündü be, daha dün! .. Sait olacak it bile: "Beni gönderme Belgin, bırakma beni. Öyle yalnızım ki!.. Genç kızlarla yapamıyorum, yaşıtlarımda da, sevginin, sevecenliğin minicik bir ışıltısını bulamıyorum..." Başka ana kucağı arayan yok mu? Neyse, meyhanede Anuşka'ya rastladım da... Halden anlayan bir o kaldı zaten. "Baksana Belginciğim, ne olur kendini koyverme, ama o değil mi? O, değil mi? Gazetede onun resmini gördün değil mi? Yapma, ne olur..."

Sait'i de arkasından düzsünler artık. Eşşek. Bir gün bile, benim de yüreğim olacağını düşünemedi. Anuşka kadar olamadı. Anuşka büyük kadın. Anuşka kim, sen kimsin be! Sen kimsin, parazit, ibnee!.. Şefkatmiş! Sevecenlikmiş!

Neval hanım, gözlerini açıp, başını yastıktan usulca kaldırıyor: Evet, mutfağa geçti. Şimdi ne bulursa atıştırır. Her gece aynı. Her gece, hizmetçi karılar gibi, ne bulursa abur cubur, ne bulursa.. Lâkin bir şey bulamayacak. İçinin kazıntısını bastıramayacak. Artık Selmin'den de para gelmiyor, bilmiyor mu? Annem bugün ne yedi acaba, diye düşünüyor mu?

Yaşlı kadının içinde, her şeye karşın yine de bir rahatlık. Ne olsa şimdi yanında biri var. Ne olsa, kızı var. Bu iç rahatlığıyla başını yastığa yeniden koydu. Hiç değilse korkmuyor. Bu Belgin de olsa, pencereleri yere yakın şu evde iki kişi bir arada bulunmak, iyi. Üstelik Belgin'in gözü karadır. Hele içkiliyken üç adamla boğuşabilir, üç adamı birden dövebilir. Ahh Belginciğim, az önce o kaba adamın bana nasıl hakaret ettiğini görecektin. Dayanamazdın. Behemehal dersini verirdin ona, haddini bildirirdin. Görsen sevgilim, eşşek eşşek, tam bir eşşek...

Mutfaktan tangır tungur sesler geliyor. Neval hanım yukarı, tavana bakıyor: *Bon.* Şimdi de siz deranje edilioorsunuz işte. *Tres bien.* Fevkalâde...

Gelgelelim, mutfaktaki tangırtılar dinmek bilmiyor, daha da artıyor. Yere bir tencere devriliyor, kapağı yuvarlanıyor. Belgin, yüksek sesle küfrediyor:

"...sıçtığımın evi! .."

Ocağın üstünde, beklemiş suyla dolu tencere, buharlar salıveriyor şimdi. Makarnalar şişip taşıyor.

Belgin, dolaplar açıp kapıyor. Kâğıtları buruşuk paketler açıyor, kavanozlar sallıyor. Deli gibi döneniyor mutfakta: Ulan, şuraya biraz peynir sakladım, iki lokma kaşar, ona bile rahat yok be!.. Nerde bu ketçap? Hıh. Ketçapla ne yapar bu? İçiyor mu? Yiyor, yiyor... Sana kaç yıldır Löbon'dan, Nisuvaz'dan, Markiz'den, Divan'dan, Etap'tan madlenler, fondanlar, pötifurlar, yetiştireceğiz diye zaten... Aşağısı kurtarır mı? Gözü hâlâ, aperatifini Sheraton rufta almakta... Aman be, bu böcekler de!.. Buyrun, siz de şu iki lokmacık peynirin içine edin bari... Peynir mi bu? Kabuk, kabuk.. Pisler... Pis. Bu kadar yıl değirmenin suyu nasıl döndü, hiç düşündün mü cadı karı! Bir ketçapıma bile rahat vermiyorsun. Senin yüzünden... Ne olduysa, hep senin yüzünden... Ah anneciğimiz hiç alışık değildir dolmuşa, otobüse binmeye... Ah anneciğimiz hiçbir şeyin ortalamasını istemez... Şarabın en iyisi, her şeyin en rafinesi.. Anneciğim batsın e mi? Hep onun yüzünden zaten, dört göbektir hamsi kokan o adamla da evlendim. Yaa, Ihlamur' daki kat yanımıza kâr kalmış!.. Bok kaldı.. Hazıra dağ dayanmaz be, dağ! .. Onu da oğlu bitirdi ya zaten... Oydu tabii. Fotoğraf.. onun... O idi...

Bulaşıkların arasından kaptığı bir kaşıkla tencerede taşıp duran makarnayı karıştırıyor. Sularını akıta akıta bir kaşık spagettiyi kaldırıp -belânı versin, hepsi kaydı!- ağzına götürüyor. Kaşıkta takılı kalan tek ince uzun makarna ipliğinin pişip pişmediğini anlamak istiyor, ama dili yanıyor, kaşık elinden düşüyor. Makarna iplikçiği ocağın düğmelerinden birine asılıp kalıyor.

Belgin yere çöküyor. Çömelmiş durumda; başı iki eli arasında: Çatlıyor. Beynim çatlıyor...

Çevresine bön bön bakınmakta. Göz çevreleri kızarık, bakışları bulanık, buğulu, hattâ biraz ıslak. Ellerinin damarları şiş şiş. O şiş damarlı ellerin parmakları arasından görüyor sanki:

Oğlu.

Anuşka, az önce kendisinin bıraktığı gazeteye, yüzünde gerçek bir acıyla baka baka: "Bu o, değil mi?" demişti. Oğlun, değil mi, diyememek inceliğini göstererek. Evet, o Anuşka. Oğlum. Gazetedeki resim... Geçen ay, İstanbul plakalı Mustang marka bir arabanın içinden dergiciklerini dağıtan çocuklara ateş etmiş. "Bütün komünistlerin kökünü kazıyacağım," diyerek... Dört göbektir hamsi kokan babayla dört göbektir kendi bokları üstünde dolaşan bağırsak parazitlerinden olma... Alkol, esans, mastürbasyon, azgınlık, mızmızlık.. parlak vitrinleri ardında sürünen solucanlar!. Böyle şeylerden olma bir oğul işte... Yanında da iki gariban. Badigardları iki tüysüz şaşkın... Anadolu'nun hangi köşesinden buralara düştülerse... "Annesinin yaşama şekli oğlumuzun iyi yetişmesine müsait değildir hâkim bey..." Tanıklar, belgeler, kanıtlar... Beni esrar tekkesinde bulsaydınız bu kadar uzamazdı. İyi oldu, oğlanı siz aldınız. Pek güzel yetiştirmişsiniz! Sizin yaşama şekliniz: Dom, dom, dom!..

Belgin'in oğlu gazetedeki fotoğrafta kendinden öyle hoşnut, öyle güvenli duruyordu ki. Kahraman kovboy! Gülüyordu hattâ: Ne be, birkaç yüz bine bakar. Babam tosladı mı parayı, ben yine yolumdayım. Yine serbestim.

Uyuşturucu bulmak içinse annesine sığınırdı. Bağırır çağırır, hakaretler eder, babasından kopardığı paralardan bir tomarını Belgin'in önüne atardı.

Belgin, ellerini yüzünden indiriyor. Karnını kaşıyor: Bu kaşınmalar... Karaciğer boku yedi anlaşılan. Anlaşılanı falan yok, yedi... Nişantaşı'nda alışverişe çıkardık sonra... İkimiz de çok neşeli olurduk. İki sevgili gibi, öyle.. kollarımız birbirine dolanmış... Anasına âşık bir oğul. Erkek arkadaşlarım, dostlarım olduğunu bile unuturdu böyle saatlerde... Ne kadar şeker.. çok şeker.. sevgilim...

Tenceredeki makarna suyunu çekmiş.

Belgin, makarnanın üstüne, az önce döke saça rendelediği birazcık peyniri atıyor; şişede kalan ketçapı boşaltıyor. Yine bulaşıkların arasından şangırtılarla bir kaşık, bir çatal buluyor. İkisini birden tencereye daldırıyor. Yapış yapış bir makarna, ama oburlukla götürüyor ağzına... Bu arada, bir şey anımsıyor sanki. Durup dışarıya kulak veriyor: Kalktı sandım. Artık uyumuş, kalkmaz. Aman kalkmasın. Bir de onun görgü kuralları üstüne çekeceği söylevleri dinleyemem!

İster istemez küçük bir kahkaha fırlıyor ağzından, makarnalar etrafa saçılıyor. Belgin'in buğulanmış gözlerine aykırı bir kahkaha: Hâlâ o kurallara bağlılığını göstererek ayakta kalacak. Ölmeyecek. Ölürken bile, en kibar sesiyle öğütleyecek: Spagetti yiyeceksen, rcca ederim Belgin sevgilim, çok reca ederim, güzelce bir tabağa koyunuz, kaşığınızın içinde çatalınızla usul usul dolayarak şöyle...

Öfkeyle, sanki inatla çatalı daldırıp bir salkım makarnayı ağzına götürüyor. Hamur midesine indikçe, yüzünde bir dinginlik, hattâ mutluluk belirtisi.

Neval hanım, yatağından sessizce kalkmış, yüksek ökçeli lame terliklerini bile giymeden, bütün o şangırtıların, kırılıp dökülenlerin nedeni nedir, diye -gizlice bakmalıydı, kızını öfkelendirmeden- mutfağın kapısına gelmişti. İşte orada, motifleri yer yer açılmış eski ipek şalı omuzlarında, duruyor. Belgin'e şaşkınlıkla bakıyor. Kızı, iki bacağı ayrık, tencerenin üstüne eğilmiş, ağzının iki yanından aşağı uzun makarnalar sarka sarka...

Neval hanımın buruşuk gözkapakları kendiliğinden aşağı iniyor. Bu ona, çok utanmış bir çocuk görünümü vermiştir. Bir yandan da burun kanatları oynamakta: Mis gibi koktu...

Yutkunuyor.

Gözlerini açıyor. Bu kez de yüzünde bir iğrenti belirtisi.

Koku güzel, karnı aç; fakat görüntü ne kadar çirkin!

Ne kadar güzel bir görünümleri vardı, orada. Hilton Oteli'nin çay salonunda. İki kızıyla haftada birkaç gün, akşamüstleri otelde bir kadeh bir şey 'almaya' gittiklerinde... Belgin, yirmi üçlerinde falandı. Çok alımlıydı. Kanına kaç kuşak önce karışıp gelmiş Doğulu bir güzelliği var. Ateşli bir arap atı sanki. Etli, pırıltılı dudaklar, yaldızlı esmer ten, akik gözler. Giyinip kuşanıp evden çıkarlarken Neval hanım gözlerini kısar, Siyam kedisi bakışları büyük kızının üstünde şöyle bir dolaşır, yarı hoşnut, yarı tedirgin: "Davetkâr, çok davetkâr," diye geçirirdi içinden. Belgin, kızı olarak tam tipi değil. Fazla çarpıcı, gizli hiçbir güzellik barındırmıyor sanki bu gövde. Selmin, şaşılacak şey, karayağız musluk tamircisine rağmen, bir söğüt dalı gibi ince, bir Fransız kızının sütlü kahve kumrallığında. Henüz on yedisinde. Tam bir kolejyen. Sabahları bembeyaz soketler, ökçesiz yumuşacık mokasenler, plili kısacık etekler. Akşamüstleri dümdüz, yakasız kolsuz iyi biçilmiş tüb giysiler, küçük mantolar; Audrey Hepburn tipi iskarpinler. Ağzında İngilizce şarkılar, biçimli omuzlarında biri, caz temposuyla sürekli oynayarak, sol elini minicik parmak şıklamalarıyla bükerek...

"Babanız rahatsız, biz çıkalım çocuklar..."

Birkaç yıl önce açılan Hilton'un büyük salonunda, yerlerini hâlâ yadırgayan bir yığın yalnız erkek. Koyu renk gözlerinin hoş kokulu, "sahipsiz" bir kadın aranışında çocuksu bir ürkeklik sezilirdi. Onlar, İttihat Terakkicilerin, eskiden beri 'Batılılaşmış bir yaşam biçimi' sürdüren yalılara, konaklara damat olmak için yanıp tutuşmaları gibi, İstanbul'un İngilizce konuşan, içki içmeyi seven, erkeklere arkadaşça davranırken de kadınsılıkları buram buram tüten kızlarıyla ilişki kurmaya çalışırlardı. Geldikleri yerlerde kendi kızkardeşleri, anaları, karıları için asla uygun görmeyecekleri her davranışı, bu kadınlara yaraştırırlardı. Sık sık Avrupa'ya gidiyorlar, çoğu kez kime aldıklarını da bilmeden, ama ille verebilecekleri

birilerinin düşünü kurarak, üstlerinde haftanın günleri yazılı naylon donlar, kısacık, *baby doll* denilen naylon gecelikler, iç çamaşırları satı-nalıyorlardı. Çekingenliklerini her fırsatta paralarının gücüyle örtmek isterlerdi. Bu yolun başarısına inanmışlardı. Ancak, kendilerinden sonra gelenlerin gösterebildikleri gözüpeklik henüz onlarda yoktu. Henüz doğmuş gibiydiler. Otellerin barlarına, çay salonlarına rahat rahat girip çıkan o hoş kokulu, ince kadınlarla evlenmeyi, onları nikâhlarına almayı düşünemezlerdi. Bu çok ender görülürdü. Henüz o kadar da yürekli değildiler. Ama büyük kentlerde bu türden kadınlarla 'aşk hayatı yaşamak', geçmişte gizlilikle yürütülen bu türden ilişkileri bu kentte, özellikle açık biçimde yaşayabilmek, en büyük özlemleriydi. Sanki bu, politik güçlerinin olduğu kadar, işadamlıklarının da zorunlu kıldığı bir şeydi, yeni konumlarının gereğiydi. Anneleri, karıları, bıraktıkları yerde, başlarında kar gibi tülbentleri, sabah akşam, ölenler ve günahlar için dua etmeli, erkeklerinin yeni gömleklerini kolalamalıydılar. Erkekleriyse, sonuçta, iktidarlarının son yıllarını yaşadıklarından bile habersiz, Hilton'un büyük salonunda, rahat geniş koltuklara yerleşirler, içinde sık sık yabancı filoların yüzdüğü Boğaz'a, yaz akşamları 'taa karşı bayırlarda tutuşmuş iki üç cam'a değil, kendilerini utangaç birer çocuk konumuna indirerek Chanel 5 kokularıyla ve erkeksiz olarak içeri giren kadınlara bakarlardı. Onlara en doğru, en iyi nasıl yaklaşabileceklerini bulmaya çalışırlardı. Çoğu, yeni açılan dans salonlarında samba, rumba yapmayı, hattâ Aslan *Gene Autry!* şarkısını söylemeyi bile öğrenmişlerdi.

Yaşlı kadın, mutfak kapısı önünde, hâlâ Belgin'in tencereden makarnaları döke saça atıştırdığını gözetleyerek dururken, burnunda bir yanık kokusu duyuyor sanki: Ahh, bence asıl romantizm, asıl nostalji onlardaydı. Menderes'in adamları demek, devirler devirler boyu hasretini çektikleri bir kadına doğru doludizgin koşan adamlar demek. İttihatçılar bile değil, bizler için ilk Donkişot'lar bunlar. Lâkin Melih'in ardında koştuğu, koşa koşa başını taşlara vurarak ayıldığı Belgin, bu Belgin mi? İki defa gayrimeşru çocuğunu aldırmak mecburiyetinde kalmıştık. Yirmi

üçünde. Melih onunla yatıp kalkıyor, onu Avrupa'lara götürüyor, evlenmek yok.

Ansızın, Sıraselviler'deki evin salonunda, sesi kendi kulağında çınlıyor: "Hoş, evlenecek kim var ki ortalıkta Selminciğim? Belgin de haklı. İstanbol'u dünün baldırı çıplakları dolduruor. Hadi baldırı çıplak olmasın, ama bunlar görgü yanından pek fakirler."

İçin için anlayıp boyun eğdiği de: Şunları görüoor musun Belginciğim, görüor musun? Yepyeni, pırıl pırıl, tuttuğunu koparır işadamları, politikacılar... Bence çok vatansever adamlar bunlar. Müteşebbis şahıslar.

Öyle ya; işte, bu müteşebbis ve çocuk yüzlü adamlardan biriydi Melih, -Meğer bilmediği yokmuş!-

Neval hanım, Hilton'da, içkisinden bir yudum almakta şimdi. Melih'i ilk gördükleri akşamüstü. "Babanız bu müteşebbis şahısları hiçbir zaman tanıyamayacak, hiçbir zaman anlayamayacak hiç... " İçkisinden bir yudum daha almakta, kürdanların ucundaki yeşil zeytinden bir tanesini ağzına atmakta. Az ötede, tek başına, fıstık ve leblebiyle rakısını yudumlayan ateşin gözlü esmer adamın Belgin'e kaçamak baktığını, Belgin'in de ona gülümsediğini o zaman yakalamakta ... Kendisi de, Hilton'u giderek daha kalabalık doldurmaya başlayan genç demir tüccarlarına, yol, baraj müteahhitlerine, yeni yeni montaj sanayiine atılanlara, Meclis'te pervasız bağırıp çağıranlara, bütün o 'ağzı sarmısak kokan adamlar' dediklerine de, kimbilir, belki de hayatta tek teşebbüsü olmamış kocası Behiç Fazıl'a inat, daha dikkatle, alıcı gözle bakmakta...

Hilton'un kapısında bir taksiye binip eve dönene dek, uzun ağızlığıyla uzun sigaralarından birini bitirip ötekini tüttürerek...

Belgin, koca bir kaşık makarna daha yutuyor. Geğiriyor. Neval hanım, onu gözetlediği yerden usulca geri çekiliyor: İnsan annesine

gelirken bir paketçik Amerikan sigarası getirmez mi? O anne ki, sadece senin rahatını ve mutluluğunu düşünmüş...

Hilton'un önünden bir taksiye binmişler, çoktan bir yanı bölünüp kiralanmış Büyükdere'deki köşke gidiyorlardı o gün. Neval hanım, yine uzun ağızlığının ucunda uzun bir sigarayla. Hep konuşmuş, Melih'le Belgin ilişkisini bir resmiyete dökmek zamanının gelip geçtiğine inandığı için, kızını durmadan azarlamıştı: Saf bunlar, çok saf Anadolu çocukları... Melih de, anla-mıoorum ki hâlâ ne beklioorsunuz, Melih de çok saf, inan bana güzelim. Sen mi istemioorsun? Neden sen istemioorsun? Nesi var Samsunluların oğlunun? Çocuk yapmaya gelince, yapıoorsunuz ama... Hâlâ o mesele mi? Evet, doğru, haklısın. İnsan hiç tanışmadığı bir kadının masasına uzaktan uzağa içki göndermez. Görgüsüzlük, doğru. Ama bunu da sen öğreteceksin onlara... Eksikleri kibarhk, zerafetse... Eh onları da bizden alacaklar, değil mi cânım efendim?

Belgin, yeniden geğiriyor. Şöyle bir dönüyor ve kapı aralığında annesini seçiyor; darmadağınık, acınası bir yüz. Bu yüz sanki hâlâ şöyle diyor: Onlarda eksik olan zerafettir. Bize gerekli olansa yüklüce bir damat. Yeter ki biz isteyelim, seçelim. Ama artık anlayın efendim, anlayın. Bitti. Satacak pırlantalarım, yakutlarım kalmadı artık. Bir bu yüzük. Ailemin armasıdır âdeta.

Onu satmam. Hiçbir zeman. Melih'le ister nikâhlan, ister nikâhlanma, bu yüzüğü satmayacağım...

Belgin, çenesinden aşağı kan gibi ince bir ketçap akıntısıyla annesine bakıp kalmıştır. İlkin biraz bocalıyor. Çevresi kızarık gözlerinden belli belirsiz bir utanç dalgası geçiyor. Bir kez de, on dokuzunda, dansa çıktığı delikanlılardan birinden gebe kalınca, annesiyle çocuğu aldırmaya giderlerken -yoo giderlerken değil galiba, doktorun yanından çıkarlarken- ezik, utangaç bir anlam belirmişti yüzünde. Ama çok kısa sürmüştü bu. Etli

dudakları çabucak, aldırışsız bükülüvermiş: "Ne bakıyorsun anne? Sanki sen çocuklarının hepsini doğurdun mu?" demişti.

Şimdi de yüzündeki o uzak utanç dalgası çarçabuk siliniyor. Daha da acımasız bir sesle homurdanıyor:

"Ne bakıyorsun be! Ne yapıyoruz burda, fuhuş mu? Makarna yiyoruz işte! .."

"Ye tabii, afiyet olsun," diyor Neval hanım da. "İnsan bu saatte acıkıoor... "

İkisi arasında derin bir sessizlik oluyor. Neval hanıma, hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir sessizlik. Korudaki kuşlar bir ânda susuyor, her şey donup kalıyor.

"Uyumuşum," diyor neden sonra, titrek bir sesle. "Tıkırtılara uyandım da, acaba döndün mü diye? .."

Belgin, bir şey homurdanıyor. Yaşlı kadın onun ne dediğini anlayamıyor.

Şimdi ortalıkta böcekler görünmüyor. Her biri çoktan bir deliğe girmişler. Salt bir iki yavru. Onları da ne Belgin seçiyor zaten, ne annesi.

"Sular yine kesik," diyor yaşlı kadın.

"Rezalet," diyor Belgin.

Sonra, elindeki kaşığı annesine uzatıyor:

"Yer miydin sen de?"

Neval hanımın gözlerinden yaşlar boşanıyor.

"Öööff anne! Yiyeceksen ye, yemiyeceksen git yat!"

Yaşlı kadın, çıplak ayak ve ürkek, tencerenin başına yaklaşıyor. Ama gözyaşları dinmek bilmiyor. Çoğunu da içine akıtıyor zaten.

Az önce, kızının makarnaya oburlukla kapaklanışını gözetlerken iştahlanmıştı. Şimdi geçti, istemiyor. İnliyor:

"Yiyemeyeceğim."

Belgin'in artık ayıldığını, gözyaşlarının bir işe yarayacağını, belki biraz nazlanabileceğini bile ummuştu. Yanılmış. Belgin haykırıyor:

"Zıkkımın pekini ye!"

Sonra, ayağına takılan tencere kapağına bir tekme savuruyor:

"Bu evde bir şişe bira bile yok! Bir şişecik birama göz diken pis cadı!.."

Neval hanım bu kez için için inliyor: Ben bira içmedim. İçemioorum ki... Bütün biralardan, biracılardan tiksinioorum, tiksinioorum...

Bu iç inlemeleri sırasında nasılsa, bir zamanlar, çok değil, yakınca bir geçmişte, türlü antika eşyayla, tezhipler, minyatürlerle dolu galeride bulunuyor. Arkası yüksek koltuğunda oturmakta. Kucağında Siyam kedisi. Yine bir şey kutluyorlardı. Ama ne?

Sık sık kutlanacak bir şey bulurlardı. Melih'in Belgin'i boşamasını, Selmin'in Ferda'dan ayrılışını bile kahkahalarla kutlamışlardı.

İşte yine her yan çiçek. İşte yine Neval hanımın elinden, yanaklarından öpen, boynuna sarılan, 'lahmacuncu ayaktakımı dışında' çeşit çeşit, 'pek tatlı' delikanlılar. Selmin de bütün arkadaşlarını toplayıp gelmiş. Şarkıcılar, besteciler, ressamlar, yazarlar... Seviştiği o toy delikanlı da. Evet, pek şeker şey. Ancak hiçbir esprisi yok a canım. Sahnede her gün biraz daha parlayan Selmin gibi bir sanatçı için pek çocuksu. Cerbezesiz. Fazla

duygulu, çok alıngan, Rembomsu... Jorj Sand'a daha bitkin bir Şopen. Kızımla aralarındaki yaş farkı hiç mühim değil. Benim de oğlum yerinde sevgililerim oldu. Genç kalmanın sırrı başka ne ki? Gençlik... Gençlik... Musluk tamircisiyle bile kendimi eli yüzü hiç açılmamış bir genç kız gibi duymuştum, hatırlıoorum da... Fakat bu Murat, uysal, çekinik görünüşüne rağmen ne kadar kıskanç! Yatakta sahip olmakla yetinmioor. Kızıma her dakika yapışıp kalmak istioor. Selmin'e hayatı burnundan getiri-oor. Selmin buna gözyummaz, altından kalkar, kendini ezdirmez. Hiç ezdirmemiştir. Asıl budala olan ablası zaten, Belgin. Kimin eli eline değse, kim bir recada bulunsa, yapıor. Olmaz ki. Yine de çok canlı Belgin. Hâlâ çekici, hâlâ çok davetkâr... Delikanlılar Selmin'den çok onun etrafında dönüor. Halbuki, sanatı icabı Selmin'in etrafı hayranlarla dolu olmalı değil mi? Yine de iki kardeş, işte, ne hoş, ne hoş... İşte, gülüşerek, Bohemya billûrlarından şarap dağıtıorlar. Tuzlu bademleri abanoz kâselere koymalarını ben söyledim, nefis bir kontrast yaptılar. Ferit Sakarya, Murat'ın dayısı. Murat tanıştırdı. Bir ara, yanında bir kadın arkadaşıyla o da uğramıştı. Arkadaşı yazar mıymış neymiş. Ben bu yenileri tanımıorum. Ferit Sakarya nefis bir adam. Çok spiritüel. Zeki. Selmin'in yerinde olsam, zamanımı boşu boşuna Ferit beyin yeğeniyle heba etmezdim. Çocuğun dayısı, benim bildiğim taşralı zenginlerin hiçbirine benzemior. Onda hem para, hem kalp, hem kafa, hem görgü zenginliği var. Ne hamsi kokuor, ne soğan, ne kebap. Fakat tehlikeli. Çok tehlikeli; yanılmam. Maamafih, Murat'a karşı çok zarif davrandı. Baba, ağabey, dost. Selmin'e bir ara öyle bir bakış baktı ki, Selmin hiç tecrübesiz çocuklara döndü, gözümden kaçmadı. Yazık, Ferit Sakarya o gün bizlerle çok az kaldı. İşleri çokmuş... Belki, akşama buluşurlar mıymış?.. Yeğeni sormuştu, Murat: "Akşama buluşur muyuz dayı?" Tam bilemiormuş. Bunlardan kurtulabilir-sem... Yazar dedikleri silik, soluk kadına sarılıp pek güzel bir biçimde gülmüştü. O bizden ayrılırken, ne tuhaftır, Ferda'nın annesi Atiye hanımefendiden başkasına ayağa kalkmam, Ferit bey için hafifçe ayağa kalkar gibi oldum. Kendini insana empoze edioor. Güçlü,

fazla güçlü... Bizimle az kaldığına üzüldüm, hayır, sevindim. O içeri girdikten sonra, galeride bir tek kişi var gibi olmuştu, o da Ferit Sakarya. Yazar arkadaşı, o öğretmen kılıklı kadın, antikalara bakmak için biraz daha kalmıştı, ama onun olup olmadığı bile belli değildi aramızda. Şaraplar içildi. Şakalar, gülüşmeler, espriler. .. Naci de... Ne kadar utanmaz Belgin'in bu yeni âşığı... Naci de, benim taa Paşa dedemden kalma, alaturka ve alafranga zamanı birlikte gösteren büyük cep saatini almış, erkeklik bölgesinin üstünde tuta tuta: "Kaç eder bu, kaç eder bu," diye bağırarak ortalıkta dolanıyor. Hep gülüşüyoruz. Bu da yeni bir tip. Maskara rezil. Penisi çok büyükmüş, onu imâ edioor... Aa, Naci sevimliydi doğrusu... Gülüşüoruz. Kırmızı şarabın Bohemya billurlarında harelenmesi ne hoş! Galerinin gizli ışıklandırılması, hep sevdiğim bu loşluk, bu loşlukta hayat dolu kahkahalar, en hoşlandığım çiçekler, sarı güller, renk renk irisler, krizantemler, hele hele Ferit Sakarya'nın gönderdiği koskocaman, bir kucak dolusu beyaz frezya. Bu kadar çok frezyayı nereden bulduğuna bile şaşırır insan: *Voilâ, c'est nıagnifique!* Çökmüş falan değiliz. Çevremizde hâlâ sanatçılar, değerli işadamları, birbirinden renkli kimseler... Galeri de, hiç zannetmezdim; *good business.* Elimizdekileri eskicilere, Kuledi-bi'ndekilere falan kaptırabilirdik. Ferdalardan Selmin'e geçenler de var... Bırak Ferda'yı, iktidarsız. Belgin, Sevr porselenlerini şu geridonun üstüne al hayatım! Orada, o ışıkta çok daha güzel duracaklar sanıoorum. Tezhip ıeri de böyle, *oui, yes,* böyle, böyle...

"O tezhipler ki, çiçeklerinde solmaz baharlar vehmedilir..."

Ferit beyin yazar arkadaşı. Öğretmen kılıklı o kadın. Gitti sanıoordum, hâlâ gitmemiş demek? Gülmüştü. Böyle söylemiş ve gülmüştü...

Silik bir görünüşten beklenmedik bir ışık çakarsa, bu, Neval hanımı tedirgin eder. Hattâ sinirlendirir. Geçmişe ait birtakım bilgi, görgü kırıntılarıyla, ortadan silinip giden bir kültür üstüne yalnız kendisinin söz

hakkı olduğuna inanmak ister. Ayakta böylece durabildiğine, hiç değilse bu yere göz dikilemeyeceğine güveni o kadar tamken, adsız sansız bir yazarın bu minik bilgiçliği onu sinirlendirmişti. Siyam kedisini usul usul okşamış, gözlerini kısıp, öğretmen kılıklı genç kadına bakmıştı. Evet, gerçi kadıncağızın söylediği çok dokunaklı, pek ince bir sözdü: *O tezhipler ki, çiçeklerinde solmaz baharlar vehmedilir...* Fakat eğer, işaretparmağındaki iri, badem biçimi yüzüğü gibi inatla, titizlikle sakladığı o çok kendine has bölgeye de göz dik-tilerse bu yeniler? Tehlike öylesi büyük göründü ki Neval hanıma... Öyle ya, yakında bütün Maçka'yı, Şişli'yi böyle galeriler doldurabilir, hakiki bir Çin gülâbdanını sahtesinden ayıramayan o yeni insanlar, elde avuçta kalan bu tek üstünlüğünü de yok sayabilirlerdi. Kadıncağıza nasıl kuşkuyla bakmış olmalı ki, yazarcık başını eğmiş, yüzü pembeleşerek gülümsemiş: "Yoo, yo, bu söz benden değil. Bedesteni, antika meraklısı bir kahramanı anlatan roman yazarımızdan... "hayli mahur..." demişti. Hah şöyle! 'hayli mahur!' Fakat, bu kez de bununla ne demek istiyordu? Utanmış gibi görünmesine, sessiz silik duruşuna karşı galeride çok uzun kalmış, sanki Neval hanımı ve kızlarını göz hapsine almıştı. Hiç de genç menç değildi. Hattâ orta yaşlıydı. Öğretmen kılıklı da ne söz. Tam, elinde pertavsızı eksik bir böcek âlimi. Demek şimdi ortalıkta böyle yazarlar var? Ne yazıyorlar ki? Hislerimize nüfuz edemioorlar... Onlara doku-nuoorlar. .. Politik. Hepsi politik. Her şey politik... Sevmioo-rum...

O silik yüzü bir daha anımsayacağını hiç sanmıyordu. Hoş şimdi de açık seçik bulamıyor ya. Ancak sesi. *O tezhipler ki, çiçeklerinde solmaz baharlar vehmedilir...*

Yaşlı kadın, burnunun ucuna asılıp kalmış bir damla gözyaşını, iri yüzüklü parmağının ucuyla alıyor. Belgin, dili daha az dolanarak:

"Anuşka galeriye bir müşteri bulmuş. Bütün kira borçlarını falan ödeyerek devralacakmış," diye homurdanıyor. "Peki, biz ne olacağız?" Kızı, sanki sırıtıyor: "Neydik ki?" Ne demek, ne idik? Bir vehim mi?

Yoksa her şey; Dolmabahçe Sarayı'nda Kral Edward'la dansedişi, Mrs. Simpson'la yanyana fotoğrafisinin çekilişi, 'Beyefendi' ile de Büyükada Anadolu Külübü'nde, mehtapta, yanyana denize karşı duruşu, yanlarında bir de çok değerli şarkıcı olduğu halde zakkumlar, ortansiyalar arasında gezinişleri bir vehim mi? Yoksa vehim olan, Galeri X'in de, on yıl içinde kırık dökük birkaç eski eşya ve bir yığın borçla tarihe karışışı mı? Herkesler, daha dün boyanmış suluboyalarla üstüste galeriler; Kuledibi'nden, Perşembepazarı'ndan derlenmiş üçüncü sınıf eşyayla, yörük kilimleri, Rize bezleri batik dedikleri o uyduruk işlerle, bakırlar, tahta oymalarla yeni yeni antikacı dükkânları açıp dururken, bizim iyice dışta kalışımız bir vehim mi?

"Haydi anne, git yat artık, yaaat!"

Belgin daha yatışık bir geğirti arasında söylüyor bunu.

Neval hanımın başı titriyor:

"Bir vehim içindeydim... Bilemioorum... Neyin nesi Belgin, neyin nesi... Kaba saba bir adam, küstah... Vehim sanıoorum... Bana sövdüğünü, kızım... Sövüoor... Sövüoor... Bütün söylediğim: Reca ederim, durunuz, arabanızı evimizin içine kadar sürmeyiniz a cânım efendim... "

Belgin, içinden "bunadı" diye geçiriyor.

Annesi, ayaklarını yere sürterek uzaklaşıyor: Gelmeyiniz üstüme... Ürkütüoorsunuz... Uykularım kaçıoor... Behiç Fazıl, siz de ayaklarınızı biraz kaldırınız canım. Yerde sümüklüböcek izleri kalıoor... Çiçeklerinde solmaz baharlar... Tutuşan camlar... Manolyalar, kuşlar... kuşlar. .. Kuş gagaları.. cik.. cik.. cik...

Birden dönüyor, başı büsbütün titreye titreye, bağırabileceği kadar bağırıyor:

"Makarna sevmioorum, istemioorum! .. "

Kızı, çenesinde hep o kansı ketçap akıntısı, sallanarak annesinin ardından seğirtiyor, yumruğunu dövecekmiş gibi havaya kaldırıyor. Neval hanım başını sakınıyor.

Yatağında büzüşe büzüşe minicik kalmış: Selminciğim, ben makarna sevmioorum.. Enginar sevioorum. Her yan makarna, her yan pide, kebap.. uncular... Seni de o uncuların toy oğlu, zaten... Hep onun, onların fabrikalar... Hepsi onların olsun! .. Beni dövüoorlar Ferit beyciğim, beni dövüoorlar... Reca ederim, geliniz, reca edioorum... Kuşları kovala. Kuşları kovala... Mus-lukçu... Kopardı işte... Tuttu... Hepsi onların olsun. Selmin gibi... O toy oğlanla zaman öldür bakalım... Dayısı da senden alacağını aldı, tamam oldu!.. Kuşlar... Kuşlar... Her yan makarnacı, uncu... Gitti. Bilioorum... Ağladın onun için. Onun için çok yandın Selmin... Onu sevdin. Bilioorum... Çiçeklerinde solmaz baharlar vehmedilir... Onu çok sevdin... Yeğeninden çok. .. O ise, al işte tutulduğun kadın!... Toy yeğenine böyle demek için... İnsafsızca.. yıktı, yıktı... Senden alacağını aldı... Mızmız Murat... Bir Behiç Fazıl da o idi. *Pas d'energie... O, man Dieıı!* Tanrım... Budalaları istemioorum... Beni dövüoorlar Ferit beyciğim... Re-ca ederim, kurtarınız, geliniz.. geliniz...

5

"Eskişehir böyle güzel kar görmemiştir!"

Ferit Sakarya, düğmesine bastığı zilin dık-dık, dık-dık, dıngıl-dıngıl ötüşleriyle Gündüz'ün açtığı kapıdan içeri böyle diyerek giriyor. Girer girmez de, salondaki hemen herkes onun düşgücüne de, nüktelerine de alışkanlıkla gülüşürken Ülker: "Hangi kar?" diye bir çığlık atıp, teras katın geniş camlarından dışarı bakıyor:

Hay Allah! Öyle ya, kar mar yok. Olamaz da. Üstelik Eskişehir'de değiliz. Başkent'in, gökyüzünü yıldızlarıyla donattığı esintisiz, kıpırtısız bir yaz gecesi işte!

Aylardan haziran. Gündüzlerin en uzunuyla gecelerin en kısasına ise zaman var daha.

Ülker, bütün bunların böyle olduğuna iyice inanmak istercesine terasa doğru yürüyor. Ardından kahkahalar patlıyor. Patlayan kahkahaların en tantanalısı da her zamanki gibi, Gündüz'ün karısı Azra'nınki:

"Ankara'ya Eskişehir karı değil, kurşun yağdığını haber verseydin Ülkerciği bu kadar afallatamazdın Ferit!"

Ferit Sakarya'nın ışıl ışıl bakışlarından bir bulut çarçabuk gelip geçiyor: O kadar alışıldı mı?

Yıldızların düşsel bir aydınlıkla yıkadığı yokuşu tırmanırken kendini sürekli olarak neden Eskişehir- Mihalıççık arası karlı bir yolda bulup durduğuna şaşmıştı. Çok uzaklardan aralıklı silah sesleri işitiliyordu. Ferit nedense bu patlamaların da, beyaz ışıltılı bir gecede avcıların silah sesleri olduğu duygusundan bir türlü kurtulamıyordu. Unutmak, alışmak ya da olup biteni başka bir zamana, başka bir coğrafyaya taşımak... İnsan her

zaman kaçacak bir delik buluyor; örnekse, Azra'nın kahkahaları, bütün bir karşılama töreni boyunca ardarda patlayıp duruyor:

"Gelmeseydin, atlatsaydın kafanı kırardım!"

Ferit ona alışkanlıkla, hatta bir tür yakınlıkla gülümsüyor. Yılların yakınlığı: Kendi kafasını kurtarma uğruna, erkeklerin kafasını kırmaya hazır bir Azra. Bunu ona söylesem alınmaz, içine atmaz. Ancak, bitkin düşünceye kadar tartışır. Bana, hâlâ kolejde öğrenci olduğumuzu da en çok Azra düşündürür. Hiç değişmiyor. Yalnız çizgiler kalınlaşıyor, zaman zaman abartılı bir hal bile alıyor. Kapıdaki ad levhasına kendininkini yine Gündüz'ünkinden önce yazdırmış. Azra-Gündüz. Soyadı yok.

Ferit, ODTÜ'de, öğretim üyesi Sedat'la öpüşüyor: Asaf, Füsun, Jale, hepsi burdalar. İşte bir Ankara gecesinde yine buluştuk! İşte Azra, özgürlüğünü kanıtlamak için, kocasını buzluktan buz çıkartmaya koşturuyor.

Gündüz'le nikâhlanmaya karşı durmamıştı, bunu göze alamamıştı: göze alamamak bir yana, Gündüz'ü nikâh masasına dek götüremezse zekâsına gölge düşüreceğine bile inanmıştı. Sonunda nikahlandılar. Gelgelelim Azra, kurumlarla, yasalarla fazla uğraşmaksızın şu, kocanın soyadını kullanıp kullanmamayı kendine derin bir sorun edinip durdu. Taa kolej yıllarından beri 'kendini özgürleştirme savaşımı' veriyor. Sık sık erkek düşmanlığı derecesine yükselen bu savaşım, Gündüz'ü Meral'in elinden alıp, bir kocanın ceket ucuna sıkı sıkıya yapışmasıyla sonuçlanmıştı. Kendisini asıl özgür duymak istediği nokta ise, büsbütün batağa saplanmıştı. Gündüz'le ancak nikâhtan sonra cinsel ilişkiye geçebildiği gibi, -toplumsal törelere karşı hiçbir 'aydın kadın' kendini yakmak istemiyor, bu öncülüğü üstlenmiyordu- nikâhlı nikâhsız, genç kızlığından başlayarak en çok istediği şeyi de yapamadı. Bir kezcik bile: "Ferit, benimle yatar mısın?" diyemedi. Ancak, buradan artakalan enerjisini, deri tüccarlığından Atatürk'lü saat ticaretine geçmiş bir adamı, İstanbul'da, gece kulüplerinden

birinde komünist yapmaya çabalayarak harcadığı da yadsınamaz. Hayır, hiç büyümeyecek bizim Azramız! Oysa, o da hepimiz gibi kırkını geçip kırk beşine dayanmadı mı?

Azra, ilkağızdaki tantanalı kahkahasından sonra, Ferit Sakarya'yı arkasından itiyor. Onu hemen içki şişelerinin durduğu köşeye götürmek istiyor: Ne içermiş? Bak her şey ordaymış! Hayret, Gündüz buz kabını getirmiş bile! Eski arkadaşına verdiği önem burdan anlaşılabilirmiş. Keyfine uygun düşmese, buz diye daha çok beklermiş!.. Ferit de artık kendi başının çaresine baksınmış. İş yemeğinde ne zıkkımlandıysa, ona göre bir içki seçip alsınmış.

Ferit, bütün bu patırtıya iyilikle gülümsüyor: Her şeye karşın, onların arasında kendimi aile içindeymişim gibi duyarım.

İçki masasına arkasını dönüyor, Azra'nın elinden, bir çocuk elini tutarmış gibi tutuyor:

"Dur" diyor, "izin verirsen önce ablama bir telefon edeyim, Eskişehir'e..."

Azra -usul bir ürpeti duymasına karşın- vokalli kahkahalarından birini daha atıyor:

"Şuna bakın! İşadamlarımız yüklerini nasıl tutuyorlar zaten? Telefonlarını bile başkalarının evinden ediyorlar da ondan!.. "

Sedat, yüzünü buruşturuyor. Azra, eski arkadaşını kapıyla koridor arasındaki telefon masasına götürüyor. Uzun bir kordonun ucundaki alıcıyı Ferit'in eline tutuşturup:

"İstersen içeriye geç," diyor. "Ortaklarına Sanayi Odaları toplantı raporunu vereceksen, bizlerin işitmesini istemeyebilirsin..."

Ferit, boynunu büküp Azra'ya öyle hoş bir gülüşle gülüyor ki, Azra'nın yüzünü genç kız pembeliği basıyor. "Yalan mı ama!"

Dilinin dolandığını ayırdedip büsbütün pembeleşiyor: Aman off! Yine şu koca çenesinden, bolbulamaç bıyıkları altındaki güzel ağzından öpmek istedim onu.

Hemen dönüp salona gidiyor. Ülker'in terasta olduğunu o ara seçiyor. Çarçabuk eski gürültücülüğünü buluyor:

"Ülker'i görüyor musunuz çocuklar? Dışarda hâlâ Eskişehir karı yağıp yağmadığına bakıyor!"

Ülker, son aylar daha sık yakalandığı eziklik duygusuna yine yakalanıyor. Serin Ankara gecesi onu ürpertiyor: Bu koca çeneli, yeleli şakrak adam nerden çıkardı şu kar lafını? Öyle güzel bir karı kaç yıldır Eskişehir değil, Ankara da görmedi. Yağar yağmaz yerleri iğrenç bir bulamaç kaplıyor. Ama bugün hava çok güzeldi. Hattâ fazla sıcak. *Sky scraper'*in tepesindeki mavi ışığa bakılırsa, yarın da öyle olacak. Bu hangi gökdelendi? Emek İşhanı mı, İş Bankası mı? Her geçen yıl, biri ötekinin önüne gerildi mi, şaşırıyorum.

Bir araba, vınlayarak, egzozunu patlatarak apartmanın önündeki yokuşu tırmanıyor. Delicesine, ok gibi çıkıyor. Ülker'in yüzü buruşuyor: Gençler. .. Az önce ardarda yarışıyorlardı. Her zaman Kuğulupark'ın üst yanından, dörtyol ağzından koparlar, -yanlarına Tunalı Hilmi'den bir iki de küçük orospu almışlardır- kornalarını avaz avaz bağırtarak bir koşu Çankaya'ya atılırlar; hiç hız kesmeden, yukarda, gezi yerinde birazcık soluk almaya çalışanları- önceki akşamüstü ezileceğimi sandım, şımarıklar!- iki yana kaçırta kaçırta Cinnah'ın tepesine varırlar; oradan aşağı daha çılgın bir hızla koyverirler kendilerini. Ne anlıyorlar sanki? Aynı kavşakta, kısa, ama aynı gözükara tura yeniden başlıyorlar.

Ülker, Cinnah'ın üst köşesinde, bir apartmanın bahçe katında, kocasız, çocuksuz; suluboya, yağlıboya resimler yapmaya -el ayak çekildiğinde, işgününden artakalan saatleri geçiştirmek işte- çalışırken

gençler, fırçasının ucunu titretecek denli patırtılarla geçerler: Hele o motorsikletliler... Hayret! Ansızın azaldılar. Saat kaç?

Saatine bakıyor: Henüz geceyarısı olmamış. Sokağa çıkma yasağının başlamasına daha zaman var, fakat ne olsa, elayak erkenden çekiliyor. Işıklı bütün camların ardında ise kumar masaları. Bu bizim toplantılar iyi de, geç dönüşlerde hep birilerinin beni evime götürmelerini beklemek. .. Azra, toniği nerde bulmuş, ben dün bulamadım. Ne yapacağız böyle, ne olacak? Eskiden, ne güzel, sabahın üçüne de kalsak, evime kendim dönebilirdim. Korku aklıma bile gelmezdi. Elimi kolumu sallayarak....

Ülker'in aklına korku gelmezdi, ama o saatlerde barlardan, pavyonlardan çıkmış kara bıyıklı adamlar arabalarını kaldırıma yakın durdurup: "Buyrun bayan, birlikte gidelim," dedikleri zaman, nedense bu adamların da 'niyetlerinin ciddi olduğunu', kendisine evlenme teklif etmek istediklerini sanırdı. Bu kez de, o adamlar fazla ürkütücü oldukları için, "Evet," diyemeyeceğini bilerek...

"Evet," dese mi, demese mi? Kırkına dek sürmüştü bu.

Artık şimdi, içinde yaşadığı kentin Eskişehir değil Ankara, dışarda da kar değil, epey ışıltılı bir haziran gecesi olduğundan en sonunda nasıl en küçük bir kuşkusu kalmamışsa, ürkütücü ya da değil; hiçbir erkeğin kendisine evlenme teklif etmeyeceğini de öyle kesinlikle biliyordu. Neyse, rahatlamıştı hiç olmazsa. Bekle bekle; insan adamakıllı tedirgin oluyordu. Acaba bu seferkine "Evet," dese mi, demese mi? Bir kadın kendi seçtiği bir erkeğe, "Benimle evlenir misin?" diyemiyor, buna yüzü tutmuyorsa, -suç bende mi, toplum iyi gözle bakmıyor- ekonomik özgürlüğün, işin, falan fıstığın olmuş neye yarar? Doğrusu erkekler seçilmekten de çok hoşlanıyorlardı, ama bu ancak öz-benliklerini daha doygun duydukları içindi. Yoksa, böyle kadınlarla evlenmek istemezlerdi. Onlarla göğüsleri kabararak, sevinç içinde yatar, sonra, bir kaşları havada, çeker giderler. .. -

Asaf, içerde, bir kaşı havada. Jale'ye bir şeyler anlatıyor.- Ülker'in içinden: "Ohh, hiç değilse onlara bu zevki tattırmadım," diye geçiyor. Yaa, Asaf, bir gece, beni eve bırakmak bahanesiyle evime, yatağıma kadar girmişti. Allahtan hiçbir şey olmadı.

Hızla başını çeviriyor; parlak beyaz dişleriyle gülüp duran, bu gülüşünde garip bir çekicilikle ân ân bir iticilik de bulunan Ferit'e yan gözle bakıyor: Erkeklerin hepsi sinirime dokunuyor artık!

Ferit, Azra'nın hayli bohem döşediği, köşe lambalarıyla aydınlatılmış salona dönmüştü. Ülker, ondan çevreye canlı bir hava yayıldığını hemen algılıyor. Erkeklerin hepsi sinirine dokunsa da, Ferit Sakarya onda daha değişik duygular uyandırıyor: Hayret! Böyle sanatçı halli bir işadamıyla hiç karşılaşmamıştım. Biraz ODTÜ'lü arkadaşlarını andırıyor; aydın biri. Yine de onu ötekilerden, Sedat'tan, Asaf'tan ayıran bir yan var. Nedir o? Kararlılığı, ataklığı galiba. Girişken mi denir, girişimci mi; öyle bir şey. -Bir eli pantolon cebinde, gömleği belinden dışarı fışkırmış.- Derbeder. Sedat, Asaf.. onların derbederliğinde yapay bir yan var. Sonra onlar her zaman lak lak lak.. hep konuşurlar. Hele Azra! Her şeyden anlıyor sanki. İşte, adamın yüzünden apaçık belli; Azra'yı ancak gereği kadar ciddiye alıyor, fazla değil. Yine de sabırlı. Evliymiş. İnsan nedense bu adama evliliği yakıştıramıyor. Kadın konusunda da girişimci mi acaba? Karısına nasıl davranıyor? Onu özgür bırakıyor mu? Hay Allah, ne kadar rahat bir gülüş bu! Küstah değil, hayır; rahat. İşte, besbelli Azra yine onunla uğraşıyor, ama Ferit Sakarya'da alınma huyu yok. Hiç öfkelenmiyor. Ayy, ben ne yaptım! Daha adamla merhabalaşmadan kendimi dışarı attım. Amaaan, sanki onun umurunda da!..

Pek az önce, bu terasta, Gündüz'ün nehir avında yakaladığı yayınlar soğuk beyaz şarapla mideye indirilirken, bir zamanlar Sakarya'da Ferit'le ava çıkan kocası değil de, Azra'nın kendisiymiş gibi, Ülker'e onun ne yaman bir avcı olduğundan, şusundan busundan uzun uzun sözetmiş,

sonunda da: "Bütün işadamlarımıza illet olurum. Hepsine bu ülkenin hainleri olarak bakarım. Ama Ferit başkadır; onu severim. Hem çok eski arkadaşımdır, ne yaparsın?" demişti Azra. Ülker, son bir yıldır tanıdığı Azra'nın bu konuşmasından rahatsızlık duymuştu. O kadar sevdiği arkadaşını bir zorunlulukmuş gibi kabullenişin-den hiç hoşlanmamıştı. Asaf, Ferit Sakarya'nın daha başka bir yönünü anlatmaya çalışmıştı: "O kadar adam arasından sıyrılıp Eskişehir Sanayi Odası'nın başına geçmek kolay mı? Bir yığın poturlu uncular, makarnacılar; ülkenin ekonomisini kalkındırma yerine, çarçabuk, Tanrı o gün önlerine ne çıkardıysa onunla kendi özel ekonomilerine katkıdan başka bir şey düşünmeyen adamlara söz dinletmek kolay mı?" demişti. Sedat, çekimser durmuştu. Gündüz, geçenlerde bir gazetede kendisiyle yapılan röportajında Ferit'in sözlerini çok akılcı bulduğunu, zaten ondan da bunun bekleneceğini söylemişti. Sedat, yine ilgisiz, uzak durmuştu. Neden sonra, sanki konuyu dağıtmak istercesine, soğuk şarabından büyük bir yudum alarak: "Beni. en çok onun ozan yanı ilgilendirir. Ferit'le arkadaşlık etmek hoştur," demişti. Bunda biraz da küçümseme var mıydı, yok muydu; Ülker tam anlayamamıştı ama, ötekilerin hepsi, Sedat'abu noktada katılmışlardı: Ooo, evet, ondaki insan sıcaklığı!.. Ama Ülker yine de, burada beklendiği sırada Ferit Sakarya'dan söza-çan arkadaşlarının, onu gerçekten mi sevdiklerini, sever gibi mi göründüklerini pek çıkaramamıştı. Gündüz dışında, -o herhalde içtendi sevgisinde- ötekiler, kadınlar dahil hepsi, Ferit'i sevseler de, tedirgin bir sevgiydi bu. Hemen hemen kendisinin yıllarboyu erkeklere bakışı gibiydi. Korunma, sığınma duygusu, her zaman aşklarına üstün gelmişti.

Ülker'in gözleri Ferit Sakarya'nın iri çenesine takılıp kalmış. En sonunda, onun etkisinden kurtulmak için bahane bulmuş gibi, bu çeneyle eğleniyor şimdi: Patatese benziyor. Ama yerli patatese değil. Şu morumsu, üstü pürtüklü Amerikan patateslerine. -Azra, terastaki mangalda alüminyum kâğıtlara sarılı patates pişirmişti. Orasından burasından didiklenip buruşmuş

alüminyum kâğıtlar, mangalın üstünde hâlâ parıldıyordu.- Hayır, hayır, patatese değil, daha çok Eskişehir'in şeker pancarına benziyor...

Tam o sırada Ferit, bakışlarını terastan yana çevirmiştir. Ülker, suçüstü yakalanmış gibi oluyor. Aynı zamanda içi bir ürpertiyle doluyor: Bu bakışlar ne kadar ışıltılı! Her şeyi örten, her yanı aklığa boğan kar yağışları gibi...

Suçüstü yakalanmışlığın ya da içindeki ürpertiyi yenmek için olacak. Ülker birden terastan salona dalıveriyor:

"Kar mar yağmıyor!"

Azra da, o ünlü vokal kahkahalarından birini yeniden patlatıyor:

"Çok şeker bu Ülker valla!.."

Ferit, ancak o zaman, az önce bütün benliğini sarmış karlı bir gecenin anısına tek saygı duruşunda bulunanın, terastan salona kocaman bir yalnızlık biçiminde düşen kadın olduğunu anlıyor. Başını camlardan öteye, karanlık geceye çevirdiği ânda, Ülker'i görmemişti bile. Asaf: "Evet, kötü bir düş kırıklığı oldu sosyal demokratlara," diyordu galiba. Hâlâ birkaç yıl öncesinden söz ediyorlardı. Sedat'ın sesi acıydı. "Bir mektuptan medet umup alanlar da ölmeyi göze alma romantizmi ne işe yarayabilirdi ki? Hiç.. hiç.. hepsi hiç!."

Ferit, Ülker'e gülümsüyor. Sanki bir teşekkür gülümsemesi.

Hava ılıktı. Kar sık ve sürekliydi. Nasıl sessiz, dingin bir aklık.. ışıltılı sonsuz aklık. Öyle bir gecede arabada olmak Ferit'e dayanılmaz gelmişti. Tekerlek izleri, el değmemişliği bozuyor, kirletiyor; motorun horultusu ise, henüz sökülüp yırtılmamış bir sessizlikte derin çizikler açıyordu. Mihalıççık'a doğru yolalan arabanın radyosunda bir kez daha devletin ürkek, kararsız, ancak 'huzur' diye inleyebilen cılız sesi işitiliyordu. De Gaulle, Amerika'ya, Nato'ya ve Avrupa Birliği'ne karşı tavır almıştı.

Yılların katı ve tutucu askeri, Komünist Çin'i tek başına tanımaya kalkmıştı. Nükleer denemeleri durdurma anlaşmasına katılmayı reddederek vatandaşlarının bile kendisini anlamasını güçleştirmişti. Ferit Sakarya, Paris'te doktorasını yaparken, gözlerinin, kulaklarının bütün duyarlığı ile ülkesinde hazırlanan yeni anayasanın siyasal ve toplumsal yaşama vereceği yeni biçimi kavramaya çalışırdı. Sanki artık her şey kendisini yepyeni, engin umutlarla geri çağırıyordu. Ama işte devlet radyosu, hâlâ, Başkan Kennedy'nin kurban gittiği suikasti, hiç yorumsuz, bir polis olayı gibi veriyor; Kruşçef'in birdenbire düşürülüp tarihin karanlık sayfalarına sımsıkı kilitlenişi ardından, yedi sekiz yüz milyonluk Komünist Çin'in ilk atom bombasını patlatmasını, Kayseri Cezaevi'ndekilerin bir gecede boşaltılmasını ne kadar önemsiyorsa, o kadar önemsiyordu. Nato'ya, Cento'ya nasıl olsa sımsıkı bağlıydık ve nasıl olsa A.B.D. dış politikada izleyeceğimiz yolu bize gösterirdi. Sanki bunun iç politikada bir izdüşümü yoktu. Yeni anayasanın getirdiği birtakım yeni özgürlükler, ilkağızda, Kayseri Cezaevi'ne kapatılanların salıverilmeleriyle sonuçlanmıştı. Arabanın radyosunda spikerin ne kadar şaşkın bir sesi vardı! Belki de Ferit'e öyle geldi. Sürekli kar, arabanın ardında bıraktığı izleri bile çarçabuk örtüyordu. Örtüyor, siliyor, unutturuyor; sanki her şeye yeni bir başlangıç öneriyordu.

Ferit, sonunda dayanamamış, arabayı durdurmuş; gövdesini boylu boyunca bu el değmemiş aklığa uzatıvermişti. Şimdi kar, yüzüne, saçlarına ılık dokunuşlarla yağıyor, kirpiklerinde eriyerek göz çukurlarına doluyordu. Kentteki tuğla harmanlarının, un fabrikalarının isi pası, makinelerin gümbürtüsü, Cer Atölyesi'nde lokomotif silindirlerine dökülen yağın kokusu geri çekiliyordu. Yanık kalan farların aydınlattığı karlar yaldız yaldız... Birden diz çöküp o yaldızlı aklığa ellerini yüzünü sürüp durmuştu: Gerideki her şey sizin olsun! Henüz hiç eskitilmemiş bu sessizliği, kirletilmemiş bu aklığı bana verin!

Bir karar alma, and içme ânı. Yirmi altı yaşında, yüreği coşkudan çatlayacak gibiydi. Resmî, resmî olmayan bütün toplantılarda, ülkenin kalkınması için düşüncelerini savunurken, bu düşünceleri doğrultusunda kimi uygulamalara gözüpek dalarken de hep o ânın coşkusunu duyar. Ellerini yüzünü, dümdüz aklığın üstüne saçılmış yaldızlara daldırır gibi olur. Sanki bu and, bir alınyazısıydı; bir yandan da kendisini doğayla karşı karşıya getirecekti. Toprakla, babasıyla karşı karşıya getirecekti. Hattâ, içten içe dostlarıyla...

"Hâlâ koca bir çocuk o," diyor Sedat'ın sesi beri yanda.

Asaf da, içkisini yudumlayarak:

"Kokmuş Porsuk'umuz nasıl Ferit?" diye soruyor.

Ferit nerdeyse onlara: "Heine'nin Şarkıları'nı sever misiniz?" diyecekti. Az önce tanıştırıldığı yaşlı kıza: "Onları yanımdan ayırmam ve şimdi aklımda şu dizeleri: *Tatlı ay, ışınlarınla / Kovuyorsun gecenin dehşetini/ Akıp gidiyor kaygılarını / Toplanıyor gözlerimde çiy"* diyecekti; diyemedi.

Dönüyor, Asafa:

"Bildiğin gibi," diyor.

Gözlerindeki ışıltı hiç eksilmiyor: Ama siz, hepiniz, Porsuk Çayı'nı asıl o gece görecektiniz. Mihalıççık'a hareket etmeden önce, Salhane Köprüsü ile Demirköprü arasını birkaç kez gidip geldim. Hiçbir gelin, ak tülleri içinde böyle güzel olmamıştır!

Ferit, daha sonra DSİ'nin kapısını aşındırmış, çayı ilk kez o bahar temizlettirmişti. Porsuk'u hep o karlı gecedeki gibi görmek isterdi. Arınmış. Ama daha yıl geçmeden, yine ... İki yakasında cırdarda açılan kebapçılar, işhanları, gazinolarla: Apartmanlarımız, bankalarımız, işletmelerimiz... Bütün artıklarımız. Biliyor musun Asaf, o ak pak, erden güzelliğe bir ânda

kırk adam çullanmaktadır, sandım. Kent dışına .. kent dışına... Bütün yeni yatırımları kent dışında yapıyorum. Yine ben, aynı ben, o güzelliğin baş düşmanı oluyorum. Gündüzleri fabrikaları dolduranlar, geceleri kente akıyorlar. Organize bir sanayi bölgesi için Eskişehir'in doğusunda, güneydoğusunda geniş alanlar satın almaya karar verişim o karlı gecedeydi. Mihallççık'a babamla konuşmaya gidiyorum... Ne yaparsınız, gelişim, uygarlık, doğaya salt duygusal bağlarla yaklaşmamıza izin vermiyor. Doğanın bağrına o gerekli dalışı, saldın olmaktan nasıl çıkarabiliriz? Makineyle doğayı birbirine düşman etmeden nasıl birleştirebiliriz? Yine de gelip kentin dışında kurulan fabrikaların bir kısmını görmelisiniz. Güzel parklar, çiçekler içinde hepsi. Bozüyük'te, o koyakta, beton, kereste fabrikalarına karşın, bazen kendimi el değmemiş karlı bir doğa ortasındaymışım gibi mutlu duyuyorum. Yeter mi? Yetmez elbet. Porsuk evet, bildiğiniz gibi... Yılmadım, kaç kez temizlettirdim orasını, ama her seferinde iki yakasında üstüste yığışıp duran yapılar, ihata duvarını delip lağımlarını çaya akıtmaya...

Kuşkusuz Ferit, o karlı gecede de, doğanın tarihsiz olmadığını biliyordu. El değmemişlik sadece bir düştü. Tarih diretecekti. İnsan da ona karşı diretmek için vardı. Ancak, bu karşılıklı diretiş yaratıcı, olmalı; bellek, yıkımlara karşı tetikte, duyarlı kalmalıydı.

Az önce, yokuşu tırmanırken, Başkent'in, daha gece yarısı olmadan, derin, sessiz bir karlı geceye dönüşüverdiğini algılamıştı. Lokantanın önünde Orhan'ı arabasına sokup Eskişehir'e yolcu ettikten sonra, dörtyol ağzında çok seyrelmiş bir trafiği, kimi gölgeleri ardında bırakınca, tırmandığı yokuşun üstünde tek başına kalmıştı: Gökyüzünden ışıltılı bir beyazlık yağıyordu üstüme. Beni yeni düşlere çağırıyordu. Babam tasarılarımı nasıl karşılayacak, o zaman da bilmiyordum. Şimdi de, Devlet Planlamacılar önerilerimi nerede, neye çevirecekler, bilmiyorum. Hem gürültülü bir karanlıktasınız, hem, çıt çıkarmayan bir aydınlıkta tırmanıyorsunuz.. çıkıyorsunuz.. yalnız.. çıkıyorsunuz...

Azra, telefonda: "Hep çık," demişti. "Yeni evimi bulmak istersen, -bak, gecikme; senin için bu toplantı- lokantadan sonra hemen yukarı doğru tırmanmaya başlayacaksın. Sen unutursun, unutma. Gece yasağı ikide. On birden de geç kalma bari. Ne yaparsan yap, atlat o şişgöbek işadamlarını. *By the way*, Deniz nasıl? Ya Zeynep? Alooo? Ferit, anladın mı?.. İşte canım.. eeee, Orhan bey de gelsin. Dönecek mi? Adamı neden başından savıyorsun? Taşralı zampara, ne olacak! Sen, tabii sen! .. Barlara gideceksin, değil mi? Kısmet'in kocasını derdest edip geri gönderecek, sonra da... Deniz'e söylerim bak! Neyse, sana biz el koyalım da bari... Öff, anlattım ya? Güleceğine dinle. Dosdoğru tırman işte. Çık çık çık. Onunla bitmiyor. Apartmanda da çıkacaksın. Tam altı kat tırmanacaksın. Az ye, az iç. Sonra merdivenlerde tıkanır kalırsın. En tepeye çıkacaksın, teras kata. Sen tırmanmayı seversin. En tepelerde olmaya bayılırsın. Haydi, bekliyoruz. Haa bak, çiçek miçek peşine düşme... Zaten bulamazsın. Dokuz deyince, pastaneler bile kapanıyor. Amaan, sanki Paris'ten bugün teşrif buyurdunuz da!.. Ben de sana neler söylüyorum canım!.. "

Ferit, kolunun altında Deniz'in Kütahya çinisi mavisiyle ilk seramik denemelerinden bir tabak; yokuşu tırmanırken.. Azra'nın telefondaki sesine karışan başka sesler, başka görünümler. Ama bunlar, üç gündür yüzyüze olduğu, kıyasıya savaştığı Sanayi Odaları Birliği'nin üyeleri değil. Kulaklarına dolan uğultular, o tartışmaların uğultusu değil. Can çekişmenin getirdiği son bir dirilik gibi, kentin üstüne dökülen ışıltılar altında, babasıyla kendisi arasında büyük bir kavganın patlak verdiği o güzel karlı gece. "Al git, ata topraklarını Eskişehir'in kıçına yama yap, fakat beni yerimde rahat bırak!" demişti babası. "Ölünce de götürün, Gürleyik'te bir kayın ağacının altına gömün beni. Kızkardeşinle haklarınızı ayırayım, ne halt ederseniz edin!"

O gece, ne kadar bezgin ve yıkkındı babası. -Ya ölüyorsa?-Teras kata çıkar çıkmaz ablasına telefon etti. Babası bildiği gibiymiş. Bir değişme yokmuş.

Azra, Ülker'e Deniz'in tabağını gösteriyor. İkisi de, tabağa bakıp bakıp hayranlık çığlıkları atıyorlar. Oysa Azra, bu kadarını anlar: Deniz'inki henüz başarıya ulaşmamış bir deneme. Bir hevesten öteye gidememiş. Zengin bir adamın karısı olmaktan gelen özgürlük lüksü. Desenleri de boşver. Halikarnasoslu bir şeyler. Kütahya çinisinin üstünde Bodrum mavisinin ne işi var? Ortasındaki balığı da eski hattatların çizgilerine benzetmeye çalışmış. Bir buluş, evet. Ancak, Kütahyalı çini ustası bu balığı yapmazdı. Yapsa da, balık böyle çupra bakışlı olmazdı. Tatlı sudan bir şey, ne bileyim, alabalık, sazan gözlerine yakın bir şey yapardı.

Azra, tabağı Ülker'in hayranlığı ile başbaşa bırakıyor. Ferit'e dikkatli dikkatli bakıp:

"Bu gece hiç konuşkan değilsin," diyor.

Düş kırıklıkları içinde; ama şimdi geçer. Azra, umut düşkünüdür. O nedenle de, düş kırıklıklarına hayli bağışıklığı var.

Sedat'ın karısı Jale, bir tabağa öteberi koymuş, Ferit'e uzatıyor:

"Bak, bu salata Azra'nın yeni icadı. Bulgur katmış. Bulgurlu çoban salatası. Ben sevdim."

Ferit'in sandığı gibi, ânlık düş kırıklığından sonra, Azra, kahkahasını bastırıyor:

"Korkma, Ferit de sever. Tahıla bayılır!"

Duruyor, ekliyor: "...dı..."

Jale, Füsun'a bakıyor, göz kırpıyor: Söylediği her şeyin pek zekice olduğunu sanır Azra. Sözümona Ferit'in aklıyla aşık atacak. Ne kadar külyutmaz olduğunu kanıtlayacak. Ferit, onun kendisine tutkusunu hep bilmezden geldi ya, tahılcı diyerek öç alıyor sözde...

Gündüz, Jale'nin dudaklarında bekleyen sigarayı yakıyor. Ferit, rakısını ağzına dek buzla dolduruyor. Gündüz şaşıyor: Hiç böyle tepeleme buz koymazdı. Bu kat da... Özellikle geceleri, iyice bunaltıcı oluyor; insanı bastırıyor. Ferit'in her zamanki gibi yine çok yorucu birkaç gün geçirdiğini biliyorum. Ama o elevermez. Şimdi benim derslerimle ilgilenir. Beni dinlemek ister. Ona ne söyleyebilirim ki? Bezginim. Kimseyle anlaşamıyorum. Ferit'in Eskişehir'de, ilkokulda arkadaşı olmuş köylüye bile nasıl yakın durduğunu gördüm. Adam, dere kıyısına bir çardak kurmuş, ilkokul arkadaşı işte, o; karpuz satıyor. Biz de keklik avındayız. Ferit, sora soruştura adamın kim olduğunu buldu. Bulur bulmaz hemen boynuna atıldı: Vaay Hüseyin! Unuttun mu yahu, topla cam kırdığımız günü? Dükkancı bizi nasıl kovalamıştı ha? Demek şimdi bu işi yapıyorsun? Nasıl gidiyor? Adamın böyle bir işe ne kadar zaman ayırdığını, ne kazandığını hemen anlamaya koyuldu. Bağdaş kurup yanına oturdu. Karpuzlar kesildi. Ferit, bunlarla çok kolay diyalog kurabiliyor. Ben yapamam. Ben şimdi üniversitedekilerle bile doğru dürüst konuşamıyorum. Anlaşamıyorum. Azra'nın bu gece toplantıları. Çoğu kez bunlar da tutarsız bir kalabalıktır. Şu köşede bir Maocu, bu köşede bir Allendeci, beride Mitterand diye inleyen biri... Ferit de çevresini hep böyle geniş tutar, yine de bu genişlikle garip bir tutarlılık sağlayabilir. Tutarlılık bizde, çevresinde değil, kendi içinde. O gün, bostan kıyısında karpuz satan adamla da öyle konuştu ki: Bak Hüseyin, kardeşim, bu senin yaptığın ne tarımcılık, ne işçilik, ne işverenlik. Sen gel, kiremit fabrikasında bir iş tut en iyisi. Yeni bir iş öğrenirsin. Vasıflı işçi olursun... Adam, sonunda da öyle olmuş galiba. İnsanlarla tek tek uğraşmak! Başa mı çıkar? Şimdi bana da soracak; işte bardağındaki buzları çalkalıyor. Ben konuşayım diye bekledi, sustum. Şimdi o başlayacak. ..

"Polis, jandarma gözetiminde ders vermek kolay olmamalı Gündüz? Özellikle senin için..."

Ferit, içten bir ilgiyle bakmakta arkadaşına.

"Sorma," diyor Gündüz, bezginlikle. "Öğrencilerin derse aranarak, yoklanarak girmesi... Doğru dürüst ders de yapılamıyor ya... "

Gündüz, her zaman alçak sesle konuşur. Şimdi, sesini daha da alçaltıyor:

"Biliyor musun, aldırmıyorum bile artık. Bıktım," diye ekliyor. "Şu günler tek isteğim seninle yine bir ava çıkabilmek. Kafamın içi karmakarışık. Ne olacağız, nereye gidiyoruz; söyleyebilir misin?"

Ferit, sevildiğini bilmenin rahatlığı içinde takılıyor arkadaşına:

"Canım, sen nasıl olsa tarafsızsın. En yukardasın. Karşında tek öğrenci de kalsa, dersini en iyi bildiğin şekilde verir çıkarsın."

Gündüz'ün bakışlarında ansızın, kendisini tanıyanların hiç alışık olmadıkları bir öfke ışığı çakıyor:

"Olayların üstünde ya da dışında kalmak!.. Bu ülkede, bu mümkün mü? Bir seçme yapmaya zorlanıyoruz. Hiçbirine inanmadığım politik kümelenmelerden birini seçmek. .. Neyi seçeceksin?.. "

Susuyor. Gerisini bir solukta içinden sürdürüyor: Halkının yanına inip orada mı debeleneceksin? Kansız sosyal demokrat mı, kanlı ülkü devrimcisi mi olacaksın? Hücre, yeraltı. Oralara mı sokulacaksın yoksa, ne yapacaksın? Bıraksınlar, en iyi bildiğimi yapayım. Uzmanlık alanımda yararlı olayım... Yok. Buna izin yok. Hiçbir yandan...

Sonra, sesini yine usulca yükseltiyor. Gözleri yerde: "Bize; bana ve benim gibilere burada yer kalmadı artık Ferit. Çıkıp gitmekten, dışarda bir üniversitede yer bulmaktan başka yol göremiyorum. Başka bir ülkeye kapılanmak, oralarda iş bulmak..."

"Kapılanmak, iş bulmak vb." dediği için üzgün, kutsadığı bilimi böyle küçülttüğü için yıkkın; ekliyor:

"Başka yol kaldıysa nerede, nasıl, söyleyebilir misin?"

Ferit Sakarya, Gündüz'ün çoğu insana pek sevimsiz, soğuk gelebilen o ünlü serinkanlılığını yitirişine ilk kez tanık oluyor: Bence bunda bir canlılık belirtisi bile var. Sevindirici bir belirti. Yine de ülkemde, bir bilim adamının şu anda olduğu gibi debelenişini, umut tıkanıklığına uğrayışını görmek acı veriyor insana. Umut tıkanıklığı...

Ferit, bu bulaşıcı hastalığa yakalanmaktan kaçarcasına hemen silkiniyor, derin bir soluk alıyor:

"Söylerim," diyor, beyaz dişlerini en güzel biçimde gösteren en cana yakın gülüşüyle. Gözlerini salondakilerin üstünde şöyle bir dolaştırıyor: Yok canım! Söyleyemem. Şimdi burada, söyleyemem. Her kafadan bir ses çıkar, doğru dürüst bir yere varamayız.

Gündüz'e dönüyor:

"Sen gelip yeni kuruluşlarımızı görmedin ki daha. Ama önce söğütlerin, sazların arasına bir dalalım, ne dersin? Birkaç keklik, birkaç çulluk vuralım. Güzel bir ateş yakalım; otların üstüne şöyle bir serilip o diri yeşilliği koklayalım; ciğerlerimizi temizleyelim; beynimizi bol oksijenle dolduralım, ne der-s1 n? "

Bunu der demez, nedense yeğeni Murat geliyor aklına: Bana arkadaşlarından yakınmıştı. Bol bol cimnastik yap, uzun koş, falan diyorlarmış. Ben de ona Keloğlan'la Donkişot'tan söz etmiştim galiba.

İçini çocuksu bir utanç kaplıyor. Bunu, derinlemesine, daha yoğun utançlar izliyor, ama Ferit, hiç canı istemediği halde, rakısından büyük bir yudum alıp dikkatini yine arkadaşına çevirmeyi başarıyor.

"Bilemiyorum ki.. şimdi, tam da sınavlar..."

En yakın hafta sonu için bile karar alma gücünü, istencini yitirmiş bir Gündüz. Onun bu durumu Ferit'i daha coşkulu kılıyor sanki:

"Sen seç. Kendin ayarla. Ne zaman istersen... Bir telefon ediver. Ben yoksam, Deniz'e haber bırakırsın. Deniz yoksa... Öyle ya, biliyorsun, o da bir şeyler deniyor. Denemeden de olmuyor ki.. maviler.. yeşiller... Her neyse, Deniz de yoksa, Fabrika'ya bir haber bırakıver. Beton'a. Kardelen her zaman oradadır."

"Ne delen?" "Kardelen." "Ne tuhaf bir ad!"

"Kardelen.. çok güzel bir ad. Sen güzel bulmuyor musun?"

Sözün sonuna kulak veren Jale:

"Adı güzel bu sekreterin kendisi de güzel mi bari?" diyor. Ferit'in yüzünden soğukça bir esinti gelip geçiyor; çabuk toparlanıyor:

"Öyle ya, sen Kardelen'i de henüz hiç görmedin," diyor doğrudan doğruya Gündüz'e. "Kısmet'in en eski, salt eski değil, olup olmuşu tek dostu, arkadaşı..."

Sonra Jale'ye dönüyor:

"Kısmet... Yeğenim. Ablamın kızı. Onun arkadaşı işte. Kardelen... "

Uzaktan bakan, söylediklerini işiten biri, "Kardelen" deyip duran bu sesin, bu kez de Verlaine'den bir şiir okuduğunu sanabilir. Hem öyle az buz değil, çok güzel okuduğunu.

Ama Jale'nin başı şiirle pek hoş olmadığı için dudak büküyor: İnsan, yeğeninden falan nasıl böyle önemle sözeder ki? Hele Ferit gibi bir işadamı, ailenin şusu, busuyla niye ilgilenir? Yetmiyor, bir de o yeğenin arkadaşı geliyor gündeme. Hoş, o hep böyledir. Akıl almaz adam!

O akıl almaz adam, Jale'ye soruyor:

"Kar çiçeklerini bilir misin?"

Jale, Azra'nınkini çağrıştıran bir kahkaha salıveriyor:

"Sen de bugün kardan, kıştan tutturdun!.."

Ferit, sevimli bir boyun büküşle sürdürüyor:

"Bilmez misin? Hiç görmedin mi? Sana göstermek isterdim. İlk güneşle karı buzu delip yeryüzüne gülümserler. Sahi, birkaç gün sonra Kardelen'in düğünü olacak. İyi, güzel bir düğün olur herhalde. Yoo, yo, ben burnumu sokmuyorum. Kimileri, kederlerine olduğu gibi, sevinçlerine de kendilerinden uzaktakilerin burunlarını sokturmazlar. Yaa, beri yanda da böyle yeni bir insan türüyor işte, düşünün!"

Asaf, iki adım ötede, Füsun'un tek oğlundan dert yanıp durmasından sıkılmış -bütün bu olup bitenlerden, bütün bu ölüm kıyımlardan babasını ve beni suçlayıp duran bir oğul, düşün Asaf!- biraz da Füsun'a taş olsun diye Ferit'e takılıyor:

"O yeni tür insanları da hep sen görürsün. Bizim bir şeyciklerden haberimiz yok!"

Ferit, usul usul çevrildiğini ayırdediyor: Gündüz'le üç beş dakika yalnız konuşabilmek isterdim. Ortak Pazar'a girebilmek için Odalar Birliği'nde kimlerin nasıl çılgın bir istek göstermiş olduklarını anlatmak isterdim ona. Hiçbir şeye eşsüreklilik kuralıyla yaklaşılmıyor. Nedensellik, eşsüreklilik... Tam da Gündüz'ün son yıllar abandığı konular. Alanında derinleşebilmesi için ona somut örnekler vermek isterdim. Odalar Birliği üyeleri, çoğunlukla teşkilatlanmamış sermaye piyasasının üyeleri. Bunlar, Ortak Pazar'a üye olursak, bizim de ekonomik sıkıntılarımızın sona ereceğine inanıyorlar. Avrupa ülkeleri Ortak Pazar'a üye olarak birbirlerinin önüne gerdikleri gümrük duvarlarını kaldırmıyorlar mı? Biz üye olunca, öteki üyelerle tam bir serbest ticarete girişebilirmişiz... Bunun ne demeye geldiğini görmüyorlar. Ne olacağını bilmiyorlar. Avrupa ülkeleri bizi aralarına almış gibi yapacaklar. Ancak, bu kadar. Çünkü, Bay Friedman'ın

kendine özgü birtakım önlemlerinden şimdiki halde bize düşecek pay yok. Eskişehir şekercileri, uncuları, bisküvici-leri, Adana pamukçuları, perdecileri, İstanbul gömlekçileri, montajcıları, tekstilcileri bunu anlamıyorlar. Bekledikleri ortaklıkta biz sadece Avrupa için, işlerine geldiği yerde, işlerine geldiği sürece bir pazar olacağız. Ortak mortak olmayacağız. Bu, -"Elimden gelse, bir silahım olsa, ben bile öldürürüm, bütün mıymıntıları kalleşleri öldürürüm, diyor oğlum," diye inliyor beride Füsun-bu korkarım, yarasa yarasa, içeri silah sokmaya yarayacak. Yaradı bile. Bizimkiler orada kazandıkları dövizi neye çevireceklerdi? Neye çevirebilirlerdi? 'Ortaklarımız' bize neyi sokuştururlarsa ona. Bizim işadamlarımızın İstanbul'da ürettikleri ne? ' Ortaklarımızın vazgeçemeyecekleri, ekonomileri dara düşünce, "Şunlar şunlar artık dursun, istemiyoruz," diyemeyecekleri şeyler mi? Dışsatıma kuyruk ve buyruk kulu olmaya değil, önce içerde ekonomik bir güç olmaya bakalım, diyorum. Yıllardır bunu söylüyorum. Kim dinler? En güzeli de, teşkilatlanmamış sermaye piyasasından olanların benim bu görüşlerime her zaman, "Tabii, beyimizin karnı Avrupa'ya tok," diye karşı çıkmaları. Bu kadar ucuz. Sinsi sinsi gülüyorlar. "Biz oralarda hiç yaşamadık, biraz da biz ölelim," diyorlar. Aşağılık duyguları... Ortak Pazar demek, onlar için İsviçre bankalarında paralarının olması demek. Zürih Havaalanı'nda biraz da onlar 'işadamı' rolüne çıkacaklar. Yavaş yavaş gidiyorlar işte, gittiler. Yeşilköy'de, gördükleri itibarın oralarda beş paralık hükmü olmadığını gördüler, yine de... Bir 'Serbest piyasa ekonomisi..' tutturmuşlar, hep bu. 'Serbest piyasa ekonomisi.' Allah cezalarını versin! Geleceği bu dar ufuklu işadamlarına nasıl göstermeli? Hâlâ tüketime değil, üretime dayalı sanayi diye yırtınıyoruz, nasıl anlatmalı? İlkin Avrupa Birliği'ne çok güçlü bir üye adayı haline gelmeliyiz. İşte, dün nasılsa, bugün de, o toplantılarda bu esnaf kafalılarla boğuştum Gündüz. Sesimizi çoğalt-malıyız. Özel sektör de, verilmiş bir alan. Bu önceden verilmiş olanı, hemen ortadan kaldıramadığımıza göre, ülkeye en yararlı biçime dönüştürmekte her an

çaba harcayabiliriz. Sen bu yıkkınlıktan, bu eylemsizlikten çıkabilirsin. Eşsüreklilik ilkesini kamuya ve bu adamlara daha iyi anlatmaya çalışmak için bir program geliştirebiliriz. -Bu teras kat.. iyi de, bütün gün betonun yuttuğu güneş, sıcak şimdi bu saatte iyice boğucu kılıyor burasını.-Şunu söylüyordum Asafçığım .. Gündüz'e diyordum ki...

Oysa, Jale'ye dönüyor yine:

"Kardelen'inki güzel bir düğün olsun isterim. İçine tek keder bulutu karışmasın."

"Bugün içine keder bulaşmayan şey kaldı mı peki?"

Ülker. Bönlüğün kimi kez karnında bir gerçeklik pırıltısı da barındırdığını kanıtlarcasına, Ferit'in sözünü böyle diyerek kesiveriyor.

Jale, Ülker'i destekliyor:

"Öyle ya, yollarda, şurda burda gençlerin yüzüne hiç dikkat etmiyor musun? Hepsi öfkeli, gergin, bezgin... En azından kederli."

Füsun da Jale'yi desteklemeye koşuyor: "Kederle kalsa, yine iyi! .. "

Kadehindeki içkiyi sonuna dek içiyor: Oğlum bizden ne istiyor? Babası mühendis. Devletin bir memuru önünde sonunda. O şantiye senin, bu şantiye benim; canı çıkıyor. Ben de İsveç Sefareti'nde işte.. Ferit gibi servet üstüne servet yığmıyoruz, fabrika üstüne fabrika kurmuyoruz. Neden bizi suçlu görüyor? Bir kapitalist bile bizden daha yararlıymış bu topluma, öyle diyor.

Gözlerini dikip gizli bir düşmanlıkla Ferit'e bakıyor. Ferit'in aklında hâlâ o 'ufukları dar' adamlar: Şu, şu.. serbest ekonomi düzeni... Sonra silah, silah... Peki bu silahlar neyin karşılığı? Hangi ihracatımızın? Ama, Azra, Jale'yi yanına çekmiş, ona şimdi, yakında açacağı 'Akşamüstü Yeri'nin nasıl bir yer olması gerektiğini anlatıyor: "Başta kocam,

karamsarlığa düşmüş bütün aydınlarımız buyursunlar," diyor. Ortak Pazar, mortak pazar; artık kimse düşünmek istemiyor. Yok. Bu karamsarlık hiç hoşuma gitmiyor.

Ülker' e dönüyor nedense:

"Fakat yaşıyoruz. Henüz ölmedik," deyiveriyor.

Elini gömlek yakasına götürüyor, kravatını çözmek istiyor: Ooo, kravatı iş yemeği biter bitmez çözüp cebime tıkmıştım. Herkes susuyor, içkisini içiyor. Demek, artık küçük bir sohbette bile buluşamama tehlikesi de başgösteriyor.

"Sıcak burası!"

Yüreğinde bir daralma duyuyor. Gömleğinden bir düğme daha açıyor. Terasa yürüyor.

Terasta Sedat'ı buluyor. Sedat, Ferit'e kenti gösteriyor:

"Bak, bitti işte... Caddelerde, sokaklarda kimseler kalmadı. Tam bu saatlerde sokaklara bakarım hep. Böyle tepeden, uzak bir noktadan bakacaksın. İkiye çeyrek kala tamamdır. Hepimiz ölürüz. Aşağıda, dörtyol ağzında birkaç araba, ışık yanar yanmaz kaçışan karafatmalar gibi bir o yana, bir bu yana seğirterek geçerler, sonra hepsi biter.

Ferit, bardağını gür bıyıklarının altına sokuyor: Can çekişen bir hastanın başını bekler gibi, her gece, aynı saatlerde gözünü kentin can çekişmesine dikip beklemek... Ölümden başka bir şey düşünemez, ondan başka bir şey düşleyemez olmuş bunlar... Hep uzaktan.. hayatın içine girmeksizin... En eski dostlarım. Hepsi, sanırsın yalnız hüzünlenmeyi seviyor artık. Neden? Kendilerine yaratıcı bir alan bulamadıkları için. Yoksa, kendilerini fazla önemsediklerinden mi? Kendilerine aşırı acıdıklarından mı? Değeri bilinmemiş, hakkı verilmemiş aydınlar! O hakkı almaktan nasıl böyle kökünden cayılabilir? Yüzyıllardır buna gerçek bir

çaba harcanmamışken, çelik çomak oynar gibi aydın olma kavramıyla oynanmışken, sadece oynanmışken; bir rolü yerine getirir gibi... Sana kalan rol de bu işte! İçinin sesini geriletiyor, elini Sedat'ın omuzuna koyuyor:

"Başkent'in kuruluş yılları mimarisi üstüne bir inceleme yapıyordun sen, yanılmıyorsam?"

"Bıraktım," diyor Sedat, usanık. "Boşver. Yapıp da ne olacak? Zaten ben araştırmamı tamamlamadan, o yapılardan geriye bir tek örnek bile kalmayacak."

İşte şimdi Kısmetçikten ne ayırımı kaldı Sedat'ın? Çok ayrı yetişmiş, çok ayrı yerlerde iki kişi, nasıl oluyor da aynı noktada buluşuyorlar!..

Kısmet. Eskişehir'de Kız Meslek Lisesi'ni bitirmiş, ama mesleksiz, evli bir taşralı genç kadın artık. O okul çoktan gerilerde kalmış. İlk gençlik yıllarında, neye karşı, niçin olduğunu bile tam bilemeden, bir iki çırpınışı: Ben de çalışmak istiyorum anne, bir işe yaramak... Evinde işe yararsın kızım. Biz seni Meslek Lisesi'ne iyi bir ev kadını olasın diye gönderdik. Meslek sahibi olup dükkan açasın, terzilik, çiçekçilik, pastacılık yapasın diye değil. Ama anne! .. Aaa, uzun etme! .. Kaymazlıların kızı çalışır mıymış dışarda, sanki muhtaçmış gibi?.. Dedeciğim, ne olur, anneme söyleseniz de... Yaa, demek sen de şehirde bunalıyorsun yavrum? İyi ya, burada kal, benim yanımda. Karıların başında durursun, süt, kaymak edersiniz. Ama dede, onlar bana, "Küçükhanım" diyorlar. "Küçükhanım, siz oturun, sizin eliniz yakışmaz! .. " Hem ben, yağ, peynir yapmasını bilmiyorum, çiçek, pasta yapmasını biliyorum. Dayı? .. Anneme söyleseniz de... Haydi abla, Kısmet'e izin ver, gelsin fabrikada çalışsın. Bir işe yaramak istiyor. Üstelik evde sıkılıyor, köreliyor. Aaa Ferit, Allahaşkına, kapat bunu. Ben sıkıldım mı, ben köreldim mi? Hem, sıkılsak da, körelsek de, yerimiz burası. Beni düşünmüyorsun, bari kendini düşün. Ferit Sakarya'nın yeğeni, hem de kız haliyle fabrikalarda... Bizi kimselerin

tanımadığı, dedikodumuzun edilmeyeceği bir yerde olsak, hadi neyse! Senin okuduğun Avrupa'da olsa, hadi neyse! .. Ama burada, yerlisi bulunduğumuz bu şehirde...

Kısmet de ölümü sık düşünür olmuştu. Düşünmekle yetinmedi, ablam benden gizlemeye kalkıştı, ama galiba ölmeye kalktı... Derken, çıkışsız bir sevda.. öyle olmalı.. tam da bilemiyorum. Benim de, sanayileşme, deyip kolları parçaları sıvadığım yıllar... Kısmet'le hiç ilgilenemedim. Babamı haklı çıkarmak istemiyordum. Orhan'la apartopar evlendirilişi de o sıralar. Uzak akrabalardan biri. Kısmet'i ne zaman görsem, elleri kucağında, gözleri duvarlara çakılı; oturur dururdu. Ne düşünüyorsun Kısmet? Hiç, dayı. Hiç olur mu canım? Gel sana, yeni kurulmakta olan fabrikayı gezdireyim. Ya da bir otobüse bin, kalk Ankara'ya git. Bir iki oyun seyret, bir konser dinle. Tek başıma? Tek başına tabii. Neden yapamıyorsun tek başına? Alışık değilsen, alışırsın. Kalk, İstanbul'a git, Murat'ın yanına... Yeni insanlar tanı. Bu da bir iş. İnsanı değiştirebilir, kendine bir yol buldurabilir. Gider misin Murat'ın yanına? Ablama söyleyeyim mi?

O zaman yüzünde belli belirsiz bir kıpırtı uçverirdi. Hemen de sönen, silinen bir kıpırtı: Murat'ın yanına gidip de ne olacak dayı? -Hem Murat beni istemez ki. Onun...- Bir defasında gözleri dolmuş: "Murat'a ayak bağı olurum dayı," demişti inlercesine. Öylesine taptığı, tapındığı erkek kardeşi tarafından bile istenmediği düşüncesi...

Ferit, ta uzakta. Esenboğa yönünde bir yıldızın kayıp gidişine bakıyor. İlkin, alana bir uçak iniyor sanmıştı, değil. Yıldız, upuzun, geniş bir kavis çizerek kayıyor. Karanlıkta eriyip gidiyor.

"Hepiniz, istemediği biriyle evlilik yaşayan, istemediği bir yaşama boyun eğen mutsuz taşra kadınlarına dönmüşsünüz yahu!" diyor Sedat'a. Bu beklenmedik çıkışına kendisi bile şaşıyor. Yine de sürdürüyor:

"Ona boşver, buna boşver! .. Karın da, Kardelen adındaki güzelliğe bile dudak büküyor. Bir kar çiçeğini düşlemeyi sevmiyor."

Düşlemek.. yeter ki o bitmesin, diyecekti; sustu. Sedat, laf olsun diye gülüyor:

"Ooo, karım! O kadar da değil canım. Ortanın solu partisini hâlâ sever meselâ... Başbakanın her sözü onu heyecanlandırabilir. Odasında, kendisine imzalanmış büyük boy bir fotoğrafı durur. Azra, o başkandan caydı, ama Jale hâlâ ona bağlı. Bir gün, bütün bu çaresizliklerden bizi onun kurtaracağına inanıyor. Düşün, bunca bir vefa! . ."

Sedat'ın uyduruk gülüşü, daha uyduruk bir kahkahaya dönüşüyor:

"Görüyorsun işte Ferit, Jale bizler gibi, son seçimler ardından bütün umutlarını toplayıp rafa kaldırmışlardan, her şeye boşvermişlerden değil!."

Sedat'ın sesindeki bu acılaşma...

İçerden bağrışmalar yükseliyor...

İkisi de dönüp bakıyorlar. Sedat:

"Azra, sonunda kapışacak birini buldu neyse," diye homurdanıyor. "Bu tartışmalar artık iyice bıktırıcı oldu Ferit. Biz caydık, kadınlar yılmıyor, yorulmuyor. Azra, dalıa dünkü aşkı, bütün umutları mahveden bir adama bağlılığı üstünden iki ay geçmeden bu kez de Tito, diye tutturdu. Hoş, ondan önce de, ne varsa Mao'da var, diye tutturmuştu ya..."

Sedat, sözünü bitiremeden, içerden Azra'nın sesi:

"Elbettte Enver Hoca! Elbette Enver Hoca!" diye çınlıyor.

Ferit, gülüyor:

"Değişime yetişemiyorsun Sedat. Bak, Enver Hoca, diyor ama..."

Sedat, sabrının sonu gelmişçesine, açık bir sıkıntıyla pofluyor:

"Bunu ilk duyuyorum işte! Bu gece, belki de senin onuruna, yeni bir gerçek buluvermiştir. Senin AT dışı pazar yoluyla kalkınma önerilerin çağrıştırmıştır belki de Enver Hoca'yı ona."

"Ne kadar ciddisin! Ne ilgisi var?" Sedat, bir sigara yakıyor. Çakmağı tutan eli titriyor: "Vardır, vardır... Aramızda daha sık bulunsan, her gün yeni bir şey olduğumuzu görürdün. Onu dinleriz, o oluruz, buna bakarız, bu oluruz; sana rastlarız, sen... "

Ferit, Sedat'ın içerdeki tartışmalara karşı bu denli öfkelenmesinde kendine de bir pay ayırdığını sanıyor: Alınganlaşıyor muyum, ne oluyorum?

Havayı değiştirmek isterken, utangaç bir gülüşle gülüyor: "Yok canım! Enver Hoca'yı ben çağrıştırmış olamam. Hem ben.. biliyorsun, henüz Keynes'i tuşa getirmeye çalışmaktayım."

"Keynes'e karşı oluşunun nedenini de bir türlü anlayamadım zaten. Sanayi kesimleri üretimlerini isterlerse kesebilir, isterlerse arttırabilirler. Her şeyi kârları doğrultusunda ayarlayabilirler... Yani, sen şimdi istersen, beton direk, beton kiriş, beton travers üretimini düşürebilirsin."

Ferit'in gözleri yeniden pırıl pırıldı. Özellikle terasın bu alacakaranlığında. Dudaklarında canlı, diri bir gülümseyiş: Tamam, Sedat'la şimdi konuşabiliriz!..

"Durup dururken neden keseyim üretimi, neden arttırayım ya da?"

Arkadaşına, yanıtı kolay bir soru sorduğunu biliyor; bunun onu bir çeşit küçümseme anlamına gelip gelmediğini düşünerek biraz sıkılıyor: Sandığımdan fazla yorgunum galiba... Belki, buradan bana geçen bir hava...

Ama Sedat, durumu hiç de böyle almış görünmüyor. Rahatça teras duvarına yaslanıyor. Kendinden hoşnutlukla, sigarasından ardarda iki nefes

çekiyor. Sırtı kente dönük, güvenle konuşuyor:

"Çok açık. İhtiyaç neyse, üretim de ona göre ayarlanır. Üretimi belirleyen tek şey tüketimdir. Sen de fabrikalarında bu kurala uyuyorsun herhalde?.. "

"Pek uymuyorum Sedat. Daha doğrusu uyamam. Senin söylediğin ve pek çoklarının tek saydığı bu kural, gelişmiş ekonomiler için geçerli tabii. Bizim durumumuz onlarınkinden oldukça farklı... "

"Farklı mı, oldukça mı farklı? Hem zaten anamalcılığın ekonomik kuralı aynı olduktan sonra..."

Ferit, nedense o ân, biri tarafından sürekli gözetleniyormuş duygusuna kapılıyor. İçinde, belli belirsiz bir ürperti uçveriyor: Bugün, toplantıda, söz sırası bana geldiği zaman da buna benzer bir ürperti duydum. Kürsüye çıktığımda, salonu dolduranların gözlerini bana dikmiş olduklarını görünce de.. Düşünce, yavaş yavaş uygulamaya geçmeye başlarsa, teşhisin yerini tedavi girişimi alırsa, sorumluluk duygumuz artar. Hattâ ürkeriz. Artık hastayı ameliyata yatırmışız, karnını açmışız; dönüşü yok. *O* ândaki sorumluluk duygusuna benzer bir şey işte...

Ferit, salt doğduğu kentte değil, ülkenin çeşitli yerlerinde de ekonomik görüşleri doğrultusunda birkaç adım atmıştı. Son on, özellikle beş yıldır yatırım alanında attığı adımlara yakınlık duyulduğunu sezinlemişti. İçten mi bu adamlar, değil mi? Çaresizlikten mi yaklaşıyorlar şimdi, inançla mı? Hasta ameliyat masasından nasıl kalkacak? İlk deneylerimin sonuçları, belli belirsiz de olsa, ortaya çıkmaya başladı. Ülkenin önde gelen sanayici işadamları, temel sanayiye geçme gibi bir.. bir... Fakat, bitmiyor. Plancılardan, maliyecilerden kredilerin örgütlenmemiş sermayeye, hammadde sıkıntısı çeken tüketim sanayisine değil, hammadde üreten sanayiye kaydırılmasının istenmesi.. bunda ısrar edişim... Bu adamların desteği ne oranda olacak? Ne zaman yalnız bırakılacağım?

Toplumsal yaşam, dış ilişkiler hiçbir alanda güven verici ve dengeli değilken...

"Çok farklı," diyor ansızın Sedat'a. Sesinde, her şeyden önce kendisine güven vermek isteyen bir kesinlikle sürdürüyor: "Bizim durumumuz bütünüyle farklı. Hem sanayileşmediğimizi, 'malûm' kapitalist bir sistem toplumu olmadığımızı biliyor, hem öyle toplumların ekonomi kurallarını kendimize yol olarak seçiyoruz. Bak Sedat, bütün dünya demir-çelik bunalımı içindeyken Amerika, demir-çelik tüketimini on yıl öncesinin düzeyine düşürmüştü. Türkiye, gereksindiği demir-çeliğin bugün bile hâlâ yarısını dışardan almakta... Demir-çelikte durum bu. Elektrikte bu. Ülkemiz üretimini tüketimiyle denkleştirmiş değil, bunu biliyorsun. Biz, ekonomi sorunlarımızı fiyat ve kâra göre çözümleyemeyiz henüz. Bizim toplumumuz tüketim konusunda doymuş bir toplum değil ki. Önce tüketim açısından doymuş olacağız, elimizde mal artacak. Üretim artığı olacak ki, o zaman ekonominin önüne çıkan darboğazları fiyat-kâr mekanizmasıyla aşabilelim. Biz, kalkınma atılımımızda her kaynağımızı, her olanağımızı, elimizdeki her gücü; fındık kabuğumuza, saman çöpümüze, dışkılarımıza dek her birikimimizi hiç ziyan etmeden sonuna dek değerlendirmeliyiz. Yıllardır bunu söylüyoruz. Bizde özel sektörün görevi de işlevi de kendi kendini bu yollardan ne olursa olsun güçlendirmek... Piyasada sahte mal darlığı yaratarak fiyat arttırıp küpünü doldurmak, kazancını yatırım dışı depolamak, arsaya, apartmana harcamak değil. Bir kısmı anladı. Bunun kendi sonları olacağını..."

Kendini yine kürsüde sanıyor. Terliyor. Gözlerini kentin ses ve sır vermez karanlığına dikiyor. Kendi deyimiyle 'köşebaşı esnaf kafasının' bu karanlık perde gerisinde, içine düştüğü bunalımdan çıkmak için ne kadar acımasız olabildiğini bir bir görüyor sanki. Aynı ânda Sedat'ın alaycı sesini işitiyor:

"Yeni kararların bu sektörü devlet eliyle yaratacağını, kredileri falan unutuyorsun. Hoş sen de gerçekte, daha çok bu işlerin lafını seviyorsun!"

Ferit sarsılıyor: Sedat'ı bile, kendi çapında böyle acımasız kılan ne? Alaycılığı yoktu. Her zaman kıyasıya tartışırdık. Aramıza bu soğuk uzaklık girmezdi. Bu gece hepimiz eski dostlukları bir beton kiriş desteğiyle, zorla ayakta tutmaya çabalıyoruz.

İçinden, Azra'nın çağrısını, ancak geç saatlerde boş kalabileceği halde olumlu karşıladığı için, küçük bir yazıklanma bile geçiyor. Ama ne karamsarlığı, ne de yazıklanmayı benimseyebiliyor: Büyütüyorum canım! Benim yorgunluğum, onların benden biraz daha fazla içkili oluşları, nerdeyse başlayacak gece yasağı; engellenmişlik duygusu... Buluşmalarımızın eski şiirini örseleyen, bu gece bunlar. En azından Sedat, Sosyal Demokratların her şeyin başı ve sonu olduğuna o kadar da inanmazdı... . Üstelik, yeni ekonomik kararlar, diyor ama bunu benimle konuşmaya gönül indirmiyor.

Arkadaşıyla aralarındaki tatsız sessizliği Jale yetişip bozuyor:

"Çocuklar, ne olur gelin, susturun şu deli karıyı!" diyor. Azra da onun ardından geliyor:

"Asıl biz bir gün hepinizi susturacağız! Ölüm tehditlerine sığınarak oy toplamaya kalkan bütün duygu sömürücülerini, hepinizi!"

İki kadın, yirmi yıl sonra, sanki hâlâ kolejin yemekhanesinde itişip kakışıyorlar. Ya da erkekler - kızlar arası bir voleybol maçının *cheer leaders*'ları ikisi de.

Zaten Sedat da:

"Öf yeter," diyor, yüzünü daha beter buruşturarak, "Amerikan futbol maçlarının şakşakçı kızları gibisiniz!"

İki kadın bir olup, 'erkek milleti'ne karşı savaş açıyorlar bu kez de.

Ferit'in gözlerinin önünde Kısmet beliriveriyor yine: Onun, kendini çeviren sınırları bir türlü aşıp dışına çıkamayan ezik, küskün dünyası... öyle ya, Azra, çiftlikte ya da Eskişehir'de ne zaman Kısmet'le karşılaşsa, eski bir kilim yakalamış gibi hayranlığını haykırırdı: Şu tenin güzelliğine bakın hele! Ne kadar şeffaf! .. Kısmet, bir tepside çayları terbiyeli, çekinik getirirken de: Aaa buralarda nasıl da köle gibi kullanıyorsunuz kadınları canım! Sakın kendinizi şu feodal kafalı erkeklerimize ezdirmeyin Kısmet! Bunların en uygarları, dayınız gibi Avrupa mavrupa görmüşleri bile, üstlerinde hâlâ ataerkil tohumlar taşırlar!..

Kısmet, kendisi için bunca çırpınan Azra'ya ya da benzerlerine en küçük bir yakınlık duymadı. Ne tuhaf, bunu da, ancak şimdi ayırdediyorum. Orhan'la evlendirilmeden önce onunla konuşmaya çalışmıştım: "Orhan'ı istiyor musun Kısmet?" Bomboş bakışları. Böyle bir soruyu neden sorduğuma bile şaşan bakışları. Başını önüne eğip: "İstemesem olur mu dayı?" deyişi. Omuz silkişi...

O günden on yıl önce de böyleydi. Dere kıyısında...

Önceki gün, otele dönünce, resepsiyonda kendini bekleyen notlar arasında bir tanesi Ferit'in bilincine ansızın şimdi çıkıyor: Nasıl unutup gitmişim! Kısmet telefon etmiş... Beni aramış. Hiç yapmadığı, yapmayacağına beni alıştırdığı bir şey. Kendisi doğrudan beni aramış! Neden? Babanım hastalığı için mi? Orhan'a bir haber iletmek için mi? İkisi de olamaz. Her gece ablama telefon ediyoruz, onunla konuşuyoruz ya? Hem nottaki şu satırlar: Dayı, yarın bir aralık bana telefon edebilir misiniz? Eve değil, Kardelen'in oraya, iş yerinize lütfen. Yalnız konuşmak istiyorum. Öğleden sonra üçle dört arasında edebilir misiniz?

Hiç önemsemedim. Unutup gittim. Kısmet'e telefon etmedim. Az önce buradan ablamı aradığım, babamı sorduğum zaman bile Kısmet

aklıma gelmedi. Banka kredilerinde ağırlığın örgütlenmiş sanayiden yana .. Plancılarla maliyeciler... KİT'ler... Serbest ekonomi falan derken, unutup gittim...

Asaf da çoktan terasa çıkmış:

"Artık herkes aklını başına devşirmezse..." diyor gürültüyle.

Ferit silkiniyor.

"Burada güzel bir çilekli turta var, sıcak kahve de... " diye geliyor Ülker.

Azra tam: "Doğurup doğurmamak kadının bileceği bir şey, gövde onun değil mi?" diye başlamıştı ama, sözünü, "Çilekli turta hazır alındı, ben yapmadım yani!" çığlığıyla bitiriverdi.

Ferit, onun bu evecen açıklamalarda bulunurken şişen boyun damarlarına bakıyor: Bazı kadınlar güzel bir çilekli turta yapabilmiş de olmaktan acaba neden böyle korkarlar? Üstelik pastacılarda turtaları yapanlar hep erkeklerken? ..

Sedat, ülkenin ekonomisi üstüne arkadaşıyla tartışmayı 'artık gereksiz' saydığını belli ettikten sonra, şimdi de Azra'yı paylıyor:

"Çarşıdan alınmış öteberiyle adam ağırlamak da sana özgüdür zaten!"

Jale'nin yüzünden hoşnut, hemen hemen kocasıyla övünen bir gülümseme geçiyor. Kadın özgürlüğü konusu üstüne Azra ile çarçabuk kurulan ortaklık, aynı çabuklukla bozulmuş oluyor. Gelgelelim Azra, ne kurulanın, ne bozulanın ayırdında; kendini Sedat'la atışmanın keyfine bırakıyor:

"İşim yok da oturup turta yapacağım! Turtaları, pastaları biz yaparsak, pastacılar ne yapacak, neyle geçinecekler?"

"Kakaolara kattıkları kiremit tozuyla kremalara kattıkları tebeşir tozu, patates unu munu var ya?"

Sedat'ınki tam bir homurdanma. Homurtular içinde turtayla kahve almaya gidiyor yine de.

Azra, Ferit'in, üstünden hemen hemen pek az içilmiş rakı kadehine bir göz atıp ötekileri arkalarından itiyor:

"Haydi, alın ne olur! Benim pastacım kiremit tozu falan kullanmaz. Sahiden güzel turtalar yapıyor... Gidin, Sedat'ın koca bir parçayı nasıl tıkındığına bakın hem!.. "

Ferit kendini bir türlü bu konuşmaların içinde, bu toplantının bir parçası olarak duyamıyor. İlk defa bu türden şakalaşmalarda bir tatsızlık, anlamsızlık; dayanılması güç bir yüzeysellik buluyor. Aynı anda nedense kulaklarında karısının, Deniz'in sesi: "Bir işe yaramak, bir şeyler yaratmak istiyorum. Akademi'nin desen bölümüne boşuna gitmedim ya? Hem sana bir şey söyleyeyim mi, yaratıcı olmayan, bir yere ulanmayan gevezeliklerden de bıktım usandım! İstanbul'daki bütün arkadaşlarımdan, Ankara'dakilerden... Çan, çan, çan!.. Bir şeyler yaratmak istiyorum. Başarsam da, başarmasam da.. aramak istiyorum. Bulsam da, bulmasam da... Sen, bir çocuk.. geçim sıkıntısı da yok. Ama ben bunlarla kendimi mutlu duyabileceğimi sanmıyorum."

Ferit, Deniz'in kendini böyle bir açıklıkla ortaya koyuşunu sevmişti. Ancak, bolbulamaç olanaklarla insan istediği kadar arayabilir, arama yolunda istediği kadar savurganlık edebilir, diye düşünmüştü: Kendim gibi. Ardımda ailenin desteği olmasa ben düşüncelerimi uygulamaya nasıl soyunabilirdim? Az çok bir sermayem olmasa? Bu nedenle Deniz'e de galiba epey alaycı bir gülüşle takılmıştım. "Sırtımız kavi, ayaklarımız rahat; keyfimiz istediği kadar koşabiliriz. Ama sen, nereye doğru koşmak istediğini biliyor musun? Ne aradığını? Ülke, bir işi

varmış gibi görünen işsizlerle dolu çünkü... " Deniz, belli bir kuralı aştı, töreye möreye kulak asmadan bana evlenme önerisinde bulunan kendisi oldu ya; bu kez de o bundan suçluluk duyayacak, o noktaya takılıp alınganlaşacak: "Seni kocalığa seçtim diye, evliymiş gibi görünen evde kalmış kızlar listesinde mi yer alıyorum yani?" Onu kucaklayıp öpmüştüm. Deniz'i istiyorum şimdi, yatağımızı. Özlemişim. Karımın oğlan çocuğu gövdesi... Hiç utanmasız görünmeye çalışmasındaki o, keder verici derin mahcubiyet. Cinsel özgürlüğüne sahip çıktığını kanıtlamak adına, içine düştüğü çocuk beceriksizliği. Kafasındakiyle gövdesi, geçmişle şimdi arasında bir uyum sağlayabilmek için verdiği savaş. Bu savaşımın tam orta yerinde beni bir gülme tutar. Ancak, gülersem onu bir daha onarılmayacak biçimde yaralayacağımı bilirim. Kendimi tutarım; gövdemi bütünüyle onun cinsel egemenliği altına bırakmış gibi yaparım. O ise fazla istekli, ha desen boşalacak da, benim gelmemi beklediği için boşalmıyormuş, boşalınca da bir daha duramayacakmış, hiç doyamayacakmış gibi; sözümona böyle azgın kadın rolüyle hep sahnededir. Kendi kendine birtakım yöntemler uygular, soluklar alıp verir, en duyarlı noktalarımı araştırır... Garip işte, o noktayı bulduğu için değil, yılmaz bir nefer gibi hep aradığı için duygulanırım. Onun asıl bu hali beni coşturur. Hoş bir duygudur. Büyük adamlığa özenen sarışın bir çocuğu yan-gözle seyrediyormuşum gibi... Benliğim o kısa, ama en büyük, en şiddetli zevkle sarsılmaz; daha ince, daha tüysü, daha da uzun...

Ferit Sakarya, içinde bir ezilme duyuyor. Erkeklik organında belli belirsiz bir uyanış. Çilekli turta, kahve; yedin, yemedin, sevdim, sevmedim; içmem, uykum kaçar... Hepsi uzak bir uğultu.

Kulakları uğuldadı, başı döndü, gözü karardı.

İncecik kemiklerinin üstü, ne eksik, ne fazla; yeterince etli bir kadın gövdesi. Buğdaysı sarışınlıktaki bu gövde, gerçek bir istek, gerçek bir açlıkla kendini Ferit'in büyük, sıcak ellerine bıraktı. Genç adamın bütün

hücreleriyle kendine aç olduğunu bilerek, güvenle. Bir yer sarsıntısı, bir fırtına, güçlü bir sağnak boşalması. Ferit'in, Ferit'le birlikte geniş yatağı paylaşan sarışın gövdeli kadının ağzından aynı anda fırlayan müthiş bir zevk çığlığı. Ferit, ılık kar yağışlı bir gecede, ışıltılı aklıklarda kaydı. Yeniden yükseldi, yeniden kaydı. Son bir çığlıkla sarışın gövdenin yanına, bitkin düşüp kaldı, Atlıkarınca durdu. Gözlerini açtı.

Gözlerini açtı.

Alışık olduğu yatak değil bu. Yorgun dudakları şimdi boynunda, göğsünde dolanan kadın gövdesi, Deniz'in salt kas ve kemikten oluşan oğlan çocuğu gövdesi değil. Selmin'in gerçek bir açlıktan gerçek bir doygunluğa geçmiş gövdesi. Otelin geniş yatağında, açık kalan pencereden içeri caddenin bütün uğultusu dolarak.. Ferit, bir eziklik, yazıklanmaya benzer bir şey duyacağını sandı, yüreğini yokladı; değil. Tam karşıtı, kendini her zamankinden güçlü, kendine güvenli duyuyor. Tasarılarına güven, düşüncelerine güven, temeli atılmış travers fabrikasının geleceğine güven. O güvenle Bozüyük'te bir temel atma daha. Beylikahır'ın oralarda bir temel atma daha; sanayi bölgesinin gerçekleştirilmesi, beton yapı malzemesi üretiminde entegre kuruluşlar: Beyler, tüketime, istihlake değil, üretime, istihsale yönelik yatırımlar!

Kendini, her engeli aşmaya tam yetkin ve yetkili görmüştü. Geniş yataktan bir sıçrayışta fırlayıp, sarı perçemli kadının o güzelim poposuna bir şaplak indirmişti: "Kısa, anlık doyumlar için çok iyisin!" Selmin'in sarışın yüzü nasıl ak bir kağıda döndü, göremedi bile. Banyonun sürgülü kapısını açtı, kendini soğuk duşun altına attı. Duşun altında, güçlü ve doygun göğsü hafif dışarı çıkık, bir şarkı bile tutturdu: "O sole miiiiioooo!.." Kendisinin Deniz'e değil de, Deniz'in kendisine evlenme teklifinde bulunmasına da hiç şaşırmamıştı zaten. Deniz, hoş, sevimli bir kız. Benimle evcilik oynamak istiyorsa, oynasın bakalım. Sırtımız kavi, ayaklarımız rahat, önümüz açık; istediğimiz kadar koşabiliriz. Deniz,

kendini kanıtlamaya, kendini mutlu duymaya kesin kararlı: "Doyumsuz taşra karılarına ya da durma yakınan salon sosyalistlerine dönmektense, o hiçlik ortasında eriyip gitmektense, ruh sağlığıma kavuşurum hiç olmazsa!" demişti. Selmin, otel odasında, büyük bir doyumun ardından yapayalnız kalakalmıştı. Ferit, ıslıklarla giyinip çıkarken: Murat değilim ki! .. Bu da ilk tanıdığım kadın değil... Doğal, gerekli bir zevk anıdır; gelir geçer. Bu kadardır.

"Doyumsuz taşra karıları! .." Birkaç yıl sonra Deniz böyle demişti. Türkan ablamı, Kısmet'i, İclal yengeyi göre göre, bir korkuya yakalandı galiba. Koşsun, o da koşsun. Kütahya çinilerini yeniden canlandırsın. Murat bile o doyumsuz taşra karılarına benzerdi. Daha ilk adımda, bir kadının yanağı yanağına değer değmez... Küçük bir dürtü, minik bir uyarı yeter de artar bile... Ancak Kısmet... O hâlâ öyle, eli kucağında, suskun... Herhangi bir uyanışla ölüm arasında en küçük ayrım göremeyecek denli bu yeryüzünde olmaması onun... Fakat notunu aldıktan sonra Kısmet'i aramalıydım. Unutmamalıydım. Yine yok saydık onu. Kendini ortalıktan öylesi siliyor ki, insan yaşadığını bile unutuyor. Deniz'se, karım, yatakçığımızda, cinsellik oyunlarında ne kadar usta olduğunu bile kanıtlamaya çalışırken.. çok tatlı.. çok tatlı...

"Bu turta çok tatlı!.. "

Ferit, içerden gelen çığlıkla silkiniyor. Terasta ne kadar zamandır yalnız kaldığını bilemiyor. Pantolonun önünü usulca düzeltip, oradakini uslu olmaya çağırıyor.

"İyi bir konyak var istersen... Rakını içmiyorsan, kahveyle ister miydin birazcık?"

Gündüz. Hep o derviş haliyle, aynı işitilir işitilmez sesle soruyor. Deniz'in benzemek istediği yüzleri olduğu gibi, benzemek istemediği bütün kadın yüzlerini de siliyor. Beri yandan Asaf sesleniyor:

"Elinizi çabuk tutun biraz! Saat neredeyse bir! .."

Ferit, Gündüz'e teşekkür etmiş, kahve de, konyak da istemediğini söylemişti. Ona, bugünkü toplantılarda, Sıkıyönetimin yirmi ilde iki ay daha uzatılacağını işittiğinden, IMF'nin 'Türk ekonomisini hayal kırıcı bulması'ndan sonra, parti başkanlarının sanki büsbütün sarsaklaştıklarından, son petrol zammının getirdiği yeni bir milyarlık yükten, İstanbul'da yıllık enflasyon oranı yüzde yüz otuz beş dolaylarında seyrederken, beri yanda Meclis'in hala bir cumhurbaşkanı seçememesinin, şimdi şu dışardaki giz dolu karanlık geceden çok daha karanlık günlere davetiye çıkarmak olduğundan; buna benzer günlük şeylerden söz açmak, onunla biraz da dertleşmek istemişti. Ama Gündüz: "Aaa, bak, Füsun kahve istemişti, unuttum," deyip, yeniden salona girmişti bile. Ferit de onun ardından salona doğru bir iki adım atıyor şimdi. Sonra girmekten cayıyor. Teras kapısına yaslanıp, yüzünde hınzır bir anlamla orada duruyor: Doyumsuz taşra karıları!.. -Eski dostlarını hiç böyle acımasız, böyle aşağılayıcı eleştirdiğini anımsamıyor.- Benim sinirimi bozanlar, hep o esnaf suratlılar! Ciklet hamuru ithalatçıları!..

Toplantıların kulisinde, dışarı tişört satıp da içeri döviz getirdiğiyle övünenlerden biri, bir an Ferit'i yalnız yakalamış: "Peki, genel ekonomiye katkı politikası gütdersek, bunda bizim şahsi karımız ne olacak?" diye sormuştu. O kadar serinkanlıyım, benim bile elimden bir cinayet çıkacaktı! .. -Dün, beş ölü, sekiz yaralı.. -

"Sahiden, bir parça turta almaz mıydın? Sen onların, fazla tatlı matlı diyerek ettikleri sululuklara bakma; elimle yapsam, inan böyle iyisini yapamazdım!.."

Azra'nın, çıkara çıkara yalnız Ferit'le konuşurken çıkarabildiği alttan alan, yumuşak sesi bu: Ferit'e tutkunum, hep de öyle kaldım. Ama onunla evlenmek istemezdim. İşadamlığını seçmiş biriyle evlenmek istemezdim doğrusu. Haydi canım, salak sen de! Bari kendine karşı biraz

dürüst ol. Ferit, aşkını görmemezliğe geldi, seni arkadaşlığa seçti. Sen de bununla yetinmek zorunda kaldın. Bazan, tutkuma bu kadar sağır durmasına öyle öfkeleniyorum ki!..

"Artık bir şey yemek de, içmek de istemem Azracığım. Sağol. Yarın yine it gibi koşturacağım. Bir de gece hazımsızlığı çekmeyelim. Eee, artık yaşımız da... "

"İlle bu kadar çok para kazanman şart mı yani?"

Ferit, akıldan, ışıktan, anlayıştan, hatta kendine güvenden boşalmış bakışlarla Azra'nın yüzüne bakıp kalıyor. Azra'nın yüreğinde ılık ılık bir akıntı: Onun bu çocuk yüzünü severim ben işte. Çocuğum olsa, ölene dek aynı güçle sevebilirdim.

Ama Ferit, bu saf, şaşkın çocuk yüzünü çok ender gösterir. Hemen büyüdü işte. Yine o, neye yaklaşsa tutkuyla yaklaşan işadamı oldu.

"Para?"

Başka bir yüzde olsa, o yüzü çok çirkinleştirebilecek çenesini kaşıyor usul usul:

"Para iyidir. Eskiler vakit nakittir, demişler ya, bizim de artık nakit vakittir, dememiz gerekiyor. Para, iyidir. Para, zamandır. Parayla senin üstünden kolayca geçebileceğin köprüler kurabiliriz, yollar yapabiliriz... İşte bunları, tren yollarını, başka fabrikaları yapabilmek için benim de birkaç beton fabrikası, birkaç çelik, çimento fabrikası kurduğum doğru... Ama görüyor musun, o parayla kendime bir ev kuramadım daha!."

"Deniz'le senin her kentte bir eviniz var ya. Hem de ne gökdelen evler. Bütün oteller sizin!"

Ferit, arkadaşının sesindeki gizli hırçınlığı yakalıyor:

"Övünmek ya da seni kızdırmak istemedim."

Kendisine bile yabancı gelen tok bir sesle söylüyor bunu. Yüzünü buruşturuyor: Allah kahretsin, ne oluyorum? Adama bak! Genel ekonomiye katkı politikası güdersek, bundan kendi özel karı ne olacakmış! Şimdi de burada durmuş Azra'ya boktan boktan hesaplar veriyorum. -Yedi ölü, beş yaralı. Carter-Begin-Enver Sedat.. Camp David anlaşması. .. Afganistan.. beş ölü, sekiz yaralı.. Kısmet'i unuttum. Deniz'i özledim...

"Sahi, Deniz'i, Zeynep'i yanına alıp uzun dünya turlarına çıkmadıktan sonra, neden yırtınıyorsun onca? Bize köprüler, yollar yaptırmak içinmiş! .. Sanki hiç özel karın, çıkarın yok da ..."

Ferit susuyor. Kulağını kentin artık çıt çıkarmayan nabzına dayıyor: Öyle. Çıt çıkmıyor işte. Her şey sustu. El ayak tümüyle çekildi.

Azra'nın az önceki sıcak, yumuşak sesini işitiyor: "Bu gece hiç konuşkan değilsin. Biraz takılmak istemiştim... "

"Haklısın. Pek keyifli değilim. Galiba hiçbirimiz değiliz. Geç de oldu. Artık gitsem. Otele kadar biraz yürümek istiyorum."

"Otelin iki adım ötede, ama bence sen yine de yürüme... Yürümesen daha iyi olur bu saatte... "

Ferit, içinde yine eski dost sıcaklığını bulmaya çalışıyor:

"Beni vururlar, diye mi korkuyorsun? Korkma.. korkma... Öldürse öldürse beni kendi dünyam öldürecek."

"Sen de neler istiyorsun o şiş göbeklerden kimbilir? Adamlara rahat ver. Bol bol kazansınlar, gazinolarda oynasınlar, metres tutsunlar... Aaa sahi, hani senin Murat? Onun tutulduğu bir şarkıcı karı vardı hani? Kadın yolunu iyice şaşırmış!"

Ferit, bir yerine bir iğne batırılmış gibi olmuştur. Dudaklarım ısırıyor:

"Azra! Yakışıyor mu sana?.."

"O güzel oğlancığı öyle bir ailenin kucağında bırakmak da sana hiç yakışmamıştı. Hiçbir şey yapmadın, parmağını bile kımıldatmadın, değil mi? Ahhh, sen bilmezsin, ama benim o ana-kızlar üstüne çok şey duymuşluğum var. Bunlar, saray artığı bir aileden, ama artık öyle olmuşlar ki, kimseyi derisini yüzmeden bırakmazlar... Keşke ağırlığını koysaydın, yeğenin onlara hiç bulaşmasaydı... Ne saf, ne şeker çocuktu Murat! Ne yapıyor?"

Ferit'in içini iyiden iyiye bir bungunluk sarmış, Azra, ilk olarak gerçekten sinirine dokunuyor:

"Ne çok şey biliyorsun sen! Herkesi de tanırsın. Her şeye burnunu sokarsın! .. "

Azra, kötü şaşırıyor. Elleri buz gibi oluyor: Hepimizin görünmeyen, bilinmeyen bir yanı var işte. Dostlarını olduğu gibi kabul edebilen, benim kendisine yapışıp durmama da hep saygı göstermiş olan Ferit, bakarsın bununla yetinmez, "Hepinizin canı cehenneme!" diye haykırabilir. Kapıyı vurup çıkabilir. Böylece o hoşgörülü, ozan yapılı Ferit Sakarya efsanesi de sona erer. Denesem mi? Biraz daha dürtsem mi? Ama onu kaybetmek istemiyorum. Hayır, hiç istemiyorum. En tatsız zamanlarımda aklıma yalnız Ferit gelir.

Bu arada Ferit de her zamanki dost sesini arıyor: Bir uzlaşma. Aynı topraklarda yaşamıyor muyuz sonuçta.

Kocaman elini okul arkadaşının omuzuna koyuyor:

"İlgi alanlarımızı genişletelim derken gittikçe daraltıyor muyuz yoksa? Bak, ne diyeceğim. Bir seferinde, Gündüz bizim oralara gelirken sen de gel. Hani o, çok çok kazandığım paralar var ya; onlarla neler yaptığımı, yaptıklarımın başında, ta içinde göstereyim sana olur mu? Yeni tasarılarımı

anlatırım. Hemen gelin. Hazır, kiraz mevsimi de. Çiftliğe gideriz. Sonra.. Deniz seni Kütahya'ya götürsün. Yeni fırınları da gör. Çiniciliği yeniden başlatmak istiyoruz."

Azra, başını eğiyor:

"Evet, karın güzel tabaklar yapıyor... "

"Yoo, yo. Henüz değil. Deniz'inki henüz bir arayış... "

Susuyor. Sanki her şeyden birden cayıyor. Azraları yeniden görmekten de.

Bu türden arkadaş toplantılarında sözden söze atlanacağını, biraz dedikodu yapılacağını, birbirleriyle nükte yarışma gireceklerini, günlük piyasa üstüne çeşit çeşit görüşler ileri sürüleceğini bilirdi. Politikacıların taklitlerini yapardı. Çok gülünürdü. Bütün bu curcuna ortasında bile, onlara çok güzel şiirler okurdu. Kitaplar üstüne tartışırlardı. Son yıllar roman gündemdeydi. Yerli romanları hiç okumayan, Batı'nın en sofistike yazarlarıyla bir de liberal feministlerin kitaplarını başucu kitapları yapan Azra ile Füsun bile, yeni Türk romanına, hele bunlar kadınların yazdıkları ise, en azından onlara burun kıvırabilme hakkını kazanmak için, ilgi duyar olmuşlardı. Bakıyorum da, dedikodu, birbirlerini hırpalama dışında her şeyin ucu bırakılmış. Ya sen? Sen de, Ferit efendi, yanılmıyorsam bir zamanlar, çok değil, birkaç yıl öncesine kadar, bir defter arasında pek çok türden yayla çiçekleri bile kuruturdun. Kimi geceler, koleksiyonunu gizleyen o şişkin defterini açardın. Kuruttuğun çiçeklere bir bir bakardın.. Üstelik bir de Wild Flowers kitabı edinmiştin. Fakat artık hep Greimas'lar, Gatt'lar, Kniffer'ler, Keynes'ler, OECD, AET raporları, zatıalinizin raporları... Kurutulmuş çiçekler defteri de, o çiçeklerin dilini çözecek Wild Flowers'ın da çoktan bu koca yığının en altlarında kaldı.

"Karanlıkta seviştiğimizi sanacaklar. İçeri girelim mi?"

Azra, böyle diyerek o tantanalı kahkahalarından birini daha atıyor ama, Ferit, salona girerlerken yüzüne vuran ilk aydınlıkta onun yanaklarının için için yanan bir ateşle pembeleştiğini seçiyor: Bunalımlar içinde. Fakat başka kadınları bunalımdan kurtarmaya çalışıyor. Öyle ya, az önce Kısmet'i bile sormamış mıydı? 'Doyumsuz taşra kadınları'... Yoo, Deniz'in sesiydi bu. Yıllar öncesinden çıkıp gelmişti.

Ferit, Jale'nin: "Ne yapıyorsunuz orda?" sorusunu işitmemiş gibi duruyor: Kısmet... İşte yine eski arkadaşlarımla karşılaştırıyorum onu. Kısmet, otuz yılı aşan hayatında hiçbir şey yapmadı. Pek çok şey yapmış, daha yapılacak pek çok şeyin yolu da kendisinden sorulacakmış gibi bile davranmadı. Yine de, bence, büyük, güzel bir şey yapmıştır. Hiçbir şey yapmadığı halde, pek çok şeyi kötü yapan yalnız kendisiymiş, bundan ötürü de, bütün o kötü şeylerin hesabı kendisinden sorulacakmış gibi bir ürküntü, çekiniklik içinde yaşamıştır. Kendi bunalımını başkasının bunalımı gibi sunmamıştır. Daha da büyük, güzel bir şey yapmıştır: Yaylada bana hiç görmediğim bir arıçiçeği, Eskişehir'de de bir Kardelen bulmuştur. Pek çok kimse, karlı su kıyılarından görmeden geçer gider. Ancak biri görmüştür. Karla buzla aynı renkte, hemen hemen aynı şeffaflıkta, henüz yeryüzüne bile tam çıkamamış o çiçeği ayırdetmiştir. Usulca eğilir, elini uzatır, avuçlarının ısısıyla uyandırır çiçeği. Bakınız, der, başkalarını da uyarır: Bakınız, bir çiçek. Karları delip çıkmış!

Çiçekçik, avuçların ılıklığında biraz daha boy atmıştır sanki; karı biraz daha kolay delmiştir; başını güneşe uzatmıştır.

"Sen sıkılıyorsun?."

"Değil... Yorgunum.. yavaş yavaş gevşiyorum."

Ferit, bir eliyle öteki kolunu tutuyor. Boynunu, omuzlarını yokluyor. Bıyıklarını, saçlarını çekiştiriyor:

"Duruyorum canım, işte besbelli ki, her şeyim yerli yerinde duruyor."

Gülüşenler oluyor. Kendisi de gülüyor. Gündüz: "Sen sıkılıyorsun?" dediği sıra, salonun öteki ucunda Jale'nin de Ülker'e: "Kocam solcu olmasaydı ben ne yapardım, onunla nasıl yaşardım?" dediğini işitmişti. Ancak, gövdesini yitirdiğini sanması bundan olamaz. Paris'te ilk öğrencilik yıllarında, işadamlığına yöneleceği aklından bile geçmezdi!

Gündüz'e "Sen hiç gövdeni yitirdin mi? Arayıp bulamadığın oldu mu hiç?" demek için dönüyor, ama onun, şimdi de dolu kültablalarını boşaltmaya gittiğini görüyor. Güçlü boynu usulca yana bükülüyor: Ülker'in uzattığı turta tabağını incelikle geri çeviriyor:

Siz, diyordum, hiç gövdenizi yitirdiniz mi? Arayıp da bulamadığınız oldu mu hiç? Daha doğrusu, böyle bir duyguya yakalandığınız? -Peki ama, ekonomide rantabiliteyi tercih edersek, bundan bizim karımız ne olacak, diye sormuştu kaçakçı suratlı tüccar.- Kısmet bana gövdesini yitirdiğinden söz açtığı zaman, henüz on yedilerinde falandı. Bir şey anlatmak için söylemiş değil kuşkusuz. Ortak Pazar'a ortaklığımızı nasıl ödeyeceğimize bir yanıt olsun diye değil... Düş görmüş de. Kendisi belki çoktan unutmuştur. Bense, o gün bugündür unutmadım.

"Annelerin direniş gününde konuşan kadının adı neydi?" diye soruyor Füsun. "Aman, ne bileyim, unuttum gitti!" diyor Jale de. "Orospunun biriydi," diyor Azra. "Çocuklar gibi kandık!"

Kısmet, yaz tatillerinde hep çiftliğe, dedesinin yanına giderdi. Birazcık özgürlük. Az, pek az. Küçük kentin kendisini sürekli gözaltında tutmasından, ablamın, 'ele güne karşı Kaymazlıların kızının her adımını sakınarak atması' öğütlerinden bir parça uzak kalmak; dağların, bayırların oralara kaçmak. .. Bense, üç yıl kaldığım Paris'ten yeni dönmüştüm. Babama, profesörümün bana orada, Üniversite'de kalmamı önerdiğini, geri

döneceğimi söyleyecektim. Biliyorum, Emin Sakarya yıkılacaktı. Öz oğlu bile çiftliğe yanaşmak, toprakla uğraşmak istemiyor. Damadı çoktan kentli bir işadamı, kızı onun peşinde... Eskişehir'in orta yerinde tuğla harmanı. Ahmet eniştenin öyle, temel ekonomi bilgisi falan yok. Zaten liseyi zor bitirmiş. Tam çarıklı. Hoş, erken ölümü, o tuğla fırını gibi, pek çok yeni yatırımını da ortada koymuştu ya. Türkan ablam çırpınıyor: Çocuklarım babasız. İşler de yüzüstü kaldı. -Kaymazlı'nın karısı yeniden evlenme özgürlüğüne sahip değildir.- Edenler bulsunlar. Neyse ki otelimiz... Otelimiz de olmasa... Ah Ferit, sen de gidersen yine? Şu, bizim sinema var ya, oraya bir işhanı yaptırtabilsek.. hiç değilse geliri...

Böyle işte Sedat. Paris dönüşümde, durup çevreme bakmıştım. Babam yalnız, çaresiz. Ablam yalnız, çaresiz. Bense, bu kentte kalsam bile kahve, meyhane sosyalistliği yapmak istemem; temel sanayi yatırımlarına yönelmek isterim. Unla, makarnayla, şekerlemeyle, cikletle, Ahmet Kaymazlı'nın tuğla har-manıyla da uğraşamazdım. Otel, sinema işletemezdim. Hele bu, hiç! Toprağımız var, ancak elimizde nakit sermaye yok. Olanla ne yapacağım? Bir gazoz fabrikası da ben mi kuracağım? Önceleri düşüncelerimi babama hiç açamadım. Şimdi ise Azra'ya hiç açamam. Azra: "İlle bu kadar çok para kazanmak zorunda mısın?" diye soruyordu; zorunda olduğumu söylemem saçmaydı. Artık anlamaya çalışmak yok. Üretken düşünceye zaman yok. -"Dün kimse vurulmamış mı çocuklar? Hayret!" diyor orada biri.- Sedat, bana suçlu biriymişim gibi bakıyor. Kısmet, hep kendine suçlu biri gibi bakardı. Babamla konuşmak için uygun bir zaman kolluyordum. Gündüz. -Ne çok sigara içiliyor, değil mi?- Eskişehir dışında geniş bir alan satın almak istiyorum baba. Temel sanayi ürünlerine yönelmek gerek. Fabrikalar yapacak fabrika kurmak... Kentin bütün sermaye sahipleri birleşebiliriz. Büyük yatırımlara geçebiliriz. Ülke ekonomisinin düzelebilmesi için, ülkenin kendi gücüne dayalı, sanayi mallarının üretilmesi... Ahmet Kaymazlı'nın tuğla fırını da; nedir bu yani, kentin ortasında tütüp duruyor. Yazları çalışıyor, kışları bekliyor. Vasıfsız

işçiyi vasıflı işçiye dönüştürme-li... -"Ayy, o kadın mı roman yazmış?" diye bir çığlık atıyor Jale.- Türkan ablam da, kadınsa kadın. Mülkün paranın dişisi erkeği mi olurmuş? Ablam da pekala Sanayiciler Birliği'ne katılabilir. Sanayiciler Birliği.. Babama bunları açmamıştım Ülker hanım. Açamamıştım hemen. Çünkü o bana sürekli: "Bu yıl derenin öteki yanına mercimek ektirelim. Sarıköy'ün bu yanına da pancar ektirelim... Sonra, arıcılık da iyi olur. Adil beyin orada gördüm, meraklı iş, güzel iş. Hem insanı oyalıyor," deyip duruyordu. Yirmi beşlerimdeyim, tedirginim. Bu dönüş bende, içinden çıkılmaz bir ikilem yaratmıştı, anımsıyor musun Gündüz? Doğduğum toprağa ne denli bağlıysam, aynı oranda da yabancıydım artık.

Bu arada gözüm sürekli Kısmet'te. Ya evet, şaşacaksın ama, öyle Azra. Ondan bana geçen bir şey var. Tuhaf bir etki. Bu etki nedeniyle, önden alınmış bütün kararlarım bile askıda kalıyor. Bocalıyordum, dönmek istiyordum, dönemiyordum. Fransa'daki sosyalistliğim, aydın kimliğim? Kürsü ve kahve, değil mi? Döneceksem, fazla zamanım da kalmamıştı.

Kısmet, çiftlikte benimle ilk karşılaştığı zaman nasıl da yabancılamıştı. Üç yılın sonunda, onun için bir yabancı olup çıkmıştım. -Hala öyle değil miyiz? Bir türlü yakın olamadık. Bana güvendi mi, güvenmedi mi; hiç anlayamadım. Herhalde güvenmedi. Notunu unutmuştum. Onu aramayı unutmuşum. Kısmet'in kendi kendine bana, otele telefon açması. .. olağanüstü bir şey bu oysa Jale!- Yeğenim, çiftlikte her şeyi küçümsediğimi, özellikle kendisini küçümsediğimi sanıyordu. Onunla konuşabilmeyi, dostluk kurabilmeyi istedim. Gelgelelim, ne yapsam başarılı olamadım. -Peki, ne yaptım?- İlk anda: "Dayıcığım!" diye boynuma sarılmıştı oysa. Bu içten yakınlığı birkaç dakika bile sürmedi. Neden? Ne oldu?

"Tolga'nın sergisini gezdiniz mi?"

"Aman Füsun, aman! Nerde görsen kaç ondan! Sarhoş. Herkese hakaret ediyor."

Görsen Asaf, Kısmet benden sürekli kaçıyordu. -Kendimi bilmeyecek, ona buna hakaret edecek kadar içtiğimi hiç anımsamıyorum. "Ferit içkiye çok iyi dayanır," diyor Sedat.- Kısmet'in benden uzaklaşma nedenini çok sonra öğrendim çocuklar. Daha ilk günden, onun o yakınlığını hiç anlamadan, hödükçesine: "Ayaklarını sürüyerek yürümesene Kısmet!" demişim. *O* halde, bir an önce geldiğim yerlere çıkıp gitmemi bekleyen bir Kısmet.

"Yine bir yerde silah patladı," diyor Füsun'un uykulu sesi. "Silah değil, bu seferki egzoz," diyor Asaf da. "Tolga'nın güneş sarıları çok nefistir ama," diyor Ülker. "Utanmadan kırk bin fiyat koymuşlar," diyor Jale. Azra'nın kahkahası:

"Benim KültürBakanlığı'nda çalışırkenki maaşım!.." Sedat'ın homurtusu:

"Bir tablonun böyle değerlendirildiğini de ilk işitiyorum!"

"Ferit, Tolga'nın sergisini gezdinse, doğrusunu söyle Allah aşkına, o parayı bastırıp resimlerden birini almak içinden geçti mi?"

"Bu gelişimde hiçbir sergiye gidemedim Jaleciğim. Ama kapital artık iyiden iyiye kültürümüze, sanatımıza da el attı, demezseniz Tolga'nın hayranı olduğumu söyleyebilirim. Özellikle o güneş sarılarının..." -Azra, bir şey söyledi, ne dedi?- Sarıköy'ün oralarda ekin tarlaları... Ekinler kalkalı çok olmuş. Samanlar bile taşınmıştı. Buğday TMO'ya satılmış. Çiftlikten iki adım öteye gittin mi, tekdüze, kıpırtısız, insanın içini kurutan bir sarılık... Ablam, Murat'ı alıp, Ankara'ya, alışverişe gitmişti. Babam: "Onlar dönünce yaylaya çıkalım," diyordu. "Oradan kaplıcalara gideriz. Balhamamı'na falan... "

Kısmet, hemen hiç konuşmuyordu. Geceleri, kurbağa vraklamaları ortasında kederli kederli oturuyoruz. Avrupa meraklısı değilim, bilirsiniz, hiç olmadım. Paris'i, oradaki sevgililerimi aramam da söz konusu değil. Gelgelelim, o kederli gecelerde ışıklı kahveler, kahvelerin canlı, coşkulu havası bir yurtsama gibi burnumun ucunu sızlatmaya başlamıştı. Yeğenim, arada bir, iç geçiriyordu. Bir kez de: "Murat dönse artık," demişti.

Bütün özlemi bu. Kardeşi Murat. Onunla avunurdu. Kimselerin almadığı sevgisini ona veriyordu.

"Ben o kadının yazdıklarıyla bir türlü yakınlık kuramadım doğrusu! Nerde o ezik büzük insanlar kuzum? Bütün taşra büyük kentlerde kurt gibi ulumuyor mu? Sen okudun mu son kitabını Füsun?"

Jale bir sigara daha yakmış:

"Boşverin onu bunu.. Erica Jong'u okuyun asıl," diyor.

Kısmet ise, bir öğle sonu, dere kıyısına oturmuş, ayaklarını suya sarkıtmış. Onu orada dalgın buldum. Öyle sıcak bir gündü ki Jale, ancak söğütlerin birazcık gölgelediği o dere kıyısında serinleyebilirdik. Her yanı böcek sesleri dolduruyordu.

"Ne düşünüyorsun Ferit?"

"Sizi dinliyorum. Ama Erica Jong'dan neler öğrendiğinizi hiçbir zaman bilemiyeceğimi de biliyorum." "Ahlaksız, sen de!.."

Jale, sigarasını nerdeyse çenemin ucunda söndürüyordu. Hep gülüyoruz.

"Ne düşünüyorsun Kısmet!"

"Hiç."

Her zamanki yanıtı: Hiç.

Yanına oturdum. Ben de çoraplarımı çıkarıp ayaklarımı suya soktum. Söğütlerin gölgesinde ağır, bitkin akıyordu su. Yu-karlardan çamaşır yıkayan kadınların sesleri geliyordu.

"Yarın seninle Eskişehir' e inelim mi? Biraz dolaşırız."

Eskişehir'de benimle dolaşması sanki o an başına gelivermiş gibi, hemen hemen ürkerek:

"Yoo, olmaz!" demişti.

Gözleri, yorgun akan suya dikili. Başını hızlı hızlı iki yana sallamıştı: Eskişehir'de benimle yanyana nasıl yürüyebilir ki? Ya alışık olduğu yürüyüşünü benim için değiştirmeye çalışacak ve beceremeyecek, ya değiştirmemekte diretecek, böylece de benim, "Ayaklarını sürüme Kısmet," uyarımı göğüslemek zorunda kalacak. -Çünkü, yıllar sonra, düğününde: "Yine ayaklarımı sürüyorum değil mi dayı?" dedi.-

"Yok ama, kadın cinsel özgürlüğü seçiyor, savunuyor ve sonuna dek yaşıyor. Önerisini kabulleniyorum doğrusu!"

"Nasıl yani?"

Kahkahalar.

Kısmet'se, başını hızlı hızlı iki yana sallamış: "Eskişehir'i sizinle dolaşıp da ne olacak?" demişti. Olup olacağı: Herkes bizi görecek; Kaymazlıların küçükhanım, Avrupa'dan dönmüş Ferit dayısının yanında amma da salak yürüyor, ayaklarını yere sürte sürte.. diyecek. Dışarılıklılar, Astsubay Okulu öğrencileri, subaylar falan ise kötü şeyler düşünecekler: Kim bu yosma? Bir zengin bulmuş, koluna asılmış. Bize gelince, bir selamı bile esirger böyleleri...

"Sen sanki kocandan başkasıyla yattın mı?"

Jale, Azra'ya soruyor. Asaf, pekiştiriyor:

"Hah, yattın mı?"

Azra, omuz silkiyor:

"Özel yaşamım hakkında kimseye hesap vermek zorunda değilim."

Gündüz, zariflikle gülümsüyor.

Kısmet'e okulu bitirince ne yapmak istediğini sormuştum. Dikiş öğretmenliği falan gibi bir şey düşünüyor muydu? Yine omuz silkmişti. Bilmiyormuş. "Sahi, anlat bana Kısmet, ne düşünüyorsun? Anlatmalısın... Hiç konuşmuyorsun." -Evlilik başka, cinsel ilişki başkaymış. Füsun, böyle söylüyor. Asaf, Füsun'a hak veriyor. Ben, hepsine hak veriyorum.-

Ne kadar içlerine kapalı bu çocuklar. Yalnız Kısmet değil, Murat da öyle. Erkek olduğu, onca şımartıldığı halde, o bile başkalarıyla kolay kolay iletişim kuramamakta... Kısmet ise, kardeşinin yokluğunda kendisine arkadaş olarak seçe seçe çok yaşlı bir adamı, dedesini seçebilmiş.

"Sadece babamla konuşuyorsun Kısmet. Tek arkadaşın ise, erkek kardeşin?... "

"Yok. Kardelen de var. Onu çok severim. Çünkü... "

Yine susmuştu.

Ayak parmaklarını suyun içinde utangaç utangaç kıvırıp duruyor, onları benden gizlemeye çalışıyordu... Çünkü, Kardelen de onu severmiş. Sonunda onu konuşturmayı başarmıştım ama.

"Peki, o, Kardelen dediğin arkadaşın yani.. o da geleceği için hiçbir şey düşünmüyor mu? Bir beklentisi yok mu?"

"Kardelen'in zaten yapacak o kadar çok işi var ki... Tek dakikası bile boş değil onun. Kardelen'e muhtaç olanlar var. Kardelen olmasa, biterler. Babası sakat kaldı, biliyor musunuz? Kardeşi de küçük daha ..."

Sarsılmıştım. Hayır dostlarım, Kardelen'in güç durumundan ötürü değil. Kısmet, arkadaşının hayatına imreniyordu sanki. Kendi hayatına bir anlam verebilmesi için, onun da çevresinde kendisine muhtaç birilerinin bulunması gerekiyordu. Sakat bir baba, yetiştirilecek bir kardeş, hatta hasta bir anne, deli bir dayı falan... Murat küçükken, henüz ablasıyla avunabiliyorken varoluşunun yine de bir anlamı vardı...

Başka?

Birden sustunuz çocuklar? Konuşmuyorsunuz. Sedat, rakının üstüne ikinci konyağı içiyorsun. Başka? Başka ne sorsaydım ona Jale?

Tuttuğum bir kuru dal, avucumun içinde 'çat' deyip kırılmıştı.

Kısmet irkilmiş, beni öfkelendirdiğini bile sanmıştı. Herhalde Paris'e geri gidecektim. Ben kendimi özel sorunların çözümü için değil, genel sorunlarımızın alt edilebilmesi için yetiştirmiştim. Babam burada, ağır sanayi yatırımları konusunda bana destek olmazsa, ulusal sanayimizin kurulması için taraftarlar bulamazsam, giderim.

Yine de dönüp dönüp aynı şeyi soruyordum Kısmet'e:

"Sen kendin, gelecekten ne beklediğini, ne istediğini, ne yapsan kendini mutlu duyabileceğini bilmiyor musun sahi?"

"Bilmiyorum."

Küskün, bezgin bir sesle söylemişti bunu. Gelgelelim ben, alnıma bir kurşun saplanmışçasına...

"Aaa, ama itiraf edelim ki, hiçbirimiz nikah öncesi kimseyle yatmadık! .. Daha doğrusu, ben yatmadım. İstedim, ama yapamadım. Cinsel özgürlüğümüz açısından kuramsal olarak çok zenginiz, bilgi doluyuz... Yaşamda, uygulamada ise sıfır, sıfır!.. Herhalde çocuklarımız daha rahat edecekler..."

Azra'nın sözleri Ülker'i tedirgin etmiş olmalı. Nerdeyse inliyor:

"Öff, bırakın bu konuyu canım. Geç oldu. Dağılalım. Asaf gülüyor; hayır, gülmüyormuş, sırıtıyormuş:

"Sen bu yatma kalkma meselelerini hiç konuşmazsın Ferit. Çünkü senin için bütün kadınlar özgür. Hep de sana karşı özgürler birader!.. Bize gelince, en açık görüşlülerini bile bir nazdır, bir kaçıştır alıyor... "

Asaf'ın 'aydın adam' görünümüne, yüzünün derin, düşünceli, incelmiş çizgilerine ne oldu?

Sonunda ben de Kısmet'e takılmıştım. Yo, hayır, sırıtmıştım:

"Bir sevgilin yok mu? Bir delikanlıyı düşünmüyor musun peki?"

Yüzü allak bullak olmuştu: "Susun canım, ayıp, dayı! .."

-"Ohooo, Ferit'in aklı fikri, yarın maliyecileri nasıl kafesleyebileceğinde şimdi."-

Yirmi beş yaşımdayım. Kısmet on altı. -Sekiz ölü, üç yaralı.- Yıl bin dokuz yüz altmış iki, altmış üç... Bir yanda yeni anayasa, bir yanda eski hamam. Taslar da eski. Derenin üst yanında çamaşırcı kadınlar türküler söylüyorlar.

"Neden ama Kısmet? Sen genç bir kızsın artık. Genç bir kızın bir delikanlıyı sevmesi, onu düşünmesi, ona tutulması, çok çok tutulması neden ayıp olsun? Tutulmak güzel bir şeydir. Bir tutkunun peşinden gitmek.. caymamak.. istemek... "

"Burada öyle şeyler olmaz!"

Sesi inilti gibi çıkmıştı. Söğütün dalına asılmış bir Kısmet sanki, boşlukta sallanıyor. -Beş yaralı, üç ölü... -

Fakat ben ne yapıyorum? Ona, yeni anayasamızın bireye verdiği özgürlük benzeri özgürlükler öneriyorum. Gücünü toplumdan almayan.. Kısmet'e tek başına kişi özgürlüğü uzatıyorum. Onu kullandığı zaman çekeceklerini de ben ödemeyeceğim üstelik. Hiçbirimiz. Ben, ablam gibi, "Ahh, ele güne karşı rezil olduk!" üzüntüleri bile çekmeyeceğim. Bana hiçbir şey olmayacak.

Kısmet, o iniltili karşı çıkışı ardından bir ağlama tutturmuştu. Sessiz bir ağlayış. Sanırsınız bağrı oyuluyor. O zaman benim de şurama kocaman bir yumru gelip oturmuştu. -Maliyecileri kafeslemeyeceğim Sedat, onlara anlatacağım. Anlatmaya çalışmak, kafeslemek ya da yalvarmak değil.- Kısmet'e yalvarmıştım; ağlamasın diye... "Yemin ederim bir daha böyle sorular sormam, inan kendimin ödemeyeceği bir yaşam biçimi beklemem senden, hiçbir işine burnumu sokmam! Sana yalnızca başka yollar, başka şeyler de olduğunu göstermeye çalışırım, ama istemem, zorlamam, inan bana Kısmet!." Kesik kesik hıçkırıkları:

"Ondan değil dayı.. siz öyle dediniz, diye değil... Ben bazan böyle ağlarım... Neden, bilmiyorum... Belki de... " Soluğumu tutup beklemiştim. Bekledim.

"Siz, size cinsel özgürlüğünüzü bağışlayacak öncü kurbanlar istiyorsunuz. Ortaya öyleleri çıkınca da, aaa, o kadın düşmüş, bu kadın orospu, diyorsunuz ama! Hiçbir şeyi göze almadan, bedavadan kurtulmak. Oysa özgürlük, en pahalı şey!"

Salondaki kadınların hepsi de, Ferit'in bu kesin çıkışı karşısında irkiliyorlar. Bir sessizlik oluyor. Gelgelelim pek kısa sürüyor bu sessizlik.

"Ben kendini parayla satanlara derim bunu!"

İşte sonunda Azra da alınganlaştı. Sesi sinirli. Sonra yine her kafadan bir ses çıkmakta... Ferit, sözümona dinliyor; kendini tutup bekliyor.

Soluğumu tutup bekledim. Kısmet, konuşmak isterse, konuşsun. Anlatmak isterse, anlatsın. Onu dinlemeye, anlamaya hazır olduğumu bilsin, yeter. O ise:

"Belki de... " diye sürdürmüştü, "dün gece yine bir düş gördüm, belki de ondan dayı... "

...Derken Azracığım, az önce benim yaptığım gibi, bir eliyle öteki elini, başını, yüzünü, boynunu yokladı:

"Yokmuşum.. yani düşümde ben.. Böyle kolumla, bacağımla.. bir gövde olarak yani.. yokmuşum.. Kaybetmişim de..."

Bilmediği bir yerde, bilmediği bir evdeymişler. Annesi de varmış. Tabii Murat da.

"Galiba sizin geldiğiniz gibi bir yerde. Paris falan gibi bir kentteymiş o ev. Evin her yanı ayna. Bütün duvarlar, kapılar falan... Murat'ın başında sünnet takkesi var. Aynaların arasında koşuşturup duruyor. O hep mandolin çalar ya? İşte mandolini de yine elinde. Ama öyle güzel bir mandolin ki. Durun, belki mandolin değil.. gitar... Gitar falan... Bir de ev sahibi var. Genç bir adam... "

"Hah işte, beyaz atlı prens o," demiştim kendimi tutama-yarak.

Alışkanlıklarımızla kararlarımız birbirine ne kadar düşman! Yazık... Kısmet yeniden yabancılaşıvermişti işte. Yine o uzak sesini takınmıştı:

"Benim için öyle biri yok, olmayacak da! Ne sanıyorsunuz s1 z? "

Ne sanıyorsunuz siz? Eskişehir'i, Büyükyayla'yı, Gürleyik'i ya da Tatarlar Mahallesi'ni Erica Jong'larınızın, Jane Fonda'larınızın; bütün bu Millardçılarının ülkesi mi sanıyorsunuz? -Bütün dünya demir-çelik bunalımı içindeyken Amerika demir-çelik tüketimini on yıl öncesinin düzeyine düşürmüştü değerli temsilciler! Bizim ülkemiz tüketim

doygunluğu içinde değildir. Her şeye aç. Masasında artıklar yok. Kadınlar erkeklere, erkekler kadınlara çok aç... -Ne söyledim?-

"Beyaz atlı prens falan değil, bir adam işte," demişti Kısmet, öfkesini biraz denetledikten sonra. "Öyle biri işte. Bizi alıp başka bir yere götürecekmiş, çünkü onun konuğuyuz biz. Gideceğimiz o yere gitmekte hep benim yüzümden gecikiyor-muşuz. Bir türlü hazır olamıyorum da... Üstümde eski püskü, kirli giysiler varmış. Annem üstümü değişmemi, süslenmemi, yeni diktirdiğimiz ipeklimi giymemi istiyormuş. Ben de istiyorum, ama bir türlü yapamıyorum. Odalara girip çıkıyorum. Bütün o aynalar.. bütün o aynalar arasında kaç tane ben varmışım... Giyiniyorum, artık hazırım sanıyorum; bir de bakıyorum, eski etekliğimi değiştirmişim, bu sefer bluzum yırtık. Gidiyorum, geliyorum; bluzumu değiştiriyorum, şimdi de eteğim kirli ve yırtık. Bir türlü olmuyor; bir türlü hepsi bir araya gelmiyor. Hazırlanamıyorum. Çok bunalıyorum. Annem de, tabii haklı olarak, bana öfkeleniyor, hep beceriksizsin zaten, beceriksizsin, gibilerden bakıyor. O evsahibi durumundaki adama da, özür dilerim efendim, kızım biraz beceriksizdir, diyor. Sarılıp sarılıp Murat'ı öpüyor. Annemi üzmek istemiyorum, kimseyi üzmek istemiyorum, bütün çabamı harcıyor, aynalı duvarlar, kapılar arasında sürekli giyinip soyunuyorum. Olmuyor. Üstüm başım tamamsa, ayakkabılarım yok. Ayakkabılarım ayağımda ise, şey, kombinezonla, özür dilerim, öyle, yarı çıplak dolaşıyorum ortalıkta... Nerdeyse çıplak. -Yanakları kızararak önüne bakmıştı.- Sonunda annem bağırdı tabii: Çabuk olsana Kısmet! Murat'ın sünneti gecikecek. Sünnetsiz kalsın da gör! Murat, benim yüzümden sünnetsiz kalırsa diye çok korkuyorum; çılgına dönüyorum. Ağlıyorum .. ağlıyorum... Ahh, demişim sonra, burada o kadar çok ayna var ki, gövdemi bir türlü bulamıyorum anne!.."

Kısmet'in alnında boncuk boncuk terler.

Sanki hala aynı rüyadaydı, aynı karabasanda ya da.

Burada o kadar çok ayna var ki, gövdemi bulamıyorum!

Dün gibi anımsıyorum. Paris dönüşü, çiftlikteki uzun bocalamalarını sonucu, ülkemde, hem de Eskişehir'de kalmaya o gün karar verdim. Kısmet bana dere kıyısında bu rüyasını anlattığı günün sonunda.

Belki bana güleceksiniz dostlarım, ama yıllar sonra, Eskişehir Sanayi Odası'nda yaptığım konuşmalardan birinde şöyle bir şey söylediğimi de çok iyi anımsıyorum: "Baylar, ülkemizin ekonomisi, o kadar çok ayna ortasında, o kadar çok gövdenin yansıması haline gelmiş ki, toplumumuzu kalkındıracak bir ekonominin asıl gövdesini göremez olmuşuz. Oysa, o gövde burada duruyor. Aynalardan yansıyanın tam ortasında. Bizim kendimiz, kendi kaynaklarımız... "

"Bu konyak gerçekten nefis," diyor Sedat, öksürerek.

Ferit, aralarına en son katıldı. Sedat da beklemek, ikinci konyağını bile içmek zorunda kaldı: Hele o tatsız cinsellik konuları, Ferit'in bu zırva karılara ciddi ciddi...

Asaf, çilekli turtadan boşalmış tabağını masaya bırakıyor: Ferit bu gece yanlış bir giriş yaptı. Durup dururken kar yağdırdı. Ortalık onun için hala ısınamadı. Konuyu değiştirmeli.

"Bak Ferit, senin o çıkarcı üçkağıtçıları bilirim... İstediğin kadar anlatmaya çalış, seni dinlemezler. Kendilerine bol bol damlamasa, birliğinizden mirliğinizden de ortada eser kalmazdı zaten!.. "

Arkadaşının yanıt vermesini beklemeden öksürüyor, sesini bir söyleve göre ayarlıyor:

"Değerli üyeler, diyelim ki elimizde herhangi bir yatırım için para var. Yani sermayemiz var. Hatta, küçük sermayeleri birleştirip büyük yaptık, diyelim. Bu parayı da sanayiye yatıracağız. Bunda mutabıkız. Ama ne sanayisine? Demir-çelik üreten bir fabrika mı kuracağız, bir gazoz fabrikası

mı, yoksa tarıma dayalı bir sanayi mi? Makarna fabrikası mesela? Bu bir hesap meselesi, diyeceksiniz. Zaten bugün, ülkede üç buçuk kuruş sermayesi olan herkes bunu diyor: Bu bir hesap meselesidir! Söylenmek istenen, rantabilite hesabı, baylar. Oysa, bu hesap meselesinin de bir tek yüzü yok. Tek bir ufku yok. Çok geniş ufukları, pek çok yüzü var şu hesap denen şeyin..." -Çenesini kaşıyor Asaf, saçlarını parmaklarıyla geriye doğru tarıyor; sık sık, pantolonu düşükmüş de çekiyormuş gibi yapıyor; gülüşmeler oluyor: Evet. Tam da Ferit'e benziyor.-

"Doğrudur, yalnız para kazanmayı düşünen bir yatırımcı hemen rantabilite hesabı yapar. En büyük *risturn'*ü hangi yatırım alanı veriyor, hangisi anaparayı büyük oranda artırarak geri getiriyor; adam bunu hesaplar. Böyle bir alanı bulunca da hemen yatırımını yapar. Fakat bizler işleri artık böyle, köşe başındaki tefeci gibi düşünmemeliyiz. Yeni bir kuşağız. Çoğumuz artık dünyayı gördük, ekonominin kuramını öğrendik. Bu eğitimi görmeyenlerimiz de pek çok deneyim geçirdi. Demek, bizim yapacağımız yatırım, en büyük risturn'ü verecek yatırım değil, ülkeye en çok yararı dokunacak yatırım olmalıdır. Hiç kuşkum yok, bugün, bir gazoz fabrikası, ünü yüksek, yabancı etiketli bir kozmetik veya şampuan fabrikası, mali rantabilitesi en yüksek yatırım olur. Ancak, sayın üyeler, bizler gazoz, krem fabrikatörleri olamayız. Olmamalıyız. Buna hakkımız yok. Bu, hainlik anlamına gelir. Onu yapanlar oldu..." -Kıkırdamalar artıyor, çatallar tabaklara vuruluyor, "Sözünü geri al, sözünü geri al, kime hain diyorsun sen?" mırıltıları.-

"Aramızda bu sözlerimden alınacaklar bulunduğunu sanmıyorum. Tefeci bakışıyla kesesini tepe tepe dolduran doldurdu, ama ülkeye hiçbir yararı dokunmadı bunların. Biz, ekonomik rantabilitesi yüksek yatırım alanları aramalı, bulmalıyız.

Ne mi? Diyelim, istihdam meselesine çözüm getirecek bir yatırım. Bir kiremit tuğla fabrikası. Harmanı değil, fabrikası. Bunun gibi, bir beton

direk, beton travers fabrikası. Bunlar, hammaddesi dışardan satın alınmayı gerektirmeyen, aynı zamanda da uzman işçilik istemeyen yatırımlar. Ülkemiz, vasıfsız işçinin, tarım işçisinin bol olduğu bir ülke. Bizler, bu vasıfsız işçiyi, yani yılda üç beş ay çalışan, geri kalan zamanını köy kahvesinde burnunu karıştırarak, evinde karısını, çocuklarını döverek... " -Kadınların, "düzerek, düzerek..." diye gülüşmeleri.- "..döverek geçiren bu insan gücünü, yılda on iki ay çalışan fabrika işçisi durumuna getirebiliriz. Hem de, o vasıfsız işçinin vasıflı işçiye dönüşümünü sağlayarak. .." -"Yurt dışına göçürerek. .. yurt dışına göçürerek..."- "İşte, benim ileri sürdüğüm ekonomik rantabilite bu!.. Doğduğumuz bu toprakların insanına borcumuzu ödemenin yolu da bu!.."

Asaf, gülüşmeler arasında, yine birkaç kez öksürdükten sonra, soluk soluğa kalıp susuyor: -Oyun bitti.—

Ferit Sakarya, gözlerini yere, ayaklarının ucuna dikmiş, o da kıs kıs gülüyor: Deminden beri içimden geçenler ortasında, sözü Asaf'a ne zaman kaptırdığımı bile anımsamıyorum şimdi. Ben, daha uzak bir zamanda, dere kıyısında Kısmet'leyim sanıyordum. Arkadaşlarım burada cinsel özgürlüklerini tartışırlarken, Kısmet'in otele bıraktığı notu unutup gittiğimi...

Başını kaldırıyor:

"Kaç yıl oldu ben bu söylevleri çekeli, Asaf. Unutmamışsın!"

"Nasıl unuturum? Unutabilir miyim? Düşünün çocuklar, beni konuk dinleyici olarak çağırmıştı. 'Sen sosyalistsin, benim gibi bir Anadolu işadamının görüşlerini tutmazsın, sıkılabilirsin hatta, ama istersen gel biraz izle bu toplantıyı. Sonra tartışalım.' On yıl kadar oldu, değil mi Ferit? Belki daha fazla..."

Ferit, gözlerinde yumuşacık ışıklarla yanıtlıyor onu:

"Yoo, yetmiş iki kışı falan olmalı... "

"Yaşlandık yahu," diyor Sedat, yorgunlukla.

"Doğrusu ben o gün Ferit'i pek de ciddiye almadan, dahası hep kuşkuyla dinlemiştim. Sonunda baktım, bütün o küçük sermaye sahiplerinden önce, ben kendisini alkışlamaya başlamamış mıyım?"

Başta Asaf'ın kendisi, hepsi gülüyorlar, ancak bu kez kahkahalar biraz daha dengeli. Nükte ardına gizlenmiş isteriden daha uzak.

"Beni alkışladın, ama söylediklerimi onayladığın için değil, sözlerimin coşkusuna kapıldığın için... Özel girişim yoluyla kalkınmanın olanaksızlığına inandığına, bünyeye bir kez girmiş bulunan 'bu virüsü' yok saydığına, hem hantal, hem despot devletçiliği bile savunduğuna göre?.."

Azra atılıyor:

"Ah bilirim! Okul sahnesinde de korkunç iyi bir oyuncuydun, unutmadım!"

Asaf, onu işitmezden geliyor. Doğrudan Ferit'e bakıyor:

"Her zaman etkileyici bir konuşmacısın, orası kesin. Ama beni asıl etkileyen, söylediklerindi, söyleme biçimin değil. Peşin yargıdan sıyrılıp, senin deyiminle, istesek istemesek kana karışmış 'o virüse' merak sardığım 'bu devlete' de kuşkuyla baktığım bir dönemin başlangıcıdır bu... "

Sedat, kadehindeki son konyak yudumunu da içiyor:

"Ama artık bitti. O merak da tükendi, öyle değil mi?"

Sesi, terastakinden yorgun, kendi kendinden bile bıkkın.

Gündüz, en çekinik sesiyle araya giriyor:

"Niçin sanayileşmek istedik? Ferit bu kadar yıl neden bunları anlatmaya çalıştı? Devlet eliyle kalkınmanın daha kötü bir yol olduğuna

inandığı için mi, yoksa gerçekçi olduğu, sermaye işbirliğindeki devletin ayıbını örtmek için mi?"

"Asıl, insanımıza güven duygusu vermek için, desek?"

Azra, Ferit'in yüzünde zaman zaman belirip yiten o çocuksu utangaçlığı yakalıyor. Sedat'sa dişlerinin arasından mırıldanıyor:

"Güven duygusu! Devletsiz nasıl olacaksa bu? İşte zaten, gele gele gelinen yer, hayatımızın bile güven altında olmayışı. Ölüm, insanımızı, bizi, herkesi ne zaman, hangi köşebaşında... "

Sözünü bitirmeye gerek duymuyor.

Ortalıkta derin bir sessizlik oluyor. Bu sessizliği, tek bir sözcükle yine Sedat bozuyor: "Boşverin... "

Ferit Sakarya'nın gözleri, bir kez daha çarçabuk hepsinin üstünde dolaşıyor: Başkent'te, şimdi burada, toplumdaki konumları başkalarını aydınlatmak olan bütün bu eski okul arkadaşları, asıl onlar, sanki yabancı bir ülkede, bilmedikleri bir evde, pek çok ayna arasında gövdelerini yitirmiş de bulamıyor gibiler. Ama Kısmet, bir suçlu ararken kendi çaresizliğini buluyordu. Bunlar, özellikle de Sedat, içine düştüğü karanlıkta galiba benim yakama sarılmaya hazırlanıyor.

Buraya güzel, bereketli bir kar yağdırarak girmişti. Şimdi içinde bereketsiz bir sıkıntı, hattâ ürküntü.

Ferit'i ürküten dışardaki ölüm değil. İnsanların üstüne her gün biraz daha fazla çöken bu karamsarlık, bu umutsuzluk. O bulaşıcı hastalık. Değişimin düşmanı...

"Beni evime kim götürecek? Bu gece kim benim koruyucum olacak bakalım?"

Ülker. Böylece, kendine göre bir yüreklilik gösterisinde bulunuyor. Kırklarının üstünde. Dışişleri Kültür Dairesi'nde ve erden.

Ferit, Azra ile Gündüz'ün oturdukları teras katından çıkmış., bayır aşağı inmekte şimdi.

İçinde derin bir öksüzlük duygusu. Hattâ bir ağlama isteği: Henüz yetişmekte olan, kendi sesinden bile ürken, suya bacaklarını sokmayı da nerdeyse suçüstü yakalanmak sayan bir kızcağıza, öyle tepeden baka baka, "Ayaklarını sürüyerek yürüme!" denir mi? Hasta bir yanım var, hayvan bir yanım... Öyle olmasa, Kısmet'in benden telefon beklediğini unutmazdım, Azralara gitmeyi unuturdum, unutabilirdim, Kısmet'i unutmamam gerekirdi. Soluk renkler. Soluk renkler böyledir. Kendilerini gözümüze gözümüze sokmazlar. Arıçiçeklerini biz seçemeyiz, kar çiçeklerini de. Azralar... Onlar ararsa, hemen koşarız. Pastelleri seçmekten ne kadar uzağız. Uzağım. Peki bu geceden kalan iz ne? Hiç. Ya da, daha kötüsü, kalın kirli bir duman!.. Hepsi, özellikle de Sedat, yeni bir çıkar yol aramaktan ne kadar kopmuş. Her şeyi; güzel bir şiiri, değişik bir fikri bile irkiltici kahkahaları, beş dakika sonra unutulan anlamsız, boş şakaları, tepeden bakışları bölüyordu. Hep mi böyleydiler dostlarım, bugün mü bana öyle geldiler?

Yüreğinde bir sıkışma duyuyor. Derin derin soluklanıyor. Salt kendi ayak seslerini yankılandıran bomboş caddede bir an duruyor. Artık tek adım ilerleyemeyeceğini sanıyor. Ayaklarının ucuna, dibinde durduğu iğde ağacının gölgesi vuruyor. Yıldızlar, bozkıra has bir yakınlıkla iğde yapraklarının üstünde asılı duruyor. Gökyüzü bulutsuz. Hava dingin: Şu yürek sıkışmasını atlatsam, bu yalnız yürüyüşü sevebilirim.

Der demez, eski coşkusuna kavuşuyor. Yerinde duramayacak gibi. Şimdi açık bir kulüp olmalı, bir kadeh daha içebileceği, birileriyle şakalaşabileceği bir köşecik. Kendi halinde insanlar... Ama bitti, her yer fenerlerini çoktan söndürdü, kapılarına kilidini astı. Pencereler örtüldü, perdeleri çekildi. -Yokuşun altındaki apartmanlardan birinin alt katında,

geniş bir masa başında altı kişi, kumar oynuyor.- Gündüzlerin teras katından aşağı, boşluğa dökülen sözler, nedeni belirsiz kahkahalardan bile iz kalmadı. -Azra, yan beline dek geceye sarkarak uğurlamıştı Ferit'i.-

İğde ağacının altında birkaç kez sıçrıyor. Kollarını açıp kapıyor, uyuşan sol kolunu oynatıyor; kendi kendine gülerek yürüyor yeniden. Yürek sıkışmasını atlatmış; -yaşama o kadar bağlıyken şimdi bu aldırışsızlığı- gözlerinin önüne orta yaşta, orta yaşın üstünde çeşit çeşit adamlar doluşuyor. Tıknaz, cavlak, uzun, iri, ak saçlı, kara kaşlı bir yığın adam. O adamlara karşı kendi sesi: "Dünya Bankası, teknolojisini ve o teknolojiyi uygulayan makineyi dışardan alan bir ülkenin, Türkiye'nin daha basit teknolojiyle emekyoğun üretime geçmesini, küçük sanayiye önem vermesini önerdi. Bu önerilerin büyük oranda benimsenmesi, Türkiye ekonomisinin batağa saplanmasına yol açtı." -Ön sıralarda, kollarını kavuşturmuş, bir kaşı yukarda Maliye temsilcisi. Ferit Sakarya, onunla gözgöze geldi. Planlamacının dudaklarında ise yampiri bir gülümseme.- "Dışalım kotasında ciklet hamurunun ne işi vardı? Maliye neden demir direğe, araba dingiline kredi ayırdı ve ayırıyor? Biz bunları yapabilirdik. Yaptık da. Özkaynaklarımızla, kumla, çakılla, çimentoyla, kendi çeliğimizle, işte Eskişehir'de ürettiğimiz beton elektrik direkleri, prefabrike yapı elemanları, demiryolları için beton traversler... Bunları ihtiyacı karşılayacak oranda üretebiliriz."

Toplantılara ara verilmişti. Bir kaşı yukarda maliyeci, dudaklarında planlamacınınkine benzer yampiri gülücükle yanına yaklaşmıştı: "Ülkenizi ne kadar seviyorsunuz Ferit Bey!" -Bu, sesi, bu bakışları bilirim: Kendi çıkarınızı ne kadar iyi biliyorsunuz Ferit bey! Demir direkler, traversler ithal edilince sizin beton direkleriniz, yapı elamanlarınız satılmayacak, müşterisiz kalacaksınız, öyle değil mi? Kuşku. Kuşku ayakta dursun yeter. Adam devlet memuru ya, artık planlamanın asal amaçlarıyla devletin benimsediği liberallik arasında bir ilişki kurması gerekmez. Bu da toplumcu memur.-

Uzak tepelerden silah seslerinin yankılandığını işitir gibi oluyor. Kararsız, bulanık kalmayı sevmeyen beyni, şimdi derbeder bir odaymış gibi geliyor Ferit'e. Dağınık, içinden çıkılmaz, her köşesinde kuşku, güvensizlik tuzakları kurulu bir oda. Geçen ay, Eskişehir'in Köprübaşı'nda vurulan genç için, tefeci sanayicinin basını, "Sağcılardan biri daha vuruldu," diye yazdı. "Solcular vatan evlatlarımızı, adamlarımızı, işçilerimizi vuruyor," diye orada burada yaygarayı bastı şekerci de. Karamela, ciklet, da-di-do!.. Ağızda eriyen bulamaç! Vurulan adamın cebinden sahte bir pasaport çıktı. Evinde üniforma. Bunu kimse yazmadı. Yoo, güç olan kalkınma yollarını bulmak değildi. Güç olan, bu zifir karanlıkta, elyordamıyla katilin tam kendisini bulmak. En güç olan da, şu andaki kişisel çıkarları tüketim malları üretimini durdurmak olan, üretimlerini durdurmak için de puştça bahaneler icat edip yaygarayı basan adamlarla, insanımıza güven duygusu sağlayacak yatırımları gerçekleştirmek. Ölene dek savunacağım. Ülkemizde sanayimizi kuracak kaynaklar var. Tek şey yok. Günlük çıkarları o kaynakları harekete geçirmekle ters düşmeyecek adam! Bu kısırlıkta, devletin memuru da kuşkulu gözlerini kırpıştıra kırpıştıra sana: "Ülkenizi ne kadar çok seviyorsunuz Ferit Bey!" diyecek.

Ferit, son aylarda yakalandığı çaresizlik duygusuna daha beter yakalanıyor. Yüreğinde daha kötü bir darlık. Bayırın altında yeniden soluklanıyor: Dur yahu, ne oluyoruz? Daha ellimize varmadan bu soluk daralmaları!..

İğdelerin bayıltıcı kokusu.

İğdelerin bayıltıcı kokusu ortalığa yayılmışken, oracıkta, tabutuna çok yakın duran yıldızların altında kaldırıldı cenazesi. Bir yanda Deniz, kızı Zeynep, ablası Türkan, Kısmet. Orhan'ın yanında Murat. -Demek cenazeme gelmiş?- Beri yanda Azra, Gündüz, Sedat ve ötekiler. Hatta Ülker. Gözler şiş, ağızlar şaşkın: Nasıl olur, bütün gece şakalaşıp durmuştuk! Odaların, Odalar Birliklerinin, hatta Maliye'nin çelenkleri. Kardelen, gelinliğiyle

koşup gelmiş, gelin çiçeklerini getirmiş. Da-di-do'cu, tişörtçü, tül perdeci: Büyük adamdı. Maliyeci: Ülkesini çok severdi. Eski okul arkadaşları: Bir renkti, coşkuydu o bizler için... Farklıydı!..

Bitti. Yürek çarpıntısı geçti. Gülüyor. Yılları teker teker yeniden atlarcasına, geniş adımlarla aşağıdaki dörtyol ayrımına varıyor. Orada nöbet tutan askerleri, polisleri görüyor sonra. Bir araba, savaşta sığınağa koşarcasına, mavi berelilerin önünden fırlayıp Güven tarafına geçmek istiyor: Kırmızı ışık. Polisler düdük çalıyor. Arama yapılıyor. Bir başka polis Ferit'e sesleniyor:

"Yolunuz uzunsa kalırsınız beyim. On beş dakkanız var!"

Ferit, daha geniş bir gülüşle gülüyor:

"On beş dakika çok uzun bir zamandır!"

Aynı geniş, canlı adımlarla ana cadde boyunca iniyor: Yeni gecelerimizin yeni bir dili var. Kalmak. Gecikmek. Yetişememek. Gecelemek. Iskalamak. Yakarmak. Saat durmuş da... araba bozulmuş da,. otobüs gecikmiş de... Böyle, yepyeni, koşmakla kovalamak, kalmakla gitmek arası bir dil. Korku filmi.

On beş dakika uzun bir zamandır. İçine, gencecik, toy bir yaşamı yerle bir etmeyi bile sığdırabilir.

"Genç olması biryana, Murat pek de saftır. Sevişmesini bildiğini bile sanmıyorum. Onda ne buluyorsunuz sahi?"

Bu da, İstanbul'da, on yıl kadar önce, çoğunlukla sanatçıların gittiği bir gece kulübünde Murat'la Selmin arasına dalındığı zaman kullanışlı olabilen bir dil. Hem, sarı perçemli şarkıcımızın zarif ama sağlam pençesini toy yeğeninizin yakasından kurtarmaya yarar, hem: "Canınız ağız tadıyla sevişmek istiyorsa ben hazırım," demeye. Her iki kullanışlılık

biryana, doğrusu Ferit merak etmiyor da değildi: Öyle ya, ne buluyorsunuz Murat'ta?

Selmin, bocalamasız, tok bir sesle yanıtlamıştı: "İpeğe bayılırım."

Bu içki yeri, Ferit'in ta kolej yıllarından bildiği, devam ettiği bir yer. Burada herkes birbirini tanırdı. Önemlice bir işadamı olduktan sonra bile Ferit'in bohem alışkanlıklarını nasıl sürdürdüğüne ise kimse şaşmazdı. Onu hep kendilerinin bir parçası saydılar. Ferit, Ankara'daki eski dostlarını üç beş ayda bir nasıl, sanki iki gün önce bırakmış gibi aynı yerde bulursa, İstanbul'da devam ettiği kulüplerde de tanışlarını hemen hemen aynı köşelerinde bulur. Belki biraz daha yorgunlar. Çoğunun karaciğeri... Aralarına yeni yeni katılanlar... Sahi, Murat da bu gece burada olacak!

Bir duman perdesiyle örtülü, kolunu Selmin'in boynuna atmış, bütün ilgisini yalnız ona yöneltmiş oturuyordu. Delikanlının bir kolu sevdiği kadının boynunda ama, masada bulunan başkalarına rahat rahat laf yetiştiren Selmin, onun varlığından pek de haberli görünmüyordu. Masada bulunan ötekiler; Rock'n Roll'de direten bir dansçı. Kırmızı gömleğinin yakasını göbeğine dek açmış yaşlı dekoratör. Kendisi içmeyen, başkalarına içirmekle mutlanan şarkı sözü yazarı ve lumpen suratlı biri. Bu kara bıyıklı, Ferit'e bütünüyle yabancı. Murat'ın üstünden üstünden abanarak Selmin'e doğru uzanan, galiba bıyıklarının iki alt yanında incecik salya izleri de olan biri. Murat, Selmin'i onun kaba saba el şakalarından nasıl koruyacağını şaşırmış gibi, terliyordu. Selmin ise, bu koruma girişimlerinden yılgın.

Murat, dayısını karşısında görünce, -oysa gündüz, galeride, akşama buluşmalarını istemiş, daha doğrusu bunu istemesi gerektiğini düşünmüştü- genelevde babası tarafından yakalanmış kız benzeri, dehşetle irkilmişti. Pembe beyaz, ipeksi yanaklarında alevler. Kolunu hemen Selmin'in boynundan çekmiş, ürkek şaşkın ayağa kalkmıştı: "Ferit dayı. .." Sonra, ezik büzük, utangaç bir uyarı Selmin'e: "Bak, dayım gelmiş..."

"Eskişehir'de bizden esirgediğiniz ilgiyi İstanbul'da esirgemiyorsunuz!"

Selmin sık rol değiştiriyordu. Hepsinde de başarılı üstelik. Galeride çok zarif bir evsahibiydi. Şimdi, oldukça sarhoş; dudaklarını bükerek söylemişti bunu: Yeğeninizi yemedik. Burada, gördüğünüz gibi eli kolu sağlam oturuyor.

Her şeye karşın, ilk adım aşılır aşılmaz, Murat rahatlamıştı. Çünkü dayısı Selmin'in iğneleyiciliği üstünde hiç durmamış, kara bıyıklıya ise çok dokunaklı bir sesle: "Bu aslan, yeğenimle özlem gidermemize izin verir herhalde?" demişti. Lumpen suratlı, saygıyla ürkeklik arası çarçabuk derlenip toparlanmış, masanın ta öteki ucuna çekilmişti. Selmin'in hırçınlığı çok kısa sürmüştü. Sevgilisiyle Ferit Sakarya'nın yanında, bütün pırıltısıyla ışıyordu şimdi. Kendisine en yaraştırdığı sahneydi: Saygın, soylu.

Aşağıdan doğru, alnında mavi ışıldağıyla bir polis aracı geliyor. Sağı solu kollayarak, ağır ağır yukarı doğru gidiyor. Ferit, bir an aracın duracağını, içindeki memurun kendisini de durduracağını sanmıştı, adımlarını sıklaştırdı: Daha hızlı. İkiye sekiz dakika var. İstanbul'a o gidişimde Deniz'e eski hattatlarımızdan Rakım Efendi'nin bir orijinalini bulmuştum. O da bana evlenme teklif etmişti. Ben de: "Düşünmeliyim, hem bakalım ailem ne diyecek?" demiştim. Deniz'i çok güldürmüştüm. Rezil herif! Yeğenini kurtarmak ya da merakını gidermek falan; hepsi bahane! Sen Murat'ı, onun tutkuyla sevebilmesini kıskandın. Senin gibi bir tutku adamı... Ancak o tutkuyu işine, sanayileşme davasına verebilen, başka her türlü tutkusunu gemleyip erteleme zorunda kalan... Bunun acısını çıkardın sen!.. Gece ilerledikçe, Selmin'le aranda alttan alta uçveren çekime bıraktın kendini.

Ne kadar karmaşıktı Murat'la Selmin arasına girdiği geceki duyguları. Şimdi bile tam çözümleyemiyor. Salt kendine lanetler yağdırabiliyor: Asıl oyuncu olan sensin! Azra haklı. Yerli sanayiyle ilgili

görüşlerini dile getirirken yerine göre Öztürkçe, yerine göre Arapça, Farsça karışımı Osmanlıcanla konuşursun. Evet, evet; sen her şey, her kimse olabilen büyük bir soytarısın! Defter arasında yaban çiçekleri kurutan bir Musset, Ülker hanımın erdenliğini için için aşağılayan bir Goethe, ülkeyi kurtaracak formülü gencecik bir kızın düşleriyle keşfediveren bir Robespierre.. bir.. bir.. bir Mephisto!.. Hayır, aşağılık bir zampara. Masanın altından dizini Selmin'in dizine sürterek. Kara bıyıklı lumpeninkinden daha aşağılık sulanmalarla. Dizimi sürtmedim, hayır! O sıkışıklıkta, birbirimize değer değmez, ikimiz de ürperdik. Hatta içimden, bu kadınla ailemizin kan grubu tutuyor, birbirini feci çekiyor, diye gülmüştüm; o ürpertiyi böyle savuşturmaya çalışmıştım. Selmin'in bakışları istekle tutuşuyordu. Ben en uygun özürü buluyordum: Muratçığı bukadar yakıp kavuran bir kadın nasıl bir kadınmış bakalım? Ten zevklerine hiç engel olmadım. Hiç, hiç... Ancak Deniz.. bana, bir oğlan çocukla yattığım duygusu veriyor. Hoş, ama suçluluk da aşılayan bir duygu. Gecenin sonuna doğru, oracıkta Selmin'i elinden tutup kaldırışım.. Murat'ın şaşkın, yıkkın bakışları önünde: "Sonra görüşürüz," diye çekip gidişim. Selmin, sürükleniyordu. En küçük bir direnme göstermeksizin. Sonra Murat'ı alkol komasından hastaneye kaldırmışlar. İlk kadehini içerken bile yüzünü buruşturan Murat... Oraya gittiğim zaman başını çevirmişti. Benimle konuşmak istemedi. Sen, gücüne güvenen, o gücü kötüye kullanan bir alçaksın Ferit!..

Ferit'in ayağı bir eşiğe takılıyor. Otelin kapısından içeri soluk soluğa girerken:

Ben sadece insanım, diyor, gerçekci bir insan!

Ben gerçekçiyim. Eskişehir Sanayi Odası'nın üyeleri, bütün o makarnacılar, helvacılar karşısında 'edim', 'öznel', 'güdüm' falan diyemem. Dersem, onlara hiçbir şey anlatmış olamazdım. Sedat'la, Asaf'la, hatta Azra ile konuşurken ise, *investement,* AET *restriction'u* diyebilirim. Sıra kendime dert anlatmaya gelince de:

O saisons, o châteaux!

Quelle ame est sans defaut?

Ferit, içinden hemen, alışık olduğu dostlarına okuduğu biçimde bu dizelerin Türkçesini de söylüyor: Eyy mevsimler, eyy konaklar, saraylar / Hangi insanoğlu pir üpak yaşar?

Resepsiyonda uyuklayan adamdan odasının anahtarını alıyor: Allahım, şu an ne kadar istiyorum bir sevişme ustasını. Özellikle Selmin'i. - Asansöre giriyor, üçüncü katın düğmesine basıyor.- Gövdem utanmaz, rezil bir sevişme özlüyor. O kadın iyice düşmüş, diyorlar, doğru mu? Azra, çok yukarlardan bakarak.. sırtını genelgeçere dayamış, ömründe bir kez bile tutkuyla sevişmemiş! Selmin acaba şimdi neredDuring?

Asansör duruyor, Ferit iniyor, odasına yürüyor: Nerede olursa olsun, yasak saat. Sokağa çıkma yasağı başladı.

Kendini elbisesiyle yatağın üstüne atıyor. Gözlerini yumuyor.

O karanlıkta çaktı üstüste şimşekler; ışıkları yakılmış daha geniş, daha güzel bir otel odasını aydınlattı. Ak pak çarşaflar üstüne uzanmış sarışın bir gövdeyi aydınlattı. Ürpertiler yerini büyük bir sarsıntıya bıraktı. Selmin, Ferit'in ağzını usul, ufak, ama yakıcı öpüşlerle öptü; yumuşak kaygan dili kolayca ağzına girdi; genç adamın üst damağında gidip geldi, gidip geldi. Ferit, doyumsuz bir hazla inledi: Seli.. Seli..

Acıyla yüzükoyun dönüyor. Organını yatağa bastırıyor. Bitkinlikle soluyor: Sayın baylar, üstünde durulmayan konulardan biri de, sanayi kuruluşlarının vergi ödemedeki yeridir!

Bu son çırpınış, bu güçlü işadamı sesi bile onun, bir yeni-yetme gibi kendi kendine boşalıvermesini önleyemiyor. Bulanık beynine kopuk kopuk üşüşen düşünceler ise şimdi şunlar oluyor: Şu anda vergi rakamlarıyla mı becelleşiyorum, yoksa Murat'a karşı suçluluk duygularıyla

mı kavruluyorum? Kendini sakınmayan bir gövdeyle mi seviştim, yoksa kızımın sütsü tenini mi kokladım? Deniz'in oğlansılığından mı kaçmıştım, yoksa Paris'teki sevgilimin mülkiyeti kendinde gövdesini mi özlemiştim? Nasıl söyleyebilirim? Ferit Sakarya'nın, yalnızlık saatlerinde, ertelenmiş tutkularına doğru koştuğunu kim bilebilir?

Düşünde, bir defterin sayfaları arasında kuruttuğu çiçeklerin ufalanıp döküldüğünü görüyor. Her sayfayı Çevirişle toz olup savrulan dağlâleleri, yoncaçiçekleri, yüksükotları, *bir* de arıçiçeği.

Arıçiçeği, dört yanı ayna bir boşlukta uçuşuyor. Savruldukça çoğalıyor. Savruldukça çoğalıyor, aslın yitirerek çoğalıyor; aynalardaki yansıması binlerce arıdan oluşmuş bir oğul halinde vızıldayarak döneniyor. Ferit'in ağzında yumuşak, kaygan bir dil, kulaklarında uğultular: "Seli," diye fısıldıyor derin solumalarla, "Seli.. Seli.."

Ansızın sıçrıyor. Başucundaki telefon acı acı çalmakta.

Ne oluyor? Saat kaç?

Saat üçe yirmi var.

"Evet? Abla? Evet? Babam mı?" Değilmiş. "Kısmet?"

Gözleri, dünden buyana telefonun yanında durmakta olan nota ilişiyor: Dayıcığım, bir aralık beni telefonla arayabilir misiniz? Kısmet.

Hala, zevkle bungunluk arasındaki bir uykuda sanki; başını çevirip yatağa bakıyor. Orada Selmin melmin yok. Uçuşan arıçiçekleri de yok. Kekeliyor:

"Ne demek abla, nasıl yok?"

Kısmet. Yokmuş. Ne demek?

6

"Haliit! Acı bana eşşoğlueşşek, acı bana!"

Gecekondular arasında bir kadın böyle haykırıyor. Sesi karanlıkta dağılıyor; eriyip gidiyor. Bu türden kadın çığlıklarına alışık kondu halkını yerlerinden sıçratmıyor. Ayrıca, Bağderesi, Şirintepe semtleri, Nato Yolu'nun iki yanındaki sırtlar: Abidin-paşa ve gerilerindeki Tuzluçayır kadar tedirgin değil. Biraz uyunabiliyor. Televizyon yayınları bitiyor, uzaktan uzağa yankılanan silah seslerine bir an kulak veriliyor; tepeleri, yamaçları sıvama kaplamış kerpiç, teneke evlerin sıkı sıkıya örtülü perdeleri şöylece bir daha aralanıyor; taa ötelerde ateşin yeniden başladığı mı, bittiği mi kesin bilinemeden yorgunluk, uyku ağır basıyor; kapılar pencereler son bir kez denetlenip yatılmış olunuyordu.

Şimdi uykunun en derin yeri.

Aylardan haziran. Günlerin en uzunuyla gecelerin en kısasına ise zaman var daha. Daha güneşin Hüseyingazi üstünden 'pöh' deyip çıkıverişi çok erken değil. Gecenin yasak saati ile gündoğumu arasındaki en karanlık zaman parçası.

Kadın, Bağderesi'nden yukarı döne döne tepeyi saran yokuşu tırmanmakta. Yol, her adımbaşı dikleşerek iki tepe arası boyun noktasından öteye, daha yoğun bir karanlığa doğru uzanıyor; oralarda seyrelen kondularla son buluyor. Aşağıda Mamak Deresi, beton bir kanal içinde irin rengi akıyor. Gökteki yıldızlar bu irinsi akıntı üstüne incecik, varla yok arası sarı pırıltılı tozanlar serpiyor; kirli suyu uyduruk bir fırça vuruşuyla üstünkörü yaldızlıyor. Bir yük katarı, tren yolu üstgeçidinden hantal gürültülerle Sivas yönüne doğru sürüklenip gidiyor.

Yıldızların azıcık gevşettiği karanlıkta tırmanıyor kadın. Yokuşun engebeleri bir yana, kızıl cilalı ayak tırnaklarını açıkta bırakan sipsivri ökçeli iskarpinleri, en çok da uyuşmuş beyni nedeniyle düşe kalka ilerleyebiliyor. Ayak bilekleri sık sık burkuluyor. Bir ara, dizüstü düşüyor; güçlükle toparlanıyor; hemen hemen içgüdüsel bir hareketle iskarpinlerini çıkarıp eline alıyor; yokuşu yalınayak tırmanmaya başlıyor. Beş on adım önünde bir adam. Upuzun, kemikli bıçkın bir gövdenin karanlıkta çizdiği kavi gölgesi. Bu gölge, kadınla arayı daha çok açarak yukarı doğru ilerliyor. Onun adımları bu yollara alışık. Bununla birlikte, çoğu kez hiç soluğu kesilmeden çıktığı bu yokuşları tırmanmakta o da belli belirsiz zorlanıyor. Ayakları birbirine dolanıyor. Elini sık sık esrar, kadın, belki de -kim bilebilir- korku ve kuşku yorgunu gözlerinden geçiriyor.

Adam, arada bir kez durup geriye bakmıştı. Kendinden hoşnut bir sırıtmayla beygir dişleri gecekondu karanlığında apak ışıldamıştı. Uçları kınalı bıyıklarını sıvazlamış arkalan basık yüksek topuk kunduralarını küt küt taşlara vurmuş; arsız bir kedi benzeri, bitkin hırıltılarla kendine yetişmeye çabalayan kadına sırtını dönüp yeniden tırmanmaya koyulmuştu.

Kadının alnını sarı perçemleri örtüyor. Boyası çoktan yenilenmemiş, tren yolunun az berisinde yokuşu tırmanmaya başladıklarında terden alnına yapışmış saçlar...

Üç gün, üç gecedir Antep'te, güneşten kavrulan bir otel odasında, uyurla uyanıklık, delilikle dinginlik arasında gidip geldi. Çekiyor, dalıyor; şimdi önü sıra bir efendi çalımıyla yürüyen uzun, kemikli adamı, tam artık yoktur sandığı bir saatte, ezen, acıtan gövdesiyle yeniden üstünde buluyordu. Aynı hoyrat sevişme. -Bu kaçıncı bitmez yokuş, kaçıncı dönemeç bilmiyor.- Duyduğu bir haz mı, kesin umursamazlık mı; hepsi birbirine karışıyordu. Bir buyrukla başlayan hoyrat sevişmeyi yeni bir buyruk kesmişti: "Kalk hadi, toparlan! Gidiyoruz."

Halit, Seli'yi Maltepe'nin barından aldığı zaman da böyle olmuştu. Gidiyorlar. Upuzun bir yol: Şu ucunda içine kapanık, ipeksi Murat, bu ucunda dışa açık, kendine güvenli ve çok yönlü Ferit Sakarya. Aradaki çıkmalar, duraklar ise başı sonu belirsiz bir kayış. Derin bir umursamazlıkla kendini bırakıverişleri-ne karşın inceliğini hala koruyan bir gövde. Mezbeleliğe atılmış, orada plastik, naylon öteberi arasında fildişi ayrıksılığını söyleyen bir duruş. Özellikle Halit, gizli bir saygı duyuyordu, sonra da buna öfkeleniyor, onu eziyor, parçalıyordu. Halit'e gelene dek hiç böylesi hoyrat kullanılmamıştı. Oymalı tahtalar aşınsa da, sedef kakmalar tümden dökülmemişti. -Şaşılası şey! Bu güzel, sedefsi gövdenin yeryüzündeki varlık nedeni kullanmak değil miydi?- Seli, direnmiyordu, kendini sakınmıyordu. Sonu gelmez bir meraktı sanki: Daha ne kadar kullanılabilir, nasıl aşındırılabilir? O iri at dişlerinin bu bıkkın gövdeyi aşırı isteklendirişi de çok garipti. Halit, aynı sırıtmalarla oyunbazlığa başlayıp onu sırım kaviliğindeki bacaklarıyla bir silkişte yere yuvarlayıverince, çok aç bir fino benzeri, yürek paralayıcı iniltilerle adamın dizlerine sarılmaya çalışıyor, sanki bu gövdenin son damlasına dek tüketilmesini dileniyordu. Bir öçalış: Kimse beni bundan öte alçaltamaz. Beni yine ben hiçleyebilirim! Hiçbir Ferit Sakarya... Kimse beni yanyolda bırakıp gidemez. Bende yolun yansı, ortası falan yok! Sonundayım. Bitti!..

Yaşamında ancak bir kere, insanın yücelebileceği yere dek yüceldiğini, taa doruklara çıktığını duymuştu. -Yoksa, kendini sahnelere fırlatışı hep böyle bir yerin özlemi miydi?- Ancak, gövdesi Ferit'in gövdesiyle birleştiği zaman, o birkaç saat içinde tam bir doygunluk, bir bütünlük duygusu. Hemen ardından da aynı hızla aşağıya, aşağıya... İndin mi de, tam ineceksin! Or-dan öteye inecek yer kalmayacak. Göğsüne takılı Rifatzade armasını söküp atacaksın. Anadan doğma, çırılçıplak soyunacaksın. Ne idüğü belirsiz bir adın olacak. Seli.

Halit, Seli'nin ne zaman bu yıkkınlıkların koynunda debelendiğini çarçabuk bulmuştu. Acıyla öfke arasında bilinmedik bir şeylere küfredip

duran bu kadını dinginleştirip uysallaştırmak için, incecik kağıda sarılı beyaz toz, bir iğne ya da tarçın kabukları benzeri esmer kabuklar... Halit bunları her zaman bulabilirdi. Bütün ilişkilerini Lice-Marsilya arasında kurduğu halde, Lice'de de, Marsilya'da da hiç gönünmeyen; Maltepe barlarında görünen Kürşat Baba'nın adamıydı. Seli, kaynağı artık kendince de belirsiz o öç alma duygusuyla en derin hazları gövdesine eziyette bulmaya başlamış: İşte Halit! .. O öyle mızmızca yalayıp yalayıp bırakanlardan değil. Memelerimi kan çıkarasıya dişliyor. -Seli, hıçkırıklarla, acıdan haykıra haykıra; mutluluğa benzer bir doyumla:- Bitecek.. bitecek.. bitti... Bitti.

Selmin kalktı, yıkandı. İki dokunuşla kendisini bir balerin, bir tenis oyuncusu yapıveren perçemlerini taradı. Geri kalan saçlarını tepesinde topladı; şakaklarından aşağı birkaç tel sarkıtarak, öyle, hoş bir derbederlikle... Ustaca boyandı sonra. Yirmilerinde, duştan yeni çıkmış taze bir kız oldu. İnce uzun bacaklarında daracık bir deri pantolon, üstünde tenini okşayan ipek bluz. Boynunda, gökyüzü maviliklerinde ipek fular; özentisizce bağlanıvermiş izlenimi yaratarak... Sırtı dik, adım atışları çok zarif. Kalçalarının devinimi ancak üst düzeyde bir mankenin kalça devinimleri ölçüsünde çağırıcı; ince beğenili bütün erkeklerin bakışları üstünde; böylece bir yanında saflığı, çekinikliği içlere dokunan Murat, bir yanında Murat'ın, kişiliği çevresine ışıltılarla yayılan dayısı Ferit; soylu saygın; İstanbul'un en şık gece kulüplerinden birine girdi. Barda içkisini yudumlayan besteci Yıldıray fırlayıp geldi. Selmin Rifatzade'nin elini öptü: Sizin için yepyeni bir şarkı besteledim. Yarın bir denemek ister miydiniz? Selmin, gülümsedi. Ferit'le Murat' a döndü: Yarın boş muyuz Murat, sevgilim? Aaaa, sahi, yarın seninle buluşmayacak mıydık Ferit? Hayır. Evet. Görüyorsunuz Yıldıray, yarın tek dakika boş değilim. Provalarım da var. Belki, başka bir gün... Hem, besteniz benim çizgimde değilse, hiç yorulmayalım değil mi? Çünkü, biliyorsunuz; ben piyasa şarkıları söylemiyorum. Yozlaştırıcı müzikle hiç ilgim yok. Yürüdü. -Yıldıray

kıpkırmızı kesildi. Murat'la Ferit de yürüdüler. Garsonlar koşuştu. Ferit'i çok sayıyorlar, Murat'ı pek seviyorlar, Selmin Rifatzade'ye hayranlıkları apaçık. Kulüpteki herkes başlarını çevirip onlara baktı: Ne hoş bir üçlü! Önünde yuvarlak masasıyla bir köşe sedirine oturdular. -Kırmızı mumların ışığı.- Selmin, Ferit'e döndü: Biliyor musun, Murat'la senin birbirinize benzer bir yanınız da var. İkiniz de bir şeye tutkuyla bağlanıyorsunuz. Nasıl söylesem, baş koyuyorsunuz. Sen dış dünyayı yeniden kurup zenginleştiriyor-sun, -minicik bir kahkaha attı,- Murat, iç dünyayı donatıp zenginleştiriyor. -Delikanlıya bir ana sevecenliğiyle baktı-Böylece birbirinizi tamamlıyorsunuz. Zarif bir biçimde, ellerinden birini Ferit'in, ötekini Murat'ın elleri üstüne koydu: Ve ben ne kadar mutluyum. Ferit, sen işadamısın, tutkuyla çalışıyorsun. Ama kabul et ki, Murat da tutkuyla seviyor, öyle değil mi? -Bu soru epey çağırıcı, biraz da iğneleyici.- Selmin, kirpikleri yarı örtük, Ferit'in derin bir istekle iç geçirdiğini algıladı. Murat'ın güzel, kumral saçlarını okşadı: Beni yalnız sen sevdin. Ferit'in dizi masanın altında Selmin'in dizine değdi; o gizli, ama çok güçlü istekle bastırdı dizini onunkine. Murat, yumuşacık yanağını Selmin'in yanağında usul usul, kadife okşayışlarıyla dolaştırdı. Kulübün Krokodil Topluluğu, ağır bir tempoyla başladı: *Don't give up! Don't give up!* Ferit'in sıcak ve kocaman avucu masanın altında Selmin'in bacağını buldu. Gidip gelerek o bacak üstünde... Genç kadının dudakları aralandı, göğüsleri inip kalkmaya başladı. Krokodil Topluluğu biraz daha hızlandı. *Don't give up! Don't give up!* Kulüptekiler hep birden el çırptı: Devam! Devam!.. Orkestra, dönüp duran kızıl ışıklarla aydınlandı. Çılgın bir tempoyla: *Don't give up! Don't give up!*.. Herkes bir ağızdan katıldı: Vazgeçme, devam! .. Ferit'in eli daha yukarılarda, fildişi kalçalarda gidip geldi. Selmin, içinde bir erimeyle: *Don't give up! Don't give up!*.. Bırakma beni, beni bırakma!.. Krokodil Topluluğu'nun elektrogitarları haykırdı: Devam, devam!.. Selmin, orkestranın büyük çağrısına uydu, orada, sahnede, alkışlarla, minicik omuz kırışlar, gizli kalça devinimleriyle: *Don't give up! Don't give up!*.. İpek buluzun düğmeleri.

Selmin'i bayağılaştırmadan, sanki kendiliğinden açılarak... Ferit Sakarya'yı artık dayanamayacağı oranda heyecanlandıracak, Murat'ta, genç kadına garip bir mutluluk duygusu veren yüz kızarıklıkları yaratacak kadar açılarak.. ancak o kadar. Küçük, güzel göğüsleri, ustaca gizlenmiş bir açlık, açıklıkla çağırarak: Vazgeçme! Vazgeçme!.. *Don't give up! Don't give up!*

-Açtığın şu yareye bak / Dertliye bak, sarhoşa bak / Hepsi senden kalmadır /Hepsi senden kalmadır!-

Kondularda bir çocuk ağlıyor.

Hepsi senden kalmadır/Hepsi senden kalmadır!

"Haliit! Acı bana eşşoğlueşşek, acı bana!"

Seli, gittikçe daha dikleşen yokuşu tırmanmaya çabalarken yere kapaklanmış alnım bir yere çarpmış; burnunda lağımsı bir koku; işte o zaman bulabildiği bütün gücüyle böyle haykırmıştı. İki adım sonra düşse, yüzü kondulardan birinin açıktaki hela çukuruna dalabilirdi. Çocuk ağlaması, ona da hemen hemen bir ağlama duygusu veriyor. *Don't give up* çığlıklarından bu çığlığa geçişi on an.

Aynı anda Krokodil Topluluğu'nu kızıla boyayan ışıklar sönüyor. Ferit Sakarya ve Murat yokoluyor. Yoğun lağım kokusunu, Boğaz'daki bir köşkün bahçesinden yükselen manolya, gül, yasemin kokuları örtüyor. Seli, aradaki uzun çizgiyi bir yarışçı hızıyla, soluk soluğa geçiyor. İpi göğüslüyor, yarış bitiyor. Hızın hızı ise hala sürüyor: Güçlükle toparlanıp oturuyor. Lastikleri kopuk mikadan bir bebek benzeri, bacakları ayrık, başı önüne düşük: Bitti. Son. Kaç dakika, kaç saniye?

Büyükdere'deki köşkün müzik odasında, bir Acem halısının üstünde tıpkı böyle oturmuş. Bacaklar ayrık. Ayaklarında atkılı rugan pabuçlar, bacaklarında, dizaltında biten apak, ipek örgüsü çoraplar. Saçları lüle lüle, altın yansımalarıyla omuzlarına dökülmekte. Dizlerinin üstünde

kocaman bir bebek. Bebeğin en merak ettiği yeri iki bacak arası. Onun tafta etekliğini kaldırmıştı. Aynı kumaştan, dantelalı donunu sıyırmıştı; eğilip bakmış, eliyle de yoklamıştı. Bu arada çarçabuk çevresini gözetlemişti. Annesi, az ötede piyanoda bir tango çalıyordu: Papatya gibisin beyaz ve ince... İşaretparmağında badem biçimi, zümrüt-pırlanta taşlarla bezeli yüzüğü... Selmin, beş altı yaşlarında. Belgin, on dörtlerinde falan. Hızla dolgunlaşıp irileşen göğüsleriyle yaşından çok daha büyük gösteriyor. "Aaa, bu ikisi birbirine hiç benzemiyor!" Kızları yanyana gören konuklar bunu o kadar sık yinelerlerdi ki, anneleri dikbaşlı bir gülüşle:

"Evet efendim, hiç benzemezler, çünkü Selmin'i bir başkasından yaptım ben," derdi. Bunu, apaçık bir meydan okuyuş gibi kahkahaları, çevresini küçümseyen şöyle bir baş hareketi izlerdi: Kimseye hesap verme mecburiyeti duymuoorum!

Selmin sarışın, zayıf, çöp bacaklı bir çocuk. Belgin'in ise, göğüslerinin ucuna dek her yanından sağlık, iştah fışkırıyordu. Kalın dudakları, yırtıcı akik gözleri var. Yüzünde, güneşte fazla dolaşmış bir kızıllık hali. Neval hanım, büyük kızının yapısını pek kaba saba, bayağılığa pek yakın bir kösnüllükte buluyordu. Gözlerini kısarak ona bakıyor, neresinden ne atmak gerektiğine tam da karar veremeden: "Perhiz yapmalısın Belgin," diyordu. Sonra sanki kendi kendine mırıldanırdı: "Bir kadının endamı davetkar olmalı, cüretkar değil!"

Bir gün Selmin'in yanında ağzından şöyle bir şey kaçırmıştı: *"Mon Dieu!* Sanki babası alelade biri olan bu çocuk değil de, Belgin!" Ansızın şaşakalmış, ama çarçabuk toparlanıp Selmin'i kucaklamış, coşkuyla: "Savaş bitti, savaş bitti!" diye bağırmıştı. Ne savaşı bitmişti acaba? Selmin, annesinin ağzından o ana dek savaş sözünü hiç işitmemişti ki. Akşam köşkte yine şölen, müzik, eğlence vardı. Bahçeye Japon fenerleri asılmıştı. Neval hanım kocasına: "Hiç değilse ayak altında dolaşıp durmayın Behiç bey, gidin pikaba yeni birkaç plak alın. *Madame Butterfly'ın* şarkısını alın,"

demişti. Daha önce bir savaş vardıysa bile, o savaş sürerken de köşkte aynı şenlikler düzenlenip durmuştu. Değişen galiba, gecenin bir saatinden sonra, herkesin bir ağızdan söylediği marşlardı. Büyükler bu marşları dansetmek için çalıp söylerlerdi. Ağaçların arkasında gizlice öpüşenler ortaya çıkarlarken de nedense fazlaca gürültü patırtı ederler, "Ta ta ta taaa," diye boru sesleri çıkarırlardı.

Neval hanım, küçük kızının erkenden yatırılmasını isterdi. Ama Selmin, ilkin uyumuş taklidi yapar, sonra penceresinden, aşağıda dansedenleri seyrederdi. Odasında kendi kendine rumbalar, swingler oynardı. Birkaç yıl sonra Belgin onun, *Singing in tlıe raini* ayağının ucunu yere vura vura, Doris Day'e çok benzer biçimde söylediğini görüp şaşırmıştı. O da kardeşine *My heart belongs to Daddy'yi* öğretti. Bunu birlikte söylerlerdi. Neval hanını, kızlarını bacaklarını sallayarak, birer omuzlarını kırarak, ağızlarında ciklet varmış gibi, bu türden şarkılar söylerken görünce, her yıl biri satışa çıkarılan arsalar, katlar, köşkler benzeri üstü örtülü zenginliklerin, kadınlık denilen bir hazinenin pek ucuza gideceği kaygısına kapılırdı. Ama artık, o üstü örtülü hazinelerin korunarak değer birikimi sağlayabilmesi de Büyükdere'deki köşke dek her şeyin elden çıkarılmasını zorunlu kılmıştı. Behiç Fazıl, üç kadınlı bir aile reisi olarak bile, gelecek adına en küçük bir korku belirtisi göstermezdi. Ülkesi için korkup durmak ona yetiyor da artıyordu. "Battık, batacağız," derken umutla gözünü diktiği tek şey, kimin başbakan olacağı. O bize iyi, bu bize iyi değil. Bu kadarı da onun pek az olan enerjisini tüketmeye yetip artıyordu zaten. Karısıyla kızlarına karşı egemenliğini hem de sesli sesli koruyabildiği bir tek köşeciği vardı: Radyoda haberleri dinlemek. Köşkün her yanından kolayca işitebilsin diye, iki radyoyu da haber saatlerinde sonuna dek açardı.

Birkaç yıl sonra yine salonları, balkonları dolduran marşlar. Öğle saatlerinde "Kore'den Anayurt'a Selam". Ardarda, makineli tüfek patlamaları gibi, kesin, keskin tınılarla sayılan adlar, adlar... Yıllar önce annesinin: "Savaş bitti, savaş bitti!" haykırışıyla boynuna sarıldığı ân

Selmin'in aklında nasıl 'alelâde bir baba'nın bir türlü şekillenmeyen gölgesi kalmışsa, marşlarla sayılan adlan işitirken de bütün erler, erkekler Belgin'in ardında bıraktığı cinsellik kokusuna üşüşmüşler sanırdı. Çünkü, o adların radyoda sayılıp durduğu günlerden birinde, Belgin'in erkek arkadaşlarından biri, balkonda, öteki arkadaşına: "Bu kız nerden geçse ardında bir cinsellik kokusu bırakıyor birader," demişti. Selmin hemen balkonun altındaydı. Burnuna, ad veremediği bir koku çalınmıştı. Radyoda, "Kore'den Anayurt'a Selam" saatinde erlerin, erkeklerin adları peş peşe sayılıyordu. Hasret... Hasret... Ölenler... Kalanlar... Dönenler... Gidenler. .. Hepsi, her şey bu kokunun peşindeydi sanki. Selmin'e hep öyle gelirdi. Ölüme benzer o kokuyu anlamaya çalışmıştı. Bir takıntı. Hep aynı arayış. Bir kez bulduğunu sanmıştı. Çok güçlü bir biçimde duymuştu. Başı dönmüştü. Bayılacağını, öleceğini sanmıştı. -Kore askerlerinin ölürken çok mutlu oldukları, bu ölümle onurlandıkları, yüceldikleri söyleniyordu. Selmin ondörtlerinde olmalı- Oysa, Ferit Sakarya, yatağın üstüne yüklüce bir para bırakarak çekip gitmişti. Selmin, pek az önce bu adamın koynunda, o dorukta ölmüş olmayı istemişti. Orada ölememiş olmanın acısını ise Murat'tan çıkarmak... -Sonraları, Murat da el etek çektiğine göre, kendinden çıkarmak, kendi canını yakmak...- Demek kolay ölünmüyordu? Hangi yolla olursa olsun, en azından yaşar gibi yapılıyordu.

Kuşların, bütün yaz pencerenin önünde sürekli şakıdıkları loş, geniş yatak odasında annesi, aynalı pirinç karyolasına sırtüstü uzanmış, bacakları ayrık, böyle, yok şöyle: Haliit, bak işte, şöyle, şöyle... Dizler bükük, kalçalar çalkalanarak...

Atkılı rugan pabuçları, ipek örgüsü apak çoraplarıyla, bir şey mi soracaktı, bir şey mi isteyecekti; annesinin odasına sessizce girmiş, daha da sessizleşerek olduğu yerde kalakalmıştı. Bacaklar ayrık, dizler bükük; annesi kalçalarını çalkalamakta... -O çirkin adamın Pendik burnundaki katında... O adam da Selmin'i böyle seyretti.- Kuşlar delisek şakır, pirinç karyolada etine dolgun bir kadın, bu şakımalarla uyum içinde çalkalanır.

Gözkapakları yarı örtülü. Derken, o gözler can çekişen bir hayvanın gözleri gibi bulanık bir aklıkla açılmıştı. Gözbebekleri yoktu. Donuk bir aklık. Kalçaların çalkalanması, bir ileri, bir geri gidip gelişleri, minicik iki haykırıştan sonra bitivermiş. İki bacak arasındaki el yine aynı yerde, ama hiç kıpırtısız. Ancak, gözlerdeki o aklık, hele o ölüm kıpırtısızlığı. .. -Ayy, öldü, öldü!.. Anneciğim! .. Halit, yetiş!... Ölüyorum...-

Seli'nin burnunda belli belirsiz bir koku. Lağım kokusu değil. Balkondaki delikanlıların 'cinsellik kokusu' dedikleri kokuya yaraştırdığı bir koku; annesini yatağının üstünde ölüvermiş sandığı an değmişti burnuna ilk kez. Babası öldüğü zaman da burnuna çalınmıştı. Yıllar içinde, nerede bir ağızdan kuş yaygarası, nerede bir ağızdan haykırışan çocuklar, nerede kornalarını öttüren arabalar, Boğaz'ın sularında birbirini serkeş bıçkın selamlayarak geçen tanker, vapur düdükleri işitse; nerede deli çılgın bir müzik; nerede ölüm; Selmin'in burnuna hep aynı koku çalınır. Kalçalarında gizli bir devinim boy göstererek. Adlar.. adlar.. sağlar.. ölüler... Ölümden kaçmak, sahneye fırlamaktır. Müziğin coşkulu vuruşları, kalçalarında gizli devinim, pirinç karyolalarda baygın kalmak. Her sevişmenin ardından ise bir mutsuzluk, doyumsuzluk: Annem öldü mü, ölüyor mu? Murat'ın minicik minicik öpüşleri, tüysü dokunuşları. Artan bir doyumsuzluk, çoğalan mutsuzluk: Ölmüşüm gibi sevme, yaşıyorum!

Sanki Ferit Sakarya ile bitmişti tedirginlik. Tam bir doygunluk. Kıpırtısız kalakalış: Ölüm. Ölüm.

Oysa annesi ölmemişti işte. Piyanoda, *Papatya gibisin beyaz ve ince'yi* çalıyordu. Günbatımında keskinleşen manolya kokuları. Geniş, esmer gölgeler. Behiç Fazıl, ayaklarını sürüyerek salonda radyoyu açmaya giderken ise, Neval hanımın yüzünde küçümsemeyle beklenti karışımı bir anlam: Affedersiniz ama Behiç Bey, merak edip duruoorum, ne zaman aklınıza gelecek de, zevcenizin yanına? ..

Yoo, böyle değil. O akşamüstü değil. Annesi herhalde çok önceleri bir yastıkta kocamaktan umut kesmiş olmalı. Behiç Fazıl, çok daha öncelerden beri ayrı bir odada yatıyordu. İçtiği purolar nedeniyle korkunç horluyormuş da. "Nedir bu böyle kuzum? Musluk tamircileri bile sizin kadar horlamazlar, eminim!"

Behiç Fazıl, öğle uykularını hiç aksatmazdı. Selmin'in açık seçik anımsayabildiği şeylerden biri de, annesinin sinirli sinirli böyle söylenişleri. Nedense başka bir örnek göstermezdi. Her kezinde, kocasını kıyasladığı kaba saba adam, 'o alelade baba', hep bir musluk tamircisi olurdu. Zaten, en gerçekdışı bir olay gibi andığı her şey, en gerçek olanı değil miydi: Evet efendim, zevcim, ben kızlarımla Hilton' da bir kadeh bir şey alırken vefat etti! Evet efendim, Büyükdere'deki köşkü bozuk para gibi harcadım gitti! Zaten benim için bozuk paradır o. Evet efendim, iki kızım birbirine hiç benzemezler. Çünkü ben Selmin'i başkasından yaptım! .. Evet Selmin evet, sen bu zarif görünümün altında kaba saba bir ruh taşıoorsun! Kolayca küfredebilioorsun, çünkü mayanda bu var...

Seli, ayrık bacaklarını bitiştirmeye çabalarken gülmeye başlıyor. Hıçkırıkları andıran kıkırdamalar: Halit beyle tanışmak ister miydiniz Neval hanımefendi? Daha çok gülüyor: Şimdi.. şimdi Halit'i görse... Ayakların kokuoor Halit, benden uzak dur lütfen, derdi!.. Musluk tamircisinin ayakları kokmuyordu herhalde. Belgin odalarda dolaşıyor, banyolara girip çıkıyor, ardında keskin bir cinsellik kokusu bırakıyor, olur mu? İnsan kızıyor, kıskanıyor, başı dönüyor. Behiç bey, Behiç bey, ne zaman akıl edeceksiniz de zevcenizin yanına?.. Neredesiniz anneciğim, sevgilim, hâlâ kerimeniz Belgin'e açtığım galeride mi oturuoorsunuz?.. Arkası yüksek koltukta?.. Ben paşa torunuyum! Çalışılır mı, çalışmak ne demek? .. Otur.. otur... Galeriye geleni gideni ince süzgeçlerden geçir. Çıkıp gidenlerin ardından gül; Gördün mü rezaleti sevgilim? Kadın, Paşabahçe'nin adi porselenini Romanoflardan kalma bir parça sandı! Belgin'le bir olup gülüşürler.

Seli de gülüyor. Gülerken hıçkırık tutuyor: İkisini.. ikisini tek başına yüklenip götüren kim?.. Kim? O sıralar. . el üstünde tutulurdum.. ben.. musluk tamircisi olmasa, siz, yaaa? .. oraları kalkmayan paşa babalarla, paşa dedelerle, kocalarla mocalarla.. gözünüz sırım gibi adamlarda kala kala.. ah ne kaltaklarsınız siz, ahhh.. canlarım benim!.. Halit'i vermem. Yoo, artık onu vermem... Hem.. hem Halit yalnız bileğini incitmekle kalmaz.. kemiklerini kırar valla, yaaa! .. Hadi, hadiii.. söyletme beni...

Gerçekten de Selmin'in annesiyle ablasını tek başına yüklenip götürdüğü yıllar bunlar: O galeride hep eski tablolar, antika eşyalar satılacaktı. Selmin, ne olsa ikisinin de âsâr-ı atika görgüleri var, diye düşünmüştü. Belgin, belki yaşamına bir anlam verebilirdi, toparlanırdı. Annesi, eski günleri yaşar gibi olurdu. İşte yüksek arkalıklı koltuğunda oturmakta. Başında türbanı, işaretparmağında aile arması yüzüğü; gözlerini iyice kısarak gireni çıkanı süzmekte. Bu kadarı çok iyi, çok güzel. İşte, görmüş geçirmiş, soylu soplu bir aile. Saygın. Belgin'in çevresinde genç genç yeni sevdalılar. Belgin, ne zaman yıkkınlık belirtileri gösterse, Samsunluların biricik oğlunu kendisinden uzaklaştırdıkları için bunalıma düştüğünü ileri sürerdi, ama galerideki uğraşı, bu yeni ilgi, ona oğlunu unutturmuş gibiydi. Hâlâ hoştu. Ana-kız antika eşya ortasına yaraşıyordu. Alım-satımı pek beceremiyorlardı: Selmin, sahne sözleşmeleri, bu yolla girdiği bir çeşit iş yaşamı deneyimleriyle onlara yardımcı olmaya, gözlerini açmaya çalışıyordu. Bazan üçü bir olup gülüşürlerdi. Paranın sözünü bile etmeyi sevmiyorlardı ki, hangi deneyim nasıl kullanılır bilsinler. Düşünmeden, hesapsız kitapsız harcamaya alışıktı onlar. Pazarlık ayıp. Aklına eseni yapamamak, en büyük yıkım. Gülüşürlerdi: Selmin, sevgilim, bu geridona ne fiyat demiştik biz? Yine gülüşürlerdi: Kaça almıştık ki? Belgin, gülüşseler de çarçabuk sıkılırdı: Boşver, müşteri yarın gelirse bir şey yaparız. Sana da bir cin tonik hazırlayayım mı? Yoo, ben programdan önce içmem biliyorsun. Sonra.. Murat, fakülte çıkışı beni buradan alacak.

Anne, beklerken şuna bir bak. Karı yırtmacı oransız bir yerde kesivermiş gibi geldi bana.

Annesi, dudaklarını ısırırdı: Ah Selmin, mayanda mı var nedir, nerden çıkarıoorsun böyle 'karı' falan diye konuşmayı? Yakışmıoor...

O aynı Neval hanım, o aynı galeride, o aynı yüksek arkalıklı koltuğunda parmak uçlarını Belgin'in en son, en genç oynaşına öptürmekte: Ah ne şeker çocuk bu böyle!

Giderek bununla yetinmemişti. Göz süzmüş, iç geçirmişti. Derken, o 'şeker çocuk', nasıl olduysa olmuş: Belgin'in kıskançlık krizlerinden mi yılmış, ondan umduğu parayı mı alamamış, yoksa Neval hanımın, bir yandan da kızını ona karşı kışkırtmalarına mı öfkelenmiş; bir akşam, galerinin kapanacağı saatlerde, koca bir şişe votkayı da devirmiş olarak; başında türbanı, boynunda hanı ipekten uzun eşarbı, yüksek arkalıklı koltuğunda kurumlu kurumlu oturan yaşlı kadını bileğinden yakaladığı gibi, büke büke: "Kes be zırıltıyı, bunak sen de!" diye bağırmaya başlamış; Neval hanım da acılar içinde kendini yerlerde bulmuştur. Bu 'şeker çocuk' hâlâ bağırıyormuş: "Göz süzüp duracağına, parmağındakini ver, seninle de geleyim!"

Neval hanımı asıl sarsan, içinden geçenin anlaşılması değildi herhalde. Bunun öyle uluorta açıklanıvermesi... Selmin'e, bu olayın ardından ilk karşılaşmalarında, uzun uzun, şimdiki gençlerin dillerinde kemik bulunmayan birer terbiyesiz olduklarından yakınmıştı çünkü. Kuşkusuz bileği de çok sızlıyordu. Neyse, kırılmamış. Ama kemik çatlamış. Kolunu askıya aldılar. Tek elle dolaştığı o günlerinde Belgin annesinin yanına hiç uğramamıştı. Onun galeriye gelmesini de istememişti. Ana-kız günlerce dargın durmuşlar; -böyle zamanlarda Neval hanım, Murat'la ilişkisi onunla birlikte yaşamaya dönüştüğünden beri ayrı bir evde oturan Selmin'e giderdi- Murat'ın tutkusunu olduğu gibi, hattâ mutluluğa benzer bir duyguyla alan; sahnede, müzik eşliğinde boy gösteren içsel fırtınaları

biryana, dengeli, dingin bir yaşam sürdüren Selmin, annesiyle ablasının arasını bulmak için epey yorulmuştu. İkisi ne birlikte, ne ayrı olabiliyorlardı zaten. Selmin de, Murat'la ilişkisinde annesini sürekli olarak çok yakınlarında görmek istemiyordu doğrusu. O günler içinde, tanıdıkları sorarlardı: "Bileğinize ne oldu Neval hanımefendi?" Yaşlı kadın, burnundan kıl aldırmadan, hep öyle tepeden bakarak yanıtlayıp durmuştu onları: "Hiç efendim, hiç... Bir dikkatsizlik!.."

Sözde Belgin'le gravürleri asıyorlarmış, -öyle nefis gravürler ki, dalmamak, dikkatsizlik etmemek ne mümkün?- ayağının ucundaki koca pirinç mangalı görmemiş. Duvara da tutunamamış, çünkü hemen orada Râkım Efendi'nin pek değerli hüsnühatlarından biri asılıymış. Demeye kalmadan... "Bir ânda oldu olanlar!" Böyle oluyor zaten; her şey hep bir ânda oluyor: -Büyükdere'de, banyodaki musluğu değiştiren karayağız delikanlı atletiyle çalışıoordu. Fevkalâde sıcak bir gündü. Bir ânda başım döndü, gözüm karardı... Belgin'in sevgilisini pek şeker, pek dayanılmaz bulduğumu fazlaca belli ettim demek ki?-Ama, küçük kızına yalnızca şöyle dedi: "Ahh bu benim sabırsızca davranışlarım! . ." Kendini ilk kez böyle, bu kadarcık eleştirmişti.

Selmin, annesine kızamamıştı. Salt korkmuştu. O gün de korkmuştu. Acınmayı hiç istemezdi. Belgin'e baktıkça, onunla konuştukça da korkuyordu.

Seli, dizinin sızladığını algılıyor. Hâlâ çukurun orada, doğrulmaya çabalarken, her şeye karşın o günlerin pırıltılı, hâlâ güven dolu günler olduğunu buluveriyor: Galeriye hayranlarım gelirdi. Afişlerde en üstün bir altına yazıldım ben, işitiyor musun Halit? Hayır, işitmiyorsun... Yoksun. Nerdesin? Murat'ı bir kez öpsem, mutluluktan uçardı... Sana her şeyim fedaaaa.. yine...

Murat'ı bir kez öpse, delikanlı mutluluktan uçardı. O gün üç beste birden yapardı. -Murat kim, be?- Murat şimdi, olup olmadığı belirsiz; yarı

uyuşuk, yarı tedirgin, karabasanlı bir uykunun düşü. Önce Murat'ın annesinin, uzun bir süre sonra Murat'ın dayısının galeriyi ziyaretleri de bir düş. Murat, birlikteliklerinden kaç yıl sonra, "Evlenelim," diye tutturmuştu. Evlenelim.. ama durun bakalım, bu Selmin nasıl bir kadın? Köklü bir aileden mi? İyi bir ev kadını mı? İyi bir eş mi? "Yatakta hiç fena değilsin!" Kavun koklandı. Dayı kararını verdi. Bedelini yatağın üstüne bırakıp gitti. Her başarılı işadamı böyle olur. Ahh anneciğim aah, senin o sabırsız davranışların!.. Samsunlularla kırılan umutlarını Eskişehirlilere bağladığını bu kadar da 'hiç oralı değilmiş gibi' belli etmesen olmaz mı? Kaçırdın işte! Şimdi size kim bakacak? Yeni taşralılar, eski taşralılar mı be!.. Kurt hepsi, kurt!.. Murat'ın saflığını sana yedirirler mi? -Murat kim yahu?-

Murat'ın çok derinlerden, başka bir dünyadan gelen sesi: Ben yalnız seni ve müziği seviyorum. Çocukken Kısmet'i de böyle severdim. Onun için ölebileceğimi sanırdım. Bir ülke, bir millet de böyle mi sevilir? Yaşıtlarım bunun için ölüyorlar. -Ağlardı.- Ben de ölebilirim. İçimde büyüyüp duran, ama bir türlü notalara dökemediğim o müzik gibi, senin için de ölebilirim. Bu ses. Selmin'in içi yırtılırdı: Böyle konuşma, böyle konuşma! -Kısmet'in batsın! O bozdu zaten aramızı. .. -

Murat'la kulüpteler.

Masada başkaları da vardı. İçki içiyorlar. Ferit Sakarya belki gelecek. Mutlak gelecek. Galeride bana nasıl baktığını biliyorum, diye geçiyordu Selmin'in içinden: Elimi sıkarken ürperdim. O da ürperdi. Gelir, gelir... Geldi işte. Ne hoş adam. Ona aşığım! Bu hırt da, Tahsin midir, nedir; sulandıkça sulanıyor. Aldırmıyorum. Murat artık canımı sıkıyor. Onu bırakmalıyım. Dayısı bize yaklaşıyor. Geniş, rahat gülüşlerle.. birinin elini sıkarak, bir başkasının yanaklarından öperek.. geliyor...

Selmin, galeride yakalandığı ürpertilere yeniden yakalanmıştı: Belli etme! Belli etme! Bırak Tahsin de sulansın sulandığı kadar. Ferit Sakarya'yı beklemiyormuşsun gibi yap. Hiçbir şey duymuyormuşsun gibi

yap! Murat'ı üzme. Herkes ülkesini, milletini seviyor, o da seni seviyor. Onu bırakma. Seni bırakmasın. Ferit Sakarya, Murat değil. Hiç ilgilenme. Hiç ilgilenmiyor-muşsun gibi yap.

Ferit Sakarya'nın büyük, güçlü eli omuzuna dokunmuştu; "Merhaba." Selmin, hiçbir şey olmamış gibi yapamamıştı.

Seli ürperiyor. Bozkır gecesi, bütün serinliğiyle üstüne abanıyor. Murat, geldin mi canım? Çok mu acı çektin? Bu kez de Murat'ın yeni edindiği sesi. Nefret dolu, düşmanca: Çocuktum. Toydum. İnsan sever, tutulabilir. Ama senin gibi birini bir ülkeyle, bir milletle nasıl karıştırabilir? Yaşamadan bilinmiyor.

Seli, yaralarının acısını duymuyor artık. Ancak, üşüyor. Çıplak omuzlarını kollarıyla sarıyor. Karanlık. Çıplaklık. Korunaksızlık.

"Haliiit!"

Uzaktan ayak sesleri işitir gibi oluyor. Çok daha uzaklardan güm güm silah sesleri. -Marsanların yalısından martılara ateş edilirdi.-

İlerdeki uzun, kemikli gövde bir ân duruyor. Dönüp, homurdanarak geri yürüyor. Az sonra Seli'nin omuzbaşında duruyor:

"Bağırma. Yürü."

"Evet.. yürüyelim... "

"Hadi, aç pergelleri... "

Yeniden önüne düşüyor, gidiyor.

Gidiyorlar. -İskarpinlerim nerde? Elimdeymiş.. hayret!.. Giyelim şunları... Bekle be abicim, giyelim şunları... Peki Halit, tabii.. yürüyelim ... Ama beni kimse küçültemez.. anlaşıldı mı? Ehhh, girsene be! İçine ettiğimin iskarpini!..-

İncecik ökçeler üstünde çok hoş yürürdü. Marsanların yalısında her zaman görgüsüz şıklıkta bir topluluk olurdu. Selmin, saçlarını tepesine sıkıca topuz yapardı. Yalnızca, kulaklarına su gibi akan küpeler takardı. Oralarda Selmin Rifatzâde'ye şarkılar söyletilmeye kalkışılmazdı. Ancak Selmin'in gönlünden kopmuş gibi yapması gerekirdi. Ağırbaşlıydı. Konuktu. Eskişehir' de sahneye ökçesiz, hemen hemen düz sandallarla çıkmıştı.

'Halkı için, ezilen kadınları için' söylemişti. Yıl altmış dokuz muydu, yetmiş miydi? O zamanlar böyleydi. Yaşam ne kadar zengindi. Murat ne kadar toy! Tutkusu ne kadar çiziksiz. On yıl! -Cehenneme kadar yolun var iskarpin gibi!- Ne biçim seviyorsun Murat? Böyle mi sevilir? Sen daha neden hoşlandığımı, neyi istemediğimi bile öğrenemedin. Öğrenemeyeceksin de! .. Yeter canım, anan değilim ya senin! Benim derdim bana fazla geliyor, anladın mı? Annemle ablamı çekip çeviren, geçimlerini sağlayan sen değilsin herhalde! Senden çocuk bile olmuyor...

Gökteki barış güvercinleri teker teker vurulmuştu. Sıra martılara gelmişti.

Gecekondular seyreliyor. Yıldızlar daha belirgin seçilir oluyor. Seli, bir dağ başında yapayalnız kaldığını sanıyor: Uçacağım, uçacağım!..

Selmin'e eroin bulan adam, onu ne kadar ürkütücü biriyle tanıştırmıştı. Hem Halit'e çok benziyor, hem hiç benzemiyor. Pendik Burnundaki katında... Koltukların kol dayayacak yerlerinde oymalı aslanlar, dili dışarda kurtlar, yırtıcı gagalarıyla kartallar... Tavanlarından dikenli topuzlar benzeri lambalar sarkan bir ev. Sarı başlı çivilerle al yapay deri geçirilmiş bir barı, barın üstünde çoğunun içi boş içki şişeleri vardı. Şişelerden ikisi çok büyük. Galonluk viski şişeleri. Frukoyla karıştırarak içiyordu adam viskiyi. O boş şişelerden birinin ağzına da tıpa yerine pinpon topu konmuştu nedense. Sonra, barın bir köşesine asılı, tahtadan iri taneleriyle koskocaman bir tespih. Adam telefonlarda sürekli, "Kırk küçük

o yana, kırk uzun bu yana!" diye konuşurdu bağıra bağıra.... Yorganı yemyeşil satendendi. Satene yapay inciler işlenmişti. Başucu lambası, abajurunda ışıklı balerinlerin döndüğü cinstendi. İlk görüşte "Aman Tanrım," demişti Selmin içinden. "Aman Tanrım! .. " Duvarlara seloteyple tutturulmuş çıplak kadın resimleri. O fotoğraflardaki kadınların meme uçlarına, göbeklerine, altındaki kıllı bölgelerine, hatta dudaklarının çevresine batırılmış kırmızı başlı raptiyeler, toplu-iğneler. Çıplak kadınların gözleri de çakıyla oyulmuştu. Banyo muslukları altın taklidiydi. Duvarları eflatun üstüne acayip geometrik şekilleri olan fayanslarla kaplı. Adam, en sonda, yattığı kadının bir de kendi kendine doyuma ulaşmasını istermiş. Bunu seyretmekten haz duyarmış. Pendik'teki o evde, adamın huzurunda, bu gösteriler birkaç kez yinelenmişti. Selmin gözlerini kapar, kendini, kuşların çılgınca şakıdığı loş bir odada düşünmeye çalışırdı. O kuş şakımalarını, loş odayı bulur bulmaz da sessizce annesini seyretmeye koyulurdu. O zaman adamın isteğini yerine getirmesi güç olmazdı. Giderek kuşlar öyle kışkırtıcı biçimde şakır, küçük kız öyle hızlı büyür, -Murat da on yılın içinde büyümüş, kocaman adanı olmuştu, içgüdüsel her şeyi son bulmuştu.- Ferit Sakarya'nın iri sıcak elleri genç kadının teninde öylesi ustalıkla dolaşırdı ki, ürkütücü adama haz vermenin yerine, haz alma duygusu geçerdi. -Fakat o adanı ne yapıyor böyle? Elindeki, ucu dikenli topuzla biten demir de ne? Lambalar.. lambalar... O lambalar, bin parça aynalarıyla tepesinde kocaman ışıldaklar benzeri dönüyor, dönüyor: Selmin kendini binlerce yüzüyle görüyor, bu çoklukta yitiyor:- İsterseniz bana Seli deyin, isterseniz Meli deyin... Boşveeer. Tamam, dedik ya abicim, tamam!

Aynalı topuz gözlerinin önünde dönüp duruyor.

Ayyy!.."

Seli, artık tek adım atamayacağını, yukarı doğru hiç tırmanamayacağını sanıyor. Ne kadar çok kan. Pendik'teki evde, dikenli, aynalı topuzdan her yana saçılan kan. Boş içki şişelerini ağzına dek

dolduran kan. Bütün bu kanlar, kulakları sağır edici bir gürültü, mikrofon cızırtıları arasında bulanık salonlara, kusmuklu balgamlı caddelere, duvar diplerine taşıyor. Rakı kadar kan akıyor, bira kadar kan akıyor: -*Çalıp kaçtığın senin / Günahım değil benim/ Alıp gittiğin inan/ Yanan yüreğim hakkı*-

"Haliit, tut beni!"

7

Birkaç adım daha atıyor; peronlara açılan geniş kapının iki yanına eşit uzaklıkta konmuş banklardan birine çöküyor. Şimdi çöktü. Omuzları da çöktü. Soluk soluğa: İşte geldim! Geldim!

Eskişehir tren istasyonuna vardığı halde, o büyük hızla hâlâ koştuğunu sanıyor.

Koşunun son saniyesi. İp göğüslendi. Yüreğinin çılgın atışları ise, daha da artarak sürüyor. Belki bir çalarsaat, tam şu ân, yırtınarak çınlamaya başlamış; Kısmet'i, bütün ağırlığıyla üstüne çöken bir karabasının pençesinden kurtarmış. Biten bungunluk, başlayan yürek çırpıntıları. Hangisi ötekine baskın, belli değil. "Çok sıkı bir beş bin koştuktan, bir on ikinci, on üçüncü turdan sonra, beynini sesin, sözlerin, ısının, ışığın, kanın, kasların; bütün duyuların ve duyguların; acıyan tabanların, yanan gözlerin, gecikmişlik yıkkınlığının, yetişmişlik sevincinin o.. o .. -neydi? müthiş, evet- müthiş uyumu sarmış. Olağanüstü bir hızla koşan bu gövdenin, önüne gerilmeye zamanı yetmeyen geceyle uyumu; üşütüp ürpertmeye yetişemeyen esintiyle uyumu. Her şeyin birbirinin dokusunda eriyerek yepyeni bir maddeye, bir kimliğe; yepyeni bir varlığa; özünde o.. o.. o müthiş, evet müthiş enerjiyi barındıran çekirdeğe dönüşmesi.." -Öforya derdi buna Ufuk. *Euphorie!* Bunları tıpatıp böyle mi söylerdi? Fakat, nasıl olur? Ufuk'u unutmuştum. Bana söylediklerini unutmuştum. Sevişmenin ne olduğunu unutmuştum. Dudakları tenimde dolanırken bunları söylemişti. Unutmuştum. Unutmam. Ufuk'tan çok, pek çok uzak durmam gerektiğini öğrenmiştim.

Kısmet, dehşetle sevincin kesiştiği noktada. Hızın hızı sürüyor. Bütün benliği sonsuz, büyük bir uğultu: Geldim! Geldim!

Elini, oturduğu bankın tahtasına sıkıca yapıştırıyor. Az sonra parmakları tahtadaki incecik çentikler üstünde gidip geliyor. Birinin tahtaya kazıdığı yazıyı, kör alfabesi söker gibi sökmeye çalışıyor: Ö.. L..Ü . . parmaklarını kaçırıyor; sonra yeniden dolaştırıyor tahtada: Ö..P..Ü..Ş.., yok, değil, değil; Ö.Z..GÜ..R..L.. -Herhalde karıştırıyorum.- Elini sert pürtüklü tahtadan çekiyor. Kendini de biraz daha geriye çekiyor.

Abant Gölü kıyısındaki Özel İdare barakalarının tahtalarına birtakım adlar, tarihler kazınmıştı. Melek-Zühtü. Özcan-Si-bel, Aşkımsın. 7 Temmuz 1967. M. Çok mutluyuz 1959. Aynı yerde, ama bu kez tahtalara değil boşluğa yazılmış bir tarih, bir yazı daha: Eylül 1970, balayı! Çok mutsuzum.

Koşmuyor. Duruyor. İşte orada, göl kıyısında mavimsi, saydam kanatlı kırlangıç sinekleri, Kısmet'in önünde uçuşuyor, sazlara konup kalkıyorlar. Burnunun dibinde bir bölük tatarcık, akşam yakarcaları döneniyor. Sabahları, ormanda bir karasinek ordusu; kulaklarında uğuldayıp duran bir oğul. Öğle sonu kırlangıçlar. Gelinle güveyin yatıp kalktıkları odanın penceresi önünde, çamlarla duvar arasında, sinek oğulundan biraz daha geniş çemberler çizerek, hep bir ağızdan ötüşerek... Geceleri lokantada çok gürültülü bir müzik tahta tavanlardan gelinin beynine beynine vurarak... Masada pembe şarap; güvey, gelinle pembe şarap içilmesi gerektiğini düşünerek... Gece yarısından sonra; duştan akan suyun sesi, o illet cızırtı...

Kısmet, Orhan duştan çıkıp yeniden yanına uzanana dek battaniyeyi kafasına çeker, sürekli yinelerdi: Çok mutsuzum, çok mutsuzum.

Abant Otel'de düğün bittikten, konuklar gittikten, kalanlar odalarına çekildikten sonra -annem, İclâl halam ve kızları ayrı oda tutmuşlardı, kocaları işlerine dönmüşlerdi.- gerdek gecesinde Orhan'a öfkelenememişti bile. Hiçbir iç kırıklığı duyamamıştı. Tuzla buz olmuş bir yüreğin, ondan öteye kırılamayacağını bilmişti. "Bir yıl çocuk

yapmayacağız, hakkındaki söylentiler yanlış çıkana.. çıkana kadar... " Orhan'a acımıştı galiba.

Kendisi deneyebilirdi. 'Kız oğlan kız' olduğunu bilebilirdi, ama ya başkaları? Uygar görünme çabası Orhan'ı yıkıp bitiriyordu herhalde. 'Kanlı çarşafın gösterilmesine de karşıydı. Gelgelelim, başkaları? Başkaları olmasa aldırmayabilirmiş! Duştaydı. Suyun o illet sesi! -Annem yıkanıyor. Hacer' e sırtını ovduruyor. Çay yapılmıştı. Birlikte içecektik. Kimse görmüyor.- Araba rampadan aşağı kayıyor, kayıyor, bir takla atıyor. İki çığlık, üç çığlık, pek çok çığlık. Değirmen taşlarının hızla dönüşü, acıyan bir yürek, ezilen, dağılan günler, aylar, savrulan yıllar. Kimse görmüyor. Durdu duracak derken yeniden hızlanan vuruşlar! -Yüreğim çatlıyor. Duracak... Bu kez duracak...- Hepsi, her şey korkunç bir UYUMSUZLUKLA... Koşmuyor, duruyor. Sinekler, böcekler, kuşlar, hepsi, oldukları yerde döneniyorlar, uğultularla.

Gözüne ilişen levhada İstasyon Emniyet Amirliği yazısı. Yine yürek çırpınışları. Yine gözetliyorlar. Emniyet Amirliği. "Tepeden mendil kadar bir delik açmışlar, oradan iğrenç sırıtmalarla bağırıyorlardı bana: Kız çıktın, kadın yapalım mı?" -Kardelen, böyle anlatmıştı. Galiba her şeyi de söylemedi. Tutuktu. Uzaktı.- Kimseye hiçbir şey söylemedim. Sustum. İnatla. Çok oldu. Geçti. Geçti. Hepsi geçti. Ben koştum. Hâlâ koşuyorum. Burada oluyorum. İstasyon Emniyet Amirliği'nin yanı başında, bir sıranın üstünde oturuyorum. Onlar beni korurlar, koruyacaklar. Tren gelecek. Geldi. Ben bindim. Gidiyorum. Tren gidiyor. Durmadan, durmadan koşuyorum. Her yana yazıyorlar. Özgürlük!.. Özgürlük! .. Daha hızlı koşuyorum. Koşuyorum...

Oysa koşmadı. Yürüdü. Yediler semtini, parkın çevresini yürüdü. *I I* Eylül Caddesi'ni geçti. Hamamyolu geride kaldı. Köprübaşı ile İstasyon Caddesi arasındaki sinemalara yaklaşmadan... Porsuk Caddesi'nde, kapılarını erkenden ve içerden kapatıp, sabahın beşinden sonra açan;

sarhoşlarını, kusmuklarını dışarı salıveren gece kulüplerine, Kulüp Çakıl'a, Kulüp Vil-la'ya yakın gelmemeye en büyük özeni göstererek aşılması gereken bütün yolları aşmıştı. Eskişehir'in bir ebesi, bir iğnecisi gibi, korkacak, gocunacak hiçbir şeyi yokmuş gibi; böyle bir hızla yürümüştü. Hanım hanımcık.

Demiryolu köprüsünü görünce sabırsızlanmış, koşmak istemişti. Yine de koşmamıştı. Bunu iyi biliyor. Kendisini bir ebeye, bir iğneciye, nöbetçi eczacıya; böyle işte, saygıdeğer ve zorunlu bir işi yapmaya, bir görevi yerine getirmeye giden, o görevden dönen insanlara benzetmeye çalışarak yürüdüğünü...

Gar Lokantası'ndan, yazlıklarını giyinmiş bir hava teğmeni çıkıyor. Hafifçe sendeliyor. Kısmet, annesinin bu geceye göre çok daha genç yüzünü görüyor, bu geceye göre çok daha genç sesini işitiyor: Yollarda gülme. Havacılara mavacılara rastlarsanız, başını sakın yerden kaldırma, sakın yüzlerine bakma. Bu havacı milleti!.. Akılları fikirleri hep karıda kızdadır onların!

Kısmet, oturduğu yerde büsbütün karanlığın içine çekiliyor: Teğmeni görmemiş gibi yap, ondan ürkmemiş gibi yap, İstasyon Emniyet Amirliği de orada yokmuş gibi yap! Yok, zaten Kardelen'e de bir şey olmadı. Sevmediği, iğrendiği adamlar onu kızken kadın yapmadılar. Zaten üç gün sonra evlenecek. Ak gelin çiçekleriyle, Tahir'in kadını olacak o. Kardelen'e kar çiçekleri yaptım. Ona ne kadar yaraşacak! Ya Tahir, o çiçekleri başına çalarsa? Ya, kız çıkmadın, kadın çıktın, diye öldürürse onu? Ya, kız çıksan bile bekle, ben de dişimi sıkar beklerim; çocuğun benden olduğu iyice anlaşılsın, derse? Üç ay mı, dört ay mı geçti; Köprübaşı'nın orada vurulan gencin cenazesinde olaylar çıktığı söylendi. Yer yerinden oynadı, deniyor. Oğlanlar öyle, kızlar böyle vuruluyor. Abant'ta vuruldum. -"Hakkında söylentiler var."- Gencin vurulduğu o Köprübaşı'ndan bu saatte, tek başına, üstelik Eskişehir'in yerlisi bir genç kadın olarak nasıl geçersin?

Nasıl göze alabilirsin? Böyle işte. O günden bugüne vurulan, dövülen, yıkılıp kırılan, tuzla buz olan her şeye karşı çoktan durmuş bir yürekle. Hiçbir şey olmamış, hiçbir şey olmuyormuş gibi... Bismillahirrahmanirrahiiim! Dedem sayıklıyor, elimi yakalıyor, orasına götürüyor. Hiçbir şey olmadı. Olmuyor. Başımı çevirdim, dışarı baktım, sonra da çıktım, aldırmadım. Koşmadım! Herkes ne yapıyorsa, ben de onu yaptım. Çay içeceğiz. Annem, git kocanı karşıla, diyecek. Kocam gelecek. Yatacağız. Dokuz ay, on gün dayanamamıştı ama. Acı çekiyormuş. Göze almış. Koşma. Sakin sakin yürü. Hiçbir şey olmadı, hiçbir şey olmuyor...

Yüreği dörtnala, ama kendisi yürüyordu. Ufuk, 'öforya' derken, herhalde bunu söylemek isterdi. Dudakları tenimde. Kendimi kaçırırım. Bana hak verir. Bana hak vermesini istemem. Neden Ufuk? Yeniden, bu gece, neden hep o? Ufuk, bitti. Bitmemiş. Hâlâ anlatıyor: "Bu öyle bir ândır ki, koşu sona ermiştir. Göğüslenecek ip göğüslenip aşılmıştır. Fakat sen duramazsın. Hız, birden bitmez. İpi göğüslesen de, dörtbir yanından "Yaşaaa!" haykırışları yükselse de sen hâlâ koşarsın. İşte belki de o ân, ikinci bir altıncı bine yeniden başlarsın sanki. O yeni binlere fazladan kırk elli metre daha eklersin. Terlersin. Yüreğin çatlar. Durmak istersin, duramazsın. Başka yolu yok. Daha biraz koşacaksın. Hızın yavaş yavaş durulacak. Sen de durulacaksın. Büsbütün tam kendin olacaksın. Hoşnutsun. Yeni bir koşuya hazırlanacak, yeniden başlayacaksın. Hızdan engelliye, engelliden mukavemete geçeceksin. Koşu dediğin böyle olur. Bir gün koşacaksın. Sonra, artık duramayacaksın... "

Tren ya gecikirse? Ya gelmezse?

Küçük bir esinti çıkıyor. İstasyon parkında ağaçların yaprakları hışırdıyor. İlerde, rayların üstünde bir kâğıt parçası, yumuşacık bir takla attıktan sonra, kendi üstüne katlanıp duruyor. Kısmet, dağılan saçlarından bir tutamı usulca kulak arkasına sokuşturuyor. Buz gibi parmakları yanağına değince, yüzünün alev alev yandığını algılıyor: Ya hastaysam? Ya

hastalanırsam? Değil. Koşmaktan. Çok korkmaktan. Ama geldim. Burdayım. Treni kaçırmadım. Anadolu Ekspresi Eskişehir'den gece-yarısından sonra, saat bir-on beşlerde kalkar. Vaktinde gelirse... Aceleden oldu, saçlarımı toparlayamadım, ama yetiştim. Lastikli saç tokamı takmalıydım. Tombul'u öpmeliydim. Annemi kucaklamalıydım. Hoşça kal, beni merak etme, demeliydim. Ya hastalanırsam? Tek başıma kalırsam? Sokaklara düşersem, sürünürsem? Murat'ın telgrafımı alıp almadığını bile öğrenemedim. Öğrenmeliydim. Ondan sonra gitmeliydim. Beni karşılayıp karşılamayacağını bilmeliydim. Yalnız gidebileceğime inanmaz, hele gece yarısı, burada, tek başıma trene gelip... Annemleyim, Orhan'layım falan sanır. O zaman da gelmez. Karşılamaya gelmeyebilir. Hep aceleden oldu. Bugün gitmezsem, hiç gidemem sandım. İşte artık çıktım. Buraya geldim. Treni bekliyorum. Hiç koşmadığım halde yetiştim. Daha zaman var. Daha yarım saat var. Yarım saat, çok uzun. Hâlâ dönebilirim. Tren gecikirse? .. Tren tam kaçta gelir efendim? Demek gecikebilir? Çok mu gecikir? Gecikmeyebilir de? -Demek bir değişiklik yok? Hani her şey değişecekti?-

Kısmet'in gözleri, raylar arasına takılı kalmış kâğıt parçasında, bir eli hâlâ ateş gibi yanan yüzünde: Gişedeki adama bunları sormamalıydım. Elimi yanağımdan çekmeliyim. Memur kuşkulandı. Belli ediyorum. Yürürken de belli ettim. Hiç koşmadım, ama belliydi. Herkes gibi olamadım. Ama artık herkes gibi olmalıyım.

Bütün o uzun yol boyunca, içinden sık sık böyle geçmişti: Herkes gibi ol, herkes gibi olmalıyım... Herkes gibi ol, herkes gibi olmalıyım...

Sanki her köşeden bir baş uzanıyor, her adımda biri önünü kesiyordu: Nereye Kısmet hanım bu saatte? Yalnız başınıza, bu zamanda, böyle tehlikeli yollarda ne işiniz var? Ne oldu Kısmet hanım, bir şey mi oldu? Dedeniz Emin bey mi öldüler, eşiniz Orhan bey mi kovdular, dayınız Ferit bey mi çağırdılar? Onlar nerdeler, yoklar mı? Ya enişteniz beyefendi, o da mı yoklar? Kardeşiniz Murat yoklar mı, büsbütün mü unuttular sizi?

Bütün erkekleriniz sizi böyle karanlık bir gecede tek başınıza mı bıraktılar? Başka bir adama mı gittiniz yoksa, yoksa başka bir adamdan mı geliyorsunuz Kısmet hanım? Neden böyle yayasınız, bu telaşınız ne? Araba yok mu, bir taksi yok mu? Bu saatte Ada semti barut kokuyor Kısmet hanım! -Ah yüreğim, dayanmayacak! Dışına fırlayacak, burada düşeceğim, tam Kulüp Villa'ya yakın köşede, kusmukların üstüne öyle... Beni barlara atacaklar... Koşma sakın, sakın belli etme, bezgin bir ebe, bıkkın bir iğneci, gözüpek bir eczacı ol.- Ooo, iyi geceler Kısmet hanım! Nerden böyle, bu saatte? Buyrun götürelim. Buyrun bayan, birlikte gidelim. -Bir taksiye binmeliyim.- Vay Kısmetçiğim, kime böyle, bu saatte? Hey, hanım, hanım, senin eşin, erkeğin, baban, dayın, bir şeyin, korkun, namusun; hiçbiri yok mu?

Hız giderek düşüyor, ama Kısmet hâlâ sürükleniyor: Yok! Yok! Hiçbiri yok!

Çantasını dizlerine bastırıyor: Yanıma bir kitap almıştım. Onu okumalıyım. Okur gibi yapmalıyım.

Kitabı açıp, yüzüne doğru tutuyor: Böyle yapmamalıyım. Karanlıkta okuyamayacağım anlaşılır. Belki biraz şu yana kaymalıyım. Işığa dönmeliyim. Dönmeli, geri gitmeliyim. Tren henüz gelmeden, ben içine girmeden dönmeli, aynı yolları geçmeliyim. Fakat beni görürler. Orhan gelmişse, yokluğumu hemen anneme haber vermiştir. Hepsi pencerelere, kapı önlerine dökülmüşlerdir. -Polise haber veremezler, rezil olunur.- Kiracılar pencerelerden sarkmışlardır. Onlara, Ufuk'un nerede yaşadığını bile yıllardır bilmediğimi söyleyemem. Annem: Bu sefer artık keşke kendisini öldürseydi! diyecek. Ya Kardelen'e sorarlarsa? O da .. mendil kadar bir delikten o kadar iğrenç sırıtmalara, o laflara, o lafların ardından gelenlere dayanamayarak, boşanıyor o, buradan gidecek, işte gitmiş bile, derse? Başkasını seviyor, kardeşinden sonra tek sevdiği erkek o, derse? Kardelen, Ufuk'u hiç düşünmemiş olduğumu -belki de öyle

sanıyorum-nereden bilecek? Kimseye anlatamam. Dedemin başındayken bile, şöylece bir anımsayıp unuttuğumu.. kimseye inandıramam... Dönemem. Korkarım. Başlangıçta ne kadar yürekliydim. Dayıma bile telefon etmiştim. Bana gülmesini de göze almıştım. Yakın görünüşü altındaki uzaklığını... Ne diyecektim peki? Bize babalık ettiğinizi unutmuş değilim! Bunu da gülünç bulurdu. Aramadı. İyi ki aramadı.

Kısmet'in dudaklarından küçük, alaycı bir gülümseme geçiyor: Beni aramadı. Benim de onları aramam gerekmiyor işte. Merak ederler, diye üzülmem, geri dönmem gerekmiyor. Dayım merak bile etmedi, beni aramadı. Hem sürekli unutulmak, hem sürekli göz önünde tutulmak. En kötüsü bu. Evet efendim, hiçbiri yoklar! Murat yok, dayım yok, eşim yok, annem de yok, halam, eniştem de yoklar... Evim yok, namusum...

Saksılar!

Saksılar varlar.

Dağınık aklı, dağınık yüreğiyle bir şeyleri yoluna koyup, bir yerlere doğru koşmaya başlamadan önce, geride kalan saksıları unutmamış demek! Bir yolculuğa çıkılıyor ya?

Ama bu yolculuk ötekilere hiç benzemiyor. Böyle bir yolculuk öncesinde çiçek saksıları anneye, yengeye, kapıcıya falan teslim edilemezdi ki. Küveti dipten üç santim suyla doldurduğunu, saksıları tek tek içine dizdiğini anımsıyor: Çiçekler böyle kaç gün yaşar? Küvetteki bütün suyu çekene dek iyidir, yaşarlar. Daha on beş gün kurumazlar. Annem kederinden, -utancından- erir, kurur. Küçük bir çanta. O çantaya fazladan bir hırka koydum mu ben? Burası fazla esiyor. Kalksam? Kalkmamalıyım. Kimsenin ilgisini çekmemeli...

Peronda birkaç kişi gidip geliyor. Biri köylü. Öteki öğrenci herhalde. Mavi bereliler ise en çok ona bakıp duruyorlar. -Ufuk, gençlere kimse ev bile kiralamıyor, demişti. Yurtlar falan nerede, nerede kalacak bu

çocuklar? Benim kaldığım bu odaya burun kıvırma, saygı duy! Ev sahibimin de fazla yürekli olduğunu sanma haa! Sekseninde bir kadın. Dünyadan haberi yok. Bakılması da gerek.- Gülüyor. Keder, öfke, muziplik. .. Böyle bir gülüşü vardı.

Kısmet, kitabı dizlerine indirmiş, dalgın durmakta: Delikanlı yolcu olmayabilir. Elinde de, sırtında da çanta yok. Sık sık saatine bakıyor. Bir şey yiyor. Birini karşılayacak belki. Kızkardeşini karşılayacak. Genç bir kadındır. Kocasından kaçmıştır. Her şeyden. Evini, yurdunu bırakmıştır. Orhan boşanmazsa ne olur? Ne olursa olur. Avukata söylemedim. Gidiyorum, demedim. Bir şey söylemem gerekiyordu. Söyledim ya? Yakamın bırakılacağına inandığım bir şey. "Başka birini seviyorum." O zaman bile aklımda Ufuk yoktu. Resmi işler nasıl yürütülür? Bilmiyorum. Bilmem istenmedi, ben de bilmiyorum işte. Gitmek.. gitmek... Delikanlı, ablasını karşılayınca, sevinmiş gibi görünür. Oysa işte her şey yerli yerindeydi, herkesin bir köşesi vardı: Evde fazla oda yok ki. Benim yerimi mi vereceğiz? Gözlerim delikanlıya takıldı. Kurtarmalıyım. Bakmamalıyım. Kitabı yine yüzüme mi örtmeliyim? En iyisi burnumu silmeliyim. Silmemeliyim. Ağladığım sanılır. Çorabımı çekeyim. *Hayır, çekmeyeyim.* Teğmen de sendeleyerek gidip geliyor. Bacaklarımı göstermek istediğimi sanabilir. Herkes bacaklarımı göstermek istediğimi, delikanlıyla hava teğmeninin dikkatini çekmek istediğimi sanabilir. Böyle nasıl gideceğim? Ne yapacağım? Dayımdan beni aramasını istedim. Aramadı. Beni hiçbir zaman ciddiye almadı. Onun özgür bir karısı, hepsi birbirinden kültürlü, hepsi birbirinden serbest birçok kadın arkadaşı var. Deniz, her yere tek başına gidebiliyor. Ona 'meslek kadını,' diye bakıyorlar. Çiftliğe gelen Ankaralı, İstanbullu kadın arkadaşları ne kadar rahat gülüyorlar. Bana acıyorlar. Bana acımasınlar. Acınmak istemiyorum. Gidiyorum. Keşke kedimi yanıma alsaydım. Ben çıkarken, ayaklarıma sürtündü durdu. Anladı. Onu yukarda bıraktım. Beni arar o. Kapıyı tırmıklar. Ağlar. Annem de ağlar. Nasıl yapacak; artık nasıl hiçbir şey olmamış gibi yapacak? Küpeçiçeğinin

boynu büküktü. Ya çiçekler çarçabuk kurursa? Ya tren fazla gecikirse? Burada uzunboylu beklemek zorunda kalırsam ya? Bir tanıdık görürse, izim belli olursa, Murat beni karşılamazsa? Ya cayarsam? Ya cayarsam? Geri dönmeliyim. Caymalıyım. Ev, bütün öğleden sonra güneş alıyor. İnsanı büsbütün sıkıntılar basıyor. Fakat burası da fazla serin. Keşke küveti bir aylık suyla doldursaydım. Öyle yapsaydım, çiçekler çürürdü. Bir yıllık koysaydım, boğulurdu. Hiç koymasaydım, hiç yaşamazlardı. -Orhan küvetten hemen çıkarır onları, bir duş alır.- Suyu, çiçeklerimi artık düşünmez olduğum bir süre için koydum herhalde. Annem onları kendi katına taşıtır. Beklerken beklerken ölünün toprağı soğur. Yürekler soğur. Unutulursun. Her şey unutulur. Ufuk'u unutmuştum. Ölü toprağı kaç günde soğur? Otuz üç yaşındayım. Doğum bin dokuz yüz kırk yedi. Gök berrak, yıldızlar ışıl ışıl, aylardan haziran.

Haziran. Ama günlerin en uzunuyla gecelerin en kısasına zaman var daha.

Kısmet, başını usulca geriye, taş duvara dayıyor. Gözlerini bilmeden yumuyor: Upuzun bir gece. Annemin geceliğine kocaman bir T harfi işlemiştim. Evlenirken de kendi geceliklerime, iç çamaşırlarıma K harfi işledim. Çarşaflara, yastık kılıflarına K. O. Okulda böyle iyi olacağını öğrettiler. Hiç iyi olmadı. Çook, çok eski zamanlarda nedense markaları severdim. Ferit dayım, alaylı alaylı gülmüştü: Ayaklarını sürüyerek yürüme.

Dik dur!

Başım ağrıyor. Yok, kolum. Kolum da ağrıyor. Halbuki bu küçük bir çanta. Keşke büyük bavulu alsaydım. İçine birkaç kışlık da koysaydım. Hiçbir şey almadım... Terlik koydum, fakat işte, ayağımdakilerden başka bir çift daha ayakkabı koydum. Böylece fırladım. Geç kaldım. Yoksa gidebileceğime inanmadım mı? Ya cayarsam? Bu ayakkabılar da... Fazla süslü. Deniz, dümdüz pabuçlar giyiyor. Ona yakışıyor. Tren gecikirse, karanlık bitmezse, çok korkarım. Çok korkarsam, cayarım. Evlenmek

istemedim. Orhan nerden çıktı? Akrabalarımızdanmış. Hiç tanımıyordum. Çocukken birlikte oynarmışız. Öyle diyorlardı. Hiç bilmiyordum. Murat'ın artık bizimle olmaması, yanımda bulunmaması en çok korkutmuştu beni. Yanımda kalsaydı, evlenmezdim. Sinemeya birlikte giderdik. İstanbul'a da birlikte gidebilirdik. Burada çok yalnızsın, hem ne yapacaksın, ölü bir hayat, hadi benimle İstanbul'a gel, orada birlikte otururuz, ben okurum, sen bana bakarsın, deseydi... Beni istemedi. Onun sevgilisi vardı. Benim sevgilim, bir görünüp bir yokoluyordu. Murat hep sevgilisinin yanında kalıyordu. En fazla Ufuk'un odasına giderken korkuyordum. Onunla kucak kucağa olurken.. korkuyordum.. ama caymıyordum. Evlendikten sonra bile bir kez gittim. O zaman gitmemeliydim. Korkudan ölebilirdim. Keşke ölebilseydim. Polatçığım, oğlum, o zaman da ölebilirdim. Cezamı çekmek istedim. Herkes üstüme gelecek. Söyle bakalım, neden Orhan'a vardın, vardığına göre neden yeniden Ufuk'un yanına gittin, hesap ver, diyecekler. Kimse sormadı. Çünkü bilmediler. Sadece lafını ettiler: Belki bir sevgilisi var, yoksa neden evlenmek istemesin?.. Bir duvar, bir ağaç arkası... Saklanıyordum. Hep saklanıyordum. Caymıyordum. Ne Murat'tan, ne Ufuk'tan, ne Orhan'ın karısı olmaktan, ne Türkan Kaymazlı'nın kızı olmaktan, ne Ferit Sakarya'nın yeğeni olmaktan, ne çarşaflanma K. O. markaları işlemekten... Abant'taki balayından, çocuk yapmaktan, -bir yıldan sonra gebe kalarak- daha dört aylıkken onun ölmesinden. Eskişehir'den, Anadolu Ekspresi'ne bilet almaktan, gecikmesini göze almaktan, burada oturmaktan, valizimi ayaklarımın dibine koymaktan, -evet, orada işte, duruyor- çantamı dizlerimde sıkı sıkıya tutmaktan caymıyordum. Sinekler oğul halinde dönüp dururlardı. Çantamın içine bütün takılarımı koymadım. Kendi ailemin verdiklerini aldım, ötekilerin taktıklarını almadım. Yanımdaki para yeter mi? Ne kadar yeter? İş bulacağım. Varlıklıyız, benim fazla param olmadı. Murat beni karşılar. Ya karşılamazsa? Selmin Rifatzade'nin yanında yaptığı gibi, beni yine bir yük olarak görürse? Ya yeni bir sevgilisi varsa, o sevgilisi de bana yine yukardan bakarsa? Benim

tek başıma ve bütünüyle geldiğimi görünce geri göndermeye kalkarlarsa? Haydi, evine git, senin yerin orası, orada bekle, derlerse?

Beklemek. Eskişehir'de beklemek. Hep, yeni bir şey oldu, olacak umuduyla otuzuna gelmek ve geçmek.

Daha bu sabah, günde hiçbir olağanüstülük yokmuş, yeni hiçbir şey olmayacakmış, çantasında tren bileti yokmuş gibi sakin sakin çorapları yıkıyor, yemek örtüsünü meyve lekelerinden kurtarmaya çalışıyordu. Akşam ise, dedesinin dualarını dinliyordu. Artık yeni hiçbir şey olmayacağına çoktandır öylesine inanmış ki, gece yasağının başlamasına çok az kala böyle, o yolları yürek çırpıntılarıyla geçebileceğini, burada bekleyebileceğini, yarın sabahın ne olacağını, ondan sonraki günlerin ne olacağını düşünmek bile gerekmiyordu. Herhalde gitmeyecekti. Bekleyecekti. Tentürdiyotu içtiğinde on yedisindeydi. Böyle yapacağını önceden hesaplamamıştı bile. Bu sabah da öylece, sözde herhangi bir gün gibi çarşıya çıkmıştı. Dedesinin hastalığından ötürü her şey alışılmış düzenin dışına kaymıştı zaten. Annesi, "Bekle, yün alacaksan öğleden sonra birlikte çıkarız," diyememişti.

Kısmet, akşamın, bu gecenin olacağına bile tam tamına inanmadan kitapçıya girmişti. Kitapçı, Murat'ın ortaokul öğretmenlerinden İhsan bey. Emekli olmuş, bu dükkanı açmış. Satış yoktu. Herhalde canı sıkılıyordu. Konuşmak istiyordu: "Siz hatırlamazsınız Kısmet hanım, fakat kardeşiniz doğduğu zaman tren istasyonunda prensler gibi karşılanmıştı," demişti. Eski bir öğretmenin kendisine 'hanım' demesi, sizli bizli konuşması rahatsız ediciydi, ama öyle ya, Kısmet yıllardır evliydi, ev kadınıydı. Eskişehir'in ileri gelen ailelerindendi. Çok utangaçtı. İstekleri, düşünceleri örtük. Zaten, Alçık'ın oradan geçerken de, kaplıca otelinin penceresinden bir adam: "Yavrum!" diye bağırmış, Kısmet, etraftan bir işiten, gören oldu mu, diye çok telaşlanmıştı.

İhsan bey, Murat'ın istasyonda nasıl karşılandığını neden anmıştı sanki? Belki de, yaa işte, şimdi çıktığı kabuğu beğenmiyor, buraya dönmüyor, onca düşkünü olduğu sizi bile unuttu gitti, demek istiyordu. Çocukluklarında Kısmet'in kardeşinin elinden sıkı sıkı tutuşu, onu kendi gözünden bile sakınışı hep aklındaymış da... "Kardeşiniz doğduğu zaman istasyonda prensler gibi karşılanmıştı. Babanız da kral adamdı haaa, otelin temel atılışında bile bando mızıkalar..."

İşte bu aynı istasyonda, kundağı içinde prensler gibi karşılanan bir Murat. Kurbanlar kesilmiş, gerçekten de bando mızıka çalmış, anneleri kucağında, bir fisto dantel yığını arasında kaybolmuş kırk günlük oğluyla vagonun penceresinde ilkin şöyle bir görünmüş; tren bütünüyle durunca basamaklarda dikilmişti. Kral, yani Ahmet Kaymazlı, onlara doğru bir adım atmış, ardından, bekleşen bütün aile, prensi görmeye koşmuşlardı: Uğurlu bir çocuk. Daha da uğurlar getirir inşallah. Zaten elli baharı çok uğurlu oldu, çok.

Tren beklenirken Kısmet, buna benzer konuşmalar işitmiş-ti. Öyle ya, Murat'ın İstanbul'da doğum haberinin gelmesinin ardından, çok geçmeden kentte büyük bir şenlik kopmuştu. Binlerce kişi caddeleri, alanı doldurmuştu. Sabah akşam bando mızıkalar çalındı. Ahmet Kaymazlı, çok neşeliydi. Kayınpederine bile takılmıştı: Bir oğlunuz oldu, torununuz da yolda!

Prensi karşılamaya koşanlar ona ve ana kraliçeye buğdaylar, pirinçler, altın pullar saçmışlardı.

Babaevinden çıkıp Eskişehir Evlendirme Dairesi'ne giderken de, oradan evlenmiş olarak çıkarken de Kısmet'in başından aşağı patır patır dökülen buğdaylar... Bolluk bereket. O zaman da Kısmet'in gözü önüne tam yirmi iki yıl öncesi gelmişti. Murat'ı istasyonda karşılama töreni. Babası, anasının kucağında trenden indirilen bebeğe doğru yürürken gerçekten krallar gibi haşmetli, güçlü görünüyordu. Ak pak kolalı gömleğinin

manşetlerinde kocaman altın kol düğmeleri parlıyordu. Lacivert, çizgili bir takım giyinmişti. Fötr şapkasını başından hiç çıkarmıyordu. Şıklığına her zaman pek düşkündü, ama son iki haftadır bu en resmi kılığını hiç bozmamıştı galiba.

İdris Efendi, bıçağı bir koçun gırtlağına tam da tren durduğu zaman atmış, yerden bir parmak kan alıp koşmuş, kalabalığı yararak kanı prensin alnına sürmüştü. Bu arada 'kral', yolunu çok gözlediği ilk oğlunu kucağına almakla almamak arasında bocalarken: "Yaşa be İdris! Biz unutup gittiydik!" diye bağırmıştı. Herkes gülmüştü. Yakın uzak, bütün hısım akraba oradaydı. Ellerini saygıyla karınlarında bitiştirmiş başka adamlar da vardı. Emin dede yoktu. Ferit dayı da herhalde Robert Kolej'deydi o sıralar.- Ablasını, yeğenini Haydarpaşa'dan o yolcu etmiş. Türkan hanım, Kısmet'le Murat arasında iki çocuk kaybetmiş. Biri düşmüş, öteki ölü doğmuş. Bu sonuncu doğumun İstanbul'da özel bir klinikte olmasını kocası istemiş. Kanın fistolu bebek başlığına da bulaşışına en fazla gülünmüş. O başlık sonradan hiç yıkanmamış. Bir muska, bir uğur işareti olarak saklanmış.

Kısmet, derin bir soluk alıp veriyor: Sahi, hala saklanıyor mu acaba? Sandık dolap yerleştirirken annemin eline geçiyorsa çok üzülüyordur. Bir gün, derin derin iç geçirip: "Murat'ın böyle, bizlerden kopup gidişini, bir karı uğruna aileyi bile unutuşunu baban iyi ki görmedi," demişti. "Ona öyle ümitler bağlamıştı ki. İki muradı da oldu, lakin ne fayda, ikisi de..."

Her sevinçte, her kederde Türkan hanımın alnını dikey çizgiler kaplar. Oğluyla istasyonda karşılanışlarını da, alnında çizgilerle anlatır dururdu. Çoğu kez bu töreni, bir iki hafta öncesinin tantanalı törenleriyle karıştıranlar olurdu: Kurbanlar kesilmişti evet, fakat o zaman mı, bu zaman mı?

Kısmet, ötekini pek iyi anımsamıyor, ama Murat'la annesini karşıladıkları gün, o günden her şey bir bir gözlerinin önünde. Treni

beklerlerken babasıyla halası ve eniştesi arasında duruyordu. Üstünde, pembe bahar çiçekleriyle bezeli, kabarık etekli beyaz naylon elbisesi vardı. Halası bir eliyle onu, öteki eliyle kendi küçük kızını tutuyordu. Bir aile fotoğrafında olduğu gibi, kıpırdamadan dikiliyorlardı. Kulaklar trenin düdüğünde, lokomotifin başı ha göründü, ha görünecek... Derken tiz bir düdük sesiyle Kısmet'in o aile fotoğrafından kesilip çıkarılışı. Herkes, ağır ağır perona giren trene doğru koşuşturuyordu. Bebek babasına verilmişti. Eller sıkılıyor, hatırlar soruluyor, bando mızıka susuyor, derken istasyon kapısına doğru yürüyen bir tabur insanın arasında annesinin aranan gözleri. Kızını neden sonra akıl etmenin getirdiği bir telaşla çevresine bakınmıştı. Onu hep kalabalığın arasında aramıştı. "Kısmet nerde?"

Kısmet, trenin gelişiyle unutulduğu yerde tek başına dikilip duruyordu. Annesine doğru koşmak istemiş, koşamamıştı. İstenmediğini sanmıştı. Kardeşini ilk kendisine göstereceklerini ummuştu. Yıllarca anlattılar: Murat doğunca bir kıskandı, bir kıskandı! Sonra sonra sevdi, alıştı...

Bebeği ilk önce kendisine göstereceklerini ummuştu. Kucağına vereceklerini, 'o senin' diyeceklerini.. artık hiçbir yerde tek başına kalakalmayacağını, unutulmayacağını, sevecek, bağlanacak birinin olacağını, aranacağını ummuştu. Onca yolunu beklediği, öylesi özlediği canlı bebeği kendinden başka herkes görmüştü. Halasının kızı bile görmüştü.

Kısmet'in içinde hemen hemen aynı özlemle karışık düş kırıklığı uçveriyor. Dudaklarında solgun bir gülümseyiş: Annem beni aranıyordu. Ben kaçtım. Tren istasyonunun berisinde, koçun kanının akıtıldığı yerde çakılıp kalana dek kaçtım. Çok uzaklara kaçtığımı sanıyordum, oysa şimdi bakıyorum, birkaç metrecik bir yer koşmuşum. Beni tutuyorlar. Tutuklanıyorum. Annemin elindeyim, sonra İdris Efendi'nin elindeyim. Arabalara biniyoruz. Murat'ın halamın kucağında olduğunu biliyorum, ama

başımı çevirmiyorum, ona bakmıyorum. "İşte bak kardeşin," dedikleri zaman da bakmamıştım. Başımı, çenem bağrıma değecek kadar eğdim, inatla, hiç kaldırmadım. Annemle halam fısıldaşıyorlardı: Kıskandı, ah, kıskandı tabii! .. Gülüşüyorlardı. Hepsi ölsün istedim, arabada yalnız benle Murat kalalım istedim; Murat yalnız bana kalsın. Haykıramadım. Kıskanmıyorum, onu çok seviyorum, diye bağıramadım. Sustum. Hiç konuşamadım. Her zaman böyle oldum. Duygularımı açamadım, içimden geçenleri hiç dile getiremedim. Murat'ın odasına günlerce gizli gizli girdim, ona hayranlıkla baktım. Öyle güzeldi ki. Onunla sessizce konuştum, kimse işitmedi. Bütün sevgilerimi söyledim, bütün dertlerimi, her şeyimi, anlamadığı bir yaşında yalnız ona söyledim . Anlayacağı bir yaşa gelince de Murat'ı yalnız sevdim, birazcık Kardelen'le konuşabildim. -Ufuk'tan çekindiğimi, onu sevmekten çok korktuğumu söyledim.- Az, çok az. Oysa Kardelen aklından ne geçerse, içinde ne varsa bana söylerdi. Bir defasında her şeyi söylemedi galiba. Mendil kadar bir delikten adamların, sırıtarak ne dediklerini söyledi, ondan ötesini söylemedi. O bile anlatamayacağı bir şeylerle yüklü kaldı. Murat, Selmin Rifatzade'nin ardından gittiği zaman da haykıramadım. Burada, sensiz, ölecek gibi oluyorum, diyemedim. Dememem gerekirdi. Bir erkek kardeş korunur, ona bakılır, altının bezi değiştirilir, oyunlarında göz-kulak olunur ve bir erkek kardeş kadar sevilir. Fazla değil. Tapılacak oranda değil. Onsuz, ölüyormuş gibi olacak kadar değil. Olağanüstü tatlılıkta bir bebekti. Olağanüstü güzellikle bir çocuk oldu. Olağanüstü güzellikte bir... -Murat'a bakınca gözlerim kamaşır. Ufuk, esmer kavruk bir şeydir ve tenim onun dudaklarının dokunuşuyla ürperir... Evlilik yatağımda her zaman üç ayrı yüz, üç gövde...-

Kısmet, parmaklarını çarçabuk dudaklarına götürüyor, içini susturmak istercesine sımsıkı bastırıyor. Çevresine bakınıyor. Son saniyede aklından hızla gelip geçenleri birileri işitti bile sanıyor, yüzünü al basıyor: Değil! .. Değil! .. Başımı her zaman böyle iki yana salladım durdum:

Değil... Değil... Yatağımızda kocamlayım. Benim bir kocam var. Onunlayım.

Tren ne zaman gelir?

Gecikir mi?

Önünden istasyon memurlarından biri geçiyor. Arada başını çevirip sözümona belli etmeden genç kadına bakıyor. Kısmet'in beynine doluşup duran pek çok şey silinip gidiyor. Yüreğinde yine sıkışmalar:

Memur tanıdı. Karanlıkta gizlendiğini seçti. Gözucuyla bir iki kez daha baktı, sonra İstasyon Emniyet Amirliği'ne girdi. Komiser, kemerini bağlayarak dışarı çıktı. O da Kısmet'in önünden birkaç boy gelip geçti. Bakmıyormuş gibi yapıp, iyice baktı. Kuşkulanmıyormuş gibi yapıp, pek çok kuşkulandı. Geri, odasına döndü. O zaman Kısmet fırladı, yaklaşan bir yük katarının önüne doğru atılmak istedi, fakat memurla iki mavi bereli onun önüne gerildiler. Bekleşen yolcular Kısmet'e baktılar, kuşku her yanlarından aktı: Bomba mı koyacakmış, silah mı taşıyormuş? Kaçak mıymış, kaçak mı saklıyormuş? Evinden mi kaçmış, evine mi kaçıyormuş? O sırada Orhan da istasyon kapısında belirdi. Çok terlemiş, sanki yollarda bile içmiş. Yine de başı dik, her şey de yolundaymış gibi ilerledi, yapaylığı çok belirgin, büyük bir incelikle komisere teşekkür etti, askerlerin elini sıktı. Yolcular iki yana açıldılar. Orhan yaklaştı, hiçbir şey olmamış gibi Kısmet'in koluna girdi, onu sürüklediğini kimseye belli etmedi; dışarı çıktılar. Orhan, arabasının kapısını açtı, karısını içine itti; kendi de bindi. Arkada, karanlıkta buz gibi bir ses, bizi herkese rezil ettin, dedi. Çocuk değilsin ya, evli barklı, çocuk doğurmuş, o çocuğu kaybetmiş kocaman kadınsın! Orhan, sadece bir 'of!' çekti, sabırla bütün sözü kayınvalidesine bıraktı; arabayı hızla sürdü. Az önce Kısmet'e hiç bitmeyecekmiş gibi gelen yolu çarçabuk geçtiler. Kaymazlı Apartmanı'na vardılar. Hava ayazdı, her yan buzdu, arabada ölüm sessizliği, sokaklarda ölüm sessizliği, Kısmet'te ölüm...

İlerdeki peronda bir yük katarı hantal gürültülerle, buharlar salıvererek duruyor. Kısmet, hep aynı yerde oturmakta olduğunu anlayıp şaşıyor. Ölmemiş bulunduğuna, en çok da buna şaşıyor. Kar, buz, yok. Salt yaz gecesinin bozkır esintisi. Besbelli önünden geçip giden memura aklını fazla takmış. Sırtından buz gibi terler inmiş, ama geçti. Geçti işte. Memur taa ilerde, başka bir memurla şakalaşıp gülüşüyor. Kirli yüzlü iki çocukla gepegenç, görünüşü sağlıklı bir adam, sepetlere doldurdukları tahinli çörekleri, plastik kaplardaki yoğurtları yük katarına koşturuyorlar. Kısmet bir iç kazıntısı duyuyor, yine de canı tahinli çörek istemiyor: Lök gibi hamur şeyler! Demiryolcular bunların deve topağı gibi insanın midesine oturduğunu bilmezler mi sanki? Sanmam. İçimdeki kazıntı açlıktan değil. Nereye gidiyorum, yarın sabah ne olacağım, nerede yemek yiyeceğim? Bilmediğim yemekleri yiyemem. Lokantaların çatal bıçaklarından, bardaklarından iğrenirim. Zaten bir lokantadan içeri tek başıma giremem. Deniz, tatmadığı bütün yiyecekleri merak edermiş. Kütahya'da bile lokantalara yalnız girebiliyor. Çok canı isterse bir kadeh içki bile ısmarlarmış. Rakıyı öyle, herkes anlamasın diye, susuz musuz içmezmiş, apaçık, beyazlatarak içermiş. "Sahi, şu sizin Eskişehir'in ünlü salebini hiç içmedim ben! Kış geceleri, tren burada durduğu zaman herkes uyanırmış da hani, burmalı susamlı simitle birlikte? .."

Kısmet'in dayısı, karısına gülmüştü. Şöyle, kaşlarının altından, bir çocuğa bakar gibi bakmıştı: Hangi susamlı burmalı simitler? Ne salebi? Kim anlattı da durup dururken ağzının suyunu akıttı? Ahh işte, şimdi de bu nostalji! Bak kızım, yavrum, bana kalırsa burada yaşayan eskiler, gelip geçenlerden daha farklı şeyler düşünüyorlar. Nerede o eski salepler, simitler, diyenler yok. Onların sordukları sorular da farklı. Acaba bu karanlıkta hala Mutasarrıf Hilmi'nin ruhu mu dolaşıyor? Eskişehir hala İngiliz sömürge askerlerinin kuşatması altında mı? Mutasarrıf Hilmi, bunlara arkasını dayayıp şehirde sıkıyönetim mi ilan etti? Millici gençleri tevkif mi ettiler? Yoksa gençler burayı içerden mi kuşattılar? Acaba damatçı

Kiraz Hamdi Paşa, İngiliz Generali ile başbaşa verip, Kuvay-ı Milliye'nin duruma hakim olması halinde hava üssünden uçaklar mı kaldıracak, tepemize bombalar mı yağdıracak? Bak, sıkı denetimli bir gecede kent ne kadar sessiz, ortalık ne kadar gizemli bir suskunluk içinde. Öyle ki, insana, şimdi şu anda milliciler, sıkıyönetime karşın gizlice bir camide toplanmışlar da, bizim dışında kaldığımız şeylerden söz açıyorlar, yarın için birtakım planlar kuruyorlar, gibi geliyor. Ali Fuad Paşa ise Sivrihisar üstünden Eskişehir'e doğru.. ve işte telsiz emri: İstasyonu kuşatınız! Belki de az sonra orada vurulanlar olacak, senin salep güğümleri yerlere devrilecek...

Kısmet, dayısının şakacılıktan belli belirsiz bir tedirginliğe geçen sesini işitiyor şimdi. Yalnız çevresindeki kadınlardan değil, yaşadığı kentten de değil, bütün bir ülkeden sorumlu adam yüzünü seçiyor. İlk defa da onu, başkalarını ezmekten, küçük düşürmekten zevk alan biri olarak algılıyor. Geçirdikleri kış, bir akşam, Türkan ablasının, o pek sevdiği güzelim etli yaprak dolmasını yemeye gelmişlerdi. Ferit dayı iki tabak dolusu dolma yemişti. -Annem, Musluk Sokağı'ndaki evin avlusunda hâlâ üzüm veren asmaların ilk filizlerini, o minicik, tül gibi yapraklan salamuralamayı hiç aksatmaz.- Deniz, tabaktaki artıkların üstüne portakal kabuklarını ince ince kıyıp duruyordu. Kocası, bir oğlan çocuğunun başını okşar gibi onun kısacık kesilmiş saçlarını karıştırıp durmuştu. Sonra, Deniz'in ensesine bir şaplak indirerek eklemişti: "Yaa, bu karlı buzlu geceler, kentteki bu üstü örtülü, sinsi sessizlik bana bunları düşündürüyor tatlım." -Annem Deniz'e, böyle işte, sen de aklını başına topla, hep tehlikedeyiz, anlamında bakmıştı.- Dıştan bastıran ekonomik savaş, bugün karnında yine bir içsavaş tehlikesi taşıyor. Ama bu kez "İstasyonu kuşatınız" buyruğunu kim verecek, kimler verecek; bu buyruğa kim uyacak, kim uymayacak; bilemiyorum. Salep-simit romantizmi ise yüreğimi pek serinletmiyor."

Deniz, ensesini ovuştura ovuştura şöyle söyledi: "N'olmuş yahu, laf olsun diye sorduk işte! Sanki biz körüz. Sanki biz aynı şeyleri görmüyor, aynı soruları sormuyoruz. Dolmayı fazla kaçırdın; ukalalığa başladın, öyle

değil mi Türkan hanım?" -Anneme yenge, abla falan demez, kimse de yadırgamaz.-Hem canım, sen nasıl olsa millicilerden de daha millicisin. Biz, bütün aile efradı ise, kadınlardan bir ordu halinde, nasıl olsa senin peşinden geliriz. Gideriz, değil mi Kısmetçik? Kiraz Hamdi Paşa ise, uçak muçak kaldıramadan, yine kuyruğu kıstırdığı gibi.. Orhan bey, telsiz emrini siz çekersiniz artık." -Orhan kasılarak: "Hay hay," demişti.-

Maskaralığına karşın Deniz'in de sesinde, yüzünde çocuksu bir ciddilik vardı. İncecik parmakları büsbütün hareketlenmişti; portakal kabuklarını kıymaktan da öte, unufak etmişti. -Ferit dayımla ne hoş itişip kakışır. Her konuda ona laf yetiştirir. Düşüncelerini birbirlerine anlatabilmek için gerekirse horoz gibi dövüşürler. Onlara imrenirim. Ben hiçbir düşüncemi dışa vuramam, vursam da kimse dinlemez. O zaman böyle, hep içimden konuşa konuşa... -

Yük katarı rayların üstünde sarsılıyor. Kısmet sıçrıyor. Anadolu Ekspresi'nin istasyona girdiğini sanıyor. Ama değil. Katar manevra yapıyor. Herhalde bir vagon ekliyor ya da bir vagon çıkarıyor. Ekspresin geldiğini, geleceğini haber veren tek işaret yok. -Saat kaç?- Öyle ya, henüz on dakika var: Uzun süredir istasyona gelmedik. Buradan kimseyi yoku etmedik, burada kimseyi karşılamadık. Artık arabalar, Bursa yolu... Ancak Murat...

Birkaç yıl öncesi, bir öğle sonu onu buradan yolcu etmişti. "Gelme Kısmet. Ne gereği var?"

Bu kadar. Murat bile bu kadarcık konuşmuştu. Yıkkın, bezgin. Işıl ışıl bir delikanlıydı, ne oldu? Murat'ı İstanbul mu böyle yaptı, biz mi böyle yaptık?

Dönüp gelişi bir gece yarısı idi. Otobüsle gelmiş. Gözlerinin altı mosmor. Duru, hemen hemen saydam teni donuk, solgun. Özellikle Kısmet'e bol bol gösterdiği şen şakrak hali gitmiş. Dudağının iki yanına

zamanından önce gelip yerleşen iki yılgınlık, kötümserlik çizgisi. Dişlerinin arasında sürekli acı bir şey çiğniyor sanki.

"Seni göreceğim geldi de... " demişti. Hepsi bu.

Annelerinden hiç söz açmamıştı. Yukarı çıkmak, onun elini öpmek bile istememişti. -Annem o saatte çoktan uyumuştu, ama hemen uyandırabilirdik, oğluna sarılabilirdi, bir an önce özlemini giderebilirdi, onu hoş görebilirdi.-

İşte o gelişinde Murat'ı buradan yolcu etmiştim, diye geçiyor içinden yine. Aramıza onarılmaz bir şey girmişti, en çok o zaman uzaklaşmıştık. Oysa: "Seni çok göreceğim geldi de," demişti. Artık benim de bir evim vardı. Artık benim evimde kalabileceğini umdu, eskisi gibi birbirimizi kimseyle paylaşmadan, öyle... Benim evlilik evimi, yepyeni, tertemiz odaları, üstünde tek leke bulunmayan sofra örtülerini, çiçekli kağıtlarla kaplı duvarları seveceğini umdum; bana yine yakın olacağını umdum. Çünkü ben bile yeni köşemi sevmeye başlamıştım, tanıt- kanıt süresi bitmişti, gebe kalmıştım, çocuğu istiyordum, beni mutlu edeceğini düşünüyordum. Murat'a güzel sofralar kuracaktım. Sevinçten uçuyordum. Sabah olsun, anneme de çıkardık. Orhan televizyonda son haberlere bakıyordu. Murat'a "Ooo, hoşgeldin," demiş, onu yanaklarından şöyle, adet yerini bulsun diye bir öpmüş, sonra gözlerini yine ekrana dikmişti. Ne olur Murat'a yakın davransa, gerçekten sıcak davransa! Aman yarabbi, Murat'ın bu evde kendini bu kadar eğreti duyması mı gerekir?

Orhan, bayrak törenini bile izledikten sonra televizyonu kapamış, esneyerek Murat'a:

"Ne oldu, üniversiteye devam ediyor musun güzelce?" diye sormuştu. Murat, çok uzak, gergin:

"Fakülte kapalı. Zaten gitmiyordum!"

"Söylemek bana düşmez. Ben karışmam, ama annemi, anneni çok üzüyorsun, bil."

Üçünün arasına kurutucu, tüketici bir sessizlik çökmüştü. Murat'ın yüzü allak bullak. Kısmet, o zaman da haykırmak istedi: Sana düşmezse ne diye konuşuyorsun? Murat'ı buraya geldiğine neden pişman ediyorsun? Yine yapamamıştı. O haykırışı da içine kitlemişti. Çok bunalmıştı. Murat, ablasının üzüldüğünü anlamıştı. -Yalnız o anlardı.- Durup dururken gülmeye, Kısmet'le şakalaşmaya başlamıştı. Bir gün, Şişhane Yokuşu denen yokuştan aşağı iniyormuş da. Geceymiş. Daha doğrusu sabaha yakın. Peşine bir köpek takılmış. Köpeği kovalıyormuş, hayvan bir türlü gitmiyormuş; başını kaldırıp Murat'a bakıyormuş, bakışlarıyla dileniyormuş, sanki. Sanki, ne olur peşinizden geleyim, beni kovmayın, demek istiyormuş. Köpek beni sevdi, köpek beni sevdi, bana ısındı, derken, meğer ne, biliyor musun Kısmet? Sabaha doğru açık olan tostçulardan birine sucuklu tost yaptırmıştım. Elimdeydi, henüz yememiştim. Yaaa, ben de, köpek beni sevdi, beni sevdi, diye seviniyorum. Sucuğu unutmuşum da...

Kısmet neşelenememişti.. ağlamak istemişti. Orhan biraz gülmüş, biraz esnemişti:

"Sanki İstanbul'un köpekleri böyle de, insanları başka türlü mü? Bir çıkarı yoksa, orada kimse kimsenin yüzüne bakmaz valla!. Öğrenciliğimden bilirim taa. İş hayatından ötürü daha da katmerlisini bilirim..."

Kısmet'in ödü patlamıştı. Murat hemen, siz de aynı yolu çok iyi öğrenmişsiniz Orhan enişte, diyecek sanmıştı. Demediyse de öyle baktı.

Murat geldi! Bana geldi!.. Hani çok sevinecektik? Hani şu bungun ev şenlenecekti? Yemek hazırladım, yemedi. "Haydi siz yatın, uykum gelince ben de şuraya, kanepeye uzanıveririm..." Orhan bu kez sesli sesli

esnedi, gazetelerini alıp kalktı: "Yok canım, *olur mu?* Konuk odamız da var, orda yat." Peki, bunda ne var? Konuk odasında yat, diyor. İzin verdim, orda yatabilirsin... Ben mi böyle anlıyorum? Murat öyle anladı, diye mi içim içimi yiyor, bilmiyorum. Fakat kocam ne istediğini biliyor: Hadi artık elini çabuk tut da, yatalım... Murat'ın önünde, bir adamla aynı odaya girmekten mi çekiniyorum yoksa? Bilmiyorum. Tek şey çok açık ama: Tepkisizliğim. Murat'ın beni şenlendirme çabasına bile katılamayışım, ancak ağlamak isteyişim, bungunluğum .. bunların getirdiği yapmacık bir ses: "Aaa tabii Murat, gel bak, rahat bir oda burası. Neden kanepede yatacakmışsın?" Can sıkıntısıyla kalkmıştı. Beni çok özlediği için gelen Murat değil bu. Bir an önce benim evlilik evimden çıkıp gitmek isteyen bir Murat. Allahım! Öyle ya. Orhan, "İşte konuk odamız/' dedi. Murat konuk mu? Yabancı mı? Gözümün bebeği. Asıl konuk, Orhan... O gece çok mu uzundu? Her zamankinden daha uzun, daha sessiz daha karanlık? Aylardan neydi? Haziran mı? Ertesi sabah anneme çıktık. Korkunç sevindi, bilmez miyim? Yapabilse, sevinç çığlıkları atardı. Ama yapamadı yine. Oğluna kırgınlığı, küslüğü çoktan geçtiği halde, o kırgınlık sürüyormuş gibi yaptı. Murat'ı cezalandırmak: Ne zaman geldin? Ne zaman gideceksin? Kalsan iyi olur tabii.. dayına biraz yardımcı olsan. Her şeye o yetişiyor, bizim hesap kitaplar, her şey onun üstünde.. Orhan muhasebeye baksa da. .. Öğleye ne yapalım? Ne yersin? -Annemin sevinci, sevgisi yüzüne bile vurmaz. Sevgi sözleri bulmak, söylemek, o sevgiyi göstermek neden ayıptır?- Aylardan haziran mıydı? Sabah Murat'ı biraz daha iyi görünce ben de sevinmiştim. Bungunluğum, ağlama duygum geçmişti. Fakat annem, ne pişirelim, diye sormuştu. Babamızın yokluğunda, dayımıza fazlaca yük olmaktan korktuğunu söylemişti. Bungunluk sisi ağır ağır o sabaha da inmeye başlamıştı. Kendimi zorladım, ellerimi çırptım. Radyoyu açtım. Perdeleri açtım, bütün güneşleri içeriye doldurdum; koştum, Murat'ı kucakladım; bağırdım: "Yaşasın! İyi ki geldin! Bakın, ne aydınlık bir gün! Çok mutluyum!" Daha da bağıracaktım, içime tıkıla tıkıla orada solmaya yüz

tutmuş bütün iyi ve güzel duygularımı dışarı haykıracaktım, şarkılar söyleyecektim; annemin sevinci ele vermekten iyice korunmuş sesini işittim: "Ne oldu o orospuya, hala yakanı bırakmadı mı?" Ağzından kaçtı, ağzından kaçtı Murat, böyle söylemek istemedi, zaten pişman oldu bak, şaşırdı, üstünde durma, annemizi anla, burada, genç yaşında dul kalmak, erkeksiz olmak kolay mı, onu anla, üstünde durma Murat, hadi hadi parka gidelim, sinemaya gidelim, istasyona gidelim, Musaözü'ne pikniğe gidelim!..

Dinleyen olmadı, zaten ben de söyleyemedim. Hepsi, söylemeye çalıştığım her şey boğazımda takılı kaldı. Murat'ın annesine düşmanca bakışını gördüm, o anda öldürüverecekmiş gibi baktığını gördüm: "Sevdiğim kadın o, tamam mı? Bırakamayacağım tek kadın o, tamam mı? Onun yakasını bırakmayan benim! Her şeyi kendinden yana biçip durma bakalım!" Pürüzsüz sesli, yumuşacık bakışlı, utangaç Murat, bizim prensimiz, bu kadar düşmanlığı ve nefreti nasıl öğrenmiş olabilir? Annemiz bu kadar üstten konuşma gücünü hala nasıl bulabilir. "İnanmak istemiyorum! Sen ne terbiyeli, ne uysal bir çocuktun... Gözün tutuyorsa gel vur, yine söyleyeceğim evet. Hep o orospunun yüzünden, hep o şehrin başıbozuk, parazit takımına bulaşmış bulunmandan! . . Şu haline bak, şu yüzüne bak; dön, dön de aynada kendine bir bak! Ailene tercih ettiğin o bağırsak solucanlarına dönmüşsün. Seni böyle mi görmek isterdim ben?" Sesi tam burada titremişti, sustuysa onun için susmuştu. Murat'ı gördüm. Alnında, tam kurban kanının sürüldüğü yerde bir damar fırlamış, güm güm atıyor; neredeyse oradan bir delik açılacak, kan, tıpası atmış çeşme suyu gibi karşıya, anamızın yüzüne fışkıracak. Bunun dışında, sarışın teni renksiz, kupkuru, tozlu bir bozkır.

Neden en sevinilecek anlarımızda bile sevinemedik?

Hep bu soruyu sordum, bir yanıt bulana dek sordum. Ne Ufuk, ne başka biri; şimdi gidiyorsam, bir adım atıyorsam, koşuyorsam, bundan.

Korkuyorsam, yine bundan.

Daha önceleri annem, oğlunun yanından onuru kırık dönmüştü. Hangi biçim altında olursa öç almaya kararlı bir yüzle: "Eski İstanbullu denilen o çulsuzlar bizi küçük görüyorlar," demişti, öç alınacak bu insanları sözümona hiç önemsemeden.

Eskişehir'de bey kızı, bey karısı olan Türkan Kaymazlı, İstanbul'da yeni bir çevreyle ilk yüzyüze gelişinde kendisinden Türkan Kaymazlı yerinin esirgenişini hiç unutmadı. Çökmüş bir kültürün döküntüleri bütün güvencesine, yeryüzündeki bütün zenginliklerine göz dikmiştir sandı.

Kısmet, beyninden geçen bu cümleyi başka birinin fısıldadığını sanıyor. İkinci bir kimlik onu destekliyor, güç veriyor: Son yıllar ara ara beliriyor bu; kendimi sever oluyorum, kendimden hoşnutluk duyuyorum. Bazan kederli sandığım şeyler gülünç, gülünç sandığım şeylerse çok kederliymiş gibi geliyor. Ağlayacak gibi olduğum bir sıra gülümsüyorum. Tren bileti alabilecek kadar kararlı olabiliyorum. Avukata gidebiliyorum, beni utandırmayan bir yalanı söyleyebiliyorum. Babam geliyor aklıma. Dedemle tartışırdı, kendi konumundan hoşnut görünürdü; kayınpederinin de kendisinden hoşnut olmasını beklerdi ve ansızın dayak yemiş bir oğlan çocuk olurdu. Sesi titrerdi, hoşgörü beklerdi: "Aslında benim gözüm parada pulda, malda mülkte değil. Topraklarımız var, sürülerimiz de vardı, fakat peder bey, peder bey, İstanbul denilen o şehre ne zaman gitsem, tüccarların, işadamlarının bana bir sandalye bile göstermediklerini, buyrun oturun, demediklerini, o günleri unutmadım. Bakın şimdi nasıl taa kapılarda karşılıyorlar!.." Zaman geçti. Yüreğim babamla gururlanmayı unuttu, onun için biraz üzüldü; ölümüyle bir babanın eksikliğinden öte eksikliği olmadı. Duyarsız mıyım? Annemi de habersizce bıraktım, büsbütün yıkılacak. Ölebilir de. Herkes ölüyor. -Üç yaralı, beş ölü.- Bir kadının başını kesmişler, banyoda küvette.. Kısmet nerede? Kaçırıldı mı, öldürüldü mü? Banyoya bakalım, yıkanacağım demişti. Banyoda değil. Küvette saksılar.

Kızım bana bunu yapamaz. Analık acısı çekmiştir, ne olduğunu bilir, bana acı çektirmez, kınalım benim, kınalı kızım, benim kendisini ne kadar sevdiğimi bilir. -İşte bu içe doğru söylenir, dışa doğru söylenmez, hiç belli edilmez.- Eskişehir ovası dümdüz, sapsarı uzanır. Kışları saçaklardan buzlar sarkar. Kuşlar kuru dallarda donup donup düşerler. Murat bizi görmeye gelmişti, "Özledim, çok özledim," demişti. Biz de ona, "Konuk odamız var, orada yatabilirsin," demiştik. Çok saftı, sürekli düş kurardı. Eski evin avlusunda mahallenin çocuklarına kukla oynatmaya çabalardı, çocuklar sıkılırdı, "Red Kit! Red Kit!" diye bağrışırlardı. "Red Kit'i isteriz, bunu istemeyiz, kralın terzisini istemeyiz, şişko kuklayı istemeyiz!" Sandalyeler devrilirdi, avlu bomboş kalırdı. O da yine ya bana, ya mandolinine sığınırdı. Bir seferinde, bütün yaz *Kardeş Kardeşi Vurur mu?'* yu çaldı durdu; mandolinin telleri koptu. -Telgrafımı almıştır. Yarın mutlak Haydarpaşa'da olur, koşar gelir. Vagonlar boyu birkaç kez bakınır; ben gitmemişimdir, orada değilimdir.- "Biraz beni seviyorsun, biraz Ufuk'u seviyorsun, biraz Kardelen'i seviyorsun, biraz yün örmeyi, biraz da pasta yapıp annemi sevindirmeyi seviyorsun, ama tek bir şeyi uğrunda ölecek kadar sevmiyorsun bana kalırsa," demişti, artık büyümüştü. Kendisini çocukken sevdiğim, uğrunda ölebilecek kadar sevdiğim gibi sevmemem gerektiğini bilemezdi. Ufuk'la sonuna dek gidemezdim. Korkardım. Yarınım ne olacak?

Yarın oldu, tren Haydarpaşa Garı'na girdi. Kısmet kompartımanın penceresinden baktı. Baktı. Murat orada, tren daha tam durmadan o da vagonların yanısıra koşuyor. Kısmet elini uzattı. Murat tuttu, böyle bir süre elele gittiler. Biri trende, öteki aşağıda. Hoşgeldin! Hoşgeldin! Hadi çabuk ol, çabuk in Kısmet. Kısmet indi, Murat onu öyle sıkı kucakladı ki, ayaklarının yerden kesildiğini sandı. Dönmedolap havalandı. Yükseldiler, yeniden alçaldılar, yeniden yükseldiler. Güneş de başlarının üstünde bir indi, bir çıktı. Kısmet kardeşinin yüreğini yüreği üstünde duydu. Olağanüstü güzellikte bir müzik. Çok sesli, çok ışıklı, dirilten, güç veren bir

müzik. Çabuk, dedi Murat, çabuk sana yeni yaptığım müziği dinleteceğim. Sonunda başardım, sonunda aradığım sesi buldum Kısmet!

"Çörek, yoğurt!.. Çörek, yoğurt!.."

Başka bir satıcı. Kısmet'in önünden geçip gidiyor. Birkaç adım sonra orada, kanepede genç ve yalnız bir kadının oturmakta olduğunu ansızın ayırdetmiş, geri dönüyor, daha yüksek sesle yineliyor:

"Çörek, yoğurt! Taze yoğurt! Mis bunlar, mis! .. " Kısmet, bu sesle Murat'ın müziği arasında bir ilişki kurmaya çalışıyor; olmuyor. -Yarından başlayarak bir iş aramalıyım, hayatımı kazanmalıyım. Dikiş, yapma çiçek, elörgüsü? ..Satıcının hala kendisine baktığını seçiyor, başını çeviriyor.

Anadolu Ekspresi'ni bekleyenler arasına bir de Tatar ailesi katılmış. Denkleri, torbalarıyla besbelli işte Muttalip Mahalle-si'nden inip geldikleri. Çekik gözlü bir oğlan, ucundan küçücük ısırılmış soğuk, tatsız tahinli çöreğini kendine direksiyon edinmiş, tükürükler saçarak sözümona dönemeçler alıyor, yokuşlar inip çıkıyor; peronda bir uçtan bir uca koşturup duruyor. Arada, sözümona arabasını Kısmet'in yakınlarında yavaşlatıyor. Kıçını kaşıya kaşıya ona bakıyor. Kısmet onunla gözgöze gelince ise, tahinli çöreğini yine hızla döndürüyor elinde, denklerinin üstünde oturan babasına koşuyor.

"Ne zaman bineceğiz?"

Babası, uykulu, yorgun:

"Tren gelince," diyor.

"Ne zaman gelecek peki?"

Kısmet saatine bakıyor.

Annesi, çocuğu itiyor:

"Öff, bunaltma adamı!.. "

Kısmet, saatine bakar bakmaz çantasını kapıp ayağa fırlıyor; sonra hemen geri oturuyor: Trenin gelmesine daha on dakikadan fazla zaman var! Burada ne kadar bekliyordu? On beş dakika mı, yarım saat mi? Bu trene binebileceğime hala inanamıyorum. Bari tam saatinde gelse, gecikmese... Gitsem.. yeni bir hayat.. Murat'a neden haber verdim sanki? Ona haber verdikten sonra bu, kendi hayatımı yeniden, kendi ellerimle kurmak olmaz. Nasıl kuracağım? Bir iş tutacağım. Fakat Murat'la olursam, bir iş tutmazsam, bu gidişin annem, halamlar falan hep birlikte İstanbul'a gittiğimiz zamanlardan ne ayrımı kalır ki? Bir seferinde Divan Otel'e inmiştik. Ben annemle bir odada. İclal halam kızıyla bir odada... Dört gece kaldık. Ama her sabah bizim kaldığımız odada toplaşırdık. Sırtlarımızda sabahlıklarımız, saçlarımızda bigudilerle kahvaltı ederdik.

Türkan Hanım otellerin çayına, kahvesine yüz vermez. İspirto ocağıyla çay takımlarını her yere yanında taşır o: En iyi otelde bile bayat, buz gibi çaylar veriyorlar adama. Üstelik anasının nikahını yazıyorlar hesaba!..

Kahvaltılıklar da evde yapılmıştır. Çayın yanına poğaça, kurabiye paketleri açılır. İclal hanım, kendi odasından getirdiklerini de yayar ortaya: Şunu kıymalı yaptım, şunu da peynirli... Buyrun Allah aşkına!..

Kısmet, genellikle bu sabah kahvaltılarından hoşlanırdı, ama Divan Otel'de kaldıkları zaman içini bir sıkıntı basmıştı. İstanbul'a gelmedik mi? Yeni bir ortamda değil miyiz, yine kabul günlerinde miyiz yoksa? Evlenince değişik bir şeyler olacak mı?

Murat'ın Eskişehir Akademisi'ni daha ilk yılında bırakıp: "İstanbul'da okuyacağım!" diye tutturduğu yıl. Annesi, işin içinde Selmin tutkusu olduğunu seziyordu, bilmezden geliyordu: Erkekleşti, normaldir. Şarkıcının peşinde bir iki dolanır, sonra geçer; soğur...

Murat'a Ayazpaşa'daki küçük kat bırakılmıştı, ama Türkan hanım oğlunun yanına inmezdi. "Hem kardeşinle yüzgöz olmak istemem, hem de, o kadınla karşılaşırsam, sinirim bozulur," demişti kızına.

Pabuç, çanta alışverişine çıkacaklardı. Murat otele erkenden gelmişti. Onları odada üçüncü bardak çaylarını içerken görmüştü. Poğaçalar, kurabiyeler henüz toplanıp paketlenmemişti. Murat kızararak: "Olmaz ki anne, otel odasında yasak bunlar..." demişti. Türkan hanım hiç alttan almamıştı, hatta oğlunu azarlamıştı: "Yasak da ne demek? Mecbur muyuz onların bulaşık suyu gibi çaylarını içmeye? Ben böyle seviyorum!" Galiba ona ilk kez böyle açık seçik savaş ilan ediyordu. Oysa Murat annesine sık sık takılırdı: "Anne, Ankara Oteli'nin banyosunda Hacer yok, tellak yok, natır yok. Orda sırtını kimlere keseletiyorsun? Belboylara mı?" "Sus edepsiz, elin adamlarına ne diye keseleteyim sırtımı?" Gülüşülürdü. "Demek çay takımları yine gidiyor?" "Gider, karışma. Ben böyle alıştım. Zaten hiç sevmem otelleri. Evim gibisi var mı?" Gülümsemişti, alnında hiç çizgi yoktu. Eleştirilmeye dayanamadığı halde, oğlunun bütün takılmalarını hoş karşılayabilirdi. Divan Otel'deki odada ise gerginlik boy göstermişti. Türkan hanım gerçekten alınmıştı: Oğlum beni beğenmiyor. .. O kadının peşine düşeli böyle oldu.

Murat: "Akşama otelin pub'ında buluşalım, aşağıda ..." deyip ayrılmıştı. Annesi bu kez biraz alttan almıştı: "Sakın gecikme. Biz, iki genç kızla, iki kadın, orda oturamayız, erkeksiz merkeksiz, garip kaçar..." Murat sık sık saatine bakıyordu. Herhalde gecikmişti.

Akşam, düğüne gider gibi süslenip püslenip inmişlerdi pub'a. Kendilerine gösterdikleri özen, orada ya fazla, ya eksikti sanki. Olmayan, tutmayan bir şey vardı. Üstelik Murat'ı beklemişler, beklemişler; gelmemişti. Yemeği kendileri ısmarlamak zorunda kaldılar. Sıkıntılı bir işti. Listeden bir türlü ne yiyeceklerini seçememişlerdi. Hele tatlı adları...

Kısmet'in içindeki ezikliğe bir gülme duygusu karışıyor: İclal hala, ben en tatmadığım tatlıyı seçeceğim bakalım, deyip de önüne sütlaç konunca çok bozuldu. Benim Kız Meslek Lisesi bitirmem ise, otellerin yemek listelerini sökmekte, pudingleri ayırdetmekte pek işe yaramadı.

Tatar oğlan, şimdi de iki bacağının arasına bir sopa kıstırmış, sözümona, at üstünde koşturuyor. Peron biraz daha kalabalıklaşmış. Kısmet'in yanına yaşlıca bir adam ilişiyor. Genç kadın, ayaklarım hemen bankın altına çekiyor: Ayakkabılar şimdiden sıkmaya başladı. Trende ayaklarım şişer, Haydarpaşa'ya topallayarak inerim. Murat da, neden böyle kocakarılar gibi yürüyorsun, doğru yürüsene, der.. Ferit dayımda şu, yeni yeni seçtiğim ezicilikle... Sana daha önce haber veremezdim Murat, geleyim mi, diye soramazdım. Orada, evinde kal, derdin bana. Hele gece yarısı, sakın tek başına çıkma! .. Bekle.. bekle, ben gelip alırım.. derdin. En kötüsü, beni duyamazdın...

"Aloo? Alo, sen misin Kısmet?"

"Evet? Nereden arıyorsun?"

"Taksim'den."

"Neden bu saatte dışarlardasın Murat?"

"Ne dedin?"

"Hasta mısın? Bir şey mi oldu? Neden bu kadar geç... " "Öyle, içimden geldi. Birden sesini işitmek istedim... Uyumuş muydun?"

"Uyumuştuk, ama zararı yok. Çok sevindim..." "Ne dedin, işitilmiyor?" "Hiç... Nasılsın, iyi misin?" "Sen nasılsın?"

"Kısmet? Alo? İşitiyor musun?"

"Ben seni duyuyorum, sen?"

"Evet, şimdi duyuyorum. İyi misin?"

"İşte..."

"Nasıl yani?"

"İşte.. iyiyim... Her zamanki gibi... " "Sesin her zamanki gibi değil. Hasta mısın?" "Yoo,yo. Değilim.. ama ben.. burada yaşamak istemiyorum. Boşanmak... "

"Biraz bağırsana, işitmiyorum." "Bağıramam... Enişten içerde... "

"Efendim? Kısmet? .. Gürültü var... Bu rezil kent... Bak dinle... Yine de oraya temelli dönmem. Dönmeyeceğim. Burada kalacağım.. Her şeyin canı cehenneme! Kadınların da canı cehenneme... Her şeyden koptum. Bana, şöyle yapma, böyle yap; öyle düşünme, böyle düşün, diyen hırtlardan da usandım.. Bütün ilişkiler... Öff, bunları sana söylemem saçma. Ama birine söylemeliydim, hem de bu gece. Sesini işitmeliydim... "

"İyi değilsin Murat. Geleyim mi, oraya? Yanına, geleyim mı? "

"Ne dedin?"

"Yanına geleyim... Ben boşan... "

"Sakın gelmeye kalkma. Şu sıralar yapyalnız olmak istiyorum. Yapyalnız... Her şeye yeniden başlayacağım. Burda çok şey yaşadım ben Kısmet. Çok şey gördüm. Şimdi yalnız kalmak istiyorum. Bir süre.. yalnız kalacağım, hep müzik çalışacağım. Aradığımı bulana dek çalışacağım... Zaten senin bir evin var, kocan var... Sonra, annem var... "

"Gelmek istiyorum Murat."

"Yoo, beni merak etme. Bu gece yalnızlığımın ilk gecesi, alışamadım, seni uyandırdım, kusura bakma... Aslında çok iyiyim.. çok iyiyim... Haydi, kendine iyi bak. Yine ararım. Sonra gelirsin. Sonra... "

Sonra gelirsin.. sonra..

Sabahı bekle.. yarın sabahı bekle...

Böyle deyip durdum. Oysa sabah olup ortalık aydınlanınca, günlük yaşam başlayınca, insan cayıyor, erteliyor. Yeniden, 'yarın sabah' diyor; sabahla yüzyüze gelinince de geceleyin alınan kararlar uygulanamıyor. Herhalde, birkaç saat sonra karanlık bastıracak, diye ürkülüyor. Fakat zaten karanlıksa, geceyse Murat; ortalık neredeyse aydınlanır, önümüzde upuzun bir gün, diyoruz; saksıları küvete diziyor, perdeleri ve kapıyı çekip çıkıyoruz. Acaba yarın sabah ne olacak, ben ne olacağım Murat? Beni karşılayacak mısın? Gerçekte benim de bir süre yalnız kalmam gerekirdi. Kendi başıma bakalım, ne yapıyorum, ne yapamıyorum; elimden ne geliyor, ne gelmiyor; görmeli, öğrenmeliydim. Ben neyim? Gücüm ne? Bunu öğreneme-dikten sonra, ha binmişim bu trene, ha binmemişim. Ha gitmişim, ha gitmemişim... Çorabım yırtık... Yarın sabah Haydarpaşa'ya yırtık bir çorapla inmek.. Kardelen, son diktiğim şömizyemi ne kadar beğenmişti. Bana çok yaraştığını söylemişti. "Hele kemerini şöyle alengirli bağlayınca mankenlere döndün valla," demişti. Keşke onu giyseydim! Tren hâlâ gelmedi Kardelen. Gidersem.. caymazsam.. sana ilerde hepsini anlatırım. Şimdi biraz utanıyorum. Çantama takılarımı koydum. Bilezikler, üç yüzüğüm, banka cüzdanım... İçinde fazla para yok. Yine de beni senden, yeni bir hayata dımdızlak, hiç desteksiz başlayan insanlardan ayırıyor. Bu çeşitten roman kahramanlarına benzemiyorum. Benim kendi gücüm ne? Bunu hiçbir zaman tam bilemeyeceğim demek? Yine de bu arada bir iş bulacağım. Bulurum, görürsün. Sen her zaman buldun, çünkü hiçbir işi küçümsemedin. Haşlanmış mısır bile sattın. Senin bir işi küçümsemeye hiç hakkın olmadı. Baban, kardeşin.. ikisi de sana muhtaçken... Bir seferinde bana: "İnançlarımla muhtaçlıklar arasında kalıyorum be, lânet olsun!" demiştin. "Bugünler içimden birini öldürmek geliyor!" Seni hiç öyle görmemiştim. Ürkmüştüm. Can burnunun ucundaydı. Sonra gitmiş, mısır satmışsın .. kanını da... Çok garip değil mi Kardelen, herhangi bir inancım bulunmadığı, kimse de bana muhtaç olmadığı halde, benim de içimden sık

sık birini öldürmek geçti, ama kimi öldürmek istediğimi bilmiyordum, benim öldürmek istediğimin belli bir yü-zıı yoktu. O zaman, bildiğim, benim için belli bir yüzü olan kendimi öldürmek. .. Ufuk, ne kadar ayıplamıştı beni: "Kardeşin bile çok daha anlamlı bir şey yapıyor; sevdiği kadının peşinden gidiyor. Sen böyle bir şeyi de beceremeyeceksin Kısmet. Hep işin kolayına kaçacaksın. Yaşamak yürekliliğini gösteremeyeceksin. Evet, çünkü yaşamak zor zenâat. Bunu sonuna dek göze alamıyorsun. Zaten sevdiğinle de sonuna dek gidemiyorsun," demişti. Ufuk'la gidememiştim. O da fazla üstelemedi ki. Beni çok istediğini anlamadım ki... Acaba beni şimdi görse, sever mi? Bana inanır mı? İş bulacağım. Yapma çiçekler.. olmazsa bir terzi yanında, konfeksiyon fabrikasında... Divan Pastanesi'ne başvurabilirim. -Şu, sigaraböreği gibi bükülmüş şeylere ne diyorlardı?- Olsun, ilik açabilirim. İlik açacağım, fisto yapacağım. Kazaklar örer satarım. Önce böyle başlarım, Sonra, yavaş yavaş...

Kısmet, yavaş yavaş kendi atölyesini kurdu sonra. Yanında çalışan birkaç kişi oldu. Küçük, şirin bir evi oldu. Pencereleri denizi gördü. Bu pencerelerin önünde yeni çiçek saksıları oldu. Küçük, şirin evde güzel sofralar kurdu; çevresine Murat'ı, Ufuk'u, Kardelen'i, Tahir'i topladı. Hattâ Metin'le o toparlak suratlı delikanlıyı da çağırdı. Onlar Murat'ı itip kakarlardı. Sen milletini, memleketini sevmiyorsun, derlerdi. Aslında iyi çocuklardı, onlar da anlamlı bir hayat arıyorlardı. -Toparlak delikanlı, pub'da Murat'ı bekleyip durdukları gecenin sabahında otele onunla gelmişti. Yolda rastlaşmışlar da. Çocuk, Eskişehir'deki Metin'in yerini almıştı sanki: "Yaa, demek senin ailen böyle otellerde kalabiliyor?" Muratçığım kızarıp bozarıp durmuştu, ona karşı koyamamıştı, zaten besbelli, otele benimle gelme, bile diyememişti.- Sofrada bu toparlak delikanlı da oldu işte. Murat'ı da, Kısmet'i de yeni hayatları içinde gördü, onları sevdi, beğendi. Yediler, içtiler, müzik dinlediler, kitapları tartıştılar, memleketi...

"Siz de İstanbul'a mı kızım?"

Kısmet irkiliyor. Dönüp, yanında oturan yaşlı adama bakıyor. Ona ne yanıt vereceğini bilemiyor. Evet'le hayır arası, başını sallıyor. Adamcağız dert yanıyor galiba: "...orda bir akrabam var. . bana iş bulmuş da... Ağır iş değilmiş... Artık ağır iş yapamıyorum. Emeklilikle de geçinemiyoruz.. ardımda kaç kişi..." Küçük ev, anlamlı bir iş, anlamlı bir hayat; hepsi siliniyor. -Ufuk'la Kardelen, adı Ah Ne Yapsam? gibi bir kitabı günlerce konuşmuşlardı.- Adını yine doğru anımsayamıyor, ama o kitapta da dikiş atölyeleri açılıyor, makineler çalışıyordu: Vera, Katya? Hangisi ama? İkisi de, ikisi de! Kardeş kardeşe, öyle... Tam bir anlaşma içinde... Ah, romanlar...-

Kısmet'in yüreği henüz durulmaya başlamışken yeniden bir çırpınmadır alıyor: Zaten benim bir işe girmem, gerçekten muhtaç birinin işsiz kalması demek değil midir? Ama herkes de pasta yapamaz ki, ilik açamaz. Ben de onların işini yapamam... Fakat, benim ardımda geçindirilecek kimsem yok, kimse bana muhtaç değil!.. Bol paramız var. Zaten bu tren gelmeyecek. Tren gelmeden ben döneceğim. Ben dönmesem bile Orhan neredeyse gelip beni bu yaşlı adamın yanından alacak... -İyi ki şu genç öğrencilerden "biri değil yanıma oturan.- İşte istasyon memuruyla mavi bereliler de karanlığın içinden çıktılar. Bu yana doğru geliyorlar, geliyorlar... Kimsiniz? Nereden gelip nereye gidiyorsunuz? Kaç muhtaç insan varken iş aramaya, iş istemeye utanmıyor musunuz? Evlilik takılarınızı da çantanıza atıp nereye kaçıyorsunuz bakalım? O kadar aç, işsiz insan varken, sizin derdinizle uğraşacak değiliz. Dön geri! . . Duydunuz mu memur bey, kendini tanımak istiyormuş, anlamlı bir hayat istiyormuş; bu nerde bulunur, yenilir mi, içilir mi? Hah hah hah! ..

Memurla mavi bereliler gerçekten de gülüşmekteler, ama Kısmet'e bakmadan, onun varlığından bile habersiz geçip gidiyorlar. Genç kadın derin bir soluk alıyor. Neden sonra da elindeki kitabı yeniden açmayı akıl ediyor. Hattâ okumaya istekleniyor: Biraz şu yana dönmeliyim .. ışığa doğru...

"Okuma demiyorum, oku tabii. Ben okuyan kadınları severim. Lakin sen hep roman okuyorsun. Ya şiir, ya roman... Üstelik etkisinde kalıyorsun. Bunlar hayali şeyler... İnsan okumalı, Okumalı, fakat etkisinde kalmamalı... Hafif bir şeyler oku. Açılırsın.. eğlenirsin .. öyle arpacı kumrusu gibi düşünüp durmazsın…"

Orhan'ın yatak odası dışında tepeden tepeden boy gösteren söylevlerinden bir daha. – Yatak odasında yaltaklanır: Seni istiyorum. İtme, kaçma, yeniden çocuğumuz olur...- Okumalıymışım, ama okuduklarımı unutup gitmeliymişim! Üstümde hiç izi kalmamalıymış. O zamanlar da haykırmak isterdim: Dolmayı doldur, tatlıyı yap, salatayı hazırla, fakat yenmesin, öyle mi? Yemesene!..

Hep böyle bağırmak istedim, bağıramadım. Onun söylevlerini dinleyip durdum. Hele o yorumları! .. "Allah bilir, bu romanı sana yine Kardelen vermiştir. İyi valla, hem yoksuluz derler, hem de..." Hiç değilse o zaman bağırabilirdim. Orhan'a, bu da bir tiryakilik! Sen arabayı gündüz gündüz yarı yollarda durdurup su kıyılarında rakı içecek, sonra da o arabayı devirecek kadar tiryakisin ya!.. diyebilirdim. Kitap bebek öldürmez, araba devirmez, bunlara engel olur, diye haykırabilirdim. Sustum hep, hep cinayet işledim, suçlu biriyim... Kardelen, bir gün ağzından kaçırmıştı; çarpılmış, çok utanmıştım. Öyle kitap düşkünü ki... İstediği bir kitabı edinemedi mi, asıl sefalet o zaman başladı, asıl her şeyin sonu o zaman geldi sanırmış; gücünü yitirirmiş... Bu nedenle bir kez kanını vermiş de, istediği kitapları almış... Kimseye anmadım, inanmazlardı. Kimse inanmaz... Kardelen bile, kanını sattığını gülerek anlatmıştı. Bizdeydik. Hacer o gün, hiç kullanılmayan, dolapları, vitrinleri süsleyen gümüşlerimizi parlatmıştı. Kardelen'in yüzüne bakamamıştım. -Üşüyorum. Gece iyice serinledi. Bu hırka ince geldi işte, çantaya kalınca bir ceket koymadım da sanki!- Neden yaptım, o ân bilmiyordum; masadaki kristal kül tablasını tuttuğum gibi yere fırlatmıştım. Tuzla buz oldu. Pahalı mı, ucuz mu; alsam mı, almasam mı,

diye kaç gün düşünüp durmuştum, kafa yormuştum. Üstelik konuklar kullanmaya çekiniyorlardı, aa yazık, kirlenmesin, diyorlardı. Tuz buz ettim. Kardelen çok şaşırdı. Hatta öfkelendi: "Aa aptal! .. Yoksa sen şu kan meselesini mi ciddiye aldın?" diye. "Ben, suçumu söylemek için anlatmıştım. Kendi kendime verdiğim bir cezaydı bu kan satışı be! .. Oh olsun bana!.. Eski meski, bir etekliğim vardı nasıl olsa; heveslendim, gittim, o yeni modalardan bir etek satın aldım. Biriktirdiğim bütün paramı tükettim. Bundan büyük bir suçum da var. O etek için Özgüre iki öğün daha az et yedirdim... Etek parasıyla kaç kitap satın alabilirdim, biliyor musun? Madem ki bu haltı yedin, hadi bakalım Kardelen hanım, hadi kanına sığın artık, dedim kendi kendime; Özgür'e de üç öğün fazladan et yedir!..

Kardelen hep gülüyor, bense utancımdan ya bir şey daha kırmak, ya bir yerlere kaçmak istiyordum. Fakat, şimdi düşünüyorum da, genç bir kızın, hem istediği kitapları, hem beğendiği bir eteği satın almak, hem et yemek, kardeşine de yedirmek hakkı değil mi? Kardelen kendisini neden cezalandırmalı sanki? -Öff, bu çocuğa bir tokat aşk edeceğim şimdi? Yine dikildi karşıma, burnunu karıştıra karıştıra... Ne istiyor canım? Git, tahinli ekmeğini ye, değnek atını koştur, ananın yanına git hadi! Ne bakıp duruyorsun böyle, kıçını kaşıya kaşıya?.. - Köfteyi kızarttım, cacığı yaptım; ama yememelisin, kendi kendine doymalısın! Orhan'a böyle bağırmalıydım. Susmamalıydım. Dokunma, dizinle oynayıp durma. Kanıyor işte. Arka sokaklar öyle karanlıktı ki.. Kulüp Villa'nın oradan geçmeyeyim diye....

"Biz İstanbul'a gidiyoruz," diyor Tatar oğlan.

Sarı yüzü, çekik gözleri, kıpkısacık kırpılmış saçlarıyla arkasını kaşıya kaşıya söylüyor bunu. Kısmet, kitabı yüzünden biraz indiriyor, ona bakıyor. Sonra, ilerde, denklerin başında bekleyen anasına, kardeşlerine bakıyor. Saatine bakıyor: Hâlâ yedi dakika var. Çocuk için de dakikalar çok uzun olmalı, onun için de tren bir türlü gelmiyor.

Kısmet'in yüzünde sıcak, sevecen bir canlanma oluyor. Damarlarında kanının dolandığını ayırdediyor. Çocuğa gülümsüyor:

"Ne yapacaksınız İstanbul'da?" "Babam iş yapacak!"

-Babası ne işi yapacak acaba? Ben nerede iş bulacağım?-"Ne iş yapacak baban?"

Çocuk kaçıyor. Koşa koşa babasının yanına gidiyor: "Baba, sen ne iş yapacaksın, ne iş yapacaksın?" Dönüp dönüp Kısmet'e bakıyor.

Kısmet, boşta kalan elini geri çekiyor, hırkasına sarınıyor. Kitabı dizlerine bırakıp kolan göğüsleri üstüne çaprazlama kavuşturuyor, iyice bastırıyor; gözleri sanki kendiliğinden örtülüyor: Çıldırtıcı bir şey! İşte başladı yine .. yine işte... Kimin elleri, kimin kolları şimdi bu? Ufuk mu, Orhan mı, üç yaşında, beş yaşında bir Murat mı yoksa? Yoksa kendi ellerim, kendi kollarım mı? Başıma yürüyen sıcaklık, içimin ezilmesi, başımın dönmesi.. Ufuk... Kuşkusuz Ufuk...

Dedemin çiftliğinde arı kovanlarına baktığımız gün var ya Ufuk? Hani, çitin üstünden gümbürt diye atlayıp bostana ini-vermişsin. Toz toprak içindesin. Kavruk bir şeysin. Murat'ın güzelliği, cana yakınlığı yanında bir hiçsin. Aldırdığın mı var? Güm, diye düşüyorsun bostanın ortasına. Keloğlan gibisin. Keloğlan'a göğüslerimi öptüreceğim, bundan sonsuz tatlar alacağım aklıma gelmezdi. Kim söylese, inanmazdım. Zaten sen de doğrudan dedemle konuşuyordun: "Biz aşağıda, su yolunda çalışıyoruz. Çiftliğiniz daha iyi sulanacak, verimi artacak. Artmadan önce, borcuna, avans olarak bize biraz süt, yumurta, yoğurt falan verir misiniz?" Öyle güleceğim geldi ki! Halin çok komikti çünkü. Keloğlan'dın işte. Bir çiftlik beyinin huyunu suyunu biliyorsun da, oyunu bile bile bozuyorsun sanki. Sağlığa getiriyorsun. Kendi partisine de, babamın bağlı olduğu partiye. Menderesçilere, oğluna bile hemen hemen küs yaşayan dedemi gülümsetebiliyorsun. O zamanlar dedemin en yeni merakı arıcılıktı.

"Arılarımı görmek ister misin delikanlı?" Onun derdi bu: Erkek arı, dişi arayı nasıl... Hayır, ondan sonra, zerdali ağaçlarının altında seninle karşılaşmak da hiç aklımdan geçmedi. Su yolunun oralarda bunun için dolanmadım, hayır. Acaba dedeme yalan mı söylemiştin? O daracık Tapu Sokağı'ndaki odanda sana memelerimi öptürüşüm.. eski püskü evler.. her camın gerisinde bir göz olur. . bütün gün sokağı gözetlerler.. oradan geçerim.. sana gelirim...

Yüzün kapkaraydı. Dirseklerin parçalanmış...

7 A, 7 B, 9 C... Bu eski evlerin dört köşe kırmızı tenekeler üstüne yazılmış böyle numaralan vardır. Şaşıyordum. Kömürlere bulanmış yüzündeki gülüş, dedemin arılarına bakarken dönüp bana gülüşün gibi değil. Zerdalilerin altında rastlaştığımızda ise çok ciddi idin. Bana yarım yamalak selam vermiştin, arkadaşlarınla taşları dizmeyi sürdürmüştünüz. Kömürlere bulanmış yüzünde ise benim bilmediğim, hem dost, hem âşık bir gülüş: "Herhalde Albert Finney'e benzemiyorum, değil mi?" Kimmiş, ne? "Cüneyt Arkın'ı andırır yanım ise hiç yok!" Hayret, hâlâ dostça, hem de bir sevgili gibi gülüyorsun. "Ama bizim de kendi numaralarımız vardır... " Hangi numara? 7 A, 7 B, 9 C... Ben şu köşeyi dönüp İdris Efendilere uğramayacak mıydım? Karısı ağır bir hastalık geçirmiş, annem, "Uğrayıp bir geçmiş olsun demelisin, bizden bunu beklerler," demişti de... Sen ise gülüyorsun: "Şurada oturuyorum Kısmet, beni görmeye gelirsen.. gelirken bir de ampul getirsene... " Yüzün kapkara, Murat'a hiç benzemiyor, ama sen de canayakın.. yoo değil, değilsin!.. Omuz silkmiştim. Tam bir Yeşilçam filmi artisti oldum: İşim yok da sana geleceğim, hem de ampul getireceğim!..

Alnın geniş. Bakışların yaldız yaldız... Alınganlık yok. Bu-kadar değil. Sende benim çözümleyemediğim, bugün de hâlâ adlandıramadığım bir şey var. Belli belirsiz Kardelen'i anıştıran... Fakat ben Kardelen'e hiçbir zaman benden büyük, benden çok yaşlı biri gibi bakmadım ki... Onu hiç

küçümsemedim de... Seni hem küçümsüyorum, hem sana büyük bir saygı duyuyorum. Başka bir gün, Karakol'un karşısında Paşadayı Kıraathanesi'ne oturmuş, çarşı esnafıyla, Çimento'nun işçileriyle tavla atıyorsun. -"Oraya daha çok Çimento'nun işçileri gelir," dedin ya?- Biz annemle, eski konak yavrusunun yeni kiracılarına gözdağı vermeye gidiyoruz. Oradan da, Kılıçgillerin gelini doğurmuş, onlara gözaydına uğrayacağız. Ben mavi bir tulum ördüm, annem omuzuna nal gibi bir maşallah taktırdı kuyumcudan. Pardösüsünün içinde en yeni ipeklisi, başında ipek eşarbı. .. -İstanbul'da, Ankara'da ikisini de çıkarır, atar: Buraların yerlisi değiliz, buralarda kim bize kusur bulacak?- Ben de epey süslüyüm, ama kısa kollu değilim. Takıp takıştırdık. Kahvenin önünden geçerken beni gördün. Pulları şaklatıyordun, adamlarla gürültülü gürültülü takılıyordunuz birbirinize; beni görünce öyle, kalakaldın. -"Öylece kalakaldım," demiştin ya sonradan?- Ben.. kömür yığını üstüne düştüğün o karanlık geçitten kediler gibi süzülüp arkada, taş bir avlunun kıyısındaki odunluk benzeri odana gelince... Kömürlükten sokağa açılan küçük tahta kapı... O dehlizden üç kere geçtim. Hayır, dört değil, üç.. üç, evet. Peki, evlendikten sonra da bir.. dört.. Bunu hemen unutmak isterim... Hiç gelmemiş gibi yaparım. Sonra da bir daha gelmek.. sana hep gelmek, hep...

Kısmet, kollarını göğüslerine daha sıkı bastırıyor: Ha bir olmuş, ha beş! Önünde sonunda insan düşlerini unutmak, bozgunlara uğramak zorunda kalmıyor mu? Ta yüreğinden vurulmuyor mu? Murat, kukla oynatmaktan da boyunun ölçüsünü almıştı. Çocuklar, Çıplak Kral'a ve terzisine çok güldükleri halde -sevinçleri ne kadar çabuk tükeniyor!- az sonra yine birbirleriyle itişip kakışmaya başlamışlardı: İçinizde en korkusuzunuz benim!. Böyle.. tahta iskemleler üstünde kovboyculuk oynamaya başlamışlardı. Artık kimse benim Murat'a kurduğum yükseltide olup bitenlerle, hazırladığım bezden bebeklerle ilgilenmiyordu. "Red Kit!.. Red Kit isteriz, Red Kit!.." Kardeşim, perdenin gerisinde alı al, moru mor... Kuklaların ipleri parmaklarında, oyununu hâlâ sürdürmeye çalışıyordu.

Kimseye dinletemiyor artık, kimseye baktıramıyor... Zihni de ne kadar yardımcı olmuştu. "Aldırma Murat, biz devam edelim," demişti. "Görürsün, sonunda yine izlemeye başlarlar." Hacer'e hazırlattığımız limonatalar bitmişti. Murat küskün, bozgun; kuklaları bıraktı. Yaptığım bez bebekler yükseltinin oradan kol bacak sarkık duruyordu... İplerinin uçları koyverilmiş... Kardeşim çocukları avludan kovalamıştı. Gece, konak yavrusunun sofasında dört dönmüştü: Pisler! Oyundan ne anlarlar sanki?.. Hikâyeyi sonuna kadar izlemediler!.. Sesimi ne kadar değiştirdim, kaç biçim çıkardım, çıkarmadım mı abla? Zihni de ne güzel oynatıyordu, şişkonun papyonunu o uçurdu, kolay mı? Red Kit'miş!.. Bir dahaki sefere ne yapacağımı biliyorum ben... Müzikli bir oyun yapacağım... Müziklerini de ben kendim besteleyeceğim hem... Ben çalacağım... Taklitleri de yaparım, çalıp söylerim de... Yapamaz mıyım? -Murat'ın sevinmesini ne kadar severdim, başarmasını ne kadar istedim!- Ama o, kukla oyununda uğradığı bozgunu hiç yenemedi.

Çocuklara müzikli bir oyun da göstermemişti artık. Kısmet'in işlediği kanaviçeye merak sarmış, bir iki iğne de o batırmıştı etamine. Zihni, çok ayıplamıştı onu.

Murat yine mandolinine sığındı: Miii.. miiii.. doo.. re... Hayır, çocuklar için müzik yapmayacaktı. Büyükler için yapacaktı. Sol.. reee.. miiii.. fa... "Mandolinle olmaz, ben bir gitar istiyorum anne!"

Gitar alınmıştı. Türkân hanım yarı hoşnut, yarı değil: Bırakalım oyalansın. Orda burda patırtı çıkaran serserilerin arasına karışmasın da, varsın bunu dımbırdatsın. İşitiyoruz, daha on altısında çocuklar, yok afiş asmada, yok okul işgalinde... Bahçede ilk bozgunu da o bakkalın piçi çıkardı zaten değil mi, bilirim onu ben!..

Ama Türkân hanım da Selmin Rifatzâde'nin, görkemli olmasına onca çaba harcadığı Eskişehir konserinden sonra bozguna uğramıştı: Ah keşke Murat'a o gitarayı hiç almasaydım! Ah keşke aklını fikrini notaya,

şarkıya takmasına hiç izin vermeseydim!.. Tek oğlum deyip her istediğine boyun eğdim, o da gitti... Ah keşke öteki yaşıtları gibi o da sokaklarda...

Kısmet, ansızın Murat'ı Köprübaşı'nda vurulmuş olarak görüyor. Yüreğinden uçsuz bucaksız bir ürperti geçiyor. Başını sallıyor, görüntüyü dağıtıyor: Murat, Selmin'i çok sevdi. Ölecek kadar sevdi. Selmin'in yanında silik, ezik büzük kaldım. Konserinde, *Nakşt mı ayıplarsın / Nakkaşı mı?* şarkısını söylerken Murat'ın ona tapınırcasına baktığını gördüm. İlk gece. Gala, Eskişehir ilerigelenleri... Başta biz. Selmin Rifatzâde, Eskişehir'e blucinle gelmişti. Sahnede uzun, siyah, çok sade görünümlü bir giysi vardı üstünde. Sırtını hafifçe döndüğü zaman ise, bu giysinin kuyruksokumuna kadar açık olduğu seçiliyordu. Murat'ta bir şey değişti. Anlık coşkularına hiç benzemeyen bir tutkuyla, öyle... Biz oradayız... Konserden sonra, donatılmış bir masanın çevresinde, tüm aile... -Dayım yok. O zaman anlamalıydım.- Ben saçlarımı Filiz Kuaför'de yaptırmıştım. Kabarık kabarık bir saç oldu. Alnımda perçemler düz durmuyor, hemen kıvrılıp kalkıyor. Kalkmış işte. Resim çekildi, o resimde de... Siyah kadife bir etek dikmiştim kendime, beyaz bluzumu giymiştim. Murat kravat takmıştı. Selmin Rifatzâde onu sahneye çıkardı... Murat'ın bestesi öyle güzeldi ki... Çok duygulu bir parçaydı. Ağlamak istemiştim. Selmin daha sonra masamıza gelmişti. Hepimize öyle yakın davranmıştı ki, halamın kocası: "Çok sıcakkanlı bir kadın, hiç burnu büyük değil, bravo doğrusu," demişti. Onu yanına oturtmuştu. Resim çekildi. Eniştenin eli Selmin'in masa üstünde duran incecik eline çok yakın bu resimde. Hep bakmışımdır. Çok yakın. Sanki değmek istemiş de, değememiş...

Dedim ki Ufuk'a, -Allahım, Alahım, tenlerimiz birbirine değiyor!- hani *Nakşı mı ayıplarsın/Nakkaşı mı,* diye bir şarkı vardı?.. Halkın karanlıkta bırakılışını anlatan bir şarkı olduğu, bu amaçla bestelendiği söylenirdi; kimse bunun sevişmeyle, gövdelerin birbirine değmesiyle ilintili bir şarkı olduğunu anmadı, bence.. diyordum ki Ufuk'a, kömür dolu bir dehlizin ucunda, dedim ki işte: "Ne olur ayıplama, ayıplama, çok

utanıyorum.. çok utanıyorum... " Şimdi göğüslerim üstündeki eller Ufuk'un elleri, apaçık öyle... İşte hafif kıllı, çok kemikli, fakat şaşılası şey, çok yumuşak, sıcacık... Elleri boynumu, omuzlarımı, memelerimi.. dedim ki, çok ayıp, utanıyorum, dudaklarımı al, dilimi al, olmaz, olmaz.. bırak, yeter!.. -Ben Selmin değilim!-

Dizlerim kanıyor. Her yanım yara bere. -Ben Orhan için saklanmış bir kızım.- Orhan arabayı delice sürdü. İçkiliydi. Kavgalıydık. İstanbul-Eskişehir arası kaç saat? Hani kayışları bağlamayı unutmayacaktık da çocuklar ölmekten kurtulacaktı? Kayışlar boşlukta sallanarak...

Bu kemer belimi sıkıyor. Çok.

Kısmet, göğüslerine kavuşturduğu kollarını çözüyor; kemerini gevşetiyor, ama boğazına takılan düğümü bir türlü eritemiyor. -Başım çatlıyor.- Annesinin alnında üç misli çoğalmış çizgiler: Ah canım, ah bir tanem, sen sağsın ya, çok şükür Alla-hıma, sen sağsın ya kızım; yine olur, yine doğurursun, ne yapalım...

Türkân hanım, kızına sevgisini bir kez, ölüm ardından belli etmiştir. -Babasının ölüm döşeği başında da, nerdeyse Kısmet'e sevgi sözleri edecek, öyle bakacaktı:- Ama ben beklemedim artık. Onu bıraktım, çıktım. Burada oldum: İyiyim anne... Sen üzülme, sen üzülme... -Annemle en yakın olduğumuz zaman bu. Bebeğin ölümü ardından.. birbirimize sarıldık. Dostuz.- Yarın sabah da ağlar mı? Beni göremeyince, banyo küvetine dizilmiş saksıları görünce ve... Nasıl yaparsın bunu Kısmet? Elin avukatına nasıl, "Bir başkasını seviyorum," dersin? Bak ben hiç öyle açık açık söyledim mi? Sustum, dul halimle öyle yıllar boyu oturdum. -Sahi, annemin boş kalan yatağına başka erkek doluşmamış mıdır? Babamla yatarken de, yanında başkası olmamış mıdır?- Orhan'ı itmedim. Salt gözlerimi yumdum. Memelerimi Ufuk'un öpüşlerine bıraktım. Sonra Murat'ın sokuluşları...

Bir ân, "Hayatımda ne çok yalan!" diye haykırmak istiyor Kısmet: Hayatımda ne çok yalan! Fakat tentürdiyotu içtiğimde yalanım yoktu, varsa da bilmiyordum. On yedi yaşındaydım. Murat'ı çok seviyordum. Ona delicesine düşkündüm. Onsuz ölebilirdim. Kendimi öldürebilirdim. Ondan başka kimse sevgimi istemezdi. Yoktum. Yokum... Siren sesleri işitiyorum. Düdükler çalıyor. Midemde yine o parçalanma. Tren geliyor. Değil, cankurtaran sesi bu: Kimseler duymasın, aman kimse duymasın İclâl! Hiçbir şey olmamış gibi yapalım, olur mu? Birini seviyor, birini istiyor olamaz. Çok saftır benim kızım, melek gibidir. Neden yaptı? Hemen evlendir Türkân abla. Bak Orhan, akıllı, girişken.. yetişip geldi... Kim konuşuyor? Neden konuşuyorlar? Demir karyola. Ağzımda hortum. Çıkarın, çıkarın!.. Hadi Cahideciğim, çıkaracaksan çıkar artık şu kazağın örneğini biz de çıkaralım, bu perşembe benim günüm ya, Kısmet size bir fındık kurabiyesi yapsın da görün, gümüşler ovuldu mu, Hacer'e söyle, iyi ovsun, sırtımı keselesin, kirler nah parmak gibi, işte camları pislettiler yine, bu hortum, kusacağım, çekin şunu, boğuluyorum, ben hiç anmam, ama hastabakıcılar her yana yayarlar Türkân abla, yalan deriz... Soluk alamıyorum, haydi Murat, gel korkuluk oynayalım, bütün kargaları kaçıralım, çok karga, hep bağrışıyorlar, kardeşine gözkulak ol Kısmet, gürültü ediyor, nedir canım, başım tuttu, çatlıyor, midem parçalanıyor, ölüyorum.. evli evine, köylü köyüne, evi olmayan sıçan deliğine, *I000,* ine mine lasi dosi.. dık!..

Böyle şeyler olmadı. Hiç olmadı. Bitti. Geçti. Bitmedi, geçmedi. O şeyi hep gördüm. Orhan'la yatarken, içime giren hep Ufuk olduğu halde, boynuma küçük bir prensin kolları dolanırdı. Üç yaşlarında, beş yaşlarında, on altısında, on dokuzunda... Benim küçük prensim! .. Onunla sofalarda, odalarda hep bu oyunu oynadık: Loloooo... İne mine lasi dosi.. tı!.. der demez bir çığlık atar, katılırcasına güler, boynuma atılır, minicik dudakları dosdoğru dudaklarımı bulur... Hep oynarız. Bitkin düşene dek... Dudaklarımı bulan minicik nemli dudaklar. .. Yeşil ela gözleri süzülür,

yanacıkları kızarmıştır. Bir hoş olurum, ürperirim, yedi yaş kız benliğimi günah, ayıp duyguları doldurur, ölmek, yok olmak isterim; hiçbir çukulatanın damağıma veremeyeceği tatları alırım; hiçbir bayram sevinci, defterlerimi kaplayışımın mutluluğu, yeni kitaplarımın kokusu bu oyundan duyduğum mutluluk duygusunun yerini tutamaz, bana ölebilecek derece zevk vermez. Kaçmak isterim, kendimi kaçırmak isterim; yapamam, küçük prensimin istediği kadar çok ve uzun oynarım onunla; tutup büyük bir saflıkla bana minicik şeyini gösterir; dalındaki bamyeler gibi diri, diktir: Bak, bak. .. Kıkır kıkır güler, ayıp olduğunu bilmez, istemeye istemeye eline vururum, donunu beline çekerim, elim bamyesine değer, istemeden olmuştur, titrerim, yüzümde daha beter bir utanç yangını, Ufuk'un dudakları dudaklarımdayken, o zaman Allahım, küçük prensimle yıllar önceki oyunumuz sanki, sanki aynı hazlar, aynı mutluluk duygusu... Geceleri koynuma girer, bir annenin göğüslerini ararcasına elini gecelik entarimin yakasından memelerime sokar, ipeksi parmak uçlarını henüz çıkmamış meme uçlarında gezdirir, gözlerim dakikalarca kapalıdır, sonsuzluktur, yükseklerde, bulutların üstünde uçmaktayız, bir dönme dolaptayız; aşağıda yemyeşil çimenler, incecik akarsular, otlayan ak kuzular, hepsi başka renkte küçücük evler, pencerelerinin önünde rengârenk çiçekler, evlerin hepsi şekerdenmiş, dağlar, tepeler çukulatalı doğum günü pastaları, yollar, çiftlikler, okul kitaplarımızdaki yollar, çiftlikler; buğday tarlaları vanilyalı dondurmaymış, ak kanatlarına bindiğim benim küçük prensimmiş, gözleri ışıklar saçarak, enginlerde süzülerek, süzülerek aşağılara doğru iniyoruz, sarsılmadan, incinmeden .. iniyoruz, iniyoruz... Ve orası Eskişehir'miş! ..

Gökyüzünde keskin bir aydınlanma oluyor. Üstüste iki ışık çakımı. Kısmet, ilkin Havaüssü'nün ışıldağı sanıyor; uzaklara bakıyor. Gökteki yıldızları kara bir bulut örtmüş. Yük katarı raylarda bir demir yığını olarak yatıyor. Genç kadın bir ân, yanındaki yaşlı adama: "Yağmur yağacak galiba," demek istiyor; başını çeviriyor, ama onu göremiyor. Bakınıyor. Yaşlı adam, ilerde Tatar ailesi ile konuşuyor. Birbirlerine gökyüzünü

gösteriyorlar. -Tren hâlâ gelmemiş, ama nerdeyse gelir. Yağmurdan önce biz bineriz.- Burnuna belli belirsiz bir toprak kokusu çalınıyor. "Bak ben şurada oturuyorum. Gelmek istersen buradan üç basamak yeraltına ineceksin, sonra üç basamak yerüstüne çıkacaksın... Ampul getirmeyi unutma!" Sanki Ufuk'la kırk yıllık tanışız. Benimle öyle konuşmuştu. Ona gitmek istemiyordum. Ondan korkuyordum. Değişik bir korku bu. Güzel bir korku. Beni çekiyor. Ölüm gibi, beni çağıran bir korku bu. Gitmeyecektim, ama işte, savrulan kar altında. Tapu Sokağı'nda.. Allahım, Allahım, inşallah kimse görmez, inşallah pencerelerden bakan birileri yoktur, ne aptalım, çantamda bir de ampul!.. Oysa aradan kaç hafta geçmiş!..

"Yaz yağmurusun sen," diyordu Ufuk'un sesi. "Beklenmedik bir zamanda gelirsin, ansızın fena ıslatırsın. Üşütmez, hoş kokularla güzel bir serinlik de getirirsin. Sonra da çeker gidersin. Ardından insanı güneşin kavuruculuğuna bırakarak. .. Seni istiyorum. Sen de istiyorsan.. sakın kendine yalan söyleme olur mu?"

Kar yağıyordu. Korkunç savurtuyordu. Eskişehir'in keskin ayazı Kısmet'in yanaklarını ince ince kesiyordu. Midesi değil bu kez parçalanan. Yüzü, yüreği de değil. Aklı.

Ufuk, aklını karıştırmıştı. Bildiği insanlara benzemiyordu. Yaşamı da, sesi, sözleri de. Kısmet bir bakıyor, Ufuk, Eskişehir Akademisi'nde öğrenciyken, aynı zamanda da halde sebze satmakta ya da bir apartmanın tepesinde kiremit aktarıyor. Kışları kolacıda, mefruşatçıda...

Kısmet, Ufuk'un odasında ilk buluştuklarında:

"Aslen nerelisiniz?" diye sormuştu.

Kendi sesi kendi kulaklarında aptal aptal tınlamıştı.

Ufuk çok gülmüştü:

"Aslen anamın karnındanım, ya sen?"

Kısmet de gülmek istemiş, gülememişti: -Tehlikedeyim, tehlikedeyim!..- Kaçmak istemişti: Kocaman bir akkuş olsa, kanatlarına binip gitsem! Ya Ufuk birlikte olduğumuzu, ona kendimi öptürdüğümü herkese söylerse? O zaman Cer Atölyesi'nin işçileri dahil, Hava Astsubay Okulu'nun öğrencileri, teğmenler, yüzbaşılar dahil; bütün erkekler kapımızda kuyruk olurlar, beni yollardan geçirtmezler; bize de, bize de, derler... Hayır doktor, yemin ederim, hiçbir kimse yok, kimse yok, hapları neden içtiğimi bilmiyorum.. neden ikinci kez ölmek istediğimi... Hiç istemiyordum hayır, mutluydum, çok mutsuzdum, korkuyordum, çok korkusuzum, neden korktuğumu bilmiyorum, annemi üzmek istemem, kimseyi, hiç, hiç... Üzülürse üzülsün!.. O kadar çok ayna varmış ki dayı, kendi gövdemi bulamıyormuşum, o yüzden bir türlü hazır olamıyormuşum!..

Kısmet, patır patır koşan ayak seslerine dönüyor.

Hava Astsubay Okulu'ndan iki öğrencinin soluk soluğa perona girdiklerini görüyor. Hâlâ burada beklemekte olduğuna şaşıyor; neyi beklediğini bilmemesine şaşıyor. Perondaki bütün erkekleri neden kucaklamak istediğine şaşıyor. Onları hep düşman sanmıştı. Oysa işte hepsi, hep birlikte aynı treni bekliyorlar, aynı ânda gökyüzünde çakan şimşeklere bakıyorlar, aynı uykusuz gece... Aynı trende gideceğiz, aynı sabahı bekleyeceğiz.

Astsubay öğrencilerinden biri ötekine: "Kaçırdık sandım," diyor.

"Yok canım, daha tren gelmemiş bile. Gelse, düdüğünü duyardık. Tam zamanında yetiştik. Zaten yarım saat kadar da burda bekler..."

"Yarım saat bekler mi?"

Saatine bakıyor, yüzünde bir çocuk tedirginliği. Kısmet'e dönüyor, çekinik çekinik soruyor:

"Sizin saatiniz kaç acaba bacım? İstasyonunki bozuk. .." Kısmet de saatine bakıyor: "Biri on iki geçiyor."

Fırlamak, tren yoluna yakın gitmek istiyor, ama kendini tutuyor: Bu öğrenciler beni geri götürmezler. Götürebilirler de... Buyruk, televizyondaki bayrak öpme töreni. 19 Mayıs çıkartması.. buyruk buyruktur... Bayrağı öpüyor işte; bana emanet ulusumun şerefi, namusu, vatanımın toprağı; kızlar, kadınlar, hepsi bize emanet!..

Gençler. Kısmet'in yanından uzaklaşıp gidiyorlar. Kapının yanında dikilen başka bir memura bir şeyler soruyorlar. Memur, dudak kıvırıyor, omuz silkiyor: Bilmem... Sonra, yürüyüp gidiyor, elindeki işaret levhasını raket gibi sallıyor. Yük katarı mı kalkacak? Zaten Kurtalan Ekspresi de gecikmiş, treni bekletiyorlar... Herkes bekliyor. Beş dakika gecikme olabilir. On dakika da olabilir. Tren hiç gelmeyebilir, gelirse de hiç kalkmayabilir.

Bir tren, düdükler öttürerek hışımla giriyor gara. Tatar ailesi çarçabuk toparlanıyor. Herkes, raylara iyice yakın duruyor. Kısmet de, çantasını alıp çabuk çabuk yürüyor tren yoluna doğru. Ama herkes gülüşüyor işte, çünkü tren ters yönden gelmiş: hızla da geçip gidiyor. Geride, işaret memurunun havaya kaldırıp indirdiği levha... İstasyon, öncekinden daha yoğun bir sessizliğe gömülüyor; Tatar ailesi denklerini geri çekmiyor; yatak döşek orada duruyorlar.

Kısmet, bir şey unutmuş, bir şey yitirmişçesine çevresine bakmıyor: Ne yapsam? Ortaya fırladım. Yalnız bir kadın olduğumu herkes gördü. Dönsem mi? Kardelen'e mi gitsem? Bu geceyi orada geçirsem? Sabah olunca da bir otobüse ... Fakat, gece yasağından önce...

İçinde birden, hiç olmadığı kadar güçlü bir çığlık kopuyor: Ölümden öte yol yok ya? Git oraya otur! Herkes gibi bekle!..

Çorabının yırtığını, sıyrık dizinin kanadığını unutuyor. Tak tak yürüyor. Yine aynı bankın üstüne güm diye oturuyor. Bacaklarını öne doğru

uzatıyor. Sırtını arkaya yaslıyor. Gökyüzü yeniden keskin ışıklarla aydınlanıyor, Kısmet'in gözleri kamaşıyor; içini gölgelerle aydınlıklar kaplıyor.

Hoşça kal Kısmet."

Murat, başını usulca yana eğmişti. Yorgun görünüyordu. Belki de biraz sarhoştu. Düşsüz kalmıştı.

Selmin'in ardından İstanbul'a birkaç kez gidip geldikten sonra... O kentte düşlediği müzik topluluğunu kuramamıştı. Hani, Selmin Rifatzâde de topluluğun solistliğini yapacaktı? Murat böyle tasarlamamış mıydı? Selmin, olmaz, dememişti. Zamanla her şey gerçekleşecekti. Eskişehir'deki konser iyiydi, güzeldi, ama çok dar bir çevreye seslenilmişti. Murat bir hangar bulacaktı. Oraya on bin kişi toplanacaktı. Seçkin kimselere değil, çoğunluğa müzik yapılacaktı. Kendisi besteleyecek, Selmin okuyacaktı. Murat'ın tasarılarına Selmin katılmış mıydı? Bilinmiyordu. Metin, Murat'la alay ediyordu: "Hayalci Murat! Hayalci Murat!.. Yahu, İstanbul gibi yerde o lokmayı sana kaptırırlar mı? Hem sen nesin? Tanınmış biri misin? Resimli bir derginin açtığı yarışmada beste birincisi oldun diye, bütün kapılar açılacak mı sanıyorsun?"

Ufuk: "Aslolan yaratmaya çalışmak, bunu düşleyebilmek," diye savunmaya çalışmıştı Murat'ı.

Zaten Murat, hiçbirini dinleyecek durumda değildi. Coşkular içindeydi. Selmin, halk için, ezilen kadınlar için şarkılar söylemişti. Onun gibi beysoylu aileden biri, böyle şarkılar söyleyebiliyor, bunun gereğine inanıyorsa, Murat neler yapmazdı ki! Hangar bulunacaktı. Murat'ın Hacer için, Kardelen için, Kardelen'in kardeşi, bütün kardeşler için yaptığı besteler bir bir çalınacak, söylenecekti. Hiçbirinde aşk, sevgi eksik değildi. On bin kişilik hangarda, on bin kişi bu şarkılara katılacaktı. Hiçbiri olmamıştı.

Bize dönmüştü; yıkılmış, geri gelmişti: Biz de ona konuk odamızı göstermiştik.

"Hoşça kal Kısmet..."

Yutkunuyor, bana özür dilercesine bakıyordu. Artık müzik falan bir yana, Selmin'i özlüyordu. Ondan kopamamıştı. Burada da olamamıştı. Bütün bütüne gidiyor...

"Ben gidiyorum Kısmet."

Bu da Ufuk. Bütün bütüne gidiyor. Herkes gitti.

Ancak, Ufuk'un şimdi nedense keçi sakalıyla donanmış yüzünde herhangi bir ezikliğin izi yoktu. Elini Kısmet'in omuzuna sıkıca bastırıyordu:

"Benimle gelsene."

-Onunla mı gideyim? Murat gibi mi olayım? İstanbul'da bozguna mı uğrayayım?- Üstelik Ufuk nereye ne yapmaya gittiğini söylememişti. Kısmet, onun düşlerini bilmiyordu. Üniversiteyi de bitirmemişken... O kentte parasızsan, çok da içine kapalıysan bir hiçsin. Kimse: "Kısmet hanım nereye?" diye sormaz bile!.

"Benimle gelsene. Yaşamın çok daha anlamlı olur."

Ufuk, fazla da üstelememişti. Son seçimi Kısmet'e bırakmıştı. Kısmet, bir yığın ayna ortasında yine gövdesini bulamamış, bir türlü gitmeye hazır olamamıştı: Ah keşke ben de, yarın ne olacak, diye korkular çekmesem! Keşke Murat kadar hayalci olabilsem! .. Aynaların hepsi kırılsa.. bir tek yüzüm olsa.. onu görebilsem...

"Sende tutku yok," demişti Ufuk.

Sesinde bir acılık boy göstermişti. Pek az. Suçlayıcılık değil, hayır; acılık. Ayrıca çok evecendi. Hemen gitmeliydi. -O zaman yirmi

beşlerimdeydim. Şimdi otuz üçümdeyim ve iki yanımda hiç açılmamış kanatlarım.- Divan Otel'in pub'ı, Tarabya Oteli, Abantlı balayı.

Selmin: "Ay ne cici ablan varmış senin Murat!" diyor, oyalı bir krepi okşar gibi okşuyor Kısmet'in saçlarını. Ankara'dan Ferit dayısının arkadaşları geliyorlar, kadınlar onu öyle seviyorlar ki: Çok seviyorlar beni, çok düşünüyorlar, sonra çıkıp gidiyorlar. Hiç sevilmiyorum, hiç düşünülmüyorum. Onların hoşuna gitmek, gözüne girmek için çabalıyorum. Çay yapıyorum, kek sunuyorum, sigaralarını yakmak için fırlıyorum, yedikleri meyvelerden kirlenen ellerini silsinler diye ak pak sabunlu elbezleri koşturuyorum. Beni hoş temiz, fazla titiz ve uysal buluyorlar. Sonra çarçabuk unutuyorlar. Benim şarkım yok. Kar çiçeklerim de yok. Ben Kardelen için yaptım. Başkaları için de yapacağım. Yarın sabah Murat'ı göreceğim. Onu sevindirip sevindirmediğimi bilemeyeceğim. Belki Ufuk'u da yeniden görürüm, kim bilir. Buluşuruz. Yeniden sevişiriz...

Kısmet'in yüreğinde büyük bir durgunluk. Elleri buz gibi. Bomboş gözlerle çevresine bakınıyor. Yanyana geldiklerinde Murat'ın yüzünde, sesinde patlayan sevgi, coşku kıvılcımlarını, Ufuk'un gözbebeklerindeki yaldızlanmaları aranıyor.

Yüreğinde büyük bir durgunluk. Elleri buz gibi. Ayaklarının dibinde sonu gelmez bir boşluk.

Ferit dayısı Bozüyük'teki fabrikanın açılışında büyük bir şölen düzenlemişti. İstanbul'dan, Ankara'dan pek çok dostunu, yıllar içinde hiç kopmadığı eski okul arkadaşlarım çağırmıştı. Şölenden önce fabrikanın toplantı salonunda konuşmalar yapılmıştı. Şakalar, nükteler eksik değildi. Kısmet'in anlamakta güçlük çektiği ekonomik sorunlar, yatırımlar, yerli sanayi konuları arasına kahkahalar, ince, hoş sataşmalar da giriyordu. Dayısı her zamanki gibi çok iyimserdi. Konuşması yine çok etkileyici idi. En sık söylediği sözünü orada da yinelemişti: "Her şeyden önce insanımıza güven duygusu vermeliyiz." .Zaten Kısmet'e de bir çeşit ev sahipliği görevi

vermişti: "Gel, şu karamsar, eylemsiz aydın takımımıza memleketin ne zengin bir hazine .olduğunu gösterelim, onlara insanımızı, onun yaratıcılığını gösterelim," demişti. Böyle ânlarda Murat kadar çocuksulaşır, coşkulaşırdı. Kısmet o gün, kendisinin de bir işe yaradığım, hayatın bir anlamı olduğunu düşünmüştü. Mutluluğa benzer bir şey duymuştu yine. Bu duyguyu, yakaladığı her ânda hemen yitiriyordu. Güven sürmüyordu. Ne kendisine, ne başkalarına. "Her şeyden önce insanımıza güven duygusu vermeliyiz," demişti dayısı, sonra da kendisini aramamıştı. -Güven! Güven, bir sorumluluk değil midir? Sadece bir laf mıdır?- Şölen çok güzel geçmişti ama. Büyük ateşlerde kuzular çevrilmiş, konuklara kuzu gömlek sarması, yumurta sarması iç pilavlar sunulmuştu. Azra hamın, omlet sarmalı pilavın nasıl yapıldığını sormuştu Kısmet'e. Tarifini bir köşeye yazmıştı. Yazdığı kâğıdı masada unutup gitmişti sonra. Dayısıyla yüreklice, kıyasıya tartışmıştı bu kadın; ülkenin nasıl kalkınacağı üstüne çok daha değişik fikirleri vardı. "Sizler hâlâ toprak reformuna yan çiziyorsunuz ama! Köylüyü, ırgatı hiç düşünmüyorsunuz!" Hatta İstanbul'da, üniversitede ekonomi öğretim görevlisi bir arkadaşı da bu hanımdan yana çıkmıştı: "Köylüyü doyuramazsan, kırdan kente göçü önleyemezsen, insana güven duygusunu nasıl verirsin?" demişti. Ferit dayısı coşkuyu hiç yitirmezdi. Hiç öfkelenmemişti o gün de. "Yerli sanayiyi yaratmak başlıca yollardan biri, ben de buna çalışıyorum," demişti gülümseyerek. "Yöre köylerden pek çok tarım işçisi bu fabrikalarda vasıflı işçiye dönüşecek, dönüşüyor!" Yine İstanbul'dan gelenlerden başka biri: "Ama burda kalmıyorlar, bir iş öğrenir öğrenmez Almanya'ya, Hollanda'ya tüyüyorlar," diye gülmüştü. Azra hanımla bir başka hanım da çok gülmüşlerdi. "Çünkü hâlâ insanımızda güven duygusu yaratabilmiş değiliz. İşte bunun için, bu duygu mutlak yaratılmalı, diyorum." Ferit dayısının sesi, bunu söylerken öyle duyarlı mıydı? Şimdi, bunun çok katı bir ses olduğunu buluyor.

Şölenin sonuna doğru Kısmet asıl, bir şey algılamıştı: Ferit dayısının biraraya getirdiği bütün bu insanlar da birbirlerine

güvenmiyorlardı. Düşünceleri birbirine çok yakın görünenler bile, birkaç noktada birden ayrılıyorlardı. Ortak noktada birleşen iki kişi bile yoktu sanki. Zaten Ufuk da Metin'le anlaşamıyordu. Kardelen Ufuk'la sık sık tartışırdı. Metin, Murat'a nerdeyse vatan haini gözüyle bakardı. Ufuk Murat'ı korumasa, -"çocukları kazanmak gerek Metin, kaçırmak değil," demişti çünkü- Metin herhalde, otele gelen toparlak suratlı delikanlının iğnelemeleriyle yetinmezdi, Murat'ı dövebilirdi...

Bomboş gözlerle çevresine bakınıyor Kısmet. Ufuk'un göz-bebeklerindeki yaldızlanmayı aranıyor. Yüreğinde büyük bir durgunluk.

Ufuk da Ferit Sakarya'yı çok ağır eleştirirdi. Ama Ferit Sakarya'yı çok eleştiren Azra hanım gibilerden de hiç hoşlanmazdı. Ufuk'un kafasında bir insan tasarımı vardı. "Yeni bir insan," derdi ona. Belki o, bu yeni insanın yüzünü görebiliyordu. Kısmet, bunun Ufuk'a tıpatıp benzeyen bir insan olup olmadığını kaç kez sormuştu kendi kendine. Çünkü onun için Ufuk, yeni bir insandı; o da çoktan gitmişti. Yıllardır ortalarda görünmedi.

Çevresine bakındı. Elleri buz gibi. Yüreğinde büyük bir durgunluk.

"Dikkat! Dikkat! Sayın yolcular, saat bir- on beşte Eskişehir Garı'nda olması gereken Anadolu Ekspresi on dakika gecikecektir. Dikkat! Dikkat! Saat bir- on beşte gelmesi gereken Anadolu Ekspresi... "

Bozuk ses yükselticilerden çatlak bir ses böyle bağırıyor.

Peronda bekleşenler bir aşağı, bir yukarı gidip gelmeye başlıyorlar. Çörekçiler, yoğurtçular, ayrancılar birer köşeye çekilmişler.

Gökmavisi takım elbise giyinmiş fötr şapkalı bir adam, garın kapısından soluk soluğa giriyor. Peşinde de, altı kalın poliüretandan sarı ayakkabıları, bacaklarında fes rengi poliyester kadifeden şalvar, kolunda sepet, elinde naylon torbasıyla şişman bir kadın... Adam, ses yükselticiye gerek duyurmayan bir biçimde gürlüyor:

"Sakın, tren gitti mi memur bey?"

Ortaparmağında iri, altın yüzüğü parlıyor.

Memur başını isteksiz isteksiz sallayarak yanıtlıyor onu: Bekleyenleri görmüyor musun?

Adam, çevresine bakarak herkese birden söylüyor sanki:

"Köprübaşı'nı jandarmalarla polisler tutmuş, geçemedik ki birader! .."

Bu ikisi, renkleri, sesleri, kendilerine olan sonsuz güvenleri, konumlarından duydukları hoşnutlukla peronda hemen bir egemenlik kuruyorlar. Adam, bir yandan fötrünü çıkarmış, başının terini siliyor:

"O hengâmede, yok kimlik göster, yok nerden gelip nereye gidiyorsun?.. Araştırma, soruşturma... Nerdeyse tren kaçıyordu!.."

Karısına dönüyor, parmağıyla onun kolunu dürte dürte: "Ben sana demedim mi be, tren gelse düdüğünü duyardık, düdük müdük duymadık daha, demedim mi?" Sonra, yine ortalığa konuşuyor:

"Bizim Skoda'yı oğlan alıp götürdü de... Gezer o, durmaz... Skoda'yı götürünce, hadi bari, trene bilet kestireyim, dedim. Gün yanmasın, erken erken varayım İzmit'e, işimi göreyim güzelcene... Bir kamyon varmış da, acilen satılık... Bakalım, işime gelirse helâlleşip alıvereceğim şunu... "

Öğrencilerden biri, sabırsızlanıp soruyor:

"Ne olmuş Köprübaşı'nda yine?"

"Ne bileyim yahu! .. Bir polisi mi vurmuşlar, bir polis iki anarşiki mi vurmuş ne; sormadım bile..."

Yanıtı böyle, kendince tam karar verebildiği için de kendinden hoşnut görünüyor. Kadın, sepetini yere bırakıyor, şalvarının tozunu

silkeliyor:

"Aman canım, polis anarşikleri vuruvermiş işte! Biri mektepliymiş herhal... Öteki kahvenin çırağıymış..."

Yemyeşil hırkasının cebinden bir ciklet çıkarıyor: kâğıdını özenle açıyor. Kâğıdı yere, cikleti ağzına atıyor; rahat rahat çiğnemeye başlıyor.

Ortalıkta derin bir sessizlik. Tatar kadın, oğlunu kucağına çekmiş, başını dizine bastırıyor.

Kısmet, yeni gelenlere şaşkınlıkla bakıyor. Onlardaki bu kendinden hoşnutluğu ilk kez görüyor sanki. Oysa caddelerde, Ada Semti'nde, dükkân vitrinleri önünde pek çoğuna rastlanırdı. Yatak örtülerini, kap kacağı, bütan gaz ocaklarını birbirlerine gösterirler, onlara sahip olma özlemini yüksek sesle dile getirirler, sahip olunca da tadını çıkarırlardı. Özellikle pancar, tahıl satımından sonra, hafta sonlarında, bayramlarda Porsuk'un kıyısında ikinci bir kanal oluşturarak o kanalın içinden akar dururlar. Delikanlılar kolkola girmişlerdir. Kadınlar plastik sürahiler, yapma çiçekler, fabrika işi yolluklar, kocaman çiçekli Sümerbank dokuması perdelikler satın almışlardır. Çocukları gibi kendi ellerinde de her zaman birer dondurma külahı vardır. Parlak renkli şalvarları, kıyıları boncuk oyalı ak tülbentleri, poliüretan tabanlı ayakkabılarıyla dondurmalarını yalayarak gider gelirler. Çocuklar mantar patlatır, plastik su tabancalarıyla gelip geçene su fışkırtırlar; erkekler birahaneleri, kebapçıları doldururlar. Sesleri hep gürdür, hep yüksek perdeden konuşurlar; kasetçilerin önünde dikilip en canhıraş feryatları koparan, sevene de, sevilene de en acımasız ilençleri yağdıran şarkıları seçerler; ellerindeki çakılarla oturdukları sandalyelerin vinileksini parçalar, tahta sıralarda, ağaç gövdelerinde derin çentikler açarlar, istedikleri gibi küfreder, ona buna canları çektiği gibi laf atarlar. Karıları bile Kısmet'i imrendirecek oranda özgür duyarlar kendilerini. Yedikleri dondurmanın külahını, soydukları muzun kabuğunu yere atarlar. Sıkıştıklarında bir duvarın, bir ağacın dibine çöküp işerler. Duygularını

gizlemez, sözlerini sakınmazlar. Kızlarını bir delikanlıya gülücük ederken görürlerse, hiçbir şey olmamış gibi yapmazlar; pek çok şey olmuş gibi yaparlar; herkesin ortasında tokadı patlatır, ilençlerini yağdırır, onların saçını başını bile yolarlar.

Kısmet, evden çıkarken, saksıları küvete dizme telaşıyla, iç tutuşmaları, çeşit çeşit korkularla tuvalete gitmeyi unutmuştu. Şimdi gitmek istiyor: Ama olmaz! Şimdi gidemem. Burada, herkesin bakışları altında tek başıma tuvalet arayamam. Tren gelse, binsem, orada belki .. kendimi tutmalıyım. Dişimi sıkmalıyım. Köprübaşı'nda iki ölü. Trenin gelmesi daha fazla gecikirse ne yapmalıyım? Dün, iki yaralı, önceki gün üç yaralı. .. Ferit dayımı aramıştım. Bana birazcık güven duygusu vermesini dilemiştim. Vermeyince Murat'a telgraf çekmiştim. Ufuk'u hiç düşünmez olmuştum. Öyle sanmıştım. Yıllarca en çok onu unutmak için çabalamıştım. Evlilik yatağıma girmemesi için çabalamıştım. Çok utanmıştım. Gönderdiği bütün kitapları okumuştum. Göndermediği kitapları okumuştum. En çok romanları sevmiştim. Hepsinde, hemen hepsinde kuyuya düşmüş orada çırpınan birileri olurdu. Kimisi uğraşa didine tırmanıp kıyı taşlarına tutunmuşken, tam da çıkacakken, ölürdü. Kimisine birileri el uzatırdı. Kimi, kuyudan çıkmayı, çıkıp kurtulmayı yeniden, yeniden sabırla denerken roman biterdi. Kimini de yazarı elinden tutup çıkarırdı kuyusundan. Galiba tek başına kurtulanlar da hep yazarı tarafından kurtarılanlardı. Onlara fazla inanmadım. Ben en çok yeni hayatına ölümle başlayan roman kahramanlarını sevdim. İnsanın kendi kendine yeni bir hayatın içine doğru yürümesini, ölüme yürümekle eşdeğerde, onun kadar gözüpeklik isteyen bir iş olarak gördüm. En fazla da bunları inandırıcı buldum. Ama Ufuk ve Kardelen bana, ölümle başlamayan yeni bir hayatın mümkün olduğunu söylediler. Biri gitti, öteki evleniyor. Bunların yeni birer hayat olup olmadığını bilmiyorum. Benim evliliğim eski bir hayattı. Gidişim?.. Yeni bir şeye başlamak yeni bir hayat mıdır? Yarın sabah Murat'la buluşacak olmam benim yeni hayatım mıdır, Eskişehir'e dönüş için açık bir kapı

bırakmak mı? İçin için Ufuk'u yeniden görebilme özlemim yeni bir hayat mı? Gitmek mi, geri düşmek mi?

Trene, üç beş saatlik bir yolculuğa, geçmişteki üç beş kişiye bel-bağlayarak mı yeni bir hayatım olacak? Fakat ben gece yasağıyla, Köprübaşı'ndaki silah sesleriyle, kapkaranlık pencerelerle daha da ürkünçleşen bir saatte evi bırakmadım mı? Buraya gelmedim mi? Tren beklemedim mi? Ölecek kadar korkmadım mı? Çok çok uzun koşmadım mı?

Ortalıkta derin bir sessizlik.

Elleri rahat, gevşek.

Yüreğinde büyük, sonsuz bir dinginlik. Dinginlikle kalkıyor yerinden; perondakilerin arasına karışıyor, rahat: Biraz ayakkabılarım sıkıyor, o kadar.

Tren geldi. Tatar ailesi, Astsubay Okulu öğrencileri bindiler. Cer Atölyesi'nden emekli işçi bindi. Fes rengi şalvarıyla kadın, kendinden hoşnut haliyle kocası bindi. Anadolu Ekspresi yolcuları tahinli çörekler, yoğurt, ayran satın aldılar. Uyuyanlar uyandı; yeni gelenlere yer açtılar. Yasak saatin başlamasına çok az zaman var. Kısmet de bindi: Peron bomboş; binenleri yolcu eden tek kimse yok. Üniversite öğrencisi de binmiş. Demek ablasını, sevgilisini, annesini falan beklemiyordu; o kadınlardan hiçbiri evini yurdunu bırakmadı! -Köprübaşı'nda iki ölü.- Fakat öğrenci çoktandır peronda görünmüyordu. Hoş zaten ben de, akla kötü şeyler gelmesin diye, ona bakmadım, ilgilenmedim.

Tren kalktı. Kısmet çantasını özenle başının üstündeki fileye yerleştirdi. -Ayakkabılarım sıkıyor.- Kapının yanındaki boş köşeye ilişti. Gözlerini yerdeki lekelere dikti. Başını kaldırıp bakmıyor; kompartımanda kimler var, bilmiyor. Trenin düdüğünü işitti. -Ayakkabılarımı çıkarmamalıyım, sonra yeniden giyemem, şişer... - Hızla gidiyorlar.

Havaüssü'nün ışıldağı bütünüyle geride kaldı. Eskişehir'den çıktılar. Ölgün, yalnız ışıklar da tek tek söndü. Dümdüz bir karanlık başladı. Yağmur yağmadı. -Tuvalete gitmeliyim.- Kalktı, kompartmandan çıktı. Bir vagon geçti, bir vagon daha geçti. Bitti işte! İşte gidiyorum. Orhan yetişemedi. Annem gelmedi. Bütün Eskişehir peşime düşmedi. İstasyon Emniyet Amirliği kaçtığımı bilmedi. Herkes uyudu. -Haydarpaşa'da kaç ölü, kaç yaralı?-

Üçüncü vagonun bitiminde tuvaleti buldu. Hemen solunda vagon kapısını da gördü: Koskoca kıvrık bir demir. İnsan sıkıca tutunabilir. Kapı açıkken bile düşmeyebilir. Yeni bir hayat, eski ceket uçlarına göz dikmeden başlamalı. O yeni hayatın yeni insanları olmalı. Bozüyük'te inivermeliyim. Yeni bir hayatın başladığını anlayabilmeliyim. Kendimin yeni bir insan olmaya başladığımı... Başlamadım mı? Her şeyi, Eskişehir'i bırakmadım mı? Belki Bilecik'te inmeliyim. Hayır, İzmit'te, Gebze'de; en iyisi Bostancı'da inmeliyim. Murat merak içinde kalır, çok üzülür. Tuvalet kapısı üstünde, kilit yerinin yuvarlak demirinde 'meşgul' yazısını gördü; bekledi.

Vagon kapısına da bir levha asmışlar. Üstüne 'Kolu çevirmeyiniz, kapıya yaslanmayınız, dışarı sarkmayınız' diye yazmışlar. -Gece yasağı var, sokağa çıkmayınız! Yasak saat bitene dek bekleyiniz!..-

Kısmet, kapı camına alnını dayayıp dışarı baktı, bir an bekledi: Otuz üç yaşımdayım. Vatandaşım. Özgürüm.

Çok büyük bir soluk alıp verdi. İçinin bütünüyle boşaldığını duydu. Kendini tüy gibi yencecik, dışarının koyu karanlığını okşayan, dinlendirici bir yumuşaklıkta buldu. Nemli, kaygan, en korunaklı bir hazne; ana rahmi!..

Ayakkabıları hiç sıkmıyor. Yüzünü tatlı bir serinlik okşuyor.

Dönüyor; geriye, çoook gerilerdeki üç beş kişiye bağışlanmayı dileyen bir gülümsemeyle bakıyor:

Okuduğum bütün romanlar sahici bir başlangıçla bitsin istedim!

Ankara, 1980 - İstanbul, 1983